

Hattulan kunta

Niinimäen tuulivoimaosayleiskaava

Vastineet mielipiteisiin osayleiskaavaluonnoksesta

3.2.2026

Tarkistettu 25.8.2026

Sisällys

1	Vastineet mielipiteisiin	2	
1.1	Hankkeeseen suhtautuminen.....	2	
1.2	Vaikutukset ihmisten elinoloihin, asumiseen ja loma-asumiseen	6	
1.3	Vaikutukset luonnonympäristöön	10	
1.4	Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön....	25	
1.5	Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön	30	
1.6	Meluvaikutukset	32	
1.7	Välkevaikutukset ja valaistus	38	
1.8	Vaikutukset elinkeinoihin.....	40	
1.9	Vaikutukset virkistykseen	41	
1.10	Hanke, hankkeesta vastaava ja YVA	43	
1.11	Alueen vaihtoehtoinen kehittäminen	48	
1.12	Turvallisuus	50	
1.13	Liikenne ja tiet.....	52	
1.14	Kiinteistöjen arvo ja taloudelliset vaikutukset	53	
1.15	Hattulan kunta ja vaikutukset kuntaan.....	55	
1.16	Sähkönsiirtoreitit	60	
1.17	Kaavaprosessin vuorovaikutus ja vuorovaikutus jatkosuunnittelussa	62	
1.18	Kaavoitus ja vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen	64	
1.19	Tuulivoima	71	
1.20	Mikromuovipäästöt ja muut päästöt	74	
1.21	Ympäristölupa ja muut luvat.....	76	
1.22	Elinkaarianalyysi, hiilinielut ja ilmastovaikutukset...	78	
2	Osayleiskaavaluonnoksesta annetut mielipiteet	79	

1 Vastineet mielipiteisiin

Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaluonnokseen annettiin runsaasti mielipiteitä, yhteensä 191 kappaletta. Osa mielipiteistä on yksityishenkilöiden jättämiä, osa on useamman henkilön allekirjoittamia tai yhdistysten nimissä jätettyjä.

Tässä raportissa esitetään mielipiteisiin laaditut vastineet teemoittain (luvut 1.1–1.22, sivut 2–77). Ennen vastinetta on tiivis kooste mielipiteiden sisällöstä kyseistä teemaa koskien. Vastineet mielipiteisiin on korostettu sisennyksellä ja tekstin sinisellä värillä. Vastineet on laadittu teemoittain mielipiteiden suuren lukumäärän ja palautteen laajuuden vuoksi, jotta kaavaa laadittaessa ja kaavan laatimiseen liittyvän päätöksenteon yhteydessä pystytään käsittelemään ja arvioimaan mielipiteiden johdosta ehdotusvaiheen kaava-aineistoon kohdistuvia muutostarpeita.

Lukuun 2 on koottu kaikki annetut mielipiteet. Lisäksi kunkin mielipiteen yhteydessä on viittaus tai viittauksia teemoittain laadittujen vastineiden siihen kohtaa, jossa kyseistä asiaa on käsitelty.

1.1 Hankkeeseen suhtautuminen

Mielipiteissä kuvataan niin hankealueen kuin sen lähiseudun, kuten järvi- ja metsäalueiden, tärkeyttä paikallisille asukkaille, loma-asukkaille, elinkeinonharjoittajalle sekä paikallisyhdistykselle. Useammalla mielipiteenantajalla ja heidän perheillään on pitkä historia asukkaana, loma-asukkaana tai elinkeinonharjoittajana alueella, ja heille Etelä-Hattulan alueen nykyiset ominaispiirteet, kuten hiljaisuus, ihmistoiminnan vähyys, pimeys, luonnonympäristö sekä alueen maisemakokonaisuus, ovat korvaamattomia. Osa mielipiteenantajista puolestaan kuvailee olevansa uudempia loma-asukkaita, vakituksia asukkaita tai alueen elinkeinonharjoittajia, jotka ovat investoineet alueen kiinteistöihin alueen rauhallisuuden sekä ainutlaatuisten järvi- ja metsäseutujen takia. Alueen tärkeys perustuu etenkin alueen kulttuurihistoriaan, luonnonympäristössä asumiseen, alueen hyvään saavutettavuuteen, alueen luonnonympäristön monimuotoisuuteen, erämaisuuden sekä luonnonrauhassa virkistytymisen arvoihin. Mielipiteenantajat kuvaavat suurta huoltaan mahdollisesta ympäristön muutoksesta, mikä aiheutuu, jos alueelle rakennetaan tuulivoimaa. Suuri osa mielipiteenantajista kuvaa tuulivoimarakentamisen olevan vahvasti ristiriidassa alueen nykyisen käytön, kuten mökki- ja luonnonrauhaan tukeutuvan käytön, sekä Hattulan strategisten tavoitteiden, alueidenkäyttölain ja perustuslain kanssa.

Mielipiteissä korostuneet Etelä-Hattulan alueen merkitys paikallisille asukkaille, loma-asukkaille, elinkeinonharjoittajille ja yhdistyksille on tunnistettu ja otettu huomioon kaavan valmistelussa. Alueen ominaispiirteet – kuten hiljaisuus, luonnonrauha,

vähäinen ihmistoiminta, maisemakokonaisuus ja luonnonympäristön monimuotoisuus – ovat tärkeitä arvoja, jotka on pyritty huomioimaan vaikutusten arvioinnissa ja kaavaratkaisun kehittämisessä.

Kaavan valmistelussa on arvioitu tuulivoimahankkeen vaikutuksia muun muassa maisemaan, luontoon, ihmisiin ja alueen käyttöön. Arvioinnin perusteella kaavaratkaisua on muutettu. Voimaloiden määrää on vähennetty ja enimmäiskorkeutta laskettu ehdotusvaiheessa luonnosvaiheeseen nähden vaikutusten lieventämiseksi.

Mielipiteissä esitetty huoli ympäristön muutoksesta on ymmärrettävä, ja se on huomioitu osana kaavan vaikutusten arviointia. Kaavatyössä on pyritty sovittamaan yhteen alueen nykyiset arvot ja mahdollinen uusi maankäyttö siten, että vaikutuksia lievennetään ja **hanke on edelleen teknisesti ja taloudellisesti toteutettavissa.**

Niinimäen alue on valikoitunut hanketoimijan löydettyä alueen, joka täyttää toimijan itse määrittelemät sijoittamiskriteerit. Hankealue sisältyy myös Hämeen liiton teettämään selvitykseen Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta (FCG, 2022). Selvityksessä käsitellyistä alueista kohde 17 vastaa sijainniltaan Hattulan Niinimäen suunnittelualuetta. Hanketoimittajan määrittelemiä sijoittamiskriteereitä ovat mm. etäisyys asutukseen ja loma-asutukseen, alueen riittävä tuulusuus, teknistaloudellisesti järkevä mahdollisuus sähkönsiirtoon, tiedossa olevien luonto- ja kulttuuriarvojen tarkistaminen, muiden mahdollisesti lähellä olevista tuulivoimahankkeista johtuvien yhteisvaikutusten riskin arvioiminen, maakunnallisten suunnitelmien läpikäynti sekä kunnan ja alueen maanomistajien yhteistyöhalukkuuden selvittäminen. Niinimäen hankealue on valikoitunut kiinnostavaksi yllä olevien kriteerien täyttymisen vuoksi ja tarkempiin selvityksiin ja mallinnuksiin on päätetty ryhtyä alueen lopullisen tuulivoimatuotantopotentiaalin selvittämiseksi.

Useampi mielipiteenantaja toteaa vastustavansa hanketta muun muassa YVA:ssa ja kaavoituksen aikana tunnistettujen vaikutusten ja merkittävien epävarmuustekijöiden takia. Hankkeen vaikutukset nähdään niin merkittävänä, että hanketta ei tulisi toteuttaa. Mielipiteenantajista osa kuvaa, että tuulivoimatuotanto tulisi toteuttaa vain, jos haittoja pysytään minimoimaan. YVA:ssa muun muassa todetaan, että osassa vaikutusluokkia lieventämiskeinoja ei löydetty ja mielipiteenantajat näkevät, että lieventämiskeinojen löytäminen on käytännössä mahdotonta.

Kaavaluonnosvaiheessa ja YVA:ssa tunnistettuja haittoja on lievennetty ehdotusvaiheen kaavaratkaisussa. Kaavaratkaisua on muutettu seuraavalla tavalla:

- Voimaloiden määrää on vähennetty 12 tuulivoimalasta yhdeksään tuulivoimalaan. Kaavaratkaisua on jatkokehitetty YVA:n vaihtoehdon 2 (9 tuulivoimalaa) perusteella. YVA:n vaihtoehtoon 2 nähden voimaloiden numero 1, 2, 3, 5 ja 9 sijaintia on muutettu. Tielinjausten ja maakaapelien ohjeellisia sijainteja on tarkistettu muutosten takia.
- Voimaloiden enimmäiskorkeutta on laskettu 300 metristä 280 metriin.
- Tuulivoimaloiden alueen kaavamääräykseen on lisätty tarkennus voimaloiden väriytykseen liittyen: "Tuulivoimaloiden väriytyksen tulee olla yhtenäinen ja vaalea, lukuun ottamatta vähintään tuulivoimaloiden numero 1, 2, 6, 7 ja 9 rungon alaosa, jotka tulee maalata tummaksi ympäröivän metsän latvusten korkeudelle linnuston törmäysvaikutusten lieventämiseksi."
- Tuulivoimaloiden alueiden rajauksia (tv-1) on tarkistettu linnustovaikutusten lieventämiseksi.
- Kaavakartalle on osoitettu sm-1 muinaismuistoaluemerkintä (Vehmaanmäki) ja yksi uusi s/1 muu kulttuuriperintöalue (Hämeen Härkätien talvitie).
- Muinaismuistoalue (sm-1) ja muu kulttuuriperintöalue/-kohde (s/1) merkintöjen määräyksiin on lueteltu suojellut kohteet.
- Tuulivoimaloiden alueiden (tv-1), ohjeellisten uusien tielinjausten ja ohjeellisten maakaapelien sijainteja kaavakartalla on päivitetty niin, että rakentamista ei osoiteta suoraan muu kulttuuriperintöalueiden/-kohteiden (s/1) kohdalle.
- Sähkölínjan reittiä on tarkennettu kaava-alueella ja hankkeelle on tunnistettu kaava-alueen ulkopuolella potentiaalinen sähkönsiirtoreitti maakaapelina, jota tarkastellaan lisäselvityksillä.
- Ohjeellisen energianhuollon kohteen (en) kaavamerkintää ja -määräystä on tarkennettu.
- Seuraavat yleismääräykset on poistettu tarpeettomina:
 - o "Alueelle saa rakentaa enintään yhdeksän voimalaa, mikäli voimassa olevassa maakuntakaavassa ei ole tuulivoimaloiden alueen (tv) merkintää." → kaavassa osoitetaan rakennusalat yhdeksälle tuulivoimalalle
 - o "Ennen tuulivoimalan rakennusluvan myöntämistä pitää hankkeella olla Puolustusvoimien hyväksyntä." → Puolustusvoimien hyväksyntä hankkeelle tulee saada jo kaavoituksen aikana.
- Seuraavat yleismääräykset on lisätty:
 - o "Rakentamisen aikainen hulevesien hallinta tulee toteuttaa niin, että tilapäinen vaikutus alueen pintavesille on mahdollisimman vähäinen. Rakentaminen ei saa aiheuttaa pysyvää haittaa alueen pintavesille."

- o ”Mikäli toteutettavien tuulivoimaloiden koko, sijoittelu tai muu välkkeeseen vaikuttava tekijä poikkeaa yleiskaavan välkeseelvityksen tiedoista, tulee välkeseelvitys laatia valitulla voimalatyypillä. Tuulivoimalat tulee tarvittaessa varustaa teknisesti siten, että välkkeen rajoittaminen on mahdollista.”
- o ”...Mikäli toteutettavien tuulivoimaloiden teho, koko, lähtömelutaso tai muu melupäästöön vaikuttava tekijä poikkeaa yleiskaavan meluseelvityksentiedoista, tulee meluseelvitys laatia valitulla voimalatyypillä ja varmistua edellä mainittujen asetusten noudattamisesta.”

Kaavan valmistelun yhteydessä on tunnistettu, että hankkeella voi olla myös merkittäviä kielteisiä vaikutuksia, joita ei voida kokonaan poistaa tai lieventää käytettävissä olevilla keinoilla niin, ettei vaikutus olisi enää merkittävä. Lievennyskeinoilla pysytään kuitenkin vähentämään vaikutusten määrää, vaikka vaikutukset säilyvät suurina. Tällaisia vaikutuksia esiintyy erityisesti seuraavissa vaikutusluokissa:

- Lintudirektiivilajit (kaakkuri, pöllöt, kehrääjä)
- Maisemavaikutukset (paikalliset maisemavaikutukset sekä vaikutukset Hämeen Härkätien avoimiin peltomaisemiin)
- Sosiaaliset vaikutukset (paikalliset maisemavaikutukset)
- Virkistysvaikutukset (paikalliset maisemavaikutukset)

Kielteiset vaikutukset eivät estä hankkeen toteuttamista. Vaikutukset on arvioitu osana kaavaprosessia ja otettu huomioon kaavaratkaisua kehitettäessä. Vaikutusten lieventämiseksi tehtyjä muutoksia ja näistä aiheutuvia muutoksia kaavan vaikutuksiin on kuvattu tarkemmin aihepiirikohtaisissa vastineissa ja kaava-aineistossa. Mm. maisemallisia vaikutuksia on lievennetty suunnittelemalla sähkönsiirto maakaapelilla.

Mielipiteenantaja toteaa, että Hattulan kuntaan tarvitaan tuulivoiman kaltaisia investointeja. Tuulivoima on hyvä keino vahvistaa Hattulan elinvoimaa ja hyvinvointia, ja siksi hän kannattaa hanketta.

Mielipiteenantajan näkemys tuulivoiman myönteisistä vaikutuksista Hattulan kunnan elinvoimaan ja hyvinvointiin on huomioitu.

Mielipiteissä toivotaan, että kaavaan liittyvässä päätöksenteossa tullaan huomioimaan kaavan aiheuttamat vaikutukset, laadukkaat selvitykset sekä ratkaisut ennen kuin kaavasta päätetään. Kuntapäättäjien tulisi ottaa vastuuta päätöksentekoon liittyen.

Kaava-aineisto laaditaan siten, että päättäjillä on käytössään riittävät ja ajantasaiset tiedot päätöksenteon tueksi. Kaavaratkaisu ja siihen kaavaprosessin aikana tehdyt muutokset on kuvattu kaavaselostuksessa, samoin kaavaan liittyvä vaikutusten arviointi.

Elinvoimalautakunta päättää kaavaehdotuksen hyväksymisestä ja nähtäville asettamisesta. Tuulivoimaosayleiskaavan hyväksymisestä päättää kunnanvaltuusto.

1.2 Vaikutukset ihmisten elinoloihin, asumiseen ja loma-asumiseen

Etäisyys asutukseen ja loma-asutukseen

Mielipiteissä nousee esiin mielipiteenantajien vaihtelevat näkemykset siitä, mikä on vaadittava etäisyys asutuksen ja loma-asutuksen sekä tuulivoimaloiden välillä. Etäisyysvaatimukseksi on esitetty muun muassa 10 kertaa lapojen pyyhkäisykorkeus huomioiden samalla voimaloiden etäisyydet toisistaan (esitetty 8 kertaa roottorinhalkaisija), vakiona 3 km tai tätä useampi kilometri sekä vaatimus siitä, että meluraja on alle 35 desibeliä asuin- ja lomarakennuksissa. Keskeiseksi asiaksi nousee se, että luonnosvaiheessa esitetty etäisyys asutukseen, loma-asutukseen sekä hankealuetta ympäröiviin virkistyskäytössä oleviin järviin on liian pieni, sillä lähietäisyydellä on laaja joukko hankkeen vaikutuspiirissä olevia ihmisiä, jotka altistuvat hankkeen kielteisille vaikutuksille.

Tuulivoimaloiden minimietäisyys suhteessa asutukseen ja loma-asutukseen määräytyy tuulivoimaloiden mallinnetun keskiäänitason 40 dB rajan mukaan. Tämä on valtioneuvoston asetuksen mukainen tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvo. Raja on asetettu tasolle, josta ei tutkimusten mukaan aiheudu terveyshaittoja eikä ympäristön viihtyvyys myöskään heikkene. Tehtyjen melumallinnusten perusteella ulkomelutason ohjearvot tai pienitaajuisten sisämelun toimenpiderajat eivät ylitä asuin- ja lomarakennusten kohdalla.

Vaikutukset talousveteen

Mielipiteissä nousee esiin huoli siitä, että hankkeen vesistövaikutukset vaarantavat asutuksen käyttämän veden laadun tai toisaalta mielipiteenantajat esittävät riskinä, että pohjavesien ja järvien pintavedet laskevat niin, että alueen kaivoista loppuu vesi. Hankkeen vaikutukset HS-Veden veden laatuun nähdään myös kriittisenä riskinä, sillä HS-Vesi valmistaa juomavetensä Alajärven

raakavedestä, jonka merkittävin lähde on Takajärvi ja edelleen hankealueelle sijoittuva Heininsuonoja. Kaivovesi ja vesijohtoverkko-veden laatukysymykset liittyvät oleellisesti huoltovarmuuteen ja kaivoveden vaarantaminen on lailla kielletty.

Hankkeen ei arvioida vaikuttavan asutuksen käyttämään kaivoveteen. Hankealueella ei tiedetä olevan talousvesikaivoja. Kaivojen olemassaolo on kuitenkin vielä tarkistettava rakennettavien ja kunnostettavien teiden sekä voimajohtoreitin varrelta ennen hankkeen toteuttamisen aloittamista.

Hankkeen rakentamisesta aiheutuu pintavesivaikutuksia, kun maanrakennustyöt lisäävät kiintoaineiden ja humuksen huuhtoutumista erityisesti turvemailta. Hankkeen vaikutukset Takajärveen ja Renkajärveen, ja sen myötä vaikutukset Alajärveen, jäävät kuitenkin pieniksi ja lyhytkestoisiksi, eikä vesien tilaluokitukseen aiheudu muutoksia. Hankkeen toiminnan aikana ei synny vesistövaikutuksia. Kaavaehdotusta on täydennetty vesienhallintaan liittyvällä yleismääräyksellä kaavaehdotusvaiheessa. Kaavaratkaisussa vaikutukset vesistöihin on huomioitu rajaamalla voimalan numero 9 tv-1-alue noin 50 metrin etäisyydelle Heininsuonojasta.

Terveysvaikutukset

Mielipiteenantajat nostavat esiin riskin siitä, että hankkeen seurauksena lähivaikutusalueella ihmisille voi aiheutua terveysvaikutuksia. Riskinä nähdään muun muassa kohonnut stressitaso, uneen liittyvät häiriöt, huimaus, päänsärky, korvakipu, tinnitus sekä hankkeen aiheuttamat huolet. Keskeisenä terveydellisenä riskitekijänä mielipiteenantajat nostavat esiin melu- ja välkevaikutukset sekä ympäristöpäästöjen aiheuttamat riskit terveydelle. Mielipiteenantajat esittävät, että hankkeen vaikutuksia lapsiin ei ole riittävästi esitetty. Hanke sijaitsee niin lähellä asutusta, että vaikutuksia lapsiin tulisi arvioida. Mielipiteenantajat nostavat esiin huolen siitä, että vaikka hankkeen vaikutuksia on esitetty seurattavaksi uudella asukaskyselyllä, hankkeen omistajan ei ole pakko laatia seurantakyselyä.

Olemassa olevan tutkimustiedon perusteella tuulivoima-alueet eivät aiheuta ihmisille terveysvaikutuksia. Voimaloista aiheutuva melu ja välke eivät aiheuta suoria terveysvaikutuksia, mutta voivat osaltaan aiheuttaa epäsuoria kielteisiä vaikutuksia terveyteen. Voimalat on sijoitettu siten, että valtioneuvoston asetuksen mukaiset tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvot eivät ylitä asuinrakennusten tai loma-asutuksen kohdalla. Välkemallinnuksessa tuloksia on verrattu muiden maiden, kuten Saksa ja Ruotsin, ohjearvoihin (noudattamista suositellaan Ympäristöhallinnon ohjeessa OH 5/2016), sillä Suomessa ei ole tuulivoimaloiden välkevaikutukselle määritelty ohjearvoja. Tuulivoimaloiden mahdollisia välkevaikutuksia on tarvittaessa mahdollista lieventää pysäytysjärjestelmän avulla. Tuulivoimaloiden käyttöön ei liity merkittäviä onnettomuusriskejä ja vaikutukset turvallisuuteen ovat hyvin vähäisiä. Turvallisuusriskit eivät kohdistu asutukseen tai loma-asutukseen.

Vaikka hanke ei aiheuta terveydellistä vaaraa ihmiselle, hankkeesta aiheutuvat terveyttä vaarantamattomat ympäristövaikutukset, kuten maisemanmuutos tai epävarmuus hankkeen vaikutuksista kiinteistöjen arvoon, hankkeesta syntyvät huolet ja kielteinen suhtautuminen voivat aiheuttaa terveyden kokemisen heikkenemistä. Vaikutukset lapsiin eivät eroa arvioiduista ihmisiin kohdistuvista vaikutuksista. Hankkeen lähivaikutusalueella ei ole herkkiä kohteita, kuten kouluja.

Mielipiteissä esitetty huoli on ymmärrettävää, ja se on huomioitu osana kaavan vaikutusten arviointia. Kaavatyössä pyritään sovittamaan yhteen alueen nykyiset arvot ja mahdollinen uusi maankäyttö siten, että vaikutuksia lievennetään ja kaavan toteuttamiskelpoisuus säilyy. Keskeisenä keinona on pitää osalliset tietoisina hankkeesta, hankkeen vaiheista ja mahdollisesta rakentamisesta, sekä tehdä tarvittaessa muutoksia, mikäli haittoja todetaan hankkeen toteuttamisen aikana tai sen jälkeen. Ihmisten kokemuksia hankkeen ympäristövaikutuksista voidaan seurata asukaskyselyllä rakentamisen jälkeen. Tarkemmin melu- ja välkevaikutuksiin, turvallisuuteen sekä ympäristöpäästöihin liittyviin mielipiteisiin on laadittu vastineet omissa kappaleissaan. Myös vesistövaikutuksia on käsitelty laajemmin luonnonympäristöön liittyvässä vastineessa.

Vaikutukset yhteyksiin

Mielipiteenantajat nostavat esiin hankkeen mahdolliset vaikutukset yhteyksiin, kuten antenniyhteyksiin liittyen radioon, TV:hen sekä internettiin. Alueella on jo melko huonot yhteydet ja tuulivoima voi heikentää tilannetta ennestään. Huoli nousee esille erityisesti liittyen loma-asuntoihin, joiden lämpötilaa sekä valvontaa toteutetaan näiden yhteyksien avulla. Kaava-alueen ympäristössä tehdään myös etätyötä tai harjoitetaan elinkeinoa, mikä voi estyä, jos yhteydet eivät toimi. Myös vaaratiedotteiden saatavuus ja yhteys hätätilanteissa on keskeistä turvata. Mielipiteenantajat nostavat esiin, että annetuissa viranomaislausunnoissa todetaan, että alueelle ei voisi rakentaa lisää linkkitorneja, mikäli alueelle rakennetaan tuulivoimaa, mikä estäisi yhteyksien parantamisen haittojen ilmetessä.

Sähköisen viestinnän palvelut ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä, jonka takia on tärkeää varmistaa, että TV- ja matkaviestinpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi.

Mikäli antennijärjestelmien päivitys määräysten mukaiseksi tai uudelleen suuntaus ei poista häiriöitä, voidaan alueelle rakentaa uusi täytelähetinasema, tai häiriölle alttiille kotitalouksille voidaan hankkia antennivahvistimet tai ne voivat siirtyä satelliittivastaanottoon. Mikäli tuulivoimala katkaisee radiolinkin yhteyden, radiolinkki täytyy siirtää. Tuulivoimahäiriöissä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista.

Asukaskyselyn tulokset ja sosiaalinen toimilupa

Mielipiteenantajat kysyvät onko hanketta varten laaditulla asukaskyselyllä ja sen tuloksilla mitään merkitystä hankkeen johtopäätöksiin. Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että asukaskyselyn tuloksilla ei näytä olevan vaikutuksia kaavaratkaisuun tai kaavan johtopäätöksiin.

Asukaskyselyssä saatiin vastauksia lähialueen asukkailta kattavasti, vastaajat edustavat hankealueen ympäristöön sijoittuvien asukkaiden ja loma-asukkaiden näkemyksiä hankkeesta hankkeen alkuvaiheissa. Kyselyn tuloksista käy ilmi, että lähialueen asukkaat suhtautuvat hankkeeseen hyvin kriittisesti.

Kaavaselistusta on täydennetty asukaskyselyn johtopäätöksillä. Asukaskyselyn tuloksissa ei tunnistettu selkeitä keinoja lieventää hankkeen kielteisiä vaikutuksia. Kyselyssä kuitenkin tuotiin esiin lieventäviksi toimenpiteiksi muun muassa voimaloiden koon pienentäminen tai tuulivoimaloiden määrän vähentäminen. Kaavaehdotusvaiheessa tuulivoimaloiden määrää on vähennetty 12 tuulivoimalasta yhdeksään tuulivoimalaan ja enimmäiskorkeutta laskettu 300 metristä 280 metriin.

Myös luonnosvaiheessa annetut mielipiteet kuvaavat mielipiteenantajien suhtautumista hankkeeseen asukaskyselyn suuntaisesti. Mielipiteenantajat korostavat, että hankkeella ei näytä olevan alueella sosiaalista toimilupaa tai paikallisten hyväksyttävyyttä, mikä on suuri puute.

Kaavan valmistelussa on tunnistettu, että hanke herättää osallisissa paljon huolta. Luonnosvaiheessa saadut mielipiteet ja asukaskyselyn tulokset osoittavat, että suhtautuminen hankkeeseen on kriittistä. Kaavoitusprosessin keskeinen osa on vuorovaikutus osallisten kanssa. Kaava-aineistoon on koottu osallisten eri vaiheissa esittämät mielipiteet, ja ne ovat olleet päätöksentekijöiden käytettävissä. Myös loma-asukkailla, jotka eivät ole kunnan jäseniä, on mahdollisuus tuoda näkemyksensä kunnan päättäjien tietoon kaavoitusprosessin osallisina.

Sosiaalinen hyväksyttävyys muodostuu kaavoituksessa vuorovaikutuksen, osallisuuden ja päätöksenteon kautta. Sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulma on tärkeä osa vaikutusten arviointia ja kaavan kokonaisratkaisun harkintaa. Kaavaratkaisua on kehitetty saadun palautteen ja vaikutusten arvioinnin perusteella, ja osallisten näkemykset on otettu huomioon mahdollisin tavoin muun muassa voimaloiden määrän ja sijoittelun tarkentamisessa, sekä sähkönsiirron toteutustavan valinnassa.

Vaikutukset yhteisöön ja etelähattulalaisten elämään

Niinimäen tuulivoimahankkeen vaikutuksia yhteisöön ei ole arvioitu riittävästi. Sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden näkökulma puuttuu kokonaan, vaikka alueella on jo syntynyt ristiriitoja asukkaiden ja maanomistajien välillä. Kaavaselistuksen yleiskuvaus ei

huomioi alueen laajaa vapaa-ajan käyttöä, vaikka vaikutusalueella on useita kiinteistöjä, vapaa-ajanasuntoja ja vakituksia asuinkiinteistöjä. Vaikutukset kohdistuvat siis suureen määrään ihmisiä, ja tämä mittakaava tulee tuoda esiin selostuksessa. Kaavaselostuksessa esitetään virheellisesti, että hankealueen lähiympäristö olisi harvaan asuttua, vaikka todellisuudessa alueella on tiiviisti rakennettua asutusta.

Etelä-Hattulassa on jo luovuttu monista kunnallisista palveluista, kuten kouluista, joten luonnonrauhan ja erämaisyyden säilyttäminen on alueen viimeinen arvo. Tuulivoimahanke uhkaa tätä arvoa, mikä heikentää merkittävästi asumisen käyttöarvoa – ei vain rahallisesti, vaan myös elämänlaadullisesti. Lisäksi alueen asukkailla ja käyttäjillä on arvokasta paikallistietoa luonnosta, eläimistä ja maisemasta – hiljaista tietoa, jota ei voida korvata virallisilla selvityksillä. Yksilölliset luontokokemukset, kuten ulkoilu, marjastus, retkeily ja valokuvaus, ovat korvaamattomia arvoja.

Kaavaselostuksessa on tunnistettu lähivaikutusalueella sijaitseva asutus, mukaan lukien vakituinen ja vapaa-ajan asutus sekä virkistyskäyttö. Tätä tietoa on tarkennettu kaavaselostukseen kaavan ehdotusvaiheessa. Asutuksen sijoittuminen on huomioitu muun muassa voimaloiden sijoittelussa ja vaikutusten arvioinnissa. Paikallisten asukkaiden ja käyttäjien hiljainen tieto on arvokasta, ja sitä on pyritty tuomaan esiin kaava aineistossa osallisten antaman palautteen kautta. Yksilölliset luontokokemukset, kuten ulkoilu, marjastus ja valokuvaus, ovat osa alueen käyttöarvoa, ja niiden merkitys on tunnistettu osana vaikutustenarviointia.

1.3 Vaikutukset luonnonympäristöön

Ekologinen verkosto, ekologinen kestävyys ja suojelualueet

Mielipiteenantajien mukaan hankkeen ekologinen kestävyys tulee asettaa keskeiseksi arviointikriteeriksi hankkeen toteutuskelpoisuutta tarkasteltaessa. Hankkeen vaikutuksista käy ilmi, että hanke uhkaa alueen ekologista verkostoa, luonnon monimuotoisuutta sekä suojelualueiden eheyttä. Mielipiteenantajien mukaan hankkeen vaikutuksia Hämeen järviylänkseen ja valtateiden 2 ja 3 väliin sijoittuvaan viherkäytävään ei ole arvioitu riittävästi, arvioinnissa ei ole huomioitu riittävästi ylimaakunnallisia ekologisia yhteyksiä Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen suuntiin. Hanke pirstoisi ekologisia yhteyksiä erityisesti Vuohiniemen ydinalueella, jossa se katkaisisi hirvieläinten keskeisen kulkuyhteyden. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa muuttaisivat metsäisen alueen täysin teollisuusalueeksi. Rengon ydinalue on jo valmiiksi pirstoutunut ihmistoiminnan, kuten Turun valtatie ja metsäautoteiden, vuoksi, minkä takia hanke heikentäisi suuresti luonnon monimuotoisuutta.

Kaava-alue sijoittuu laadullisesti edustavalle luonnon ydinalueelle ja sen ympäristöön sijoittuu merkittäviä ekologisia yhteyksiä. Alue sijoittuu Hämeen järviylängön metsämaisematyyppin alueelle, joka ylettyy pohjoispuolella Pirkanmaalle ja eteläpuolella Uudellemaalle ja täten toimii melko yhtenäisenä metsäisenä yhteytenä eri maakuntien välillä. Hankkeen vaikutusten ekologisiin yhteyksiin on YVA-selostuksessa arvioitu olevan normaalitoiminnan aikana kohtuullisen kielteisiä pääasiassa Vuohinien ydinalueeseen sekä siellä sijaitsevaan hirvieläinten kulkuyhteyteen kohdistuvien vaikutusten vuoksi.

Ekologisiin yhteyksiin kohdistuvia vaikutuksia on lievennetty vähentämällä voimaloiden määrää ehdotusvaiheessa. YVA-selostuksen mukaan voimaloiden pienempi määrä vähentää rakentamisen aikaisia ekologisiin yhteyksiin kohdistuvia vaikutuksia suuren kielteisistä kohtalaisen kielteiseksi, sekä hieman myös normaalitoiminnan aikaisia vaikutuksia, jotka molemmissa laajuusvaihtoehdoissa on arvioitu kohtalaisen kielteisiksi.

Mielipiteenantajat toteavat, että hankkeen rakentaminen hajottaisi alueen ekosysteemiä ja heikentäisi luonnon monimuotoisuutta. Alueen metsät ovat paikoin vanhoja ja luonnontilaisen kaltaisia, ja ne voisivat soveltua METSO-ohjelman suojelukohteiksi. Metsissä esiintyy monipuolista kasvillisuutta, lahopuita ja lajistolle arvokasta haapaa. Luontoselvityksissä on painotettu uhanalaisia ja rauhoitettuja lajeja, mutta mielipiteenantajat korostavat myös tavallisten lajien merkitystä ekosysteemien ylläpidossa. Hankkeen infrastruktuuri on suunniteltu osin arvokkaiden luontokohteiden ja linnustoalueiden päälle, mikä heikentäisi alueen monimuotoisuutta ja edistäisi luontokatoa. Hankkeen vaikutukset ilmanlaatuun, kuten naavan mahdollinen katoaminen, tulisi tutkia tarkemmin.

Kaavakartalle on osoitettu luontoselvitysten perusteella luonnon moninaisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet luo-1- ja luo-2-merkinnöillä. Luo-merkinnöillä osoitetaan mm. luontodirektiivin liitteen 4 mukaisten lajien lisääntymis- ja levähdysalueet (luo-1) sekä metsälain 10 §:n ja/tai vesilain 11 §:n mukaiset kohteet (luo-2). Rakentaminen on osoitettu luo-alueiden ulkopuolelle ja kohteiden arvo on turvattu kaavamääräyksillä. Tuulivoimahankkeen rakentamistoimet kohdistuvat vain kaavakartassa osoitetuille alueille, jolloin vaikutukset kasvillisuuteen kohdistuvat ainoastaan pieneen osaan kaavoitettavaa aluetta.

Tuulivoimarakentamisen aikana (esimerkiksi rakennustyöt ja materiaalien kuljetus) saattaa syntyä väliaikaisia päästöjä pölyn ja koneiden pakokaasujen muodossa. Nämä vaikutukset ovat lyhytaikaisia ja pienialaisia. Paikalliset vaikutukset, kuten ilman virtauksien ja lämpötilojen muutokset, ovat vähäisiä ja rajoittuvat voimaloiden välittömään ympäristöön.

Mielipiteenantajien mukaan hankealue rajoittuu Onkilammi–Tunturilammi Natura 2000 -alueeseen, mutta vaikutuksia sen linnustoon ja eläimistöön ei ole arvioitu riittävästi. Luonnonsuojelulain 65 § mukainen Natura-arviointi olisi tarpeen, vaikka hanketoimijan tilaamassa selvityksessä todetaan, ettei arviointia tarvita.

Kaava-alueella ei sijaitse Natura 2000 -alueita. Lähimmät Natura-alueet ovat Hanhisuo-Saunasuo-Alajoki, Onkilammi-Tunturilampi ja Taipaleensuo-Kolisenvankorpi. Normaalitoiminnan tai rakentamisen ei arvioida aiheuttavan välittömiä vaikutuksia Natura 2000 -alueisiin, sillä rakenteita ei sijoiteta Natura-alueille. Natura-alueisiin ei kohdistu suojeluperusteita heikentäviä välillisiä vaikutuksia, kuten esimerkiksi hydrologisia muutoksia, sillä hankkeen rakenteet sijaitsevat joko eri valuma-alueella tai niin kaukana alueiden yläpuolisella valuma-alueella, ettei rakentamisesta aiheutuva ohimenevä kiintoaineskuormitus muuta merkittävästi Natura-alueiden luontotyyppejä tai lajistoa. ELY-keskus on yhtynyt Natura-arvioinnin tarpeesta esitettyihin arvioihin. YVA-selostuksen mukaisten tuulivoimaloiden välke ja melu voivat normaalitoiminnassa kulkeutua Natura-alueille, erityisesti Hanhisuo-Saunasuo-Alajoelle, mutta tämä ei vaikuta alueiden suojelutavoitteisiin tai suojeluperusteena oleviin eliölajeihin tai luontotyypeihin. Hankkeen voimalasijaintia on muutettu niin, että etäisyys Hanhisuo-Saunasuo-Alajoen Natura-alueeseen on kasvanut. Päivitettyjen välkemallinnuksen ja melumallinnuksen mukaan tuulivoimaloista aiheutuva melu ja välke vähenee oleellisesti suhteessa Natura-alueeseen.

Koska Natura-alueisiin tai niiden suojeluperusteina oleviin lajeihin tai luontotyypeihin ei arvioida kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia, Natura-arviointi ei ole tarpeen. Hankkeen ei arvioida heikentävän Natura-alueiden suojelutavoitteita, eheyttä tai kytkeytyneisyyttä Natura-verkostoon.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että vaikka hankkeen selostuksessa esitetään tavoitteeksi hiilinielujen lisääminen, todellisuudessa Kanta-Hämeen hiilinielut ovat vähenemässä. Asiaa ei ole selvitetty riittävästi, eikä selostuksessa ole esitetty hiilinieluun liittyviä laskelmia. Tuulivoiman vaikutukset biodiversiteettiin ja geodiversiteettiin tulisi huomioida paremmin sekä suunnittelussa että rakentamisessa.

Hankkeen elinkaaren aikaisia päästöjä on arvioitu elinkaari- eli LCA-mallinnuksella. Lisäksi hankkeen vaikutuksia hankealueen kasvillisuuden ja maaperän hiilitaseeseen on YVA-selostuksessa arvioitu Suomen Ympäristökeskuksen julkaiseman Hiilikartta-työkalun avulla. Hankkeen elinkaaren aikaisia päästöjä ja Hiilikartta-työkalun tuloksia on täydennetty kaavaselostukseen. Hankealueelle ei sijoitu geologisesti arvokkaita muodostumia, eikä näin ollen rakentamisen vaikutukset kohdistu geologisesti arvokkaisiin muodostumiin. Kaava-aineiston liitteeksi on lisätty hankkeen biodiversiteettisuunnitelma.

Vesistövaikutukset

Mielipiteenantajien mukaan hanke aiheuttaa merkittäviä riskejä alueen vesistöille, erityisesti pohjavesialueille ja valuma-alueen järville. Mielipiteenantajat ovat eri mieltä hankkeen YVA-selostuksen johtopäätösten kanssa koskien vesistövaikutuksia. Alueen järvet sijaitsevat keskeisellä valuma-alueella, mutta pintavesien herkkyys on arvioitu virheellisesti vain kohtalaiseksi. Valumat eivät synny

Mielipiteenantajat vaativat, että vesistövaikutukset on arvioitava huolellisesti ja esitettävä numeerisesti, ja lieventämiskeinojen tulee olla konkreettisia ja tehokkaita. Mielipiteissä korostetaan, että todellisia lieventämiskeinoja, kuten saostusaltaiden ja suodattimien rakentamista, ei ole esitetty. Lisäksi valuman seuranta, kuten aktiivinen mittaaminen ja korjaavat toimenpiteet puuttuvat

lievennyskeinoista. Vesistökuormituksen vähentämiseksi tarvitaan konkreettisia investointeja ja jatkuvaa seuranta. Vesistövaikutuksista tulee esittää numeerisia arvioita ja ottaa huomioon koko laskuvesistö. Lisäksi asiantuntijalausuntoja tulisi pyytää Metsäkeskukselta sekä Hämeenlinnan ympäristöterveyden viranomaisilta.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa on arvioitu tuulivoimahankkeen vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin kattavasti. Lisäksi YVA-selostuksessa on esitetty keinoja lieventää haittavaikutuksia. Hankkeen vaikutuksia on arvioitu myös osayleiskaa-
van selostuksessa. Kielteisiä vaikutuksia muodostuu ainoastaan hankkeen rakentamisen aikana. Vedenpidätysrakenteiden sijoittelua ja toteutusta sekä ojitussuunnitelmaa tarkastellaan jatkosuunnittelun yhteydessä vesienhallintasuunnitelmassa. Osayleiskaavaluonnoksesta on pyydetty lausunto Suomen metsäkeskukselta. Myös Hattulan kunnan ympäristösuojelutehtäviä hoitavalla ympäristötarkastajalla on mahdollisuus ottaa kantaa kaava-aineistoon.

Mielipiteissä tuodaan esiin, että paikalliset toimijat ovat toteuttaneet vesistökuormitusta vähentäviä toimenpiteitä, kuten laskeutus-
alden rakentamista Heinisuonojaan ja Alajoen Myllyojaan. Mielipiteenantajat edellyttävät, ettei tehtyä suojelutyötä heikennetä.

Hankkeen vesistövaikutukset muodostuvat pääasiassa Heinisuonojaan rakentamisen aikana kohdistuvista vaikutuksista. Koska hankkeen ei arvioida vaikuttavan merkittävästi alueen vesistöihin ja hankkeen aiheuttama kuormituksen kasvu on vain väliaikaista, paikallisen suojelutyön toimenpiteet eivät vaarannu. Jatkosuunnittelun yhteydessä laadittavassa vesienhallinta-
suunnitelmassa otetaan huomioon alueelle jo rakennetut laskeutusaltaat.

Linnustovaikutukset

Mielipiteenantajat nostavat esiin merkittäviä huolia hankkeen vaikutuksista alueen linnustoon. Erityisesti korostetaan uhanalaisten lajien, pesimälinnuston ja muuttolintujen suojelutarvetta sekä tuulivoimaloiden ja sähkönsiirron aiheuttamia törmäys- ja häiriöriskejä. Mielipiteenantajat jakavat paikallistuntemustaan ja kertovat, että alueella pesii monipuolinen joukko lintuja, kuten laulujoutsenia, kalasääskiä, isokoskeloita, pöllöjä, kurkia, harmaahaikaroita, telkkiä, suohaukkoja, tuulihaukkoja ja jalohaikaroita. Alueella esiintyy myös uhanalaisia metsätiaisia, pikkusieppoja, huuhekajia, kehrääjiä, taivaanvuohia ja valkoselkätikkoja. Yksi mielipiteenantaja on esimerkiksi dokumentoinut päiväpetolintujen liikehdintää videomateriaalina.

Kaavaselostuksen liitteenä esitettävä luontoselvitysraportti sisältää laaditut linnustoselvitykset. Linnustokartoituksen ja muu-
tonseurannan aikana hankealueelta havaittiin useita mielipiteissäkin esiin tuotuja lintulajeja. Linnustovaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös Lajitietokeskukseen ja Tiiraan pidemmällä aikavälillä ilmoitettuja havaintoja.

Mielipiteenantajat korostavat, että kaakkuri pesii useilla pienillä lammilla Niinimäen tuulipuiston läheisyydessä. Se hakee ravintonsa suuremmilta järviltä, jolloin se joutuu lentämään suunnitellun tuulivoimapuiston yli. YVA-selostuksessa todetaan, että sekä Niinimäen että Isosaaren hankkeet aiheuttaisivat merkittävää haittaa Rengon kaakkurilammille. Tämän perusteella hanketta ei tulisi toteuttaa, sillä se romahduttaisi paikalliset kaakkurikannat. Myös Renkajärvellä ja Takajärvellä kalastavalle kuikalle aiheutuisi merkittävää haittaa. Mielipiteenantajien mukaan kuikka katoaa yli viiden kilometrin päähän tuulivoimaloista, ja sama ilmiö koskee todennäköisesti myös kaakkuria. Hankkeen toteutuessa kuikka katoaisi järviltä ja kaakkuri erämaalammilta.

Hankkeen vaikutukset EU:n lintudirektiivin lajistoon arvioidaan suuren kielteiseksi. Arvioon vaikuttavat erityisesti suunnittelualueen lähiympäristössä yleisenä esiintyvä kaakkuri sekä suunnittelualueella esiintyvät monet tuulivoiman vaikutuksille herkat lintudirektiivin lajit. Isosaaren ja Niinimäen hankkeiden toteutuessa syntyy suuren kielteisiä yhteisvaikutuksia Rengon kaakkurilampiin (FINIBA-alue). Hankkeesta aiheutuu myös kielteisiä häiriövaikutuksia kuikalle.

Ehdotusvaiheessa voimalasijoittelua on muutettu niin, että etäisyys hankealueesta katsottuna koillisiin kaakkurilampiin kasvaa, mikä aiheuttaa vähemmän häiriövaikutuksia Natura-alueeseen ja koillisiin kaakkurilampiin. Voimaloiden vähäisempi määrä lieventää lintudirektiivin lajeihin kohdistuvia vaikutuksia.

Kaakkuriin kohdistuvien lievennyskeinojen johdosta kaakkuriin kohdistuvien suurien vaikutusten määrä vähenee, vaikka vaikutukset ovat edelleen suuria. Rengon kaakkurilampien soveltuvuus kaakkurille heikkenee häiriövaikutusten seurauksena. Kaakkuri lentää hankealueen yli eikä voimalasijoittelun muutoksilla pystytä lieventämään oleellisesti törmäysvaikutuksia. Alueella on vain vähän korvaavaa elinympäristöä kaakkurille.

Mielipiteenantajien mukaan alueella liikkuu sääksiä, mutta hanketta varten ei ole tehty erillistä sääksiselvitystä. Lajin pesimä- ja saalistusolosuhteita ei ole tarkasteltu riittävästi, eikä sitä ole valittu painotettavaksi päiväpetolintuselvityksessä. Sääksen pesien suojaksi tulisi olla vähintään kahden kilometrin etäisyys voimaloista.

Erillinen sääksiselvitys on toteutettu vuonna 2024 ja esitetty lajin sensitiivisyyden vuoksi vain luontoselvitysraportin viranomaisversiossa. Sääksen aikaisemmat ja käytössä olevat pesät suunnittelualueen ympäristössä on tunnistettu Lajitieto-keskuksen aineistohavaintojen ja Sääksisäätiöltä saatujen tietojen perusteella. Sääkseen kohdistuvat vaikutukset on esitetty vain viranomaisille osoitetussa YVA-selostuksen liitteessä 5. Voimaloiden sijoitteluun ja voimalamäärän tehdyillä muutoksilla normaalitoiminnan aikaiset vaikutukset sääkseen lievenevät suuren kielteisestä kohtalaisen kielteiseksi.

Mielipiteenantajat korostavat, että alueella havaitaan vuosittain monia muuttolintuja, kuten härkälintu, tunturihanhi, kanadanhanhi, nokikana, telkkä, kurki, maa- ja merikotka. Muuttoreitti kulkee koillisesta lounaaseen Puolivälintien suuntaisesti, ja se havaitaan esimerkiksi Renkajärven mökkilaitureilta. Hankkeen aikana tehty muutonseuranta on ollut epävarmaa, mistä myös yhteysviranomaisen on huomauttanut, esimerkiksi hankkeessa ei ole arvioitu riittävästi hankkeen vaikutuksia kurkiin, vaikka kyseessä on päämuuttoreitti. Muun muassa Vuorentaan ja Kouvalan pellot sekä Hattelmalanjärven lintuvesi ovat merkittäviä levähdysalueita muuttolinnuille. Tuulivoimaloiden ja sähkönsiirron rakentaminen lisäisi törmäysriskiä näillä alueilla, eikä ilmajohtojen rakentaminen merkittävien lintualueiden kohdalle ei ole perusteltua.

Tuulivoimaloiden toimintavaiheen vaikutukset muuttolinnustoon on arvioitu ympäristövaikutusten arvioinnissa kohtalaisen kielteisiksi. Arvio perustuu alueen merkitykseen valkoposkihanhiin muuttoväylänä. Alue sijaitsee lisäksi kurjen kevään ja syksyn päämuuttoreitillä. Toteutuessaan hanke lisää kurjen ja hanhiin törmäyskuolleisuutta, mikä arvioidaan jäävän kuitenkin vähäiseksi. Törmäysvaikutusten lisäksi hanke voi heikentää muuttolintujen muuton energiatilaa, jos linnut kiertävät voimala-alueen.

Hankkeen sähkönsiirto on tarkoitus toteuttaa maakaapelina, jolloin sähkönsiirrosta ei aiheudu törmäysriskiä muuttolinnustolle.

Muutonseuranta on selvityksenä erityisen altis epävarmuudelle, sillä monien muuttolintujen kohdalla valtaosa yksilöistä voi muuttaa alueen yli vain muutamien päivien aikana. Jos seuranta ei tehdä näinä päivinä, jää havainnointitulokset näiden lajien kohdalla todellisuutta paljon vähäisemmäksi. Niinimäen kohdalla näin arvioitiin tapahtuneen osittain kurjen kanssa, mitä kuitenkin lieventää Birdlife Kanta-Hämeeltä saadut aineistot. Epävarmuustekijät on huomiotu vaikutusten arvioinnissa mm. noudattamalla tarvittaessa varovaisuusperiaatetta.

Kaikki hankealuetta lähellä olevat levähdysalueet sijaitsevat yli 1,5 km päässä lähimmistä voimaloista. Lähtökohtaisesti tuulivoiman häiriövaikutukset eivät yllä näin pitkälle, sillä esimerkiksi hanhiin ja joutsenten on havaittu välttelevän voimaloita talvehtimisaikana noin 500 metriin asti.

Mielipiteenantajat toteavat, että alueella esiintyy metsäkanalintuja, kuten teeriä, ja niiden pesiä on havaittu hankealueella. Selvityksessä ei kuitenkaan pystytty varmistamaan pesintää. Rakentamisen myötä metsäkanalintujen elinolosuhteet heikentyisivät merkittävästi, ja esimerkiksi metson soidinalueet voivat hävitä kokonaan. Etelä-Suomessa metsälle sopivia elinympäristöjä on muutenkin vähän jäljellä. Koska hankealueella tehtiin paljon havaintoja metsäkanalinnuista, on perusteltua olettaa, että niitä esiintyy myös alueen ulkopuolella runsaasti.

Selvityksessä alueella havaittiin kolmea metsäkanalintulajia: metso, teeri (EU, LC) ja pyy (EU, VU). Metsäkanalinnut kuuluvat Suomen lajitietokeskuksen määrittämiin sensitiivisiksi luokiteltuihin lajeihin, minkä takia tarkat tiedot havainnoista on esitetty vain viranomaisille. Metsäkanalintujen soidinpaikkojen sijainnit on huomioitu ehdotusvaiheen voimalasijoittelussa ja tv-1-alueet on rajattu kaavaehdotuksessa siten, että metsäkanalintuihin ei kohdistu suuria kielteisiä vaikutuksia. Kaavamääräyksiin on lisätty määräys tuulivoimaloiden rungon alaosan väritykseen liittyen metsäkanalintuihin kohdistuvien vaikutuksien lieventämiseksi.

Mielipiteenantajat toteavat, että lintujen elinalueet ulottuvat laajemmalle kuin pelkkä hankealue, mutta selvityksissä linnustoa on tarkasteltu vain hankealueen sisällä. Lisäksi linnut häiriintyvät lentoestevaloista, mikä voi vaikuttaa niiden käyttäytymiseen ja turvallisuuteen. Luontoselvityksissä ei ole havainnoitu lainkaan syyssoitimia eikä yölaulajia. Lisäksi sähkönsiirtoreittien yölaulajaselvitys tehtiin väärään aikaan, mikä heikentää selvityksen luotettavuutta.

Linnustoselvityksissä on keskitytty hankealueeseen, sillä hankkeen vaikutukset syntyvät pääasiassa rakentamisen ja maankäytön muutoksen seurauksena. Esimerkiksi muutonseuranta toteutettiin sellaisilta havainnointipisteiltä, joista avautui hyvä näkymä hankealueelle. Linnustoselvityksissä on selvitetty myös sähkönsiirtovaihtoehdot.

Linnustoon kohdistuvat valovaikutukset liittyvät erityisesti toiminta-ajan lentoestevaloihin. Valon on yleisesti havaittu vetävän lintuja puoleensa. Tästä syystä rakennelmissa loistavat valot lisäävät muuttolintujen törmäyksiä rakennuksiin sekä muuttavat lintujen muuttoreittejä, usein pidentäen lentomatkaa. Valon kirkkaudella ja aallonpituudella on havaittu olevan merkitystä siihen, kuinka herkästi linnut valoon reagoivat. Punainen ja valkoinen valo, joita voimaloiden lentoestevaloissa käytetään, houkuttelee lintuja luokseen voimakkaammin kuin vihreä tai sininen valo. Tuulivoimaloiden valojen vaikutuksesta muuttolintuihin ei ole kuitenkaan tarkkaa tietoa. Ei esimerkiksi tiedetä, pienentääkö vilkkuva valo tuulivoimaloiden vaikutuksia lintuihin koko ajan loistaviin valoihin verrattuna. Lisääntyvä valo voi häiritä myös paikallisia häiritsemällä yöaktiivisten lintujen saalistusta.

Erityistä epävarmuutta linnustoselvityksiin liittyy alueella esiintyviin yölaulajiin, sillä yölaulajalaskentaa ei toteutettu hankealueella. Sähkönsiirtoreitillä tehty yksittäinen yölaulajalaskentakierros toteutettiin toukokuussa, jolloin kaikkien alueen yölaulajien ei arvioida vielä saapuneen pesimäpaikoilleen. YVA-menettelyn yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan, ”epävarmuuksista huolimatta selvitykset antavat riittävän kuvan alueen linnustollisista omaispiirteistä ja arvoista merkittävien vaikutusten tunnistamiseksi. Selvityksiin liittyvät epävarmuudet on tunnistettu ja otettu huomioon varovaisuusperiaatteen mukaisesti.” Maakaapelin osalta linnustovaikutukset ovat ilmajohtoa huomattavasti lievemmat, sillä kaapeli ei aiheuta törmäysriskiä.

Mielipiteenantajien mukaan hankkeessa ei esitetä konkreettisia toimia tuulivoimaloiden kielteisten linnustovaikutusten ehkäisemiseksi. Esimerkiksi rakentaminen pesimäajan ulkopuolella ei estä pesäpuiden menettämistä. Lintujen kuolemat tuulivoimaloihin ja siirtolinjoihin voivat olla merkittäviä, ja mielipiteenantajat kysyvät, kuka korvaisi nämä menetykset. Lintulajeille on määritelty rahalliset arvot, kuten laulujoutsen 2018 €, kuikka 841 €, kaakkuri 1682 €, merikotka 7400 €, kotka 4877 €, kanahaukka 757 €, kurki 1009 € ja sääksi 1682 €.

Voimalat on sijoitettu niin, että rakentaminen ei kohdistu tunnistetuille pesimälinnustollisesti erityisen arvokkaille tai monimuotoisille alueille. Metsäkanalintujen soidinpaikkojen sijainnit on huomioitu ehdotusvaiheen voimalasijoittelussa ja tv-1-alueet on rajattu kaavaehdotuksessa siten, että metsäkanalintuihin ei kohdistu suuria kielteisiä vaikutuksia. Muita keskeisiä lievennyskeinoja ovat rakentamisen ja purkamisen ajoitus pesimä- ja muuttokauden ulkopuolelle, voimaloiden tornin alaosan maalaaminen tummaksi, lentoestevalojen kirkkauden vähentäminen ja suuntaaminen niin, että alas näkyvyys on vähäinen.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) pykälän 6 mukaan toiminnanharjoittajalla on velvollisuus olla perillä toimintansa ympäristövaikutuksista. Ympäristövaikutusten seurannan tavoitteena on mm. tuottaa tietoa hankkeen vaikutuksista ympäristöön, ja käynnistää tarvittavat toimenpiteet, jos toiminnasta aiheutuu merkittäviä haittoja. Ympäristövaikutusten seurantaa koskevat velvoitteet määrätään hankkeen lupapäätösten lupaehdoissa ja ympäristöviranomaisen hyväksyy lopullisen tarkkailuohjelman. Hankevas- taava vastaa toimintansa ympäristövaikutuksista.

Muuhun lajistoon kohdistuvat vaikutukset

Mielipiteenantajat tuovat esiin vakavia huolia siitä, että tuulivoimalahanke aiheuttaisi pysyviä haittoja alueen eläinlajistolle. Useiden lajien elinympäristöt, liikkumisreitit ja lisääntymisalueet ovat vaarassa tuhoutua tai heikentyä merkittävästi. Lisäksi korostetaan, että luonto ei palaudu ennalleen, vaikka voimalat poistettaisiin myöhemmin.

Hankkeen vaikutukset eivät ole merkittäviä alueen eläinlajistolle. Hankkeen kielteisiä vaikutuksia eläinlajistoon pystytään lieventämään ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa esitetyillä lievennyskeinoilla kohtalaisen kielteisiksi. Ainoastaan vaikutukset susiin on arvioitu yhteisvaikutusten osalta suuresti kielteisiksi. Ehdotusvaiheen voimaloiden määrää on vähennetty 12 tuulivoimalasta 9 tuulivoimalaan, mikä lieventää yhteisvaikutuksen laajuutta Niinimäen hankkeen osalta. Isosaaren hanketta ei saadun tiedon mukaan ainakaan tällä hetkellä aktiivisesti edistetä.

Lieventämistoimin toteutettuna suunnittelualue ei hävitä luonnonsuojelulailla tiukasti suojeltuja luontodirektiivin liitteen IV lajien lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Voimalat on sijoitettu niin, että rakentaminen ei kohdistu tunnetuille eläinlajiston lisääntymis- ja levähdyspaikoille (mm. saukko).

Mielipiteenantajat korostavat, että alueella on vahvistettu susireviiri, joka syntyi vuonna 2024 ja jatkuu edelleen vuonna 2025. Hankealueella ja sen lähiympäristössä on tehty useita varmistettuja susihavaintoja. Koska reviiri on uusi, sen ydinosa ei voida arvioida yhden vuoden perusteella, ja asia tulisi huomioida jatkosuunnittelussa. Mielipiteenantajat korostavat, että tuulivoimahankkeita ei tulisi rakentaa susireviireille lainkaan. Lisäksi mielipiteenantajien mukaan alueella esiintyy ilveksiä ja niiden pentuja, mutta selvityksessä ei ole tunnistettu näitä havaintoja. Mielipiteenantajien mukaan karhuja on myös pesinyt alueella useasti, vaikka YVA-selostuksessa karhu esitetään vain ohikulkijana. Paikallisten tuntemus pesäpaikoista ei ole saanut riittävää painoarvoa arvioinnissa. Lisäksi mielipiteenantajat painottavat, että alue kuuluu hirvieläinten elinalueisiin.

Hankealueen kanssa päällekkäin sijaitsee Rengon susireviiri. Toijalan susireviiri on sijainnut hankealueen kanssa päällekkäin vuonna 2020, ja vuonna 2023 reviiriraja oli 500 m päässä hankealueesta. Saatavilla olevan aineiston perusteella voidaan varovaisesti päätellä, että hankkeen vaikutusalue on susille hyvin soveltuvaa aluetta, mutta mahdollisesti kriittisimpien elinympäristöjen ulkopuolella. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa hankkeen vaikutuksia suteen ei ole arvioitu merkittäväksi Niinimäen ja Isosaaren yhteisvaikutuksia lukuun ottamatta. Arvioinnissa on sovellettu varovaisuusperiaatetta epävarmuustekijöiden takia.

Susireviirien sijoittumista on tarkasteltu kaavaehdotuksessa Luonnonvarakeskuksen Susikanta Suomessa maaliskuussa 2026 -raportin perusteella. Raportin perusteella suunnittelualue kattaa noin 1 % Rengon perhereviiristä, eikä suunnittelualue sijoitu havaintojen perusteella reviirin ydinalueelle. Kaavan vaikutusten arviointia on päivitetty uusimman saatavilla olevan aineiston sekä paikallishavaintojen perusteella. Kaavaselostuksen lukua 14 Vaikutusten seuranta, on tarkistettu suden osalta.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa todetaan, että alueella on tehty hyvin paljon ilveshavaintoja, mutta pesää ei selvityksissä löydetty. Selvitysraportissa hankealueen todettiin toimivan ilvesten saalistusalueena.

Karuhavaintoja ei tehty luontoselvityksissä ja niitä on 50 km säteellä hyvin vähän myös Luonnonvarakeskuksen havaintoaineistossa (2017–2022). Vähäisen alueellisen havaintomäärän vuoksi karhuun ei arvioida kohdistuvan vaikutuksia. Karhu välttelee ihmistoimintaa, joten alueen lisääntynyt käyttö ja pysyvät muutokset metsäisissä ympäristöissä vähentävät karhun talvehtimistodennäköisyyttä hankkeen välittömässä läheisyydessä. Karhu pystyy hankkeen normaalitoiminnan aikana etsimään

itselleen pesäpaikan katoamatta alueelta, mikäli sopivia elinympäristöjä edelleen löytyy sen elinpiiriltä. Elinpiiriin kohdistuvat muutokset voivat aiheuttaa reviirin siirtymistä, mutta tässä tapauksessa vaikutus kohdistuisi enintään yksittäisiin karhuihin.

Mielipiteenantajat korostavat, että saukkojen elinympäristöt ovat erityisen herkkiä maankäytön muutoksille. Metsän raivaus, tiestön ja ojien rakentaminen tuhoavat saukon pesimä- ja liikkuma-alueet pysyvästi. Saukon paluu alueelle rakennustöiden jälkeen on epä-todennäköistä.

Voimalasijoittelussa on huomioitu saukkojen lisääntymis- ja levähdyspaikat ja ne on osoitettu kaavakartalla luo- merkinnällä. Luo-rajauksessa on huomioitu tarvittava suojavyöhyke. Vesistövaikutuksia lieventämällä ja vesienhallintasuunnitelulla voidaan lieventää myös saukkoon kohdistuvia epäsuoria vaikutuksia.

Mielipiteenantajat painottavat, että viitasammakko on EU:n luontodirektiivin IV liitteen suojeltu laji. Viitasammakkoon liittyvät selvitykset on tehty liian myöhään, ja niiden luotettavuus on kyseenalaistettu myös luontoselvityksen epävarmuustekijöissä. Vaikka viitasammakkoa on kartoitettu hankealueella, sen esiintymistä lähialueilla, kuten Tyvilammella ja Onkilammella, ei ole arvioitu riittävästi. Melun on todettu haittaavan sammakoiden lisääntymistä, mikä korostaa vaikutusten vakavuutta.

Viitasammakkoon tai sen lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ei kohdistu suoria rakentamisen aikaisia vaikutuksia. Onkilammen ja Tunturilammen lisääntymis- ja levähdyspaikat on tunnistettu Lajitietokeskuksen lähtötietojen perusteella ja kohteet on huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Rakentamisen aikaiset vaikutukset arvioidaan vähäisen kielteisiksi pääosin suoympäristöön sijoitetun voimalan 2 rakentamisen aiheuttamasta väliaikaisesta kiintoainekuormituksesta johtuen. Voimalaa 2 on siirretty kauemmas suoympäristöstä, ja mikäli lieventämistoimenpiteenä voimalapaikan 2 yhteyteen rakennetaan laskeutusaltaat, ei Onkilammen ja Tunturilammen lisääntymis- ja levähdyspaikkoja heikentäviä vaikutuksia synny.

Mielipiteenantajat korostavat, että **liito-oravan** elinympäristöt ovat vaarassa pirstoutua hankkeen seurauksena. Puuston raivaus, tie- ja sähkölinjojen rakentaminen estävät liito-oravan liikkumisen ja lisääntymisen. Lisäksi kekomuurahaiset voivat kuljettaa liito-oravan jätöksiä pesiinsä, mikä voi vaikuttaa luontoselvityksen havaintojen luotettavuuteen, jos selvitykset on tehty muurahaisten aktiivisuuden aikana.

Rakentaminen ei sijoitu erillisselvityksissä tai lähtötiedoissa liito-oravan elinympäristöksi tunnistetuille alueille. Selvitys on toteutettu viranomaisohjeistuksen mukaisena suositeltuna ajankohtana lumien sulamisen jälkeen ja ennen kasvillisuuden kasvamista peittäväksi. Liito-oravan elinympäristöihin tai lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ei kohdistu suoria rakentamisen aikaisia vaikutuksia hankealueella. Hankealuetta lähin elinympäristö sijaitsee 160 metrin päässä hankealueen pohjoisrajalta

Heinisuonojan ympäristön peltoalueen reunametsissä. Liito-oravan elinympäristöksi hyvin soveltuva vanha kuusisekametsä ulottuu peltoalueelta hankealueen rajaan asti. Hankealueen sisällä metsä on nuorempaa, harvempaa ja kuusivaltaisempaa. Normaali-toiminnan aikaiset vaikutukset arvioidaan liito-oravan osalta kohtalaisen kielteisiksi hankealueen pohjoispuolella sijaitsevaan elinympäristöön kohdistuvien meluvaikutusten takia. Liito-oravan on havaittu pesivän myös korkeameluisissa ympäristöissä esimerkiksi valtateiden varsilla, mutta voimaloiden melun aiheuttama muutos hiljaisella suunnittelualueella voi aiheuttaa väistämistävaikutusta.

Ehdotusvaiheessa liito-oravan elinympäristön lounaispuolella oleva voimala on poistettu, mutta elinympäristöä lähinnä olevaan voimalaan ei ole kohdistunut muutoksia. Muutos lieventää keskiäänitason nousua hankealueen pohjoisimmissa osissa liito-oravalle sopivan elinympäristön rajalla. Vaikutuksen ei arvioida muuttavan liito-oravaan kohdistuvia meluvaikutuksia merkittävästi YVA:ssa esitetyn yhdeksän voimalavaihtoehdon (VE2) vaikutusten arvioinnista. Kuitenkin ehdotusvaiheessa voimalamäärän vähentäminen 12 tuulivoimalasta yhdeksään tuulivoimalaan lieventää liito-oravaan kohdistuvia vaikutuksia.

Sähkönsiirtoreitti on suunniteltu toteutettavan maakaapelina, joka vastaa lähes YVA-menettelyn SVE2A. Maakaapelilla toteutettuna sähkönsiirtoreitin leveys jää huomattavasti kapeammaksi (noin 7 m) kuin ilmajohdolla.

Mielipiteenantajat toteavat, että **lepakoiden** elinalueet, lentoreitit ja lisääntymispaikat ovat vaarassa tuulivoimaloiden ja sähkönsiirron rakentamisen vuoksi. Hankealueella ja sen lähistöllä on havaittu saalistelevia lepakoita, ja osa rakennuksista toimii todennäköisesti niiden levähdyspaikkoina. Selvityksissä on ollut teknisiä ongelmia, kuten muistikorttien toimintahäiriöitä, mikä heikentää luontoselvityksen aineiston luotettavuutta. Tuulivoimalat aiheuttavat lepakoille törmäyskuolemia ja barotraumaa, ja lentoestevalot karkottavat lepakkoja. Eurobats-sopimuksen mukaan tuulivoimaloita ei tulisi sijoittaa metsään tai lähemmäs kuin 200 metriä metsän reunasta. Hankealueelle rajattu lepakoille tärkeä alue tulisi merkitä kaavaan LUO-merkinnällä.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan alueella ei tavattu lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, joten niiden heikentymistä ei ole syytä olettaa. Hankkeen rakentamisen yhteydessä raivattavan metsän määrä ja laatu ei ole lepakoiden kannalta kriittinen. Näin ollen tuulivoima-alueen rakentamisesta ei arvioida kohdistuvan merkittäviä vaikutuksia lepakoihin.

Tärkeä alue on luokan III mukainen, monimuotoisuutta tukevat ja turvaava kohde, jotka tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon maankäytössä. Kyseessä on muu lepakoiden käyttämä alue, jossa lepakoiden havaintomäärät ovat pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin usein pienempi. Luokan III kohteilla ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta. Voimala 9 sijoittuu osin lepakoille tärkeälle luokan III

alueelle. Koska kyseessä on luokan III kohde, eikä tuulivoimalarakentaminen vaaranna lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, ei voimalan sijoittuminen lepakoiden tärkeän alueen läheisyyteen aiheuta merkittävää haittaa.

Lepakkoselvityksessä on kuvattu selvityksen epävarmuustekijöitä ja ne on huomioitu vaikutusten arvioinnissa.

Sähkönsiirtoreitti on suunniteltu toteutettavan maakaapelina, joka vastaa lähes YVA-menettelyn SVE2A.

Mielipiteenantajat korostavat, että **kirjopapurikko** on erittäin uhanalainen direktiivilaji, jonka esiintymistä hankealueella ei voida sulkea pois. Hattulan alueella on tehty runsaasti havaintoja lajista, ja Etelä-Hämeellä on erityinen vastuu sen säilyttämisestä. Hakkuaukkojen reunavaikutukset ja sähkönsiirtoreittien rakentaminen voivat heikentää kirjopapurikon elinympäristöjä merkittävästi.

Voimaloiden sijainnit on valittu siten, ettei voimaloita, niiden rakennusalueita tai niille vieviä teitä sijoitu kirjopapurikon elinympäristöille tai niiden reunavaikutusalueille. Hankealueelle vuonna 2024 toteutettua kirjopapurikkoselvitystä täydennettiin kesäkuun lopussa 2026. Täydennysselvitys kohdistettiin kolmelle voimala-alueella sijaitsevalle potentiaalisesti sopivalle elinympäristölle. Muilta osin hankealueen potentiaalisesti kirjopapurikolle sopivat elinympäristöt on selvitetty maastossa vuonna 2024.

Mielipiteenantajat nostavat esiin **hyönteisiin** kohdistuvat vaikutukset. Tuulivoimaloiden lapoihin kuolee huomattava määrä hyönteisiä, joiden määrä on muutenkin vähentynyt maailmanlaajuisesti. Tämä voi heikentää sekä lepakoiden että lintujen ravinnonsaantia laajalla alueella, mikä vaikuttaa koko ekosysteemiin.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa hankkeen rakentamisen ja normaalitoiminnan arvioidaan aiheuttavan vähäisen kielteisiä vaikutuksia muuhun eläimistöön mm. hyönteisiin kohdistuvien vaikutusten perusteella. Hyönteisiin kohdistuvat vaikutukset on arvioitu vähintään vähäisen kielteiseksi varovaisuusperiaatteen nojalla.

Kasvillisuusvaikutukset

Mielipiteenantajat nostavat esiin merkittäviä puutteita luontoselvityksissä ja korostavat, että hankealueella esiintyy harvinaisia ja uhanalaisia kasvilajeja, joiden suojeluvälitteet ovat erityisen tärkeitä. Mielipiteissä nostettiin esiin se, että Puolivälintien torppien alueella sijaitsee lehto, jossa kasvaa valkolehdokkia kesäkuussa. Tätä lehtoa ei ole tunnistettu luontoselvityksessä eikä YVA-selostuksessa, vaikka alueella esiintyy myös muita harvinaisia lajeja, kuten luonnonvaraista metsälehmusta. Valkolehdokin esiintymisen huomiotta jättäminen osoittaa kasvillisuusselvityksen puutteellisuutta.

Mielipiteenantajat painottavat, että hankealueen maasto on suurelta osin sopivaa elinympäristöä erittäin uhanalaiselle hämeenköylmänkukalle. Lajia esiintyy lähialueilla, ja on hyvin todennäköistä, että sillä on kasvupaikkoja myös hankealueella. Koska hämeenköylmänkukkaa esiintyy lähes yksinomaan Kanta-Hämeessä, alueella on erityinen vastuu sen suojelusta. Yhteysviranomainen on huomauttanut, että kartoitukset tulisi tehdä kukinta-aikaan, jotta myös ennestään tuntemattomat esiintymät voitaisiin havaita. Nykyiset kartoitukset ovat riittämättömiä, ja maastotyöhön tulisi varata enemmän aikaa. Lisäksi sähkönsiirtoreittien muutosten jälkeiset alueet tulee kartoittaa uudelleen.

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä selvitettävät luontoarvoiltaan potentiaalisesti arvokkaat kohteet on valittu kartta- ja lähtötietotarkastelun pohjalta, ja koko hankealue on huomioitu tässä karttatarkastelussa.

Luontoselvityksessä kiinnitettiin erityishuomiota hämeenköylmänkukalle sopivien elinympäristöjen tarkastamiseen. Hämeenköylmänkukka on Suomessa erittäin uhanalainen sekä rauhoitettu laji, jota esiintyy Suomessa vain Etelä-Hämeen alueella. Hämeenköylmänkukkaa ei havaittu kaava-alueelta.

Voimaloiden ja teiden sijoittelussa on huomioitu alueella havaitut ja entuudestaan tunnetut arvokkaat luontotyytit, vesilakikohteet ja kasvillisuusesiintymät sekä niiden edellyttämät, välillisiä hydrologisia vaikutuksia tai reunavaikutuksia ehkäisevät suojavyöhykkeet.

Jatkosuunnittelun yhteydessä luontoselvityksiä täydennetään sähkönsiirtoreittien muuttuneilta osuuksilta. Selvitysten sisällöstä on neuvoteltu ELY-keskuksen kanssa.

Luontoselvitykset ja luontovaikutusten seuranta

Mielipiteenantajien mukaan hankkeen luontoselvitykset ovat puutteellisia ja osin virheellisiä, eivätkä ne anna riittävän kattavaa kuvaa alueen luontoarvoista tai lajistosta. Useat mielipiteet korostavat, että luontoselvityksissä on merkittäviä puutteita ja luontoselvityksiä on tehty liian suppeasti ja lyhyellä aikavälillä. Esimerkiksi suurpetojen tunnistamiseen käytetty maastotyöaika, 22 tuntia, ei riitä kattamaan lähes 1000 hehtaarin aluetta. Selvityksiä on tehty vain yhden kauden aikana, vaikka monien lajien, kuten metsäkanalintujen ja muuttolintujen, havainnointi vaatisi useamman vuoden seurantaa ja huomiointia sääolosuhteiden vaihtelussa. Hämeenköylmänkukka on kartoitettu väärään aikaan kukinnan jälkeen, ja lepakoiden sekä lintujen havainnointidataa on menetetty teknisten ongelmien vuoksi. Kolopuita ei ole havainnointi lainkaan, ja lepakkoselvityksessä on tunnustettu epävarmuustekijöitä, jotka heikentävät sen luotettavuutta. Ensimmäisen vesilintulaskennan tulokset menetettiin, ja jäljelle jäi vain toisen kierroksen aineisto, joka tehtiin suositusten mukaan liian lyhyellä aikavälillä. Luontotyyppiselvityksessä on tarkasteltu vain pieni osa kohteista, joista suurin osa on

talousmetsää. Potentiaaliset luontoarvokohteet on jätetty huomiotta, ja maastotyöhön käytetty aika ei ole ollut riittävä esimerkiksi eläinlajiston tunnistamiseen. Mielipiteenantajat kertovat, että alueen asukkaat ovat aktivoituneet kirjaamaan havaintoja esimerkiksi laji.fi-palveluun, ja raportin tiedot tulisi tarkistaa näiden uusien havaintojen perusteella. Lisäksi herää kysymys, onko suojeluyhdistysten lausuntoja huomioitu asianmukaisesti. Osa selvityksistä ovat ainoastaan viranomaiskäyttöön, ja mielipiteenantajat toivovat, että selvitysten sisältö on riittävän perusteellisesti laadittu.

Kaavaa laadittaessa on selvitettävä suunnitelman merkittävät vaikutukset. Selvitysten tulee olla riittäviä suunnitelman ja sen vaikutusten arvioimiseksi. Selvitykset on laadittu hyvän suunnittelukäytännön mukaisesti, selvityksissä on hyödynnetty saatavilla olleita paikallishavaintoja, ja ne tarjoavat riittävän kuvan alueen luontoarvoista kaavan vaikutusten arvioimiseksi. Selvityksissä on tunnistettu epävarmuustekijöitä, jotka on huomioitu selvitysten johtopäätöksissä ja kaavan vaikutusten arvioinnissa.

Mielipiteenantajat nostavat esiin, että selvitykset on tehty vain hankealueella ja sähkönsiirtoreittien tuntumassa, vaikka tuulivoiman vaikutukset ulottuvat laajemmalle. Sähkönsiirtoreittien muutosten jälkeiset alueet ovat kartoittamatta, ja uusien linjausten linnustokset puuttuvat kokonaan. Arvokkaita luontokohteita, kuten vanhoja metsiä Valkeasuon eteläpuolella, ei ole havainnoitu. Raportin karttoihin on merkitty voimaloiden paikat virheellisesti, mikä vaikuttaa arvioinnin luotettavuuteen. Kartat tulee korjata ja arvioida, mitä uusia selvityksiä tarvitaan paikkojen muututtua. Koska kartta on osa kaavaluonnosta, virheellistä dokumenttia ei voida käyttää päätöksenteossa.

Selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa on huomioitu hankealueen ulkopuolelle ulottuvat vaikutukset. Jatkosuunnittelun yhteydessä luontoselvityksiä täydennetään sähkönsiirtoreittien muuttuneilta osuuksilta. Selvitysten sisällöstä on neuvoteltu ELY-keskuksen kanssa.

Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksessä selvitettävät luontoarvoiltaan potentiaalisesti arvokkaat kohteet on valittu kartta- ja lähtötietotarkastelun pohjalta, ja koko hankealue on huomioitu tässä karttatarkastelussa. Luontoselvitysten tulokset eivät ole riippuvaisia voimalapaikoista. Voimalapaikkoja on kaavaehdotusvaiheessa muutettu kielteisten vaikutusten vähentämiseksi.

Luontovaikutusten seurannaksi esitetään esimerkiksi kuolleiden lintujen etsimistä voimalakäyntien yhteydessä. Tämä on mielipiteenantajien mukaan epärealistista ja seurantaesitys nähdään kosmeettisena ratkaisuna, joka ei aidosti ehkäise haittoja. Mielipiteenantajat kysyvät, miten luontovaikutusten seuranta toteutetaan, jos hanke myydään ylikansallisille yrityksille. Vastuun siirtyminen ulkomaisille toimijoille voi heikentää paikallista valvontaa ja seurannan toteutusta.

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on tunnistettu tarve seurata hankkeen luontovaikutuksia myös toteutuksen jälkeen. Seurantamenetelmät, kuten kuolleiden lintujen havainnointi, ovat osa yleisesti käytettyjä käytännön seurantaratkaisuja. Seurannan tarkoituksena on tuottaa tietoa mahdollisista vaikutuksista ja tarvittaessa ohjata toimenpiteitä haittojen lieventämiseksi. Seuranta ei ole ennaltaehkäisevä keino, vaan osa jatkuvaa vaikutusten hallintaa. Ehdotusvaiheessa vaikutuksia on lievennetty mahdollisin keinoin.

Kaavassa ei oteta kantaa hankkeen omistuspohjaan. Toteutuksen osalta vastuu seurannasta ja sen järjestämisestä kuuluu hankkeen toimijalle riippumatta omistajatahosta.

1.4 Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön

Maisemaan ja kulttuuriympäristöihin kohdistuvat vaikutukset

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke aiheuttaisi merkittäviä ja pysyviä haittoja alueen maisemalle ja kulttuuriympäristölle. Alueen maisema-arvot perustuvat harvinaisen laajaan ja yhtenäiseen metsä- ja järvimaisemien kokonaisuuteen, jonka luonne muuttuisi peruuttamattomasti voimaloiden rakentamisen myötä. Alueen metsä- ja järvimaisemat ovat paikallisesti arvostettuja, ja erityisesti mökkimaisemalla on asukkaille historiallista ja kulttuurista merkitystä. 300 metriä korkeat tuulivoimalat ovat ristiriidassa alueen maisemallisten arvojen kanssa. Ne muuttaisivat Etelä-Hattulan maiseman luonteen pysyvästi valojen, rakenteiden ja äänten myötä. Siipien pyörimisliike ja vilkkuvat lentoestevalot vangitsevat katseen ja vahvistavat maisemavaikutusta, erityisesti asutuksen läheisyydessä. Mielipiteenantajat ovat sitä mieltä että, vaikka maisemavaikutukset on tunnistettu YVA-selostuksessa suuriksi ja kielteisiksi, ne on arvioitu silti liian pieniksi. Maiseman muutos ylittää alueen maiseman sietokyvyn. Selvityksessä ei löydetty lieventämiskeinoja, ja vaikutukset ovat niin suuria ja kielteisiä, että hanketta ei tulisi näiden takia toteuttaa.

Ympäristövaikutusten arvioinnin johtopäätöksenä todetaan, että maisemavaikutukset muodostuvat merkittäviksi. Voimaloiden kielteiset maisemavaikutukset arvioidaan vaikutusalueen suuren herkyyden (valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokas Hämeen Härkätien maisema-alue, sekä Renka- ja Takajärven loma-asutus) takia suuriksi. Merkittävä vaikutus kohdistuu erityisesti voimaloiden välittömään ympäristöön (0–2 km) ja lähivaikutusalueelle (2–9 km). Vaikutus arvioidaan suureksi Renka- ja Takajärven ympäristössä ja Hämeen Härkätien avoimissa maisemakokonaisuuksissa. Maisemaan kohdistuvia vaikutuksia voidaan lieventää muun muassa voimaloiden määrää ja kokonaiskorkeutta vähentämällä. Luonnosvaiheen jälkeen voimalamäärää on vähennetty 12 tuulivoimalasta yhdeksään tuulivoimalaan, ja kokonaiskorkeutta laskettu 300 metristä 280 metriin, mikä vähentää voimaloiden näkyvyyttä paikoittain ja mahdollistaa hankkeen teknistaloudellisen toteutettavuuden säilymisen.

Lievennyskeinoista huolimatta hanke muuttaa alueen maisemaa erityisesti hankkeen välittömässä ympäristössä ja lähiympäristössä (alle 9 km).

Mielipiteenantajat nostavat esiin Kouvalan maamiesseurantalon sekä sen, että se on paikallisesti merkittävä kulttuurikohde. Talolta avautuu näkymä Etelä-Hattulaan, ja voimalat näkyisivät suoraan rakennukselle. Tämä on ristiriidassa paikan kulttuurihistoriallisten arvojen kanssa. Arvioiduista kohteista puuttuvat myös muut merkittävät kulttuurikohteet, kuten Vuohiniemen kylä, Jokiharju, Alajoen kasvitarha, Tiirikosken tehdas sekä Takajärven ja Pyhälahden kylät.

Kaavaselostuksen maisema- ja kulttuuriympäristövaikutuksien arviointia on täydennetty paikallisten kohteiden osalta.

Vaikutusten arvioinnin ja havainnollistamisen tukena on käytetty muun muassa kuvasovitteita (kaavaselostuksen liite 7). Kuvasovite nro 6 esittää tilanteen Kouvalan suunnasta avoimen peltomaiseman kohdalta kohti hankealuetta katsottaessa. Kuvasovite on laadittu hieman lähempää voimala-aluetta, kuin maamiesseurantalo. Ehdotusvaiheessa kaava-aineistoon on lisätty kuvasovite Kouvalan maamiesseurantaloilta (kaavaselostuksen liite 7b). Koillisimman voimalan poistaminen kaavaehdotusvaiheessa lieventää Hämeen Härkätien avoimeen maisemaan kohdistuvia vaikutuksia erityisesti Kouvalan suunnasta katsottaessa.

Mielipiteenantajat korostavat, että Hämeen Härkätie on historiallisesti merkittävä maisema- ja kulttuuriympäristökohde, erityisesti Hattulassa, jossa sillä on pisin historia. Härkätien kulttuuriarvot ovat vaarassa raskaiden kuljetusten vuoksi, kun tuulivoimaloiden osia ja maa-ainesta kuljetettaisiin sen kautta. Tie ei kestä raskasta liikennettä, ja oikaisut voivat vaarantaa tien varren arvokkaat rakennukset. Härkätietä on suojeltu muun muassa asuinrakentamiselta ja täydennysrakentamista on rajoitettu.

Hankkeen rakennuttamiseen käytettävällä tieosuudella kuljetukselle ei ole estettä rakennetun kulttuuriympäristön tai arkeologian osalta. Kuljetusreitistä on erikoiskuljetusluvan ennakkopäätös, jossa on selvitetty tien soveltuvuus kuljetuksiin kantavuuden puolesta. Asiasta on keskusteltu museo- ja liikennejärjestelmäviranomaisten kanssa.

Mielipiteenantajat muistuttavat, että alue on Etelä-Suomessa harvinaisen pimeä, mikä on osa sen vetovoimaa ja luontoarvoa. Lentoestevalot muuttaisivat tämän ominaisuuden täysin. Mielipiteenantajien kokemusten mukaan mittausmaston valot ovat jo häiritseviä, ja lentoestevalojen heijastuminen vedenpinnasta kaksinkertaistaa valojen määrän maisemassa. Lentoestevalot aiheuttavat maisemahaittaa ja häiritsevät asutusta. Ne voivat myös aiheuttaa terveyshaittoja, erityisesti yöaikaan.

Hankkeesta aiheutuu maisemanmuutosta ympäri vuoden ja vuorokauden lentoestevalojen takia. Lentoestevalot eivät aiheuta suoraan vaikutuksia terveyteen, vaan häiriö on visuaalinen. Lentoestevalot kuitenkin muuttavat alueen maisemaa ja voivat muuttaa paikallisten ihmisten kokemusta maisemasta.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä että, maisemavaikutusten arviointi perustuu nykytilanteeseen, mutta alueen metsät ovat pääosin talousmetsää. Mikäli alueella toteutetaan avohakkuita, tuulivoimaloille voi avautua uusia näkymiä, jolloin maisemavaikutusten merkittävyys kasvaa. Esimerkiksi maakunnallisesti arvokas Vuohiniemen kylä sijaitsee niin lähellä voimaloita, että puuston muutuksessa vaikutukset voivat voimistua huomattavasti.

Mikäli alueen maisema avautuu esimerkiksi hakkuun seurauksena merkittävästi, tuulivoimaloille voi avautua uusia näkymäalueita. Lähelle mahdollisia hakkuuaukeita sijoittuvia pihapiirejä suojaava kuitenkin pihapiirien oma puusto. Maisemaselvityksen perusteella Vuohiniemen kylään aiheutuu visuaalisia vaikutuksia.

Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys

Mielipiteenantajien mukaan maisema- ja kulttuuriympäristövaikutusten arviointi on puutteellinen. Maisemavaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu riittävästi tuulivoimaloiden 300 metrin korkeutta eikä ympäristöministeriön uutta ohjeistusta maisemavaikutusten arvioinnista. Arviointikriteerejä ei ole sovellettu asianmukaisesti, ja vaikutuksia ei ole luokiteltu suurimmaksi mahdolliseksi eli "erittäin suureksi kielteiseksi", vaikka se olisi perusteltua. Arvioinnissa ei ole keskitytty suuriin vaikutuksiin, vaan on kuvattu kaukaisia kohteita. Paikallisesti merkittäviä näkymiä, kuten Renkajärven Jokiharju, Vuohiniemenkylä, Myllykylä, Rimmilä, Kapee ja Luurila, ei ole esitetty havainnekuvoin. Selvityksessä ei korostu paikallinen maisema eikä maiseman merkitys alueen asukkaille. Myöskään järvien ominaispiirteitä luonnonmaisemana ei ole huomioitu riittävästi. Valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin kohdistuva suuri kielteinen vaikutus tulisi olla riittävä peruste hankkeen kaatumiselle, eikä sitä voida sivuuttaa sillä perusteella, ettei vaikutus ole lainvastainen. Vanhentuneen maisemaoppaan käyttö ja puutteellinen arviointimenetelmä eivät riitä perustaksi päätöksenteolle.

Hankkeen vaikutukset maisemaan on arvioitu hyödyntäen Ympäristöministeriön ohjetta "Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa: Päivitys 2024" ja arviointi on tehty oppaan kriteerien mukaisesti. Maisemavaikutusten tarkastelualue on ohjeen mukainen.

Selvityksessä on tunnistettu lähiasutus ja siihen liittyvä maisemallinen herkkyys. Vaikutuksia on arvioitu sekä paikallisesti että laajemmin, ja arvioinnissa on tarkasteltu myös valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Vaikutusten merkittävyyttä on

käsitelty suhteessa maisemakokonaisuuksiin, ja arvioinnin perusteella kaavaratkaisua on kehitetty vaikutusten lieventämiseksi mahdollisin keinoin.

Mielipiteenantajat nostavat esiin, että Maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksessä käytetään harhaanjohtavasti nimitystä "Tammelan järviylänkö", vaikka vaikutusalue sijoittuu pääosin Hattulan ja Hämeenlinnan alueille. Termi antaa virheellisen mielikuvan ja tulisi korjata muotoon "Hämeen järviylänkö", joka vastaa alueellista todellisuutta. Kaavaselostuksessa ei ole kerrottu, mitä perinnebiotooppiaineistoa on hyödynnetty, eikä ole arvioitu, miten perinnebiotoopit ja -maisemat on huomioitu. Metsähallituksen ylläpitämä aineisto on päivitetty vielä vuonna 2024, ja nämä tiedot tulisi tarkistaa ja arviointia täydentää, mikäli vaikutusalueelle osuu perinnebiotooppeja.

Maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksessä kuvataan, että hanke sijoittuu maisemamaakuntajaon mukaisesti Hämeen viljely- ja järvimaahan, ja alemmassa seutujaossa Tammelan ylänköön. Maisemamaakuntien jaon on laatinut ympäristöministeriön maisema-aluetyöryhmä, ja se kuvaa Suomen maisema-alueiden jakoa. Jako on esitetty Maisema-aluetyöryhmän mietinnössä (YM 66/1992). Maisemamaakuntajaon mukainen Tammelan ylänkö tunnetaan myös muussa yhteydessä Hämeen järviylänköä.

Kaavaselostuksen maisema- ja kulttuuriympäristövaikutusten arviointia on täydennetty paikallisten kohteiden ja perinnemaisemien osalta.

Mielipiteenantajat kysyvät miksi maisemaan kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi ei ole sovellettu lieventämiskeinoja, vaikka niitä on lueteltu useampia. Tämä herättää kysymyksen siitä, miten vaikutusten lieventäminen on tosiasiallisesti huomioitu suunnittelussa? Alueidenkäyttölaki turvaa maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset, ja tämä tulee ottaa huomioon hankkeen kaavoituksessa.

Kaavan ehdotusvaiheessa maisemavaikutusten lieventämiskeinoja on sovellettu siltä osin kuin ne ovat toteutettavissa. Suunnittelussa on pyritty tunnistamaan ne keinot, joilla maisemaan kohdistuvia vaikutuksia voidaan hallita, ja sovittamaan yhteen maisemalliset arvot sekä hankkeen toteuttaminen. Voimaloiden määrää on vähennetty, sijoittelua tarkennettu ja kokonaiskorkeutta madallettu vaikutusten lieventämiseksi niin, että hankkeen teknistaloudellinen toteutettavuus säilyy.

Maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset on arvioitu osana kaavan vaikutusten kokonaisarviointia, ja alueidenkäyttölain edellyttämät selvitykset on tehty kaavan valmistelun yhteydessä.

Havainnekuvat ja -video sekä näkyvyysalueanalyysi

Mielipiteenantajien mukaan hankkeen havainnekuvat ja näkyvyysalueanalyysi eivät anna todellista kuvaa tuulivoimaloiden maisemavaikutuksista. Kuvamateriaali on puutteellista, harhaanjohtavaa ja osin virheellistä, eikä se vastaa asukkaiden kokemusta tai maiseman todellista muutosta. Esitetyt havainnekuvat eivät vastaa todellisuutta, sillä ne on laadittu panoraamatekniikalla, joka vääristää näkymää verrattuna ihmisen silmän havaintoon. Maisemahaittoja on kuvattu pääosin kaukana hankealueesta, vaikka suurimmat vaikutukset kohdistuvat 5–7 kilometrin etäisyydelle. Arvioinnissa ei ole hyödynnetty osallisille suunnattua kyselyä, jossa kartoitettiin asukkaille tärkeitä virkistysympäristöjä ja maisemia. Kyselyvastauksista olisi ilmennyt selkeää arvostus järvi- ja harjumaisemia kohtaan, mutta tämä näkökulma puuttuu arvioinnista. Kuvista puuttuu keskeisiä kuvauspisteitä, kuten Kouvalan maamiesseurantaloita, vaikka sen merkitys on ollut esillä kaavaprosessin aikaisissa neuvotteluissa. Esimerkiksi yhteisvaikutuksia Kouvalan peltoaukealla ei ole arvioitu lainkaan, eikä alueelta ole esitetty havainnekuvia. Osa kuvista, erityisesti kuvat 6 ja 7, vaikuttaa tarkoituksellisesti valituilta vähätteleämään maisemavaikutuksia. Mielipiteenantajat kysyvät, miten kuvauspisteet on valittu ja miksi lähialueen näkymiä ei ole esitetty kattavasti? Havainnekuvia tulisi laatia lisää, ja niiden tulisi kuvata maisemavaikutuksia realistisesti ja kattavasti. Videomateriaali olisi erityisen tärkeää havainnollistamaan voimaloiden liikettä, valojen vilkkumista ja niiden vaikutusta maisemaan.

Havainnekuvat ovat tärkeä osa maisemavaikutusten arviointia ja niiden tarkoituksena on tukea vaikutusten arviointia ja osallisten ymmärrystä hankkeen vaikutuksista. Kuvauspisteet on valittu edustamaan maisemallisesti herkkiä ja laajasti näkyviä alueita, ja niiden perusteella voidaan muodostaa kokonaiskuva vaikutusten laajuudesta. Havainnekuvat on päivitetty ehdotusvaiheen voimalasijoittelun mukaisesti ja kaava-aineistoon on lisätty uusi kuvauspiste Kouvalan maamiesseurantaloilta.

Osallisten esiin nostama huoli havainnekuvien riittävydestä ja laadusta on ymmärrettävä. Vaikutusten havainnollistamista on pyritty tukemaan myös videomallinnuksella, joka esittää tuulivoimaloiden liikettä ja maisemavaikutusten dynaamisuutta. Laaditut kuvat antavat arvioinnin kannalta riittävän käsityksen vaikutuksista.

Mielipiteenantajien mukaan näkyvyysalueanalyysi ei perustu todellisuuteen, koska osa metsistä hankealueella on vielä kaatamatta. Avohakkuut tulevat lisäämään voimaloiden näkyvyyttä merkittävästi, mitä ei ole otettu huomioon nykyisessä arvioinnissa.

Maisemavaikutusten arvioinnissa on käytetty näkyvyysalueanalyysiä, joka perustuu maastomalliin ja olemassa oleviin metsä- ja maankäyttötietoihin arviointihetkellä. On totta, että metsien hakkuut tai muu ympäristön muokkaaminen voivat muuttaa maisemaa ja lisätä tuulivoimaloiden näkyvyyttä. Näkyvyysalueanalyysi ei ole kaiken kattava menetelmä, mutta se antaa keskeistä

tietoa siitä, mille alueille maisemavaikutuksia todennäköisesti muodostuu, ja toimii siten yhtenä työkaluna vaikutusten arvioinnissa.

1.5 Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke uhkaa vakavasti alueen arkeologista kulttuuriperintöä, erityisesti Vanhan Talvitien reittiä, historiallisia tieverkostoja ja torppakulttuurin jäänteitä. Arviointien puutteet ja virheellisyydet herättävät huolta siitä, että merkittäviä kulttuurihistoriallisia kohteita jää vaille asianmukaista suojelua.

Hanketta varten on laadittu arkeologisia inventointeja vuosien 2023–2026 aikana. Vuonna 2025 laadittiin arkeologisten inventointien täydennys suunnittelualueella ja sähkönsiirtolinjalla. Suunnittelualueelta oli tehty uusia metallinilmais löytöjä, joiden havaittiin sijaitsevan hankealueen halki kulkevan Hämeen Härkätien talvilinjauksen kohdalla. Uudet löytöpaikat, talvitien linjaus sekä sähkönsiirtoreitin muuttuneet osuudet tarkastettiin marraskuussa 2025 tehdyssä täydennysinventoinnissa. Täydennysinventoinnista käytiin keskustelua alueellisen vastuumuseon kanssa sähköpostitse ja puhelimitse. Vuoden 2026 aikana sähkönsiirtoreitti muuttui jälleen ja maakaapelilinjaus inventointiin muuttuneilta osin kesäkuussa 2026.

Kaiken kaikkiaan vuosien 2023–2026 inventointien jälkeen kaava-alueelta tunnetaan yksi kiinteä muinaisjäänös, 10 muuta kulttuuriperintökohdetta ja yksi löytöpaikka. Kiinteät muinaisjäänökset (sm-1) sekä 10 muuta kulttuuriperintökohdetta (s/1) on merkitty kaavakartalle asianmukaisin merkinnöin ja määräyksin.

Vanha Talvitie

Mielipiteenantajat kuvaavat omaa tietouttaan Hämeen Härkätien talvitiestä. Vanhan Talvitien reitti kulkee hankealueen läpi, erityisesti Luurilan ja Takajärven kylien välillä, ja sen jäänteet ovat vaarassa tuhoutua voimaloiden ja teiden rakentamisen vuoksi. Reitin olemassaolo on todennettavissa useista historiallisista kartoista, kuten 1700-luvun ruotsalaisista ja venäläisistä sotilaskartoista, sekä maastosta suonpohjien ja purojen linjauksista. Reitin varrelta on löydetty arkeologisesti merkittäviä esineitä, kuten hopea-aarre, ja päiväkirjamerkintöjä kreivi Pietari Brahelta. YVA-selostuksessa tai selvityksessä ei mainita Vanhaa Talvitietä lainkaan, vaikka tuoreita reittiselostuksia on saatavilla, viimeisin vuodelta 2024. Reitti tulisi sisällyttää arkeologiseen inventointiin ja suojata vähintään 400 metrin turvavyöhykkeellä tuulivoimaloista. Erityisesti voimalan 1 rakennuspaikka sijaitsee suoraan reitin päällä, eikä sitä voida hyväksyä.

Hämeen Härkätien talvilinjausta on tarkasteltu arkeologisessa täydennysinventoinnissa 2025 ja vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriperintöön on täydennetty kaavaselostukseen. Inventoinnin mukaan alueella ei havaittu selkeää vanhaa tienpohjaa, tai muutamaa tiehen liittyvää kiinteää rakennetta. Kuitenkin valtakunnallisesti merkittävänä tielinjauksena tihein löytöalue (noin 500 metrin pituudelta) määriteltiin muuksi kulttuuriperintökohteeksi, koska löydöt selkeästi viittaavat tien kulkeneen näillä paikoin. Tv-alue (voimala numero 1) sijoittuu lähelle kyseistä aluetta. Tv-aluetta on rajattu niin, ettei määriteltyyn kohteeseen kohdistu rakentamista.

Lisäksi inventoinnissa on tunnistettu yksi löytöpaikka, ja sen kaksi alakohdetta. Isosuon koillispuolelta on löydetty metallinetsimellä (rauta) veitsi, yksipiikkinen viskari ja pieni tulusrauta niiden kaakkoispuolelta. Löydöt liittyvät mitä todennäköisimmin niiden läheisyydessä kulkeneeseen Hämeen Härkätien talvitiehen. Löytöjen kohdalle tehtiin muutamia koepistoja lapiolla, mutta maaperä on puhdasta hiekkamoreenia. Talvitiehen liittyvää linjaa paikalla ei havaittu.

Vanhan talvitien reitti sijaitsi todennäköisesti kaava-alueella Isosuolta Vähäsuolle, ja näin ollen voimalan numero 1 sijoittuu todennäköisen talvitien reitin kohdalle. Koska talvitiestä ei ole havaittu kiinteää rakennetta, jonka perusteella kohde voitaisiin määritellä muuksi kulttuuriperintökohteeksi, rakentamisella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta arkeologisen kulttuuriperinnön arvojen säilymiseen.

Historialliset tied ja torppakulttuuri

Mielipiteenantajat kuvaavat, että hankealueella kulkee myös muita historiallisesti merkittäviä reittejä, kuten Puolivälintie ja Virka- eli Kievarintie. Näiden teiden varrella sijaitsi kestikievareita ja torppia, joista osa on mainittu Hattulan paikannimikirjallisuudessa, mutta ei Museoviraston listauksessa. Esimerkiksi Siirosen talon mailta löytyy kestikievarin jäänteitä, ja Puolivälintien varrelle syntyi 1800-luvulla useita torppia, kuten Sillantausta, Korkeamäki ja Puolivälin torppa. Arkeologisessa inventoinnissa tunnistettu suuri torppari kylä on käsitelty hajanaisesti yksittäisinä kohteina, vaikka alue muodostaa yhtenäisen ja arvokkaan kulttuurihistoriallisen kokonaisuuden.

Kaava-alueella sijaitsee viiden torpanpaikan kokonaisuus. Torpanpaikat on luokiteltu muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Vaikutukset torppiin muodostuvat pääasiassa ympäröivän maiseman muutoksesta. Torppiin kohdistuvat kielteiset vaikutukset muodostuvat erityisesti siitä, että alueen ympäristö muuttuu tuulivoimarakentamisen tuodessa alueelle maiseman näkökulmasta nykytilasta poikkeavia elementtejä. Ehdotusvaiheen kaavaratkaisua on tarkistettu niin, että tv-alueet ja muu rakentamiseen osoitetut kohteet eivät sijoitu torppien alueille. Arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten kuvausta on täydennetty kaavaselostukseen.

Arkeologinen inventointi

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että arkeologinen inventointi on tehty näköhavaintoihin perustuen kolmen päivän aikana keskikesällä 2023, jolloin kasvillisuus peittää maastoa ja heikentää havaintojen luotettavuutta. Inventointi perustuu suurelta osin vanhoihin lähteisiin, eikä tuo merkittävää lisäarvoa. Lisäksi dokumentissa ei ole arvioitu, mistä rakennusmateriaalit, kuten murske, otetaan. Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys tai arkeologinen inventointi ei ota kantaa varsinaiseen tuulivoima-alueen arkeologiseen kulttuuriperintöön, vaikka alue tunnetaan Hämeen muinaisina takamaina. Alueen kulttuurihistoriallinen merkitys edellyttää Museoviraston tarkempaa tutkimusta ennen maastotöiden aloittamista. Arvioinnissa ei myöskään ole huomioitu alueidenkäyttölain vaatimuksia kulttuuriympäristön suojelusta, mikä tulee ottaa huomioon jatkosuunnittelussa.

Hanketta varten on laadittu arkeologisia inventointeja vuosien 2023–2026 aikana. Vuonna 2025 laadittiin arkeologisten inventointien täydennys suunnittelualueella ja sähkönsiirtolinjalla. Täydennysinventoinnista käytiin keskustelua alueellisen vastuumuseon kanssa sähköpostitse ja puhelimitse. Vuoden 2026 aikana sähkönsiirtoreitti muuttui jälleen ja maakaapelilinjaus inventointiin muuttuneilta osin kesäkuussa 2026. Arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten kuvausta on täydennetty kaavaselostukseen.

Osayleiskaavassa on selvitetty ja otettu huomioon muun muassa rakennettu ympäristö, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät. Lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on otettu huomioon osayleiskaavan laadinnassa. Osayleiskaavan suhde yleiskaavan sisältövaatimuksiin, tuulivoimarakentamista koskeviin erityisiin sisältövaatimuksiin ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kuvattu kaavaselostuksessa. Osayleiskaavan vaikutuksia muun muassa arkeologiseen kulttuuriperintöön on täydennetty kaavaselostukseen.

1.6 Meluvaikutukset

Alueen nykyinen äänimaisema ja hiljaisuus

Mielipiteenantajien mukaan hankealueen erityispiirre on sen poikkeuksellinen hiljaisuus, joka muodostaa keskeisen osan alueen luontoarvoista, virkistyskäytöstä ja maisemallisesta kokemuksesta. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta uhkaisivat tätä hiljaisuutta pysyvästi. Alue ei sovellu tuulivoimaloille, koska se on luonnostaan hiljainen. Tuulivoimaloiden melu korostuu tällaisessa ympäristössä, jossa taustamelua ei ole vaimentamassa ääntä. Melu ei ole absoluuttinen arvo, vaan se suhteutuu ympäristön

äänitasoon. Ulkona hiljaisilla alueilla taustamelu voi olla vain 26–28 dB, jolloin jopa 30 dB:n melu erottuu selvästi ja koetaan häiritsevä. Voimaloiden siipien aiheuttama, muutaman sekunnin välein toistuva ääni muistuttaa suihkukoneen ääntä ja erottuu selkeästi hiljaisessa ympäristössä. Tällainen ääni on monille ihmisille häiritsevä, erityisesti silloin kun muu kohina, kuten liikenne tai koneiden ääni, puuttuu kokonaan.

Kaava-alue sijoittuu maaseutumaiselle hiljaiselle alueelle, jossa luonnon äänet ovat vallitsevia äänimaisemassa. Kaavoituksen vuorovaikutuksessa on tunnistettu myös osallisten näkemys alueen hiljaisesta luonteesta, ja sen tärkeydestä alueella oleilijoille. Melulla voi olla vaikutusta alueen virkistyskäyttöön, sillä aluetta käytetään runsaasti luonnossa oleiluun. Hiljaista aluetta ei kuitenkaan ole määritetty esimerkiksi maakuntakaavassa, eikä sillä ole virallista statusta.

Tuulivoimahankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista. Vaikka yksilöllinen kokemus hiljaisuudesta ja äänimaisemasta vaihtelee, suunnittelun ja kaavoituksen lähtökohtana noudatetaan edellä mainittua asetusta ja ohjearvoja. Ne ohjaavat alueiden käyttöä ja varmistavat yhdenvertaisuuden, turvallisuuden sekä viihtyvyyden kaavoituksen tavoitteiden mukaisesti. Meluvaikutusten arviointia on täydennetty kaava-selostukseen.

Mielipiteenantajat ovat sitä mieltä, että tuulivoimaloiden melu vaikuttaa laajasti järviympäristön virkistysarvoon, mökkeihin, asutukseen ja luontoon. Melu häiritsee myös eläimiä ja lintuja, ja Niinimäen hankkeen ja alueen muiden hankkeiden yhteisvaikutukset ulottuvat esimerkiksi Kouvalan alueelle. Melu voi muuttaa järvimaiseman kokemusta, esimerkiksi veden pinnan väräilyjen kautta, jolloin kauniit auringonnousut ja kuutamot menettävät visuaalisen rauhallisuutensa.

Melumallinnus on laadittu ehdotusvaiheen yhdeksän tuulivoimalan sijoitteluun perustuen. Voimalat lisäävät lähiympäristön melua, mutta ilman että ulkomelutason ohjearvot tai pienitaajuisen sisämelun toimenpiderajat ylittyisivät. Ulkomelutason ohjearvot alittuvat asuin- ja lomarakennuksien osalta. Melu ei kantaudu häiritseväksi asuin- tai lomarakennusten pihapiiriin tai virkistys- tai luonnonsuojelualueille.

Melumallinnus ottaa huomioon veden ilmaa tiheämmän ominaisuuden, minkä vuoksi se kantaa ääntä paremmin kuin ilma. Melun kantautuminen vesien äärellä ja myös ranta-alueilla on huomioitu ja lakisääteiset valtioneuvoston ohjearvot meluta-soista tulevat noudatetuiksi. Tuulivoimaloiden toiminnasta lähtevä ääni ei aiheuta veden pinnan väräilyä, eikä sellaista maaperän tärinää, joka aiheuttaisi muutoksia peilityydessä vedenpinnassa.

Mielipiteenantajien mukaan hankealueen rakennuskanta koostuu pääosin vanhoista, 1960-luvulla rakennetuista asuin- ja lomarakennuksista, joiden rakenteellinen ja tekninen taso ei vastaa nykyvaatimuksia erityisesti äänieristyksen osalta. Tämä tekee alueesta erityisen herkän tuulivoimaloiden aiheuttamille meluvaikutuksille. Vanhojen rakennusten huono äänieristys ei ole otettu riittävästi huomioon meluselvityksissä. Rakennuksissa ei ole koneellista ilmanvaihtoa, vaan tuuletus tapahtuu pääosin ikkunat auki -periaatteella. Tämä lisää altistumista ulkoa kantautuvalle melulle, erityisesti yöaikaan ja kesäkaudella, jolloin ikkunoita pidetään auki.

Valtioneuvoston tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista antaman asetuksen mukaan ulkomelutaso yöllä ei saa ylittää melun A-taajuuspainotetun keskiäänitason arvoa 40 dB. Päivällä ohjearvo on 45 dB. Sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetus sisältää toimenpideraja-arvot yöaikaiselle matalataajuiselle sisämelulle. Meluselvityksen mukaan on hyvin todennäköistä, että tuulivoimamelun ollessa ulkona 40 dB(A), rakennuksen sisämelu on noin 20 dB(A) tai alle, mikä on selvästi asumisterveysasetuksen raja-arvoja vähemmän.

Valtioneuvoston päätöksen (993/1992) mukaan loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, taajamien ulkopuolisilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla melutason ei tulisi ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB. Tuulivoimaloiden laskennalliset melutasot ylittävät nämä rajat useilla alueilla. Mielipiteenantajat ehdottavat myös, että kaavan perusohjeeksi tulisi asettaa enimmäismelutasoksi 35 dB suhteessa asutukseen. Kunta voi ja sen tulisi edellyttää lakisääteistä minimiä tiukempia melunormeja hiljaisille alueille. Toimivana kompromissina esitetään, että 35 dB:n mallinnettu alue ei saa ulottua vakituiseen tai vapaa-ajan asuntoon. Tuulivoimaloiden aiheuttama melutaso, joka ylittää 35–40 dBA:han, ulottuu tiheään rakennetuille kyläalueille Vuohiniemessä ja Takajärvellä. Melu kantautuu myös kauas vesistöille ja saarille, joita käytetään aktiivisesti virkistykseen. Tämä heikentää sekä asumismukavuutta että alueen vetovoimaa vapaa-ajan käyttöön.

Valtioneuvoston määräämä ohjearvo 40 dB eivät ylitä yhdessäkään vakituksessa tai loma-asumiseen käytetyssä kiinteistössä ehdotusvaiheen voimalasijoittelun perusteella.

Melumallinnus ottaa huomioon veden ilmaa tiheämmän ominaisuuden, minkä vuoksi se kantaa ääntä paremmin kuin ilma. Melun kantautuminen vesien äärellä ja myös ranta-alueilla on huomioitu ja lakisääteiset valtioneuvoston ohjearvot melutaisoista tulevat noudatetuiksi.

Melun ja infraäänen vaikutukset ihmisiin

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimaloiden melu ja infraääni voivat aiheuttaa merkittäviä terveysvaikutuksia alueen asukkaille ja mökkeilijöille. Erityisesti hiljaisessa ympäristössä melun häiritsevyys korostuu, ja sen vaikutukset ulottuvat sekä fyysiseen että

psykykkiseen hyvinvointiin. Tuulivoimaloiden melu ja infraääni voivat aiheuttaa monenlaisia oireita, kuten paineen tunnetta, rytmihäiriöitä, pahoinvointia, hengitysoireita, päänsärkyä, huimausta, tasapainohäiriöitä, levottomuutta, univaikeuksia, vireystilan laskua ja hermoston ylikuormittumista. Infraäänen vaikutus voi ulottua jopa 20 kilometrin päähän voimaloista, mikä tekee sen vaikutusalueesta laajan.

Infraäänet ovat kuulokynnyksen alle jääviä, eli ei-kuultavissa olevia ääniä, joita esiintyy joka puolella ympäristössämme. Niitä syntyy esimerkiksi ilmakehän paineenvaihtelusta, tuulesta, rakenteiden värähtelystä, keinumisesta tai vaikkapa juoksuaskelelta tietyntylaisella alustalla. Alle kuulokynnyksen jääviä infraääniä syntyy myös erilaisissa teollisissa prosesseissa, kuten tuulivoimaloissa.

Tällä hetkellä olemassa olevien tieteellisten tutkimustulosten mukaan ei-kuultavissa olevalla infraäänellä ei ole osoitettu olevan terveysvaikutuksia. Tuulivoimaloista lähtevä infraääni jää tutkimusten mukaan merkittävästi kuulokynnyksen alle. Tutkimustulosten mukaan tuulivoimaloiden infraääni ei selitä tuulivoimaloihin liitettyjä terveysvaikutuksia tai oireiluja. Tulosten mukaan oireilua voi selittää tuulivoimaloiden kokeminen häiritseväksi ja niiden pitäminen terveysriskinä. On myös mahdollista, että oireet ja sairaudet, jotka eivät liity tuulivoimaloiden infraääneen, tulkitaan niistä johtuviksi.

Mikäli tieteellisissä tutkimuksissa saadaan luotettavaa näyttöä tuulivoimaloiden aiheuttamien infraäänien terveydelle haitallisista vaikutuksista, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimaloiden äänenlaatu on erityisen häiritsevä. Siiven sivuttaessa voimalan pylvään syntyy paineeron seurauksena humahdusmainen ääni, joka on impulssimainen ja häiritsee erityisesti yöaikaan. Tällainen ääni voi aiheuttaa univaikeuksia ja muita terveysvaikutuksia. Impulssimaisesti vaihteleva ääni on erityisen häiritsevää korvalle. Melumittarit laskevat keskiarvomelua, jolloin meluhuiput jäävät piiloon mittaustuloksissa. Korva kuitenkin reagoi herkästi vaihtelevaan ääneen, ja melun häiritsevyys kasvaa, kun äänenvoimakkuus vaihtelee jaksottaisesti. Amplitudimodulaatio riippuu paikallisista olosuhteista ja voimalatyyppistä, eikä sitä voida mallintaa etukäteen – sen vaikutus voidaan todentaa vain käytönaikaisilla mittauksilla. Äänitapahtuman kesto vaikuttaa merkittävästi sen häiritsevyYTEEN. Lyhytaikainen ääni ei ole yhtä häiritsevä kuin sellainen, jonka loppumista ei voi ennakoita tai jonka arvelee jatkuvan läpi illan tai yön. Tämä epävarmuus lisää psykologista kuormitusta ja voi heikentää vapaa-ajanviettoa, luontokokemuksia ja yöunta.

Melumallinnus on tehty ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014 Tuulivoimaloiden melun mallintaminen). Ympäristöministeriön ohjeessa mainitaan äänivaikutuksiin liittyvä ilmiö, amplitudimodulaatio (EAM, excessive amplitude modulation). Esiintyessään ilmiö aiheuttaa sen, että äänenvoimakkuuden merkittävät jaksottaiset

vaihtelut lisäävät melun häiritsevyyttä. Amplitudimodulaatio on paikallisista olosuhteista ja voimalatyypistä riippuva ilmiö. Ilmiötä ei pysty mallintamaan etukäteen, vaan se pystytään varmistamaan ainoastaan käytönaikaisilla melumittauksilla. Amplitudimodulaatiota ei mainita valtioneuvoston asetuksessa tuulivoimaloiden ulkomelutasoa koskien, eikä ilmiön todentamiseksi ole olemassa vakioitua menetelmää. Aiheesta on tehty kansainvälisiä tutkimuksia, joiden mukaan havaittu amplitudimodulaatio on mahdollista hallita teknisesti. Rakentamislupavaiheessa melumallinnukset on päivitettävä hankkeeseen valikoituneen tuulivoimalatyyppin mukaisiksi.

Melumallinnus

Mielipiteenantajien mukaan hankkeen melumallinnus on puutteellinen ja perustuu vanhentuneisiin menetelmiin. Mallinnus ei huomioi riittävästi infraääntä, alueen hiljaisuutta eikä voimaloiden sijoittelun yhteisvaikutuksia. Melumallinnus on tehty vanhojen, 200 metrin voimaloiden perusteella, vaikka Niinimäkeen suunnitellut voimalat ovat 300 metriä korkeita.

Mielipiteenantajien mukaan voimaloiden sijoittelu liian lähekkäin kasvattaa melua, erityisesti turbulenssien ja jättöpyörteiden vuoksi. Mallinnus ei ota huomioon voimaloiden välisten turbulenssien äänivaikutuksia, vaikka Ympäristöministeriön ohjeistuksessa on tunnistettu tähän liittyvä virhe. Lisäksi tuulivoimaloiden ääni ei lähde pistemäisesti, vaan laajalta alueelta roottorin siivistä, jotka voivat ulottua jopa 300 metrin korkeuteen. Ääni leviää suoraan ilmassa, eikä muutama puu sen välissä vaimenna sitä merkittävästi. Rinnakkain kaarevassa rivissä olevat voimalat tulisi laskea kaarevana viivamaisena melulähteenä, jolloin yhteisvaikutus järvien suuntaan saataisiin oikein huomioitua. Nykyinen mallinnus aliarvioi yhteismelun määrän.

Melumallinnus on tehty ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014 Tuulivoimaloiden melun mallintaminen). Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan mukainen voimalan maksimikorkeus on 280 m, joka vastaa melumallinnuksessa käytettyjä parametreja. Yhteisvaikutuksia on arvioitu läheisen Isosaari-hankkeen kanssa.

Mielipiteenantajat muistuttavat, että melulaskelmat on tehnyt tuulivoimayhtiön palkkaama konsultti, eikä mikään viranomainen tarkasta niiden todenmukaisuutta. Käyttöä jatkavien jälkeisiä mittauksia ei yleensä tehdä, tai ne suorittaa sama konsultti. Melutasojen toteutumista ei seurata eikä valvota, mikä herättää huolta arvioinnin riippumattomuudesta ja luotettavuudesta. Esimerkiksi melumallinnuksen laskentamalliin sisältyy parametreja, joiden avulla tuloksia voidaan muokata halutunlaisiksi. Esimerkiksi siipien kulmat vaikuttavat melutasoon, ja mallinnuksessa käytetään usein vähiten melua tuottavaa asetusta, vaikka todellisuudessa voimalat toimivat maksimiteholla. Tämä johtaa aliarvioituun meluvaikutukseen.

Niinimäen hankkeessa tehty melumallinnus on tehty ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisesti (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014 Tuulivoimaloiden melun mallintaminen). Viranomaiset ottavat tarvittaessa kantaa meluselvityksen riittävyteen.

Tuulivoimaloiden aiheuttamat meluvaikutukset on mallinnettu soveltaen ISO 9613-2 standardia, WindPRO-ohjelmiston DECIBEL-moduulia käyttäen. Mallinnusta tehtäessä ohjelmistoon syötetään ympäristöministeriön (2/2014) ohjeistamat parametrit sekä ISO 9613-2 standardin mukaiset lähtötiedot. Mallinnuksessa on käytetty tuulivoimalavalmistajan ilmoittamia melupäästön takuuarvoja. Äänitehotasot on ilmoitettu 1/3 oktaavikaistoittain. Vestaksen käyttämät melupäästöarvot eivät ole suoraan verrattavissa IEC TS 61400-14-standardiin, ja epävarmuutta ei ole erikseen ilmoitettu. Tämän takia lähtömelutasoon on mallinnuksessa lisätty 2,0 dB:n varmuusmarginaali ympäristöministeriön ohjeen mukaisesti (Ympäristöministeriö, 2016). Alueen korkeustietona on käytetty Maanmittauslaitoksen kymmenen metrin korkeusmallia ja alueen maanpeitteisyys on Suomen ympäristökeskuksen OIVA-tietokannasta. Maaston vaimentava vaikutus on huomioitu ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaisella kertoimella 0,4. Rakennustiedot perustuvat Maanmittauslaitoksen maastotietokantaan.

Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) sekä sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetus (545/2015). Mikäli toteutettavien tuulivoimaloiden teho, koko, lähtömelutaso tai muu melupäästöön vaikuttava tekijä poikkeaa yleiskaavan meluselvityksen tiedoista, tulee meluselvitys laatia valitulla voimalatyypillä ja varmistua edellä mainittujen asetusten noudattamisesta.

Mielipiteenantajat toteavat, että tuulivoimalan ääni on sykkivää, impulssimaista ja kapeakaistaista, mikä tekee siitä erityisen häiritsevää. Valtioneuvoston ohjeen mukaan tällaisiin ääniin tulisi lisätä 5 dB ennen ohjearvoon vertaamista. Niinimäen meluselvityksessä tämä lisäys jätettiin tietoisesti pois, vaikka äänen erityispiirteet tunnistettiin. Tämä vaikuttaa merkittävästi meluvyöhykkeiden laajuuteen: esimerkiksi 35–40 dB:n alue laajenee 40–45 dB:iin, ulottuen Renkajärven ja Takajärven vastarannoille sekä useisiin vakituisiin ja vapaa-ajan asuntoihin.

Kapeakaistainen melu tarkoittaa sellaista melua, joka sisältää selvästi erottuvia, rajatuilla taajuuksilla esiintyviä soivia ääniä tai äänikomponentteja. Esimerkiksi tietty soiva sävel, joka erottuu muusta äänimassasta. Impulssimainen melu puolestaan on ääntä, jossa on selkeästi erotettavissa olevia alle sekunnin kestäviä meluhuippuja, joiden välillä äänitason täytyy laskea vähintään 20 desibeliä. Esimerkiksi vasaran isku, lyönti tai muu toistuva äänihuippu.

Jos ääni on erityisen häiritsevää eli kapeakaistaista tai impulssimaista, lisätään Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014 Tuulivoimaloiden melun mallintaminen-ohjeen mukaisesti 5 dB laskenta- tai mittaustuloksiin ennen asetuksen ohjearvoon vertaamista.

Tuulivoimalan toiminnassa ei ole havaittavissa kapeakaistaista tai impulssimaista melua. Näin ollen melumallinnuksessa laskentatuloksiin ei ole tarvetta lisätä 5 desibelin sanktiota.

Mielipiteenantajien mukaan infraäänen arviointi on jäänyt puutteelliseksi. Diplomi-insinööri Hannu Nykäsen mukaan Suomessa käytetty terssikaista-analyysi ei paljasta tuulivoimamelun haitallisimpia komponentteja, kuten lapataajuisen melun harmonisia osia sisätiloissa. Infraääni voi edetä lähes vaimentumattomana useiden kilometrien päähän, eikä siltä voi suojautua tehokkaasti. Lisäksi melumallinnuksessa käytetty A-painotus (dBA) suodattaa matalataajuisen äänen pois, vaikka juuri matalataajuiset äänet ovat tuulivoimamelun häiritsevin osa. Tämä antaa virheellisen kuvan melun todellisesta vaikutuksesta. Mielipiteenantajat toteavat, että selostuksessa ei ole kuvattu tuulivoimaloiden perustamistapaa, vaikka se vaikuttaa melun ja infraäänen kantautumiseen. Kallioperään liittyvistä töistä puhutaan epämääräisesti, eikä maa-ainesten ottopaikkoja ole tunnistettu.

Niinimäen hankkeen melumallinnus on tehty voimassa olevien ohjeistuksien mukaisesti (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014 Tuulivoimaloiden melun mallintaminen). Mikäli tieteellisissä tutkimuksissa saadaan luotettavaa näyttöä tuulivoimaloiden aiheuttamien infraäänien terveydelle haitallisista vaikutuksista, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

1.7 Välkevaikutukset ja valaistus

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimaloiden aiheuttamat välkevaikutukset ja lentoestevalot muodostavat merkittäviä haittoja sekä maisemalle että alueen asukkaille, luonnonle ja virkistyskäytölle. Arvioinnissa ei ole huomioitu riittävästi vaikutusten laajuutta, kestoja eikä alueen erityispiirteitä järviympäristössä. YVA:ssa esitetyistä vaihtoehdoista käy ilmi, että välkeolosuhteet ovat mallinnusten mukaan lähes samat myös pienemmässä, yhdeksän voimalan hankevaihtoehdossa, mikä osoittaa, että vaikutus ei ole yksittäisten voimaloiden vaan koko alueen laajuinen.

Hankkeen välkevaikutuksia on arvioitu välkeselvityksen perusteella. Välkeselvitykseen on kerätty ajantasaista tietoa tuulivoimaloiden varjon välkkeen ominaispiirteistä, välkkeen ohjearvoista, paikallisista olosuhteista sekä mallinnusmenetelmistä. Mallinnuksen laskelmat tehdään erikseen välkevaikutuksille herkissä kohteissa eli tiettyjen tarkastelupisteiden näkökulmasta, jolloin saadaan selville näihin kohteisiin kohdistuva välkkeen määrä.

Suomen lainsäädännössä ei ole määritelty välkevaikutukselle raja-/ohjearvoja tai suosituksia. Ympäristöhallinnon ohjeen (5/2016) mukaan vaikutuksia arvioitaessa on suositeltavaa käyttää apuna muiden maiden ohjearvoja. Ruotsissa ja Saksassa on annettu maksimisuositukseksi todellisessa tilanteessa 8 h/v sekä teoreettisessa tilanteessa 30 h/v.

Ehdotusvaiheen voimalasijoittelun perusteella laadittiin päivitetty välkeselvitys. Ehdotusvaiheen yhdeksän ja luonnosvaiheen kahdentoista voimalan ratkaisujen välillä on välkkeen muodostumisen aluerajauksissa huomattavaa eroa, eteenkin hankealueen pohjoisten alueiden osalta. Välkeselvityksen mukaan maksimisuositus (Ruotsissa ja Saksassa annettu maksimisuositus) kahdeksan tunnin vuotuisesta varjon välkkeestä ylitetään 8 asunnon kohdalla. Teoreettisen maksimitilanteen suositukset 30 h/v ylitetään 8 havainnointipisteessä ja 30 min/pv ylitetään 12 havainnointipisteessä. Arvioinnissa ei ole huomioitu puuston peittävää vaikutusta, mutta mikäli puuston peittävä vaikutus huomioitaisiin, maksimisuositusta kahdeksan tunnin vuotuisesta varjon välkkeestä ei ylitetä yhdenkään asunnon kohdalla.

Kohtuuton haitta varjovälkkeestä pystytään ehkäisemään esimerkiksi pysäyttämällä välkettä aiheuttavat voimalat kriittiseksi ajaksi. Voimalat voidaan ohjelmoida pysähtymään automaattisesti vallitsevien sääolosuhteiden mukaisesti, kun välkettä muodostuisi herkälle alueelle (flicker control). Kaavamääräyksiin on lisätty edellytys voimaloiden varustamisesta tarvittaessa pysäytysjärjestelmällä, mikä lieventää oleellisesti välkevaikutuksien kohdentumista asutukseen ja loma-asutukseen.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että välkevaikutukset kohdistuvat laajasti järviympäristön virkistysarvoon. Vaikutus ei rajoitu pelkästään rakennusten kohdalle, vaan ulottuu laajalle alueelle, jossa ihmiset liikkuvat ja viettävät vapaa-aikaa. Välkemallinnuksessa ja vaikutusten arvioinnissa välkkeen vaikutusta tarkastellaan vain rakennuksen kohdalla, mikä ei ole riittävää. Vapaa-ajanviettoon kuuluu oleskelu laajoilla alueilla, kuten vesistöillä, teillä ja poluilla, joilla välke voi häiritä merkittävästi. Erityisesti tyynet järvet, kuten Renkajärvi ja Takajärvi, korostavat välkkeen näkyvyyttä veden pinnasta heijastumisen vuoksi. Myös lavoista heijastuva aurin-gonvalo häiritsee sekä asutusta että järvimaisemaa, ja vaikutus ulottuu myös virkistykseen käytetyille saarille. Välke häiritsee myös alueen luontoa, eläimiä ja lintuja.

Suomen lainsäädännössä ei ole määritelty välkevaikutukselle raja-arvoja tai suosituksia. Ympäristöhallinnon ohjeen mukaan vaikutuksia arvioitaessa on suositeltavaa käyttää apuna muiden maiden ohjearvoja.

Alueet, joille välkettä muodostuisi hankkeen eri vaihtoehdoissa on esitetty välkeselvitysraportissa. Hankkeen välkevaikutukset kohdistuvat pääasiassa voimaloiden välittömään läheisyyteen metsäisille alueille. Häiritsevää välkevaikutukset voidaan kokea hankealueella, sillä hankealuetta käytetään virkistykseen. Yhtäjaksoista välkettä esiintyy yleensä 0–30 minuuttia päivässä riippuen havainnointipaikan suhteesta väkelähteeseen.

Alueen järville, kuten Renkajärvelle tai Takajärvelle ei kohdistu välkevaikutuksia. Voimaloiden vaikutukset järville muodostuvat maisemavaikutuksista.

Mielipiteenantajat ovat sitä mieltä, että välkemallinnus ei anna riittävää kuvaa siitä, miten välke vaikuttaa asukkaisiin. Raportti ehdottaa, että voimalat pysäytetään välkeaikoina haittojen poistamiseksi, mutta tämän toteutumisen valvonta edellyttää ympäristöluvan hakemista. ELY-keskuksen ja kunnan tulisi edellyttää lupaa, jotta poikkeamiin voidaan puuttua. Suositusarvot ylittävää välkettä aiheuttavien voimaloiden kokoa tai sijaintia tulisi muuttaa, tai ne tulisi poistaa suunnitelmasta. Välkevaikutusten lieventämisessä ei voida vedota metsän suojaavaan vaikutukseen, koska alueen puusto on pääosin talousmetsää ja saattaa tulla kaadetuksi. Mikäli metsän suojaavaan vaikutukseen vedotaan, hanketoimijan tulisi sitoutua suojaamaan metsäalueet esimerkiksi ostamalla tai vuokraamalla ne ja sitoutumalla olemaan hakkaamatta niitä voimaloiden toiminnan aikana.

Välkevaikutusten arviointi on tehty ilman, että puuston peittävä vaikutus on otettu huomioon.

Kohtuuton haitta varjovälkkeestä pystytään ehkäisemään esimerkiksi pysäyttämällä välkettä aiheuttavat voimalat kriittiseksi ajaksi.

1.8 Vaikutukset elinkeinoihin

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke uhkaa merkittävästi alueen elinkeinoja, erityisesti luontoon ja hiljaisuuteen perustuvaa matkailua, mökkivuokrausta sekä paikallisia palveluyrityksiä. Lisäksi hankkeen vaikutuksia kiinteistöjen arvoon, työllisyyteen ja maanpuolustuksellisiin toimintoihin ei ole arvioitu riittävästi. Renkajärven ja Hattulan alue on tunnistettu potentiaalisesti luontomatkailun kohteeksi Etelä-Hattulan kehittämisstrategiassa 2024. Hämeen Härkätie on oleellinen osa alueen matkailun vetovoimaa, ja sen kulttuurihistoriallinen arvo on merkittävä. Lisäksi alueen vetovoima perustuu sen erämaaluonteeseen ja hiljaisuuteen, jotka tuulivoimalat uhkaisivat pysyvästi. Mökkivuokraus vaikeutuisi, ja matkailutoiminta kärsisi merkittävästi. Tuulivoimaloiden vaikutuksista kärsisivät matkailua ja kokouspalveluja tarjoavat yritykset, kuten Renkaloma Oy, Inkalan kartano, Könnölän Matkailutila ja Niemikotkan Lomamökit. Esimerkiksi alle kahden kilometrin säteellä toimivat yritykset ovat suoraan vaarassa menettää asiakkaitaan. Mielipiteenantajat kysyvät, kuka korvaa yrittäjille mahdolliset taloudelliset menetykset?

Mielipiteenantajien mielestä hankkeen positiiviset työllisyysvaikutukset eivät kohdistu Hattulaan, sillä tuulivoimarakentamiseen ja siihen liittyvään työhön haetaan työvoimaa erityisosaajilta muualta. Esimerkiksi YVA-selvityksen ja kaavan toteuttavat konsultit ovat Helsingistä ja Espoosta. Paikallista työllisyyttä voitaisiin tukea muilla, varmemmilla tavoilla ilman haittavaikutuksia alueen luonnolle. Suomessa on jo useita pitkään toimineita tuulivoima-alueita, joiden perusteella voitaisiin arvioida tuulivoiman todellisia työllisyysvaikutuksia. Kaavaselostuksessa ei ole riittävästi kuvattu hankkeen vaikutuksia liiketoimintaan tai liiketoimintaan liittyvien kiinteistöjen arvoon. Suunnittelualueen nykytilaa kuvaavassa osiossa mainitaan metsätalous, mutta ei lainkaan lomamökkitoimintaa, joka on

alueen järvien ja lampien oleellinen elinkeinomuoto. Myös loma-asukkaisiin kohdistuva palvelutoiminta, kuten mökkitalokkarit, on jäänyt huomiotta.

Hankkeen vaikutukset eri elinkeinoihin eivät jakaudu tasaisesti. Tuulivoimahanke muuttaa maisemaa ja ympäristöä, mikä voi heikentää loma-asumiseen liittyvien palveluiden houkuttelevuutta, erityisesti niille toimijoille, joiden liiketoiminta perustuu rauhalliseen luontoympäristöön ja maisemaan. Maiseman muutokset voivat haitata matkailutoiminnan kehittämistä tai alueen hyödyntämistä laajemmin luontomatkailuun. Hankkeen positiiviset työllisyysvaikutukset kohdistuvat rakennusvaiheessa maanrakennus-, sähkötyö- ja betonialan yrittäjille sekä raaka-aineiden, kuten betonin ja murskeen, toimittajille. Normaali-toiminnan aikana työllisyysvaikutukset ovat vähäisempiä ja kohdistuvat huoltoon ja kunnossapitoon sekä tiestön ylläpitoon liittyviin tehtäviin.

Hanke voi työllistää paikallisia toimijoita. Erityisesti ylläpidosta vastaa usein paikallinen toimija, joka voi nopeasti reagoida huoltotarpeisiin. Rakentamisaikainen paikallinen työllisyysvaikutus riippuu valituista urakoitsijoista ja elinkeinoharjoittajista.

Mielipiteenantajien mukaan hankkeessa tulee huomioida Hämeenlinnan ja Hattulan seudun maanpuolustuksellinen merkitys. Tuulivoimalat voivat häiritä ilmatorjuntaa lapojen heijastamien tutkasignaalien vuoksi, mikä on jo estänyt tuulivoimarakentamista Itä-Suomessa. Tämän vuoksi Niinimäen ja järviylängön alueelle ei tulisi rakentaa tuulivoimaloita.

Hanke ei rajoita tai estä Puolustusvoimien harjoitus- tai valvontatoimintaa alueella. Hankkeella on oltava ajantasaisiin hanke-tietoihin perustuva, myönteinen Pääesikunnan hyväksyttävyysslausunto ennen kaavan hyväksymistä.

1.9 Vaikutukset virkistykseen

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke heikentäisi merkittävästi alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia, jotka perustuvat hiljaisuuteen, luonnonrauhaan, maisemaan ja turvallisuuteen. Alueelle on suunnitteilla uusia retkeily- ja melontareittejä, mutta tuulivoimahanke on ristiriidassa näiden suunnitelmien kanssa. Alue on hyvän saavutettavuutensa ansiosta vakiintunut ja suositaan kasvatettava vapaa-ajanvietto- ja virkistymisalue, joka vaikuttaa monien ihmisten luontokokemukseen ja käsitykseen suomalaisesta luonnosta. Voimaloiden maisemavaikutukset ovat liian suuria erityisesti Taka- ja Renkajärven virkistysarvojen kannalta. Virkistysvaikutusten merkittävyyttä ei saa vähätellä.

Hankkeen kielteiset virkistysvaikutukset muodostuvat hankealueella maankäytön muutoksesta, melusta sekä välkkeestä. Maisemavaikutukset ulottuvat kauemmas, mikä voi vaikuttaa myös lähialueen järvien (esim. Renkajärvi, Takajärvi) virkistyskäyttöön sekä -kokemukseen. Hankkeesta ei aiheudu sellaista kohtuutonta haittaa, joka estäisi virkistyskäytön.

Mielipiteenantajien mukaan nykyinen metsätalouskäyttö ei ole muuttanut alueen virkistysarvoja, mutta tuulivoimarakentaminen muuttaisi ne pysyvästi. Virkistyskäytön potentiaali menetettäisiin. Puolivälintie, joka on tärkeä virkistysreitti, sijoittuu liian lähelle voimaloita. Melu ja sähkömagneettiset kentät voivat häiritä ihmisiä, esimerkiksi sydäntahdistinta käyttäviä, tuulivoimaan liittyvien rakenteiden läheisyydessä. Rakentamisen ja toiminnan aikaiset turvallisuusriskit, kuten jäävaara ja mikromuovien leviäminen, estävät alueen käytön virkistykseen. Vaaraa syntyy myös, jos ihmiset samoilevat metsässä tuulivoimaloiden läheisyyteen tietämättään vaaroista, jotka kerrotaan alueen teillä kylteillä. Metsästysalueet pirstaloituvat voimaloiden rakenteiden sekä vaaravyöhykkeiden takia. Alue on otollinen lintujen tarkkailuun, mutta tämä mahdollisuus heikkenee merkittävästi, jos hanke toteutetaan. Lintujen elinolosuhteiden muutokset vaikuttavat suoraan myös ihmisten virkistyskäyttöön. Niinimäen alue sijoittuu Hattulan-Kalvolan riistanhoitoyhdistyksen toimialueelle, ja hanke aiheuttaa turvallisuus- ja toimintahaittaa yhdistykselle sekä alueen riistakannoille.

Hankealueen virkistyskäytön olosuhteet voivat muuttua maankäytön muutoksen myötä, vaikka hanke ei estä virkistyskäyttöä muuten kuin muuttuvan maankäytön osalta. Hankkeen kielteiset linnustovaikutukset voivat aiheuttaa sen, että linnut välttävät tuulivoimaloiden läheisyyttä, mikä heikentää hankealueen ja osin hankealueen ympäristön virkistyskäyttöä myös lintutarkkailun näkökulmasta. Hankealueella metsästys on sallittua, mutta voimalat voivat karkottaa riistaeläimiä ja vaikuttaa niiden käyttäytymiseen hankealueella, mikä voi heikentää alueen merkitystä metsästysalueena. Lisäksi maiseman muutos voi heikentää metsästyksen tai virkistyksen koettua arvoa. Hanke ei estä alueen virkistys- tai metsästyskäyttöä, mutta vaikutukset voivat heikentää hankealueen merkitystä virkistyksen ja metsästyksen näkökulmista. Metsästyksen kohdistuvien vaikutusten arviointia kaavaselostuksessa on täydennetty.

Tuulivoimahankkeen turvallisuusriskit on käsitelty kattavasti kaavaselostuksessa sekä hankkeen YVA-selostuksessa, ja ne arvioidaan pääosin vähäisiksi, kun asianmukaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet toteutetaan.

Tuulivoimaloiden ei ole tunnistettu aiheuttavan riskejä sydäntahdistimen toiminnalle. Mikromuovipäästöt ovat niin vähäisiä, ettei niiden arvioida vaikuttavan virkistyskäyttöön, ravintoketjuun tai ihmisten terveyteen.

Mielipiteenantajien mukaan virkistyksen merkitys ulottuu myös yhteisöllisyyteen. Esimerkiksi Renkajärven suojeluyhdistys on panostanut järven virkistysmahdollisuuksiin, mutta hanketoimijalla ei ole ollut konkreettisia ehdotuksia haittojen vähentämiseksi. Tämä herättää epäluottamusta ja kysymyksiä hankkeen tarkoituksista.

Hanke ei estä alueen järvien suojelutyön jatkumista. Hankkeen kielteisiä vaikutuksia on arvioitu osana ympäristövaikutusten arviointiprosessia sekä osayleiskaavoitusta. Suojeluyhdistykset ovat olleet keskeisiä osallisia hankkeen ympäristövaikutusten arviointiprosessissa sekä osayleiskaavoituksessa. Hankkeesta vastaava on ehdottanut, että voisi osallistua järvien suoje-
luun paikallisyhdistysten hyväksi. Konkreettisia yhteistyökeinoja ei kuitenkaan löytynyt keskusteluissa. Yhteistyön tapoja ja keinoja on mahdollista tuoda esiin jatkosuunnittelussa.

1.10 Hanke, hankkeesta vastaava ja YVA

Hankkeesta vastaava

Mielipiteenantajien mukaan hankkeesta vastaavan tahon taloudellinen tilanne, omistussuhteet ja toimintamalli herättävät vakavia kysymyksiä luotettavuudesta, vastuullisuudesta ja riskienhallinnasta. Kaavaselostuksessa esitetään virheellisesti, että Niinimäen Tuulivoima Oy olisi Myrsky Energia Oy:n tytäryhtiö. Todellisuudessa sen omistavat Myrsky Projektit Oy (66 %) ja Alankomaihin rekisteröity CI V Thunderstorm HoldCo B.V. (34 %). Osakassopimus ei ole julkinen, eikä selostuksessa tuoda esiin yhtiön velkaista taloudellista tilannetta. Myrsky Energia Oy on menettänyt oman pääomansa eikä ole toimittanut tilinpäätöksiään PRH:lle lakisääteissä ajassa. Yhtiö on maksanut miljoonaosinkoja, vaikka sillä ei ole vielä yhtään operatiivista tuulivoimalaa. Hanketoiminta vaikuttaa keskittyvän luvituksen ja kaavoituksen rahastamiseen, eikä yhtiö näytä olevan vakaa tai luotettava kumppani kunnalle. Julkisuu-
dessa Myrsky Energia Oy ilmoittaa myyvänsä hankeyhtiöitään tapauskohtaisesti, mikä lisää epävarmuutta omistajuuden jatkuvuu-
desta. Vaikka Myrsky Energia Oy markkinoi itseään kotimaisena toimijana, rahoitus tulee pääosin ulkomaisena lainoituksena. Tämä herättää huolta siitä, miten mahdolliset ongelmat käytön aikana ratkaistaan. On myös esitetty kysymys, voiko omistajuutta olla epä-
suorasti esimerkiksi Venäjällä bulvaanien kautta. Kunnan tulisi tehdä perusteellinen selvitys hanketoimijan taustoista ennen yhteis-
työhön ryhtymistä.

Niinimäen hankkeen omistava Niinimäen tuulivoima Oy on Myrsky Energia Oy:n ja maailman johtavan uusiutuvan energian rahastoyhtiön, CIP:n yhdessä omistama ja rahoittama yhtiö. Mielipiteessä mainittu Myrsky Projektit Oy on Myrsky Energia Oy:n 100 % omistama tytäryhtiö.

Kaava on alueen maankäyttöä ohjaava oikeusvaikutteinen asiakirja, ei toimijakohtainen tai henkilöön sidottu lupa. Kaavan sisältö määrittää, mitä alueella saa tehdä — ei sitä, kuka saa tehdä. Kaavassa ei oteta kantaa siihen, kuka tai mikä taho kaa-
van toteuttaa, kunhan toteutus tapahtuu kaavan ja voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti sekä tarvittavat luvat ja sopi-
mukset ovat kunnossa.

Mielipiteenantajat toteavat, että kaavaselostuksessa väitetään, että Myrsky Energia Oy on alustavasti sopinut maanvuokrasopimuksista alueen maanomistajien kanssa. Todellisuudessa vain hieman yli puolet maanomistajista on tehnyt sopimuksen, eikä alueen suurin maanomistaja UPM ole allekirjoittanut sopimusta. Maanomistajien ja yrityksen välisiin sopimuksiin tulisi sisällyttää ehto, joka velvoittaa voimalan omistajaa vastaamaan purkukustannuksista ja rakennusmateriaalien poistamisesta käyttöiän päätyttyä. Suomessa ei ole vielä säädetty pakollista vakuusrahastoa purkamisen varmistamiseksi, mutta tämä tulisi huomioida ennakoivasti sopimuksissa. Ehto tulee sitoa myös kaikkiin tuleviin omistajiin. Lisäksi maanomistajilla tulee olla todellinen mahdollisuus vaikuttaa sopimusehtoihin, korvauksiin ja sijoitteluun. Nykyisin voimalat sijoitetaan kiinteistöjen parhaille paikoille, ja maanomistajille jää vaikeakulkuiset alueet.

Maanvuokrasopimukset on laadittu maanomistajien kanssa siinä laajuudessa, että hanke on maan hallinto-oikeuksien osalta toteuttamiskelpoinen. Jos näin ei olisi, Myrsky Energian ei olisi kannattanut edistää hanketta kaavaehdotusta kohden. Hankealueen pinta-alasta on vastineen kirjoitushetkellä 87,2 % maanvuokrasopimuksien piirissä ja tämä katsotaan hankkeen teknis-taloudellisten näkökulmien ja hankkeen infrastruktuurin sijoittamissuunnitelmien näkökulmasta riittäväksi. Mikäli joku maanomistajista vielä haluaa solmia sopimuksen ja saada vaikutusaluekorvausta, on se edelleen mahdollista. Maanvuokrasopimuksissa on kohta tuulivoimaloiden purkuvakuuksien asettamisesta, joista hankeyhtiö on vastuussa.

Mielipiteenantajat nostavat esiin huolen siitä, että paikallisyhtiö ei tuota kunnalle yhteisöveroa, ja että se voidaan ajaa konkurssiin purku- ja korjausvastuiden välttämiseksi. Tämä riski korostuu, kun otetaan huomioon Myrsky Energia Oy:n taloudelliset ongelmat ja tilinpäätösten puuttuminen. Tuulivoimaloiden korjaus, ylläpito ja purku aiheuttavat merkittäviä kustannuksia, joiden vastuut tulee määritellä selkeästi. Kunnan vastuu ja riskit kasvavat, mikäli hanketoimija ei kykene hoitamaan velvoitteitaan.

Mielipiteenantajien mukaan Myrsky Energia Oy ilmoittaa työllistävänsä lähes 50 henkilöä, mutta käytännössä vain kahdella hallituksen jäsenellä on pitkäaikaista kokemusta tuulivoimahankkeista. Suurin osa henkilöstöstä on työskennellyt alalla alle kolme vuotta, eikä heillä ole aiempaa vastuuta suurhankkeiden toteuttamisesta.

Niinimäen Tuulivoima Oy:n kotipaikka on Hattula, jolloin se tuottaa kiinteistöverojen lisäksi kuntaan myös yhteisöveroa. Purku- ja korjausvastuista sen hetkisen lainsäädännön mukaisesti on sovittu maanvuokrasopimuksissa, jotka ovat hankkeesta vastaavan ja maanomistajien välisiä. Voimaloiden omistaja vastaa voimaloihin liittyvistä korjaus-, ylläpito- ja purkukustannuksista.

Kaava-asiakirjoissa ei arvioida hanketoimijan henkilöstön osaamista. Hanketoimija vastaa siitä, että sillä on käytettävissään riittävä asiantuntemus.

Hankkeen YVA-menettely

Mielipiteenantajien mukaan Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA) ei ole ollut riittävä eikä täytä YVA-lain vaatimuksia vaikutusten arvioinnin ja vuorovaikutuksen osalta. Arviointia pidetään puutteellisena, epäluotettavana ja osin harhaanjohtavana. YVA-selostuksessa on todettu useita suuria kielteisiä vaikutuksia, mutta niiden merkittävyyttä on vähätelty. Esimerkiksi YVA-ohjeistuksen vakavin vaikutustermi "erittäin suuri kielteinen" on jätetty kokonaan pois käytöstä, vaikka vaikutukset olisivat sitä edellyttäneet. Ecobion edustaja on perustellut tätä vertailulla muihin hankkeisiin, kuten jäteasemiin, mikä mielipiteenantajien mukaan on virheellinen lähtökohta. Arvioinnin tulisi perustua alueen nykytilaan, herkkyyteen ja muutoksen suuruuteen, ei muihin hanketyyppeihin.

Hämeen ELY-keskus YVA-menettelyn yhteysviranomaisena on arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman tarkastelunsa perusteella pystynyt muodostamaan perustellun päätelmän hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Näin ollen ympäristövaikutusten arviointimenettelyä voidaan pitää riittävänä, eikä arviointiselostuksessa ole olennaisia puutteita.

Mielipiteenantajien mukaan YVA-selostuksessa esiintyy useita epävarmuustekijöitä. Tämä heikentää arvioinnin luotettavuutta. Lisäksi yksityisteiden käyttöä ei ole dokumentoitu riittävästi, vaikka se vaikuttaa hankkeen toteutukseen. Hankkeen kuvaus on mielipiteenantajien mukaan harhaanjohtavaa. Esimerkiksi Niinimäen ympäristöä on kuvattu harvaan asutuksi metsäalueeksi, vaikka todellisuudessa lähialueella asuu kesäsesongin aikaan arviolta yhtä paljon ihmisiä kuin Iittalan taajamassa tai entisessä Rengon kunnassa ennen sen liitosta Hämeenlinnaan.

Arviointiin liittyvät epävarmuustekijät on tunnistettu ja huomioitu osana arviointia varovaisuusperiaatteen mukaisesti. Arviointiselostus antaa riittävän kuvan hankkeen merkittävistä vaikutuksista, ja yhteysviranomainen on voinut muodostaa perustellun päätelmän niiden pohjalta.

Mielipiteenantajat lausuvat, että nykyinen YVA-menettely, jossa selvityksistä vastaa hanketoimija itse, herättää huolta arvioinnin objektiivisuudesta. Ecobio Oy:n laatima arviointi on hanketoimijan rahoittama, eikä mikään viranomainen tarkista sen laatua tai tulosten paikkansapitävyyttä. Näennäisesti laaja YVA-selvitys voi antaa virheellisen käsityksen perusteellisuudesta, vaikka todellisuudessa arviointi olisi tehty pääosin toimistotyönä ilman riittävää maastotuntemusta.

Niinimäen hankkeen YVA- ja kaavaprosessien edistämiseksi on käytetty yleisesti Suomessa käytössä olevaa mallia, jossa hanketoimija on vastuussa YVA- ja kaavamateriaalien laatimisen kustannuksista. Asiasta on sovittu kunnan kanssa kaavoitus-sopimuksessa. YVA:n laatimista valvoo ja ohjaa yhteysviranomainen, eli paikallinen ELY-keskus. Selvityksissä on esitetty tutkimusmenetelmät ja maastossa selvitetty asiat.

YVA-menettelyssä esitetyt hankevaihtoehdot ovat mielipiteenantajien mukaan hämääviä ja hämärtäviä kokonaiskuva. Hanketta tulisi tarkastella kokonaisuutena, ei vaihtoehtoina, jotka voivat johtaa harhaan. Lisäksi 0-vaihtoehtoa – eli hankkeen toteuttamatta jättämisestä – ei ole käsitelty todellisena vaihtoehtona, vaikka YVA-lain mukaan se tulisi arvioida. YVA-menettelyn perusteltu päätelmä tulee ottaa huomioon kaavoitusvaiheessa. Vaikka YVA-selostuksesta on pyritty löytämään vastauksia, sen puutteet ja epävarmuudet edellyttävät kriittistä tarkastelua ennen kaavan hyväksymistä. Mielipiteenantajat korostavat, että arvioinnin tulokset eivät ole riittävän luotettavia, jotta niiden pohjalta voitaisiin tehdä vastuullisia päätöksiä.

Yhteysviranomaisen laatima perusteltu päätelmä toimii keskeisenä ohjausvälineenä hankkeen jatkosuunnittelussa ja lisäselvitysten määrittelyssä. Arviointimenettelyä pidetään yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan riittävänä, koska sen pohjalta on voitu muodostaa perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Hankkeesta yleistä

Mielipiteenantajien mukaan Niinimäen tuulivoimahanke ei täytä yleishyödyllisen hankkeen kriteerejä, eikä sen toteuttamiselle ole esitetty riittäviä perusteita. Hanke on yksityisen yrityksen käynnistämä kaavoitusprojekti, jossa ulkomainen investointirahasto toimii teollisena sijoittajana. Hankkeelle ei ole kerrottu olevan PPA-sopimusta (Power Purchase Agreement), mikä viittaa siihen, ettei tuotetulle energialle ole varmistettua ostajaa. Hankkeella ei ole EU-rahoitusta, mikä tarkoittaa, että EU:n valvontamekanismit – kuten avoimuus- ja eturistiriitasäännöt – eivät ole voimassa. Tämä herättää huolta päätöksenteon riippumattomuudesta ja arviointien puolueettomuudesta. EU-rahoituksen puuttuessa ei voida varmistaa, ettei arvioijilla tai päätöksentekijöillä ole henkilökohtaista intressiä hankkeessa.

Niinimäen tuulivoimapuisto tulee valmistuessaan olemaan kokonaisteholtaan noin 90 MW ja tuotettu energia tullaan syöttämään valtakunnan verkkoon.

Niinimäen hanke on, kuten useat muutkin Suomessa kehitteillä tai jo tuotannossa olevat tuulivoimahankkeet, yksityisen yrityksen käynnistämä projekti, jonka tarkoitus on tuottaa uusiutuvaa ja päästötöntä energiaa tuulivoimalla. Hankkeen suunnitteluun tai rakennuttamiseen ei käytetä kansainvälisiä tai kansallisia tukimekanismeja.

Hankkeen käynnistyminen yksityiseltä sektorilta ilman paikallista aloitteellisuutta koetaan mielipiteenantajien mukaan nurinkurisena. Maakuntaselvityksen mukaan hanke ei ole teknistaloudellisesti kannattava: se on saanut vain 2/9 pistettä tuulivoimaselvityksessä, mikä luokittelee sen toiseksi heikoimmaksi alueeksi. Lisäksi tuotantoaluetta suunnitellaan ainutlaatuiselle järviluontoalueelle, kauas sähköinfrastruktuurista ja sähkönkäyttäjistä, mikä herättää kysymyksiä suunnittelun tarkoituksenmukaisuudesta.

Hämeen liiton teettämässä selvityksessä Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta (FCG, 2022) hankkeiden teknistaloudellista kannattavuutta on arvioitu kaavalla sopivuus = tuulisuus 1p + sähköverkon ja sähköaseman saatavuus 0-4p + tieverkon tiheys 0-2p + maaperä 0-2 p. Hankekohtaisessa suunnittelussa tuulivoimahankkeen kannattavuus on paljon monimutkaisempi kokonaisuus ja maakunnallinen selvitystaso antaa ainoastaan suuntaviivoja pohdinnoille ja toimii työkaluna maakuntaliitolle esimerkiksi maakuntakaavaa päivittäessä.

Sähköverkkoselvitykset on aina tehtävä hankekohtaisesti ja liittämisen mahdollisuudet tulee selvittää tapauskohtaisesti muut alueella tiedossa olevat hankkeet ja investointisuunnitelmat huomioiden. Tämän tarkastelun yhteydessä Niinimäen hanke on esimerkiksi teknistaloudellisesti huomattavasti kannattavampi kuin mitä vuonna 2022 valmistunut maakunnallinen selvitys antaa ymmärtää.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että YVA-selostuksen mukaan hanketoimija aikoo toteuttaa kaikki toimet, joita ei ole erikseen lailla kielletty – vaikka ne olisi arvioitu ympäristölle, ihmisille ja kulttuurimaisemalle haitallisiksi. Tämä toimintamalli on mielipiteenantajien mukaan moraalisesti ja eettisesti kestävä, ja se rikkoo vastuullisen yritystoiminnan sekä kestävä kehityksen periaatteita. Selostuksessa esitetyt myönteiset vaikutukset, kuten verotulot, työllisyys ja tiestön kunnossapito, eivät riitä kompensoimaan laajamittaisia haittoja. DNSH-periaate (Do No Significant Harm) edellyttää, että esimerkiksi päästöjä vähennettäessä ei aiheuteta haittaa muille ympäristötavoitteille. Tuulivoimalaitoksen sijoittamisessa tämä periaate on erityisen tärkeä, mutta mielipiteenantajien mukaan sitä ei ole huomioitu riittävästi hankkeen suunnittelussa.

Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa haitallisia vaikutuksia on tunnistettu ja niiden lieventämiseksi on esitetty toimenpiteitä. Lisäksi yhteysviranomainen on korostanut, että hankkeen jatkosuunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota vaikutusten vähentämiseen teknistaloudellisesti mahdollisin keinoin. YVA-menettely ei ota kantaa toiminnan moraalisiin tai eettisiin ulottuvuuksiin, vaan keskittyy vaikutusten tunnistamiseen, arviointiin ja mahdollisiin lieventämismahdollisuuksiin.

Mielipiteenantajien mukaan hankkeen toteutuksessa ei ole esitetty, miten maa-ainesten otto ja kuljetus aiotaan järjestää, vaikka se vaatii luvan. Lisäksi mielipiteenantajat epäilevät, että mahdollisten ongelmien ilmetessä hanketoimija vetoaisi siihen, ettei niitä olisi voitu ennakoida. Tämä korostaa tarvetta huolelliselle ennakkosuunnittelulle ja riskienhallinnalle.

Maa-ainesten ottoon ja kuljetukseen liittyviä yksityiskohtia ei ole vielä tarkasti määritelty, koska ne kuuluvat hankkeen jatko-suunnittelun ja lupamenettelyjen piiriin.

1.11 Alueen vaihtoehtoinen kehittäminen

Alueen kehittäminen virkistykseen ja asumiseen

Mielipiteenantajien mukaan Etelä-Hattulan aluetta tulisi kehittää tuulivoimarakentamisen sijaista sen nykyisten vahvuuksien pohjalta: erämaisuus, hiljaisuus, puhtaat vesistöt ja luontoarvot. Alueella on potentiaalia kehittyä houkuttelevaksi vapaa-ajan asumisen, etätyöskentelyn ja luontomatkailun kohteeksi, mikä tukisi paikallista elinvoimaa ja kunnan taloutta kestävästi. Etelä-Hattulan kehittämis-työ on lähtenyt liikkeelle teollisuusalueen uhan johdosta. Kunnan tulisi sitoutua kehittämään aluetta yhdessä asukkaiden kanssa sen aitojen vahvuuksien pohjalta. Alueen kehittämisen painopisteenä tulisi olla virkistyskäyttö, kuten retkeily-, pyöräily- ja melontareitit, sekä luontoelämyskohteet. Rantaosayleiskaavan yhteydessä esitetty kehittämissuunnitelma on jo osin toteutettu, mutta tuulivoima-hankkeen aiheuttama epävarmuus estää sen jatkokehittämisen. Alueen soiden ennallistaminen, ojitusten purkaminen ja nuorten metsien kasvattaminen tukisivat ilmastonmuutoksen hillintää, luonnon monimuotoisuutta ja järvien suojelua. Luonnossa liikkuminen edistää tutkitusti ihmisten hyvinvointia, ja alueen säilyttäminen hiljaisena tukisi tätä tavoitetta.

Tuulivoimatuotannon alueita on Suomessa kehitetty myös virkistäytymisen näkökulmasta perustamalla alueille pyöräily- ja luontoretkeilyreittejä. Tuulivoimahankkeen tiestö pidetään kunnossa ympäri vuoden, jolloin se myös tukee alueella liikkumista, metsästystä ja marjastusta. Kunnan on myös mahdollista tehdä päätös, jolla se ohjaa osan tuulivoimatuotannosta syntyvistä tuloista hankkeen lähialueiden kehittämiseen.

Mielipiteenantajien mukaan alueella on potentiaalia pysyvään asumiseen. Uusi rakentamislaki mahdollistaa 10 vuoden väliaikaisen rakentamisluvan loma-asuntojen omistajille, mikä mahdollistaisi rekisteröitymisen kunnan asukkaaksi. Tämä toisi verotuloja Hattulaan ja voisi johtaa pysyvään asumiseen. Kunta voisi käynnistää rantayleiskaavojen muutoksen, jolla mahdollistetaan tonttien käyttö pysyvään tai loma-asumiseen. Yhtenäiset kaavat ja suuremmat rakennusoikeudet tukisivat laadukkaampaa rakentamista.

Mielipiteenantajat esittävät, että alueen kehittäminen luonnon ja asumisen ehdoilla voisi 10–15 vuoden kuluessa: tarjota työtä kymmenille paikallisille yrityksille (esim. mökki-, huolto-, rakennus-, hyvinvointi- ja majoituspalvelut), kasvattaa vakituisesti asuvan väestön määrää, mahdollistaa kunnan palveluiden, kuten kyläkoulun, ylläpidon ja parantaa Hattulan kunnan taloutta, imagoa ja asukkaiden tyytyväisyyttä. Tällainen kehitys tuottaisi enemmän hyötyjä, kuin tuulivoimarakentaminen: varmempi kysyntäennuste (luonnonrauhan etsiminen, etätyön yleistyminen ja mökkiläisten ikääntyminen lisäävät palvelukysyntää), riskitön kehitys (perustuu olemassa

olevaan ympäristöön ja toimintaan, etenee pienin askelin) ja kasvava positiivinen kierre (taloudelliset hyödyt kasvavat ajan myötä, toisin kuin tuulivoimahankkeessa, jonka hyödyt voivat vähentyä).

Tuulivoimaosayleiskaavan tavoitteena on tutkia mahdollisuudet tuulivoimarakentamisen toteuttamiseen Niinimäen alueelle. Kaavassa tarkastellaan hankkeen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti, mukaan lukien maisema, luonto, asuminen ja alueenkäyttö. Mielipiteissä esitetyt näkemykset alueen kehittämisestä sen nykyisten vahvuuksien, kuten luonnonrauhan, vesistöjen ja virkistyskäytön, pohjalta ovat arvokkaita ja ne on huomioitu osana kaavan vaikutusten arviointia.

Tuulivoimaosayleiskaavan laatiminen ei sulje pois Etelä-Hattulan muuta kehittämistä. Mielipiteissä esitetyt näkemykset alueen potentiaalista vapaa-ajan asumiseen, etätyöhön ja luontomatkailuun tuovat esiin vaihtoehtoisia kehityspolkuja, jotka voivat olla osa kunnan pitkän aikavälin suunnittelua. Kaavan laatiminen ei estä kuntaa tarkastelemasta Etelä-Hattulan alueen kehittämistä myös muista lähtökohdista.

Tuulivoimaosayleiskaava tarkastelee nimenomaan tuulivoimarakentamisen edellytyksiä ja vaikutuksia alueella. Mielipiteissä esitetyt ehdotukset, kuten virkistysreittien kehittäminen, soiden ennallistaminen ja asumisen mahdollistaminen, ovat merkittäviä ja niiden mahdollisuuksia voidaan tarkastella erillisinä prosesseina. Tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa on arvioitu, miten tuulivoimahanke vaikuttaa alueen nykyisiin käyttömahdollisuuksiin. Tuulivoimahankkeen vaikutuksia elinvoimaan, maisemaan ja asumisviihtyvyyteen on arvioitu kaava-aineistossa.

Muut energiantuotannon muodot

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoiman sijaan alueella voitaisiin harkita ympäristöystävällisempiä ja maisemaan sopivampia energiaratkaisuja, kuten aurinkoenergiaa (hiljainen ja maisemaan vähän vaikuttava energiamuoto, joka tukee kunnan ilmasto- ja luontotavoitteita sekä tuottaa kiinteistöverotuloja), biokaasua (hyödyntää orgaanista jätettä ja tarjoaa vakaan energialähteen. Raaka-ainetta löytyy sekä Kanta-Hämeestä että sen ulkopuolelta, ja tuotanto voisi tuoda työllisyysvaikutuksia) sekä geotermistä energiaa (vaikka Suomessa vielä uutta, tarjoaa uusiutuvaa ja vakaata energiaa pienin ympäristövaikutuksin). Esimerkiksi Isosuon vanhalle turvetuotantoalueelle voitaisiin sijoittaa aurinkovoimala, jolloin ympäristövahingot jäisivät huomattavasti pienemmiksi.

Tässä kaavaprosessissa arvioidaan Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon. Kaava-aineistossa on tarkasteltu tuulivoimaa, eikä se sisällä arvioita vaihtoehtoisista energiantuotantomuodoista.

1.12 Turvallisuus

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke aiheuttaa merkittäviä turvallisuusriskejä, joita ei ole arvioitu riittävästi kaavaselostuksessa. Riskit liittyvät sekä voimaloiden rakenteisiin ja toimintaan että niiden sijoitteluun suhteessa asutukseen, liikenteeseen ja virkistysalueisiin. Tuulivoimaloiden roottoreista irtoava jää voi aiheuttaa vakavia ihmis- ja omaisuusvahinkoja. Siiven osia on havaittu jopa 500 metrin päässä voimalasta, ja pienempiä kappaleita on löytynyt laajasti metsäalueilta. Turva-alueen kokoa ei ole määritelty kaavaselostuksessa, vaikka 300 metrin korkeudelle ulottuva voimala edellyttäisi vähintään 400 metrin suojaetäisyyttä. Voimaloiden kaatumis- tai hajoamisriskiä ei ole käsitelty riittävästi. Ruotsissa sattuneessa onnettomuudessa maastoon levisi tuhansia litroja vaihteisto- ja hydraulikkaöljyä sekä glykoliseosta. Kaavaselostuksessa ei ole huomioitu öljy- ja kemikaalivuotojen mahdollisuutta.

Voimaloiden rakenteisiin ja toimintaan liittyvät riskit, kuten jään irtoaminen, tulipalot, voimalan osien putoaminen tai kaatuminen, on tunnistettu. Tuulivoimahankkeeseen liittyvät turvallisuusriskit on käsitelty kattavasti hankkeen YVA-selostuksessa ja kaavaselostuksessa ja ne arvioidaan pääosin vähäisiksi, kun asianmukaiset ennaltaehkäisevät toimenpiteet toteutetaan.

Jään sinkoutuminen voi aiheuttaa vaaraa voimalan juurella liikkuville, mutta ei laajemmin ympäristöön. Jään sinkoutumisesta varoitetaan alueella kyltein. Öljy- ja kemikaalivuotojen riski on arvioitu erittäin vähäiseksi, koska kemikaalit tuodaan alueelle pienissä astioissa eikä säiliöautotäyttöä tehdä hankealueella. Huoltohenkilöstön koulutus ja varautumissuunnitelmat varmistavat öljyjen ja kemikaalien turvallisen käsittelyn. Voimaloiden sijoittelussa on huomioitu etäisyydet liikenneväyliin ja asutukseen, ja esimerkiksi Väyläviraston ohjeet on otettu huomioon. Vaikka riskejä ei voida täysin poistaa, ne ovat hallittavissa ja niiden todennäköisyys on hyvin pieni.

Mielipiteenantajat korostavat, että Puolivälintie on alueella yleisesti käytetty reitti, jota hyödynnetään muun muassa koulukuljetuksiin ja sairastapauksissa. Tien varteen sijoittuu kaksi tuulivoimalaa, mikä lisää riskiä tienkäyttäjille esimerkiksi jäänheiton tai lapavaurioiden vuoksi. Etelä-Hattulan alueella ei ole kävelyteitä, ja lisääntyvä raskas liikenne aiheuttaa vaaraa erityisesti lapsille, jotka liikkuvat alueella jalan.

Puolivälintien varteen sijoittuvat tuulivoimalat ja hankkeen aiheuttama liikenteen lisääntyminen voivat aiheuttaa tilapäisiä ja paikallisia kielteisiä vaikutuksia tiellä liikkujille. Etelä-Hattulan alueella ei ole erillisiä kävelyteitä, ja lisääntyvä raskas liikenne voi heikentää koettua turvallisuutta, myös lapsille, mutta vaikutukset arvioidaan lyhytkestoisiksi ja hallittaviksi.

YVA-selostuksen mukaan tuulivoimalan rakenteisiin ja erityisesti lapoihin voi jäätävissä olosuhteissa kertyä jäätä, joka voi irrota voimalasta ja tippua tai sinkoutua ympäristöön. Tyypillisesti mahdollisesti kertynyt jää irtoaa voimalan

käynnistymisvaiheessa ja putoaa voimalan lapojen alle. Voimaloissa on aina anturit, jotka tunnistavat mm. jään aiheuttaman epätasapainon roottorissa. Voimala pysäytetään, mikäli jäätä muodostuu lapoihin. Alueelle voidaan asentaa varoituskytjit ja -valot, joissa kehoitetaan valojen vilkkuessa erityiseen varovaisuuteen. Voimalan lapoihin voidaan asentaa lämmitysjärjestelmä, mikä voi vähentää jään muodostumista. Voimalan huoltoalueella on kuitenkin talvikuukausina syytä välttää tarpeetonta oleilua. Huoltohenkilökunnan tulee käyttää suojavarusteita turvallisuusmääräysten mukaisesti. Tuulivoimalan lavoista irtoavasta jäädä aiheutuvat riskit ovat hyvin epätodennäköisiä.

Mielipiteenantajien mukaan kaavaselostuksessa ei ole otettu huomioon mahdollisia onnettomuuksia, kuten salamaniskuja, tulipaloja tai kyberhyökkäyksiä. Tuulivoimaloiden paloturvallisuuteen liittyviä valtakunnallisia määräyksiä tai vaatimuksia ei ole esitetty. Laajamittaisen maastopalon riski rikkoutuneesta voimalasta on todellinen, ja sen torjunta vaatii erityistä pelastuskalustoa ja -osaamista. Tulipalon sattuessa voimaloita ei voida sammuttaa, koska palokalustoa ei ole – palo jätetään palamaan loppuun. Hyvinvointialueen pelastustoiminnalle hanke aiheuttaa uusia haasteita. Mielipiteenantajat ehdottavat, että pelastuslaitokselta tulisi pyytää lausunto hankkeen turvallisuusvaikutuksista.

Kaikki tuulivoimaloiden rakenteisiin, sijoitteluun ja toimintaan liittyvät turvallisuustekijät arvioidaan viranomaismääräysten ja kansainvälisten standardien mukaisesti. Kaavaselostuksen tehtävänä on kuvata maankäytön ratkaisut ja niiden ympäristövaikutukset yleisellä tasolla, ei esitä yksityiskohtaista teknistä turvallisuusarviointia. Kaavoitus määrittää alueiden käyttötarkoitukset, voimaloiden sijoittumisen ja ohjeelliset etäisyydet, mutta ei päättää yksittäisten voimaloiden rakenteista, teknisistä ratkaisuista tai turvallisuusjärjestelmistä. Rakenteellinen turvallisuus, jäänheiton hallinta, paloturvallisuus ja öljyvuotosuojaukset kuuluvat myöhempiin lupavaiheisiin, joissa niistä vastataan tarkemmilla selvityksillä ja viranomaisvalvonnalla.

Suomessa käytettävät tuulivoimalat täyttävät EU:n konedirektiivin, IEC-standardien sekä Tukesin ja Traficomien ohjeistusten mukaiset turvallisuusvaatimukset. Rakenteellinen murtuminen tai kaatuminen on harvinaista ja jokainen voimala varustetaan useilla turvamekanismeilla, kuten pysäytysjärjestelmillä, jatkuvalla valvonnalla ja automaattisella vikadiagnostiikalla. Voimaloiden rakennesuunnitelmat tarkastetaan valmistajan ja viranomaisen hyväksymän valvojan/sertifioijan toimesta.

Tuulivoimaloiden tulipalo- tai öljyvuotoriskit ovat vähäisiä ja hallittuja. Voimaloiden rakenteissa käytetään paloa rajoittavia materiaaleja ja öljyjärjestelmät sijaitsevat suljetuissa rakenteissa. Mahdolliset vuodot kerätään rakenteiden sisäisiin valuma-altaiisiin tai vuodot rajoittuvat tuulivoimalan rakenteiden sisään.

Pelastuslaitoksella on esteetön pääsy hankealueelle ympäri vuoden, ja toiminta-alueelle laaditaan pelastussuunnitelma, joka sisältää ohjeet myös paikalliselle pelastustoimelle. Onnettomuustilanteiden, kuten jään sinkoutumisen, osien irtoamisen tai voimalan kaatumisen, todennäköisyys arvioidaan hyvin pieneksi, ja riskit ovat hallittavissa ennaltaehkäisevin toimin.

1.13 Liikenne ja tiet

Mielipiteenantajat näkevät, että tuulivoimahanke lisää liikennettä, mikä aiheuttaa tärinää, päästöjä ja häiriötä erityisesti, jos liikennöintiä suoritetaan yöaikaan. Liikenteen turvallisuus huolestuttaa asukkaita, etenkin lapsiperheitä. Aiemmat kokemukset alueen soranottoon liittyvään liikennöintiin ovat osoittaneet, että lisääntyvä liikennöinti voi johtaa vaaratilanteisiin. Häiriöiden ja riskien vähentämiseksi Vuohiniementie, Arajärventie ja Puolivälentie tulee rauhoittaa hankeliikenteeltä, ja hankkeen tuulivoimalat tulisi sijoittaa vähintään 400 metrin päähän Puolivälintiestä.

Rakennusvaiheessa liikenteen turvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Työmaaliikenteestä laaditaan liikennejärjestely- ja turvallisuussuunnitelma, jossa määritellään nopeusrajoitukset, aikarajoitukset ja turvallisuusjärjestelyt. Vastuullinen urakoitsija varmistaa, että rakentaminen ei vaaranna alueen asukkaiden, koululaisten tai tienkäyttäjien turvallisuutta.

Mielipiteenantajat peräänkuuluttavat, että rakentamisen aikaiset kuljetusreitit on määriteltävä tarkasti jo suunnitteluvaiheessa. Selvityksessä ei ole huomioitu alueen yksityisteitä. Puolivälentie on virheellisesti luokiteltu yksityistieksi, vaikka se toimii seudun läpikulkutienä ja koulukuljetusreittinä. Voimalapaikat 2 ja 3 tulee siirtää kauemmas tiestä. Käytettävä tieverkosto ja yksityisteiden käyttö on kirjattava kaavaan, ja hanketoimijan on sovittavat teiden käytöstä. Mielipiteenantajat kertovat, että hankkeen parannettava tieverkosto ei tule palvelemaan alueen yleistä liikennettä, ja hankkeesta syntyvä raskas liikenne kuluttaa nykyistä tiestöä hankealueen ulkopuolella. Hanketoimijan kustannusvastuut on selvitettävä etukäteen. On epäselvää, osallistuuko hanketoimija tiemaksuihin, vaikka tuulivoimahanke edellyttää teiden olevan käytettävissä ympäri vuoden. Asukkaat eivät halua maksaa teiden ylläpidosta, jos käyttö perustuu yrityksen tarpeisiin.

Maanmittauslaitoksen mukaan Puolivälin metsätie on yksityistie 000-2005-K19520. Voimaloita 2 ja 3 on siirretty kauemmas Puolivälin metsätiestä. Tuulivoimaosayleiskaavassa uudet tielinjaukset ovat ohjeellisia. Tiekunta hallinnoi ja päättää tien käytöstä. Hanketoimija sopii tiekuntien kanssa teiden käytöstä ja ylläpidosta tienkäyttösopimuksella.

Mielipiteenantajat pitävät kuljetusselvitystä puutteellisena. Kuljetusten vaikutukset Hämeen Härkätien arvoihin ja kantavuuteen ei ole selvitetty, eikä asiasta ole keskusteltu viranomaisten kanssa. Kuljetusselvityksessä käytetyt voimalat eivät vastaa suunniteltua voimalatyyppejä, vaan selvitys on tehty pienemmillä voimaloilla. Kuljetusselvitys on englanniksi, minkä mielipiteenantajat näkevät

puutteena. Aiemmin hankkeen kuljetuksia, liittyen mittausmastoon, on tehty yksityisteitä pitkin ilman lupaa, mikä herättää huolta tulevasta käytöstä.

Hankkeen rakennuttamiseen käytettävällä tieosuudella kuljetukselle ei ole estettä rakennetun kulttuuriympäristön tai arkeologian osalta. Kuljetusreitistä on erikoiskuljetusluvan ennakkopäätös, jossa on selvitetty tien soveltuvuus kuljetuksiin kantavuuden puolesta. Asiasta on keskusteltu museo- ja liikennejärjestelmäviranomaisten kanssa.

Ennakkoselvitysraportti kuljetuksille on tehty voimalamallilla, mistä on olemassa tarkat komponenttien mitta- ja painotiedot. Kuljetusreitin ennakkoselvityksen tarkoitus on varmistaa ja tutkia, minkälainen kuljetus on mahdollista nykyisellä tieverkostolla mittojen ja massojen puolesta. Selvityksessä on tunnistettu komponenttimittojen rajoitteet, mitkä huomioidaan jatkosuunnittelussa. Kuljetettavien komponenttien mittoihin voidaan vaikuttaa niiden esivalmistusasteella. Myös Suomessa on käytetty kahdesta osasta koottuja lapoja, jolloin kuljetuksen pituus jää maltillisemmaksi. Kuljetuksista tehdään myöhemmässä vaiheessa tarkka reittiselvitys, jolla varmistetaan hankealueen saavutettavuus valittavalla voimalamallilla. Ennakkoselvitysraportti kuljetuksille on ehdotusvaiheessa esitetty suomenkielisenä kaavaselostuksen liitteenä.

Yksityisteiden käyttö- ja kunnostustoimenpiteet sovitaan tiekuntien kanssa erikseen tienkäyttösopimuksessa. Tuulimittausmaston kuljetuksista on suoritettu tienkäyttömaksut ja kuljetuksissa käytetty tie on kunnostettu.

1.14 Kiinteistöjen arvo ja taloudelliset vaikutukset

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke heikentäisi merkittävästi alueen kiinteistöjen arvoa, investointihalukkuutta ja taloudellista toimintaympäristöä. Alueen kiinteistöjen arvo perustuu vahvasti luonnonrauhaan, maisemaan ja hiljaisuuteen, jotka ovat suoraan yhteydessä kiinteistön taloudelliseen arvoon.

Tuulivoimahankkeen vaikutukset kiinteistöjen arvoon ja taloudelliseen toimintaympäristöön ovat olleet keskeinen huolenaihe asukaskyselyssä ja aiemmin annetuissa mielipiteissä. Suomessa ei ole kattavaa tutkimusta tuulivoimaloiden vaikutuksesta kiinteistöjen arvoon. Olemassa olevat tutkimukset eivät ole tilastollisesti osoittaneet arvojen laskua. Tuulivoimarakentaminen voi vaikuttaa kiinteistöjen ja rakennuspaikkojen haluttavuuteen ja siten niiden arvoon. Mahdolliset muutokset kiinteistöjen arvossa eivät vaikuta niiden käyttöön. Kiinteistöjen arvonmuutokset on tunnistettu osana sosiaalisten vaikutusten kokonaisuutta.

Mielipiteenantajat toteavat, että tutkimusten mukaan tuulivoimaloiden rakentaminen voi laskea kiinteistöjen arvoa jopa kahdeksan kilometrin säteellä. Ulkomaisissa selvityksissä mm. Ruotsissa ja Yhdysvalloissa on todettu, että tuulivoimaloiden

maisemavaikutusalueella kiinteistöjen hinnat voivat laskea kymmenillä prosenteilla. Suomessa tehdyt selvitykset ovat olleet suppeita ja usein tuulivoimarakentamista edistävien tahojen tilaamia, eikä niissä ole havaittu muutoksia – osin siksi, että voimaloiden läheiset loma-asunnot eivät enää mene kaupaksi, jolloin vertailukelpoisia kauppoja ei ole saatavilla. Kiinteistöjen arvoa tulee mitata puolueettomasti, esimerkiksi kolmen tahon arvioinnilla, ja arvioinnin tulee koskea myös sähkönsiirron vaikutuksia. Kunnan asukkaille, mökkiläisille ja kiinteistönomistajille tulee taata kattava oikeusturva ja päätäntävalta omaisuudestaan.

Kiinteistönomistajien oikeusturva toteutuu pääasiassa kaavoituksen ja ympäristövaikutusten arvioinnin kautta. Kiinteistönomistajat voivat osallistua kaavaprosessiin ja kiinteistönomistajilla on ollut mahdollisuus osallistua ympäristövaikutusten arviointiin osallisina. Kaavaprosessissa varmistetaan, ettei tuulivoimaloita rakenneta sellaiselle sijainnille, jossa tuulivoimaloista aiheutuva melu- tai välkevaikutus aiheuttaisi haittaa asuin- tai lomarakennuksille. Tuulivoimaloista aiheutuvia haittoja pyritään lieventämään kaavaprosessin aikana tunnistetuilla mahdollisilla keinoilla.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että kiinteistöjen arvon lasku vaikuttaa suoraan investointihalukkuuteen. Esimerkiksi uusia rakentamislupia ei ole haettu, ja mielipiteenantajien mukaan menetys voi olla miljoonia euroja. Ihmiset eivät uskalla investoida kiinteistöihinsä tai käyttää alueen palveluita, kuten mökkien kunnostukseen liittyviä palveluita. Tämä vaikuttaa myös paikallisiin yhteisöihin ja yrityksiin. Tuulivoimahanke vaikuttaa myös ihmisten halukkuuteen muuttaa alueelle pysyvästi. Hanke voi estää alueen kehittämistä pysyvän asumisen suuntaan ja heikentää kunnan väestökehitystä. Lähialueen kiinteistönomistajat kokevat joutuvansa epätasa-arvoiseen asemaan suhteessa muihin Hattulan asukkaisiin.

Kiinteistöjen arvoon vaikuttaa monet tekijät, sijainnin ohella muun muassa itse kiinteistön ominaisuudet. Suomessa väestökehitys ja alue- ja elinkeinorakenteelliset muutokset ovat isoja kiinteistöjen arvoon vaikuttavia tekijöitä.

Suomessa ja kansainvälisesti tehdyt tutkimukset osoittavat, että tuulivoimarakentamisen vaikutukset kiinteistöjen hintoihin ovat tyypillisesti vähäisiä ja paikallisia. Useimmissa selvityksissä ei ole havaittu systemaattista arvon laskua, vaan vaikutukset rajoittuvat lähimpiin kiinteistöihin ja ajallisesti vain rakentamisvaiheeseen.

Helsingin yliopiston tuore, koko Suomen kattava tutkimus (Linnala, 2024) ei löydä näyttöä siitä, että tuulivoimarakentaminen alentaisi kiinteistöjen arvoja. Tutkimuksessa analysoitiin yli sata tuhatta kiinteistökauppaa vuosilta 1990–2020 ja 385 tuulivoimahanke. Tulosten mukaan tuulivoimaloiden näkyvyys tai sijainti enintään neljän kilometrin etäisyydellä ei vaikuttanut asuntojen tai loma-asuntojen hintoihin tilastollisesti merkitsevästi vaan päinvastoin, vaikutukset olivat lievästi positiivisia.

1.15 Hattulan kunta ja vaikutukset kuntaan

Kiinteistöverotulot

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimahanke heikentäisi Hattulan kunnan kiinteistöveropohjaa pitkällä aikavälillä, vaikka tuulivoimaloista saatavat kiinteistöverotulot voivat aluksi vaikuttaa positiivisilta. Alueen vetovoima loma- ja pysyvään asumiseen heikkenisi, mikä vähentäisi rakentamista ja investointeja, ja siten myös kiinteistöverotuloja. Etelä-Hattulan asukkaat joutuvat kärsimään hankkeen haitoista, mutta eivät hyödy sen tuomista eduista, kuten investoinneista kyläkoulujen kehittämiseen muualla kunnassa. Hattulan kunnan johto on ilmoittanut pysyvänsä puolueettomana toimijana, mutta mielipiteenantajien mukaan kunta ei voi olla aidosti puolueeton, koska se hyötyy hankkeesta taloudellisesti kiinteistöverotulojen muodossa. Kunnan tulisi tunnistaa asemansa erityisen hyödyn saajana ja huolehtia niistä asukkaista, joille kaava aiheuttaa haittaa. Mökkiläisillä ei ole kunnallisvaaleissa äänioikeutta, joten heidän vaikutusmahdollisuutensa päätöksentekoon ovat olemattomat. Kunnan tulisi päätöksenteossa huomioida kuntalaisten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Jos hanke toteutuu 9 voimalan kokonaisuutena, olisi koko hankkeen 30 vuoden elinkaaren aikana kertyvä kiinteistöverotuotto noin 8,8 miljoonaa euroa. 6,6 MW voimalasta saatava verotulo on ensimmäisenä vuonna noin 46 000 euroa. Voimalaitoksen ikääntyessä sen verotusarvo laskee ja 30. operointivuonna samaisesta voimalasta saatava kiinteistöverotulo on noin 22 000 euroa. Yhden voimalan elinkaaren aikana kertyvä kiinteistöverotuotto on noin 979 800 euroa.

Lisäksi Niinimäen Tuulivoima Oy:n kotipaikka on Hattula, joten se maksaa myös yhteisöverotulonsa paikkakunnalle.

Kunta päättää verotulojen käytöstä budjetissaan.

Mielipiteenantajat kysyvät, onko kunta laskenut kiinteistöjen arvon laskun vaikutusta kiinteistöverotuloihin ja keneltä voi hakea korvausta arvon alenemisesta. Hattulan kunnan tulisi jo kaavan valmisteluvaiheessa suunnitella toimintamalli, jossa haittaa kokevat asukkaat voivat saada oikeudenmukaisia korvauksia asuinympäristön, maiseman ja kiinteistön käytön heikentymisestä. Mahdollisia korvausmalleja ovat esimerkiksi: 1) Kaava-alueen muodostaminen niin, että haittaa kokevat pääsevät mukaan kaava-aluekorvauksiin ja -vuokriin. 2) Kunnan ja tuulivoimayhtiön välinen sopimus, jossa korvauksia maksetaan laajemmalle alueelle kuin pelkälle kaava-alueelle. 3) Kunnan lupaus lunastaa kiinteistöjä käypään hintaan, joka peilataan aikaan ennen hankkeen vireilletuloa. 4) Kunnan maksamat korvaukset alueen asukkaille saamastaan kiinteistöverotulosta.

Tuulivoimaosayleiskaava ei kata hankkeen koko vaikutusalueita. Vaikutusalueen laajuus vaihtelee riippuen tarkasteltavasta vaikutusluokasta.

Alueidenkäyttölain mukaan kaavan laatiminen ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeudenhaltijalle kohtuutonta haittaa. Haittaa ei pidetä kohtuuttomana, jos kiinteistöä voidaan edelleen käyttää alkuperäiseen käyttötarkoitukseen esim. asumiin tai rakentamattomilla alueilla esim. maa- ja metsätalouteen.

Kuntatalous ja hankkeen riskiarvio

Mielipiteenantajien mukaan Hattulan kunnan tulisi laatia riippumaton ja kattava riskiarvio tuulivoimahankkeesta ennen kaavan hyväksymistä. Arviossa tulisi huomioida vaikutukset asukkaiden elämään, asumiseen ja omaisuuteen, luonnon monimuotoisuuteen, kulttuurimaisemaan, liikenteeseen, sähkönsiirtoon, operoivan yhtiön taloudelliseen kantokykyyn sekä mahdollisiin purku- ja jätevesitisiin. Selostuksesta puuttuu kokonaan arvio hankkeen negatiivisista vaikutuksista Hattulan kuntatalouteen. Hattulan elinvoimalautakunta on lausunnossaan 30.4.2024 ELY-keskukselle ilmaissut huolensa kohdealueen elinvoimaisuudesta ja tulevaisuuden kehitysnäkymistä ja edellyttänyt alueen elinvoimaisuuden säilymisen selvittämistä osana arviointia. YVA- ja kaavaselostuksissa ei kuitenkaan ole käsitelty alueen elinvoimaisuuden kehittymistä. Tuulivoimahankkeen vaikutus alueen vetovoimaan voi johtaa siihen, että ihmiset eivät enää sijoita Etelä-Hattulaan, eivät panosta asumiseen tai palveluihin, ja saattavat jopa muuttaa pois kunnasta. Tämä heikentää alueen elinvoimaa ja vaikuttaa pitkällä aikavälillä myös kunnan talouteen.

Hattulan elinvoimalautakunnan lausunto liittyy ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen sisällöstä määrätään valtioneuvoston asetuksella.

Vaikutuksia aluetalouteen ja elinkeinoihin on käsitelty kaavaselostuksessa.

Mielipiteenantajat vaativat, että kunnan tulee ottaa kantaa siihen, mitä tapahtuu, jos tuulivoimaloiden purkukustannukset jäävät kunnan vastuulle. Myrsky Oy:n taloudelliset edellytykset eivät ole vakuuttavia, ja purkuvakuudet on määritelty liian pieniksi. Pelkästään voimalan purkamiseen tarvittavan nosturin kustannus ylittää nykyisen vakuuden. Kunnan tulisi vaatia, että voimalarakenteiden kattava purkamissuunnitelma ympäristövaikutusten arviointineen tehdään ennen kaavan käsittelyä. Purkukustannukset tulisi rahoittaa etukäteen ulkopuolisen tahon arvioimana. Lisäksi ennallistamiseen liittyvät sopimukset eivät saa olla pelkästään luottamuksellisia maanvuokrasopimuksia, vaan kunnan tulee vaatia ennallistamistakuita omaan hallintaansa. Saksassa käytössä oleva DIN SPEC 4866-2020 -standardi voisi toimia mallina.

Tuulivoimaloiden purkukustannukset eivät jää kunnalle. Ennallistaminen tehdään sovitusti siihen varatulla rahalla vuokralaisen toimesta ja ennallistamisvakuutta ei tarvitse käyttää vaan se vapautetaan ennallistamisen jälkeen. Vuokralainen on velvollinen ennallistamaan alueen riippumatta vakuuden suuruudesta ja tekemään tämän senhetkistä lainsäädäntöä noudattaen.

Mikäli tilanne olisi niin huono, että vakuutta jouduttaisiin käyttämään ja se ei riittäisi ennallistamiseen, ei tämäkään poista ennallistamisvelvoitetta vuokralaiselta.

Vakuuden suuruus asetetaan siten, että se kattaa ennallistamisesta koituvat kustannukset myös vuosikymmenten päästä, minkä puolesta puhuu purkujen yleistyminen, voimalan osien kierrätysasteen nousu ja nosturiteknologian kehittyminen. Lisäksi tuulivoimalat ja rakennettu infrastruktuuri ovat arvokkaita ja tämä osaltaan pienentää riskiä.

Mielipiteenantajien mukaan, vaikka tuulivoimayhtiöt maksavat lupamaksuja ja veroja, kunnalle voi jäädä pysyviä kuluja, kuten tieverkoston ylläpito, meluvalvonta, hallintokulut ja maankäyttöön liittyvät ristiriidat. Lisäksi mahdolliset vastalauseet ja valitukset voivat kuormittaa kunnallishallintoa vuosiksi. Kunnan tulisi varautua siihen, ettei hanke johda vuosien mittaisiin oikeustoimiin, kuten on tapahtunut esimerkiksi Leppävirralla melutasojen ylittymisen vuoksi. On myös tärkeää selvittää, onko hankkeelle tehty perusteellinen ja puolueeton Due Diligence -kartoitus kunnan puolesta.

Tuulivoimahankkeen suunnittelu, rakentaminen ja käyttö eivät aiheuta kunnalle pysyviä taloudellisia velvoitteita. Hankeyhtiö vastaa kaikista hankkeen suunnittelu-, luvitus- ja valvontavaiheisiin liittyvistä kustannuksista, kuten ympäristöselvityksistä, melumittauksista ja mahdollisista lisäselvityksistä, joita viranomaiset edellyttävät.

Tienrakennus ja kunnossapito kuuluvat hanketoimijan vastuulle sekä rakentamisen aikana että sen jälkeen siltä osin kuin tiet palvelevat voimaloiden käyttöä. Tarvittavat muutokset tieverkkoon toteutetaan yhteistyössä kunnan ja viranomaisten kanssa.

Kaavoitus- ja lupamenettelyihin liittyvät mielipiteet ja valitukset ovat osa normaalia, lailla turvattua osallistumista. Tämä on osa tavallista kunnalle kuuluvien tehtävien hoitamista.

Hankeyhtiö toimii avoimesti ja yhteistyössä viranomaisten kanssa, mikä vähentää ristiriitoja ja lyhentää käsittelyaikoja. Meluvalvonnasta tai muut tekniset mittaukset kuuluvat hanketoimijalle ja valvontaviranomaisille. Tuulivoimahankkeiden Due Diligence -arvioinnit (tekninen ja taloudellinen) ovat hankeyhtiön vastuulla ja ne tehdään ennen investointipäätöstä riippumattomien asiantuntijatahojen toimesta. Kunnan näkökulmasta hankkeiden laajat YVA-menettelyt ja viranomaisten lausuntokierrokset täyttävät puolueettomuuden ja avoimuuden vaatimukset.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että kuntien kesken tehtävä tuulivoimatulojen taseaus voi vaikuttaa Hattulan tulokehitykseen. Kunnan tulisi arvioida, miten mahdollinen tulonjakomalli vaikuttaa sen taloudelliseen hyötyyn hankkeesta. Lisäksi Hattulan kunnan ilmasto- ja luontotyösuunnitelmassa 2023–2025 on linjattu, että hankintaohjeisiin liitetään selkeät ilmasto- ja ympäristökriteerit. Onko nämä kriteerit laadittu ja miten tuulivoimahanke suhteutuu niihin.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan tuulivoimaloiden kiinteistöverotutot kuuluvat kokonaisuudessaan sille kunnalle, jonka alueella voimalat sijaitsevat, eikä aiheeseen liittyen tiettävästi valmistella lakimuutosta.

Tuulivoimaosayleiskaavan laatiminen ei ole Hattulan kunnan hankinta.

Kunnan tahtotila

Mielipiteenantajien mukaan Hattulan kunnan tulee määritellä selkeä ja vastuullinen tahtotila alueen kehittämisestä, joka perustuu kestävyyteen, oikeudenmukaisuuteen ja yhteisön hyvinvointiin – ei pelkästään taloudellisiin hyötyihin. Kunnalla on päätäntävalta maankäyttöä koskevasta suunnittelusta, ja sen tulee käyttää tätä valtaa suojellakseen asukkaitaan. Kunnan tulee tarvittaessa keskeyttää hanke, mikäli se ei palvele koko kunnan etua. Mielipiteenantajien mukaan Hattulan kunta ei tällä hetkellä edusta tasapuolisesti koko kuntaa, vaan painottaa päätöksenteossa Parolan aluetta Etelä-Hattulan kustannuksella. Tuulivoimahankeen toteutuessa alueen luonne muuttuu teolliseksi, mikä voi houkutella lisää teollisuutta ja heikentää alueen vetovoimaa asumiseen ja virkistykseen. Kunnan tulisi tehdä selkeä päätös siitä, ettei alueelle sijoiteta tuulivoimaa, jotta asukkaat eivät joudu elämään jatkuvassa epävarmuudessa.

Kunnalla on päätäntävalta maankäyttöään koskevasta suunnittelusta.

Hattulan yritys- ja teollisuustoimintaan tarkoitetut tontit sijoittuvat Parolan luoteispuolelle. Niinimäen tuulivoimahankeen alue ei sovellu teollisuustonttien asemakaavoitukseen. Tuulivoimaosayleiskaavassa alueelle ei puhtaasti energiantuotannon lisäksi ohjata muuta maankäyttöä.

Mielipiteenantajien mukaan kunnan tulee pohtia, millaisen imagon se haluaa rakentaa. Tulevaisuuden kunta ei rakenna identiteettiään vain eurojen varaan, vaan kestäväyyden, yhteisöllisyyden ja luonnon arvostuksen pohjalle. Esimerkiksi Hattulan maskottina käytetty lintukoru, joka liittyy Hämeen Härkätiehen ja Vuohiniemen historiaan, menettäisi merkityksensä, jos alueen kulttuuriperintö tuhotaan teollisen rakentamisen myötä. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on havaittu lukuisia kielteisiä vaikutuksia, minkä vuoksi

kunnan tulisi harkita vaihtoehtoa, joka perustuu asumiseen ja veronmaksajiin. Tällainen vaihtoehto tuottaisi kunnalle paremmat, pysyvät ja kasvavat verotulot kuin tuulivoimahanke.

Niinimäen tuulivoimahanke ei ole ristiriidassa Hattulan kuntastrategian kanssa, minkä vuoksi on haluttu lähteä selvittämään tuulivoimahankkeen mahdollisuutta Niinimäen alueelle.

Mielipiteenantajien mukaan Hattulan kunta ei ole määritellyt tuulivoimaperiaatteita, joiden pohjalta kaavoitustyötä olisi voitu suunnitella tai arvioida. Monissa muissa kunnissa tällaiset periaatteet ovat käytössä, ja niiden puuttuminen Hattulassa heikentää päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja johdonmukaisuutta. Lisäksi kunnan tulisi ohjata asukkaita, yrityksiä ja yhteisöjä järkevään energiankäyttöön. Energian kulutusta tulee pyrkiä vähentämään, ei lisäämään, sillä mikään tuotantotapa ei riitä kattamaan jatkuvasti kasvavaa kulutusta. Kestävä energiankäyttö on osa vastuullista kuntakehitystä.

Hattulan kunnassa ei ole vireillä tai suunnitteilla muita tuulivoimahankkeita, eikä tarvetta tuulivoimaperiaatteiden määrittelylle siten ole. Niinimäen tuulivoimahanketta arvioidaan perusteellisesti osana tuulivoimaosayleiskaavan laatimista sekä jo päättynyttä YVA-prosessia.

Kunnan vastuu

Mielipiteenantajien mukaan Hattulan kunnalla on merkittävä vastuu tuulivoimahankkeen vaikutusten arvioinnissa, päätöksenteossa ja asukkaiden oikeusturvan varmistamisessa. Kunnan ei tulisi vedota kunnalliseen itsehallintoon silloin, kun kyse on ihmisten terveyden ja turvallisuuden suojelemisesta. Lainsäädännön tulisi suojella asukkaita, esimerkiksi määrittämällä riittävät etäisyydet tuulivoimaloista. Tuulivoimayhtiöillä ei saa olla liikaa valtaa suunnittelussa – kunnan tulee ottaa vastuuta ja käyttää valtaansa asukkaiden edun mukaisesti. Kunnan päätöksenteon tulee perustua lakiin, ei kaupallisiin intresseihin. Asukkaiden oikeusturvaa, vaikuttamismahdollisuuksia ja päätöksenteon avoimuutta tulee vahvistaa. Kuntapäättäjien tulee tutustua huolellisesti hankkeesta tuotettuun aineistoon ennen päätöksentekoa. Asukkaat odottavat, että päätökset tehdään asiantuntevasti, vastuullisesti ja asukkaiden etua kunnioittaen.

Hattulan kunta yhdessä asiassa vastuullisten viranomaisten kanssa huolehtii, että tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Mielipiteenantajat muistuttavat, että kansalaiset muistavat ne päättäjät, jotka ovat olleet ajamassa hanketta eteenpäin. Aiemmat päätökset, kuten Hämeen Energian myynti Vattenfallille, ovat jääneet ihmisten mieleen. Vaikka hankkeesta saatavat tulot voivat hetkellisesti tuntua suurilta, niiden pitkäaikainen arvo voi osoittautua vähäiseksi. Lisäksi kunnan tulee huolehtia siitä, että maa-ainesten otto ja kuljetus järjestetään vastuullisesti. Esimerkiksi Hyrvälän soranottoalueen ja murskaamon toiminnasta on aiemmin aiheutunut merkittäviä haittoja lähialueille: kaivojen tyhjenemistä, melu- ja pölyhaittoja sekä pohjaveden häiriöitä. Kunnan myötävaikutuksella myönnetty lupa johti tilanteeseen, jossa asukkaille ehdotettiin omalla kustannuksella perustettavaa vesilaitosta. Tällaisia virheitä ei saa toistaa. Tuulivoimahankkeen alueelle ei ole myöskään aiemmin saanut rakentaa mökkejä esimerkiksi Takajärven rannalle, perustellen että alue tulee säilyttää koskemattomana tuleville sukupolville. Mielipiteenantajat kysyvät, miksi ulkomainen yritys saa nyt luvan toimia alueella, vaikka paikallisilta on evätty rakentaminen.

Merkitään tiedoksi. Takajärven rantarakentamista ja Niinimäen alueen metsään sijoittuvaa tuulivoimaosayleiskaavoitusta ei voida verrata keskenään.

1.16 Sähkönsiirtoreitit

Mielipiteenantajien mukaan Niinimäen tuulivoimahankkeen sähkönsiirtoreitit aiheuttavat merkittäviä maisemallisia, ekologistia ja sosiaalisia haittoja, joita ei ole arvioitu riittävästi. Reitit kulkevat Natura-alueiden reunoja hipoen, viljelysmaiden ja talousmetsien välistä sekä halkovat yksityisiä maa-alueita, mikä herättää huolta maanomistajien oikeuksista ja luonnon säilymisestä. Sähkönsiirtoreitit kuuluvat pakkolunastuksen piiriin, mikä koetaan erittäin epätasa-arvoisena.

Mielipiteenantajien mukaan ilmajohtojen maisemavaikutukset ovat erityisen kielteisiä esimerkiksi Hämeen Härkätien kulttuurimaisemassa. Sähkönsiirtoreiteistä ei ole esitetty havainnekuvia, mikä tekee maisemavaikutusten arvioinnista puutteellista. Reiteiltä on havaittu huomionarvoisia lajeja, joita ei olisi havaittu pelkän karttatarkastelun perusteella. Luontoselvitykset ovat olleet rajallisia, ja osa reiteistä muuttui selvitysten jälkeen, jolloin uusilta reiteiltä ei tehty lainkaan linnustoselvityksiä. Reittien suunnittelussa ja arvioinnissa on ollut epävarmuustekijöitä, kuten puutteelliset havainnot ja rajallinen maastotyö.

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että sähkönsiirtoreitit aiheuttavat laajoja johtoaueita, jotka pirstovat luontoa ja heikentävät ekologistia yhteyksiä. Ilmajohtojen rakentaminen olisi ristiriidassa alueen sähköverkkoyhtiö Elenian periaatteen kanssa, jonka mukaan kaikki uudet verkot rakennetaan maahan. Kunnan tulisi edellyttää maakaapelointia koko hankkeen osalta, sillä ilmajohtojen vaikutus luontoon ja maisemaan olisi suuri ja kielteinen.

Alueidenkäyttölain 77 b § mukaan laadittaessa tuulivoimarakentamista koskevaa yleiskaavaa, on huolehdittava siitä, että tuulivoimalan tekninen huolto ja sähkönsiirto on mahdollista järjestää. Kaavassa ei ratkaista sitä, miten sähkönsiirto sähköasemalta kantaverkkoon toteutetaan. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä tarkasteltiin kolmen vaihtoehtoisen sähkönsiirto-reitin merkittävimmät vaikutukset. YVA-selostuksen ja siitä annetun perustellun päätelmän perusteella sähkönsiirto on mahdollista järjestää.

Vaikutuksia on YVA-selostuksessa arvioitu kattavan selvitysaineiston pohjalta (mm. kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, tarvittavat lajikohtaiset selvitykset, arkeologinen inventointi sekä maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys). Lisäksi on arvioitu vaikutuksia esimerkiksi yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön.

Sähkönsiirtoreitteihin on tehty YVA-menettelyn aikana muutoksia luontoselvitysten sekä saatujen lausuntojen ja palautteiden pohjalta. Tehtyjen reittipäivitysten tarkoituksena on lieventää haitallisia maankäyttö-, maisema- ja luontovaikutuksia. Luonnosvaiheen jälkeen jatkosuunnittelussa hanketoimija tarkasteli yhtä sähkönsiirron vaihtoehtoista, 110 kV ilmajohtona toteutettavaa SVE3 tarkemmin. Reittiä muutettiin jatkosuunnittelussa, jotta voitaisiin vähentää vaikutuksia YVA-menettelyä varten toteutetuissa erillisselvityksissä havaittuihin arvokohteisiin. Jatkosuunnitteluun valitulle sähkönsiirtoyhteydelle tehtiin täydentävä arkeologinen inventointi syksyn 2025 aikana. Kevään ja kesän 2026 aikana oli tarkoitus tehdä myös mm. kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksiä ja täydentää kirjopapurikko- ja liito-oravaselvityksiä. Ehdotusvaiheen päätöksenteossa kaava palautettiin takaisin valmisteluun, sillä elinvoimalautakunta näki, että sähkönsiirtoreittiä tulisi tarkastella uudestaan. Tämän jälkeen jatkosuunnittelussa tarkasteltiin maakaapelivaihtoehtoa. Hanketoimijan tarkoituksena on, että sähkönsiirto sähköasemalta kantaverkkoon toteutetaan maakaapeliyhteytenä, joka yhdistyy Hameenlinnan Kilttiin tulevalle uudelle sähköasemalle. Uudelle maakaapeliosuudelle on tarkoitus tehdä luontoselvityksiä tulevana maastokautena 2026 viranomaisten antaman lausunnon mukaisesti. Myös arkeologisen inventoinnin täydennys tehdään maastokaudella 2026 siltä osin kuin sähkönsiirtoreitti sijoittuisi ennestään selvittämättömälle alueelle.

Sähköjohto, joka kuuluu hankkeeseen, jossa sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, kuuluu lunastuksen piiriin (768/2004). Lain mukaan myös Niinimäen tuulivoimahankkeen sähkönsiirtoyhteydelle tulee hakea lunastuslain (603/1977) mukaista lunastuslupaa. Maakaapelin asentaminen edellyttää joko lunastusmenettelyä tai kaapelisopimusta, riippuen lopullisesta teknisestä toteutumisesta. Niinimäen tuulivoimahankkeessa hanketoimija pyrkii sopimaan maanomistajien kanssa maakaapelin sijoittamisesta ja rakentamisesta kiinteistöille ennakkohaltuunottosopimuksin.

Mielipiteenantajista tuulipuiston sijainti ei ole sähkönsiirron kannalta ihanteellinen. Se edellyttää mittavia sähköverkon laajennuksia, eikä hyödynnä olemassa olevaa infrastruktuuria. Lisäksi hankkeen sijainti on kaukana kantaverkon 400 kV muuntoasemista.

Tuulivoimaosayleiskaavan tulee kattaa myös sähkönsiirron tarvitsemat voimalinjat. Sähkönsiirtoreittejä ei ole suunniteltu riittävässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, mikä olisi mahdollistanut esimerkiksi pylväiden yhdistämisen ja vaikutusten vähentämisen.

Tuulivoimahankkeiden ulkoisen sähkönsiirron suunnittelu kantaverkkoon vaatii aina aktiivista vuoropuhelua kantaverkkoyhtiö Fingridin ja muiden alueen verkkotoimijoiden kanssa hankkeen eri vaiheissa. Hanketoimija on käynyt keskusteluja Niinimäen tuulivoimahankkeen liittämiseksi sähköverkkoon Fingridin ja Elenian kanssa hankekehityksen aikana. Elenian sähköverkko liittyy Fingridin kantaverkkoon Hämeenlinnan kaupungin alueella.

Elenia on määrittänyt tuulivoimahankkeelle tarkan liittymispisteen sähköverkossa ja huomionut määrittelyssään alueen muut hankkeet ja mahdolliset verkon kehittämistarpeet. Niinimäen liityntäjohtoon sijoittelusta on keskusteltu Elenian kanssa.

1.17 Kaavaprosessin vuorovaikutus ja vuorovaikutus jatkosuunnittelussa

Mielipiteenantajat vaativat, että kaikki kaavaprosessin eri vaiheissa annettu palaute käsitellään asianmukaisesti ja siihen annetaan perustellut vastineet. OAS-vaiheen palautteista laadittu tiivistelmä kuvasi palautteita hyvin, mutta vastineet eivät vastanneet esitettyihin huolenaiheisiin. Erityisesti korostetaan, että OAS-palautteen sisältö ja YVA-selostuksen tulokset on otettava huomioon kaava-aineistoissa. Monet kokevat osallisuuden puutteelliseksi ja vuoropuhelun paikallisten kanssa riittämättömäksi. Päätöksenteon koetaan tapahtuvan ylhäältä alas, mikä aiheuttaa turhautumista ja epäluottamusta. Asukkaiden kommenttien ja paikallistiedon sivuuttaminen YVA:ssa on johtanut pinnalliseen vaikutusten arviointiin. Mielipiteenantajat nostavat esiin erityisesti Renkajärven suojeluyhdistyksen lausunnon, sillä se sisältää tärkeitä huomioita, jotka tulee huomioida päätöksenteossa. Esitetään huoli siitä, aiotaanko ratkaisuja todella muuttaa vuorovaikutuksen pohjalta.

Alueidenkäyttölain (132/1999) mukaisesti kaavoituksessa on noudatettava vuorovaikutteista menettelyä, jossa osallisille varataan mahdollisuus saada tietoa kaavoituksesta, osallistua sen valmisteluun ja lausua siitä mielipiteensä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) laatiminen kaavan vireilletulon yhteydessä on keskeinen osa tätä prosessia. OAS:n tarkoituksena on kuvata kaavan lähtökohdat, vuorovaikutusmenettely ja vaikutusten arviointi. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta annetussa palautteessa esitetyt huolenaiheet ovat osaltaan ohjanneet kaavan laatimista ja vaikutusten arviointia.

Kaavan valmistelussa otetaan huomioon sekä kaavaprosessin aikana saatujen palautteiden sisältö että ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (YVA) tulokset. Alueidenkäyttölain 9 § edellyttää, että kaavaa laadittaessa on tarpeellisessa määrin selvitettävä suunnitelman toteuttamisen ympäristövaikutukset, mukaan lukien yhdyskuntataloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset

vaikutukset. Paikallistiedon ja asukkaiden kokemusten merkitys on keskeinen osa tätä arviointia, ja ne sisällytetään kaava-aineistoon asianmukaisesti.

Vuorovaikutus on olennainen osa kaavan laadintaa. Alueidenkäyttölain tavoitteena on edistää vuorovaikutteista ja osallistavaa suunnittelua, jossa osallisten näkemykset otetaan huomioon. Kaikki saatu palaute käsitellään, ja sen vaikutus kaavaratkaisuihin arvioidaan huolellisesti. Renkajärven suojeluyhdistyksen lausunto on huomioitu osana kaavaprosessia, ja sen sisältämät huomiot käsitellään asianmukaisesti osana mielipiteitä.

Tiedottamisen puutteet herättivät kysymyksiä mielipiteenantajissa: osa asukkaista sai ensimmäisen ilmoituksen hankkeesta vasta hiljattain, vaikka toiset olivat saaneet kyselyitä jo edellisvuonna. Kunnan tiedottamista maanomistajille lähialueilla kyseenalaistetaan, ja vuorovaikutuksen laajuus herättää epäilyksiä. Hattulan kotisivuilla kaava-aineisto ei ole helposti saatavilla. Yleisölle järjestetty tilaisuus liikuntasalissa ei tarjonnut riittävästi tietoa, ja toivottiin informatiivisempaa tilaisuutta esimerkiksi auditoriossa. Yhteysviranomaisen perustellun päätelmän jälkeen kaavaehdotus tulee asettaa nähtäville vähintään 30 vuorokaudeksi. Koska kaavaluonnos on ollut nähtävillä lähes 60 vuorokautta ja materiaali on laaja, ehdotuksen nähtävilläoloa toivotaan yhtä pitkäksi. Ehdotusvaiheen jälkeen tulee järjestää yleisötilaisuus.

Kaavaprosessin eri vaiheista Hattulan kunta on tiedottanut kuulutuksin kunnan verkkosivuilla, ilmoitustaululla ja paikallislehdissä. Lisäksi on postitettu tiedote maanomistajille, joiden kiinteistöt sijoittuvat noin kahden kilometrin etäisyydelle kaava-alueen rajasta, taikka ulottuvat Takajärven tai Renkajärven rantaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) ja kaavaluonnos on asetettu nähtäville säädetyin määräajoin. Kaava-aineistot ovat olleet saatavilla kunnan maankäytön palveluiden verkkosivuilla sekä palvelupisteissä.

Yleisötilaisuudet ovat olennainen osa vuorovaikutusta. Niinimäen tuulivoimahankkeen kaavaluonnoksen ja YVA-selostuksen osalta järjestettiin avoin yleisötilaisuus liikuntahallissa, jossa oli mahdollisuus tutustua aineistoon ja keskustella asiantuntijoiden kanssa itseään kiinnostavista osa-alueista. Tilaisuus toteutettiin "avoimet ovet" -periaatteella, koska aineisto oli laaja ja haluttiin varmistaa, että kaikilla osallistujilla on mahdollisuus esittää kysymyksiä ja käydä suoraa vuoropuhelua asiantuntijoiden kanssa. Tilaisuuden luonteella pyrittiin tarjoamaan mahdollisimman kattavat olosuhteet osallisille tutustua aineistoon omassa tahdissaan ja saada yksilöllistä tietoa.

Kaavaehdotus asetetaan nähtäville vähintään 30 vuorokaudeksi, kuten alueidenkäyttölaki edellyttää. Nähtävilläolon aikana järjestetään yleisötilaisuus, jotta osalliset voivat saada lisätietoa ja esittää näkemyksiään.

Mielipiteenantajien mukaan osallisten luettelosta puuttuu useita keskeisiä tahoja, kuten Vanajavesikeskus, Hyvinvointialue Oma-häme ja sen pelastustoimi, Metsäkeskus ja HS Vesi, joiden osallistuminen olisi tärkeää.

Alueidenkäyttölain 62 § mukaan kaavaa valmisteltaessa on oltava vuorovaikutuksessa niiden kanssa, joiden oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Osallisia voivat olla esimerkiksi alueen maanomistajat, asukkaat, yritykset, viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimintaan kaava vaikuttaa. Lausunnot on pyydetty Kanta-Hämeen pelastuslaitokselta, Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:ltä sekä Suomen metsäkeskukselta. Osallisten listaa on täydennetty kaavaehdotusvaiheessa.

Mielipiteenantajat pyytävät kuntaa lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteenantajien sähköpostiin sekä osoitteeseen heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Mielipiteenantajat pyytävät, että mielipiteet huomioidaan myös muistutuksena ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi mielipiteen antajat pyytävät tietoa valtuuston tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä, valitusohjeista ja valitusoikeuksista. Vastinera-porttiin toivotaan sisällytettävän yksityishenkilöiden mielipiteet ilman henkilötietoja.

Tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineistosta (kaavaluonnos) annetut lausunnot ja mielipiteet huomioidaan kaavaehdotuksen valmistelussa ja kaavaselostuksessa kerrotaan kaavaratkaisuun tehdyistä muutoksista. Luonnosvaiheessa annettu lausunnot ja mielipiteet sekä niihin laaditut vastineet sisällytetään kaavaehdotuksen aineistoihin kaavaselostuksen liitteenä. Mielipiteet esitetään ilman henkilötietoja. Vastineita ei toimiteta erikseen mielipiteiden antajille, vaan aineisto on saatavilla julkisesti kunnan verkkosivuilla kaavaehdotuksen käsittelyn jälkeen.

Kaavaehdotuksen nähtävilläolon aikana osalliset voivat jättää kirjallisen muistutuksen kaava-aineistosta. Kaavaehdotuksesta pyydetään myös lausunnot. Hyväksymisvaiheessa kaavan hyväksymistä koskevasta päätöksestä ja laadituista vastineista lähetetään tieto niille, jotka kaavaehdotuksen nähtävillä ollessa ovat sitä kirjallisesti pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa.

1.18 Kaavoitus ja vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Maakuntakaava ja rantaosayleiskaavat

Mielipiteenantajien mukaan voimaloiden sijoittuminen on ristiriidassa maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteiden kanssa, erityisesti jos ne sijaitsevat lähellä virkistysalueita, rantamaisemia tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. Alueelle ei ole osoitettu tuulivoimaa maakuntakaavassa, mikä muodostaa esteen hankkeelle. Tämän vuoksi kaavaluonnos tulisi joko hylätä tai muuttaa siten,

että voimaloiden määrä jää alle maakuntakaavan rajan. FCG:n raporttia ei tule käyttää tuulivoimaloiden sijainnin ohjauksessa maakuntakaavan kaltaisena ohjaavana asiakirjana.

Alueidenkäyttölain 32 §:n mukaan maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueidenkäytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Suunnittelualueelle ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta. Voimassa olevan maakuntakaavan määräykset mahdollistavat enintään yhdeksän tuulivoimalan hankkeen rakentamisen ilman, että alue on maakuntakaavassa osoitettu tuulivoima-alueeksi. Voimaloiden määrää on vähennetty ehdotusvaiheessa 12 tuulivoimalasta yhdeksään tuulivoimalaan, jolloin tv-alueen merkintää maakuntakaavassa ei edellytetä.

Mielipiteenantajien mukaan hankealueen kartoissa ja kaavaselostuksessa ei ole selkeästi tuotu esiin Hattulan eteläosien rantaosayleiskaavaa, vaikka se sijaitsee hankealueen välittömässä läheisyydessä. Tuulivoimahankkeen kielteiset ympäristövaikutukset estävät rantaosayleiskaavojen toteutumisen ja alueen kehittämisen virkistys- ja loma-asumiskäyttöön. Tämä vaarantaa muun muassa rantapaikkojen toteutumisen. Hattulan kunta on aiemmin ohjannut alueen kehitystä nimenomaan loma-asumiseen, virkistykseen ja luontohenkisyyteen. Melurajan sisäpuolelle ei saa sijoittaa asuinrakennuksia, mikä tulee selvittää ja esittää korvaus maanomistajille. Meluraja sekä melun häiritsevä vaikutus ulottuu rantaosayleiskaavojen alueelle ja aiheuttaa kohtuutonta haittaa sekä maanomistajille että kaavojen toteuttamiselle.

Suunniteltujen tuulivoimaloiden 40 dB ylittävä melu ei ulotu rantaosayleiskaavojen alueelle eikä hankkeesta näin ollen synny kohtuutonta haittaa niiden toteuttamiselle. Kaavan vaikutuksia rantaosayleiskaavoihin on tarkennettu kaavaselostukseen.

Kaavakarttaa koskevat tarkistukset

Mielipiteenantajien mukaan kaavassa esitetty voimaloiden määrä ja sijoittelu on liian tiivis ja ristiriidassa useiden ohjeistusten kanssa. Voimaloiden välisten etäisyyksien tulisi olla vähintään 8 x roottorin halkaisija. Nykyinen sijoittelu ei täytä edes alan omien edunvalvojien suosituksia. Voimaloiden määrä tulisi rajoittaa enintään kuuteen, ja korkeuden ylärajaksi asettaa 150 metriä. Voimaloita ei tulisi sijoittaa Puolivälintien länsipuolelle. Mikäli kaava hyväksytään, voimalat on siirrettävä selkeästi kauemmas asutuksesta. Miksi kaavaluonnoksessa on huomioitu ainoastaan YVA:n vaihtoehto 1, eli suurin mahdollinen vaihtoehto?

Kaavaluonnoksessa esitettiin YVA-menettelyssä tarkastelluista vaihtoehtoista laajin, eli 12 tuulivoimalan ratkaisu. Kaavan tavoitteena oli selvittää mahdollisuudet toteuttaa enintään 12 tuulivoimalan kokonaisuus. Voimaloiden määrää on vähennetty ehdotusvaiheessa 12 tuulivoimalasta yhdeksään tuulivoimalaan, voimaloiden suurin sallittu kokonaiskorkeus on laskettu 300 metristä 280 metriin ja voimaloiden sijoittumiseen on tehty tarkistuksia. Muutokset vähentävät tuulivoimaloista aiheutuvia vaikutuksia.

Voimaloiden optimaalinen etäisyys toisiinsa riippuu voimalan koosta, roottorin halkaisijasta, tuuliolosuhteista ja maaston muodoista, ja se on huomioitu voimalasijoittelussa.

Mielipiteenantajien mukaan kaavassa käytetty "suunnittelualue" ei kata todellista vaikutusaluetta. Kaavakartta ei ulotu koko melualueelle eikä esitä rakennusrajoitusaluetta, joka syntyy melu-, välke- ja infraäänivaikutuksista. Suunnittelualueen tulisi noudattaa melualueenrajaa. Suunnittelualueeksi tulisi määritellä koko noin 2 km:n lähivaikutusalue, mukaan lukien huoltoreitit ja siirtolinjat. Lisäksi kaavakarttaan tulee merkitä suoja-alueet, joilla rakentaminen ei ole mahdollista, ja jotka ohjaavat jatkossa rakennuslupakäytäntöä. Lisäksi yksittäisten kiinteistöjen kohdalla on tehty poikkeavia rajauksia, kuten mutkia suunnittelualueen rajoihin, joita ei ole perusteltu.

Alueidenkäyttölain (132/1999) mukaan kaavoituksessa tulee selvittää ja arvioida kaavan vaikutukset, mukaan lukien melu- ja välkevaikutukset. Lain 9 §:ssä todetaan, että kaavaa laadittaessa on selvitettävä kaavan toteuttamisen merkittävät vaikutukset muun muassa ihmisten elinoloihin ja ympäristöön. Tämä ei tarkoita, että kaava-alueen tulisi kattaa melualue kokonaisuudessaan. Sen sijaan melualueet tulee ottaa huomioon kaavan vaikutusten arvioinnissa, ja tarvittaessa kaavaan voidaan sisällyttää meluntorjuntaa koskevia määräyksiä. Kaavamääräyksissä todetaan, että alueen suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon valtioneuvoston asetus tuulivoimaloiden ulkomelutason ohjearvoista (1107/2015) sekä Sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetus (545/2015).

Tuulivoimaloiden alue -merkinnällä (tv-1) osoitetaan alueet, joille on mahdollista sijoittaa tuulivoimaloita. Kaavassa osoitettavalle maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle (M) voidaan sijoittaa maa- ja metsätaloutta palvelevia teitä, tuulivoimaloita niille erikseen osoitetuille alueille, sekä niitä varten huoltoteitä ja teknisiä verkostoja. Kaava-alueen ulkopuolella kunta ohjaa maankäyttöä muilla keinoin. Uuden rakentamislain (751/2023) mukaan rakennushankkeessa on osoitettava, että rakennus täyttää olennaiset tekniset vaatimukset, joihin kuuluu myös meluntorjunta. Rakennusvalvontaviranomainen voi edellyttää meluselvitystä, mikäli uusi rakennus sijoittuu alueelle, jossa melulähteet (esim. liikenne, teollisuus tai tuulivoima) voivat vaikuttaa asuin-misviihtyvyyteen.

Voimajohtojen reitit sekä käytettävät tiet osoitetaan kaavakartalla siltä osin, kun ne sijoittuvat kaavoitettavalle alueelle. Voimajohtojen alueita ei ole tarpeen kaavoittaa.

Mielipiteenantajat ovat listanneet asioita, jotka tulisi huomioida tai muuttaa kaavakartalla. Kaavakartalla ja/tai -määräyksissä huomioitavia asioita:

- Meluraja ja jäänheiton vaara-alueet on merkittävä kaavakarttaan.
- Välkehaitan lieventämiseksi ehdotettu pysäytysjärjestelmän vaatimus on lisättävä kaavamääräyksiin
- Yksityisteihin on lisättävä minimietäisyys turvallisuussyistä, 500 metriä.
- Metsäkanalintuihin kohdistuvien vaikutusten lieventämiseksi esitetty voimaloiden alaosan tummaksi maalaus tulee sisällyttää kaavamääräyksiin
- Luontoarvoja, kuten liito-oravaa ja saukkoa, suojaava suojapuusto on sisällytettävä kaavakartalle ja -määräyksiin.
- Kaavamääräyksiin on kirjattava vaatimukset alueen ennallistamista, mukaan lukien perustusten poistaminen
- Kalasääsken pesään täytyy jättää riittävä etäisyys
- Lintujen päämuuttoreittien varrelle ei voi sijoittaa voimaloita
- Susireviirille ei voi sijoittaa voimaloita
- Arkeologiseen kulttuuriperintöön jätettävä etäisyys: Hämeen Härkätien talvitien ja torppien alueet turvattava riittävällä etäisyydellä voimaloista ja teistä
- Kaavaratkaisua tarkistettava kirjopapurikon, hämeen kylmänkukan ja valkolehdokin esiintymien perusteella
- Maa-aineksenottoalueet ja tiet alueelle on osoitettava kaavakartalla
- Kaava-alueen teille on osoitettava leveydet ja tarkemmat sijainnit, pelkkä ohjaava sijainti ei ole riittävä
- Kaavalle tulisi esittää määräaikaaisuutta: jos rakentamista ei aloiteta 10 vuoden kuluessa, kaava raukeaa automaattisesti.

Osallisten huomioidut koskien kaavaratkaisua on käyty kokonaisuudessaan läpi ja kaavaratkaisua on punnittu suhteessa niihin. Ehdotusvaiheessa tehtyjä kaavaratkaisun muutoksia suhteessa luonnosvaiheeseen on kuvattu kaavaselostuksessa sekä tässä raportissa kohdassa 1.1.

Kaavaselostusta koskevat tarkistukset

Mielipiteenantajien mukaan kaava ei heijasta riittävästi YVA-selostuksen johtopäätöksiä, mikä tekee siitä lainvastaisen. Erityisesti YVA-selostuksen liite 18, jossa vaikutukset on koottu taulukkomuotoon, tulee sisällyttää kaavaselostukseen. Lisäksi 0-vaihtoehdon arviointi – eli tilanne, jossa kaavaa ei laadita tai toteuteta – puuttuu, vaikka Ympäristöministeriön ohjeistus edellyttää sen tarkastelua ennen kaavoitukseen ryhtymistä.

Kaavan vaikutusten arviointia on täydennetty kaavaselostukseen mukaan lukien YVA-selostuksen liitteen 18 johtopäätökset. Tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa huomioidaan hankkeen YVA-menettely sekä perusteltu päätelmä. YVA-menettelyssä on tarkasteltu kolmea hankevaihtoehtoa: VE0 hanketta ei toteuteta, VE1 12 tuulivoimalaa, VE2 9 tuulivoimalaa sekä sähkön-siirron vaihtoehdot. Kaavaa laadittaessa on selvittävä suunnitelman ja tarkasteltavien vaihtoehtojen toteuttamisen merkittävät vaikutukset. Vaikutusten arvioinnissa ei lain mukaan edellytetä erillistä tarkastelua siitä näkökulmasta, että kaavaa ei laadittaisi lainkaan (ns. nollavaihtoehto). Sen sijaan arvioidaan kaavan toteuttamisen vaihtoehtojen vaikutuksia, kuten eri sijoitus- tai laajuusvaihtoehtoja. Nollavaihtoehdon tarkastelu sisältyy YVA-menettelyyn ja hankkeen nollavaihtoehto on arvioitu YVA-menettelyssä.

Mielipiteenantajien mukaan kaava ei täytä Alueidenkäyttölain vaatimuksia terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä, eikä se huomioi riittävästi luontoarvoja, kulttuuriympäristöä tai sosiaalisia vaikutuksia. Kaava on ristiriidassa VAT:n tavoitteiden kanssa, muun muassa: Terveellinen ja turvallinen ympäristö - melu, pintavesivaikutukset, muovipäästöt voivat vaarantaa juomaveden laatua. Elinvoimainen luonto ja kulttuuriympäristö - hanke heikentää Etelä-Hattulan elinvoimaa ja kulttuuriympäristöä. Kaavaselostuksen perustelut ovat puutteelliset, erityisesti luontoselvitysten ja sosiaalisten vaikutusten osalta. Kaavaselostuksessa esitetyt lieventämiskeinot eivät ole riittäviä.

Kaavan suhdetta yleiskaavan sisältövaatimuksiin, suhdetta tuulivoimarakentamista koskeviin erityisiin sisältövaatimuksiin sekä valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT) on tarkistettu kaavaselostukseen ehdotusvaiheen kaavaratkaisun perusteella.

Mielipiteenantajien mukaan kaavaselostus sisältää ideologisia ja epärelevantteja tavoitteita, kuten viittauksia "puhtaaseen teollisuuteen" ja vihreään siirtymään. Kaavan tulisi tavoitella kunnan etua, ei valtion tai yritysten strategisia tavoitteita. Tuulivoiman ilmastoystävällisyys ja taloudellinen elinvoima ovat kiistanalaisia, ja kaava ei esitä yhtään perustetta, miksi hanke olisi Hattulan kunnan edun mukainen. Luonnon monimuotoisuuteen liittyvät strategiat ja luonnonsuojelusopimukset, joihin Suomi on sitoutunut, puuttuvat selostuksesta kokonaan.

Kaavaselostuksessa esitetyt tavoitteet, kuten viittaukset vihreään siirtymään, perustuvat valtakunnallisiin ja alueellisiin suunnittelun linjauksiin, joihin myös kunnat ovat osaltaan sitoutuneet. Nämä tavoitteet eivät ole ideologisia, vaan ne heijastavat muun muassa Suomen ilmasto- ja energia- sekä luonnon monimuotoisuutta koskevia strategioita ja maakunnallisia tavoitteita. Luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonsuojeluun liittyvät näkökohdat on käsitelty kaavan vaikutusten arvioinnissa, ja kaavan valmistelussa on otettu huomioon muun muassa luonnonsuojelulain mukaiset kohteet. Mikäli selostuksessa ei ole erikseen mainittu kaikkia strategisia asiakirjoja, se ei tarkoita, etteivät ne olisi olleet osa kaavan valmistelun tausta-aineistoa. Kaavan ensisijaisena tavoitteena on tarkastella tuulivoimarakentamista ja sen mahdollisuuksia kaava-alueella.

Mielipiteenantajat ovat nostaneet esiin tarkempia kaavaselostusta koskevia huomioita. Kaavaselostuksen karttoihin tai kuvauksiin liittyvät huomiot:

- Etäisyysvyöhykkeet on piirretty karttakuvissa oikaisten, jättäen osan kiinteistöistä ulkopuolelle.
- Voimalan rakenteen kuva (kuva 13) esittää pienempää voimalaa kuin suunniteltu.
- Kuvasta 5. puuttuvat Helmi-ohjelman mukaiset suojelualuevaraukset
- Kuvassa 8. on esitetty virheellisesti eri voimaloiden paikat kuin kaavakartassa. Kuva antaa virheellisen käsityksen suojelu-kohteiden ja voimaloiden keskinäisestä sijainnista.
- Kaavaratkaisua rajoittavista tekijöistä, kuten luontokohteet tai arkeologiset kohteet, olisi hyvä koostaa yhteen karttaan, jotta voidaan arvioida mihin tuulivoimalat kaavakartalla mahtuisivat.
- Kohdassa 4. 2 kasvillisuus: Hankealueelle ei sijoitu vuohiniemen luonnon ydinaluetta, vaan hankealue sijoittuu kokonaisuudessaan vuohiniemen luonnon ydinalueelle.
- Kaavaselostuksessa ei ole selkeästi esitetty voimaloiden kokonaiskorkeuden suhdetta merenpinnan tasoon, sivulla 57 mainitaan vain 300 metrin kokonaiskorkeus.

Kaavaselostusta on päivitetty ehdotusvaiheeseen. Edellä mainitut kohdat on tarkistettu ja päivitetty siltä osin kuin se on ollut tarpeen.

Kaavoituksen selvitykset

Mielipiteenantajien mukaan kaavoituksen yhteydessä tehtävät selvitykset ovat puutteellisia ja osin epäluotettavia. Selvitykset tulee laatia oikean kokoisilla tuulivoimaloilla, erityisesti liikennöinnin, melun ja välkehaittojen osalta. Luonto- ja arkeologiset selvitykset on tehtävä kattavasti kaikkien voimaloiden, teiden ja sähkönsiirtoreittien kohdilta sekä riittävän laajalta etäisyydeltä niiden ympäriltä. Osa luontoselvityksistä on tehty pelkkinä karttajarjoituksina, mikä ei ole riittävää. Vaikutusten arvioinnissa on merkittäviä

epävarmuustekijöitä, jotka liittyvät käytetyn tiedon laatuun, määrään ja menetelmien luotettavuuteen. Käytetty tieto ei täytä huolellisen selvityksen vaatimuksia, vaan jättää liikaa tilaa perusteettomalle ja puolueettomuutta vailla olevalle arvioinnille. Selvitysten puutteellisuus tekee kaavasta alueidenkäyttölain vastaisen. Kaavaselostuksessa ja sen liiteselvityksissä esiintyy merkittäviä virheitä ja puutteita, jotka heikentävät kaavan luotettavuutta.

Selvityksissä on huomioitu tuulivoimaosayleiskaavan mahdollistama tuulivoimaloiden maksimikorkeus 280 metriä. Selvityksiä on päivitetty ehdotusvaiheessa. Luontoselvitysten riittävydestä kerrotaan tarkemmin kohdassa 1.3.

Kunnan vastuu kaavoitusviranomaisena

Mielipiteenantajat muistuttavat, että kunta toimii kaavoitusviranomaisena ja vastaa kaavoituksen lainmukaisuudesta sekä sen sisällöstä. Nykyisen yleiskaavaluonnoksen ja käytettävissä olevien tietojen perusteella kaavoituksen ohjaus on ollut puutteellista, eikä kunta ole riittävästi vastannut kaavan sisällöstä tai sen lain vaatimusten täytymisestä. Valmistelevien virkamiesten tehtävänä on ohjata ja valvoa kaavoitustyötä sekä varmistaa, että käytetty tieto ja kaavoitusasiakirjojen sisältö ovat oikeellisia ja kattavia. Kunta kantaa vastuun myös mahdollisista taloudellisista menetyksistä, joita asukkaille tai loma-asukkaille voi aiheutua, mikäli rakentaminen tapahtuu kunnan hyväksymän kaavan mukaisesti.

Hattulan kunta toimii kaavoitusviranomaisena ja vastaa kaavoituksen lainmukaisuudesta sekä kaavan sisällöstä. Kaavan valmistelussa noudatetaan alueidenkäyttölakia ja muuta soveltuvaa lainsäädäntöä, ja kaavoitusprosessiin kuuluu useita vaiheita, joissa vaikutuksia arvioidaan ja kuullaan osallisten näkemyksiä. Valmistelutyötä ohjaavat kunnan viranhaltijat, jotka vastaavat siitä, että kaava-aineisto perustuu ajantasaiseen ja asianmukaiseen tietoon.

Yhteisvaikutukset

Mielipiteenantajien mukaan kaavoituksessa ei ole riittävästi arvioitu tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutuksia, vaikka Hämeen liiton selvityksen mukaan maakuntaan on mahdollista rakentaa useita tuulivoimaloita. Mielipiteenantajille on epäselvää, kuka vastaa maakuntatasoisesta kehityksestä ja miten yhteisvaikutukset otetaan huomioon. Yhteisvaikutuksia ei ole arvioitu myöskään naapurikuntien näkökulmasta, vaikka vaikutukset ulottuvat laajalle. Isosaaren hankkeen osalta yhteisvaikutuksia on huomioitu vain osittain. Kokonaisuutena tuulivoimaloiden yhteisvaikutukset – erityisesti melu- ja maisemavaikutukset – herättävät huolta ja vaativat perusteellisempaa tarkastelua. Erityistä huolta herättää Renkajärven eteläpuolelle suunniteltu, asiakirjoissa vielä piiloteltu hanke, joka on jo tarkkarajaisesti hahmoteltu kartalle. Kyseessä on samaan yhtiöön liittyvä, kaksi kertaa suurempi tuulivoimateollisuusalue, jonka vaikutuksia ei ole arvioitu YVA:ssa. Tämä herättää epäilyksiä tietoisesta epärehellisyydestä ja Renkajärven alueen piirtämisestä tuulivoiman ympäröimäksi.

Yhteisvaikutukset on arvioitu sellaisten tuulivoimahankkeiden osalta, joiden valmistelusta on ollut saatavilla tarvittavat lähtötiedot. Kaavaselostuksen vaikutusten arviointia täydennettiin ehdotusvaiheessa tarkistamalla muiden alueella vireillä olevien tuulivoimahankkeiden tilanne. Alle 30 km etäisyydelle suunnittelualueesta sijoittuu yksi toinen tuulivoimahanke, Isosaaren tuulivoimahanke Hämeenlinnan kaupungin alueella, jota ei tällä hetkellä aktiivisesti edistetä. Yhteisvaikutuksia on arvioitu YVA-menettelyssä sekä kaavaselostuksessa.

Maakuntatasoinen vaikutusten arviointi toteutetaan maakuntakaavoituksen yhteydessä. Nyt vireillä olevassa Hämeen liiton Maakuntakaava 2040 1. vaihemaakuntakaavassa käsitellään aihekokonaisuutena myös tuulivoimaa. Maakuntahallitus on 15.12.2025 päättänyt hyväksyä vaihemaakuntakaavan luonnoksen ja asettaa sen julkisesti nähtäville 7.1.-20.2.2026. Niinimäen alue on osoitettu vaihemaakuntakaavan luonnoksessa tuulivoimaloiden alueena (tv). Renkajärven eteläpuoliselle alueelle ei ole maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden aluemarkintää (tv). Alueen kehittämiseen liittyviä suunnitelmia ei ole tiedossa, eikä alue ole näin ollen kehityksessä.

1.19 Tuulivoima

Tuulivoiman ilmastovaikutukset ja taloudellinen kannattavuus

Mielipiteenantajien mukaan Niinimäen tuulivoimahanke ei edistä hiilineutraaliutta, sillä sen mittakaava on pieni ja rakentaminen vaatii merkittävästi uutta infrastruktuuria, kuten teitä ja sähkönsiirtoa. Hanke ei vähennä fossiilisen sähköntuotannon päästöjä, vaan lisää maaperän hiilipäästöjä. Koska Suomi käyttää jo laajasti uusiutuvaa energiaa, uuden puiston rakentaminen lisää päästöjä erityisesti rakennusvaiheessa. Ilmastovaikutus ei ole positiivinen, ja hanke on ristiriidassa ilmastotavoitteiden kanssa.

Mielipiteissä esitetyt vaikutusmekanismit on huomioitu Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-selostuksessa ilmastovaikutuksia tarkastelevassa osiossa. Johtopäätös on, että yhteisvaikutuksiltaan ilmastovaikutus on positiivinen.

Mielipiteenantajat toteavat, että tuulivoiman tuotanto vaatii rinnalleen säätövoimaa. Kun tuotanto ylittää kysynnän, sähkön hinta laskee ja voimalat voivat seistä käyttämättöminä. Verkkointegraation haasteet korostuvat, kun vaihtelevaa tuotantoa lisätään jo ylijäämäiseen sähköverkkoon. Lisäksi hankkeen taloudellinen kannattavuus on kyseenalainen. Paikallisesti aiheutuvat ympäristöhaitat – kuten erämaa-alueen tuhoutuminen ja vaikutukset suojeltuihin vesistöihin ja lajeihin – eivät näy taloudellisessa arvioinnissa, vaikka niillä olisi merkittävä arvo, jos ekosysteemipalveluille ja maisema-arvolle annettaisiin rahallinen arvo. Tällöin hankkeen todellinen kustannus olisi huomattavasti suurempi.

Tuulivoiman tuotanto on taloudellisesti kannattavaa liiketoimintaa, mistä osoituksena on esimerkiksi OX2:n ja TOWII:n tekemät investointipäätökset vuonna 2025. Pohjoismaisessa sähköverkossa on valtava säätövoimakapasiteetti esimerkiksi vesivoiman muodossa ja vaihtelevan tuotannon aiheuttamat haasteet onkin pystytty hallitsemaan onnistuneesti. Hankkeen YVA- ja kaavaprosessissa paikalliset ympäristöhaitat pyritään minimoimaan ja yhteensovittamaan uusiutuvan energian tuotannon kanssa.

Mielipiteenantajat kritisoivat, että tuulivoiman tuotannon kokonaistaloudellisuus kärsii valtakunnallisen koordinoinnin puutteesta. Kunnat tekevät rakentamispäätöksiä itsenäisesti, ilman kokonaisnäkemyistä energian tuotannon ja kulutuksen tasapainosta. Ope- raattorit eivät useinkaan ole valtakunnallisia energiayhtiöitä, vaan yksittäisiä toimijoita, joilla ei ole laajaa strategista näkemystä. Julkisuudessa on esitetty, että rahoittajien kiinnostus tuulivoimaan on hiipumassa, ja että sääriippuvainen tuotanto on kannattavaa lähinnä yrityksille, jotka käyttävät energian itse. Investoinnit uusiutuvaan energiaan tulisi kohdistaa merkittäviin ja kannattaviin hankkeisiin, kuten merituulivoimaan ja tuulisille maatuulivoimapaikoille. Aurinkopaneelien yleistymisen ja energiatehokkuustoimet vähentävät sähkönkulutusta, mikä tulisi huomioida arvioitaessa uuden tuulipuiston tarpeellisuutta. Niinimäen hanke ei tue hallitusohjelman tuulivoimataavoitteita, jotka painottavat sosiaalista hyväksyttävyyttä ja alueellista tasapainoa, kuten merituulivoiman ja Itä-Suomen hankkeiden edistämistä. Tuulivoimaa rakennetaan nyt kiireellä ja lainsäädäntöä löyhästi soveltaen, mikä heikentää hankkeiden hyväksyttävyyttä ja kestävyyttä.

Tuulivoimatoimijat tekevät rakentamispäätökset tuulivoimahankkeista kattavien koordinaatiomekanismien ohjaamina. Näistä esimerkkinä kaavoitusjärjestelmä, YVA-menettely, Puolustusvoimien lausuntomenettely sekä eri markkinapaikkojen luomat tehokkaat kannustimet rakentaa tuotantoa, jolle on myös kysyntää markkinoilla.

Tuulivoiman sijainti

Mielipiteenantajien mukaan tuulivoimaa kannattaa rakentaa, mutta Niinimäen hankkeen sijoituspaikka ei sovellu tuulivoimalle. Hanke tuottaisi maltillisen määrän sähköä suhteellisen alhaisella kustannuksella megawattituntia kohti, minkä lisäksi Suomen sähköverkko on jo valmiiksi vähäpäästöinen. Kun huomioidaan ympäristö- ja sosiaaliset ulkoisvaikutukset, hankkeen hyödyt jäävät rajallisiksi suhteessa sen haittoihin. Hankkeen toteutuminen edellyttää sähkön myyntisopimusta (PPA) suuren ostajan kanssa, mutta Hämeenlinnan seudulta ei löydy ostajaa, joka voisi hyödyntää vaihtelevaa tuulivoimasähköä. Myynti sähköpörssiin on teoreettinen vaihtoehto, eikä sillä olisi merkittävää paikallista vaikutusta. Niinimäen hanke olisi erillinen yksittäistapaus, joka jäisi kauas tuulivoimatoiminnan painopisteestä. Sijainti Etelä-Suomen sisämaassa ei ole tuulivoimalle optimaalinen. Alueella ei ole riittävästi tuulta, ja kapasiteettikierroin jää alhaisemmaksi kuin rannikko- tai pohjoisilla alueilla. Lisäksi alueen vaihtelevat olosuhteet eivät sopeudu hyvin kasvaviin voimalarakenteisiin. FCG:n laatima raporttikin toteaa paikan olevan huono, mutta siitä huolimatta hanketta on edistetty.

Niinimäen hankkeen soveltuvuutta arvioidaan laajoin selvityksin, jotta alue on teknistaloudellisesti toteuttamiskelpoinen ja sosiaaliset sekä ympäristölliset ulkoisvaikutukset huomioidaan mahdollisimman hyvin suunnittelussa. Vaikka Etelä-Suomen sisämaa ei ole tuulivoiman perinteinen painopiste, moderni teknologia mahdollistaa kannattavan tuotannon myös siellä. Sähkön myynti ei ole sidottu paikallisiin ostajiin, vaan sitä voidaan hyödyntää koko valtakunnallisen verkon tasolla. Samalla paikallinen kunta saa kiinteistöverotuloja ja alueen elinvoima vahvistuu esim. työllisyyden ja maanvuokratulojen muodossa. Hankkeesta saatavat hyödyt ovat konkreettisia, ja mahdolliset haitat pyritään minimoimaan huomioimalla tehtyjen selvitysten ja vaikutusten arviointien tulokset voimaloiden sijoittelussa sekä teknisillä ratkaisuilla.

Vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja on esitetty mielipiteissä: esimerkiksi Ilveskallion harjoitusalue, jossa melu ja infrastruktuuri ovat jo osa ympäristöä, tai Parolan peltoalueet ja 3-tien varsi, joissa sähkönsiirtoverkot ja huoltoreitit olisi helpompi järjestää ja haitat luonnolle olisivat vähäisempiä. Näillä alueilla haittavaikutukset voitaisiin minimoida, ja hankkeen toteutus olisi teknistaloudellisesti perustellumpaa.

Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavassa arvioidaan Niinimäen alueen soveltuvuutta tuulivoimatuotantoon. Kaavan tarkastelu rajautuu Niinimäen alueeseen, eikä se sisällä arvioita muiden alueiden soveltuvuudesta tuulivoimarakentamiseen.

Tuulivoimalat

Niinimäen hankkeessa suunnitellaan 300 metrin korkuisia tuulivoimaloita, mutta mielipiteenantajien mukaan YVA-selostuksessa ei ole riittävästi huomioitu niiden kokoa eikä alueen ominaispiirteitä vaikutusten arvioinnissa. Voimaloiden perustukset ovat massiivisia betonirakenteita, jotka vaativat laajaa maanmuokkausta. Rakentamisen ja sähkönsiirron raaka-aineiden, kuten teräksen ja betonin, valmistuksen ja kuljetuksen päästöt jäävät hämärän peittoon, vaikka ne ovat merkittäviä. Tuulivoimaloiden käyttöikä on lyhyt – keskimäärin noin 30 vuotta – mutta tutkimusten mukaan tuotanto laskee jo 1,6 % vuodessa, ja monet voimalat puretaan jo 15 vuoden iässä. Uudet, yli 250 metrin korkuiset voimalat ovat entistä vikaherkempiä, mikä voi lyhentää käyttöikää entisestään. Käyttö- ja huoltokustannukset kasvavat nopeasti: jo 10 vuoden kohdalla ne voivat olla kaksinkertaiset alkuvuosiin verrattuna. Purkurahastojen varojen karttuminen alkaa usein vasta 10 vuoden iässä, mikä altistaa kunnan taloudelliselle riskille, jos voimalat rikkoutuvat ennen sitä.

Mielipiteenantajista voimaloiden purkaminen on ongelmallista: lapoja ei pystytä kierrättämään, ja perustukset sekä sähkökaapelit jäävät maahan. Tämä voi aiheuttaa pitkäaikaisia ympäristöhaittoja, kuten pohjavesien pilaantumista. Mikäli perustusten poistamisesta tulee myöhemmin velvoite, kustannus voi jäädä maanomistajan tai kunnan vastuulle – toisin kuin esimerkiksi Saksassa, jossa perustusten poistaminen on pakollista.

Mielipiteenantajista kaavaselostuksessa esitetyt ratkaisut melun ja lintukuolleisuuden vähentämiseksi sekä lapojen sahalaitojen käyttö, jäävät epäselviksi. Lisäksi kierrätyskuvauksissa tukeudutaan vanhentuneisiin ja spekulatiivisiin pilottiprojekteihin, jotka eivät anna realistista kuvaa kierrätyksen toteutettavuudesta. On myös huomioitava, että voimalat saatetaan jättää toimimattomiksi, jos ne eivät ole enää kannattavia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan riittävä, koska sen pohjalta on voitu muodostaa perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista.

Kaavaselostukseen on täydennetty ilmastoon kohdistuvaa vaikutusten arviointia ehdotusvaiheessa.

Tuulivoimaloiden käyttöikä on pidentynyt. Nykyisin arvioitu käyttöikä on noin 35 vuotta ja on tyypillistä, että voimalan huoltosopimus solmitaan kyseiselle aikavälille ennalta sovitulla hinnalla. Aikaisemmillä voimalatyypeillä arvioitu käyttöikä oli noin 20–25 vuotta.

Voimalat ovat suurelta osin kierrätettävää materiaalia ja purkukustannuksista suuri osa voidaan kattaa kierrätysmateriaalista saatavilla tuloilla. Muilta osin maanomistajille ja kunnille koituvaa riskiä voidaan hallita esimerkiksi purkuvakuuksilla.

Riski sille, että teknisesti toimiva voimala hylättäisiin taloudellisista syistä, on häviävän pieni - tuulivoimatuotannossa valtaosa kustannuksista syntyy rakentamisvaiheessa ja jo hyvin matalilla sähkönmyyntituloilla toiminta on taloudellisesti kannattavaa rakentamisvaiheen jälkeen.

1.20 Mikromuovipäästöt ja muut päästöt

Mikromuovi

Mielipiteenantajat ovat huolissaan siitä, että Niinimäen tuulivoimaloiden lapojen materiaalit kuluvat käytössä ja aiheuttavat merkittäviä mikromuovipäästöjä. YVA-selostuksessa ei ole arvioitu riittävästi näitä päästöjä, vaikka tutkimusten mukaan 150 metrin korkuisista lavoista voi irrota jopa 50 kg mikromuovia vuodessa per voimala. Suunnitellut 300 metrin voimalat voivat tuottaa huomattavasti enemmän. Arvion mukaan 12 voimalan elinkaaren aikana alueelle voi kertyä jopa 21 000 kiloa mikromuovia.

Mielipiteenantajien mielestä mikromuovien leviämistä ei ole arvioitu asianmukaisesti, vaikka ne voivat kulkeutua laajalle alueelle ilmavirtojen mukana ja saastuttaa ympäristön, kuten Renkajärven, sen valuma-alueen, sienet, marjat, kasvit, eläimet ja ihmiset. Mikromuovien vaikutus juomavesiin on erityisen huolestuttava, sillä hanke sijoittuu herkälle alueelle. Kaavaselostuksesta puuttuvat

kokonaan mikromuoviin ja muovipäästöihin liittyvät arviot. Lapojen kulumisen ja mikromuovien leviämisen arviointi on YVA:ssa epämääräistä ja vailla ajantasaista tutkimustietoa. Lisäksi selostuksessa esiintyy epäasiallista "whataboutismia", jossa mikromuovipäästöjä pyritään vähättelemään viittaamalla muihin lähteisiin. Tämä ei ole hyväksyttävää alueella, jossa mikromuoveja ei normaalisti esiinny. Tuulivoimaloille tulisi asettaa toimintarajoitteita eroosiota aiheuttavissa sääoloissa. On myös selvitettävä tarkemmin, millaiset lavat alueelle on tulossa, kuinka usein ne on tarkoitus vaihtaa, mihin muovihävikki päättyy ja mitä lieventämiskeinoja on olemassa mikromuovien kasautumisen ehkäisemiseksi.

Tuulivoimaloiden lavat tarkistetaan säännöllisesti ja ne korjataan, mikäli niihin on muodostunut kulumia. Tuulivoimaloiden laivoissa käytetyt epoksilujitteiset hiili- ja lasikuidut tai kuituvahvisteiset lujitemuovit ovat todella kestävä materiaalia. Tällä hetkellä voimaloiden lapoja kierrätetään Suomessa hyödynnettäväksi sementinvalmistuksessa.

Muut päästöt

Mielipiteenantajien mukaan Niinimäen tuulivoimahankkeen rakennus-, käyttö- ja purkuvaiheisiin liittyviä päästön lähteitä ei ole arvioitu riittävästi YVA-selostuksessa. Erityisesti öljyvuootojen riski on sivuutettu, vaikka voimaloissa käytetään suuria määriä öljyä ja myrkyllisiä jäähdytysnesteitä. Tällainen kemikaalivarasto pohjavesialueen tuntumassa muodostaa merkittävän ympäristöriskin, etenkin epävakaisissa olosuhteissa, kuten sabotaasin tai sotatilan aikana. Valunnan mukana vesistöihin kulkeutuvat aineet, kuten kiintoaines, typpi, fosfori, raskasmetallit, hiili, muovi ja öljyt, voivat aiheuttaa vakavia haittoja. Turvepitoisilta mailta syntyvä happamoituminen lisää metallien liukenemista maaperästä pintavesiin. Lisäksi alueelle tuotava murske voi olla raskasmetallien lähde, jonka vaikutukset tulisi arvioida sekä hankealueella että murskeen alkuperäpaikassa. Esimerkiksi Kangasjärven tuulivoimahankkeen yhteydessä terveydensuojeluviranomainen on nostanut esiin, että päästökuorma voi vaikuttaa elintarvikkeena käytettävään riistaan, marjoihin ja sieniin kaikissa hankkeen vaiheissa. Vastaavat selvitykset tulisi vaatia myös Niinimäen hankkeelta. Kaavaselostuksessa ei ole käsitelty näitä päästöjä kattavasti, vaikka ne voivat rikastua ravintoketjussa ja aiheuttaa terveyshaittoja.

Mielipiteenantajat toteavat, että voimaloiden pesu kuolleista hyönteisistä aiheuttaa kemikaalipäästöjä, ja perustuksista voi liueta haitallisia aineita maaperään, erityisesti jos ne jätetään paikoilleen purkamisen jälkeen. PFAS-yhdisteitä sisältävien pinnoitteiden ympäristö- ja terveysvaikutuksia ei ole tutkittu riittävästi, vaikka ne voivat olla erityisen haitallisia. Näiden yhdisteiden käyttöä tulisi rajoittaa ja korvata vähemmän haitallisilla vaihtoehdoilla.

Tuulivoimaloiden lapavalmistajien tuotekehitys on johtanut koko ajan kestävämpiin, lujempiin ja siten myös huoltovapaampiin pintamateriaaleihin. Tiedon lisääntymisen ja ympäristötietoisuuden kasvun myötä esimerkiksi PFAS-yhdisteiden käyttöä tasoiteissa ei enää suositeta. Myös EU on rajoittamassa PFAS-yhdisteiden käyttöä.

1.21 Ympäristölupa ja muut luvat

Mielipiteenantajat vaativat, että mikäli Hattulan kunta jatkaa Niinimäen tuulivoimakaavan valmistelua, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa. Ympäristölupa on ainoa käytännössä toimiva keino hallita ja valvoa tuulivoiman aiheuttamia melu- ja ympäristöhaittoja. Lupaun tulisi sisällyttää määräys enintään 30 dB(A) äänenvoimakkuuden maksimiarvosta tai vaihtoehtoisesti vähintään 3 km:n etäisyydestä lähimpään asutukseen. Voimaloiden välkehaittojen hallitsemiseksi on ehdotettu pysäytystoimenpiteitä, mutta niiden toteutumista ei voida valvoa ilman ympäristölupaa. Ympäristölupamääräyksillä voidaan hallita myös muita vaikutuksia, joita ei voida säädellä kaavamääräyksillä tai rakennuslupaehdoilla. Ympäristölupa mahdollistaisi riippumattoman mittauksen ja kunnalle vaikutusmahdollisuudet toiminnan aikaisessa valvonnassa.

Yksittäisten tuulivoimaloiden ympäristöluvan tarve perustuu mahdolliseen naapuruussuhdehaittaan, sillä tuulivoimalatoiminnan harjoittamista ei ole suoraan laissa säädetty luvanvaraiseksi. Mahdollisen ympäristöluvan tarve perustuu tuulivoimaloiden osalta ympäristönsuojelulain 27 §:n 2 momentin 3 kohtaan. Ympäristölupa on oltava toimintaan, josta saattaa aiheutua naapuruussuhdelain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta. Säännöksen mukaan kiinteistöä ei saa käyttää siten, että naapurille aiheutuu kohtuutonta räsitusta esimerkiksi valosta tai muusta vastaavasta vaikutuksesta. Naapuruussuhdelain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta tuulivoimaloiden kohdalla voisi lähinnä olla lakisääteiset raja-arvot ylittävä meluvaikutus tai muiden maiden, kuten Saksa ja Ruotsin, ohjearvot ylittävä välkevaikutus (noudattamista suositellaan Ympäristöhallinnon ohjeessa OH 5/2016). Etukäteen ympäristölupaa voitaisiin edellyttää, jos olisi ilmeistä, että nämä raja-arvot tulevat ylitty-mään. Kaavaselostuksen liitteeksi on lisätty tarkempi kuvaus ympäristöluvasta (Liite 16).

Ympäristöluvan edellytykset on määritelty laissa ja sen tarpeellisuudesta päättää toimivaltainen viranomainen, joka on kunnan ympäristölupaviranomainen. Ratkaisevaa ei ole yksittäisten henkilöiden tai virkamiesten henkilökohtainen mielipide kohtuuttomasta räsituksesta, vaan luvalla tulee olla juridiset perusteet. Käytännössä kunta ei siis voi edellyttää ympäristölupaa ennak-koon, jos/kun yllä mainitut luvanvaraisuuden edellytykset kohtuuttomasta räsituksesta eivät täyty.

Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteysviranomainen toteaa perustellussa päätelmässään, että rakentamisluvan lupaharkin-nassa on tiedostettava myös voimalan mahdollinen ympäristöluvan tarve. Kun voimalat ovat toiminnassa, melu- ja välkevaiku-tus voidaan todentaa eri kohteissa mittaamalla, jolloin kunnan ympäristölupaviranomainen voisi edellyttää toiminnalle ympäris-tölupaa, jos melulle säädetyt raja-arvot ylittyisivät. Kaavaehdotukseen on lisätty määräys, jonka mukaan tuulivoimalat tulee tarvittaessa varustaa teknisesti siten, että välkkeen rajoittaminen on mahdollista.

Mielipiteenantajien mukaan hankkeelta edellytetään vesilupaa, koska se muuttaa vesistöjä, pohjavesioloja ja muodostaa merkittävän riskin pinta- ja pohjavesien pilaantumiselle. Hankealueella sijaitsee vesilain nojalla suojeltuja kohteita, ja alue kuuluu Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesialueiden suojelusuunnitelman piiriin. Vaikka suunnittelualue ei ole luokiteltu pohjavesialueeksi, kunnalla tulisi olla ympäristönsuojelukriteeristö, joka kattaa myös muut herkät alueet.

Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteysviranomaisen toteaa perustellussa päätelmässään, että suunnittelun tarkennuttua tulee pohjavesialueelle ja pohjavesialueen läheisyyteen suunnitellun rakentamisen vesiluvan tarpeesta pyytää ELY-keskuksen lausunto, jos rakentaminen ulottuu pohjaveden pinnan alapuolelle tai voi muuten vaikuttaa pohjaveden määrään tai laatuun Ruokolahdenharjun tai Ahvenisto-Parolan pohjavesialueella. Lisäksi yhteysviranomaisen toteaa, että hankkeen jatkosuunnittelun yhteydessä tulee tehdä kaivokartoitus, jossa selvitetään talousvesikaivojen sijainnit, rakenne ja vedenpinnantaso vähintään 200 metrin säteellä alueista, joilla tehdään maa- tai kallioperän muokkausta. Lausunto vesiluvan tarpeesta pyydetään ELY-keskukselta tarkemmassa suunnittelussa, minkä lisäksi tehdään kaivokartoitus.

Lisäksi mielipiteenantajat toteavat, että tuulivoimalan rakentaminen edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa, jonka kunnan rakennusvalvontaviranomaisen myöntää kaavan hyväksymisen jälkeen. Jos rakentaminen tapahtuu 1.1.2025 jälkeen, lupamenetelyssä sovelletaan uutta rakentamislakia (751/2023). Rakennuslupa vaaditaan jokaiselle voimalalle erikseen, ja se perustuu kaavassa esitettyihin sijainteihin.

Rakentamista säätelee alueidenkäyttölaki (132/1999). Rakentamista ohjaa rakentamislupa (RakL 42 §). Toimivaltaisena lupaviranomaisena toimii Hattulan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen. Lainvoimaista osayleiskaavaa voidaan käyttää yleiskaavan mukaisten tuulivoimaloiden rakennusluvan myöntämisen perusteena tuulivoimaloiden alueilla (tv-1).

Mielipiteenantajat muistuttavat, että tien rakentamisessa on noudatettava useita lakeja, kuten yksityistielakia, luonnonsuojelulakia, vesilakia, muinaismuistolakia, metsälakia ja ympäristönsuojelulakia. Tien rakentamiseen ei saa ryhtyä ennen kuin kaikki tarvittavat luvat on myönnetty. Tie on rakennettava siten, ettei siitä aiheudu tarpeetonta haittaa kenellekään tai ympäristölle. Mikäli hankkeessa käytetään rakennusvaiheessa maa-aineksia suunnittelualueelta tai muualta, tarvitaan maa-aineslain mukainen ottolupa. Jos maa-ainesta hyödynnetään toisesta hankkeesta, erillistä lupaa ei välttämättä tarvita, mikäli alkuperäisellä hankkeella on oma lupa.

Merkitään tiedoksi. Mikäli alueen toteuttamiseen käytetään rakennusvaiheessa massoja, jotka otetaan suunnittelualueen tai jonkun muun alueen maaperästä, hanke vaatii maa-aineslain (555/1981) mukaisen maa-aineksen ottoluvan. Jos hankkeessa hyödynnetään maa-ainesta toisesta hankkeesta, lupaa ei välttämättä erikseen tarvita, jos toisella hankkeella on oma lupa.

1.22 Elinkaarianalyysi, hiilinielut ja ilmastovaikutukset

Niinimäen tuulivoimahankkeen elinkaarianalyysi (LCA) sekä arviot luonnonvarojen käytöstä ovat mielipiteenantajien mukaan puutteellisia ja vaikeasti tulkittavia. Selostuksessa todetaan, että päästöjen laskenta on epävarmaa, koska voimalatoimittaja ei ole vielä tiedossa, eikä raaka-aineiden alkuperää tai materiaalityönnön vaikutuksia ole selvitetty. Tämä heikentää arvioinnin luotettavuutta ja jättää merkittäviä ympäristövaikutuksia huomioimatta. LCA-raportissa ei ole huomioitu sorakenttien ja tieverkoston alle jäävän puuston poistamista eikä niiden ennallistamista. Vaikutukset on arvioitu liian vähäisiksi, vaikka voimaloiden suuri koko edellyttää massiivisia perustuksia ja laajaa maankäyttöä.

Mielipiteenantajien mielestä myös hiilinielujen osalta laskelmat ovat puutteellisia. Vaikka hakattava metsä on otettu huomioon, suoperäisen maaperän muokkauksesta aiheutuvat päästöt on jätetty arvioimatta. Lisäksi hiilinielujen laskennassa on keskitytty vain tukkipuiksi hakattuun metsään, eikä maaperän tai aluskasvillisuuden hiilivarastoja ole huomioitu. Tämä vääristää kokonais kuvaa hankkeen ilmastovaikutuksista. On epävarmaa, korvautuvatko rakennusvaiheen päästöt tuulienergialla muutamassa vuodessa, erityisesti jos alue osoittautuu vähätuuliseksi, kuten FCG:n raportissa ”Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta” on arvioitu. Tämän vuoksi olisi hyödyllistä tarkastella alueen ekosysteemipalveluiden arvoa suhteessa hankkeen tuottamiin hyötyihin, jotta saataisiin realistisempi kuva hankkeen kokonaisvaikutuksista.

Elinkaarivaikutusten arvioinnissa on tunnistettu, että osa tiedoista, kuten voimalatoimittaja ja tarkat materiaalivalinnat, eivät ole vielä käytettävissä. Tämä aiheuttaa arviointiin epävarmuustekijöitä, jotka on tuotu raportissa esiin. Arvioinnin tarkoituksena on antaa suuntaa antava käsitys hankkeen ympäristövaikutuksista elinkaaren eri vaiheissa, ja sitä täydennetään tarkemmalla tiedolla hankkeen edetessä. Vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön, kuten maankäyttöön ja rakentamiseen, on arvioitu kaavan valmistelussa. Voimaloiden perustusten ja tieverkoston vaatima tilantarve on tunnistettu, ja vaikutuksia on tarkasteltu muun muassa metsän poistuman ja maaperän muutosten osalta. Sorakenttien ja tiealueiden vaikutuksia on käsitelty osana maankäytön ja luontovaikutusten arviointia. Vaikka kaikkia yksityiskohtia ei voida arvioida ennen toteutussuunnittelua, kaavatyössä on pyritty tunnistamaan keskeiset vaikutukset ja tuomaan ne esiin päätöksenteon tueksi. Arviointia täydennetään tarvittaessa myöhemmissä lupamenettelyissä, joissa tarkemmat tekniset ratkaisut ovat tiedossa.

2 Osayleiskaavaluonnoksesta annetut mielipiteet

Mielipiteet Kaavaluonnos on ollut nähtävillä 12.3.–24.4.2025 Yhteenveto jätetyistä mielipiteistä (191) A-Insinöörit ja Hattulan kunta ovat laatineet vastineet.		
Palautteen antaja	Mielipide	Vastine
Mielipide 1 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoiman rakentamista Renkajärven alueen näkö- ja meluhaittojen takia.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 2 1 henkilö	1. Arvoisa vastaanottaja, alla on mielipiteeni Hattulan kunnan Niinimäen tuuli-voimaosayleiskaavaehdotuksesta. Olen alueella olevan vapaa-ajan kiinteistön omistaja ja mökkeillyt sekä hyödyntänyt paikallisia palveluita alueella vajaa kolmekymmentä vuotta. Mielestäni valmistelussa oleva alue ei sovellu tuulivoimatuotantoon alueellisten luonto- ja maisemavaikutusten sekä paikallisten käyttöarvojen vuoksi; 2. Hankealue kattaa laajan osan yhtenäisestä talousmetsästä, josta suurin osa on. Alue toimii tärkeänä ekologisena käytävänä Etelä-Hämeen metsäalueiden välillä. 3. Alueella on useita luonnontilaisia pienvesiä ja soita, joilla on todettu luonnonsuojelulain ja vesilain mukaisia elinympäristöarvoja (Lähde: YVA-selostus 2025) 4. Alue kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen, jota on luonnehdittu metsä- ja järviyhdistelmänä (maakuntakaava, Kanta-Häme) 5. Useat voimalat sijoittuvat alle 2 km etäisyydelle Renkajärvestä, jolla on runsaasti vapaa-ajan ja vakituista asutusta 6. Melu- ja varjovälkeriskit eivät kosketa vain lähimpiä kiinteistöjä, vaan vaikuttavat laajemman järviympäristön virkistysarvoon. 7. Renkajärven ja Hattulan alue on tunnistettu potentiaalisena luontomatkailun kohteena (Etelä-Hattulan kehittämisstrategia 2024) 8. Suunnitteilla on ollut uusia retkeilyreittejä ja melontareittejä, jotka risteävät suunnittelualueen läpi ja sen läheltä	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.2 6. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 7. Katso vastine kohta 1.8 8. Katso vastine kohta 1.9

	9. Tuulivoimalat ovat ristiriidassa kehittämisstrategian kanssa ja voivat vähentää alueen houkuttelevuutta ulkoiluun ja matkailuun. 10. Tuulivoimatuotanto on tärkeä osa siirtymää kohti kestävämpää energiantuotantoa, mutta sen tulee tapahtua paikoissa, joissa ympäristö-, maisema- ja ihmisten hyvinvointivaikutukset voidaan minimoida. Niinimäen alue ei täytä näitä kriteerejä. 11. Lisäksi olen huolissani hankkeen taustalla olevien yritysjärjestelyiden vaikutuksesta hankkeen toteutumiseen vastuullisesti myös taloudellisten ja teknisten haasteiden ja paineiden ilmetessä. 12. Pyydän, että tuulivoimarakentaminen poistetaan kaavasta ja keskitytään alueen kehittämiseen sen olemassa olevien, aitojen, vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta.	9. Katso vastine kohta 1.8 10. Katso vastine kohta 1.1 11. Katso vastine kohta 1.10 12. Katso vastine kohta 1.11
Mielipide 3 2 henkilöä	1. Vastustamme hanketta; 2. Tuulivoimalat ei sovi hiljaiseen ympäristöön, jossa ei ole taustamelua. Sopivat jo valmiiksi tehdyille teollisuusalueille, ei keskelle metsää. 3. Kyseinen tuulivoimapuisto ei todellakaan ole puisto vaan teollisuuspuisto ja tämä rikkoo luonnon monimuotoisuuden. 4. Luonto on korvaamaton monimuotaisuutensa vuoksi. mm. eläimet, puusto sekä kasvillisuus, lintujen pesintä alueena. Sieni- ja marjametsien tuho. 5. Tuulivoimalan hanke rikkoo luontoa monin tavoin mm sähkösiirron osalta, kaivauksista puhumattakaan. Myös turvallisuus on vaarana, jäätyneet lavoista lentävät jäät. Sekä tonnien betonilaatat alustoille joita mastot vaativat, turvallisuus? 6. Tuulivoimalapuisto on iso ja aluetta hallitseva ja häiritsee ympäristöä tuottamalla inframelua, välke haittaa, joita mastovaloista tulee, sekä alueen liikenne rasittaa myös ympäristöä. Sisätilojen laatu huononee sekä tärinä. 7. Meidän kesämökkimme on hyvin kallioperäisellä alueella. (porakaivo 105metrin syvyydessä) 8. Terveystahitoja, joita haluamme välttää ovat mm. kohonnut stressitaso, uneen liittyvät häiriöt, huimaus, päänsärky, korvakipu ja tinnitus.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.12 6. Katso vastine kohta 1.6, 1.7 sekä 1.13 7. Katso vastine kohta 1.2 8. Katso vastine kohta 1.2

	9. Lopuksi toteamme, että vastustamme tuulivoimalapuiston rakentamista, olemme itse tällä hetkellä melusaasteisessa ympäristössä töissä ja siksi rakennutimme/investoimme suuresti kohteeseemme Hattulan Renkajärvellä. Tuleva puisto on liian lähellä meidän mökkiä sekä muuta asutusta. 10. Myös tontin ja rakennusten arvon alennus tuottaa taloudellisia haittoja. Mökkimme on rakennettu vuonna 2015 ja 2016, tarkoituksemme hankinalle oli juuri alueen sijainti, rauhallisuus, hiljaisuus, luonto sekä tontti järvenrannalla.	9. Katso vastine kohta 1.1 10. Katso vastine kohta 1.14
Mielipide 4 1 henkilö	1. Kesämökkimme laiturilta on suora näkymä mahdolliseen tuulivoimapuistoon. Täytyy todeta, että maisemahaitta on hurja. 2. Lisäksi sen tuoma meluhaitta, joka vaikuttaa meidän ihmisten lisäksi myös rikkaaseen luontoon. 3. Ja sehän on selvää, että kiinteistön arvo laskee. Istu siinä nyt laiturilla ja soutele kun tuulimyllyjen 200 metriä pitkät lavat pyörivät ja heijastavat äänen lisäksi auringon säteitä sinne tänne. Jo nyt pelkkä testimasto pilaa maiseman. 4. EHDOTON EI hankkeelle!	1. Katso vastine kohta 1.4 2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.7 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 5 1 henkilö	1. Vastustan tuulimylly/tuulivoimahanketta, tuulimyllyt pilaavat maisemat, laskevat mökkitontin/tonttien arvoa, niistä tulee ääntä ja linnusto, sekä muu elämä häiriintyy ihmisten ja eläinten puolesta. Tässä jo aika painavia syitä, miksi hanke tulisi estää tai siirtää muualle. 2. Myös harvinaisempi kuikan sukua oleva kaakkuri pesii mökkimme lähellä, tässä myös erittäin painava syy, miksi hanke tulisi estää, tälle linnulle on oma turva-alue vesistön lähellä, mihin hanke olisi tulossa, tämä liian lähellä sitä. Ahvenlammen rannalla pesii kyseinen lintulajike. 3. Haluamme Takajärven mökkiyhteistössämme pitää rauhallisen mökkirauhan, emme halua että se häiriintyy. Eikä muutkaan mökkiyhteisöt tässä lähellä halua häiriötekijöitä. Eikö tuulimyllyille löydy sellaista paikkaa, mikä ei häiritsisi ihmisiä/luontoa?	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2
Mielipide 6 1 henkilö	1. Taloudelliset vaikutukset ovat jo alkaneet ja ne syvenevät Jo ennen kaavan vahvistumista alueella näkyvät tuulivoiman vaikutukset. Kiinteistöjen arvo on kääntynyt laskuun. Uusia investointeja ei tehdä.	1. Katso vastine kohta 1.14

	Mökkikauppa on hiljentynyt. Rakennuslupia ei haeta. Nämä eivät ole arvauksia vaan arkea Etelä-Hattulassa. Arvioiden mukaan kiinteistöjen arvonalennus alueella on jo nyt useita miljoonia euroja ja jos hanke etenee, summa voi nousta kymmeniin miljooniin. 2. Tämä tarkoittaa sitä, että Hattulan kunnalle ei tule jäämään viivan alle tuloja vaan tappiota. Kiinteistöveropohja heikkenee pysyvästi eikä tuulivoiman kiinteistöverotulot kata tätä lovea. Toisin sanoen: nyt Etelä-Hattulan asukkaat maksavat jo omasta pussistaan sen, mitä koko kunta saattaa mahdollisesti joskus hyötyä. Tämä ei ole oikeudenmukaista eikä se ole vastuullista talouspolitiikkaa. 3. On myös todettava, että on vaarallista perustella tätä hanketta kunnallisilla tuloilla, jos niitä käytetään esimerkiksi kyläkoulujen säilyttämisen argumenttina muualla kunnassa. Etelä-Hattulassa ei ole kyläkoulua nyt eikä ole näköpiirisäkään. Silti juuri tätä aluetta ollaan viemässä verrokkina vaakakuppiin. On kohtuutonta, että ne, jotka eivät hyödy hankkeesta lainkaan, maksavat sen seuraukset kaikkein rajuimmin. 4. Tuulivoimahanke vaatii mittavaa rakentamista ja maksajina ovat taas paikalliset Tuulivoimaloiden rakentaminen ei tapahdu huomaamatta. Tarvitaan tuhansia murskekuormia, raskaiden lapojen ja komponenttien kuljetuksia sekä teiden vahvistamista tai uusien rakentamista. Kapea, mutkainen ja korkeuseroiltaan haastava Hämeen Härkätie ei kestä tällaista liikennettä eikä sitä voi laajentaa menettämättä sen historiallista arvoa. Näin Hattulan tärkeä kulttuurimaisema kärsii paitsi maisemallisesti myös rakenteellisesti. YVA-menettelyssä on tuotu esiin, että rakennuskannan purkaminen voi tulla kyseeseen tietöiden vuoksi. Tämä osoittaa, kuinka suuriin ja pysyviin muutoksiin hanke voi johtaa. Puhutaan siis mahdollisesti asuinkäytössä olevien rakennusten hävittämisestä, jotta raskaiden ajoneuvojen kulku olisi mahdollista.	2. Katso vastine kohta 1.15 3. Katso vastine kohta 1.15 4. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	5. Alueella asuu paljon lapsiperheitä. Liikenneturvallisuus ei ole pelkkä tekninen yksityiskohta vaan todellinen huoli. Hattulan strategiassa luvataan turvallista arkea kaikille. Nyt tämä lupaus on vaarassa unohtua. 6. Siirtolinjat tuovat lisähaittoja ja uusia uhkia Sähkönsiirto ei tapahdu tyhjiössä. Suunnitellut linjat kulkevat Natura-alueiden reunoja hipoen, viljelyspeltojen ja talousmetsien välistä sekä halkovat yksityisiä maa-alueita. 7. Lisäksi hankealueella on pohjavesialueita, joiden suojelemiseen tulee suhtautua äärimmäisellä varovaisuudella. 8. Maanomistajien näkökulmasta tilanne on erityisen ongelmallinen. Siirtolinjojen vaatimat maa-alat ovat pakkolunastuslain piirissä. Tämä tarkoittaa, että maanomistaja menettää maa-alueensa ilman todellista neuvotteluasemaa ja ilman todellista taloudellista hyötyä. Puhutaan siis suorasta haitasta ilman mahdollisuutta kompensatioon, mikä on kohtuutonta. Siirtolinjojen rakentaminen vaatii metsien aukaisemista, maiseman pirstomista ja uusien huoltoreittien rakentamista. Haitat luonnolle ja yksityisille maanomistajille voivat olla merkittäviä ja pitkäaikaisia, mutta ne on käsitelty hankesuunnitelmissa pinnallisesti tai ohittaen. 9. Luonto- ja kulttuuriarvot ovat uhattuna ja historiaa ei voi palauttaa Hankealue on osa Hämeen järviyläntä, ainutlaatuista luonnonympäristöä, jossa esiintyy harvinaisia kasvi-, eläin- ja lintulajeja. Alueella on susien reviirejä ja se rajoittuu Natura-alueeseen. Lisäksi alueen mahdolliset pohjavesivarannot vaativat erityistä varovaisuutta ja suojelua. 10. Vain muutama sata metriä hankealueelta kulkee Hämeen Härkätie, Suomen vanhimpia teitä, joka on paitsi kulttuuriperintöä myös matkailun veto- naula, kyseinen alue härkätiestä on listattu myös valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi, maisema alueelle ei ole saanut rakennuslupia kohteisiin, jotka näkyvät härkätielle, esimerkiksi kellarimäkeen, nyt koko alueen poikki on suunnitteilla 50 m leveä ilmakaapeli (sve3-ilmajohto), joten tämän alueen muuttaminen teolliseksi energiantuotannonalueeksi olisi peruttamaton	5. Katso vastine kohta 1.13 6. Katso vastine kohta 1.16 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.16 9. Katso vastine kohta 1.3 10. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.16
--	---	---

	vahinko. Myös Hattulan oma symboli, lintu Toivo, on saanut tarinansa alkunsa juuri tältä alueelta. Tämän historian päälle ei voi rakentaa betonijalustaa. 11. Strategiset tavoitteet eivät toteudu, vaan murenevat Hattulan strategiassa lukee: "Olit sitten yrittäjä, perheellinen, downshiftaaja, etätyöläinen tai eläkepäivistä iloitseva ikäihminen, Hattulassa turvallinen arki on tarjolla kaikille". Niinimäen hankkeen myötä tämä ei toteudu Etelä-Hattulassa. Myös toinen strateginen tavoite, hyvinvoiva ja aktiivinen kuntalainen, joka tuntee kotikuntaylpeyttä, on uhattuna. Ihmiset eivät tunnen ylpeyttä asuinalueistaan, jos heidän elinympäristönä muutetaan teollisuusalueeksi vastoin heidän tahtoa ja hyvinvointiaan vaarantaen. 12. Etelä-Hattula kehitys on ollut lupaavaa. Uusia asukkaita ja mökkiläisiä on tullut. Nyt kehitys on pysähtynyt. Jos hanke toteutuu, tilalle ei tule kasvua vaan autioitumista. 13. Yleiskaavan täytyy estää kaikkien teollisuusalueiden tekemisen alueelle, muuten, vaikka nykyinen hanke torpattaisiinkin, alue pysyy aina uhan alla, jolloin kukaan ei uskalla panostaa alueeseen. Kaavaa ei tule tällaisenaan hyväksyä. 14. Hattulan tulee laatia oma, riippumaton riskiarvio Tuulivoimahanke ei ole pelkkä kaavapäätös, vaan kunnallinen riski, jonka vaikutukset voivat ulottua vuosikymmenien päähän. Siksi Hattulan tulee laatia riippumaton, avoin ja perusteellinen riskiarvio, jossa otetaan huomioon: - Vaikutukset alueen asukkaiden elämään, asumiseen ja omaisuuteen - Luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaiseman säilyminen - Rakennusaikaiset riskit liikenteelle ja turvallisuudelle - Sähkönsiirron ympäristö ja maanomistajavaikutukset - Operoivan yhtiön Myrsky Oy:n taloudellinen kantokyky, omistuspohja ja luotettavuus - Vastuu tuulivoimaloiden purkukustannuksista ja mahdollisista jätevastuista - Lainsäädännön muutoksiin liittyvät riskit myös kunnalle 15. Yhteenveto	11. Katso vastine kohta 1.1 12. Katso vastine kohta 1.14 13. Katso vastine kohta 1.11 14. Katso vastine kohta 1.15 15. Katso vastine kohta 1.1
--	--	---

	Niinimäen tuulivoimahanke on liian suuri, liian riskialtis ja liian haitallinen sijoitettavaksi Hattulan nykyiseen elinympäristöön. Kunnan tärkeimmät voimavarat – ihmiset, luonto, historia ja maine – ovat tässä vaakalaudalla. Hattulan paras käyntikortti ei ole tuulimylly vaan tyytyväinen kuntalainen. Nyt on aika valita sen puolesta.	
Mielipide 7 1 henkilö	1. Suomessa on EU:n luontodirektiivin IV liitteen eläinlajeja koskeva tiukka suojelujärjestelmä. Näin myös karhujen, ilvesten ja susien tahallinen pyydystäminen tai tappaminen luonnossa on kielletty. Myös kyseisten lajien muu tahallinen häiritseminen on kielletty. Luontodirektiivin tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestäväää kehitystä. Se pyrkii turvaamaan harvinaisten ja uhanalaisten eliölajien säilymisen yhteisön alueella. Luontodirektiivin sääntely kohdistuu liitteissä mainittuihin lajeihin. Liite 1: Luontodirektiivilaji_Susi (Suomen ympäristökeskus, luontodirektiivilajiesittelyt, susi, 30.11.2022) Alueella, johon tuulivoimaosayleiskaavaa ollaan laatimassa, kuuluu susireviiri Rengon alueeseen, jonka Luonnonvarakeskus (Luke) on vahvistanut. Liite 2: Susireviirialue_Renko (kuvakaappaus Luken luonnonvaratietokarttapalvelusta, susireviiriraja 2024) 2. Em. seikkaan perustuen vastustan Hattulan Niinimäen tuulivoimayleiskaava-hankkeen edistämistä.	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 8 1 henkilö	1. Taloudelliset vaikutukset ovat jo täällä ja pahenemassa Etelä-Hattulassa tuulivoimahankkeen varjot näkyvät jo, vaikka kaava ei ole vielä edes vahvistunut. Kiinteistöjen hinnat laskevat, rakentaminen hiipuu ja mökkikauppa on pysähtynyt. Kyse ei ole arvailusta, vaan todellisuudesta, jonka alueen asukkaat kokevat. Alueen kiinteistöjen arvonmenetys on jo useita miljoonia euroja ja jos hanke etenee, tappiot voivat kasvaa moninkertaisiksi. Kunnan saamat kiinteistöverotulot eivät riitä paikkaamaan tätä lovea. Asukkaat siis maksavat jo nyt kalliisti mahdollisista tuulivoiman hyödyistä, joita koko kunta ei välttämättä koskaan saa. On kohtuutonta, että erityisesti Etelä-Hattulan asukkaat kantavat taloudellisen vastuun hankkeesta, josta he eivät itse hyödy. Tätä ei voi kutsua vastuulliseksi kunnantaloudeksi.	1. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15

	2. Raskas rakentaminen kuormittaa paikallista yhteisöä Tuulivoimalat eivät nouse huomaamatta. Rakentaminen vaatii mursketta, raskasta kalustoa ja tieverkoston parantamista, joskus myös kokonaan uusien teiden rakentamista. Hämeen Härkätie, historiallinen kulttuuriympäristö, ei kestä tällaista liikennettä ilman pysyviä vaurioita. Ympäristövaikutusten arvioinnissa on jopa tunnistettu rakennusten purkamisen mahdollisuus tietöiden vuoksi. Tämä kertoo hankkeen mittakaavasta ja siitä, miten pysyvästi se voi muuttaa aluetta. 3. Turvallisuus, etenkin lasten kannalta, ei ole pieni yksityiskohta, vaan keskeinen huoli. Hattulan strategiassa luvataan turvallinen arki kaikille. Tuulivoimahanke uhkaa tätä lupausta. 4. Siirtolinjat tuovat omat haasteensa Sähkön siirto vaatii tilaa, ja tässä tapauksessa siirtolinjoja suunnitellaan kulkemaan lähellä Natura-alueita, peltomaisemia, metsien halki ja yksityisomistuksessa olevien maiden poikki. Moni maanomistaja on tilanteessa, jossa pakollunastus uhkaa ilman todellista vaikutusmahdollisuutta. Tämä on paitsi epärehellistä myös kestäväntöntä. Lisäksi metsien aukaisu ja huoltoreittien rakentaminen aiheuttavat pitkäaikaisia vaurioita luonnolle, asioita joita suunnitelmissa ei ole käsitelty riittävällä vakavuudella. 5. luontoarvot ja kulttuuriperintö ovat vaarassa Hämeen järviylänpö on ainutlaatuinen luontokokonaisuus, jossa elää harvinaisia eläimiä ja kasvilajeja. Alueella on myös susien reviirejä, ja se rajoittuu Natura-alueeseen. Tämän ympäristön muuttaminen teolliseksi tuotantoalueeksi olisi peruuttamatonta. 6. Hämeen härkätien varrella kulkeva alue on valtakunnallisesti arvokasta maisemaa, jolle ei ole aiemmin sallittu edes rakennuslupia näkyviin kohtiin. Nyt sen läpi suunnitellaan 50 m leveää ilmakaapelia. Maiseman ja historian arvo uhkaa kadota. Ja muistutuksena, Hattulan symbolilintu Toivo sai alkunsa juuri täältä alueelta. Tämän kaltaista tarinaa ei voi rakentaa uudelleen betonialustan päälle.	2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.13 4. Katso vastine kohta 1.16 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.16
--	--	--

	7. Hattulan strategiset tavoitteet eivät toteudu hankkeen myötä Kunnan strategiassa korostetaan turvallista arkea, hyvinvointia ja kotikunta yllpeyttä. Mutta Etelä Hattulassa nämä tavoitteet murenevat, jos hanke etenee. Alueen kehitys on jo pysähtynyt. Uusia investointeja ei tehdä, ja tulevaisuus näyttää epävarmalta. 8. Jos yleiskaava ei yksiselitteisesti sulje pois teollisia tuotantoalueita, uhkaa jääelämään myös mahdollisten tulevien hankkeiden osalta. Epävarmuus estää alueen kehittämisen. 9. Hattulan on laadittava oma riippumaton riskiarvio Kyse ei ole vain kaavasta, vaan kunnan tulevaisuudessa ja pitkäaikaisista riskeistä. Siksi Hattulan tulee laatia oma, riippumaton ja avoin riskiarviopiste siinä on huomioitava muun muassa: vaikutukset elämään, asumiseen ja omaisuuteen; luontoarvot ja kulttuurimaisema; rakennusvaiheen turvallisuusriskit; irtto linjojen ympäristö ja maanomistajavaikutukset; hankeyhtiö myrsky OYN taustat ja vastuut; tuulivoimaloiden purkukustannukset ja jätevastuut; lainsäädännölliset riskit. 10. Niinimäen tuulivoimahanke on liian suuri ja riskaabeli näin tiiviiseen ja arvokkaaseen ympäristöön. Hattula voi tehdä kestävämpää ilmasto ja energia-politiikkaa tavalla, joka ei uhraa luontoa, kulttuuria ja kuntalaisten hyvinvointia. Hattulan vahvuus ei ole tuulivoimaloiden määrä vaan tyytyväiset asukkaat ja säilynyt perintö. Nyt on aika tehdä päätös, joka suojelee niitä.	7. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14 8. Katso vastine kohta 1.11 9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 9 1 henkilö	1. Taloudelliset vaikutukset Tuulivoima teollisuusalueen uhka on laskenut alueen asutusten arvoa yhteensä miljoonilla euroilla, mahdolliset kiinteistöverotulot koko hankkeen ajalta samaa luokkaa. Jos hanke toteutuu kunnalle, tulee tappioita, jonka Etelä-hattulalaiset maksavat. Oletetut verotulot, esimerkiksi koulujen käyttöön eivät hyödytä maksajia eli Etelä-Hattulalaisia. Alueella on noin 1000 asutusta, todella maltillisena esimerkkinä arvon alenema jo nyt 10 000€/asutus, Tämä tekee yhteensä 10 miljoonaa, yksi tuulivoimalan kiinteistöverotulo n. 40 000€ (veron lasketaan vain perustukset pilkkutorni ja konehuoneen runko)	1. Katso vastine kohta 1.14

	voimaloita kaavailtu 12 kappaletta. Tämä lasku toi muistutus alenevalla kiinteistövero tuottaa hankkeen koko elinkaaresta riippuen muutamista miljoonista 10, viiteentoista miljoonaan, eli tämäkin maksavat alueen asukkaat. 2. Kukaan ei investoi alueeseen, joka vaikuttaa suoraan kiinteistöveroihin ja alueelle muuttoon. Tällä hetkellä alue on houkutteleva, koska alue on erittäin lähellä esimerkiksi Tiiriotä ja 10-tietä, matkaa vain muutamia kilometrejä. Alueella paljon mökkiä vuokraajia eli yrittäjiä, joiden verotulot laskevat dramaattisesti. Jos kaavaan tulee teollisuusalue mahdollisuus, vaikka nyt hanke ei toteutuisikaan, olisi alue löysässä hirressä vuosia tai jopa vuosikymmeniä, alueeseen ei panosteta eikä investoida. 3. Rakennusaikaiset ongelmat Teollisuusalue vaatii YVA:n mukaan kalliomursketta 166000 kiintokuutiota, joka tarkoittaa noin 6000 rekkaa, joka tarkoittaa 10 minuutin välein, 12 h vuoroissa yli 3 kk ajoa. Alueelta taisin läheisyydeltä ei tällaisia kalliovarantoja löydy. Härkätie ei sovellu tuulivoimaloiden osien logistiikkaan, mutkineen ja mäkinen, YVA:ssa tosin sanottiin, että tarvittaessa asuinrakennuksia voidaan purkaa, jos tulevat kuljetuksien tielle. 4. Siirtolinjat Suunnitellut siirtolinjat (sve3) kulkevat kokonaisuudessaan Hämeen härkätien valtakunnallisesti arvokkaalla maisema alueella ja ovat yli 50 m leveitä, tähän mennessä alueelle ei ole saanut edes rakentaa asuntoa niin, että se näkyy härkätielle, esimerkkinä kellarimäki. Linjojen alle jäisi kymmeniä hehtaareja metsää ja peltoa. Siirto linjat eivät kuulu hankealueeseen, eli ovat pakkolunas-tettavia alueita maanomistajille, korvaus noin 3 % todellisesta arvosta. Linja sivuaisi natura-aluetta ja olisi pohjavesialueella 5. Luonto ja kulttuuri YVA:ssa käsitellyt ja YVA:sta puuttuvat luontoarvot. Lausunnot suojeluyhdistyksiltä. 6. Etelä-Hattulan kehitystyö lähtenyt hyvin liikkeellä teollisuusalueen uhan johdosta.	2. Katso vastine kohta 1.8 3. Katso vastine kohta 1.13 4. Katso vastine kohta 1.16 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.11
--	--	--

Mielipide 10 1 henkilö	1. Lausunto: 50 vuotta järven rannalla – ei teollisuutta luonnon rauhaan Hyvä vastaanottaja, Olen viettänyt elämästäni jo yli 50 kesää tämän järven rannalla. Tulin tänne ensimmäisen kerran pikkutyttönä 1960-luvun alussa. Muistan yhä, miltä puh-taan järviseden tuoksu tuntui, miltä tuntui kastella varpaat varovasti rantave-dessä, ja miten kesäillat jatkuivat valoisina yöhön, kun vain lintujen laulu ja ve-den liplatus kuuluivat. Mökki ei ole meille pelkkä rakennus. Se on paikka, jo-hon palaan joka kevät – samaan maisemaan, samaan hiljaisuuteen. Täällä olemme viettäneet juhannuksia, surreet menetyksiä, nauraneet lastenlasten kanssa saunapolulla ja istuneet hiljaa järvelle tuijottaen. Tämä on koti sielul-leni. Nyt kaikki tämä on uhattuna. 2. Teollisuus keskelle hiljaisuutta Niinimäkeen suunnitellut tuulivoimalat ovat niin suuria, ettei moni osaa edes hahmottaa. 300 metriä – korkeampia kuin Helsingin keskustan tornit. Ne eivät jää piiloon metsän taakse. Ne näkyvät tänne järven yli, meidän rantaan, suo-raan makuuhuoneen ikkunasta, josta tähän asti on avautunut vain vihreää metsää ja sinistä taivasta. 3. Yöstä, joka on ennen ollut pimeä ja hiljainen, tulee vilkkuva – turvavalot ei-vät sammu. Ja päivisin lavat pyörivät taukoamatta, rikkovat maiseman, ja niistä syntyvä ääni kantautuu laajalle. Ei vain ääni, vaan myös matalataajuinen infraääni, jota ei kuule, mutta jonka voi tuntea – päässä, rinnassa, kehon si-sällä. 4. Infraääni ja melu – näkymätön uhka Infraääni on salakavala. Se ei aina kuulu, mutta se voi vaikuttaa uneen, ai-heuttaa päänsärkyä, väsymystä, levottomuutta. Olen herkkäuninen ihminen. Jos tämä toteutuu, en ehkä enää voisi nukkua täällä rauhassa. Miten käy ke-säöiden? Täällä nukkuu ikkuna auki – nyt se voi tarkoittaa jatkuvaa huminaa ja epämääräistä kehon kuormitusta. Pelkään, että en voisi enää viettää ke-siäni täällä niin kuin ennen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.6
-----------------------------------	---	--

	5. Meillä ei ole myöskään valokuitua. Televisio ja radio toimivat antennilla. Olen kuullut, että tuulivoimalat voivat häiritä signaalia. Täällä, missä yhteydet ovat muutenkin hauraat, se voisi tarkoittaa täydellistä katkoa. En voisi enää katsoa säätiedotuksia, kuunnella uutisia tai edes saada hätäviestejä, jos joku kriisi sattuisi. 6. Luonto katoaa hiljalleen Tämä järvi on ollut koti monille linnuille – kuikkaparille, joka palaa joka kevät, laulujoutsenten levähdyspaikka, lepakoiden iltalennon reitti. Jos nämä voimalat tulevat, ne eivät enää palaa. Ne aistivat muutoksen ennen meitä. Ne katoavat hiljaa. Samoin hirvet, ketut, ja ne yksinäiset hetket, kun kohtasin suden jäljet polulla – kaikki se kertoo, että täällä on vielä luonnon oma rytmi. Voimalat rikkovat sen rytmin. Ne eivät vain nouse metsän ylle – ne tuovat mukanaan rakentamista, meteliä, huoltoteitä ja valoa, joka ei enää sammu. 7. Maisema ei ole pelkkä näkymä Tässä järvessä heijastuu kaikki, mitä arvostan: rauha, hiljaisuus, historia ja jatkuvuus. Kun katson järvelle, näen menneet sukupolvet ja tulevat – näen paikan, joka on ollut meille pyhä. Se, että se maisema vaihdetaan punavaloilla varustettuihin torninhuippuihin, tuntuu sydämessä asti väärältä. 8. Pyyntö vastineesta ja tiedottamisesta Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini sekä osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	5. Katso vastine kohta 1.2 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.4 8. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 11 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen tuulivoimahankkeen toteuttamista. Arvoisa vastaanottaja, Olen Hattulan alueen metsänomistaja sekä huvilamme sijaitsee 2 km päässä mahdollisista tuulivoimaloista Renkajärven rannalla ja lausun vakavan huoleni Niinimäen alueelle suunnitellusta teollisen mittakaavan	1. Katso vastine kohta 1.1

	tuulivoimahankkeesta. Vaikka uusiutuvan energian kehittäminen on tärkeä tavoite, tämä hanke aiheuttaa ympäristöön, terveyteen, luontoon ja paikallisyhteisöön niin merkittäviä haittoja, ettei sen toteuttaminen ole oikeutettua nykyisessä muodossaan. 2. Maisema- ja kulttuuriympäristöhaitat. Niinimäkeen suunnitellut tuulivoimalat voivat olla jopa 300 metrin korkuisia – korkeampia kuin Helsingin keskustan maamerkit tai suurin osa Suomen pilvenpiirtäjistä. Tällaiset rakenteet muuttavat maiseman pysyvästi ja näkyvät kymmenien kilometrien päähän, erityisesti korkeiden mastojen ja vilkkuvien turvalaistusten takia. Hankealue sijoittuu luonnonkauniiseen, metsäiseen ja mäkiseen kulttuuriympäristöön, jota paikalliset arvostavat erityisesti hiljaisuutensa ja maisemallisen yhtenäisyytensä vuoksi. Tällainen ympäristö ei ole korvattavissa, ja sen arvo perustuu juuri sen luonnontilaisuuteen. Tuulivoimaloiden rakentaminen tällaiselle alueelle on peruuttamaton teko. 3. Lisäksi voimalat voivat olla ristiriidassa maakuntakaavan ja yleiskaavan tavoitteiden kanssa – etenkin jos ne sijoittuvat lähelle virkistysalueita, rantamaisemia tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaita kohteita. 4. Melu ja infraääni – vaikutukset terveyteen ja elämänlaatuun. Tuulivoimaloiden äänihaitat eivät rajoitu pelkkään kuultavaan meluun. Erityisesti infraääni, eli alle 20 Hz:n matalataajuinen värähtely, on terveyden ja elämänlaadun kannalta vakava riski. Se ei kuulu tavallisissa mittauksissa, eikä monikaan ihmisen tiedosta altistuvansa sille – mutta keho reagoi silti. Tutkitut ja raportoidut oireita ovat mm.: Rintakehän paineen tunne, rytmihäiriöt ja hengityksen epäsäännöllisyys, Päänsärky, huimaus, pahoinvointi ja tasapainohäiriöt, Levottomuus, univaikeudet ja jatkuva vireystila, Hermoston ylikuormittuminen, joka voi johtaa uupumukseen ja stressiin. Infraääni kulkeutuu maaston muodoista ja säätilasta riippuen jopa useiden kilometrien päähän. Hiljaisilla alueilla – kuten Hattulassa – se on erityisen ongelmallinen, sillä muu taustamelu ei peitä sen vaikutuksia. On myös merkittävää, että Suomen viranomaisien käyttämät melumallit ja YVA-selvitykset eivät nykyisellään sisällä matalataajuuksien	2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.18 4. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	äänien ja infraäänien riittävää arviointia. Tämä tarkoittaa, että hankkeen vaikutuksia ei oikeasti tunneta eikä voida hallita. Varovaisuusperiaatteen pitäisi tällöin ohjata päätöksentekoa. 5. Vaikutukset luontoon ja eläimistöön. Hankealue sijoittuu monimuotoiseen metsä- ja suoalueeseen, jolla liikkuu useita suojeltuja ja herkkiä eläinlajeja, kuten lepakoita ja muuttolintuja. Tuulivoimalat aiheuttavat törmäyskuolemia, erityisesti suurille petolinnuille ja muuttoreiteillä liikkuville linturyhmille. Lepakot ovat erityisen herkkiä, sillä ne voivat kuolla jo useiden kymmenien metrien etäisyydellä turbiinista ilmapirran aiheuttamien paineiskujen vuoksi. Suomessa kaikki lepakkolajit ovat suojeltuja, ja hankkeiden on otettava huomioon niiden esiintyminen – ei pelkästään eläinalueiden vaan myös lentoreittien osalta. Rakentaminen aiheuttaa myös metsäalueiden pirstoutumista, luonnon ympäristön tiestöä, maaperän kuivumista ja pieneliöstön häiriintymistä. Luonnon ekosysteemi on herkkä kokonaisuus, ja sen palautuminen tällaisen hankkeen jälkeen voi viedä sukupolvia – jos koskaan toteutuu. 6. Varjovälke ja visuaalinen kuormitus. Tuulivoimaloiden lavat voivat aiheuttaa ns. varjovälkettä, joka syntyy, kun matalalla paistava aurinko heijastaa pyörivistä lavoista vilkkuvaa varjoa lähirakennuksiin. Tämä ilmiö ei ole vain häiritsevä – se voi aiheuttaa keskittymiskyvyn heikentymistä, migreeniä ja jopa ahdistusoireita pitkäaikaisessa altistuksessa. Koska varjovälke on luonteeltaan tahdollisesti hallitsematon, se koetaan erityisen stressaavaksi: sitä ei voi "sammuttaa" tai paeta omassa kodissaan. Ongelma korostuu etenkin niillä alueilla, joilla ei ole muuta liikenteellistä tai teollista vilkettä – kuten Niinimäen ympäristössä. 7. Kiinteistöjen arvo ja asuinympäristön viihtyvyys. On kiistattomasti osoitettu, että tuulivoimaloiden läheisyys alentaa kiinteistöjen arvoa, etenkin haja-asutusalueilla, joissa maisema ja rauhallisuus ovat tärkeä osa kiinteistön vetovoimaa. Arvon aleneminen voi olla jopa kymmeniä prosentteja, eikä kiinteistönomistajilla ole käytännössä keinoja tai oikeutta vaatia korvauksia.	5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.7 7. Katso vastine kohta 1.14
--	--	--

	Kyse ei ole vain rahasta, vaan myös koetusta oikeudenmukaisuudesta: asukkaat joutuvat kantamaan hankkeen vaikutukset ilman mahdollisuutta vaikuttaa tai hyötyä siitä. Tämä aiheuttaa yhteisöllistä eriarvoistumista ja pahimmillaan pakkomuuttoja. 8. Teknologiset ja tiedonsiirtoon liittyvät haitat: televisio- ja radiovastaanoton häiriöt. Tuulivoimaloiden pyörivät lavat voivat hajottaa ja heijastaa digitaalisia tv-signaaleja, erityisesti taajuuksilla, joita käytetään antenni-tv-vastaanotossa. Tämän seurauksena voi esiintyä: Kuvan pätkimistä, pikselöitymistä tai äänen katkeilua, Signaalin heikentymistä erityisesti rajavyöhykkeillä tai sääolosuhteissa, Tarvetta asentaa lisävahvistimia tai korkeampia antennejä – kustannus asukkaalle. Haja-asutusalueilla, joilla laajakaista- tai valokuituyhteyksiä ei ole, tv-antenni on monille ainoa toimiva viestintäkanava, mukaan lukien viranomaistiedottaminen. Häiriöt voivat siksi vaarantaa myös turvallisuutta. 9. Taloudelliset hyödyt eivät oikeuta kokonaiskustannuksia. Tuulivoimayhtiöiden lupaukset kiinteistöverotuloista tai "kuntahyödyistä" eivät ole realistisia suhteessa kokonaiskustannuksiin: Arvokkaiden ympäristöjen menetys, Asuin-viihtyvyyden ja kiinteistöarvojen lasku, Mahdolliset terveys- ja oikeusriidat, Kunnan vetovoiman heikkeneminen uusien asukkaiden tai matkailun silmissä. Tulevaisuuden kunta ei rakenna identiteettiään vain eurojen varaan – vaan kestävyys, oikeudenmukaisuuden ja yhteisön hyvinvoinnin pohjalle. 10. Yhteenveto. Niinimäen tuulivoimahanke aiheuttaisi pysyviä, vakavia ja laajalle ulottuvia haittoja. Se on mitoitettu alueelle, joka on herkkä luonnonympäristöltään, läheinen asutukselle ja merkityksellinen niin maisemallisesti kuin henkisesti. Paikalliset ihmiset ovat asettuneet tänne rauhan, luonnon ja elämänlaadun vuoksi – eikä heitä tule sivuuttaa. Pyydän, että hanke hylätään tai keskeytetään, kunnes kaikki terveys-, ympäristö- ja viihtyvyyksivaikutukset on arvioitu riippumattomasti ja perusteellisesti – mukaan lukien infraääni, visuaaliset häiriöt, signaaliongelmien ja biodiversiteetin menetykset. Ilman tätä päätöksenteolla ei ole kestävä pohjaa.	8. Katso vastine kohta 1.2 9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.1
--	--	---

Mielipide 12 1 henkilö	1. Lausunto: Lapsuudenkodin järvimaisema vaarassa – alkää viekö tätä rauhaa. Hyvä vastaanottaja, Tämä järvenranta Hattulassa on ollut minulle koti, turvapaikka ja juurien lähde koko elämäni ajan. Äitini tuli tänne ensimmäistä kertaa 1960-luvulla, ja siitä lähtien tämä mökki on ollut perheemme kiintopiste – sukupolvelta toiselle kulkenut paikka, johon palaamme vuodesta toiseen. Täällä opin uimaan, kuuntelin ensimmäiset ukkosenjyrinät laiturilta, näin ensimmäiset kuikat ja opin, miltä hiljaisuus todella tuntuu. Tämä ei ole vain maisema. Tämä on muistoja, yhteyttä luontoon ja osa identiteettiäni. Siksi olen syvästi huolissani Niinimäen tuulivoimahankkeesta, joka uhkaa tuhota tämän ainutlaatuisen ja vuosikymmenten aikana rakentuneen järvimaiseman – ei vain esteettisesti, vaan myös fyysisesti ja henkisesti. 2. Teollisuus keskelle hiljaisuutta. Suunnitellut jopa 300 metriä korkeat tuulivoimalat eivät ole pieniä yksityiskohtia horisontissa – ne ovat näkyviä, hallitsevia ja peruuttamattomia rakenteita, jotka muuttavat luonnonympäristön teolliseksi maisemaksi. Ne tulevat näkymään suoraan järven yli meidän perheemme mökin ikkunasta. Ne eivät ole osa sitä hiljaista ja tasaista metsälinjaa, jonka ääressä olen kasvanut. Yöllä turvavalot vilkkuvat. Päivällä lavat pyörivät taukoamatta. Ja niiden mukana tulee matalataajuinen infraääni, jota ei kuule, mutta jonka voi tuntea. 3. Infraääni ja melu – näkymätön uhka. Infraääni on erityisen pelottava siksi, ettei sitä voi aina havaita, mutta se voi vaikuttaa unensaantiin, keskittymiseen, mielialaan ja fyysiseen hyvinvointiin. En halua, että paikka, jossa olen aina saanut levätä, alkaa nyt aiheuttaa levottomuutta, päänsärkyä tai unihäiriöitä. En halua, että äitini ei voi enää nukkua ikkunan ollessa auki – niin kuin hän on tehnyt yli 50 vuotta. 4. Luonto katoaa hiljalleen. Olen nähnyt tällä järvellä kuikkia, joutsenia, lepakoita ja hirviä. Tämä ei ole enää itsestäänselvyys. Tuulivoimalat vaarantavat näiden eläinten olemassaolon alueella – ne tappavat lintuja, häiritsevät lepakoita ja ajavat luonnon hiljalleen pois. Luonto vetäytyy, kun sitä häiritään – eikä se aina palaa.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.3
-----------------------------------	---	---

	5. Maisema on osa perhettä. Tämä järvi ei ole vain järvi. Se on meidän suvun yhteinen kokemus. Juhannukset, saunat, syntymäpäivät, surut ja ilot – kaikki heijastuvat tässä maisemassa. Meidän perheemme historia on kiinni näissä maisemissa. Teollinen rakenne sen keskellä tuntuu samalta kuin jos joku purkaisi vanhan kotitalon ja rakentaisi tilalle parkkihallin. 6. Pyyntö vastineesta ja tiedottamisesta. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini sekä osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	5. Katso vastine kohta 1.4 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 13 2 henkilöä	1. Miksi Renkajärvi on meille niin erityinen? Olemme xxxxxx -perhe. Vaimoni ja minä olemme etsineet pitkään oikeaa järveä perheellemme, mukaan lukien kaksi lastamme ja läheisiä perheenjäseniämme. Kahdeksan vuotta sitten löysimme täydellisen paikan Renkajärvestä. Järvi ja sen ympäristö tarjoavat kaiken, mitä olemme etsineet: mielenrauhaa, hiljaisia, kauniita ja saastumattomia vesiä, uskomatonta eläimistöä, jossa järven yllä lentävät upeat linnut, kuten kuikka ja joutsenperheet, ja muita erityisiä lintuja, uskomattomia kaloja ja rapuja, vierailevia ilvesperheitä, hirviä ja peuroja. Päädyimme Renkajärveen, koska se on metsässä enimmäkseen hiekkateiden ympäröimänä, mikä pitää sen poissa nykyelämästä. Järvellä ei ole bensiinimoottoriveneitä juuri siksi, että vesi pysyisi mahdollisimman koskemattomana. Meitä ja vierailevia ystäviämme Renkajärvellä hämmästyttää melun puute, illalla kuulemme vain tuulen äänen puissa tai lintujen laulusta ja upeasta valosta auringon nousun ja laskun aikaan. Rakastamme mennä Stand-Up Paddle -laudoillamme tai kanooteillamme tutkimaan järven monia saaria ja rantoja ja pysyä paikallamme keskellä järveä vain tarkkailemaan ja nauttimaan hiljaisuudesta. Ja talvella teemme saman suksilla. Olemme investoineet paljon luodaksemme perheellemme täydellisen paikan, mökin, josta haluamme lastemme ja lastemme	1. Katso vastine kohta 1.1

	lasten nauttivan ja elävän upeita hetkiä. Renkajärven luonto on niin ainutlaatuinen, että sitä tulisi pitää luonnonsuojelualueena sen eläimistön ja koskemattoman veden suojelemiseksi. Sen sijaan harkitaan tuulivoimahanketta. 2. Miksi Niinimäen tuulivoiman yleissuunnitelma on huono Renkajärvelle? Jos Niinimäen tuulivoiman yleissuunnitelma toteutuisi, menettäisimme Renkajärven luonnon rikkauden. Tuuliturbiinit näkyisivät järveltä, aivan edessämme järven toisella puolella, mikä tuhoaisi ainutlaatuisen näkymän. Turbiinien ääni saastuttaisi järven hiljaisuuden, ja voin vain aistia stressin ja ahdistuksen, kun nämä tuuliturbiinit ovat aivan edessämme niin lähellä järveä. 3. Tuulivoimalat vaativat paljon pysyvää rakentamista, joka tuhoaisi alueen luonnon. Tämä sisältää turbiineihin johtavat tiet ja tonnit betonia, joka on kaadettava maahan turbiinien pystyttämiseksi. Voin vain kuvitella, että niin paljon rakentamista työntää pois uskomattoman eläimistön metsän häviämisen ja massiivisen rakentamisen vuoksi alueella. 4. Olimme suunnitelleet kutsuvamme perheenjäseniä ja ystäviä investoimaan Renkajärveen ja liittymään uskomattomaan, luontoa rakastavaan yhteisöön, joka asuu järven ympärillä ja alueella. Kun järven ympärille ilmestyy tuuliturbiineja, tämä suunnitelma ei toteutuisi. Voisimme jopa harkita alueelta lähtemistä, koska menetimme mielenrauhan ja hiljaisuuden, todellisen luonnon menetyksen, jonka vuoksi tulimme Renkajärvelle. 5. Pyyntöemme. Vaadimme kuntaa keskeyttämään välittömästi Niinimäen tuulivoiman yleiskaavan kaikista edellä mainituista syistä. Renkajärvi on ainutlaatuinen luonnonrikkautensa vuoksi, ja sen tulisi pysyä sellaisena kuin se on, mahdollisesti pitäen sitä luonnonsuojelualueena sen kauneuden säilyttämiseksi ja juhlistamiseksi. 6. Pyydän teitä lähettämään kunnan perustellun vastauksen lausuntooni sähköpostiini tai osoitteeseeni viipymättä ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavaehdotuksen jättämistä kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle. Pyydän, että tämä lausunto otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheessa. Lisäksi haluaisin myös saada tietoa kaikista	2. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.6 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.14 5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.17
--	---	--

	valtuuston päätöksistä, jotka koskevat suunnitelmaa, sekä valitusohjeet ja mahdolliset oikeustoimet.	
Mielipide 14 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoima hankkeen vaikutus on elämänlaatua merkittävästi heikentävä sekä minulle, että perheelleni. Olemme mökkeilleet Renkajärvellä melkein neljäkymmentä vuotta ja se on aina ollut paikka palautumiselle ja rauhoittumiselle. Tämän yksi Hämeen puhdasvetisimmistä järvistä on mahdollistanut oman rentoutumisen lisäksi, monen erämaajärville tyypillisen linnun (esim. Kuikka ja Laulujoutsen) elämän seuraamisen. Renkajärven tyypilliseen luonnolliseen äänimaisemaan kuuluukin mm. näiden komeiden lintujen laulu. 2. Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan kaavaselostuksessa s. 27-28 kirjoitetaan seuraavasti: Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 koskee koko maakunnan aluetta. Maakuntavaltuusto on hyväksynyt kaavaehdotuksen 27.5.2019 ja kaava sai lainvoiman 21.10.2021. Maakuntakaava kumosi kaikki aiemmat maakuntakaavat. Maakuntakaavan selostuksen mukaan "Seudullisesti merkittäväksi katsottava tuulivoima-alue sisältää 10 tai useamman teollisen kokoluokan tuulivoimalan. Jos lainvoimaisessa maakuntakaavassa on osoitettu tuulivoima-alueet, ei vaikutuksiltaan maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävää tuulivoima-aluetta voida osoittaa kuntakaavassa muille alueille, ellei katsota olevan kyseessä maakuntakaavan täsmentyminen tai hyväksyttävä eroavuus maakuntakaavasta." Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 sisältää kolme tuulivoimaloiden aluetta. Suunnittelualueelle ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta. Tämän siis pitäisi jo itsessään estää Niinimäen tuulivoimaloiden rakentaminen. 3. Suomalaisen metsän keskipituus on puulajista riippuen viidentoista ja kolmenkymmenen metrin välillä. Suunniteltujen tuulimyllyjen korkeus on 300 metriä eli 10-20 kertaa niitä ympäröivän metsän korkeus, tämä tarkoittaa, ettei edes mahdollisesti järven rannassa vielä seisovat puut juurikaan estä tätä suurullista maiseman muutosta. Näkyvyysalueanalyysistä selviää, että kaikki 12 (Isosaaren toteutuessa 17) voimalaa tulevat näkymään sekä mökkirantaani, että mökin terassilta ja ikkunoista.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.18 3. Katso vastine kohta 1.4

	4. Suomen suurimmassa tuulivoimapuistossa on 69 myllyä, Niinimäkeen suunniteltu alle 12 myllyn puisto on todella pieni siihen nähden, kuinka paljon haittaa se aiheuttaa mm. rakentamiseen tarvittavien teiden ja sähkölinjojen takia. Pienet tuulipuistot, joiden takia kaadetaan valtavia määriä metsää ja rakennetaan uusia teitä, eivät auta Suomea pääsemään hiilineutraaliuteen. Kasvava metsä itsessään olisi suurempi apu tavoitteiden saavuttamisessa. 5. Melumallinnuksessa sivulla 5 todetaan” Oleellinen vaikutus äänilähteen, kuten tuulivoimalan, meluun on taustamelulla. Taustamelu voi mm. peittää äänilähteelle tyypillisiä ominaisuuksia, kuten äänen jaksollisuutta.” Niinimäen alueella ei ole taustamelua, vaan siellä on niin sanottu luonnollinen äänimaisema, eli tuulivoimalan melua hälventävä taustamelu puuttuu kokonaan. Myös tuulivoimaloiden rakentamisen aikana syntyy huomattavaa melua, joka johtuu mm. teiden, tuulivoimaloiden, sähköverkon sekä muun infrastruktuurin rakentamisesta sekä alueen liikenteestä. Melu on sekä THL:n että EU:n luokituksessa toiseksi suurin tautitaakkaa lisäävä ympäristöriskitekijä, heti ilmanlaadun jälkeen. Meluisalla alueella asuvan alttius sairastua sydän- ja verisuonitauteihin ja diabetekseen kasvaa ja immuniteettijärjestelmän toiminta voi heikentyä. Melu esimerkiksi viivästyttää lasten lukemaan oppimista. Se vaikeuttaa syventymistä ja keskittymistä ja lyhytkestoisen muistin toimintaa, hiljaisuustutkijana tunnettu dosentti Outi Ampuja Helsingin yliopistosta kirjoittaa. Hiljaisuus on Suomessakin katoava luonnonvara. Ylivoimaisesti eniten melua aiheuttaa liikenne, mutta kaikenlainen koneistuminen – viimeisimpänä tuulipuistot – on tehnyt harvinaisuuksia paikoista, joissa luontoäännet ovat vallitsevia. Syvää hiljaisuutta, jossa keskiäänitaso on alle 30 desibeliä, löytyy Etelä-Suomesta vain harvasta paikasta. Nyt Hattulan kunta on omalta osaltaan tuhoamassa yhtä tällaista ainutlaatuista aluetta. Melumallinnuksessa on käytetty Tanskalaista DSO 1284 laskentamenetelmää, jossa rakennusten äänieristys taajuuksilla 80–200 Hz on noin 20 dB. Renkajärvellä on paljon vanhaa jo 60-luvulla rakennettua loma-asutusta, eikä näiden rakennusten äänen eristävyys välttämättä toimi Tanskalaisen mallin	4. Katso vastine kohta 1.19 5. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	mukaisesti, joten meluselvitys ei näiltä osin ole validi. Selvityksessä on myös mainittu ympäristöministeriön ohje uudisrakennusten ääniympäristöstä (Ympäristöministeriö, 2018) siinä asuinhuoneen ulkovaipan äänieristys tulee olla aina vähintään 30 dB. Myös tämä on turha maininta, eihän Niinimäen tuulivoimaloiden vaikutusalueelle kukaan ole vuosiin uskaltanut investoida uusiin rakennuksiin. 6. Kiinteistöjen arvon lasku on jo nyt tuulivoiman uhatessa mökkiäni kahdelta suunnalta ollut huomattava, kiinteistön arvo on laskenut murto-osaan aiemmasta. Kiinteistö on myös muuttunut myyntikelvottomaksi. Kaikki investoinnit kiinteistöön ja rakennuksiin on laitettu jäihin, tämä osaltaan vähentää paikallisen työvoiman tarvetta. Olen laskenut tämän kesän olevan mahdollisesti viimeinen kesä elinaikanani, jolloin voin nauttia mökkeilystä, tämä kuulostaa hurjalta, minun ollessani vasta vähän yli viisikymmenvuotias, mutta tuulivoimaloiden elinkaaren ollessa max. 35 vuotta ei minulla todennäköisesti enää ole mökkeilykesiä ilman myllyjä jäljellä niiden purkamisen jälkeen. 7. Tuulimyllyjen lavoista irtoaa Bisfenoli A:ta ja muita epoksihartsin valmistuksessa käytettäviä haitallisia yhdisteitä, Myrsky energia itse toivoo YVA selvityksessään, ettei näitä tarvitsisi käyttää, mutta tällä hetkellä vaihtoehtoja ei ole, lisäksi on tutkittu, että 150 metriä korkeiden myllyjen lavoista saattaa irrota mikromuovia jopa 50 kg/mylly/a (paljonkohan mahtaa irrota 300 m korkeista myllyistä). Yllä mainitun perusteella laskien suunnitellun 12 voimalan vuotuiset mikromuovipäästöt ovat jopa 600 kg. Jos tämä vielä kerrotan uusien myllyjen maksimi iällä, jonka kerrotaan olevan jopa 35 vuotta kylvävät Niinimäen voimalat Renkajärveen ja sen ympäristöön jopa/ ainakin 21 000 kiloa muovia. 8. Haluaisin lisäksi tietää, onko kunta laskenut kiinteistöjen arvon laskun aiheuttamaa vaikutusta kiinteistöveroihin sekä keneltä voi hakea korvausta tuulivoiman aiheuttamaan kiinteistön arvon laskuun? 9. Vaatimukset. Esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi: 1) Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 sisältää kolme tuulivoimaloiden aluetta	6. Katso vastine kohta 1.14 7. Katso vastine kohta 1.20 8. Katso vastine kohta 1.15 9. Katso vastine kohta 1.1
--	---	--

	Suunnittelualueelle ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta. 2) Melumallinnuksen perusteena käytetyt tanskalainen standardi ja ympäristöministeriön ohje uudisrakennuksille eivät ole tähän tilanteeseen soveltuvia eli mallinnus ei ole validi. 3) Pitkään kestänyt suunnittelu on laskenut kiinteistöjen arvoa ja aiheuttanut kuntalaisille ja loma-asukaille kohtuutonta haittaa. 4)PFAS yhdisteiden levittämisen takia tuulivoimaloiden rakentaminen luonnon keskelle pitäisi estää ja Tuulivoimaloille pitäisi asettaa toimintarajoitteita eroosiota aiheuttavissa sääoloissa sekä edellyttää ympäristölupaa, jossa rajoitteet mainittaisiin. 10. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	10. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 15 1 henkilö	1. Meillä on ollut suvussa mökkejä takajärven Rievetinlahden alkuosassa jo kymmeniä vuosia. Minä ja koko sukuni olemme saanut nauttia aivan ainutlaatuisesta rauhasta, kaunista koskemattomista maisemista, minä itsekin jo viisikymmentäneljä vuoden ajan. Nyt olemme juuri rakentaneet kalliin mökin, johon olemme laittaneet kaikki säästömme, ajatuksena tulla 3–5 vuoden sinne asumaan kuukausi jo ennen eläkeikää eikä ainoastaan kesäaikaan. Ja tietenkin omien lapsien ja lapsenlapsien kannalta asia on todellakin vartenotettava. Mökkimme on nyt talviasuttava. (Ja kiinteistö on paikalla xxxx). Olemme todellakin tuulivoimaa vastaan, siitä tulee olemaan vain ja ainoastaan meille haittaa! 2. Meluhaitat ovat aivan varmasti hirveät, vaikka yritetään sanoa, että ei olisi. Siellä on todellakin aivan ihanan hiljaista, järvi ihan kantaa äänet kilometrien päähän! Emme todellakaan usko, ettei melu tulisi meille saakka. Sitten vielä elektromagneettisen haitat, joista tulee koko ajan uusia tutkimuksia ja	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.6

	infraäänien haitta... Niitä ei saa sivuuttaa. Tinnitus, tasapainohäiriöt, univaikeudet, terveydelle todella suuria riskejä! 3. Tietenkin valo- ja vilkkuhaitat samoin, kaunis luonto tulee kärsimään, älyttömän korkeat suunnitelmat tuhoavat täysin maisemat. Ihana katastrofaalinen idea! 4. Pitääkö meidän kaikkien erikseen tehdä valitus tuulivoimalan vastustamiseen? Minun perheessä x henkilöä, Veljeni perheessä x henkilöä, Äitini, Veljeni perheessä x henkilöä, Sisareni perheessä x henkilöä. Kiitos että otatte tämän 100 % vastustamisen huomioon (pitääkö tehdä vielä joku muu valitus?). Ja ilmoittaa sitten minulle miten asiat etenee. 5. PS kannatan virkistysalueen ja kävelyreittien laittamisessa joka on todella hyvä ja järkevä idea!	3. Katso vastine kohta 1.3, 1.4 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.17 5. Katso vastine kohta 1.11
Mielipide 16 2 henkilöä	1. Niinimäen alue on ns. hiljaista aluetta ja osa Hämeen järviyläntä. Alueella on lukuisia erilaisia luontoarvoja, joihin voimaloita olisi haitallisia vaikutuksia. Alueella pesii lukuisia vesilintuja ja harvinaisuuksia kuten kaakkureita. Alueen halki kulkee muuttolintujen reitti kevät- ja syysmuutoissa. Useasti juuri Renkajärven pohjoiseen ja eteläisen altaan ja jakokohdassa ja niin sanotun harjun kohdalla on paikka, jossa lintu aurat ottavat korkeutta. Linnut myös suunnistavat muutto reiteillään juuri kohti Renkajärveä. 2. Tuulimyllyjen rakentamisen vaikutukset haittaavat melun (kuuluvan ja infraäänien) ja välkkeen sekä rakentamisen aikaisen maankäytön muodossa alueen luontoa, eläimiä ja ihmisiä. Lisäksi vaikutuksia tulee tuulimyllystä irtoavan mikromuovin muodossa. 3. Tuulimyllyt vähentävät merkittävästi alueen arvoa tulevaisuudessa. Kiinteistöjen arvo romahtaa ja asumismukavuus heikkenee merkittävästi. Tuulimyllyt vaikuttavat aivan kaikkeen toteutuessaan. Tulisikin selvittää sekä lyhyt että pitkäaikaisvaikutukset alueen ihmisten terveyteen sekä luontoon. Tuulimyllyt aiheuttavat kohtuutonta rasitusta lähialueen kiinteistöille. Tämä on lähtökohtaisesti kiellettyä myös naapurussuhdelain mukaisesti.	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.6, 1.7 sekä 1.20 3. Katso vastine kohta 1.14

	4. Vaatimukset. Vaadin osa yleiskaavan valmistelun keskeyttämistä välittömästi. Hattulan kunnanvaltuusto tekee Etelä-Hattulan aluetta koskevan linjauksen, jossa todetaan alueen luonne ja merkitys koko Hattulan ja Kanta Hämeen ja tulevaisuuden kannalta. Kunta sitoutuu kunnanvaltuuston päätöksellä kehittämään Etelä-Hattulaa ja sen elinvoimaisuutta yksi asukkaiden kanssa pohjautuen alueen nykyisiin vahvuuksiin eli erämaisyyteen, hiljaisuuteen ja puhtaisiin vesistöihin. 5. Mikäli Hattulan kunta ei tee edellä mainittuja päätöksiä vaan kaavan valmistelua jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa ja siihen määräykseksi enintään 30Db(A) äänenvoimakkuuden maksimiarvo tai vaihtoehtoisesti 3 km:n etäisyys voimaloista lähimpään asutukseen. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini ja alla olevaan postiosoitteeseen heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.11 5. Katso vastine kohta 1.21 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 17 2 henkilöä	1. Vastustamme suunniteltua tuulimyllyalueen rakentamista Rakajärven ja Renkajärven väliselle alueelle. 2. Meillä on takajärven rannalla vapaa-ajan asunto, josta on suora näkyvyys suunniteltuun kohteeseen, luonnonvastainen ääni kuuluu yöllä ja päivällä, lavat heijastavat taivaanrannassa. 3. Asuntomme arvo putoaa. 4. Lisäksi tulevat luontoarvot, linnut ja kasvillisuus ynnä muut haitat alueella. 5. Ja surullisin mielin pelkäämme, mutta kuitenkin optimistisesti toivomme, että kunnan päättäjät tekevät oikean päätöksen ja lopettavat käsillä olevan suunnitelman.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.14 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 18 1 henkilö	1. Ympäristön viihtyvyys ja maisema. Hankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostus on julkaistu 18.2.2025. Arviointiselostuksen mukaan hanke	1. Katso vastine kohta 1.3, 1.4, 1.2 sekä 1.15

	aiheuttaa merkittäviä kielteisiä vaikutuksia eliöstölle, linnustolle, ekologisiin yhteyksiin, maisemaan ja kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön, välkeolosuhteisiin, elinoloihin sekä virkistykseen. Kahdentoista voimalan vaihtoehdossa on suurempia kielteisiä vaikutuksia kuin 9 voimalan hankkeessa. Merkittävistä kielteisistä vaikutuksista vaikutukset pesimälinnustoon, ekologisiin yhteyksiin, maisemaan, virkistykseen sekä sosiaaliset vaikutukset ovat kuitenkin sellaisia, joita ei voida helposti pienentää. Tuulivoimaosayleiskaava sijoittuu merkittävään kulttuurimaisemaan. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaan: “Voimaloiden kielteiset maisemavaikutukset arvioidaan vaikutusalueen suuren herkkyyden (valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokas Hämeen Härkätien maisema-alue, sekä Renka- ja Takajärven loma-asutus) takia suuriksi.” (s. 139) Osayleiskaava on sijoitettu alueelle, jolle se ei sovellu. Tämä johtuu kolmesta seikasta: 1. Kulttuurimaisema ja Renkajärven herkkä luontoalue tärvääntyy. 2. Lähistöllä on asuntoja ja loma-asuntoja, jotka kärsivät kaava-alueen objektiivisista haitoista 3. Alue menettää merkityksensä rauhallisena loma-asuntoalueena, jolloin haitat kohdistuvat kaava-alueen ulkopuolelle. Arvioidut myönteiset vaikutukset ovat monin paikoin taloudellisia. Ne liittyvät työllisyyteen, maanomistajakorvauksiin ja kiinteistöveroon. Myönteiset vaikutukset ovat sellaisia, jotka yhtäältä eivät korvaa menetettyjä luontoarvoja ja toisaalta eivät juurikaan kohdistu kaava-alueen ulkopuolella asuviin kiinteistöjen omistajiin, jotka kärsivät kaavan haitoista. Alueesta hyötyvät kaava-alueen maanomistajat vuokrina sekä Hattulan kunta kiinteistöverona. Haitat tulevat yksityisten kiinteistönomistajien kannettaviksi kaavan ulkopuolella. Hanketta ei tule toteuttaa, koska hyödyt ja haitat eivät kohdistu tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. 2. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa todetaan melun ja välkkeen osalta todetaan, että paikoin ollaan raja-arvon rajoilla, ja välkkeen osalta suositus ylittyy. Tällaisten raja-arvojen läheisyyden tai ylittymisen tulisi johtaa muutokseen suunnitelmassa. Välkkeen haitta arvioidaan suureksi kielteiseksi.	2. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7
--	---	--

	Yhtenä lieventämiskeinona mainitaan voimalan paikan siirtäminen. Tämä lie- nee ainoa mahdollisuus, jolla välkettä voidaan todennettavasti ja varmasti vä- hentää. (s. 178). Tätä samaa tulisi noudattaa kummassakin hankevaihtoeh- dossa toisin kuin arviointiselostuksessa ehdotetaan (s. 182). Lainsäädäntöön perustuva raja-arvo määrittää rajan, jolla syntyy terveydellisiä haittoja, ja jonka sisällä suunnitelmaa ei saa toteuttaa terveydellisten haittojen vuoksi. Raja- arvo ei kuitenkaan kerro sitä, etteikö voimaloista olisi muunlaista haittaa, vaikka terveydelliset raja-arvot eivät täytyisikään. Hanketta ei siis tule toteut- taa suunnitelman mukaisena, vaikka terveydellisen haitan raja-arvot eivät ylit- tyisikään. Mikäli osayleiskaava toteutetaan, tulee voimalapaikkoja siirtää ym- päristövaikutusten arviointiselostuksessa kuvatulla tavalla sellaisiin paikkoihin, että melu- ja välkehaitat pienenevät. 3. Edelleen, mikäli osayleiskaava toteutetaan, se tulisi toteuttaa pienempänä, eli yhdeksän voimalaa käsittävänä, koska vain tämä mahdollistaa voimala- paikkojen siirtämisen riittävän kauas asunnoista ja loma-asunnoista. 4. Renkajärven rannan mökkikiinteistö on ollut perheeni omistuksessa nyt nel- jättä sukupolvea ja valikoitunut aikoinaan paikaksi juuri idyllisen luonnonrau- han vuoksi. Isoäitini rakennutti paikan nauttiakseen hiljaisesta järvimaise- masta ja erämaan luonnonantimista, mutta tänä päivänä etätöiden helppou- den lisääntymisen myötä mökki palvelee myös kakkoskotina. Käyttöasteen ko- hoaminen lisää paikallisten palveluiden käyttöä mikä puolestaan hyödyttää kuntaa taloudellisesti. Mikäli tuulivoimalahanke toteutuu, luonnonrauha on aut- tamattomasti ja peruuttamattomasti menetetty alueen teollistumisen myötä. Paikallisten ja vapaa-ajan asukkaiden vakaa ja yhteinen tahto säilyttää alueen hiljaisuus näkyy hyvin esimerkiksi vuonna 1990 sovitusta yhteisestä päätök- sestä rajoittaa moottoriveneiden käyttöä Renkajärvellä. Ely-keskuksen päätös asiasta on ollut voimassa vuodesta 2016. 5. Vaikutus elinoloihin ja aineelliseen omaisuuteen. Tuulivoimala-alueen ra- kentuminen vaikuttaisi kielteisesti etätyöskentelyyn mökillä paitsi rauhallisuu- den ja hiljaisen äänimaiseman katoamisen lisäksi myös viestintäverkkojen ja	3. Katso vastine kohta 1.2 4. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15 5. Katso vastine kohta 1.2
--	--	---

yhteyksien huonontumisen myötä. Tälläkin hetkellä viestintäverkot ovat hankkeen suunnittelualueen läheisyydessä paikoitellen heikot. Tiedossa on, että tuulivoimalat aiheuttavat varjostuksia ja ei-toivottuja heijastuksia teleoperaattoreiden toimintaan eikä hankkeen vaikutusalueelle voida rakentaa uusia radiolinkkijärjestelmiä tai telekaapelointeja. Tämä mainitaan myös A-Insinöörien laatimassa kaavaselostuksessa. Synkimmän arvion mukaan tuulivoimala saattaisi estää tyystin tv-signaalin vastaanottamisen mikä aiheuttaisi sen etteivät myöskään viranomaisten vaaratiedotteet ole saatavilla. 6. Julkaistussa ympäristövaikutusten arviointisuunnitelmassa arvioidaan hankkeen vaikutusta kiinteistöjen arvoon. Siinä kuvataan selkeästi se, että asukkaiden ja loma-asuntojen omistajien keskeinen käsitys ja huoli on se, että kiinteistöjen arvot laskevat tuulivoimaloiden rakentamisen myötä (s.195-196.) "Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja asumiseen, sekä muut sosiaaliset vaikutukset arvioidaan suuriksi kielteisiksi." Arviointisuunnitelman mukaan "Hanke aiheuttaa selkeitä kielteisiä vaikutuksia viihtyisyyteen ja paikalliseen yhteisöön. Vaikutukset häiritsevät todennäköisesti loma-asukkaiden kokemusta alueesta ja aiheuttavat paljon kielteisiä tunteita, jotka vaikuttavat viihtyisyyteen ja alueiden käyttöön." Koska viihtyisyyden katsotaan olevan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia, tämä vaikuttaa suoraan alueen kiinteistöjen käyttöön. Asunnossa ja loma-asunnossa juuri viihtyisyys on yksi olennainen tekijä, joka vaikuttaa kodin tai loma-asunnon käytettävyyteen. Erityisesti on otettava huomioon se, että rakennuskanta on muodostunut alueelle suurelta osin sen luonnonrauhan ja luonnonviihtyisyyden vuoksi. Koska viihtyisyys ja sen mukainen käytettävyys heikkenee, on selvää, että kiinteistöjen arvoon kohdistuu laskupainetta. 7. Maiseman merkittävä muuttuminen erityisesti Renkajärven rakennetuilla osilla vaikuttaa merkittävän kielteisesti loma-asumisen halukkuuteen, vuokraustoiminnan menestyksellisyyteen, ja muunkin virkistyskäytön menestymiseen. Tällä tavalla se vaikuttaa kielteisesti sekä kiinteistöjen jälleenmyyntiarvoon että liiketoimintamahdollisuuksiin. Julkisuudessa on ollut parikin	6. Katso vastine kohta 1.14 7. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.8
--	--

	esimerkkiä siitä, miten tuulivoimalla voi vaikuttaa kaava-aluetta laajemmalle. 1) Maaseudun tulevaisuus uutisoi 19.3.2025, kuinka “Alueelle suunnitellut tuulivoimalat vaikuttivat lainan saantiin Kiuruvedellä”. Pankki ei suostunut laskemaan asunnolle vakuusarvoa tuulivoimahankkeen vuoksi. 2) Talous-Sanomat uutisoi 23.3.2025 kiinteistöoikeuden professori Martti Häkkäsen haastattelussa “Korvaukset kuntoon”, kuinka tuulivoimakorvauksia tulisi maksaa myös varsinaista kaava-aluetta laajemmalle kärsimyskorvauksina. 8. Erityinen ongelma on, että hyödyt ja haitat kohdistuvat epätasaisesti eri henkilöille. Pidän selvänä, että osayleiskaavan toteuttaminen tulee aiheuttaa epätasaista hyödyn ja haitan kohdistumista. Hyöty tulee kaava-alueen maanomistajille ja kunnalle. Haitat tulevat kaava-alueen ulkopuolella asuville ja loma-asukkaille. Pidän erittäin todennäköisenä, että kiinteistöjen arvonn muodostus kärsii tuulivoima-alueen läheisyydestä, jolloin kaavan ulkopuolisille tulee suoranaisia taloudellisia menetyksiä pitkän ajan kuluessa. Perustuslain mukaan kunnan on kohdeltava ihmisiä yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti, sekä suojattava oikeutettuja odotuksia. Kunnan tulee huolehtia, että tuulivoimaosayleiskaavaa hyväksyttäessä kaava-alueen maanomistajia kohdellaan taloudellisten vaikutusten osalta yhdenvertaisesti kaava-alueen ulkopuolella asuvien kanssa niin, että toisten hyöty ei muodosta toisten haittaa. Oikeutettujen odotusten suoja, ja jo pelkästään vahingonkorvauslaki, vaikuttaa siihen, että mikäli kunta omalla toiminnallaan aiheuttaa haittaa, sen tulee korvata tämä haitta vahingonkärsijälle. Euroopan unionin tuomioistuin on tapauksessa C-420/11, Jutta Leth vastaan Itävallan tasavalta ja Land Niederösterreich vahvistanut periaatteen, että ympäristöön vaikuttavan hankkeen yhteydessä kiinteistölleen taloudellista vahinkoa kärsinyt henkilö voi hakea korvausta kansallisesta oikeusistuimesta. Edellä mainittujen syiden vuoksi Hattulan kunnan tulisi tässä vaiheessa, jo kaavaa valmisteltaessa, huolellisesti suunnitella toimintamalli, jossa osayleiskaavasta haittaa kärsivät pääsevät mukaan oikeudenmukaisiin korvauksiin asuinympäristölleen, maisemalleen ja kiinteistönsä käytölle kohdistuvan haitan johdosta. Korvauksensaajan näkökulmasta ei ole	8. Katso vastine kohta 1.15
--	---	------------------------------------

	merkitystä sillä, maksaako sen tuulivoimayhtiö vai kunta. Mahdollisia malleja on epäilemättä useita. Näitä ovat esimerkiksi: 1) Kaava-alueen muodostaminen niin, että haittaa karsivat pääsevät mukaan kaava-aluekorvauksiin ja -vuokriin 2) kunta sopii tuulivoimayhtiön kanssa, että kaava-aluetta laajemmalle alueelle maksetaan korvauksia. 3) kunta lupaa pyynnöstä lunastaa kiinteistöjä sellaiseen käypään hintaan, joka peilataan aikaan ennen tuulivoimahankkeen vireilletuloa ja suhteutetaan kiinteistöjen arvon kehitykseen vastaavanlaisella alueella muualla. 4) Kunta maksaa korvauksia alueen asukkaille saamastaan kiinteistöverosta. 9. Taloudellinen intressiristiriita. Keskustelutilaisuuksissa Hattulan kunnan johto on kieltäytynyt ottamasta kantaa taloudellisen vastuun näkökulmasta ja asemoinut itsensä puolueettomaksi toimijaksi. Kaavaa hyväksyttäessä kunnan tulisi reilusti ymmärtää ja käsitellä se, että kunta ei ole puolueeton toimija, koska kiinteistöverona sille on odotettavissa hankkeesta merkittävää taloudellista hyötyä. Erityisen hyödyn saajana kunnan tulisi huolehtia heistä, joille kaava aiheuttaa haittaa. 10. Vaatimukset. Kunnan tulisi päättää olla hyväksymättä tuulivoimaosayleiskaavaa, koska se aiheuttaa merkittävää haittaa luonnolle, maisemalle ja alueen asukkaille, sekä tuo taloudellisia menetyksiä. 11. Mikäli osayleiskaava kuitenkin hyväksytään, se tulee hyväksyä pienempänä, ja niin, että asutuksesta lähimmät voimalat siirretään selkeästi kauemmas asutuksesta. Kunnan tulee huolehtia jollakin tavalla korvauksista, joita maksetaan haittaa kärsiville asukkaille ja loma-asukkaille. 12. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini. Pyydän myös, että tämä mielipide huomioidaan muistutuksena myös mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi lähettämään tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.1 11. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.15 12. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 19 2 henkilöä	1. Hämeenlinnassa asuvina ja Hattulassa kiinteistö ja omistajina esitämme mielipiteemme ja lausuntonamme osa yleiskaavaluonnoksen, että seuraavat	1. Katso vastine kohta 1.18

	asiat tulee ottaa huomioon ja korjata osayleiskaavaluonnoksessa, liitteenä on 29.4.2024 päivätty mielipide ja lausuntoasi menettelyyn ja prosessiin: Tuulivoimaosayleiskaavan (MRL § 77a) laatiminen on aloitettu Myrsky Energia Oy:n aloitteesta. Hattulan kunnanhallitus on tehnyt päätöksen kaavoituksen käynnistämisestä 7.8.2023. Hattulan kunnan ja Myrsky Energia Oy:n (Niinimäen Tuulivoima Oy) kaavoitussopimuksen perusteella kunta vastaa kaavoituksesta (sopimuksen kohta 4.1) ja Myrsky ohjaa kaavakonsultin työtä tuulivoima teknisissä asioissa. Osa yleiskaavaluonnoksen ja muiden käytettävissä olevien tietojen perusteella kunta ei ole kuitenkaan vastannut luonnoksen sisällöstä tai lain vaatimusten mukaisuudesta; kaavoituksen ohjaus on ollut puutteellista. Kaavakonsultin vastaukset OAS vastineraportissa ovat kovin pyöreyttä ja vältteleviä, esim. Kiinteistöjen arvojen muutoksiin koskevassa kohdassa viitataan vain YVA:han, vaikka YVA:ssa ei nimenomaisesti oteta kantaa kiinteistöjen arvon muutoksiin. 2. Hankealueen kartoissa ja kaavaselostuksessa välttää Hattulan eteläosien rantaosayleiskaava eikä sitä ja sen vaikutusta ole tuotu selkeästi esiin, vaikka se on hankealueen välittömässä läheisyydessä. Tämä asia tulee selkeästi korjata. 3. Hankkeen ekologista kestävyyttä osana suomen energiantuotantoa ei ole käytännössä arvioitu. Suomessa on maatuulivoimahankkeita, joissa on kaavoitus tehtynä, yh92 projektia, yhteensä 9347 MW tehoa (Lähde Suomen uusiutuvat). Niinimäen hanke on täysin marginaalinen suomen energiantuotannon kannalta. Ekologisesti tämä ei ole kestävä hanke, vaan ainoastaan tuhoaa arvokasta luontoa. 4. Osa yleiskaavan osa selvityksissä ei ole johdonmukaisesti käytetty suunniteltujen kokoisia tuulivoimaloita ja tältä osin selvitykset ovat puutteellisia, antavat virheellisen kuvan vaikutuksista ja ne tulee uusia ennen kaavaprosessin eteenpäin viemistä. Kaikissa laskelmissa ja tarkastelluissa on käytettävä suunnitellun maksimikokoisia tuulivoimaloita, 12 tuulivoimalaa (ve1), joiden yksikkö teho on noin 10 MW, voimaloiden roottorin halkaisija 200 m ja	2. Katso vastine kohta 1.18 3. Katso vastine kohta 1.19 4. Katso vastine kohta 1.18
--	---	--

	kokonaiskorkeus 300 m. Esimerkkinä puutteellisista selvityksistä on kuljetus logistiikan selvitys, missä on käytetty selkeästi pienempien tuulivoimaloiden komponenttien mittoja arvioitaessa kuljetusreitien soveltuvuutta satamasta hankealueelle. Kaavaluonnoksen liitteenä olevan logistiikkaselvityksen perusteella ei tiedetä, voidaanko hanko alueelle edes tuodakaan voittavan kokoisten tuulivoimaloiden osia, tai minkälaisia muutoksia reitin varrelle joudutaan tekemään. 5. Mahdolliseen laadittavaan kaavaan on selvästi kirjattava vaatimukset alueen ennallistamista, mukaan lukien perustusten poistaminen, lisäksi on varmistettava, että on olemassa riittävät takuut ennallistamisen tekemiseen kaikissa tilanteissa. 6. Osayleiskaava luonnoksessa ei ole noudatettu riittävästi varovaisuusperiaatetta arvioitaessa haittoja hankealueella ja tarkastelua ei ole ulotettu kylliksi hankealueen ulkopuolisiin vaikutuksiin. Yksi esimerkkinä on suurpetojen osalta lausuma ” lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei ole löydetty”, alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on kuitenkin tehty useita havaintoja ilveksen pennuista, jolloin johtopäätös on lähinnä se, että maastotutkimukset on tehty näiltä osin pintapuolisesti ja Tassu-havaintoja ei ole hyödynnetty. Ja samoin uusimman tutkimustiedon käyttö on vajavaista, tuulivoimaloiden rungot on esitetty pintakäsiteltäviksi vaaleiksi, vaikka esim. tutkimusten perusteella metsäkanalintujen törmäykset vähenevät, jos runkojen alaosat ovat tummia. 7. Kaavoitusprosessin yhteydessä on tehtävä luotettavat arviot vaikutuksista kiinteistöjen arvoon mukaan lukien siirtolinjojen vaikutukset. Jotta arvio olisi luotettava se tulee saada vähintään 3 riippumattomalta taholta ja sen tulee kattaa 10 km:n etäisyydelle oleva alue hankealueesta. Samoin on tehtävä arvio vaikutuksista hankealueen lähellä sijaitsevalle matkailu ja majoitustoiminnalle. Toistaiseksi tällaista arviota ei ole tehty. 8. Yhteenvetona toteamme, että hankealuetta ei voikaan ottaa tuulivoimala käyttöön aiheuttamatta (MRL 39§) kohtuutonta haittaa. Samoin toteamme että 77§b kohta 2)” suunniteltu tuulivoimalan rakentaminen ja muu maankäyttö	5. Katso vastine kohta 1.18 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.14 8. Katso vastine kohta 1.1
--	---	---

	sopeutuu maisemaan ja ympäristöön” ei toteudu. Ja hankealue on liian pieni tuulivoimala käyttöön ja sijaitsee, hiljaisella, erittäin herkällä järviylänpöytä-alueella. 9. Samoin pidätämme oikeuden vaatia sekä tilapäisistä että pysyvistä hankkeen aiheuttamista haitoista ja arvonalennuksista täysimääräistä korvausta. Liite OAS palaute.	9. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 20 1 henkilö	1. Niinimäki on osa Hämeen järviylänpöytä, Etelä-Suomen suurinta yhtenäistä, hiljaista metsäaluetta. Teollisen mittakaavan tuulivoimalat tuhoaisivat sen erityisluonteen. Etelä-Hattula ja Hämeenlinnan länsiosat ovat samaa ylänkökonaisuutta, johon kuuluvat myös Tammelan ja Lopen järviylängöt ja niiden kansallispuistot. Niinimäen hankealueella ja sen lähiympäristössä on lukuisia luontoarvoja, joihin voimalat vaikuttaisivat kielteisesti. Puhtaat ja hiljaiset latvajärvet ovat niistä yksi. Tuulivoimalan rakentamisella olisi erittäin merkittävä luontoa huonontava vaikutus 2. Mökin omistajan allekirjoitan täysin Renkajärviyhdistyksen alla olevan kannanoton: Lähialueen erämaamaisen luonteen – maiseman ja hiljaisuuden – rikkoutuminen estäisi noin 1 000 vapaa-ajan asunnon ja vakituisen asunnon käyttämisen siihen rentoutumis- ja rauhoittumistarkoitukseen, mihin ne on rakennettu ja hankittu. 1) Nykyisessä hiljaisessa ja avarassa ympäristössä voimakkuudeltaan pienetkin äänet kuuluvat ja erottuvat selvästi. Kaukana työskentelevän metsäkoneen ääni erottuu hyvin, vaikka sen äänen voimakkuus olisi alle 30 dB(A). Voimaloiden siipien aikaansaama, muutaman sekunnin välein toistuva 300–500 Hz:n taajuinen, suihkukonemainen ääni erottuu äänimaisemassa selkeästi – vaikka senkin voimakkuus olisi vain 30 dB(A). 2) Voimaloiden ääni on useimmille ihmisille hyvin häiritsevä silloin, kun muu kohina (kuten vilkas tieliikenne tai ilmastointilaitteiden ääni) puuttuu kokonaan. 3) Aivan erilaisiin olosuhteisiin perustuva raja-arvo 40 dB(A) ei ole relevantti raja häiritsevyyden – eli melun – kannalta. 3. Jättimäisten voimaloiden ja niiden vaatimien teiden rakentaminen ja maanotto vaarantaisivat mm. Renkajärven vedenlaadun sekä järven ja	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.6 3. Katso vastine kohta 1.3

	Renkajoen luokituksen erinomaisena vesistönä. Renkajärvi on syvä latvajärvi ja sen veden vaihtuvuus on hyvin hidas. Pienikin kuormitus aiheuttaa merkittävää tuhoa vuosikymmeniksi ja -sadoiksi. 4. Vaatimukseni (allekirjoitan Renkajärviyhdistyksen vaatimukset 100%): 1) Tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi. 2) Hattulan kunnanvaltuusto tekee Etelä-Hattulan aluetta koskevan linjauksen, jossa todetaan alueen luonne ja merkitys koko Hattulan ja Kanta-Hämeen tulevaisuuden kannalta. 3) Kunta sitoutuu kunnanvaltuuston päätöksellä kehittämään Etelä-Hattulaa ja sen elinvoimaa yhteistyössä asukkaiden kanssa pohjautuen alueen nykyisiin vahvuuksiin: erämaamaisuuteen, hiljaisuuteen, puhtaisiin vesistöihin. 4) Mikäli Hattulan kunta ei tee em. päätöksiä vaan kaavan valmistelua jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa ja siihen määräykseksi enintään 30 dB(A) äänenvoimakkuuden maksimiarvo tai vaihtoehtoisesti 3 km:n etäisyys voimaloista lähimpään asuntoon. 5. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseineen.	4. Katso vastine kohta 1.1, 1.11 sekä 1.21 5. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 21 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimahanke on pysäytettävä, ja tuulimyllyjen rakentamisesta on luovuttava. Etelä-Hattulan ja ympäröivien alueiden tuhoaminen yksittäisen pienyhtiön ajamien tuulimyllyjen sallimisella olisi todella iso virhe, jota ei enää jälkeenkäin ole mahdollista korjata. 2. Hämeen liiton tuottaman selvityksen mukaan Hämeen maakuntaan on mahdollista rakentaa useita tuulivoimaloita. Selvityksessä esitetyt 31 potentiaalista tuulivoima-aluetta sijoittuvat koko maakunnan alueelle. Alueet mahdollistavat noin 490 tuulivoimalan rakentamisen. Kuka/ mikä organisaatio koordinoi näitä potentiaalisia tuulivoimaloita? Kaavoitusta valmisteltaessa Hattulan	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.18

	kunnan on tehtävä yhteistyötä naapurikuntien kanssa: Miten lähialueiden muut mahdolliset tai suunnitelmassa olevat tuulivoima-alueet asettuvat suhteessa tähän alueeseen: kohdistuuko joidenkin asukkaiden ympäristöön useampien tuulivoima-alueiden aiheuttamat haitat (esim. Renkajärveä ympäröivä alue). 3. Mitä kautta valtava raskas liikenne alueelle toteutetaan rakentamisen aikana? 4. Hankkeelta on edellytettävä ympäristölupa, jos hanke etenee. 5. Nyt suunniteltu tuulivoima-alue on osa laajaa arvokasta Hämeen järviylänpää ja siellä sijaitsevaa yhtenäistä metsäaluetta, johon sisältyy mm. Hämeenlinnaan kuuluvia laajoja alueita. Hämeen liiton tuulivoimaselvityksen mukaan keskeisimpiä luontokohteisiin kohdistuvia vaikutuksia ovat tuulivoima-alueen jo rakentamisen aikainen melu ja muu häiriö, lisääntyvä ihmisten liikkuminen alueella, tuulivoima-alueen raskas rakentamis- ja huoltoliikenne, huoltotiestön muodostama estevaikutus ja käytävävaikutus sekä eläinten ja ihmisten elinympäristöjen häviäminen, muuttuminen ja pirstoutuminen. 6. Kunnan on otettava huomioon, miten tuulivoima-alue vaikuttaa hankealueen ympärillä olevan alueen rakentamis- ja käyttötarkoituksiin ja elinkeinoihin: joku hyötyy hankkeesta ja toiset kärsivät tuulimyllyjen aiheuttamista haitoista ja myös omaisuutensa arvon ja käyttömahdollisuuksien alenemisesta. Vaikuttaa siltä, että mahdolliset hyödyt ohjautuvat Hattulaan, ehkä sielläkin enemmän keskustaajaman asukkaille, ja haitat tulevat naapurikunnan asukkaiden osaksi, ja myös tuulivoima-alueen lähellä asuvien hattulalaisten osaksi. Ihmiset joutuvat eriarvoiseen asemaan. 7. Lisäksi kunnan on selvitettävä hanketoimijoiden taloudelliset taustat ja vastuut. Vaikuttaa siltä, että tuulivoimahankkeista on tullut alan yritysten villiä kaupankäyntiä. 8. Kuinka lyhytnäköisestä taloudellisen hyödyn tavoittelusta tässä voi olla kysymys? Voivatko rakentamisvaiheen ja myllyjen suhteellisen lyhyen toimintajan työllistämisaikutukset ja muut yksityisille maanomistajalle ja kunnalle tulevat tuotot olla niin suuria, että lähellä ihmisten asuinalueita oleva luonto	3. Katso vastine kohta 1.13 4. Katso vastine kohta 1.21 5. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.3 6. Katso vastine kohta 1.14, 1.15 sekä 1.8 7. Katso vastine kohta 1.10 8. Katso vastine kohta 1.15
--	--	--

	voidaan uhrata, ja ihmisille voidaan aiheuttaa monenlaista haittaa - alueen ihmisten vastustuksesta huolimatta? Myllyistä mahdollisesti saatava ja kokonaisuudessaan aika vähäinen ja suhteellisen harvoille kohdentuva taloudellinen hyöty tulee vain n. 20 vuoden ajanjaksolle, ja sen saamiseksi hävitetään vähintään kymmenen/kymmeniä neliökilometrejä luontoa, joka ei sen jälkeen palaudu enää koskaan, ei ainakaan satoihin vuosiin. Tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutukset kyseisen alueen ja sen ympäristön asukkaiden elämään sekä ympäröivien alueiden kasvillisuuteen ja eläimistöön ovat murskaavia ja laajoja.	
Mielipide 22 1 henkilö	1. Vaadin välitöntä keskeytystä hankkeelle. 2. Ensimmäisenä perusteluna hankkeen keskeytykselle pidän lintujen elinympäristön vaarantumista. Olen mökkeillyt alueella yli 37 vuoden ajan (ympäri-vuotisesti) ja näiden vuosien aikana havaintoja linnuista on paljon. Keskityn kuitenkin nyt viimeisten 5 vuoden aikana tehtyihin havaintoihin. Alueella pesii muun muassa kuikkia, kaakkuri, laulujoutsenia, kalasääksi, isokoskeloita, erilaisia pöllöjä, kurkia, harmaa haikaroita, telkkiä sekä suohaukkoja ja muita haukkoja kuten tuulihaukka. Jokainen kevät sekä syksy olemme tehneet havaintoja monista muuttavista linnuista muutama mainitakseni härkälintu, tuntu-rihanhi, kanadanhanhi, nokikana sekä telkkä. Havaintoja on tehty kevät jäillä useampana vuonna maakotkista sekä syksyisin myös merikotkat lentävät vuosit- sittain yli. Mainittakoon vielä oma henkilökohtaisesti merkittävä havainto muutamana vuonna putkeen, valkoinen kaunotar, jalohaikara. Käytän paljon näiden tunnistusten varmistamiseen muuttolintujen kevät puhelinsovellusta. 3. Toisena perusteluna pidän erämaajärvi alueen maiseman turmelemista. Renkajärvi on poikkeuksellinen järvi maisemineen ja lajeineen. Järvellä muutama vuosi sitten tehdyn tutkimuksen (Helsingin yliopiston toteuttama tutkimus, Kahilainen Kimmo) mukaan sen eliöihin kuuluvat muun muassa jääkauden aikainen äyriäslaji. Täällä ihmiset ja muut lajit elävät harmoniassa ympäröivän luonnon kanssa, eikä tuulivoimaloiden sijoittaminen ole järkevää tai eettistä kenenkään kannalta tälle alueelle. Koska tuulivoimaloiden	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.4

	ympäristöhaitoista ei ole tarpeeksi pitkittäistutkimusta näen sen tällaiselle alueelle sijoittamisen edesvastuuttomana tekona kaikin puolin. Koska alue toimii pääsääntöisesti ihmisille juuri luonnonrauhan tyyssijana ei tänne yksinkertaisesti voi sijoittaa suuria ja korkeita tuulimyllyjä. 4. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini sekä osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 23 1 henkilö	1. Vastustan ehdottomasti niin sanottua Niinimäen tuulivoimala aluetta. Ilmeisesti siinä on tarkoitus tuhota noin 1000 hehtaaria metsää, luontoa pilkkueläinten asuinalueita, marjastusmaastoa ym. Toivon, että päätöstä ei tehdä verotulojen vuoksi. Niin ” seteli-selkärankaisia” eivät Hattulan päättäjät voi olla?	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 24 1 henkilö	1. Olen ehdottomasti vastaan tuulivoimaloita. 2. Kalastan lähes viikoittain Takajärvellä. Isoin laskuoja takajärven tulee juuri tuolta tuulivoimaloilta suunnitellulta alueelta. Kuinka rakennuttaja pystyy takamaan, ettei maaston muokkauksella aiheuteta lisäravinteiden kulkeutuminen takajärven ja veden sakenemista. Lisäksi tietenkin kaikki muu haitta mitä myllyt aiheuttavat. Melu, luonto kato... Ynnä muu.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3
Mielipide 25 1 henkilö	1. Haluaisin sanoa mielipiteeni Niinimäen tuulivoimahankkeesta, sillä vastustan hanketta vahvasti. Luettuani useita kirjoituksia tuulivoimaloiden haittavaiikutuksista, olen erittäin huolissani tämän suuren asumattoman ja eläinrakkaan alueen pilaamisesta. Totta, että Suomi tarvitsee tuulivoimaa, mutta Suomessa on paljon laajempia asumattomia alueita, joilla ei ole esimerkiksi vapaa ajan asuntoja niin paljon kuin juuri tämän kyseisen alueen reunamilla. Ja kyseessä on yhteenlaskettuna valtava omaisuuden arvonalennus, jos mietitään esimerkiksi vapaa ajan asuntoja, joita tämän alueen reunamilla paljon. Näistä kohteista on joko kuulo tai näköyhteys voimaloihin. Nyt alueella saa vapaasti	1. Katso vastine kohta 1.1

	asustaa muun muassa karhut, sudet, ilvekset mutta tunnetusti tuulivoimalat juuri ajavat useita nisäkkäitä pois alueeltaan. 2. Lisäksi tuulivoimaloiden infraäänien on todettu olevan vaaraksi eläinten lisäksi ihmisille, muun muassa aiheuttaen sydänoireita. Näitä tutkimuksia ei ole tehty suomessa, vaan ulkomailla. Yksi asia on korviin kuultava melu, joka tässä tapauksessa tulisi moninkertaisena. 3. Käsittääkseni alueen tulisi peittämään suuri sora alue, joka siten peittäisi tieltään valtavan alueen, jota tähän asti on käytetty sienestystykseen, marjastukseen, metsästyksen ja muuhun vapaa ajan liikuntaan. Ja tämä on merkittävä asia alueen läheisyydessä asuville ja vapaa-ajan asunnon omaaville ihmisille. 4. Tuulivoimaloiden lavoista on myös tutkittu irtoavan luontoon mikromuovia, joka esimerkiksi tässä tapauksessa kulkisi jokien ja ojien mukana läheisiin, yksiin suomen puhtaimmista järvistä: takajärveen ja renkajärveen. Toivon to-della, että tämä hanke ei toteutuisi. 5. Haluaisin vielä lisätä viestiini, onko lähialueella havaitut liito oravat otettu huomioon? Tämä pitäisi myös tutkia, sillä noin kilometrin päässä suunnitel-luista voimaloista asuu liito-oravia. Olemme tästä asiasta olleet yhteydessä myös luontoliittoon.	2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.20 5. Katso vastine kohta 1.3
Mielipide 26 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen tuulivoimahanketta ja kaavoitusta. Syy on maisemalli-nen haitta ja meluhaitta.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 27 2 henkilöä	1.YVA-selostuksen sisällöstä. Ecobio Oy:n pääosin laatima YVA-selostus si-sältää laaja-alaisen kuvauksen hankkeesta ja sen keskeisistä ympäristövaiku-tuksista. Kokonaisuutena selostus kuitenkin osoittaa, ettei Niinimäen tuulivoi-mateollisuusalue sovellu suunniteltuun paikkaan Renkajärven ja Takajärven välisellä kannaksella. Suunnittelualue on pieni (1032 ha) myllyjen määrään ja massiiviseen kokoon (maks. 12 voimalaa, yksikköteho 6–10 MW, pyyhkäisy- korkeus maks. 300 metriä) nähden. Voimaloiden keskinäiset minimietäisyydet ovat myös varsin pienet, noin 700–800 metriä. Kontrasti alueen luonteen – hil-jainen metsäinen ylänköalue – ja tuulivoimaloiden massiivisen koon välillä on kestämaton.	1. Katso vastine kohta 1.1

	2. Suomeen aikaisemmin rakennetut tuulivoimalat ovat olleet huomattavasti tai ainakin selvästi nyt suunniteltuja voimaloita pienempiä. Tuulivoimaloiden keskimääräiset napakorkeudet ovat tilastojen mukaan kasvaneet 1990-luvun alle 60 metrin napakorkeuksista 2020-luvun keskimääräisiin 140 metrin napakorkeuksiin (YM:n julkaisu 2024:31 s. 9). Nyt suunnitelluissa tuulivoimaloissa on kysymys kokonaan toisen mittaluokan rakennelmista. Tuulivoimaloiden koossa tapahtunutta mittavaa muutosta ei ole kuitenkaan otettu riittävällä tavalla huomioon YVA-selostuksessa, vaan hankkeesta päinvastoin piirtyy kuva samanlaisena voimalahankkeena kuin on tähän asti rakennettu Suomessa. Voimaloiden koko olisikin tullut suhteuttaa tehtyä paremmin alueen erityisiin luonnon-, virkistys- ja elinolosuhteisiin, ja sen olisi tullut näkyä selvemmin esimerkiksi maisema-, melu- ja välkevaikutusten arviointia koskevissa johtopäätöksissä. Periaatteellisesti kysymys on siitä, miten eteläisen Suomen vaihtelevat olosuhteet ylipäänsä voivat sopeutua yhä kasvavien voimalarakenteiden aiheuttamiin muutoksiin ympäristössä. 3. YVA-selostuksessa on toisaalta kuitenkin tuotu yksittäisesti esille Niinimäen hankkeesta aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia ympäristölle. Yhteenvedo-osassa on muun muassa todettu (s. v), että hankkeen voi arvioida aiheuttavan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia eliöstölle, linnustolle, ekologisiin yhteyksiin, maisemaan ja kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön, välkeolosuhteisiin, elinoloihin sekä virkistykseen. Yhteenvedossa ja luvussa 7 olevassa arvioinnin päätuloksissa esimerkiksi liito-oravalle toiminnanaikaiset vaikutukset arvioidaan kohtalaisen kielteisiksi. Susille aiheutuvat yhteisvaikutukset arvioidaan suuresti kielteisiksi. Molempien hankevaihtoehtojen vaikutukset EU:n lintudirektiivin lajistoon arvioidaan toimintavaiheessa suuren kielteisiksi. Alueella on kurjen päämuuttoreitti, minkä vuoksi toimintavaiheen vaikutuksen todetaan olevan kohtalaisen kielteinen. Isosaaren ja Niinimäen hankkeiden toteutuessa Rengon kaakkurilampiin (FINIBA-alue) katsotaan syntyvän suuren kielteisiä yhteisvaikutuksia. Yhteisvaikutusten myötä metsälajien elinympäristöjä todetaan häviävän entistä enemmän. Normaalitoiminnan	2. Katso vastine kohta 1.19 3. Katso vastine kohta 1.1
--	--	--

	aikaiset vaikutukset arvioidaan kohtalaisen kielteiseksi, ja ne koostuvat pääasiassa Vuohiniemen ydinalueeseen kohdistuvista melun aiheuttamasta häiriövaikutuksesta. Niinimäen ja Rengon Isosaaren yhteisvaikutuksen esimerkiksi välkkeen osalta katsotaan suuren kielteiseksi. Vaikutus elinympäristöön ja viihtyvyyteen (virkistyskäyttö) sekä sosiaalisiin oloihin katsotaan YVA-selostuksessa suuren kielteiseksi alueen herkkyyden vuoksi. YVA-selostuksen johdopäättösosassa (osa V) on puolestaan todettu, että merkittävistä kielteisistä vaikutuksista vaikutukset pesimälinnustoon, ekologisiin yhteyksiin, maisemaan, virkistykseen sekä sosiaaliset vaikutukset ovat sellaisia, joita ei voida helposti pienentää. Suuret välkevaikutukset voidaan estää rajoittamalla välkettä aiheuttavien voimaloiden toimintaa. Sähkönsiirron vaikutuksia lajeihin voidaan pienentää muuttamalla hieman voimajohdon reittiä tai valitsemalla toinen vaihtoehto. Vaikutukset linnustoon, maisemavaikutukset Hämeen Härkätien läheisten maisemien takia sekä sosiaaliset ja virkistysvaikutukset arvioidaan kuitenkin suuriksi, vaikka haittojen lieventämiskeinoja sovellettaisiin. YVA-selostuksessa on näin ollen päädytty huomattavan useassa kohden kriittiselle kannalle hankkeesta etenkin, kun kysymys on voimaloiden toiminnanaikeisten ympäristövaikutusten arvioinnista. Niin kuin edellä on todettu, keskeistä osaa kielteisestä vaikutuksesta ei voida poistaa tai rajoittaa lieventämiskeinoja käyttämällä. Esille nostettuja kielteisiä vaikutuksia tulee siksi tarkastella yhdessä. Tämä tuo paremmin esille sen, ettei Niinimäen alue sovellu suunnitellun suuruisten voimaloiden sijoituspaikaksi yhteen luonnonolosuhteitaan herkimmistä ja hiljaisimmista alueista Etelä-Suomen alueella. Kielteiset vaikutukset sitä paitsi kasvavat Niinimäen ja Isosaaren tuulivoimala-alueiden yhteisvaikutuksen seurauksena. 4. YVA-selostuksen sisältövaatimusten täyttyminen. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksella tarkoitetaan hankkeesta vastaavan laatimaa asiakirjaa, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio niiden todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista (YVA-lain 252/2017, 2 § 4 kohta). Arviointiselostus laaditaan arviointiohjelman ja	4. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.10
--	---	---

	yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Sisältövaatimuksena edellytetään, että arviointiselostus muun muassa sisältää kuvauksen hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista, niiden lieventämisestä, seurannasta ja vaihtoehtojen vertailusta, tiedot ympäristövaikutusten arviointimenettelyn toteuttamisesta ja yleis-tajuisen yhteenvedon (YVAL 19.2 §). YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:n mukaan arviointiselostuksessa on esitettävä tarpeellisessa määrin tiedot, jotka ovat tarpeen perustellun päätelmän tekemiselle ottaen huomioon kulloinkin saatavilla oleva tietämys ja arviointimenetelmät: ...kuvaus vaikutusalueen ympäristön nykytilasta ja sen todennäköisestä kehityksestä, jos hanketta ei toteuteta (4 kohta); arvio ja kuvaus hankkeen ja sen kohtuullisten vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista (6 kohta); vaihtoehtojen ympäristövaikutusten vertailu (8 kohta); tiedot valitun vaihtoehdon tai vaihtoehtojen valintaan johtaneista pääasiallisista syistä, mukaan lukien ympäristövaikutukset (9 kohta); ehdotus toimiksi, joilla vältetään, ehkäistään, rajoitetaan tai poistetaan tunnistettuja merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia (10 kohta). YVA-asetuksen 4.2 §:n mukaan todennäköisesti merkittävien ympäristövaikutusten arvion ja kuvauksen on katettava hankkeen välittömät ja välilliset, ka-sautuvat, lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin pysyvät ja väliaikaiset, myön-teiset ja kielteiset vaikutukset sekä yhteisvaikutukset muiden olemassa ole-vien ja hyväksytyjen hankkeiden kanssa. Kuten edellä olevista lain- ja asetuk-senkohdista käy ilmi, vaihtoehtojen vertailu ja perusteluvelvollisuus vaihtoehdon tai vaihtoehtojen valinnalle ovat YVA-selostuksen keskeisiä lähtö-kohtia. Näiden seikkojen merkitystä on alleviivattu myös oikeuskirjallisuudessa. Teoksessa Ismo Pölönen – Juha Perho: YVA-oikeus. Uudistunut ympäristövaikutusten arviointimenettely (Edita 2018 s. 110–111) on todettu, että vaihtoehtojen vertailulla pyritään selvittämään, mikä vaihtoehto voitaisiin valita ja millä perusteilla sekä onko ehdotetun hankevaihtoehdon toteuttaminen perusteltua vai ei. Vaihtoehtojen vertailu toteuttaa osaltaan YVA-direktiivissä	
--	--	--

	edellytettyä valitun vaihtoehdon perusteluvelvollisuutta. Teoksen mukaan vaihtoehtojen esittämisen tulisi tapahtua yhteismitallisessa muodossa siten, että yhteysviranomaisen ja osallisten on mahdollista ottaa kantaa vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuuteen ja edullisuusjärjestykseen. Vertailun tulisi siksi sisältää kuvaus vaihtoehtojen vaikutusten eroista ja perustelut vaihtoehtojen paremmuudesta eri näkökulmista. Niinimäen tuulivoimahankkeen YVA-selostus ilmentää perimmältään epäilevää suhtautumista hankkeen eteenpäin menon mahdollisuuksiin. Tästä huolimatta hankkeelle näytetään selostuksen johtopäätösosassa (osa V) vihreää valoa, ilman että selostuksen muissa osissa olevia arvioita hankkeen kielteisistä ympäristövaikutuksista pyrittäisiin erityisemmin kumoamaan. Katsomme, että arviointia ei ole siten tehty avoimesti eri vaihtoehtoja riittävästi punniten. 5. Punninnassa olisi esimerkiksi tullut ottaa huomioon alueen sijainti kurjen päämuuttoreitin varrella. Tältä osin voidaan viitata korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun KHO 2016:14, jossa katsottiin, että jopa yleiskaavaa yleispiirteisemmässä maakuntakaavassa on varmistuttava siitä, että lintujen päämuuttoreiteille tai välittömästi niiden läheisyyteen osoitettavien tuulivoimaloiden toteuttamisesta ei aiheudu sellaisia yhteisvaikutuksia, jotka estäisivät kaavassa tarkoitetun tuulivoimaratkaisun toteuttamisen. Yleiskaavassa vaikutukset tulee kyetä arvioimaan tarkemmin. Nyt tehtyjen selvitysten ja esitettyjen perustelujen perusteella ei kuitenkaan voida varmistua siitä, että tuulivoimaloiden vaikutukset ja erityisesti yhteisvaikutukset voidaan sovittaa yhteen muuttolinnuston suojelua koskevien vaatimusten kanssa. Riskit haitallisista vaikutuksista kohdistetaan räikeällä tavalla varovaisuusperiaatteen vastaisesti linnuston kannettavaksi (toivottu väistökäyttäytyminen). 6. Tuulivoimahankkeen esille nostettujen merkittävien ja suurten kielteisten ympäristövaikutusten olisikin tullut johtaa siihen, että tarkastelussa olisi ollut esitettyä selvemmin esillä myös nollavaihtoehto (VE0) eli hankkeen toteuttamatta jättäminen. Edellä esitetyistä syistä katsomme, ettei arviointi täytä YVA-selostukselle asetettuja vaatimuksia ja muodosta riittävää tietoperustaa	5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.10
--	---	--

	perustellun päätelmän tarpeisiin. Koska osallisille ei ole tarjottu kattavia tietoja eri vaihtoehtojen vaikutuksista ja niiden vertailusta, YVA-selostus ei täytä myöskään riittäviä osallistumisoikeuksien (vuorovaikutuksen) edellytyksiä, joita YVA-direktiivin (2011/92/EU) 6 artiklan 4 kohdassa edellytetään. Tuulivoimaloiden maisemavaikutukset. Lähtökohdaksi 7. Arviointiselostuksen on määrä koskea hankkeen ja sen vaihtoehtojen todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia (YVAL 2.4 ja 19.2 §, YVAA 4 § 6 kohta). Vaikutusten merkittävyysarviossa voidaan hakea johtoa YVA-lain liitteen 2 luettelosta. Luettelossa vaikutusarvioinnissa huomioon otettavia tekijöitä ovat hankkeen ominaisuudet, hankkeen sijainti sekä vaikutusten luonne. Hankkeen sijainnin kohdalla mainitaan yhtenä kriteerinä ”historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävät maisemat ja kohteet”. Maisemalla on siten oma erityinen asemansa merkittävien ympäristövaikutusten arvioinnissa. Suomen YVA-käytännössä on vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa hyödynnetty arvioinnin työkaluja oppaita ja ohjeita, jotka on laadittu ensisijaisesti hyvien käytäntöjen näkökulmasta. (Pölönen – Perho s. 117) Yhtenä arviointikeinona on IMPERIA-hankkeen ARVI-menetelmä, jota on käytetty myös tässä YVA-selostuksessa. Tämän lisäksi merkitystä on syytä antaa ympäristöministeriön ohjauskeinoille, joita ministeriöllä on ympäristöhallintoa yleisesti ohjaavana viranomaisena. Ympäristöministeriön vuoden 2024 ohjeet. Tuulivoimaloiden koko ei ole vakiintunut, vaan se on päinvastoin kasvanut huomattavasti viime vuosina. Tällä hetkellä on suunnitteilla yhä suurempia tuulivoimaloita, mikä lisää kontrastia voimalarakennelmien ja niiden vaikutuspiirissä olevan ympäristön välillä. Maisemavaikutusten arvioinnilla on tunnetusti huomattava merkitys tuulivoimarakentamisen suunnittelussa. Valtionhallinto – ympäristöministeriö – onkin ilmaissut huolensa yhä massiivisempien tuulivoimaloiden soveltuvuudesta ympäristöön, sen rakenteeseen, laatuun ja luonteeseen. Ympäristöministeriö (YM) on tästä syystä vuonna 2024 päivittänyt aikaisempaa ohjettaan tuulivoimaloiden maisemavaikutusten arvioinnista (YM:n julkaisu	7. Katso vastine kohta 1.4
--	---	-----------------------------------

	2024:29, aikaisemmat ohjeet vuodelta 2016). Ympäristöministeriön vuoden 2024 ohjeisiin sisältyy huoli siitä, etteivät IMPERIA-hankkeessa esitetyt ohjeelliset luokitukset ota riittävällä tavalla huomioon tuulivoimaloiden koossa tapahtunutta muutosta. Ohjeiden mukaan arvioinnin lähtökohtana tulisikin olla se, että tuulivoimaloiden vaikutusten merkittävyys kasvaa suhteessa siihen, kuinka suuri kontrasti on tuulivoimarakentamisen ja ympäristön ominaispiirteiden tai niiden osatekijöiden välillä. Niinpä ympäristöministeriön mukaan erämaisessa, ihmisen toimintojen ulkopuolisessa luonnonympäristössä kontrasti on suurimmillaan, kun taas suurimittakaavaiset maa- ja metsätalousalueet ovat luonteeltaan tuotantomaisemaa, jolloin tuulivoiman tuotanto ei välttämättä ole ristiriidassa alueiden luonteen kanssa. Ohjeissa on edelleen katsottu, että avoimeen maaseudun peltomaisemaan saattaa liittyä maisema-arvoja tai alueella saattaa sijaita perinteisiä, pienimittakaavaisia, ajallisesti ”pysähtyneitä” ympäristöjä. Tällaisessa tilanteessa kookas, moderni energiantuotantorakenne voi olla ristiriidassa ympäristön kanssa (s. 79–81). 8. Ohjeissa on tuotu erikseen esille, että suunnittelussa ja kaavoituksessa tulee huolehtia myös valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta (s. 51). Edellä esitetyistä lähtökohdista ympäristöministeriön vuoden 2024 ohjeisiin on – IMPERIA-hanketta täydentäen – koottu kriteeristö tuulivoimarakentamisen aiheuttamien maisema-vaikutusten merkittävyyden arvioinnista (s. 86 ss.). Ohjeiden tarkoituksena on auttaa vaikutuskohteen oleellisten piirteiden tunnistamista kuten sitä, mikä herkkyyssluokka (vähäinen – erittäin suuri) vastaa vaikutuskohdetta parhaiten suhteessa arvioitavaan muutokseen (tuulivoimarakentaminen). Merkitystä on tuolloin vaikutuskohteiden tunnistamisella ja herkkyyden arvioinnilla sekä tuulivoimarakentamisen aiheuttaman muutoksen suuruuden ja suunnan (kielteinen, myönteinen) arvioimisella (analyysillä). Muutoksen suuruus (taulukko 10) on esimerkiksi erittäin suuri, kun tuulivoimalat sijaitsevat lähivaikutusalueella/välittömässä lähiympäristössä, ja muutos näkyy arvioidussa kohteessa laajalle alueelle, laajoissa näkymäsektoreissa ja esteettömästi sekä	8. Katso vastine kohta 1.4
--	---	-----------------------------------

	tuulivoimalat peittävät laajasti horisonttia. Samaan kategoriaan kuuluu se, että muutos mitätöi maiseman tai kulttuuriympäristön kannalta tärkeiden ominaispiirteiden säilymisen mahdollisuudet, esimerkiksi historiallisesti arvokkaan kulttuurimaiseman visuaaliset ominaisuudet ja maiseman historiallinen tunnelma katoavat muutoksen myötä. Ympäristöministeriön ohjeissa edellytetään erikseen myös useiden tuulivoima-alueiden yhteisvaikutuksen arvioimista (s. 99 ss.). 9. Asian arviointi. Suunnitteilla oleva Niinimäen teollisuusalue on tarkoitus sijoittaa kahden järven rajaamalle kannakselle, joka on pääasialliselta tyypiltään metsäistä ja soista rakentamatonta maisemaa. Järviltä katsottuna luonnonmaiseman piirteet korostuvat. Esimerkiksi Renkajärvi on kivikkoinen, pitkä ja kapea järvi, jonka rakennukset peittyvät valtaosin havu- ja lehtipuuston sekaan. Järveltä katsottuna maisema on herkkää erämaatyypistä luonnonympäristöä, jolla on sellaisenaan huomattavaa arvoa alueen vakituksille ja vapaaajan asukkaille. YVA-selostuksessa ei ole otettu riittävästi huomioon Renkajärven maisemassa tapahtuvaa muutosta eikä etenäkään pitkän ja kapean järven läntisen rannan asukkaita, joiden maisemaa myllyt pyörivine lapoineen ja välkeineen tulisivat dominoimaan. 10. Osa hankealueesta sijaitsee myös Hämeen Härkätien läheisyydessä. Hämeen Härkätie on vanha keskiaikainen tie, joka on toiminut merkittävänä kauppaja- ja hallinnollisena väylänä Turun ja Hämeen linnojen välillä. Talvella tie on kulkenut Renkajärven poikki ja edelleen alueella, jolle nyt suunnitellaan mittavaa tuulivoimateollisuusaluetta. Niin kuin mallinnuksista käy ilmi, suunnitteilla oleva Niinimäen tuulivoimateollisuusalue näkyisi huomattavassa määrin Hämeen Härkätien avoimessa maisemakokonaisuudessa, ja se heikentäisi olennaisesti tien kulttuurihistoriallista merkitystä koko Kanta-Hämeessä, mutta myös valtakunnallisesti. Portaittaisessa tarkastelussa visuaaliset ja kulttuuriset vaikutukset olisivat välittömiä tuulivoimala-alueen läheisen sijainnin vuoksi. YVA-selostuksessa on ilmoitettu, että selvitystyössä on otettu huomioon ympäristöministeriön vuoden 2024 ohjeet. Tämä ei käy riittävästi ilmi	9. Katso vastine kohta 1.4 10. Katso vastine kohta 1.4
--	---	--

	selvityksestä eikä sen johtopäätöksistä. Selostuksessa on päinvastoin pyritty dementoimaan ympäristöministeriön uusien ohjeiden merkitys, siltä osin kuin kysymys on voimaloiden mittaluokassa tapahtuneen muutoksen suhteuttamisesta alueen herkkiin ja arvokkaisiin ominaispiirteisiin. YVA-selostuksessa suoritettua arviointia mukaan (s. 145 ja 147) normaalitoiminnan kielteiset maisemavaikutukset arvioidaan suuriksi Renkajärven ja Takajärven ympäristössä sekä valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan Hämeen Härkätien avoimissa maisemissa. Johtopäätösoasassa kuitenkin katsotaan, että suuren kielteisistä maisemavaikutuksista huolimatta ”suoraa estettä toteuttamiselle ei ole”, koska ”valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ei ole suoraan suojeltu lainsäädännöllä”. (s. 357). Viimeksi mainittu lausuma on harhaanjohtava ja tarkoitushakuinen, koska se voidaan lukea niinkin, että jos jotain ei ole suoraan kielletty laissa, se voidaan toteuttaa ympäristö- ja kulttuurihistoriallisista arvoista piittaamatta. 11. Niin kuin YVA-selostuksessa on todettu (s. 48), maisemavaikutuksen muutoksen voimakkuutta voidaan sinänsä arvioida asiantuntija-arviona suhteessa sen aiheuttamaan häiriöön. Maisemalliset seikat ovat samalla kuitenkin osa oikeusharkintaa ja voivat muodostaa oikeudellisen esteen tuulivoimaloiden rakentamiselle, niin kuin maankäyttö- ja rakennuslain (alueidenkäyttölain) 39 §:n 2 momentissa ja 77 b §:ssä todetaan yleiskaavaa koskevien edellytysten osalta. Lainsäätäjä on nostanut siten erikseen esille tuulivoimaloiden sopeutumisvaatimuksen maisemaan ja ympäristöön. Tämä vaatimus nousee yhä tärkeämmälle sijalle myllyjen ollessa huomattavan massiivisia, niin kuin ne tässä tapauksessa ovat. Perustuslain 20 §:n ympäristöperusoikeus edellyttää samoin kestävä kehityksen kuten asuin ympäristön turvaamiseen ja kulttuuriarvojen vaalimiseen liittyvien seikkojen huomioon ottamista, mikä sekin tukee edellä esitettyjä seikkoja maisemavaikutuksen merkityksestä päätöksenteossa. Yhtiön näkemys on myös vastoin ympäristöministeriön ohjeissa omaksettua lähtökohtia, ja siinä on ilmeisen tietoisesti sivuutettu se, kuinka massiivisista voimaloista suunnitelmissa on kysymys esillä olevaan ympäristöön	11. Katso vastine kohta 1.4
--	---	------------------------------------

	suhteutettuna, ottaen varsinkin huomioon myllyjen maisemallinen yhteisvaikutus hankealueen kokoon nähden. Rengon Isosaaren hanke lisää kielteistä maisemavaikutusta Renkajärven ja Takajärven avoimessa järvimaisemassa, mutta tämäkin pyritään sivuuttamaan YVA-selostuksessa ja sen johtopäätöksissä. 12. On selvää, ettei esillä oleva alue Etelä-Suomen maisemallisesti ja kulttuurisesti arvokkaana kokonaisuutena sovellu mittasuhteiltaan massiivisen teollisuusalueen rakentamiseen. Liitämme oheen myös Aalto-yliopiston maisema-arkkitehdin Emilia Weckmanin lausunnon, jossa on päädytty samaan lopputulokseen seuraavasti: "Alue ei sovellu merkittävien maisemallisten arvojensa johdosta tuulivoimarakentamiseen. Tämän tulee näkyä myös YVA:n loppupäätelmissä. Hanke tulee jättää toteuttamatta." 13. Meluselvitys. YVA-selostuksessa (s. xiv-xv) on päädytty sille kannalle, etteivät meluohjearvot (40 dB) ylitä kummankaan hankevaihtoehdon kohdalla asuin- ja lomarakennusten pihapiirissä. Hankkeen suuremman meluvaikutuksen katsotaan kohdistuvan sen sijaan hankealueen virkistyskäyttöön alueen rauhallisen ja hiljaisen luonteen vuoksi. Vaikutusalueen kohtalaisen herkkyyden takia vaikutuksen merkittävyys arvioidaan siten kohtalaisen kielteiseksi molemmissa vaihtoehdoissa. YVA-selostuksen mukaan Rengon Isosaaren hanke ei myöskään aiheuta ohjearvojen ylittymistä. 14. Voimalahankkeen lähialueen vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden määrä on huomattavan suuri, ja osa asunrakennuksista sijaitsee ainoastaan 1,5 kilometrin etäisyydellä voimaloista. Näin lyhyt etäisyys on kohtuuttoman pieni tuulivoimaloiden massiiviseen kokoon nähden, ottaen huomioon myös se, että voimalat sijaitsevat lähellä toisiaan. Useassa kunnassa onkin ryhdytty määrittämään voimaloiden vähimmäisetäisyyksiä, ja tuolloin on voitu päätyä kahden kilometrin vähimmäisetäisyyden kannalle myös tilanteessa, jossa voimalat ovat nyt esitettyä huomattavasti pienempiä. 15. Huomio kiinnittyy lisäksi siihen, että tuulivoimaloiden koossa tapahtuneesta voimakkaasta muutoksesta huolimatta melu- ja äänitasoja arvioidaan	12. Katso vastine kohta 1.1 13. Katso vastine kohta 1.6 14. Katso vastine kohta 1.2
--	--	--

	edelleen samojen ohjeiden ja mallinnusten pohjalta kuin aikaisemmin, jolloin myllyt olivat nykyistä huomattavasti pienempiä. Voimaloiden sijainti lähellä toisiaan saattaa muutenkin vääristää melumallinuksen luotettavuuden, minkä osalta varaamme mahdollisuuden esittää lisäselvitystä myöhemmin erikseen lähetettävillä analyysillä. Katsomme, että myös ELY-keskuksen tulee hankkia lisäselvitystä tämän kysymyksen osalta (virallisperiaate asian selvittämisessä). Yhteysviranomaisen (ELY-keskus, s. 44) korosti jo YVA-ohjelmaa koskevassa lausunnossaan, että YVA-selostuksessa tulee arvioida muodostuvan melun laatua ja häiritsevyyttä ottaen huomioon YVA-ohjelmasta annetut palautteet sekä ympäröivän alueen äänimaisema ja käyttötarkoitus. Lausunnossa samoin edellytettiin, että arvioinnissa tulee hyödyntää vastaavista, jo toteutuneista kohteista saatavaa tietoa ja että äänimaisemaan kohdistuvia muutoksia ja niiden merkittävyyttä arvioitaessa on tarpeellista selvittää alueen nykytilanne riittävän tarkasti. ELY-keskus totesi vielä, että selvityksessä tulee ottaa huomioon arviointiohjelmasta annetuissa mielipiteissä esiin nostettu hankealueen ja sen ympäristön erityisen hiljainen luonne. Saamamme käsityksen mukaan meluarviointi on tehty niin sanottua tavanomaista mallinnusta käyttäen, eikä sitä ole suhteutettu riittävästi alueen poikkeuksellisen hiljaiseen luonteeseen, toisin kuin ELY-keskuksen lausunnossa on edellytetty. Se, ettei selostuksessa ole kuvattu riittävän havainnollisella tavalla melumaiseman muutosta siirryttäessä luonnonmukaisesta ympäristöstä teollisen tuulivoimatuotannon olosuhteisiin, muodostaa siten selkeän puutteen YVA-selostuksen sisällössä. 16. Samoin voidaan kysyä, onko arvioinnissa otettu riittävällä tavalla huomioon alueen rakennuskantaa, joissa äänieritys on toisenlaista (vähäisempää) kuin uudemmissa ja vakituisesti käytössä olevissa rakennuksissa. Arviolta pääosassa loma-asunnoista tuuletus tapahtuu avoimin ikkunoin eikä ilmastointilaittein, jolloin alttius melusta aiheutuville häiriöille korostuu. Asiassa olisi-kin ollut syytä tehdä kiinteistökohtainen selvitys vaikutusalueen rakennusten ääneneristävyydestä osana meluvaikutuksen arviointia. Edellä esitetyillä perusteilla katsomme, ettei suunniteltu alue sovellu myöskään meluvaikutusten	15. Katso vastine kohta 1.6 16. Katso vastine kohta
--	---	---

	osalta massiivisen tuulivoimateollisuusalueen sijoituspaikaksi. Ongelmana on erityisesti voimaloiden keskinäinen sijainti lähellä toisiaan, mistä seuraa merkittäviä kielteisiä vaikutuksia ympäristölle. Katsomme, että asiassa tulee siten päätyä nollavaihtoehtoon (VE0) eli hankkeen toteuttamatta jättämisen kannalle. 17. Lopuksi. ELY-keskuksella on keskeinen rooli esillä olevan hankkeen merkittävien ympäristövaikutusten arvioinnissa (YVA-lain 2 §:n 8 kohta ja 23 §). Päätelmää tehtäessä edellytetään otettavaksi huomioon muun muassa arviointiselostuksesta annetut mielipiteet ja lausunnot (YVAL 2.1 § 8 kohta). Päätelmässä esitettävät johtopäätökset on myös perusteltava. ELY-keskuksen tulee ottaa siten YVA-selostuksessa olevat kriittiset näkökohdat asianmukaisesti huomioon ja tehdä asiasta virkavastuuseen perustuva objektiivinen arvio osana perustellun päätelmän antamista. Toisin kuin YVA-selostuksessa on tehty, asiassa tulee ottaa asianmukaisesti huomioon myös nollavaihtoehto (VE0) eli hankkeen toteuttamatta jättäminen lähtien siitä, että päätöksenteon tulee nojautua voimassa olevaan lainsäädäntöön, joka ei mahdollista edellä esittämämme ja muiden ympäristöseikkojen sivuuttamista vaihtoehtoja koskevassa harkinnassa. 18. Kunnan tulee omalta osaltaan toimia puolueettomasti kuntalaisten ja kiinteistön kunnassa omistavien tahojen kuten vapaa-ajan asukkaiden edut huomioon ottaen. Myös kunta on kaavapäätöstä tehtäessä sidottu yhdenvertaisuus-, objektiviteetti- ja tarkoitussidonnaisuuden periaatteisiin, niin kuin hallintolain 6 §:ssä säädetään. Se, että kokoluokaltaan Eiffel-torniin verrattavat massiiviset tuulimyllyt maksimoisivat taloudellisen hyödyn edunsaajille, ei voi muodostaa perustetta mittavien ja peruuttamattomien muutosten tekemiselle Niinimäen alueen herkkään ja arvokkaaseen ekologiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen elinympäristöön. 19. Edellä esitetyin perustein katsomme, että tuulivoimahanke tulee jättää toteuttamatta merkittävien kielteisten ympäristövaikutusten vuoksi.	17. Katso vastine kohta 1.10 18. Katso vastine kohta 1.15 19. Katso vastine kohta 1.1
--	---	--

	20. Lisäksi vaadimme, että osayleiskaavaehdotuksen valtuustokäsittelystä annetaan meille aikanaan kirjallinen ilmoitus. 21. Maisema-arkkitehti Emilia Weckmanin lausunto (alla). Olen perehtynyt hankkeeseen liittyvään Ympäristövaikutusten arvioinnin dokumentteihin: Arviointiselostus liitekarttoineen, erityisesti maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys ja havainnekuvat sekä välkeselvitys. Perustiedot. Tuulivoima-alueen hankealue kattaa 1032 hehtaarin laajuisen alan, joka sijoittuu Hattulan kunnan lounaisosaan, Taka- ja Renkajärven väliin. Hankealueelle suunnitellaan enintään 12 tuulivoimalan rakentamista, jossa voimaloiden yksikköteho tulisi olemaan 6–10 MW. Suunniteltujen voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 200 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja voimaloiden kokonaiskorkeus enintään 300 metriä. Maisemavaikutuksien kannalta olennaisia ovat YVA:n vaihtoehdot 1 ja 2, sekä sähkönsiirron eri vaihtoehdot. Vaihtoehdossa 1 tarkastellaan tilannetta, jossa hankealueelle rakennetaan 12 uutta 6–10 MW voimalaa, joiden kokonaisteho on korkeintaan 120 MW. Vaihtoehdossa 2 tarkastellaan tilannetta, jossa hankealueelle rakennetaan 9 uutta 6–10 MW voimalaa, joiden kokonaisteho on korkeintaan 90 MW. Hankealueen laajuus on molemmissa vaihtoehdoissa sama (1032 hehtaaria). Hankealueelle suunnitellaan rakennettavaksi myös sähköasema. Tuulivoima-alueen sähköliityntä on tarkoitus toteuttaa 110 kV:n ilmajohtona tai maakaapelina. Sähkönsiirron osalta tarkastellaan kolmea toteutusvaihtoehtoa, joiden pituus riippuu toteutettavan hankevaihtoehdon määrittelemästä sähköaseman sijainnista. Voimajohdoista kaksi on suunniteltu toteutettavan ilmajohtona. Sähkönsiirto-reittien vaihtoehdot kulkevat Hattulan kunnan lisäksi Hämeenlinnan kaupungin alueella. Sähkönsiirron vaihtoehtoina tutkitaan seuraavia: SVE1: 110 kV ilmajohtoyhteys Moreenin sähköasemalle, pituus 16,1 km (VE1) tai 16,2 km (VE2). Toteutus harustetulla pylvällä. SVE2: 110 kV maakaapeliyhteys Hämeenlinnan rengasverkon luoteiskulmaan yhdystien 2855 eteläpuolelle, pituus 13,2 km (VE1) tai 13,5 km (VE2). Sähkönsiirto toteutettaisiin maakaapelina. SVE3: 110 kV ilmajohtoyhteys Hämeenlinnan rengasverkon pohjoisosaan	20. Katso vastine kohta 1.17 21. Katso vastine kohta 1.10
--	--	---

	Hirvilammentien varteen, pituus 12,6 km (VE1) tai 12,7 km (VE2). Toteutus vapaasti seisovalla pylväällä Elenian voimajohdon viereen sekä peltoaukeille sijoituvilla reittiosuuksilla, muuten harustetulla pylväällä. 22. Maisemavaikutukset. Hankkeen maisemavaikutukset ovat merkittäviä ja negatiivisia. Merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat lähialueella sijaitsevien Renkajärven ja Takajärven alueille sekä läheisen Hämeen Härkätien alueelle. Maisemavaikutuksia on tarkasteltu Maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksessä (16.1. 2025, A-insinöörit) näkyvyysalueanalyysin, valokuvasovitteiden ja maastokäyntien pohjalta. Selvityksessä on hyödynnetty IMPERIA-hankkeessa muodostettua merkittävyyden arviointikehikkoa, jossa vaikutusten merkittävyys muodostuu vaikutuskohteen herkkyydestä ja muutoksen suuruudesta. Selvityksessä todetaan maisemavaikutuksista seuraavasti: "Tuulivoimahankkeen toteuttaminen aiheuttaa merkittäviä ja pitkäkestoisia maisemavaikutuksia. Maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset ovat pääasiassa visuaalisia. Merkittävimmät vaikutukset tuulivoimaloista aiheutuvat niiden välittömään ympäristöön noin etäisyydellä 0–2 km ja lähivaikutusalueelle noin etäisyydellä 2–9 kilometriä. Näiden alueiden voimaloita kohtia avautuville pelto- ja järviaukeille kohdistuu merkittävyydeltään suuri kielteinen vaikutus." "Renkajärvi ja Takajärvi ovat paikallisesti merkittäviä sekä maisemallisesti että virkistyskäytön kannalta ja niiden rannoilla on runsaasti loma-asutusta. Järvi-maisemassa korostuvat avoimet näkymät järvenselän yli sekä rantaviivaa reunustava puusto, joka korostaa maiseman horisontaalista suuntautuneisuutta. Tuulivoimahankkeen vaikutus on arvioitu merkittävyydeltään suureksi kielteiseksi näillä alueilla." "Osa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaasta maisema-alueesta, Hämeen Härkätiestä ja siihen liittyvistä maisema-alueista sijoittuu tuulivoimahankkeen välittömään ympäristöön ja lähivaikutusalueelle. Suunnitellut tuulivoimalat näkyvät paikoitellen Hämeen Härkätielle, lähinnä laajempien peltoaukeiden kohdalla. Näkyessään voimalat ovat uusi elementti kulttuurimaisemassa ja lähietäisyydellä maisemakuvassa hallitseva elementti.....Rengon taajaman läheisyydessä tieltä avautuu laajan peltoaukean	22. Katso vastine kohta 1.4
--	--	------------------------------------

	kohdalta näkymä hankealueen suuntaan. Vaikutukset on arvioitu merkittävydeltään kohtalaisen kielteisiksi. "Tuulivoimahankkeen vaikutus on aluekokonaisuuden 3 osalta arvioitu merkittävydeltään suureksi kielteiseksi kohteen arvojen ja Kouvalan ja Vuorentaan peltoaukeilta hankealueen suuntaan avautuvien laajojen näkymien vuoksi ja aluekokonaisuuden 4 osalta kohtalaiseksi kielteiseksi pääosin sulkeutuneessa maisematilaan syntyvien vaikutusten vähäisyyden vuoksi." 23. Maisemavaikutusten merkitys maankäytön suunnittelussa. Lähtökohtaisesti voidaan todeta, etteivät tuulivoimalat sovi kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokkaiden kohteiden läheisyyteen. Esimerkiksi historiallisesti arvokkaassa kulttuuriympäristössä tuulivoimalat nähdään sopimattomina elementteinä. Tuulivoiman nykyaikaa edustavan teknisen luonteen nähdään dominoivan ja kadottavan historiallisen maiseman visuaaliset ominaisuudet. Paikan luonne siirtyy nykyhetkeen ja historiallinen tunnelma katoaa. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueiden käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Tavoitteiden mukaan viranomaisten laatimat valtakunnalliset inventoinnit otetaan huomioon alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtina. Suojelupäätöksiin ja -ohjelmin osoitetuille arvoalueille rakentaminen voi olla mahdotonta tai rakentamista on harkittava erityisen tarkkaan. Alueiden käytön suunnittelussa ja rakentamisessa tulee aina huomioida alueen maisemalliset ja luonnonsuojelliset arvot. Myös alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot säilyvät. Kun hankealueen maisemavaikutukset ulottuvat valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle, jolla on kulttuurimaisemallisesti arvokkaita ominaispiirteitä, on arvojen mitätöityminen ja maiseman historiallisen tunnelman katoaminen tuulivoimarakentamisen vääjäämätön vaikutus alueella. Maiseman sietokyky ylittyy. Sietokyvyn ylittyminen tapahtuu myös alueen järvimaisemissa, jotka ovat	23. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.4
--	---	---

	maisemallisesti ja virkistyskäytön kannalta merkittäviä. Tällaiset arvomaisemat vaatisivat laajan suojavyöhykkeen. Nyt nähtävillä oleva tuulivoimahankkeen YVA selostus liitteineen tuo esille merkittävä ja kielteisiä maisemavaikutuksia siinä määrin, että voidaan todeta: Alue ei sovellu merkittävien maisemallisten arvojensa johdosta tuulivoimarakentamiseen. Tämän tulee näkyä myös YVAN loppupäätelmissä. Hanke tulee jättää toteuttamatta.	
Mielipide 28 1 henkilö	1. Kommentoin asiaa hankealueen vaikutuspiirissä olevan vapaa-ajan asukkaiden ja vakituisten asukkaiden roolissa. Meillä on sukuni vanha maalaistalo, jossa olen asunut mieheni ja lapsen kanssa aiemmin kymmenisen vuotta. Meillä on tarkoitus muuttaa muutamien vuosien päästä maatilalle takaisin, kun kuopuksemme muuttaa pois kotoa opiskelemaan. Tuulivoimalat vaikuttavat kriittisesti tulevaisuuden suunnitelmiimme terveys- ja ympäristöhaittojen vuoksi. 2. Hanke alentaa toteutuessaan tuntuvasti omaisuutemme arvoa ja jo nyt suunnitteluvaiheessa tappaa kaikki edellytykset korjata tai investoida lisää alueelle. Pyydän kiittausta siitä, että viestini on vastaanotto määräajassa. 3. Puutteet/kommentit/huomioit: Tuulivoiman hankealue ja suunnitteilla oleva kaava on ristiriidassa alueen nykyisen rantakaavan (ja rantaosayleiskaavan kanssa), jonka käyttötarkoitus on virkistyskäyttö. Kaava esittää käyttötarkoituksen toteuttamisen. Nykyinen voimassa oleva kaava on yhteiskuntasopimus, johon olemme voineet luottaa rakentaa ja kehittää aluetta mökkeilyä, asumista ja vapaa-ajan toimintaa varten ja luottaa siihen, että alue säilyy hiljaisena ja terveydelle turvallisena. Mikäli tuulivoimahanke ja tuulivoimakaava toteutuvat, meitä estetään tekemästä lisärakennuksia omistamiin me tonteille ja hyödyntämästä olemassa olevia rakennuksia niiden käyttötarkoitusta vastavasti 4. Asukaskyselyn tuloksissa (Liite 12) noin 83 prosenttia vastaajista arvioi tuulivoimahankkeen kokonaisvaikutuksen olevan erittäin kielteinen. Tämä näkyy myös liitteessä 18, tutkittujen ympäristövaikutusten yhteenvedossa. Suurin osa asukkaista (79 %) arvioi, että lieventämistä keinoilla ei ole vaikutusta	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 2. Katso vastine kohta 1.14 3. Katso vastine kohta 1.18 4. Katso vastine kohta 1.2

	hankkeen hyväksyttävyyteen. Miksi tämä lopputulos ei näy vahvemmin merkittävänä johtopäätöksinä? 5. YVA osoittaa kiistatta useita merkittäviä terveys ja turvallisuus haittoja asukkailla ja ympäristölle. Liitteessä 19 on todettu suuri määrä todennäköisesti merkittäviä negatiivisella ympäristövaikutuksia laadullisella asteikolla. Negatiivisia vaikutuksia on yhteensä 4 sivua (34 vaikutusluokassa) ja ainoastaan yksi sivulla on muutama positiivinen vaikutus vain 4 vaikutusluokan kohdalla. Kokonaisuudessaan YVA selvityksen johtopäätökset ovat haittavaikutuksia vähätteleviä ja niissä varotaan tarkoituksellisesti päätyvästä merkittäviin ympäristövaikutuksiin. 6. Yksistään härkätien kulttuurimaisemaan liittyvät haittavaikutukset ovat niin merkittäviä ja pysyviä, että hanke pitäisi pelkästään tämän takia lopettaa. 7. Vaikutuksien arvioinnissa ei ole käsitelty laisinkaan hankkeen vaikutusta sosiaalisiin suhteisiin ja yhteisöllisyyteen. Hanke jakaa voimakkaasti mielipiteitä osan maanomistajien puolustaessa maankäytön oikeuksiaan, osan jo selvästi kaatuessaan maanvuokrasopimustaan. Kuitenkin suurin osa alueen asukkaista vastustaa hanketta. Tilanne aiheuttaa jännitteitä, ristiriitoja ja mahdollisesti sukupolven yli kantavaa vihanpitoa, mikä on erittäin surullista. 8. Melun haittavaikutusten arvioinnissa ei ole huomioitu sitä, että alueen lähtökohtaisesti hiljainen (ei kaupunkiympäristö), joten tuulivoimaloiden melu erotuu selkeämmin kuin kaupunkiympäristössä aiheuttaen haittaa. 9. Melun haittavaikutusten mallinuksissa on keskitytty vain ihmisen kuulemaan äänialueeseen. Infraäänen (taajuus alle 20 Hz) haittavaikutuksia ei ole tutkittu ja mallinnettu riittävästi, mikä on huolestuttavaa asukkaan näkökulmasta. Selvitykseen on poimittu hyvin rajallinen määrä kotimaisia tutkimuksia, vaikka tuoreimpia tutkimuksia olisi saatavilla ulkomailta pidempiaikaista vaikutuksista. Vahvaa tieteellistä näyttöä asiasta ei ole pystytty esittämään ajatellen hankkeen tuulivoimaloiden kokoa. Infraäänen vaikutuksia pitäisi ehdottomasti selvittää paremmin selvästi laajemmalla vaikutusalueella, esim. 10–15 km voimaloista ja pidempi kestoisesti, esim. 12 kuukautta. Lisäksi melun ja	5. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.10 6. Katso vastine kohta 1.4 7. Katso vastine kohta 1.2 8. Katso vastine kohta 1.6 9. Katso vastine kohta 1.6
--	--	---

	infraäänien yhteishaittavaikutuksia isosaaren suhteen ei ole selvitetty. Infraäänille lieventämiskeinoja ei ole esitetty. 10. Vaikutuksia vesistöihin on arvioitu väärin alkaen pintavesien herkkyydestä. Hankealue on ylänköä, jonka pintavedet valuvat järviin ja tärkeisiin Hämeenlinnan vedenottopaikkoihin. Voimalaverkoston teiden soritukset ja raskaasti ojitetut kentät kiihdyttävät vesien valumista järviin ja tuovat sinne huomattavan määrän lisää ravinteita (humus, tyyppi, fosfori, raskasmetallit.) Edellisten vaikutuksia ei ole arvioitu laisinkaan, vaikka vaikutuksia tulisi olemaan varmuudella hankealueen ulkopuolella. Tässä asiassa ei ole kuultu eikä konsultoitu laisinkaan Metsäkeskusta, mikä on merkittävä puute. 11. Voimaloiden lapaeroosiosta johtuvan mikromuovien ympäristökuormitusta ei ole arvioitu riittävästi eikä asiasta ole esitetty minkäänlaisia mittaustietoja. Asiaa pitää selvittää lisää lähtien siitä minkälaiset lavat (koko, koostumus), hanke alueelle on tulossa, kuinka usein lapoja on suunniteltu vaihdettavan ja miksi sekä mihin edellä mainittu muovihävikki hukkuu sekä mitä lieventämissenvaihtoehtoja asialle on eroosion ehkäisemiseksi eikä mikromuovien kasautumiseksi kasveihin, eläimiin ja ihmisiin. 12. Hankkeen rakennus ja käytön aikaista öljyvuotojen riskiä ei ole arvioitu laisinkaan YVA:ssa. Rakennusaikana alueella on raskasta liikennettä merkittävästi, samoin käytön aikana voimaloissa on öljyä ja myrkyllisiä jäähdytysnestettä. 13. Niinimäen kaavaselostuksen ei ole otettu huomioon Hattulan kunnalle ympäristölain kautta koituvaa riskiä siinä tilanteessa, että purkuvaiheessa tuulivoimaloiden purkukustannukset perustuksineen jäisivät kunnalle. Tämä on mielestäni relevanttia riskienhallintaa, koska hankekehittäjä ja operaattori Myrsky on jo tällä hetkellä voimakkaasti ulkomaisessa omistuksessa ja kontrollissa ja sen taloudellinen tilanne ei ole kovin vakuuttava. Maanomistajille ja kuntalaisille pitää olla jokin tae siitä, että vaikka hankekehittäjä/operaattori Hakeutuisi konkurssiin ja sen toiminta loppuisi, voimaloiden purkukustannukset	10. Katso vastine kohta 1.3 11. Katso vastine kohta 1.20 12. Katso vastine kohta 1.20 13. Katso vastine kohta 1.15
--	---	--

	eivät kaadu kunnan syliin, mikäli maanomistaja ei pysty tai halua asiaa hoitaa ja maa-alue päättyy rasisiteinen kunnan vastuulle. 14. Niinimäen kaavaselostuksessa (kaavaluonnoksessa) todetaan, että AKL 39§:n mukaan yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Mielestäni kohtuutonta haittaa esiintyy jo hankkeen suunnitteluvaiheessa, koska alueella sijaitsevan kiinteän omaisuuden arvo on laskenut, korjaus ja investointipäätöksiä asukas ei voi tehdä luottaen siihen, että alueella saa jatkossakin asua, terveellisesti ja turvallisesti ja lisäksi hankkeen mahdollisia terveys ja luontovaikutuksia on useita, esimerkiksi lapaeroosioista johtuvat mikromuovit, välike, melu, infraääni, maisema ja kulttuurimaisemahaitat. 15. Niinimäen kaavaselostuksessa (kaavaluonnoksessa) todetaan, että aluetta voi edelleen käyttää jatkossakin ulkoilun, metsästyksen, marjastukseen, sienestykseen ja luonnon tarkkailun. Tämä ei pidä kuitenkaan paikkansa, koska talvisaikaan voimaloihin voi muodostua jäätä, joka voisi sinkoutua ja aiheuttaa jopa hengenvaaraa sen osuessa ihmiseen tai eläimeen. Metsästys tulee muuttumaan voimakkaasti muotoaan yhtenäisen metsäalueen pirstouduttua. Lisäksi lapaeroosiosta johtuvat mikromuovit tulevat rikastumaan alueen sieniin ja marjoihin. 16. Kaavaselostuksessa on arvioitu hankkeen vaikutuksia alueen talouteen vain suppeasti, merkittävimmät puutteet liittyvät alueen yrittäjien toiminnan häiriintymiseen ja liiketoimintamahdollisuuksien tuhoamiseen, rakentamiseen ja kiinteistökauppojen pysähtymiseen sekä palveluiden kysynnän yleiseen tyrehtymiseen alueella. 17. Hankkeella voi olla haitallisia vaikutuksia tietoliikenne ja puhelinyhteyksiin. Tämä vaarantaa terveyden ja turvallisuuden, mikäli viranomaisia ei pystytä hätätilanteessa tavoittamaan. Etätöiden tekeminen estyy tai hankaloituu. Näihin asioihin ei ole osoitettu lievennyskeinoja, mikä on vakava puute. 18. YVA ei huomioi laisinkaan riskejä, joita koituu, mikäli yksi tai useampi tuulimylly vaurioituisi esimerkiksi salamaniskun, myrskyn, cyberhyökkäyksen,	14. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14 15. Katso vastine kohta 1.9, 1.12 sekä 1.20 16. Katso vastine kohta 1.8 sekä 1.14 17. Katso vastine kohta 1.2 18. Katso vastine kohta 1.12
--	---	---

	mekaanisen tai sähköautomaation virhetilanteen johdosta. Myös metsäpalo-riski ei ole arvioitu. 19. YVA liite 16, LCA raportissa ei huomioida sorakenttien ja tieverkoston alle jäävän puuston poistamista eikä myöskään niiden minkäänlaista ennallista-mista. Lisäksi raportti on maallikolle kohtuullisen vaikeaselkoinen luettava eikä siitä selviä esimerkiksi tarvittavan sora-aineksen merkitystä eikä tuulivoimaloi-den perustusten purkuvaikutuksia 20. liitteessä 7, taulukko RKY ja MRKY kohteista puuttuu kokonaan härkätien varrella sijaitseva merkittävä kohde eli kun Kouvolan maamiesseurantalo sekä alajoen kasvitarha, tiirikosken tehdas sekä takajärven ja pyhälahden kylät ko-konaisuudessaan. 21. Vaikutuksia järvien ekosysteemeihin ei ole arvioitu riittävästi. Ainakin ve-sien valumat hankealueelta, melun ja infraäänien osalta pitää selvittää	19. Katso vastine kohta 1.22 20. Katso vastine kohta 1.4 21. Katso vastine kohta 1.3
Mielipide 29 1 henkilö	1. Vaikutukset luontoon ovat merkittävät ja erittäin haitalliset. 1000 ha:n alue, jolta joudutaan kaatamaan metsää, raskasta rakentamista ja isoja teitä, ras-kasta kuljetusta metsäteitä pitkin. Vaikka metsää jää alueella talouskäyttöön, se on kaukana luonnontilasta eikä sitä voi entistää. Vaikutuksia vesistöön maansiirroista ja raskaista betonirakenteista. Alueella on soita ja luonnonsuo-jelualueita on aivan lähietäisyydellä. Vaikka haitat raportissa myönnetään, vai-kutusta vähätellään. Vesien valuma-alue ulottuu Takajärveen ja Alajärveen, josta otetaan Hämeenlinnaan vesi. Raportissa todetaan lintuihin kohdistuvat haitat, valtavat pyörivät siivet ja sähkölinjat. Alueella tunnistettu paljon harvi-naisia lajeja, näiden pesintä ja elinalue vaarantuu. Tuulivoimaloiden lisäksi sähkölinjojen rakentamista kilometrikaupalla. Hiljainen alue muuttuu pysyvästi neliökilometrien alueelta taustamelun saastuttamaksi. 2. Sosiaaliset vaikutukset myös erittäin haitalliset. Alueen vakituiset asukkaat joutuvat eriarvoiseen asemaan, kun maanvuokraajat saavat suuret korvauk-set, muut jäävät ilman. Tämä on räikeän epäoikeudenmukaista, ja synnyttää katkeruutta. Myös vapaa-ajan asujat menettävät luonnonrauhan ja omistusten arvo romahtaa. Mitään uutta loma-asutusta ei tulla rakentamaan alueen	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.2, 1.6, 1.7 sekä 1.14

	reunoilla olevien järvien rannoille, mikäli tuulivoimalat rakennetaan. Luonnossa liikkujat joutuvat kärsimään melusta ja välkkyvistä valoista. Ei kunnan tule hyväksyä, että asukkaita kohdellaan näin välinpitämättömästi. 3. Vaikutukset maisemaan ulottuvat kymmenien kilometrien päähän. Hämeen Härkätie on valtakunnallisesti tärkeä perinnemaisema, joka tuhoutuu. Raportin havainnekuva tuulimyllyistä Härkätien maisemassa ei anna todellista kuvaa näkymästä. Vaikutusta maisemaan vähätellään. Jopa arvellaan, että tuulivoimala perinnemaisemassa voi olla ”kiinnostava maamerkki”! 4. Voimaloiden koko on kasvanut, joten etäisyyksiä asutukseen on arvioitava siltä pohjalta. Etäisyys tulisi olla 10x lapojen pyyhkäisykorkeus. Raportissa todetaan, ettei voimala-alueella ole rakennuksia ja että lähialue on harvaan asuttua. Kuitenkin alle 2 km:n etäisyydellä sanotaan olevan 44 asuinrakennusta ja 87 lomarakennusta! Eikö näitten asukkaista piitata? 5. Myrsky Energia OY on kirjoittanut tekevänsä ”uusiutuvan energian ratkaisut kotimaisella työllä ja suomalaisella omistajuudella”. Viimeisten tietojen mukaan rahoitus tulee pääosin ulkomaisena lainoituksena, jolloin myös hankkeeseen on vaikea paikallisesti enää vaikuttaa. 6. Koska hankkeesta koituu merkittävästi haittoja paikalliseen luontoon ja asukkaille, pitäisi kunnalla olla vaikutusmahdollisuuksia koko hankkeen ajan ja myös vaikutusten seuranta. Prosessi pitäisi voida keskeyttää jo nyt esiin tulleiden haittojen vuoksi. Pitäisi ainakin vaatia ympäristölupa. 7. Hämeen järviylänpöytä tulisi säilyttää virkistysalueena tuleville sukupolville, minkä massiivinen tuulivoiman rakentaminen estää. Kahden muun suunnitella olevan ”tuulipuiston” rakentaminen lähialueille lisää haittavaikutuksia moninkertaisesti. 8. Tuulivoimaosayleiskaavassa esiintuodut ilmastotavoitteet ovat hyväksyttävissä valtakunnallisesti, mutta lisätuulivoiman rakentamiseen sopivia alueita voi löytyä tuulisemmilta alueilta esim. Pohjanmaalta. Ei ole ollenkaan varmaa, kuten raportissa väitetään, että tuulivoimalla tuotettu puhdas energia korvaa tuottamansa hiilijalanjäljen tai että hanke lisää työpaikkoja alueella. Ainakin	3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.2 5. Katso vastine kohta 1.10 6. Katso vastine kohta 1.21 7. Katso vastine kohta 1.11 8. Katso vastine kohta 1.19
--	--	---

	kunnan vetovoimaan tuulivoimaloilla voi olla negatiivisia vaikutuksia. Suomen ei tarvitse (eikä kannata) tuottaa tuulivoimalla sähköä Keski-Euroopalle oman luontonsa kustannuksella. 9. Raportissa luvataan seuranta luontovaikutuksiin, mutta miten voidaan korjata vahinkoja, jos päätösvalta on ylikansallisilla yhtiöillä. 10. Hämeen järviylängön uhraaminen teollisuusalueeksi on estettävä. Eikö alueen asukkailta saatua negatiivista palautetta aiota ollenkaan ottaa huomioon?	9. Katso vastine kohta 1.3 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 30 1 henkilö	1. Mielipiteeni kaavaluonnoksessa on, että se on 12 voimalaa ehdottoman lainvastainen, vaikutusarvioissaan vakavasti puutteellinen, eikä heijasta riittävästi YVA arvion keskeisiä tuloksia. Lisäksi luonnos on dokumenttina ylenmääräisen pitkä. Se sisältää suuren joukon kaavan itsensä ja Hattulan kunnan velvollisuuksien kannalta epärelevantteja tavoitteita ja tuulivoimaa ”puhtaana teollisuutena” ideaali soivaa kritiikitöntä arviointia ja niiden saavuttamisesta. Kaavan tulee keskittyä kunnan toimialaan kuuluviin kysymyksiin, pidättäytyä ideologisista arvioinneista ja esittää asiaa argumentit jokaisen arvionsa perusteeksi. Nyt näin ei ole. Suurin osa kaavaluonnoksen tekstiä muistuttaa erehdyttäväksi tuulivoimateollisuuden edunvalvoja suomenuusiutuvat.fi:n ja tekstejä. 2. Pyydän kirjallista vastausta osoittamiin virheisiin ja puutteisiin kaavaluonnoksessa. Mikäli kaava hyväksytään, aion valittaa jokaisesta kohdasta, johon en saa tyydyttävän vastausta OAS prosessissa. Seuraavassa kirjoitan yksityiskohtaiset kommenttini ja vaatimukseni. 3. 2024 OAS MIELIPTIEIDEN KÄSITTELY JA PALAUTE. Mielipiteistä toimitettiin ansiokas tiivistelmä. Kyseisen tiivistelmän esiin nostamien asioiden käsittely ja niihin annetut vastaukset ovat täysin ala-arvoisia. Vastaukset eivät osu kysymyksiin tai osoitettuihin ongelmiin, ja ne vähättelevät ja järjestelmällisesti sivuuttavat kaikki asiakysymykset. On kuultu, mutta ei yhtään kuunneltu. On vastattu, mutta mihin? Prosessin sisältö ei toteudu. Asia tulee välittömästi	1. Katso vastine kohta 1.18 2. Katso vastine kohta 1.17 3. Katso vastine kohta 1.17

	korjata tai koko hankkeelle jää tästä muuten niin jättimäinen valitusmaali, että koko kaavaehdotuksen jatkokehittämisen vaiva menee täysin hukkaan. 4. NYKYTILANTEEN KUVAUS. Alueen yleiskuvauskappale 4.1 luetteloi alueen vakituisen asutuksen keskittymät. Siitä puuttuu täysin maininta alueen laajasta vapaa-ajan käytöstä. Ja vapaa-ajan kiinteistöjen määrä 103-tien eteläpuolisella Hattulassa on yli 750 ja niistä lähes kaikki sijaitsevat voimalaitoksen läheisellä vaikutusalueella ja kärsivät voimalaitoksen aiheuttamista haittoista. 5. VALTAKUNNALLISET ALUEIDENKÄYTÖN TAVOITTEET (VAT). Kaavaluonnos on selvässä ristiriidassa 2 VAT tavoitteen kanssa: 1) terveellinen ja turvallinen elinympäristö; ja voimalaitoksen pintavesivaikutukset ja muovipäästöt sekä meluhaitan riskit vaarantavat todennäköisesti asukkaiden terveyden paitsi lähialueella Etelä-Hattulan ympäröivissä kylissä, myös koko HS veden tuotteiden käytön alueella. Vesistön ja juomaveden herkkyys on YVA:ssa arvioitu väärin ja kuormitusarvio ei perustu tutkittuihin tosiasioihin. KS. tarkemmat perustelut jäljempänä. Herkkyudet ja vaikutukset on arvioitu oikein ja ristiriidan suuruus voidaan tällöin arvioida. 2) Elinvoimainen luonto ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat; voimalaitoskaava on vakava isku etelä Hattulan elinvoimalle jo nyt ja vielä enemmän jatkossa. Kulttuuriympäristön ja alueen kehittämiselle se olisi ratkaiseva murtumispiste. Ks. Tarkemmat perustelut jäljempänä. 6. MAAKUNTAKAAVA. Kaavaluonnos on maakuntakaavan vastainen, koska se esittää 12 voimalaa alueelle, joka ei ole maakuntakaavassa tuulivoimalle tarkoitettu. Tästä syystä kaavaluonnos tulee hylätä tai muuttaa voimaloiden määrä alle maakuntakaavan rajan. 7. YLEISKAAVA. Tuulivoimakaava ei osu samalle alueelle, kuin lähistön rantaosayleiskaavat. Se on kuitenkin ristiriidassa niiden kanssa. Takajärven ja renkajärven rantakaavat määrittelevät alueelle virkistyskäyttö tarkoituksen ja tuulivoimakaava estää sitä toteutumasta. Voimaloiden haitat, kuten melu, väike ja valumat ulottuvat kauas hankealueen ulkopuolelle. Asukaskysely ja	4. Katso vastine kohta 1.2 5. Katso vastine kohta 1.18 6. Katso vastine kohta 1.18 7. Katso vastine kohta 1.18
--	---	--

	alueen hiljattain toteutettu Etelä-Hattulan kehittämiskysely osoittavat, että rantakaavan maanomistajat ovat lykänneet tai peruneet investointejaan valmis-teilla olevan tuulivoimakaavan takia. Tämä todistaa sen, että voimalaitoksella on tosiasiallinen estävä vaikutus rantakaavan mukaisen käyttötarkoituksen toteutumiseen. 8. PÄÄTÖKSET JA LUVAT. Kunnan tulee vaatia mahdolliselta voimalaitok-selta ympäristölupa seuraavista syistä: ympäristölupa on ainoa käytännössä toimiva keino varmistaa, että meluhaittoja ei synny. Suomessa on viime vuo-sina raportoitu lukuisia tapauksia, jossa melu haitan todistaminen ministeriön ohjeita käyttämällä on kestänyt vuosia ja aiheuttanut suuria kustannuksia. Kunta voi varmistaa asukkaidensa turvallisuuden asettamalla riippumattoman mittauksen ympäristöluvan ehdoksi. 9. RAKENNUSKIELLOT. Voimalaitosalue aiheuttaa tosiasiallisia rakennuskiel-toja kaikkialle meluselvityksen raja arvojen ylijääville alueille eli ainakin noin 1,5 km:n etäisyydelle merkitystä myllyjen paikoista, koska niistä tulee asumi-seen kelpaamattomia. Tämä efektiivinen kiello tulee kaavaluonnoksessa tutkia ja esittää ja korvaus haitasta alueen maanomistajille arvioida. 10. HANKKEEN TAVOITTEET. Kappale 6.1 on sisällöltään kokonaisuudes-saan kyseenalainen ja pitää miettiä uudelleen. Mitä todella ovat kaavoituksen tavoitteet? Kun tavoitteet on kirjattu, pitää ne myös arvioida muita kaavoja ja kunnan perustehtäviä vasten monipuolisesti. Kaavan tavoite ei voi olla yksi-puolisesti tuottaa rahaa ja täyttää muiden kuin kunnan tavoitteita, esimerkiksi valtion tai Myrsky oy:n tavoitteita. Kaavan tulee ensisijaisesti tavoitella kunnan tehtävien ja sen asukkaiden edun palvelemista. 11. Ensimmäinen kappale luettelee ilmasto ideologisia tavoitteita, joissa suu-rimmalla osalla ei ole mitään tekemistä tuulivoiman rakentamisen kanssa. Tuulivoima ei myöskään itsessään ole ilmastoystävällinen teknologia vaan nettohiilipäästäjä. Lisäksi energiajärjestelmän tasolla saa riippuvainen voima vaatii aina rinnalleen yksi suuren toisen voimalan varmistamaan peruskuor-man tuotannon. Toinen kappale pelkistää kunnan tavoitteet pelkkään	8. Katso vastine kohta 1.21 9. Katso vastine kohta 1.18 10. Katso vastine kohta 1.18 11. Katso vastine kohta 1.18
--	---	---

	verorahaan. Kaavan on tavoiteltava tasapuolisesti kuntalaisten etua ja rahallista vaikutuksena on tarkasteltava menot ja menetykset sisältävänä nettomääränä. On kiistanalaista väittää kaavaluonnoksessa yksipuolisesti, että "to- teutuessaan hanketukea Hattulan kunnan taloudellista elinvoimaa kiinteistövero- rojen muodossa." Kun hanke samanaikaisesti tuhoaisi etelä Hattulan alueelli- sen elinvoiman ja aiheuttaisi kunnalle kiinteistöverotuottoja suuremman mene- tyksen pitkällä aikavälillä. Myrsky Oy:n tavoitteet eivät voi kuulua kaavan ta- voitteisiin, sillä myrsky ei ole osa kaavoittavaa kuntaa. Lisäksi kyseessä oleva lause on puhdas markkinointilause, joka on muutenkin syytä poistaa asialli- suuden säilyttämiseksi. "Myrsky Energia Oy:n ja sitä kautta myös Niinimäen Tuulivoima Oy:n tavoitteena on tuottaa kotimaista uusiutuvaa energiaa, joka vahvistaa paikallista elinvoimaa, parantaa suomen energiaomavaraisuutta ja edistää vihreää siirtymää." 12. ALUEELLISET TAVOITTEET. Alueelliset tavoitteet on valittu manipuloivan tarkoitushakuisesti siten, että ne sisältävät ainoastaan ilmastoon liittyviä tavoit- teita. Kaikki alueelliset tavoitteet on listattava, mukaan lukien Hämeen järvi ylängön alueeseen liittyvä luontoarvojen ja virkistysmahdollisuuksien sekä asumisen kehittäminen. Voimalaitosrakentaminen aiheuttaa niille merkittäviä haittoja. Tuulivoiman rakentaminen ei ole edes automaattisesti ilmastoystäväl- linen teko. Voimalarakentaminen on aina lähtökohtaisesti ilmastoa kuormitta- vaa, mikä myös YVA selvityksessä osoitetaan. Tuulivoiman tulee aidosti pys- tyä korvaamaan fossiilista sähköntuotantoa. Ei ole osoitettu, että Niinimäen tuulivoima vähentäisi fossiilista sähköntuotantoa. 13. KANSALLISET TUULIVOIMATAVOITTEET. Suomella ei ole kansallisia ta- voitteita tuulivoiman rakentamiselle. Kappaleessa viitataan lisäksi maankäyt- tösektorin hiilensidontaan. Tuulivoiman rakentaminen on Suomen suurin met- säkadon aiheuttaja ja Niinimäen raskaasti osoitetulle turve ja kangasmetsä- maalle rakennettava voimala olisi erityisen suuri maankäyttösektorin hiilivuo- don lisääjä.	12. Katso vastine kohta 1.18 13. Katso vastine kohta 1.18
--	---	---

	14. Koska Niinimäen tuulivoimakaava ei varmuudella vähentäisi fossiilisen sähköntuotannon hiilipäästöjä ja samalla se lisäisi merkittävästi maaperän hiilipäästöjä, on se nähtävä kansallisen ilmastostrategian ja lukuisten ilmastotavoitteiden, hiili neutraalisuus tavoitteiden ja muun alan lainsäädännön vastaisena hankkeena. Tähän on ensisijaisena syynä Niinimäen maaperällisesti ja vesitaloudellisesti raskaalle rakentamiselle sopimaton ympäristö. Tarkempia tietoja hiilivuodosta jäljempänä kommentoissa voimalan vaikutuksista pintavesiin. 15. ASUKASKYSELY. Kappaleessa kirjoitetaan vähättelevästi, että asukaskyselyn tuloksia hyödynnetään vaikutusten arvioinnissa eikä mitään johtopäätöksiä esitetä. Tässä vaiheessa arvioinnit ja johtopäätökset pitäisi kuitenkin olla ja käsillä. Mihin niitä kaavapäätöksen jälkeen enää tarvittaisiin. Mitkä siis olivat asukaskyselyn tulokset? Ne pitää tässä tiivistää. Mitä johtopäätöksiä niistä on vedetty vaikutusten arvioinnissa? Se pitää tässä kertoa. Onko asukaskyselyn tuloksilla vaikutusta kaavaluonnoksen? Miksi? Näihin kysymyksiin kaavaluonnoksen on vastattava. Asia on erittäin tärkeä, erityisesti sen takia, mitä asukkaat todella vastasivat. Kyselyn tulos oli niin murskaava hankkeen kannalta, että siihen täytyy suhtautua vakavasti sellaisenaan. Kun ylivoimainen enemmistö ja merkittävä vastaajaosuus alueen asukkaista eli vaikutusten suurimmista vastaanottajista ja alueen parhaista tuntijoista tuomitsee hankkeen suuresti haitallisena ja täysin hyödyttömänä ilman parannuskeinoja on asukkaita syytä kuunnella. Olisi eettisesti ongelmallista ajaa kaavoitusta väkisin vedoten etuihin, joita haitoista eniten kärsivät eivät tunnusta. Pakottamisella saattaisi olla myös vakavia seurauksia kunnan sisäisen luottamuksen ja yhteistyön edellytyksillä jatkossa, joten pakottamisella olisi myös käytännöllinen vaikutus. Demokratia ei tarkoita sitä, että enemmistö kannattaa päättää vähemmistön tahtoa vastaan heidän asioistaan. Ja toimivassa demokratiassa asioista kannattaa päättää niiden ehdoilla, joihin asiat eniten vaikuttavat. Tätä kutsutaan läheisyys eli subsidiaariperiaatteeksi. Mikäli asukaskyselyn tuloksia ei arvioida	14. Katso vastine kohta 1.19 15. Katso vastine kohta 1.2
--	--	--

	vaikuttavan kaavaluonnokseen, on esitettävä mitkä ovat ne erittäin painavat syyt, jonka takia paikallisten asukkaiden mielipide voidaan sivuuttaa. 16. KAAVARATKAISU. Esitetty kaavaratkaisu on lainvastaisena yllättävä tai muutettava esittämään alle 10 voimalan rakentamista. Niinimäen Alue ei ole maakuntakaavan merkitty tuulivoima alue. Siksi sille ei voidaan kaavoittaa yli 9 voimalaitosta. Pelkkä ainoastaan 12 myllyn kaavan esittäminen on omiaan synnyttämään laajaa yhteiskunnallista epäluottamusta. Röyhkeä lainvastaisen kaavan ehdottaminen samaan aikaan vaiheen maakuntakaavaprosessin rinnalla luo mielikuvan siitä, että vaihemaakuntakaavan sisältö on jo etukäteen sovittu. Yhteiskunnallista luottamusta ei pidä heikentää jo valmiiksi jyrkän vastakkainasettelun vallitessa, kun suuri kansainvälinen raha on konfliktissa kunnan paikallisten asukkaiden intressien kanssa. 17. VAIKUTUKSET. YLEISTÄ. YVA- selostuksessa on vielä vakavia puutteita vaikutusten arvioinnissa. Erityisesti useista arviointialueista puuttuvat täysin numeerisesti tutkitut tiedot, johdon johdonmukainen päättelylogiikka ja arvioinnissa käytetyt kriteerit. Seuraavissa kappaleissa annan näistä lukuisia esimerkkejä. Ja toiseksi, kaavaluonnos ei toista uskollisesti edes YVA-arvion siinänsä puutteellisia johtopäätöksiä vaikutuksista. Se päättyy monilla alueilla johtopäätökseen vähäisistä vaikutuksista, vaikka YVA puutteellisenakin osoittaa haittoja ja lähes kaikilla osa-alueilla. Erityisesti kaavaluonnoksen liitteistä puuttuu YVA:n tärkein liite 18, jossa on tiivistelmä ja vertailu YVA-arvioista. Tämä liite on otettava myös kaavaluonnoksen liitteeksi. Lisäksi kaavaluonnoksen on laadittava vastaava taulukko, josta helposti voidaan todeta rinnakkain, että kaavaluonnos ei vesitä YVA-arvioita, kuten se nyt tekee. 18. MAANKÄYTTÖ. Kappaleessa kirjoitetaan rajoituksista asuin- tai lomarakentamiselle yli 40 desibelin alueella. Omistamamme tila osuu kyseiselle alueelle ja on osittain alueen rantakaavan piirissä. Tuulivoimakaavan rakentamisrajoitteet aiheuttavat kiinteistöllemme kohtuutonta haittaa. 19. MAISEMA. Voimalaitoksen suurimmat maisemavaikutukset on selvityksessä kohdistettu asianmukaisesti Hattulan ja härkätien peltoaukeille ja	16. Katso vastine kohta 1.18 17. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.18 18. Katso vastine kohta 1.18 19. Katso vastine kohta 1.4
--	--	--

	Renka- sekä Takajärvelle. On epäselvää miksi vaikutusta ei ole missään kohtaa arvioitu suurimmaksi mahdolliseksi kielteiseksi. Mikä voisi olla vielä tätäkin pahempi vaikutus maisemaa? Pilvenpiirtäjien rakentaminen? Hävytön, loukkaava 300 metrin patsas? Kyseisille alueille näkyisi monin paikoin toistakymmentä eri tahtiin kieppuvaa ja 2 kerroksessa oisin valojaan vilkuttavan myllyä. Ja kaikilla näillä alueilla suuri myllyparvi muodostaisi jyrkän esteettisen ja kulttuurillisen ristiriidan ja mahdollisimman suuren muutoksen nykyiseen maisemaan nähden. 20. Maisemavaikutuksia havainnollistetaan kuvien avulla. Kuvissa myllyt on piirretty siniharmaata taivaalta vasten piiloutuvilla ruskean harmaalla myllyillä. Käytännössä nyt myllyt ovat kuitenkin poikkeuksetta kirkkaan valkoisia ja maisemaa katsellaan erityisen paljon kirkkaalla ja valoisalla ilmalla, jolloin taivas on kirkkaansininen ja valkoiset myllyt erottuvat räikeästi sitä vasten. Kuvat ovatkin tästä syystä harhaanjohtavia ja pitää piirtää uudelleen vastaamaan todellisuutta. 21. Ja toinen puute kuvissa on se, että siirtolinjoista ei ole havainnekuvia. Ja kolmas puute on siinä, että kuvien kohdat on valittu siten, että pahimpia maisemavaurioita ei esitetä. 22. Esimerkiksi Kouvolan maamiesseuran talolta ei seurantaryhmän muistion kirjoitusta palautteesta huolimatta laadittu omaa havainnekuvaa. Asiasta kommentoitaessa Ecobio konsultti ei edes tiennyt mikä kyseinen paikka on! Asia on sama kuin Helsinki ja tutkiva ei tietäisi mikä on eduskuntatalo. Nolosta paljastuksesta huolimatta kuvaa ei ole laadittu. Jos kyseinen kuva laadittaisiin, siitä paljastuu siis Isosaaren ja Niinimäen maisemallinen yhteisvaikutus: maamiesseuran talolle näkyisi 15 myllyä. Olkoon tämä keskeisen laiminlyönnin syy sitten piittaamattomuus, ammattitaidottomuus tai vaikutuksen piilottelu, toisten tässä seurantaryhmässä esittämäni vaatimuksen: Kouvolan maamiesseuran talon havainnekuva härkätien voimalaitosten yhteisvaikutuksista on pakko laatia. Muuten selvitys ei totuudenmukaisesti kuvaa maisemavaikutusta yhteisvaikutuksista pistä maisemaliike mainitsee yhteisvaikutukset, mutta yksi ainoa	20. Katso vastine kohta 1.4 21. Katso vastine kohta 1.16 22. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

sellaista kuvaa, jossa 2 voimalaitosaluetta näkyy ei ole laadittu. YVA ei tältä osin vastaa tarkoitustaan. 23. Kouvolan maamiesseuran talo on Etelä-Hattulan keskeisin kulttuuripiste. Paikallisten kansalaisyhteisöjen ja itse itselleen talkootyönä ylläpitämänä koontumispaikkana se on seudun eduskuntatalo. Ikäikaisten härkätien ja alajoen risteyspaikkana lähellä Hattulan härkätien pelto aukeiden alkua se on myös käytännössä portti Etelä-Hattulaan, jonka kautta lähes kaikki alueen asukkaat päivittäin kulkevat. Sen kulttuurimaiseman arvo on asukkaille mittamaton. Juuri siihen pisteeseen näkyisivät sekä Niinimäen että isosaaren hankealueen tuulivoimalat, enimmillään 15 kerralla joka puolella härkätien maisemaa. Eri tahtiin kieppuvat maisemaa dominoivat, taivaaseen nostetut teollisuuslaitokset symboloivat veroparatiisin kontrollia suomalaisten vanhimman rakennelman ja asukkaiden omaisuuden yli. Ulkomailta etäohjatut valvovat ja lakkaamatta kiiluvat punaiset silmät valvovat lepäämättä orjuutettu asukkaita, joiden omaisuudella tai mielipiteellä ei ollut enää mitään voimaa. Valta ja alistaminen muistuttaisivat hämäläisiä heidän paikastaan yhteiskunnasta päivin öin. Kulttuurinen ristiriita maisemassa ei voisi enää olla suurempi. Ja tästä syystä vaikutus pitää merkitä suurimmaksi mahdolliseksi ja kaavoitus keskeyttää. Ei Helsingin kansalaistorille eduskuntatalon etenkin voitaisi rakentaa 300 metristä new yorkin pörssin temppeliä, kiinan keisarin valtaistuinta tai Vladimir Putinin patsasta. 24. Erämaiset järvet puolestaan ovat osa Hämeen järvi ylängön hiljaista ja pimeää aluetta. Niiden takaa aukenee eteläsuomen suurin yhtenäinen metsäalue. Tähtikirkkaalla säällä järviltä taivaalle katsellessa erottuu pimeään tottuneen silmään linnunrata ja revontulia voi havaita sopivalla Radiosäällä paremmin kuin missään muualla eteläsuomessa. Toistakymmentä siipien takaa tai edessä vilkkuvaa punavaloa 2 kerroksessa muuttaisi tämän puhtaan luontokokemuksen kaupunkimaiseksi tivolinäkymäksi. Kontrasti on tässäkin kohtaa jyrkkä. Päivisin eri tahtiin metsäisten harjanteiden yllä järven selän takana pyörivät potkurit niin ikään tehokkaasti muuttaisivat maiseman mekaaniseksi.	23. Katso vastine kohta 1.4 24. Katso vastine kohta 1.4
---	---

	Erämaisen alueen mielikuva muuttuisi tekniseksi ja paine alueen näkemiseksi ja hyödyntämiseksi teollisena seutuna kasvaisi. Tämä järvimaiseman menettäminen vaikuttaisi tuhansiin alueen asukkaisiin, maanomistajien ja virkistyskäyttäjiin. 25. Oma lukunsa on Hattulan alueelle osuvan valtakunnallisesti arvokkaan Härkätien maiseman täydellinen pilaaminen. Hattulassa ei ole muita härkätien maisemia kuin sellaiset, jotka tämä hanke yllä kuvatulla tavalla täydellisesti pilaisi. Kuitenkin Hattula oli täällä ennen muita, ennen Hämeenlinnaa. Ammoinen härkätie vei nimenomaan Hattulan, ensin Wanajan laakson sydänmailla, sitten uudella ajalla pyhään ristiin Ja vasta joskus sen jälkeen Hämeen linnaan ja kirkolle. Hattula ei omassa mielikuvassa tai matkailussa tällä hetkellä hyödynnän rikasta härkätien historiaansa juuri lainkaan ja tämän hankkeen jälkeen se olisi käytännössä jo myöhäistä, kun maisemien härkätie jäisi enää ainoastaan kilpailevien kuntien valtiksi. 26. Kaikkien näiden perusteluiden jälkeen on erittäin epäselvää millä perusteella hankkeen maisemallista vaikutusta ei arvioida suurimmaksi mahdolliseksi. Vaikutukset koskevat tuhansia, ellei yli kymmentä tuhatta ihmistä ja ne tuhoavat peruuttamattomasti ainutlaatuisia pimeään ja erämaiden alueen luonnon arvoja ja valtakunnan yksi arvokkaimmista kulttuurimaisemien kansalaisia erityisesti nöyryyttävällä tavalla. Jos tällaisista maisemista ei huolehdi niitä merkitystä on koko maiseman suojelun idealla enää? 27. KULTTUURIPERINTÖ. Härkätien maisemien pilaamisen lisäksi hanke uhkaa hävittää härkätien talvitien jäänteet hankealueen alle. Härkätien talvitie on kesätietä paljon vähemmän tutkittu, mutta aikanaan yksi tärkeä ellei tärkeämpikin väylä. YVA selvitys ei edes mainitse sen olemassaoloa. Tien linjan paikka on säännöllisenä luettavissa useissakin eri vanhoista kartoista muun muassa Erkki-Sakari Harjun ruotsin sotamuseon arkistosta löytämästä 1700 luvun kartasta sekä venäläisten 2800-sotilaskartoista. Linja myös pääteltävissä maastoista edelleen samoilla paikoilla olevista alkavista suon pohjista ja maamerkkien ja toimineista maista, sekä suunnistuksen apuna käytettävästä	25. Katso vastine kohta 1.4 26. Katso vastine kohta 1.4 27. Katso vastine kohta 1.5
--	---	--

	toimineena vanhoihin karttoihin merkitystä mutkittelevia metsäpuroista. Voimalaitos tuhoaisi reitin jäänteet renkajärven luurilan ja takajärven kylän välillä erityisesti isosuon alueelle suunniteltujen voimaloiden ja teiden takia. Luurilan rannasta talvitietä löytynyt hopea aarre Hattulan lintuineen ja takajärven mikolan kieverissa päiväkirjaansa kirjoitellut kreivi pietari brahe ovat todisteita talvitien reitistä. Lisää on luettavissa arkistoista ja reitin varrelta viime aikoinakin tehdystä metallin löydöistä. Talvitien historia olisikin mieluummin vihdoin tutkittava dokumentoitava osaksi suomalaisten kansallisomaisuutta eikä haudattava ulkomaisen pääoman kustantamaan murskeeseen. 28. Toinen vähälle huomiolle jäänyt tuorempi jäännös on puolivälin tieltä 1800-luvulla huippua aikansa elänyt suuri torpparikylä, ehkä koko seudun suurin? Ja keskelle hankealuetta tuuren mittausmastaan kohdalle sijoittuva yli kahdensadan hehtaarin laajuinen satulan talojen torpparikylä muodostui 5 torppasta: puoliväli, sillanpää, kaivantto, niinimäki, mansikkamäki. YVA-arvio lueteloi torppien jäänteitä pilkkukaivoja pilkkukiviaikoja ja viljely röykkiöt, mutta ei tunnista alueen arvoa kokonaisuutena. Hattulassa ei ole yhtään kokonaisuutena hahmottuvaa torppari kylää, ja tätä kylläkään ei ole historiallisena tai kulttuurisena kohteena tutkittu. Alueen viimeisiä asukkaita on vielä elossa ja sen historiasta on saatavilla perimätietoa. YVA arvio tekee virheen sivuttaessa tämän kohteen historiallisen arvon ja siten edesauttaa jäänteiden lopullista hävittämistä maankäytön suunnitelman mukaisten sepelienttien ja tielinjojen alle. 29. Yhteenvetona arkeologisista ja historiallisista vaikutuksista todetaan, että YVA-arvioita pitää täydentää siten, että se dokumentoi vaikutukset härkätien talvitiehen ja torpparikylä kokonaisuuden jäänteisiin, jotka molemmat ovat nyt joutumassa voimalla kenttien tuhoamiksi. 30. LUONTO. HUOMIOITAVAT LAJIT JA LUONTOTYYPIT. Puoliväntiellä sijainneen Sattulan 200 ha laajuisen torppakylän alue on luontotyyppiltään lehtoa. Maannos alueella on pääosin mustaa multaa eikä kangasmaannosta, kuten ympäröivillä moreenimailla yleensä. YVA-arviossa on virhe, kun se ei	28. Katso vastine kohta 1.5 29. Katso vastine kohta 1.5 30. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	tunnista alueen metsätyyppejä ja lehdon poikkeuksellisen suurta laajuutta. Tyyppi on tunnistettavissa useiden opaskasvien ja lehtipuulajien perusteella, mutta parhaiten kevään ja alkukesän kukkien kautta. Keväällä alueen multa-pohjilla kasvaa erityisen paljon vuokkoja ja kesäkuussa myös paikoin rauhoitettua valkolehdokkia. YVA-arviossa on myös puute valkolehdokin osalta, jota ei torppien lehtoalueelta raportoida ollenkaan, jotta nimenomaan torppien ja valkolehdokin alueelle maankäyttösuunnitelmassa piirretyt lehdokit eivät vaarantuisi. Torppien lehtoalueella kasvaa muitakin harvinaisia lajeja, kuten esimerkiksi luonnonvaraista metsälehmusta. YVA:n Luontoselvityksen kohdassa 5.4.1 luetteloidaan alueen arvokkaat luontotypit ja niiltä löytyneet lajit. Sekä torppien alueen lehtotyyppin (arvokas), että siellä esiintyvän valkolehdokin puuttuminen listasta herättää epäilyksen onko koko torppien aluetta tutkittu asianmukaisesti. Rikkaasta kasvupohjasta huolimatta erityisesti sillä alueella ei ole raportin kartoissa muitakaan merkittäviä havaintoja. Se ei myöskään sisälly kuvan 2 kartoitettuihin alueisiin, kuin pienen alueen kulkuväylän välittömään läheisyyteen osuvan raskaasti käsitellyn alueen 4-osalta, mikä ei ole lainkaan riittävää. Valkolehdokin selvittämisen lisäksi täytyykin laatia erityinen selvitys siitä, miten ko. alue on tutkittu. 31. Ylipäänsä YVA:n Luontoselvityksen Kuvan 2 lista kartoitetuista alueista on kyseenalainen. Raskaasti käsitellyistä talousmetsistä luontoarvojen löytäminen on epätodennäköistä. 13 listan 15 alueista on tällaisia. Ainoastaan alueet 11 ja 13 sisältävät vähemmän käsiteltyä metsää. Kaikki hankealueen luonnon-tilaiset metsäkuviot ovat jääneet listan ulkopuolelle, ja niiltä onkin löydettyissä merkittäviä luontoarvoja. Arvokkaita metsäkuvioita löytää tarkastelemalla alueen puuston korkeusmalleja. Niistä talousmetsät ja vanhat luonnon-tilaiset metsät erottuvat suhteellisen helposti. Esimerkiksi käy Stora Enson ilmainen eMetsä-palvelu ja sovellus. ELY-keskuksen onkin syytä kysyä Myrskyltä miksi kartoitukseen ei valittu alueita, joilta luontoarvoja todennäköisesti löytyy ja sen sijaan valittiin alueita, joilta niitä on vuosikymmeniä köyhdytetty? Raportti synnyttää mielikuvan tarkoitushakuisesta löydösten välttelemisestä ja	31. Katso vastine kohta 1.3
--	---	------------------------------------

	epäammattimaisesta tutkimisesta. Selvitys pitääkin tehdä uudelleen siten, että luontoarvoja etsitään ensisijaisesti sieltä mistä niitä todennäköisesti löytyy eikä muualta. Ammattimainen luontokartoittaja tekisi tämän helposti ja luonnostaan. 32. JÄRVIYLÄNGÖN VIHREÄN KÄYTÄVÄN KATKAISEMINEN. Voimalaitos-alue katkaisisi Hämeen järvi ylängön yhtenäisen vihreän yhdistyskäytävän ja pirstoisi hankealueen ekologisen verkon leveiden tie ja nostoalueiden takia. Järviylänkö on eteläsuomen suurin yhtenäinen metsäalue ja sellaisenaan valosaasteeton ja hiljainen alue. Melu ja valopäästöjä tuottavat voimalakentät aiheuttavat merkittävän alueen luonteen muutoksen. Lisäksi aiemman tuulivoimarakentamisen seurauksista tiedetään, että yksi voimalakaavan myöntäminen nostaa muiden alueelle myönnettävien kaavojen todennäköisyyttä. Koko Hämeen järvi ylängön vihreä ja hiljainen yhdyskäytävä vähittäisestä etenevän teollisen suunnittelun kohteena. Näin suuren ja arvokkaan alueen valjastaminen teolliseen käyttöön ei kuulu kuntien toimivaltaan vaan maakuntakaavoituksen piiriin. Tämä periaate, samoin kuin käytävän katkaiseminen on ilmaistava kaavaluonnoksessa. 33. PINTAVESIVAIKUTUSTEN PERUSTEETTOMAT PÄÄTELMÄT. PINTAVESISTÖN HERKKYYS ON ARVIOITU TÄYSIN VÄÄRIN. Pintavesien herkkyys on arvioitu virheellisesti ainoastaan kohtalaiseksi. Takajärvi on laadultaan erinomainen ja toisaalta virkistyskäytöltään laaja, ja siten herkkä kuormituksen lisääntymiselle. Lisäksi se on latvajärvenä Alajärven ja Vanajaveden alueen kuormittaja. 2/3 hankealueen pinta-alasta kuuluu Heininsuonojan kautta Takajärveen laskevaan valuma-alueeseen, joka on järven ylivoimaisesti suurin kuormituslähde. Tämä tarkoittaa sitä, että lähes kaikki hankealueen pintavesien lisäkuormitus päättyy järveen, joka on sekä kuormitukselle herkkä, että laajan virkistysarvot lähde. On epäloogista vähätellä valumariskejä tällä tavalla. Tekstiä lukiessa syntyykin vaikutelma, että hankealuetta tarkastellaan jotenkin suljettuna systeeminä sen sijaan, että ymmärrettäisiin, että se on yksi	32. Katso vastine kohta 1.3, 1.15 sekä 1.18 33. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

suuri latvaveden synty ja purkualue sen keskellä kulkevaa valtaojaa myöten suoraan erittäin herkkään ja laajasti käytettyyn ekosysteemiin. 34. Täysin oma lukunsa on kohteena olevan vesistön merkitys koko Hämeenlinnan suuralueen talousveden lähteenä. HS-vesi valmistaa juomavetensä Alajärven raakavedestä pistä Alajärven veden merkittävin lähde on sitä alajoen kautta syöttävä takajärvi. Takajärven merkittävin ja sitä eniten kuormittava laskuoja on heinin suonoja, jonka 1000 hehtaarin valuma alue vastaa karkeasti Niinimäen hankealuetta. Voidaan siis hyvällä syyllä väittää, että kyseessä on HS:n veden raakaveden lähteelle ehdotettava 1000 hehtaarin teollisuusaluekaava. Tätä yhteyttä HS-veden raakaveden oton ja hankkeen välillä ei YVA-arvioinnissa edes mainita, mikä on vakava virhe. Erityinen virhe on kappaleessa 17.6.2 joka väittää ” raakaveden ottoa ei ole ja lähimpien pintavesien ekologisen tilan tavoite on alajokea lukuun ottamatta saavutettu”. On epäpätevää olla ymmärtämättä, että vesi virtaa Alajärven. Lisäksi lauseen loppuosa on täysin asiaan kuulumaton, tässä yhteydessä harhaanjohtava lisäys. Johtopäätöksenä herkkyyсарvioinnissa todetaan, että vaikutuksen kohteena olevan pintavesistä herkkyyс on arvioitu täysin väärin ja perusteiden selvitys on puutteellinen ja epäammattimainen. 35. PINTAVESIVAIKUTUKSIEN ARVIOINTI ON PERUSTEETON. ARVIOSTA YLEISESTI. Ensimmäinen selvä virhearviossa on, kun väitetään että ” vaikutukset pinta ja pohjavesiin syntyvät tuulivoimaloiden, niiden perustusten, tietön sekä sähkönsiirron rakentamisvaiheessa.” Raskaasti ojitettujen kymmenien hehtaarien sepelialueet tulevat kuormittamaan pintavalumia koko olemassaolonsa ajan. Voimalat itse aiheuttavat jatkuvaa muovipäästöjä ja öljyvuodon riskin. Lisäksi maanvaihdon yhteydessä alueelle laitettavat suuret maamassat, erityisesti turve, ja alueelle tuotava murske aiheuttavat jatkuvan kuormituksen. Toinen ilmeinen virhe on, että arvioista puuttuu täysin uusojituksen aiheuttamat virtaaminen lisäykset. Aiemmat metsäautoteiden ojat ovat pääasiassa koonneet veden pois tieuralta ja se ei ole päätnyt tehokkaasti valumaverkkoon. Teollisuusalueen sepelikentillä vesi kulkeutuu voimakkaan ojituksen	34. Katso vastine kohta 1.2 35. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20
--	---

	kautta nopeasti pois ja kymmeniä hehtaareja kentäksi muutettua aiemmin tehokkaasti vettä en pidettävä metsämaata toimii näin veden kerääjänä paikallis- ja valtaojaa. Lisääntyneet virtaamat lisäävät verkoston eroosiota ja vesistön kuormitusta. Ilman arvioita virtaamien muutoksesta ja sen vaikutuksesta ei voida esittää riittävän arvioita vaikutuksista pintavesiin. Yleisesti arviointimenetelmä voidaan todeta, että esitetty pintavesi valuminen haittavaikutuksien arviointi ei ole mikään arvio, vaan ainoastaan ylimalkainen heitto. Ja tämä siksi, koska arvioidessa ei esitetä minkäänlaisia lukuja tai edes suuruusluokkia eri vaikutuslajeista (kiintoaines, typpi/fosfori, raskasmetallit, hiili, muovi, öljyt...), vaikka on olemassa useita käytännöllisiä vertailukohtia, joiden avulla sellaisia voisi helposti esittää. Esimerkiksi seuraavan tutkimuksen lähdeviitteet löytyy kymmenittäin mahdollisia malleja tarjoavia julkaisuja aiheesta; Kropsu Elisa et al: Maatuulivoiman rakentamisen vesistövaikutukset, 2025. Esimerkkejä siitä millainen oikeasti ammattitaitoinen arvio olisi voinut olla: yksi käytännöllinen vertailukohta on osoitetun metsän avohakkuun valumakuormitus. Täysin avohakkattava ja raskaasti ojitettava voimakenttä kuormittaa tutkusti ja maalaisjärjelläkin enemmän kuin pelkkä avohakkuu. Tästä olisi saatavissa yksi alaraja arvio. Tutkimuksista löytyy tarkempiakin malleja korkeammalle alaraja arviolle. Lisäksi asiaa voisi lähestyä muun muassa arvioimalla nyt turvemaille suunniteltujen yksittäisten myllyalueiden kuormituksen. 2ha nostoalueen maan vaihto tuottaa helposti 50 000 ja kuutiota turvetta, joka YVA-arvion mukaan läjitetään hankealueelle. Ilman kanssa tekemisiin joutuva turve lahoaa voimalan elinaikana ja kaikki sen sisältämme hiili, jopa satojauhansia tonneja päätyy valumana pintavesiin. 36. RAVINNEKUORMITUKSESTA. Yllä annettuja esimerkkejä mukaillen voi helposti haastaa YVA-raportin perusteettoman arvion antamalla erittäin korkean, mutta todellisiin lukuihin perustuvan arvion ravinnekuormituksesta: no voimalaitos kaksinkertaistaisi alueen ravinnevaluman. Mallia perusteltu päätelyketju: oletetaan 1000 hehtaarin hankealue talousmetsäksi 80 vuotta kiertoajalla ja arvioidaan kertojalle yksi avohakkuu ja 3 harvennushakkuuta, joiden	36. Katso vastine kohta 1.3
--	--	------------------------------------

	yhteisvaikutus vastaisi noin 2 avohakkuuta, eli taajuutena yksi avohakkuu kuorimitusta 40 vuodessa. 40 vuotta vastaa karkeasti voimalan käyttöikä YVA-arvion mukaan. Hankealueen metsiin kohdistuisi tällöin noin 10 ha vuosittainen avohakkuuvaikutus pelkässä talousmetsäkäytössä. Toisaalta ehdotettu voimala vaatii karkeasti 40 hehtaarin metsäalan avohakkuuta ja muuttamista raskaasti ojitetuksi sepelikentäksi ja kymmenien tuhansien hiiltä vuotavien turvekuutioiden läjityksen. Tällä kaikella on avohakkuuta kertaluokkaa raskaampi valumavaikutus. Tällä logiikalla voidaan väittää, että voimalaitoksen kaksinkertaistavan alueen normaalin metsätalouskäytön ravinnevaluutan. Tätä arvioita tukee yllä viitattu kropsun tutkimusraportti, joka päättyi saman suuruusluokan, eli noin muutaman tonnin vuotuisen kiintoainekuorman lisääntymiseen per tuulimylly. Kaksinkertaisella kuormituksella olisi merkittävä ympäristövaikutus rehevöitymisen herkkään alajuoksun vesistöön. Ja tämä erittäin korkea arvio ja päätelmä sinällään on jo merkittävästi asiallisempia, tarkempi ja ammattimaisempi kuin YVA:ssa esitetty täysin vailla perusteluja oleva väite. 37. ÖLJYTUOTTEISTA. Ilmatar ja muut suomalaiset tuulivoimayhtiöt ovat raportoineet Niinimäen kaltaisten jättiläisvoimaloiden öljymääristä, jotka ylittävät 1000 litraa öljyä ja vastaavat määrät jäähdytysnesteitä. Voimalarikko ja kaatuminen on olemassa oleva riski, joka on myös toteutunut monta kertaa pohjoismaissa. Korkeuksista purkautuvaa öljyä vastaan ei voi mitenkään varmuudella suojautua. Tämä pitäisi lisätä riskinä vaikutusten arviointiin ja riskin vaikutavuus liittyy erityisen herkkään pintavesistöön ja läheiseen pohjavesialueeseen. Tältä osin arvio on puutteellinen ja pitää korjata. 38. RASKASMETALLEISTA. Raskasmetallien, erityisesti elohopean, päästö on täysin oma lukunsa, sillä ne ovat itsessään myrkyllisiä. Hankealueen turvepitoisilta mailta ja turpeen läjityksestä syntyvät lisävalumat happamoittavat valumavesiä ja happamoituminen lisää metallipäästöjä maaperästä pintavesiin. Lisäksi alueelle tuotu murske on itsessään raskasmetallien lähde, jonka vaikutus pitäisi arvioida hankealueella ja murskeen hankintapaikalla erikseen. Vaikka esitetyn suunnitelman mukainen läjitetty hapanta luottavaa nestettä	37. Katso vastine kohta 1.12 sekä 1.20 sekä 38. Katso vastine kohta 1.20
--	--	--

	murskemassoille ja valuma-alueen maaperään laskeva ilmassa lahoava turve toimii tosiasiallisesti kuin malminjalostamo, mitään lukuihin ja tutkittuun tietoon perusutvaa arviota ei kuitenkaan YVA-arviossa nyt esitetä. On vastuutonta sivuuttaa myrkyllisten päästöjen mitattava faktapohjainen tutkimus näin täysin. 39. MIKROMUOVEISTA. Arvioinnissa tästä asiasta on seuraava lause: "Tuuli-voimaloiden lavoista niiden elinkaaren aikana irtoavan materiaalin määrä arvioidaan käytettävissä olevan tiedon perusteella pieneksi suhteessa mikromuovin merkittävimpiin päästölähteisiin". Tässä lauseessa on kolme virhettä. Ensinnäkin haluttaessa käytettävissä kyllä olisi raportteja, jotka haastavat esitetyn päätelmän. Ja toiseksi, YVA:ssa vaikutukset on syytä arvioida eikä arviointia voi ohittaa käyttää verukkeena sitä, ettei löytänyt tutkimusraportteja. Oma arvio on joka tapauksessa annettava ja nyt se puuttuu kokonaan. Kolmanneksi on täysin epärelevanttia viitata jossain muualla tapahtuviin muovipäästöihin, kun on tarkoitus arvioida vaikutuksia paikalliseen ympäristöön. Koko lause on siis ala arvoinen ja sen perusteella tämä kohtaan palautettava uudelleen selvitettäväksi. Käytettävissä olevia tutkimuksista: arvioinnin lähdeviitteitä ei ole mukana kuin muutamia tutkimusraportteja aiheesta, ja niiden joukossa on teollisuuden edunvalvojan julkaisemaan markkinointimateriaalia, jota ei voida pitää puolueettomana ja siten luotettavana tutkimustietona. Kuitenkin esimerkiksi Saksassa on viime vuosina julkaistu useita raportteja tuuli-voimaloiden merkittävistä mikromuovipäästöistä ja rajoitettu luonnontuotteiden ravintokäyttöä voimala alueilta. ELY keskuksen täytyy kiinnittää asiaan huomiota Niinimäessä ja sen ympärillä, koska se on merkittävä lähiluonnon tuotteiden lähde. Edellä kuvattiin hankealueen luonne latva vetenä ja HS-veden juomaveden lähdealueena. Tämä tekee alueesta aivan erityisen herkän mikromuoville, joka laskeutuu koko kyseessä olevan valuma aluetta vastaavalle hankealueelle ja pystyy sieltä kulkeutumaan valumien mukana talousveden ottoon. Kuka rakentaisi teollisuusalueen oman lähteensä päälle? Lähtökohtaisesti idea tuntuu erittäin huonolta. Niinimäen Voimalaitoksen paikka on jo tästä syystä täysin väärä. Se, että YVA-Arviointi ei millään tavalla tunnista tätä	39. Katso vastine kohta 1.20
--	--	-------------------------------------

	riskiä syö valtavasti uskottavuuden koko tähän asti sieltä arviointityötä ja sen ammattimaisuudelta. On kyseessä sadantuhannen ihmisen tärkein elintarvike. Kaikki edes pienetkin mahdollisuudet sen terveysvaikutuksiin on otettava äärimmäisen vakavasti, riskit dokumentoitava ja kaikki mahdolliset selvitykset vaadittava, tehtävä ja tarkistettava. Muu olisi vastuutonta toimintaa. Tämä jos mikä on Hämeen ELY-keskuksen tärkeimpiä tehtäviä. 40. VOIMALAN PURKAMISESTA. Haittavaikutusten lieventämiseksi keinoja on lueteltu ainoastaan ylimalkaisesti. Niitä esiteltäessä ei ole viitattu mihinkään tutkittuun menetelmiin tai viitearvoihin eikä mitään lukumääristä arviota, tai perusteluja kuormituksesta tai sen vähentämisestä esitetä. Silti arvaus väittää, että menetelmät olisivat niin tehokkaita, että merkittävyys pienentyy suuruusluokalla. Väite on ilmeisen perusteeton. Maan rakentamiseen liittyvät lieventämisenkeinot eivät ole uskottavia. Ne eivät lievennä valumaa, vaan ainoastaan luettelo ovat virheitä, jotka muutenkin pitäisi välttää kuten massojen sijoittamista ojiin. Ja teksti jopa sanoo suoraan, että kyse on ainoastaan hyvistä käytännöistä, ei siis lieventämiskeinoista lainkaan. Tällainen ristiriita osoittaa, että kyseinen teksti on ainoastaan itse itsensä paljastava asian kuulumatonta sumutusta. Todelliset lieventämiskeinot tekstistä sen sijaan puuttuvat. Sellaiset vaatisivat investointeja esimerkiksi saostus alaiden ja suodattimien kaltaisiin suojelurakenteisiin ja valumaan aktiiviseen mittaamiseen ja korjaaviin toimenpiteisiin pistää tällaisia oikeasti tehokkaita lieventämiskeinoja ei kuitenkaan tekstissä mainita. 41. YHTEENVETO VAIKUTUKSISTA PINTAVESIIN. Yhteenvetona pintavesi kuormituksen arvioinnista totean, että arvioinnin tämä kohta on täysin kelvoton ja vaatii uudelleen tekemistä. Erityisesti vaikutusalueita pitää tarkastella koko alajuoksun vesistön ja ympäristönä sen erinomaiseen tilaan täysin perustuva mitä virkistys ja elintarvike ja talouskäyttö päällimmäisenä mielessä mistä kappaleessa on esitetty arvioita ilman ensimmäistäkään numeerista faktaa, vertailupistettä tai logiikkaa perusteella vetää johtopäätöksiä. Tästä syystä voidaan perustellusti todeta, että kappale esittää täysin perusteettoman päätelmän	40. Katso vastine kohta 1.3 41. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	eikä se ole mikään arvio ollenkaan, vaan pelkkä tarkoitushakuinen väite. Kuormitus herkkään vesistöön on arvioitava mitattavasti ja perustellen. Karkeakin arvio voi olla hyväksyttävä. Kuormitusarviointia ei kuitenkaan saa jättää tekemättä, kuten nyt uhkaa käydä. Erityisesti mitään hallitsematonta riskiä koko seudun juomaveden negatiivisille terveysvaikutuksia ei voi ottaa ja sellaiset asiat on perin pohjin tutkittava ennen kuin YVA voidaan katsoa ammattimaisesti laadituksi. 42. Lisäksi todetaan, että kun YVA:ssa sitten joskus nykyisen perustettu perustelemattoman päätelmän sijaan laaditaan todellinen mitattavilla arvoilla ilmastoarvio vaikutuksesta pintavesiin pitäisi siitä pyytää metsäkeskuksen asiantuntija ja Hämeenlinnan ympäristöterveyden vastaavan viranomaisen lausunto. Metsäkeskus tuntee hyvin kyseessä olevan hankealueen ja on ollut suunnittelemassa vesiensuojelua ja rakenteita alueelle. Hämeenlinnan virkamieskantaa juomaveden ja luonnontuotteiden terveellisyydestä raskaimman vastuun ja se on saatava heidän tietoonsa. Lausunnot pitäisi saada hankkeesta yleensä ja yvan vesistöä arvioinneista erityisesti. 43. VAIKUTUKSET ILMASTOON. Molempien hankevaihtoehtojen rakentamisen päästöt ovat merkittäviä verrattuna Kanta-Hämeen maakunnan vuotuisiin päästöihin, joten niiden kielteiset vaikutukset arvioidaan kohtalaisiksi. YVA-selostus väittää käyttövaiheen vaikutuksen ilmastoon olevan vähäisen myönteinen. Johtopäätöksistä puuttuu perustelut. Ilmastoarvio luettelee elinkaaren raporttiin perustuen erilaisten rakennusvaiheiden ja materiaalien hiilivaikutuksia ilmastoon ja niistä on selvää, että voimalan paikalleen saattaminen lisää hiilen päästöjä ilmakehään. Positiivisista vaikutuksista mainitaan ainoastaan se, että riippuvuus fossiilisista pienenee. Hiilipäästöjen vähenemistä ei arvioida mitenkään. Johtopäätökseen vain hypätään ilman perusteluita. Todellisuudessa SUOMI on sähköntuotannossa omavarainen, sähkön käyttö on monotonisesti laskenut vuosikaudet ja 95 prosenttia tuotannosta on jo nyt fossiilivapaata. Näistä yksinkertaisista ja tutkituista faktoista suora johtopäätös onkin, että Niinimäen voimalaitos ei voi vähentää hiilipäästöjä, vaan sen sijaan	42. Katso vastine kohta 1.3 43. Katso vastine kohta 1.19
--	--	--

	se lisäisi sitä, koska sen olemassaolo sinällään lisää päästöä. On virhepää- telmä väittää vaikutuksia positiivisiksi. Päätelmä johtune tuulivoimateollisuus- den edunvalvojen tehokkaasti propagoimasta mielikuvasta tuulivoimasta puh- taana ja hyvänä asiana. Se on kuitenkin vain harhainen mielikuva. Tuulivoima on todellisuudessa raskasta teollisuutta, jonka toteuttaminen tosiasiallisesti vaatii paljon fossiilista energiaa ja tuhoaa ympäristöä siellä, missä sen arvok- kaita materiaaleja louhitaan ja tuotetaan ja matkoilla, joita niitä kuljetetaan. Valheellinen väittämä ja virheellinen johtopäätös positiivisista ilmastovaikutuk- sista on raportissa korjattava. 44. VAIKUTUKSET ELINOLOIHIN. Kappaleessa on virheellinen väite:” hank- keessa noudatetaan asuinrakennusten vähimmäisetäisyyden suosituksia voi- maloista, joten lähtökohtaisesti vaikutuksia ei muodostu.”. Suositusten noudat- taminen ei takaa sitä, että melurahat eivät ylitä. Suositukset eivät vastaa todel- lisia mittauksia eivätkä takaa haitoilta välttymistä. Suomessa on lukuisia ta- pauksia muun muassa luhangan, leppävirralla ja niin edelleen, joissa suositus- ten mukaisista simuloineista huolimatta asukkaat ovat useita vuosia joutuneet järjestämään itse monimutkaisia mittauksia, joiden avulla lopulta on onnistuttu osoittamaan päivittäin kärsitty meluhaitta ja ohjearvon ylittyminen. Virheellinen väite on poistettava kaavaluonnoksessa. Sen sijaan täytyy asukkaiden suoje- lemiseksi lisätä maininta siitä, että kunta sitoutuu estämään meluhaittojen syn- tymisen ja vaatia toimijalta riippumattomiin mittauksiin sidottua ympäristölupa. Asukaskyselyn ja valtamedioissa jo todetun tuulivoiman sosiaalista arvoa ku- ten identiteettiä, tulevaisuudenuskoa, yhteiskunta luottamusta tuhoavan vaiku- tuksen takia hankkeella on merkittävä haitallinen vaikutusalueen tuhansiin asukkaisiin. Kaavaluonnoksen arvio yrittää räikeästi vähätellä ja häivyttää näitä aivan ilmeisiä sosiaalisia vaikutuksia suorastaan kiertämällä niiden ole- massaolon, leimaaminen vaikutukset ” epäsuoriksi” ja tarjoamalla tilalle ole- mattomia ”suoria” fyysisiä vaikutuksia johonkin sosiaaliseen kohteeseen, jota se ei edes määrittele. Kyse onkin sanoilla harhaanjohtamisesta ja asukasky- selyn tutkittuun totuuden kieltämisestä. Tämä osuus vaikutusarvioita on	44. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.21
--	--	--

	harhaanjohtavana tehtävä uudestaan ja sen jatkossa perustuttava tutkittuun tietoon sosiaalisesta todellisuudesta, kuten jo suoritettuun asukaskyselyn ja tuulivoiman suomessa jo aiemmin toteutuneisiin moniin sosiaalisiin haittoihin ja olemattomaksi jääneisiin hyötyihin elinoloihin ja yhteisöllisyydelle. 45. VAIKUTUKSET ALUETALOUTEEN. Arviohankkeen neutraalisuudesta aluetalouteen muille, kuin matkailu ja metsätalous elinkeinoille on virheellinen. Hanke on merkittävästi haitallinen esimerkiksi laajan vapaa ajan asutuksen alueelliselle kulutuskysynnän ja kokonaisuutena se on myös kyseenalainen Hattulan kunnalle. Kaavaselostus tai yva-arvio ei sisällä neutraalia investointilaskelma hankkeen kokonaistaloudellisesti vaikutuksesta. Alueen 1000 kiinteistöä, joista 3/4 lomakiinteistö ovat jo kärsineet hankkeen virkistysarvojen merkittävästi tuhoavan odotusarvon takia arvon laskun. Tämä heijastuu myös kunnan datassa romahtaneena rakentamis- ja korvausinvestointeja. Ja kiinteistöarmeijan lasku vaikutusalueella heti voimalahankkeen tultua julkisuuteen on yleisesti tutkittu tosiasia, jota tuulivoiman edunvalvojen tutkimukset yrittävät häivyttää ottamalla vertailuajan vasta rakentamisajankohdasta. Pankkien arvioiminen kiinteistövakuutusarvojen laskusta eri puolilla Suomea on raportoitu mediassa. Neutraali arvio, joka ottaa huomioon tuottajien lisäksi myös riskit, ja sekä kustannukset kuten haittakorvaukset perutut kiinteistöinvestoinnit ja muuttotappio on osoittaa, että hanke ei ole kunnalle kannattava, ja että se vähentää merkittävästi kulutuskysyntää. Kokonaisuutena tuulivoimalaitos aiheuttaa Hattulan kunnalle suuren taloudellisen vastuun ja riskin pistä ja nyt on tiedossa, että kaavaluonnos se laativan myrskyenergian Niinimäkeen rajoitettu ja keskittyvä hankeyhtiö on kolmas osaltaan ulkomaisessa omistuksessa. Se myös vakuuttaa ulkomaisen omistajan ja rahoittajan takaavan yhtiön talouden. Tämä asetelma viittaa siihen, että hankeyhtiö on jo nyt ulkomaisen omistajan tosiasiallisessa kontrollissa esimerkiksi salaisen osakassopimuksen kautta. Rajoitetun vastuun yhtiö, joka jättää jälkeensä kalliin ennaltamisvastuun on suuri riski kunnalle ja kotimaisella omistajalla. Ympäristölain mukainen ankara vastuu käytöstä poistetun	45. Katso vastine kohta 1.8, 1.14 sekä 1.15
--	---	--

	voimalan purkamisesta kuuluu voimalan haltijalle, jos sitä ei saada vastuuseen se kuuluu maanomistajalle, ja sen jälkeen kunnalle. Ja kunnan on suojauduttava tältä riskiltä. Tämä riski ja sen merkittävä taloudellinen rasitus Hattulan kunnalle on mainittava kaavaluonnoksessa. 46. Ja vielä oma lukunsa on kaava laativan myrskyenergian luotettavuus. Maanvuokrasopimuksia hankkiessaan myrsky esittäytyy voimaloita ope-roimana kotimaisena avainlipputoimijana erotukseksi muista hanketarjok-kaista. Nyt julkisuudessa myrsky ilmoittaa myyvänsä hankeyhtiöitään tapaus-kohtaisesti. Yhtiö on jo toista vuotta sitten maksanut miljoona osinkoja eikä se ole vieläkään saanut operointiin ensimmäistäkään tuuli tai muutakaan voima-laa ja nyt se on jo menettänyt oman pääomansa. Asetelma vaikuttaa hanke lu-vitukseen keskittyvällä rahastukselta, jotain esitelty muuna kuin mitä se on. Yhtiö ei vaikuta luotettavalta. Myös tämä riski on mainittava kaavaselostuk- sessa ja selvitettävä ennen kaavapäätöksen esittelyä, koska asioiden sotkeu- tumisesta ja epäselvään tilaan juuttuumisella saattaa olla suuri merkitys kunta- talouteen etelä Hattulan kehityksen Taantuessaa epätietoisuuden vallitessa. 47. Hattulan kunnan elinvoimalautakunnan lausunto oas-vaiheessa kuuluu:” ja perinteisten ympäristövaikutusten lisäksi hankkeessa tulee arvioida myös tuu- livoimarakentamisen vaikutukset alueen elinvoimaisuuden kehitykseen...”. Ai- van kuten pitääkin, kunta viittaa hankkeen fyysisen vaikutusalueen elinvoi- maan, eli etelä-Hattulaan. Kuitenkin nyt elinkeinovaikutusten arvioista puuttuu yleisesti ottaen täysin se miten hanke vaikuttaa voimalaitoksen fyysiseen vai- kutusalueen elinvoimaan (Etelä-Hattula). Nyt arvio perustuu täysin abstraktiin rahan kautta syntyvään vaikutukseen ja liittää sen pääosin mielivaltaisesti Hat- tulan kuntaan kokonaisuutena. Kaavaluonnoksen tulee osoittaa selkeästi mi- ten se vastaa kaikkiin Hattulan kunnan oas-vaiheessa lausumiin vaatimuksiin. Omalta kohdaltani voin kertoa rahallisen esimerkin tuulivoima on jo aiheutta- mista päätöksistäni: omistan vanhan maatalon ja metsätilan 1,5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä myllystä. Asun virallisesti talossa ja olen viettänyt siellä suurimman osan ajastani yhdistäen etätöön, metsänhoidon ja perheen	46. Katso vastine kohta 1.10 47. Katso vastine kohta 1.15
--	---	---

	vapaa ajan siellä. Kaavoituksen aloitettua olemme menettäneet luottamuksen alueen soveltuvuuteen kotina pitkällä aikajänteellä. Tästä syystä olemme jättäneet tekemättä vanhan maatilan ajankohtaiseksi tulleet katto, julkisivu ja lämmitys remontit. Lisäksi olemme vähentäneet ajankäyttöä alueella Hämeenlinnassa sijaitsevan kaupunkikotimme hyväksi. 200 000 euron investointi Hattulan kiinteistöön on jäänyt tekemättä ja olemme päättäneet pitää talon mökki moodissa kunnes tieto voimalan rakentamisesta varmistuu. Rahaa on sen sijaan käytetty Hämeenlinnan asuntoon. Entinen hattula keskeinen eläminen ja asiointi on vaihtunut Hämeenlinna keskeiseksi. Itse olen kirjoilla hattulassa, mutta puolisoni ja tyttäreni ovat nyt hämeenlinnalaisia. Tunnen useita alueen asukkaita, joilla on vastaava dilemma. Yksikään tuntemani paikallinen ei ole tehnyt enää merkittävää investointia kiinteistönsä tullaan tietoiseksi voimalahankkeesta. Jo pelkästään tällä rajallisella otannalla voi luotettavasti todeta miljoonien kiinteistösijoituksiin menettämisen lyhyessä ajassa. 48. Kaupan tuloarvio liittää suoraviivaisesti voimalan työllisyys, kysyntä ja tulosvaikutus Hattulan kunnan elinvoimaan. Kuitenkaan ei ole itsestään selvää, että maanvuokraa saavat ovat hattulaalaisia tai erityisosaamista vaativaa työvoimaa tulisi alueelta. On arkipäivää, että alueelta kuljetetaan työvoimaa ympäri etelä suomea. Vastaavasti erityisosaajat tulevat hankkeen alueen projektiin muualta. Metsänomistajista merkittävä osa asuu nykyään pääkaupunkiseudulla. Tällaisten faktojen pitäisi heijastua myös YVA arvioon elinvoiman vaikutuksista ja edes jotakin lupia pitäisi esittää, kun on kuitenkin kyse talouden ilmiöstä, joka on rahassa mitattavaa. Elinvoiman YVA arvio ei kuitenkaan esitä ensimmäistäkään numeroa. Yhteenvetona voidaan todeta, että elinkeinovaikutusten arvio kohdistuu väärin alueisiin kohteisiin pistearvio niitä puutteellisesti huomioimatta menopuolta eikä vastaa Hattulan kunnan arvioinnille asettamiin vaatimuksiin. Koko talousvaikutusten arvio kaavaluonnoksessa on laadittava ammattitaitoisesti ja uudelleen.	48. Katso vastine kohta 1.8
--	---	------------------------------------

	49. MELUVAIKUTUKSET. YVA:n melua arvio on laadittu sinänsä virallisesti oikeita ympäristöministeriön ja lain pykälä ja ohjeita noudattaen. Ohjeet ovat kuitenkin jo vanhentuneita suhteessa ehdotettujen jättivoimaloiden kokoon ja uuteen tietoon, jota on olemassa voimaloiden keskinäisestä jättöpyörrevaikutuksesta meluun, sekä kokemuksiin melumallinnuksen ja mittausten käytännön rajoitteista ja epäonnistumisista. Tärkeä näkökohta on se, että hankealueen melun vaikutusalue on osa Hämeen järvi ylängön erämaista aluetta, jonka poikkeuksellinen hiljaisuus on keskeinen luonnonvara, joka mahdollistaa alueen luontoarvot ja vapaa ajan asumisen virkistysarvot. Kansalainen ei investoi kesämökkiin kaupunkimaisissa neljäkymmentäviisi desibelin päivämelun on ympäristössä. Alueella on rantakaava, joka määrittää alueen käyttötarkoituksen virkistyskäytössä. Hiljaisuus ja rauha on tuotannontekijä, ja edellytyskaavan toteutumiselle. Alueen järvillä yhteisöt rajoittavat moottoriveneellä ajoa. Rannoilla meluamista valvotaan ja virkavalta osallistuu rauhan vaalimiseen. Voimalaitos rakentamisen on odottava samanlaisia yhteiskunnan pelisääntöjä. Melun lisääminen pitää suhteuttaa vaikutusalueen kaavojen käyttötarkoitukseen ja taustamelun lähtötasoon, joka on peräti alle 30 desibeliä. Käytännössä tämä pitää tarkoittaa selvästi neljäkymmentäviisi desibeliä päivän ulkoilua alempaa melurajaa, tai 3 kilometriä suojaa etäisyyttä voimaloista. Lisäksi on edellytettävä ympäristölupaa riippumattoman melun mittaajan hyväksynnän ehdoilla ja, jotta myllyt voidaan käynnistää ja pitää käynnissä. 50. Toinen tärkeä näkökohta on tuulivoimalan äänenlaatu. Siiven sivuttaessa voimalan pylvään, syntyy paine eron seurauksena humahdusmainen ääni. Ja kaukana voimalakentästä usean voimalan humahdukset vähitellen sulautuvat toisiinsa ja tuloksena on lopulta suihkukonemaiden kohina, jonka voiman kuulohavaintoja tuntuu aaltoilevan, ja aika ajoin nousee tai laskee selvästi. Humahdusten impulssit ovat kuitenkin tallessa summa aallossa ja mitä lähempänä voimalaa kuunnellaan, sitä selkeämmin ja useammin ne erottuvat pisteet impulsiivinen ääni on erityisen häiritsevää, koska aistit tarttuvat hetkellisiin muutoksiin.	49. Katso vastine kohta 1.2, 1.6, 1.18 sekä 1.21 50. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	51. Kuuloaisti on turvallisuuden tunteisiin kiinnittynyt aisti, joka valvoo turvallisuutta myös nukkuessamme. Erityisesti yönä kuuluva humahdus herättää ihmisiä kuin luolan suulta kuuluva askel. Katkeileva unella on terveysvaikutuksia. Tästä syystä laki ja ohjeistus vaatii impulssimelulle tiukemmat rajat. YVA:n meluselvityksen kappale 5. 2 ja sivuuttaa tarpeen toteamalla, että lähtötiedoissa ei äänen erityispiirteitä havaittu. Mistä melusta, havainnoista tai lähtötiedoista tutkija mahtaa puhua? Tämän pitäisi selittää, koska tavoiteltua voimalatyyppisiä ei ole vielä edes olemassa. Suomen korkeimmat myllyt ovat 15 % tätä hanketta suurempia YVA laki kuitenkin vaatii arvioimaan haitat pahimman riskin mukaan. Suomalaiset raportoivat kärsivänsä yöllä häiritsevästä humahdustelusta eli impulssi melusta. Impulssi melu rajoja on käytettävä ja meluun siksi lisättävä vaaditut 5 desibeliä. Erityisen tärkeää tämä on tehdä lähtökohtaisesti hiljaisella alueella, jossa impulsiivisuus ei peity korkeampaan taustamelun. 52. Yhteenvetona todetaan, että meluvaikutusten arvioinnin johtopäätös on väärä. Hiljaisella alueella suhteellinen voimalan melu on häiritsevä, vaikka se ylittäisi ohjearvoa. Häiritsevyyttä on arvioitava suhteessa alueen hiljaiseen lähtötasoon. Meillä on muuttaisin suhteellisesti hiljaisen erämaanmaisen alueen luonnetta. Hiljaisen lähtötason ja impulsiivisuus takia on sovellettava tiukempia raja arvoja. Häiritsevä melu estää alueen rantakaavojen mukaisen käyttötarkoituksen toteutumisen ja vaikuttaa erämaisten alueiden luontoon haitallisesti. 53. VAIKUTUKSET TIESTÖÖN JA LIIKENTEESEEN. Kaavaluonnoksessa väitetään virheellisesti hankkeen parantavan tiestön infrastruktuuria tai synnyttävän uutta tieverkostoa. Uudet tiet synnyttävät ainoastaan voimalaitoskenttien alueelle. Ne sijaitsevat kokonaisuudessaan yksityisten tilojen alueella ja ovat yksityisteitä, joita ei voida laskea yleiseksi infrastruktuuriksi tai sellaiseksi tieverkon, joka hyödyttäisi muita kuin kyseisen alueen maanomistaja ja voimalaitosyhtiötä itseään.	51. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.6 52. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.18 53. Katso vastine kohta 1.13
--	--	--

	54. YVA arvion kappaleessa 23. 5 arvioidaan tiestön herkkyyttä. Siinä on merkittävä puute. Kuljetusten pääsäännöksi suunniteltu yhdystie 2 8 5 5 on vanha Hämeen härkätie. Sen historiallista arvoa ei ole huomioitu arviossa. Paikallisen kuorma autoilijan kertoma henkilökohtainen kokemus sievin tuulivoimaloiden teräs ja betoni kuormien ajamisesta kunnan museoita pitkin kertoo, että raskaat kuljetukset tuhoaisivat museoiden pohjat. Samanlainen vahinko suomen vanhimmalle rakennetulle edelleen käytössä olevalle muinaisjäänteitä täytyy estää. Arvio kommentoi pelkästään härkätien pinnoitteen kunto erittäin huonoksi. Koko tien rungon kantavuus ja muu kestävyys on etukäteen selvitetävä ja varmistettava että kuljetukset eivät vaurioita tietä. Lisäksi on kerrottu, että siipikuljetukset vaativat tie linjojen oikaisua. Tarvitaan 70 m kolmiomainen alue vapaaksi esteistä mutkissa. Mutkat ja painan teet ja niille ehdotettavat tarvittavat toimenpiteet on etukäteen selvitettävä arviossa. 55. Selvitys ei mainitse tarvetta käyttää kuljetuksiin alueen yksityisteitä: renkäjärventie, takajärventie tai puolivälintie tai lähestyä aluetta pohjoisen yksityisteitä ja yhdisteitä pitkin. Äskettäin Niinimäkeen rakennetun tuulenmittausmasto on 900 t mursketta, rakennustarvikkeet ja työkoneet kuitenkin kuljetettiin niitä pitkin ja vielä luvatta. Kysyttäessä myrsky OY ei edes tiennyt teidän olevan yksityisteitä. Tuulenmittaus maston rakentaminen kuuluu hankekokoaisuuteen ja on myös syytä olettaa, että jatkossakin pienempiä kuljetuksia pohjoisosiin halutaan tehdä yksityisteitä pitkin. Siksi on ilmeistä, että YVA-luonnoksessa on tässä kohdassa virhe. Yksityisteiden jo tosiasiallinen käyttö on hankkeen vaikutuksesta todettava ja dokumentoitava ja käyttötarpeen määrä on arvioitava. Muussa tapauksessa yva selvitys ei voi olla asiallinen ja ammattimainen. 56. Maankäyttösuunnitelman mukaan 2 myllyä sijaitsisi välittömästi puolivälin yksityistien vieressä. Tämä sijainti vaarantaa liikenteen, ihmisten terveyden ja turvallisuuden eikä siksi ole mahdollinen. Puolivälin tie on Hattulan kunnan tuella talvisinkin auki pidettävä läpi ajon mahdollistava avoin tie, jota pitkin halutaan varmistaa mahdollisuus muun muassa lasten päivähoidon ja	54. Katso vastine kohta 1.4 55. Katso vastine kohta 1.13 56. Katso vastine kohta 1.12
--	--	--

	koulukuljetuksissa nopeille sairaskuljetuksille tuulivoimalla vaatii usean 100 m turva alueen (400m?) Talvisin lavoista sinkoutuvien jäälohkareiden takia. Kuu-kausi sitten iltalehdestä uutisoi henkilöauton tuulilasin murskanneesta maitotölkin kokoista lohkarista, joka oli lähtöisin tuulivoimasta. 57. RISKIT. Voimalaitoksen sinkoamat jäälohkare tulee mainita riski listauksessa. Jokamiehen oikeudella alueella liikkuvat ovat talvisin hengenvaarassa. Tieliikenteen vaarantavat myllypaikat on kiellettävä, koska niiden riski vakautuu sille liikenteelle, on aivan liian suuri. Kaikki tämä on dokumentoitava riskin ja kaavaluonnoksessa. 58. Toistaiseksi selvittämään mikromuovi päästön vaikutus HS veden juomaveden laatuun on ilmoitettava kaavaluonnoksessa. Riskin toteutumisen aiheuttama haitta arvioitava kaavaluonnoksessa. 59. YHTEISVAIKUTUKSET. Maisemallisissa yhteisvaikutuksista kaavaluonnoksessa on arvioitu väärää kohdetta. Oikea, kaikkein eniten vaikutettu kohde on härkätien peltomaisema Kouvolassa. Maamiesseuran talolta katsottuna voimalakentät muodostavat yhtenäisen, koko maiseman ketjuna peittävän potkuri metsän. Ja paikkaan näkyy ainakin 15 voimaloista pistä myöskin kyseinen alue on hyvä arvion mukaan eniten vaikutettu alue. Tästä huolimatta hyvä arviossa ei ole tuotettu seurantaryhmän erikseen kirjoitusta pyynnöstä huolimatta havainnekuva tästä yhteisvaikutuksesta. On ammattitaidotonta tai harhaanjohtavaa valita jokin muu arvio kaava selvitykseen kuin Kouvolan aukea. Lisäksi ei ole hyväksyttävää jättää kyseistä havainnekuva tekemättä. Kaavaluonnoksen arvio on tehtävä pahimman vaikutuksen mukaan ja siihen on liitettävä kyseinen havainnekuva. Isosaaren ja niinimäen voimalaitokset sijaitsevat kunnan rajan molemmin puolin ja niin lähellä toisiaan, että vaikutusalueena ne muodostavat käytännössä yksi härkätien voimalaitoksen. Kaiken lisäksi tuolla yhteisvaikutusten risteysalueella sijaitsee itse härkätie ja sillä kohtaa on merkittävää pysyvää asutusta. Tuulen suunnasta riippumatta nuo asukkaat altistuvat jatkuvalle melu päästölle. Yhteisvaikutus on merkittävä. Haittaa on kyseisille asukkaille kohtuuton. Tuulivoimakaava ei ole tästä syystä mahdollinen.	57. Katso vastine kohta 1.12 58. Katso vastine kohta 1.20 59. Katso vastine kohta 1.4
--	---	--

Mielipide 31 2 henkilöä	1. Olen huolestunut Etelä-Hattulaan suunnitelluista tuulivoimaloista. Tuulivoimalalle on selvitetty runsaasti vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja, jotka ovat sopivampia kuin Niinimäki. Koska tuulivoimalat muuttaisivat alueen luonnetta pysyvästi ja aiheuttaisivat merkittävää haittaa koko Etelä-Hattulan yhteisöllä ja luonnolle, Hattulan kunnan tulisi mielessä niin luopua tuulivoimaosa yleiskavasta ja keskeyttää kaavoitushanke.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 32 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimapuiston rakentamista Renkajärven alueelle Hattulassa. Renkajärven ympäristö on poikkeuksellinen luontokohde, jonka arvo perustuu sen hiljaisuuteen pilkkuelämää luonteeseen ja luonnon monimuotoisuuteen. Olen alueen kesäasukas ja usein alueella liikkunut ja tiedän, miten tärkeää se on paikallisille virkistys ja luontokäyttäjille. Tämän kaltaiset paikat ovat käymässä harvinaisiksi: ne tulee säilyttää tuleville sukupolville. Mikään raha ei korvaisi meille sitä menetystä, jonka kokisimme luonnonrauhan rikkomisesta, vaikka kiinteistöjen arvon romahtamista yritettäisiinkin meille rahallisesti korvata. 2. Kaavaluonnos ei riittävästi huomioi alueen maisemallista ja kokemuksellista arvoa, joka on kiinteä osa Hattulan vetovoimaisuutta. Vaikutukset ulottuvat myös muiden kuntien alueelle, esimerkiksi Renkajärven toiseen pätyyn asti, joka on Hämeenlinnan puolta. Ja korkeat teolliset rakenteet eivät istu herkään järvimaisemaan ja heikentävät alueen viihtyisyyttä ja luonnonrauhan kokemusta. Kaavoituspäätöksiä tehtäessä on huolehdittava siitä, että luontoarvot, paikallisten asukkaiden näkemykset ja kestävä matkailun mahdollisuudet otetaan aidosti huomioon. 3. Tuulivoimaloiden on osoitettu aiheuttavan törmäyskuolemia linnuille ja lepakoille. Alueella esiintyy muuttolintuja ja mahdollisesti myös suojeltuja lajeja, joiden elinolosuhteet heikentyivät. Tutkimukset (esimerkiksi ericsson et al 2014) tukevat sitä, että erityisesti suuret petolinnut ja lepakot ovat herkkiä voimaloiden vaikutuksille. Monet paikalliset asukkaat ovat kertoneet, että monien muuttolintujen reitti kulkee juurikin siitä kohtaa, mihin tuuli puistoa on aiottu. Tuulipuisto voisi aiheuttaa järkyttävän määrän kuolemia muuttolinnuille.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.3

	4. Lisäksi tuulipuistoa olisi suunnattoman suuret maisemat ja äänihaitat. Renkajärven alue on merkittävä virkistyskohde ja henkisen hyvinvoinnin lähde monille. Tuulivoimalat heikentäisivät alueen maisemallista arvoa merkittävästi. Ja tutkimukset (esimerkiksi Pasqualetti 2011) osoittavat, että tuulivoimalat muuttavat kokemusta luonnon aitoudesta. Renkajärven on pidetty merkittävänä etelässä sijaitsevana erämaaajärven, jonka alueen hiljaisuus on tärkeä hyvinvointitekijä: sen menettäminen olisi korvaamaton vahinko. 5. Tuulivoimalat ottavat lisäksi matalataajuista ääntä ja infraääntä, jonka vaikutuksia ei vielä täysin ymmärretä. Punch ja Jamesin (2016) Mukaan tällainen ääni voi aiheuttaa unihäiriöitä, stressiä ja hermoston oireita. Myös eläimistö reagoi infraäänen, mikä voi muuttaa alueen lajistoa. 6. Tuulivoimaloille olisi vaikutusta myös alueen vesistöön. Renkajärvi on puhdas, kirkasvetinen järvi, joka kärsisi mahdollisesti rakentamisesta johtuvista eroosio ja valumavesien ongelmista. Tämä voi vaikuttaa sekä veden laatuun että järven ekologisen tilaan. 7. Hankkeessa ei ole huomioitu riittävästi vaihtoehtoisia sijoituspaikkoja, joissa luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin kannalta koituvat haitat olisivat vähäisempiä. Esitän, että hanke keskeytetään tai siirretään alueelle, jossa ympäristöhaitat ovat selvästi vähäisempiä ja alueen luontoarvot eivät vaarannu. Tästä vielä lähtee tutkimus viitteitä lausunnon tueksi: Erickson, W. P., Wolfe, M. M. Bay, K. J, Johnson, D. H. & Gehring, J. L. (2014). A comprehensive analysis of small-passerine fatalities from collision with wind turbines at wind energy facilities. PLoS ONE, 9(9): e107491. Tutkimuksessa osoitetaan, että tuulivoimalat aiheuttavat merkittäviä määriä lintukuolemia, erityisesti muuttolintujen kohdalla. e Amett, E. 6, Basrwald, E. F., et al. (2008), Patterns of Bot Fatalities at Wind Energy Facilities in North America. Journal of Wildlife Management, 72(1), 61-78. Lepakoiden kuolemat liittyvät erityisesti paineenvaihteluihin, joita tuulivoimalat aiheuttavat.	4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.6 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.1
--	--	---

	* Punch, J, & James, R. R (2016), Wind Turbine Noise end Human Health: A Four-Decade History of Evidence that Wind Turbines Pose Risks. Bulletin of Science, Technology & Society, 36(3), 193-205. Kattava katsaus tuulivoiman infraäänien mahdollisista terveysvaikutuksista, kuten unihäiriöistä ja stressistä. e Pasqualetti, M.). (2011). Opposing wind energy landscapes' search for common cause. Annals of the Association of American Geographers, 101(4). 907—917. Analysoi, miten tuulivoima voi muuttaa ihmisten kokemusta maisemasta ja vaikuttaa heidän suhtautumiseensa ympäristöön. * Vepsäläinen, M, Pouta, E, & Neuvonen, M. (2011). The influence of wind power landscape on the visual preferences of resident Journal of Environmental Planning and Management, 54(6), 803-921. Suomalaistutkimus, joka osoittaa, että tuulivoimalat voivat laskea maiseman esteettistä arvoa asukkaiden näkökulmasta. « Drechsler, M, & Meyerhoff. J. (2018), Protecting biodiversity of wind energy sites: A value transfer approach. Ecological Economics, 148, 122—132. Korostaa tarvetta huomioida tuulivoimarakentamisen ekologiset vaikutukset vesistöjen ja maaperän näkökulmasta	
Mielipide 33 2 henkilöä	1. Omistan vaimoni kanssa Hattulassa sijaitsevan kiinteistön. Saimme kotiimme kunnan tiedotteen, jossa pyydettiin jättämään mielipiteemme tästä tuulivoimahankkeesta. Ja vastustamme edelleen tätä hanketta. Tehdyt selvitykset näyttävät selkeästi, kuinka hanke toteutuessaan aiheuttaisi peruuttamatonta tuhoa luonnolle ja sen eläimille. 2. Pyydämme että kunnan päättäjät voittaisivat keksiä muita tapoja lisätä kunnan elinvoimaisuutta, eivätkä luottaisi bisnesmiesten ja naisten lupauksiin hoitaa asiat sovitulla tavalla. 3. Ja ei ole mitään takeita, että myrsky energia OY olisi edes pystyssä muutama vuoden kuluttua tai kotimaisessa omistuksessa (jos on nytkään?). Mitä sitten kun tuulivoimalat omistaakin ulkomaalainen sijoitusyhtiö, jota ei voisi vähempää kiinnostaa voimaloiden huoltaminen purkaminen siinä vaiheessa, kun homma ei enää kannata? Asioiden loppuun saattaminen menee suoraan	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.11 3. Katso vastine kohta 1.10

	kuntalaisten kukkarosta ja kaikki voitot ovat valuneet muualle. Tämä toimintamalli on jo nähty niin monta kertaa. Älkää aliarvioiko ihmisten ahneutta.	
Mielipide 34 1 henkilö	1. Omistan Rimmilän kylässä 2 omakotitaloa ja vaimoni kanssa yhdessä kesämökin läheisen emälammin rannalla. Tämä kaavasunnittelu on jo romuttanut niiden arvosta ainakin kolmanneksen. Sen lisäksi, että arvo romahtaa, romahtaa myös potentiaalisten ostajien ja vuokraajien määrä. Rimmilassa olen asunut kymmeniä vuosia ja juuri nyt en asu, mutta todennäköisesti eläkkeiden jäädessäni palaan kotiseudulleni. Jos tulee tuohon viereen tuo valtava teollisuusalue, niin en luultavasti palaa. Nyt vietän vain kesiä ja satunnaisesti talvella aikaa Rimmilässä. Moni haluaa maalle järven rantaan rauhoittumaan ja ihailemaan maisemia ja kuuntelemaan luontoa ja hiljaisuutta. Ei ole kovin montaa tällä seudulla niitä, ja jotka haluavat, että nämä mahtavat maisemat pilataan tekemällä käsittämättömän suuret myllyt. 2. Huomioita: poliittisessa päätöksenteossa on meneillään järkeistys minimi etäisyyksiin olemassa oleviin asuntoihin. On syytä odottaa tuo päätös ennen kuin kaava etenee. Vanhoissa säännöissä ei olla huomioitu sitä, että myllyt ovat aivan valtavan kokoisia. Vanha säännöstö perustuu sellaisiin myllyihin joissa pyyhkäisykorkeus on noin 100 m. 300 m on aivan eri asia. 3. Luontoa olen vuosikymmeniä tuolla alueella seurannut ja tuo Niinimäen alue on juuri se alue, jossa on muun muassa muutolle lähdössä olevat kurjat ottavat korkeutta, kalasääsken lentävät usein tuon alueen läpi saalis reissultaan pesälle, kaakkuri samoin palaavat pesäammilleen kalastamasta, kana-haukka pesii Niinimäen alueella, viiru pöllöt huhuilevat juuri Niinimäen suuntaan. 4. Talvella kun on aivan hiljaista ja yhtään autoa ei satu menemään, täällä on täysin hiljaista. Melu pilaa tämän alueen rauhan täysin. 5. maisema pilaantuu myös täysin rumien myllyjen ja välkevaikutuksen myötä 6. onko YVA-arvioija ja käynyt tuollaisen 300 metrisen tuulimyllyn vaikutusalueella kokemassa miltä se näyttää ja kuuluu eri etäisyyksillä. Selvityksen	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14 2. Katso vastine kohta 1.2 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.6 5. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.7 6. Katso vastine kohta 1.10

	tekstien mukaan ei ole käynyt kuin siellä vähätellään vaikutuksia eri asioihin. Haisee siltä, että toimistotyönä tehty, koska sellainen on pakko tehdä 7. mikäli kaava etenee, niin odotan Hattulan kunnalta korvausta kiinteistöjen arvon alenemista. Minun kiinteistön osalta arvion arvon alenemaan olevaan noin 200-300 000 euroa jos en tullut ymmärretyksi, niin vastustan jyrkästi tuolta tuulipuistokaavan hyväksymistä	7. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15
Mielipide 35 1 henkilö	1. Haluan kertoa mielipiteeni tuulivoimalan suunnitelmasta. Tämä on järkyttänyt suuresti sukuani ja perhettämme. Meidän suku on asunut ja mökkeily Vuohiniemessä Renkajärven rannalla jo 1800- luvulta alkaen. Paikka on ollut aina tärkeää ja sillä on suuri historiallinen arvo sivullemme. Vielä elossa oleva isoäiti mummo on kertonut paljon tarinoita ja tapahtumia kotitaltaan, aina sodan aikaisten lentokoneiden äänen aiheuttamasta ahdingosta aina yhteisten juhannuksen ja juhlien vietosta. Ja sukumme on rakentanut ja ylläpitänyt yhteisön hyvinvointia alueella, ja luontoon on aina ollut tärkeä osa tätä yhteisöä. Ja tämä luonnon tuhoaminen ja ihmisten omaisuuksien arvon laskeminen on todella lyhytnäköistä. Ja kuinka kauan vain jo metsällä kestää palautua rakennustöistä, puhumattakaan miten tuulivoimaa tulevat pilaamaan järven rauhan kaikilta sen eläimiltä, jotka siellä pesivät juurikin sen luonnon rauhan takia. Ihmiset lopettavat mökkeilyn, väki asukkaat muuttavat muualle ja paikallisten yritystoiminnan hiipuvat ja kuolevat koska ei ole enää ketään niitä käyttämässä. Haluatteko todella aukoiden näin ison ja elinvoimaisen alueen? 2. Ehdotukseni on enemmänkin kehittämään alueen vahvuuksia. Luoda nykyihmiselle se luonnonrauha ja lepo mitä on jatkuvasti vaikeampi saavuttaa. Vahvistaa ja luoda eläimille uusia pesimäpaikkoja jotta eläin kannat eivät kärsi isompia vahinkoja. Vaalia ei ole olemassa olevaa luontoa, joka on saanut uusiutua ja luoda vahvaa kasvustoa satoja vuosia. 3. Toivoisin ettei metsiä kaadeta tuulivoimaloiden tieltä vaan ymmärrettäisiin luonnon arvo mikä voidaan tuhota hetkessä mutta todella vaikea saada enää takaisin. Hyödyntäkää muita alueita, hyödynnettävää jo valmiiksi tyhjiä alueita, suomessa löytyy kyllä alueita, joita ei ole pakko tuhota tämän kaiken tieltä.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.11 3. Katso vastine kohta 1.1

	Olkaa kekseliäitä, vahvistakaa jo olemassa olevaa. Kiitos kun sain kertoa mielipiteeni toivottavasti sillä, on edes jotain arvoa.	
Mielipide 36 1 henkilö	1. Metsät ja maastot. Näen, että jos etelä suomessa on vielä näin suuri yhtenäinen metsäalue ei tunnu kestävältä pilkkoa sitä rakentamisella. Rakentaminen silpoo alueen lopullisesti. Vaikka alue on nyt suurelta osin metsätalousmaata, on sen arvo laajana metsäalueella tällaisena paljon merkittävämpi kuin rakennettuna tuotantoalueena. 2. Luonto ja eläimet. Luontoselvitys kasvuston ja eläimistön osalta vaikuttaa laajalta ja ammattitaitoiselta. Kasvuston osalta arvioin, että vaikka se ei ole aivan ainutlaatuista niin sen säilyttäminen luontokadun jatkumisen estämiseksi on tärkeää. Jos arvioidaan lintu ja peto selvitysten tuloksia, niin onko tutkimuksiin käytetty työtuntimäärä ja tutkimusten aikajana ollut riittävän suuri tuomaan esiin alueen todellista eläinkuntaa? Näin oli mielestäni esitetty myös tutkimusten epävarmuustekijöistä. Alueella asuvien ja liikkuvien petoeläinten elinmahdollisuuksia hanke kaventaa ja vaikeuttaa selvästi. Linnuston osalta vaikutukset ovat todennäköisesti merkittävät niin muutossa kuin perinnässä. 3. Maisema. Vaikutusmaisema muuttumiseen laaja alaisesti on erittäin merkittävä haitta. Tätä haittaa ei voi sivuuttaa arvioitaessa, miten maiseman muuttuminen vaikuttaa alueella asuviin ja vapaa-aikaa vietettäviin ihmisiin. On otettava huomioon, että tämä haitta kohdistuu huomattavan laajalle ympäröivällä alueella, vaikka ei oltaisi edes hankkeen suoranaيسessa vaikutuspiirissä. Historiallisesta näkökulmasta hankkeen ulottuminen näkemä vaikutukseltaan historiallisen Hämeen härkätien alueelle se rikkoo tuon harmonisen tunnelman museonseudun tiellä. 4. Ihmiset ja heihin kohdistuvat muut haitat. Melu. En pysty arvioimaan melumallinnusten tuloksia ja verrata niitä todellisuuteen. Arvelen kuitenkin, että kun kyseessä on mallinnus, epävarmuustekijöitä on varmasti, jolloin mallinnuksen lopputulokseen pitää suhtautua hyvin varauksella. Olen ymmärtänyt, että melu vaikutuksia ei ole todellisia kokemuksia suunnitelluilla lapa korkeuksilla.	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.6 5. Katso vastine kohta 1.2

	5. Suunnitellut etäisyydet asuntoihin eivät ole riittävät, jotta voidaan varmistua siitä, että asuminen alueella voisi jatkua ilman haittoja. 6. Välke ja staattiset sekä vilkkuvat valot. On selvää, että kukaan meistä ei haluaisi katsella ikkuna maisemastaan lapojen liikettä ja mastojen valoja. Se että tämäkin haitta kohdistuu joko yksi yksilöön tai satoihin ei saa olla merkittävä asia haittaa arvioitaessa pistää yksin on haittaan yksi suuri kuin useamman yksilön. Tehty välkemallinus ei mielessäni varmista, että haittaa ei synny. 7. Liikenne ja tieverkko. Rakentamisen aikainen raskasliikenne kasvaa ja se rasittaa jo ennestään rapautunutta päällystetystä ja teidän runkorakennetta. Huonot tienpinnat haittaavat liikkuja. Lisääntynyt tien käyttö ei tuo valtiolta korjausrahaa teiden kunnossapitoon. Huonot tiet jäävät liikkujien haitaksi. 8. Tietoliikenne. Kuten teleoperaattorien lausunnoista ilmeni hanke vaarantaa nykyisten verkkojen toimintaa. Myös todetaan, että hanke estää alueella verkkojen lisärakentamisen kattavuuden parantamiseksi. Alueella on jo nyt hyvin epävakaasti toimiva verkko sen jälkeen kun 3 g verkko ajettiin alas. Ja tilanne on jo nyt toisinaan kestämatön etätoita tehtäessä. Hätäpuheluiden toimimisen varmistaminen on kaikissa tilanteissa oltava luotettavaa. Hanke vaarantaisi nykyisen tele ja TV verkon toiminnan arvaamattomalla tavalla. Tämä asia on aivan keskeinen hanketta arvioitaessa. 9. Ympäristövaikutukset kiinteistöihin. Nyt on nähtävissä, että jo suunnitteluvaiheessa oleva hanke alentaa kiinteistöjen arvoa ja kiinnostavuutta. Omistan kaavoitetulla alueella rakennuttaman rantatontin mutta tässä tilanteessa en voi ajatellakaan sen rakentamista tai myyntiä olen jo kärsinyt hankkeesta taloudellista haittaa. 10. Yhteenveto. Omistan alueella metsää, kiinteistön ja rantatontin en ole hyötymässä hankkeesta. Olen arvioinut hanketta, miten se tulisi vaikuttamaan maisemaan, luontoon, maastoon, eläimiin ja ihmisiin. Näille ryhmille aiheutuva haitta on suuri. Ei ole hyväksyttävää, että jostain ulkopuolelta tulee sijoittajataho joko voitontavoittelullaan tulee aiheuttamaan näille ryhmille laajaa ja pitkäkestoista haittaa. Kunnan toimillaan tuotettava asukkailleen muun muassa	6. Katso vastine kohta 1.7 7. Katso vastine kohta 1.13 8. Katso vastine kohta 1.2 9. Katso vastine kohta 1.14 10. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15
--	--	--

	hyvinvointia ja turvallista asumista. Luopumalla hankkeessa kunta tuottaa parhaiten hyvinvointia ja viihtyvyyttä asukkailleen. Vaikka kunnalla ei olisi hankkeen tuomaa lisätuloa mahdollisuutta edes vaihtoehtona, oli se silloinkin löydettävä muita ratkaisuja taloudelliseen tilanteeseen.	
Mielipide 37 1 henkilö	1. Etelä-Hattulan nauhamainen kyläasutus sijoittuu osittain Hämeen Härkätien varteen ja osittain alueen suurimpien järvien Renkajärven ja Takajärven tuntumaan. Maisemallisesti Etelä-Hattulaa leimaavat sekä perinteikkäästä maanviljelyksestä kertovat peltoaukeat, että erämaatyypinen luonto harjumuodostelmineen ja järvineen, jokineen ja lampineen. Hämeenlinnan ja Turun välinen Hämeen Härkätie sekä Härkätien talvitie ovat vaikuttaneet alueella asutuksen sijoittumiseen ja kulkureitteihin vuosisatojen ajan. Renkajärven ja Takajärven välille suunniteltu Niinimäen tuulivoimala-alue sekä sähkönsiirtoreitit muuttaisivat peruuttamattomasti aluetta maisemallisesti ja vaikuttaisivat merkittävästi voimaloiden vaikutusalueella asuvien ihmisten ja vapaa-ajan asukkaiden elämään. Teollisuusalueen kaltaisen voimala-alueen vaikutukset heijastuvat pidemmälle kuin vain nyt esitetylle varsinaiselle kaava-alueelle. 2. Vaikka varsinaisella kaava-alueella ei ole asutusta, niin sen välittömässä läheisyydessä on. Tuulimyllyjen vaikutus lähiasukkaiden hyvinvointiin on väistämätöntä, myllyjen aiheuttama melu ja välke aiheuttavat kuormitusta fyysisesti ja henkisesti. 3. Muutokset lähiympäristössä vaikuttavat kielteisesti kiinteistöjen käyttöarvoon ja rahalliseen arvoon. Oma sukuni on asunut Renkajoen varrella 1800-luvun puolivälistä lähtien. Olen ollut vahvasti hattulalainen, mutta nyt tuulivoimayleiskaava uhkaa kotiseutuani: luonnon monimuotoisuutta, maaseudun rauhaa ja kylätaajamia eli monikerroksista vuosisatojen aikana muotoutunutta rakennettua ympäristöä. 4. Niinimäen YVA-selvitys keskittyi eläinten, lintujen ja kasvien osalta erittäin rajatulle alueelle. Sivutettiin selvityksessä turhan kevyesti läheiset luonnonsuojelualueet? Liian vähälle huomiolle jäi esimerkiksi voimaloiden vaikutus Renkajoen varren Onkilammi-Tunturilammi Natura 2000-suojelualueeseen,	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.7 3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.3

sen linnustoon ja eläimistöön. Tuulimyllyt vaikuttavat merkittävästi hankealueen ympäristöön. YVA-selvitys ei anna tästä tarpeeksi laajaa kuvaa, koska havaintoja on tehty vain tietyillä rajatuilla paikoilla ja myös ajallisesti rajatusti. Pystyvätkö kurjet ja joutsenet muuttomatoillaan väistämään tuulimyllyjen lämpöjä? Onko ilvesten tai susien etsittävä uusia kulkureittejä tai reviirejä? Näemmekö enää merkkejä liito-oravista, kuulemmeko keväisin pöllöjen huhuilua? Heti suunnitellun voimala-alueen reunoilla kasvaa valkolehdokkeja ja kylmänkukkia, vaikka varsinaisella yleiskaava-alueella lehdokkihavainnot olivat niukkoja eikä kylmänkukkaesiintymiä löytynyt. Jos havaintoja uhanalaisista eläimistä tai kasveista ei ole ilmoitettu laji.fi-palveluun, niin siitä ei voida vetää johtopäätöksiä, etteikö kyseisiä lajeja alueella olisi havaittu. 5. Tuulivoima-aluetta puoltavana perusteluna Hattulan kunta on nostonut esille kunnalle tulevat kiinteistöverotulot. Kunnan kassaan kilahtavat jo nyt Etelä-Hattulan asukkaiden verotulot sekä alueen vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen kiinteistöverot. Tuulivoima-alueen kielteiset vaikutukset saattavat tulevaisuudessa näkyä kunnan verotulojen vähenemisenä. Kuntalaisten ja vapaa-ajan asukkaiden mielipiteiden huomioon ottamisella tai huomiotta jättämisellä on merkitystä myös kunnan imagon kannalta nyt ja tulevaisuudessa. Hattulan kunnan arvostavaa ja tasa-arvoista suhtautumista kunnan eri kulmakuntiin kunnioittaisivat sekä vakituiset että vapaa-ajan asukkaat. Puheissa ja teoissa ei saisi olla ristiriitaa. Esimerkkinä tästä haluan nostaa esille kunnan juuri maskotikseen valitseman Topi-linnun. Verkkosivuillaan kunta yleensä kertoo sen esikuvana olevan Hattulan eli niin sanotun Luurilan linnun - Hattulan Vuohiniemestä Hämeen Härkätien talvitien varrelta tehdyn 1000-luvun korulöydön. Niinimäen tuulivoimayleiskaavassa historia ja kulttuurihistoria on unohtunut: Härkätien talvitien reitillä tai Niinimäen vanhalla torppa-asutuksella ei tunnu olevan kunnalle merkitystä. 6. Vaadinkin, että Niinimäen tuulivoimayleiskaavan valmistelu pysäytetään. Kuulutettu kaavaluonnos ja YVA-selvitys antavat mielestäni liian suppean ja	5. Katso vastine kohta 1.15 6. Katso vastine kohta 1.1
---	--

	yksipuolisen kuvan tuulivoimalahankkeesta. Hankkeen taustat ja erityisesti voimala-alueen myllyjen purkaminen ja alueen sekä sen lähiympäristön tila hankkeen päätyttyä vaativat perusteellisempaa selvitystä sekä Hattulan kunnan asukkaiden että päättäjien kannalta. 7. Jos Hattulan kunta jatkaa yleiskaavan valmistelua, niin hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa. 8. Voimala-alueelta kantautuvan äänenvoimakkuuden maksimiarvoon on lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota. Tuulivoimaloiden etäisyyttä lähimpiin vakituisiin asuntoihin tai vapaa-ajan asuntoihin on myös tarkistettava. 9. Toivon Hattulan kunnan viranhaltijoiden sekä luottamushenkilöiden ymmärtävän Etelä-Hattulan alueen vahvuuksien merkityksen koko kunnalle. Etelä-Hattula on omaleimainen osa kuntaa metsineen, vesistöineen ja kylvineen unohtamatta alueen kiinnostavaa paikallishistoriaa. Tämän kaiken kunta menettää, jos Niinimäen tuulivoimayleiskaava etenee.	7. Katso vastine kohta 1.21 8. Katso vastine kohta 1.2 9. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 38 1 henkilö	1. Hattulan Vuohiniemi, johon tuulivoimahanketta suunnitellaan, on Etelä-Hattulaan maisemallisesti rakennus ja kulttuuriltaan ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä koko Hattulan nähdessä. Hattulan suosittu lomailu ja retkeilykohde eri vuodenaikoina, jonka kehitystä tuulivoimahanke estäisi. Alueesta on tullut myös kiinnostava vakituisten asumisen kotipaikkana juuri luonnonarvojen tähden. Vanha rakennuskanta kertoo Hattulaan liittyvää historiaa sisältäen muun muassa vanhan puunuija ja myllyperinnettä kuten kylän nimikin myllykylä osavuosi niemimaa osoittaa. Renkajärven saarien ja renkajärven alueella on jo vanhastaan ollut luonnonsuojelukohteita. Alueen nykyiset tunnuspiirteet vanhat rakennusperintö luonnonkauneus pelottomuus eläimistön ja kasviston monimuotoisuus sekä vesistöjen puhtaus kärsisivät tuulivoimahankkeen rakentamisesta ja alueen käytössä tuulivoimaan. Alueen vetovoimaisuus on kaavahankkeen myötä romuttamassa ajatellen niin uusia ja nykyisiä vakituksia asukkaita loma asukkaita kuin retkeilijöitäkin.	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14 2. Katso vastine kohta 1.1

	2. Henkilökohtaisesti alueen kotiseutuani ja jo monen sukupolven ajan suku on asunut siellä. Tällä hetkellä kakkoskoti sijaitsee suunnitellun tuulivoima alueen läheisyydessä olleen kaavoituksen tuomien haittojen kohteena. Vaadin niinimäen tuulivoimahankkeen kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi yllä mainituin perustein. 3. Pyydän lähettämään mielipiteeseeni kunnan perustellun vastineen sähköpostiin niin ennen tuulivoima osayleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuuston. Pyydän myös että mielipiteeni otetaan huomioon muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa.	3. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 39 2 henkilöä	1. Vastustamme jyrkästi tuulivoimaosayleiskaavaa ja sen toteuttamista suunnitellulla alueella. Vietämme aikaa suunnitellun kaavan vaikutusalueella olevalla vakituiseen asumiseen oikeuttavalla vapaa-ajanasunnollamme noin 10 kuukautta / vuosi. Tämän paikan löytyminen noin 12 vuotta sitten vuosien etsimisen jälkeen oli meille kuin "lottovoitto". Puhdas ja kalaisa Renkajärvi, alueen rauhallisuus, ympärillä puhdas luonto ja metsäalueet, sen rikas ja monipuolinen eläinkanta, joiden elämää eri vuodenaikoina on ihana seurata (linnut, kauriit, jänikset ym.), lukuisat polut ja metsäiset lenkkeilyyn ja ulkoiluun sekä loistavat maastot marjastamisen ja sienestämisen laajoilla metsäalueilla. Se hiljaisuus! On rikkautta saada kuunnella kevään alkaessa lukuisten lintulajien laulua ja seurata niiden pesimispuuhia. Listaa voisi jatkaa loputtomiin. Ja nyt tämä kaikki halutaan tuhota ihan tuosta vain ja miettimättä aivan oikeasti sitä, mihin se kaikki johtaisi. Edellä mainituiden syiden vuoksi vaihtoehtoja on vain tasan yksi: EI MISSÄÄN NIMESSÄ TUULIMYLLYJEN RAKENTAMISTA SALLIVAA KAAVAA TÄLLE ALUEELLE, EI NYT EIKÄ KOSKAAN! Vaadimme, että tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 40 2 henkilöä	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta Kiitämme mahdollisuudesta antaa mielipiteemme tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta ja toteamme seuraavaa: Ensisijainen vaatimus: hanke on keskeytettävä välittömästi. Hankkeella ei ole kunnan jäsenten hyväksyntää.	1. Katso vastine kohta 1.1

	Kunnan jäsenet vaikutusalueella me mukaan lukien olemme vastustaneet hanketta sen vireille tulosta lähtien. 2. Viimeisimmän, hankkeessa toteutetun asukaskyselyn mukaan mm. 88 % vastaajista vastustaa hanketta, 83 % pitää kokonaisvaikutuksia kielteisinä, 79 % mukaan lievennyskeinot eivät paranna hyväksyttävyyttä, 92 % näkee hankkeen vaikuttavan asumiseen kielteisesti, 92 % mielestä vaikutukset retkeilyyn, ulkoiluun ja luonnon tarkkailuun ovat kielteiset, 91 % vastaa hankkeen vaikuttavan elämään alueella kielteisesti. Tulos on otettava huomioon ja hanke keskeytettävä. 3. Hanke muuttaa alueemme ja asumisemme käyttötarkoitusta ja alueelle muuttamisemme alkusytä merkittävän suuren kielteisesti. Merkittävimmät ja vaikuttavimmat haitalliset muutokset kohdistuvat terveyteemme ja hyvinvointiin, kiinteistömme käyttömahdollisuuksiin ja investointeihin, maisemaan ja alueen hiljaisuuteen, luonnon rauhaan ja monimuotoisuuteen, ekologisiin yhteyksiin, luontokokemuksiin ja luonnonvarojen käyttöön sekä turvallisuuteen. Vessistöjen ja pohjavesien puhtautta ei ole hankkeessa varmistettu riittävästi. Me alueen asukkaina tiedämme parhaiten, miten voimalat vaikuttavat arkeemme ja alueeseen. Ecobion YVA-arviointi aliarvioi hankkeen vaikutuksia. Olemme välittäneet YVA-selostusta koskevan yksityiskohtaisemman mielipiteemme Ely-keskukselle. 4. Hankkeessa ei ole osoitettu, mitä fossiilisia polttoaineita voimaloilla on tarkoitus korvata ja missä (s. 276-277). Suomi on jo 95 % sähköntuotannoltaan hiilineutraali. Hankealueen lähellä ei ole fossiilisen energian tuotantolaitoksia. On kyseenalaista rakentaa uusi energiantuotantoalue Etelä-Hattulaan, koska sillä ei vähennetä fossiilienergian tuotantoa ja ylikulutusta. Suomessa on tuuli-voimaa jo 8400 MW, ja luvituksessa 14000 MW. Tällä hankkeella ei ole merkitystä kansallisesti tai kansainvälisesti. Sen sijaan sen vaikutukset ovat erittäin suuret kielteiset, koska se lisää luontokatoa, vähentää hiilinieluja merkittävästi ja tuo päästöjä alueelle, jossa niitä ei tähän mennessä juuri ole. Yksi voimala edellyttää lähes 11 hehtaaria maa-alaa, pääosin metsää, joka kaadetaan.	2. Katso vastine kohta 1.2 3. Katso vastine kohta 1.1, 1.3 sekä 1.10 4. Katso vastine kohta 1.19
--	--	---

	Ekosysteemin, ihmisten elinoloja ja luonnon tilaa ei ole oikeutettua heikentää maaseudulla, jotta keskustajama voi jatkaa energiankulutustaan entiseen tapaan. 5. Voimalarakentamisen estävät mm.: Voimaloiden aiheuttamat terveyshaitat, Hämeen järviylänpö on Etelä-Suomen ainutlaatuinen, erämainen ja hiljainen alue, mikä menetetään voimaloiden myötä, Monimuotoisen luonnon häviäminen sekä luonto- ja metsäkato, Hankealue on merkittävä ekologisen verkoston ydinalue ja Hämeen liiton selvityksen mukaan sitä ei saa vaarantaa, Suojeluyhdistykset ovat tehneet vuosia menestyksekkästä työtä järvien erinomaisen tilan saavuttamiseksi, minkä hanke vaarantaa, Hankealueen, sen vaikutusalueen ja Kokemäenjoen vesistön hyvän ja paikoin erinomaisen tilan heikentyminen, Pohjavesien pilaantuminen, Lintujen päämuuttoreitti ja törmäysvaara, Hankealueella sijaitseva susireviiri, Sääksen, kuikan ja kaakkurin lentoreitit voimala-alueen läpi ja kuolemanriski, Natura-alueet, Hämeen Härkätie ja Härkätien talvitie, joiden kulttuurihistorialliset arvot menetetään. 6. Kunnan tulee käyttää oikeuttaan keskeyttää hanke. Korkein oikeus on ratkaisussaan KHO:2020:59 todennut, että kunnalla on maankäyttö- ja rakennuslain perusteella laaja harkintavalta sen suhteen, miten se haluaa alueitaan kehittää ja mille alueille kaavoitusta suunnataan. Myöskään maakuntakaavassa jollekin alueelle osoitettu tuulivoimaloiden alue tai tuulivoimayhtiön kanssa tehty kaavoitussopimus eivät velvoita kuntaa hyväksymään alueelleen tuulivoimalasisältöistä yleiskaavaa. Kunnalla on vastaava harkintavalta myös sen päättäessä alueen kaavoituksen keskeyttämisestä tai lopettamisesta. Ratkaisun mukaan tuulivoimaloiden melutason ohjearvoista annetut säädökset eivät sellaisenaan estä suunnittelemasta tuulivoimala-alueita siten, että voimalat sijoittuvat kauemmaksi asutuksesta kuin mikä olisi esimerkiksi melusta aiheutuvien terveyshaittojen tai ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi ehdottomasti välttämätöntä. Kunta voi alueiden käytön suunnitteluun liittyvän harkintavaltansa perusteella päättää pidemmistä etäisyyksistä kuin säädökset edellyttävät.	5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.15
--	--	--

	https://www.kho.fi/fi/index/paatokset/ennakkopaatokset/1590145183523.html 26.5.2020, luettu 19.3.2025, https://www.edilex.fi/artikkelit/21950 Oikeusta- pauskommentti, 4.1.2021, luettu 19.3.2025 7. Vaatimukset, mikäli hanketta jatketaan. Mikäli hanketta kuitenkin vastus- tuksesta huolimatta jatketaan, Ecobion lievennyskeino, jonka mukaan voima- lat tulee sijoittaa riittävän kauas asutuksesta, tulee kaavassa ottaa huomioon mm. seuraavalla tavalla: Melumallinnoksen (2014) laatijan mukaan mallinnos tuottaa virheellisiä tuloksia, ja liian lähelle rakennetut voimalat tuottavat liial- lista melua, joten siksi laatija edellyttää ja kaavoituksessa tulee ottaa huomi- oon: 1) Minimietäisyydet: minimietäisyys asutuksesta on 10 x voimalan pyyh- käisykorkeus, eli 3000 metriä, voimaloiden välinen minimietäisyys 8 x rootto- reiden halkaisija, eli 1600 metriä, lisäksi huomioon otettava paikalliset tekijät, kuten vesistön vaikutukset, mitkä voimistavat melua, joten Niinimäen alueella etäisyyttä tulee kasvattaa edellisistä. 8. 2) Melu- ja terveystutkijoiden mukaan voimaloiden infraääni aiheuttaa oi- reita yli 20 kilometrin päähän. 9. 3) Kiinteistöjen arvo alenee tutkijoiden mukaan 10–25 % kahden kilometrin säteellä, maaseutumaisella hiljaisella alueella vielä enemmän. Arvoa alentava vaikutus ulottuu kahdeksaan kilometriin saakka. 10. Lisäksi on toteutettava rakennettavan voimalan mukainen melumallinnos, jossa otetaan huomioon loma-asutuksen vähäisempi ääneneristävyys raken- nuksissa. Kaava tulee muuttaa mallinnoksen mukaiseksi. 11. Kaikilta voimaloilta edellytettävä ympäristölupaa. Suunnitteilla olevien voi- maloiden kokoluokasta ja mm. melu- ja välkevaikutusten ulottuvuudesta ei ole kokemuksia. Voimaloiden omistajasta ei ole tietoa, ja valvomo tulee sijaitse- maan todennäköisesti jossakin muussa maassa kuin Suomessa. Vain kaikkia voimaloita koskevalla ympäristöluvalla viranomaisille voidaan turvata valvonta- mahdollisuudet ja korvaaviin menettelyihin velvoittaminen. 12. Hankkeelta edellytetään vesilupaa, koska hanke muuttaa vesistöä, ve- siympäristöä, pohjavesioloja, muodostaa merkittävän riskin pinta- ja	7. Katso vastine kohta 1.2 8. Katso vastine kohta 1.6 9. Katso vastine kohta 1.14 10. Katso vastine kohta 1.6 11. Katso vastine kohta 1.21 12. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.21
--	---	--

	pohjavesien pilaantumiselle ja koska hankealueella on vesilain nojalla suojeltuja kohteita. Kolme hankealueelle sijoittuvaa arvoluokan 1 kohdetta ovat vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisia suojeltuja vesiluontotyyppisiä. Kuvauksen mukaan alue on voimakkaasti ojitettu, ja siellä esiintyy mm. luonnontilaisia soita, noroja ja lähteitä. Pohjavesien pilaantuminen on merkittävä riski hankkeessa. I-luokan pohjavesialue on ympäristöstään vettä keräävä ja kallioperä vettä viettävä. Vaikutusalueen asukkaat ovat täysin riippuvaisia puhtaasta vedestä talousvesikaivoissa. Pohjavesialueeseen on varmistettava riittävä suojaetäisyys. Kunnalla on vastuu alueen vesihuollon järjestämisestä. Kaavaa on tarkistettava vesiluvan perusteella. 13. Luonnonsuojelulain 65 § mukainen Natura-arviointi tarvitsee tehdä. Hankealueen kulmissa sijaitsee kolme Natura 2000 –verkoston kohdetta; Onkilahti – Tunturilahti, Hanhisuo – Saunasuo – Alajoki ja Taipaleensuo – Koli-sevankorpi. Sekä em. Natura-alueilta, mutta myös niiden väliseltä talousmetsäalueelta on tehty useita huomionarvoisten lajien havaintoja. Ekologisen verkoston toimivuuden kannalta on oleellista tunnistaa lajiston kovinkin erilaiset elinympäristövaatimukset; osa lajistosta on altis esim. melu- ja valosaasteen vaikutuksille (Hämeen liiton selvitys) Arvokkaita pienhabitaatteja ovat myös esim. perinnebiotoopit, lähteet sekä muut pienvedet, joita on alueella. Maisemallisesti merkittävien alueiden huomioiminen ja suojelu osaltaan edesauttaa niiden luontoarvojen säilyttämisessä, jotka liittyvät kulttuuriympäristöihin esim. perinnebiotooppien säilymistä. Lisäksi läheisyydessä on Renkajoki (MSM352242), kuusi valtion muuta suojelualuetta ja seitsemän yksityistä luonnonsuojelualuetta. 14. Luonto- ja arkeologiset selvitykset tulee tehdä kattavammin kaikkien voimalojen, teiden ja sähkönsiirtoreittien kohdilta ja riittävän välimatkan etäisyydelle niistä. YVA-selostus ja kaavaluonnos eivät kohtaa näiltä osin. Osa luontonselvityksistä on tehty karttajarjoituksena, mitä ei voi pitää riittävänä. 15. Kaavaa ei voi laatia 12 voimalan mukaan, koska alueella ei ole maakunta-kaavassa osoitettu tv-alueita. Maksimimäärä on 9 voimalaa.	13. Katso vastine kohta 1.3 14. Katso vastine kohta 1.18 15. Katso vastine kohta 1.18
--	--	--

	Maksimipyyhkäisykorkeus lasketaan meren pinnasta. Rakennusluvan voimasaololle asetetaan määräajat, mikäli rakentamista ei aloiteta. Tällä on merkitystä ja vaikutusta alueen muille investoinneille, jotka ovat jäissä niin kauan kun voimalauhka on olemassa. 16. Kaavassa tulee ottaa huomioon myös mm.: ohjeen mukainen minimietäisyys yksityistiehen on 320-330 metriä, jota tulee kasvattaa 500 metriin onnettomuusriskien vuoksi: selostuksen mukaan riskien vaikutusalue ulottuu 500 metrin säteelle mm. voimalaosien ja jääpalojen sinkoutuminen: voimalat 2-3 tulee siirtää, kalasääksen pesän edellyttämä etäisyys 2000 metriä voimaloista ja saalistusreitti voimala-alueen läpi, joiden varrelle voimaloita ei voi sijoittaa, lintujen päämuuttoreitit, joiden varteen voimaloita ei voi sijoittaa, Hämeen Härkätien talvitien ja muinaisten torppien arkeologinen turvaaminen: voimalat 1-4 ja 10 tulee poistaa, useita arkeologia kohteita jää voimaloiden ja teiden alle (2-4, 9), voimalat poistettava ja tielinjaukset siirrettävä, saukon elinpiiri on suojeltava: voimala 11 tulee poistaa, alueen aktiivinen susireviiri, jonka kohdalle voimaloita ei voi rakentaa, liito-oravan pesä-alueita ei saa hävittää, uudet vaikutusarviot tehtävä 2000 metrin säteellä, jäänheitto otettava huomioon ja piirrettävä vaara-alueet jokaisen voimalan yhteyteen, mm. kirjopapurikon, hämeen-kylmänkukan ja valkolehdokin esiintymät, joiden esiintymisalueet on selvitettävä koko alueelta ja voimalat on poistettava sekä tielinjaukset muutettava niiden kohdilta 17. Ennen kaavapäätöstä ja rakennuslupaa tulee lisäksi arvioida, miten kunta turvaa hiljaisen alueen säilymisen, mahdollistaako Hämeen Härkätie painavat ja pitkät voimalaosien kuljetukset sekä raskaan liikenteen kasvun, edellyttääkö Hämeen Härkätien talvitien rauhoittamista voimaloilta arkeologisten tutkimusten vuoksi ja kuinka laajalta alueelta. 18. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme sähköpostiin heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon.	16. Katso vastine kohta 1.18 17. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.6 18. Katso vastine kohta 1.17
--	--	---

	Pyydämme, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. Liitteet: Osoite, Niinimäen voimaloiden ympäristövaikutukset sanoin ja kuvin. 19. Liite. Niinimäen voimaloiden ympäristövaikutukset sanoin ja kuvin 17.4.2025. Kuva: Tuulivoimaloiden koon ja tehon kasvu. https://tvky.info/tietoa-tuulivoimasta/ Luettu 5.2.2025. Niinimäen voimalat ovat 300 metriä korkeita teollisuusrakennuksia, joiden kaltaisia ei vielä Suomessa ole nähty. Kuva: Tuulivoimalan mittasuhteet. https://tvky.info/tietoa-tuulivoimasta/ Luettu 5.2.2025. 20. Kuva: Hyrynsalmi Lumivaaran voimalaitokseen johtavan tiealueen perustamista. Kuvaaja Roni Väisänen 26.5.2022. Lähde https://tuulivoimakryr.sharepoint.com/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?ga=1&id=%2FShared%20Documents%2FKuvapankki%2FRoni%20V%C3%A4is%C3%A4nen%2026%2E5%2E2022%20Hyrynsalmi%20Lumivaara%201%2Ejpg&parent=%2FShared%20Documents%2FKuvapankki Luettu 11.2.2025. Niinimäessä hankealueen tien ajouran pitää olla vähintään 5 metriä leveä ja vapaaksi raivattava aukko 15-20 metriä, mutkissa vielä enemmän, 70 metriä, jotta mm. pitkät ja leveät kuljetukset mahtuvat. Hankealueella uusia tai perusparannettavia teitä on 11,6-21,1 kilometriä ja yhteensä 41,3-51,2 hehtaaria raivataan ja päällystetään sepelillä (Lähde: YVA-selostus) Kuvat: Tuulivoimalakentän perustamista Luvian Ooninselän teollisuusalueelle. Kuvaaja Hannu Aro, syksyllä 2022. Lähde: https://tuulivoimakryr.sharepoint.com/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?ga=1&id=%2FShared%20Documents%2FKuvapankki%2FLuvia%20Ooninselk%C3%A4%20syksy%2020	19. Katso vastine kohta 1.18 20. Katso vastine kohta 1.13
--	--	---

	22%20Hannu%20Aro%2Ejpg&parent=%2FShared%20Documents%2FKuva-pankki Luettu 11.2.2025 21. Kuva: Tuulivoimalat aiheuttavat metsäkatoa sekä lämmittävät ja kuivattavat ilmastoa. Kuva: https://www.yit.fi/ytimesa/tulevaisuuden-tuulienergia-tarvitsee-vankat-perustukset Niinimäen voimalat edellyttävät maa-alaa lähes 11 hehtaaria / voimala. Kuva: Lestijärven tuulivoimala-alueen louhos, josta otettiin kiviainesta voimala- ja tieperustuksiin, kaapeliuriin sekä nostoalueisiin, teihin ja perustuksiin. https://europorssi.com/fi/louhinta-kaanta-teki-lestijarven-tuulipuistossa-ennatysvuoden-sandvikin-kalustolla/ 19.1.2023, luettu 18.3.2025. Niinimäessä tarvitaan louhos ja kiviainesta 166000-130000 kuutiota (Lähde YVA-selostus s. 25). Kuva: Tolpanvaaran tuulivoimalan perustus, Pudasjärvi Puhos. Lähde https://tuulivoimakry.sharepoint.com/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2FShared%20Documents%2FKuvapankki&p=true&ga=1 Luettu 11.2.2025 Niinimäessä betonia tarvitaan 800-1100 kuutiota ja harjaterästä 100-140 tonnia voimalaa kohden. Kuva: https://www.yit.fi/ytimesa/tulevaisuuden-tuulienergia-tarvitsee-vankat-perustukset Kuva: https://www.sttinfo.fi/tiedote/69971540/tuulivoimalan-perustusten-ratkaisematon-ongelma?publisherId=69819944&lang=fi 22. Tuulivoimaloiden purkusuma alkaa vuosikymmenen lopulla. Suomessa betoniteräasperustus ja sähkökaapelit jätetään luontoon ikuisiksi ajoiksi. Kun betoni rapautuu, teräs alkaa ruostumaan. Perustuksissa ja tuotantoalueella kulkee yli 20 kilometriä noin 10 cm paksuisia sähkökaapeleita. Ympäristövaiikutuksia ei ole arvioitu. Kuva: https://www.epvtuulivoima.fi/torkkolan-blogi/tuulisahko-kulkee-kaapeliverkostoissa-maan-alla 21.5.2014 23. Erikoiskuljetus oli matkalla Lestijärvellä rakenteilla olevalle tuulivoimalatyömaalle, kun se kaatui kyljelleen 13-tiellä kahden tieliittymän risteyksessä. Tornilohkoja on voimalassa useita, ja kukin painaa noin 90 tonnia.	21. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.19 22. Katso vastine kohta 1.19 23. Katso vastine kohta 1.13
--	---	--

	https://www.keskipohjanmaa.fi/artikkeli/lestijarvelle-matkalla-ollut-tuulimyllyn-osa-kellahti-tielle-kokkolassa-vielako-sen-voi-asentaa-pa 13.2.2025, luettu 10.3.2025 Kuva: Myllyn rungon kuljetusta Humppilan ja Urjalan rajalle nousevaan turbiiiniin. https://urjalansanommat.fi/2021/10/29/tuulivoima-myllyjen-kuljetukset-al-koivat-edellisyona-massiiviset-kuljetukset-tehdaan-kahdesti-paivassa/ 29.10.2021 24. Kuva: Tuulivoimalan lavassa on sahalaitaa reilu neljäsosaa sen pituudesta. Sen tavoitteena on vähentää melua ja lapoihin kuolleiden lintujen haittaa tuotannolle. https://www.ts.fi/uutiset/3432971 14.3.2025, luettu 14.3.2025 25. https://www.tekniikkatalous.fi/uutiset/80-metrisia-lapoja-90-tonnisia-tornilohkoja-ja-15-miljoonan-nosturi-kuvat-nayttavat-millaista-on-kuljettaa-ja-rakentaa-tuulivoimala-suomeen/6cd9c4d4-6d19-437a-8ab4-9a5b0a00cfb5 23.8.2023 Lavan kuljetus edellyttää teiden leventämistä, maan täyttöä ja puiden poistoa jopa 70 metriin saakka. Hämeen Härkätiehen kohdistuu merkittäviä muutoksia. Niinimäen lavat ovat vielä 20 metriä pidempiä, 100 metrisiä. Yhteen voimalaan niitä tuodaan kolme kappaletta. Lavat kuluvat, joten niitä joudutaan myös vaihtamaan. 26. Kuva: Voimalinjojen alle jäävä maa pakkolunastetaan. Yksi linja edellyttää tilaa noin 60 metrin leveydeltä. Kun hankkeita ei koordinoita, linjoja rakennetaan aina uusia toisten viereen. Tähän kohtaan on tulossa kolmas pylväikkö. https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/metsa/8de4dbab-0f01-4437-b534-4e8cded1b3ef. 10.5.2024 Niinimäessä kolmen sähkönsiirtolinjan vaihtoehdot ovat 12,7-16,2 kilometriä ja johtoaukean alue 20,2-74,9 hehtaaria. Kuva: Vuonna 2025 Suomessa on 7 000 kilometriä 400 kilovoltin kantaverkkoa ja 17 000 kilometriä 110 kilovoltin suurjännitteistä jakeluverkkoa. 20 kilovoltin keskijänniteverkkoa on 160 000 kilometriä. Tuulivoimarakentamisen vuoksi	24. Katso vastine kohta 1.19 25. Katso vastine kohta 1.13 26. Katso vastine kohta 1.16
--	---	---

	kilometrimäärä moninkertaistuu tulevina vuosina. Sähköverkot nielevät miljardien investoinnit 16.2.2025, luettu 20.3.2025 https://www.fingrid.fi/globalassets/dokumentit/fi/kantaverkko/kantaverkon-kehittaminen/kantaverkon-kehittamissuunnitelma-2022-2031.pdf luettu 17.3.2025. 27. Kuva: Yhden tuulivoimalarakennuksen vaatima alue on 2–3 hehtaaria. Se on murto-osa tuulivoimalan tarvitsemasta kokonaismaapinta-alasta. Niinimäessä se on lähes 11 hehtaaria. https://www.epvtuulivoima.fi/uutiset/vakava-tyotapaturma-epv-tuulivoiman-rakenteilla-olevan-norrskogenin-tuulivoimapuiston-tyomaalla-yksi-henkilo-on-loukkaantunut-vakavasti/ 4.11.2022, luettu 4.2.2025 28. Kuva: Mutkalammin teollisuusalueella Pohjois-Pohjanmaalla on 69 tuulivoimalaa, joiden pyyhkäisykorkeus on 220 metriä. https://mutkalampi.fi/ Luettu 14.3.2025. Niinimäessä pyyhkäisykorkeus on 300 metriä, eli vielä 80 metriä korkeammalle. Kuva: Mustilankankaan tuulivoimaloita (28 kpl) Kalajoella. Kokonaiskorkeus on 185 metriä. Lähde: TV-KY: Valokuvia tuulivoimaloista Suomessa 2016. Kuva: Suomalainen maisema tulevaisuudessa? Pohjanmaan Pjelaxin 56 turbiinikentän avajaisia vietetiin 14.5.2024. Pyyhkäisykorkeus on 240 metriä. Metsää kaadettiin 150 hehtaaria, jokaisen perustuksissa 23 000 kuutiota betonia ja 3200 tonnia teräspaaluja. Kuva: Fortum. 29. Kuva: Santavuoren tuulivoimaloiden (17 kpl) meluhaittaa on puitu vuodesta 2018 asti. Voimaloiden napakorkeus on 137 metriä. Avajaiset järjestettiin syyskuussa 2016, ja meluhaitat alkoivat heti. Kuva Vesa Ranta: Simon kunnan tuulivoimaloita Lapin maisemissa. Napakorkeus 175 metriä, roottorin halkaisija 180 metriä. https://www.hs.fi/tiede/art-2000009633784.html 30. Lähde: TUULIVOIMALOIDEN_INFRA-AANEN_AIHEUTTAMA_TERVEYSONGELMA_SUOMESSA_19-10-2015_TVK_RY.pdf 19.10.2015, luettu 11.2.2025, s. 22 31. Kuva: Tuulivoimalan uhreista yksi.	27. Katso vastine kohta 1.18 28. Katso vastine kohta 1.18 29. Katso vastine kohta 1.6 30. Katso vastine kohta 1.6
--	--	---

	Kuva: https://www.kaleva.fi/kahtia-repeytynyt-merikotka-loytyi-ajoksesta-tutki/5588929 1.6.2023. Tutkimuksen mukaan 75 % petolinnuista häviää tuulivoimaloiden alueille. Tutkimuskatsauksen mukaan tuulivoimaloiden alueelta kauemmaksi viiden kilometrin päähän siirtyi 63 % linnuista, 72 % lepakoista ja 67 % maanisäkkäistä. https://www.luke.fi/fi/uutiset/katsaus-useat-lintu-janiskasryhmat-vaistavat-tuulivoimaloita 18.12.2023 https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320723004834 32. Saksalaisen tutkimuksen mukaan tuulivoimaloiden lapojen läpi lentää vuosittain noin 24 000 miljardia hyönteistä. Niistä noin viisi prosenttia kuolee, mikä on 1 200 miljardia hyönteistä vuosittain. Tysk vindkraft dreper 1200 tonn insekter årlig – NRK Norge – Oversikt over nyheter fra ulike deler av landet 28.3.2019 Lapojen pesu hyönteisistä tuottaa kemikaalipäästöjä. 33. Kuva: Tuulivoimalat pitää lentoturvallisuussyistä merkitä lentoestevaloilla. Ne näkyvät kauas ja muuttavat maaseudun valottoman maiseman kaupunkimaiseksi. Valot vaikeuttavat lintujen suunnistamista. https://pelastetaan-suomenluonto.fi/ajankohtaista/melu-ja-valkevaikutukset-ja-terveys/tuulivoiman-melumallinnukset-ja-saarijarven-soidinmaen-tuulivoimaloiden-meluongelmat-jarviradio-30-1-2023/ 20.3.2025 34. Kuva: Tuulivoimaloiden ympärille on määritelty ”riittävä” vaara-alue. Kyltissä varoitetaan melusta, jäänheitoista/-putoamisesta, sydämentahdistimen käytöstä ja ukonilmasta. Kirjoittaja on huolissaan, miten metsän puolella kulki-joita varoitetaan. Tuulivoimaloiden-tulipalo-ja-onnettomuusriskit.pdf 22.3.2017, luettu 12.3.2025 https://tvky.info/2023/04/kari-pajarinen-tuulivoimaloiden-vaara-alueet-ja-keski-euroopan-tavat-rajoittaa-jokamiehenoikeuksia/ 31.3.2023 (luettu 3.2.2025) Kuva: https://tvky.info/wp-content/uploads/2023/04/Suurkeuruu-alkuperainen-31.3.2023.pdf	31. Katso vastine kohta 1.3 32. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20 33. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 34. Katso vastine kohta 1.9 sekä 1.12
--	---	--

35. Kuva: Suomessa lähellä rannikkoa sijaitsevan voimalan lavan etuosa suunnilleen vuoden operatiivisen käytön jälkeen. Lapojen yleisimpiä materiaaleja ovat erilaiset lasi- ja hiilikuidut, polymeerit kuten polyesteri tai epoksi, polyvinyylikloridi (PVC), polyuretaani (PU) ja balsa. (Tuomas Tyni, Tuulivoimalan lapojen suunnittelu, lapojen vauriot ja niiden syntymekanismit, Tampereen yliopisto 2019 sivu 23. Kuva: International Symposium on Leading Edge Erosion of Wind Turbine Blades 12.8.2019. Kuvia lapojen eroosiosta (luettu 11.2.2025) https://www.google.com/search?q=erosio+blade+wind+turbine&client=firefox-b-d&sxsrf=ALeKk01QJ6WRSqN-JON7aP3ypHmxZCsf0hA:1582622740723&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwj3vpiSseznAhVSecAKHQTKCNwQ_AUoAXoECAs-QAw&biw=1366&bih=654) Tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että lapojen kulumisesta tulee luontoon myrkyllisiä päästöjä, mm. bisfenoliA:ta. Siitä, kuinka paljon, ollaan eri mieltä. Suomessa sääolot ovat erittäin rankat, mikä kuluttaa lapa. Huoltotoimenpiteet ovat kalliita. Kuva: Lapojen eroosio. Tuulivoimaloiden lavat ovat yksi erittäin huolestuttava bisfenolipäästöjen lähde. Tuulivoimalan siivistä irtoavat mikro-muovit menevät luontoon - yhdestä voimalasta 30 tonnia - Pelastetaan Suomen Luonto ry 9.3.2022, luettu 7.3.2025	35. Katso vastine kohta 1.20
36. Kuva vasemmalle: Esimerkki lapaan muodostuneesta jäästä (Tuomas Tyni, Tuulivoimalan lapojen suunnittelu, lapojen vauriot ja niiden syntymekanismit, Tampereen yliopisto 2019 Kuva oikealla: Talvisin voimala-alueen käyttö on vaarallista jäiden lentelyn vuoksi. Varoituskyltti on vain sisäänmenotien varrella. Vaara-alue on 500 metriä voimalasta, eli noin kilometrin halkaisijaltaan. Ernon auto sai kaksi osumaa tuulivoimalan lennättämistä jääkimpeleista – "Varoitussjärjestelmissä ei vikaa" Rantalakeus 11.1.2019 https://www.kaleva.fi/tuulivoimaloista-irtoava-jaa.../6267062 25.3.2024 Kuva: Ruotsissa onnettomuuden yhteydessä maastoon levisi 1 000 litraa vaihteistoöljyä, 250 litraa hydrauliiikkaöljyä ja noin 600 litraa glykoliseosta.	36. Katso vastine kohta 1.12

	https://shk.se/download/18.2d6f089b18faca29dc819f7a/1698926730927/RO2017_01-Slutrapport-Lemnhult.pdf. Kuva: Voimalapalaa ei voida sammuttaa, koska palokalu- lusto ei ole. Sen annetaan palaa loppuun. Kuva vasemmallaTuulivoimaloiden-tulipalo-ja-onnettomuusriskit.pdf 22.3.2017, luettu 12.3.2025. Kuva vasemmalla: VINDKRAFT - en kunskapsresa för demokratin och Sverige som rättsstat. Luettu 11.3.2025. Kuva oikealla: Hovenäsetissä palava tuulivoimala romahti lopulta maahan. Pelastuslaitos pystyi vain katselemaan. Palon syttymissyystä ei ole tietoa. https://www.bohuslaningen.se/nyheter/so-tenas/insatsledaren-oklart-varfor-vindkraftverk-borjade-brinna.20b29e84-f4d0-43f0-a1ab-8cf9a4b7bab2?utm_source=facebook_organic&utm_medium=social&utm_content=organic_red. https://www.tv4.se/artikel/3ydVol4E2te10A3v4VkrQj/brinnande-delar-fran-vindkraftverk-flyger-i-luften 4.3.2025, luettu 10.3.2025. Kuva: Selvän teki. 240-metrinen tuulivoimala romahti ja tuhoutui Saksan Halternissa syksyllä 2021. KUVA: RALF IBING Miksi tuulivoimalat rysähtävät maahan ympäri maailmaa? Tämä tuon tuosta tapahtuvien onnettomuuksien syistä tiedetään Tekniikka&Talous 24.1.2023, luettu 7.3.2025. Kuva: Siipi voi lentää viidensadan metrin päähän voimalasta. Siiven pienempiä osia on ympäriinsä metsäalueella. Kuva Kristiinankaupungista 2020. https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/hajoavien-tuulivoimaloiden-mysteeri-kristiinankaupungissa-voiko-salamointi-repia-15-000-kiloiset-siivet-irti/7938492 28.9.2020, luettu 10.3.2025. Kai Ylikoski: Metsälän tuulivoima-alueella vuonna 2020 laparikon jälkeen. Videot kuvattu 30.9.2020 ja 4.10.2020, katsottu 19.3.2025. Kesto 4.50 minuuttia. Lapajätteitä on ympäri aluetta. Tuulivoima. Laparikot Kristiinankaupunki, Metsälä. Miltä alueella näyttää nyt. Osa 5. Miksi salama katkaisi ja pudotti Metsälän kahden tuulivoimalan siivet? https://yle.fi/a/3-11587077 15.10.2020, luettu 3.2.2024.	
--	---	--

	37. Kuva: Lapajätteelle ei ole alan vuosikymmenien kiihkeästä kehitystyöstä huolimatta keksitty sopivaa teollista kierrätystä. Lapoja onkin haudattu maahan kierrätysratkaisujen puuttuessa. Sata metriä korkea tuulivoimala räjäytettiin maan tasalle – katso video Yle Uutiset yle.fi. 12.4.2017, luettu 11.3.2025. Haminan voimalat eivät olleet enää kannattavia, kun syöttötariffituki päättyi. Kuva: Tuulivoima-kansalaisyhdistys TV-KY ry kävi maaliskuussa 2025 katso-massa Lammasoavin toimintansa 2016 lopettaneita tuulivoimaloita Enontekiön Kilpisjärvellä. Yksi voimaloita purettiin viime kesänä, ja purkuosat ovat pinnottuina vanhalla sijaintipaikalla. Muut ovat edellen pystyssä. Kuva: Ruotsin Markbygdenin tuulivoimala-alue, jonka omistajaa uhkaa konkurssi. Kuvaaja: A Westergren / Svevind.https://www.tekniikkatalous.fi/uutiset/suurta-tuulipuistoa-uhkaa-konkurssi-ruotsissa-tuulivoimatuottaja-joutui-ostamaan-sahkoa-ainakin-61-miljoonalla-tayttaakseen-toimitussopimuksen/977e9086-5d07-4da7-86a5-d16f95de6135 13.11.2023 Tuulivoiman kannattavuutta heikentävät kustannusten kasvu, huoltotoimenpiteiden kalleus ja varaosien huono saatavuus, sähkön alhainen hinta, syöttötariffitukien päättyminen ja tuulivoimaloiden voimakas lisärakentaminen. Investoinnit ovat pitkään olleet jäissä.	37. Katso vastine kohta 1.19
Mielipide 41 2 henkilöä	1. Mielipide Hattulan tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Kiitämme mahdollisuudesta kertoa mielipiteemme tuulivoimaosayleiskaavan luonnokseen. Hattulan eteläisissä osissa sijaitseva Renkajärvi on ollut sukumme vapaa-ajan viettopaikka jo 1950 –luvun alusta alkaen. Tuohon aikaan alue oli lähes rakentamatonta ja lomakiinteistöt harvassa. Kiinteistömme nimikin, kuvastaa alueen tilaa erämaamaiseksi ja luonnontilaiseksi. Vuosikymmenien aikana loma-asutuksen määrä on kasvanut, mutta samaan aikaan vakituisten asukkaiden määrä on vähentynyt. Tällä on ollut vaikutusta alueen väestöön ja palveluihin, mutta alueen luonne on kuitenkin pysynyt samana: Hiljainen, erämaamainen, mieltä rauhoittava luonnontilainen ympäristö. Meidän paikassamme vapaa-aikaansa viettää jo 5. sukupolvi. Alueen rauha on kuitenkin uhattuna. Ensin	1. Katso vastine kohta 1.1

	uhkana oli junarata, joka olisi sivunnut Renkajärveä joko itä- tai länsipuolelta. Hankkeen kaaduttua talouden realiteettien edessä, uudeksi uhaksi on muodostunut tuulivoimaloiden tulo. Näiden Eiffel-tornin korkuisten monumenttien rakentaminen muuttaisi alueen luonteen aivan toiseksi. Rauhoittava ja levollinen näkymä muuttuisi teollisuusalueaiseksi jatkuvaksi liikkeeksi ja hiljaisuus säännölliseksi suhahteluksi. Loppukesän pimeiden iltojen täydellinen pimeys ja kirkkaalla säällä näkyvä tähtitaivas linnunratoineen saisi seurakseen vastarannan metsän yläpuolella vilkkuvat valkoiset ja kiinteästi palavat punaiset valot. On toki myönnettävä, että aluetta ei tällä hetkelläkään voi hiljaiseksi väittää, sillä lintujen kevätmuuton myötä varhaisesta aamusta alkava ja myöhäiseen iltaan jatkuva lintujen iloinen viserrys on ajoittain korvia huumaavaa. Äänet kuuluvat useiden satojen metrien, jopa kilometrien päästä, etenkin jos äänen lähde on järven pinnalta. Mutta se mikä puuttuu täysin, on taajamista tuttu taustamelu. Oma vakituinen asuinpaikkamme sijaitsee lentokoneiden laskeutumisreitillä ja hieman yli 1,5 km päässä vilkasliikenteisestä kehätiestä. Olemme tottuneet liikenteen jatkuvaan huminaan ja ajoittain kuuluvaan noin 500m korkeudessa laskuliidossa liitävän lentokoneen ääneen. Tiedämme siis, mikä on tuon Renkajärven nykyisen äänimaiseman vastakohta. Siksi arvostuksemme hiljaisuudelle on suuri. 2. Ajatus alueen luonteen muuttumisesta vie pohjan pois niiltä suunnitelmilta, joita jälkipolvimmme kanssa olemme pohtineet paikkamme kehittämiseksi ja sitä kautta käyttömahdollisuuksien parantamiseksi. Tällä hetkellä käyttömme rajoittuu kesäaikaan alhaisen varustelutason takia. Jotta käyttöaikaa voisi kasvattaa, kiinteistöt vaatisivat vähintäänkin rakennusten kunnostusta, ympäristöisen vedenkäytön ja peseytymismahdollisuuksien rakentamista ja lämpöeristysten parantamista. Epävarmuus tuulivoiman tulosta ja vaikutuksista kiinteistöjen arvostukseen ja arvoon on kuitenkin pysäyttänyt kaiken suunnittelun ja mielenkiinnon asian edistämiseen. Yleisesti on tiedossa kiinteistöjen arvon aleneminen jo tuulivoiman suunnitteluvaiheesta alkaen, vaikka tuulivoimayhtiöiden edunvalvoja muuta on esittänyt. Tehdyissä tutkimuksissa kiinteistöjen	2. Katso vastine kohta 1.14
--	---	------------------------------------

	myyntihintoja on verrattu enintään 5 v ennen tuulivoiman valmistusta ja sen jälkeen maksettuihin hintoihin, mutta vertailuun pitäisi ottaa mukaan hintataso ennen hankkeiden julkistamista. Tuulivoiman rakentamisen vaikutus kiinteistömme käyttömahdollisuuksiin olisi merkittävän kielteinen. Tuulivoimayleiskävan valmistelu tulisikin keskeyttää mitä pikimmin. 3. Havaintoja kaavaluonnoksesta. Karttakuvissa näyttää oleva tarkoitusha-kuista kaunistelua etäisyyskäyrien piirroksissa. Esimerkiksi kuvan 6 karttakuvassa esitetään apuviivalla 1 km etäisyysvyöhykettä suunnittelualueen rajasta. Viiva kuitenkin oikaisee ja jättää läntisessä kulmassa 800-900m etäisyydellä olevat kiinteistöt rajan ulkopuolelle. Sama toistuu muuallakin, mutta ei näin räikeästi. Tällä yritetään selkeästi luoda mielikuvaa, ettei kiinteistöjä jäisi vyöhykkeen sisäpuolelle. Vastaavat epätarkkuudet toistuvat muissakin kartoissa. Mielikuviin vaikuttava virheellinen kuvaus on myös tuulivoimalan rakenteesta kertovassa kappaleessa, jossa esitetään kokonaiskorkeudeltaan lähes 50 m pienemmän voimalan mittoja kuin suunnittelualueelle on tarkoitus rakentaa (kuva 13). Kappaleen tekstissä kerrotaan oikeat mitat. 4. Samassa kappaleessa sivulla 48 kerrotaan voimaloiden sijoitukseen vaikuttavista tekijöistä ja mainitaan niiden keskinäisen etäisyyden olevan 700-800m. Kaavakuvista voi päätellä näin olevankin, mutta etäisyydet ovat kuitenkin liian lyhyet jopa tuulivoimayhtiöiden edunvalvojan Suomen Uusiutuvat ry:n dokumenttien mukaan. Heidän mukaan etäisyys pitäisi olla 5 x roottorin halkaisija, eli 1000 m, joka sekin on liian vähän. 5. Tuulimyllyn jättöpyörre aiheuttaa tuulen alapuolella olevan tuulimyllyn heikkomman energiatuoton lisäksi myös voimistuvaa melua ääniaaltojen vääristyessä siivissä. Asiaa voi havainnollistaa oheisella Christian Steinessin (Vattenfall) ottamalla kuvalla Tanskan länsirannikolla sijainneelta merivoimalakentältä. Erittäin kosteissa olosuhteissa on selvästi nähtävissä tuulivoimalan jättöpyörre, joka sekoittaa ilman liikettä seuraavalle voimalalle. Myös ääniaallot käyttäytyvät vastaavalla tavalla. Tuulivoimaloiden äänivaikutuksia tutkineen	3. Katso vastine kohta 1.18 4. Katso vastine kohta 1.18 5. Katso vastine kohta 1.6
--	---	---

ääniasiantuntija Hannu Nykäsen mukaan suositeltava etäisyys olisi 8 x roottorin halkaisija, jota myös esimerkiksi Australiassa viranomaiset käyttävät. 6. Huoltoa ja ylläpitoa käsittelevässä kappaleessa sivulla 52 viitataan eroosion myötä lavoista irtoavien partikkeleiden vaikutuksista tehtyihin arvioihin. Missään ei kuitenkaan avata asiaa tarkemmin, vaikka tiedossa onkin merkittävät mikromuovin sekä lasi- ja hiilikuidun kappaleiden leviäminen lähiympäristöön ja sieltä päätyminen pohjavesiin ja luonnon ravintoketjuun. Käytöstä poistoa käsittelevässä kappaleessa sivulla 53 maalaillaan mielikuvaa, että alueen myöhempää käyttöä suunniteltaessa vasta ratkaistaisiin perustusten kohtalo ja kuvaillaan perustusten purkamisesta aiheutuvan pöly- ja ääniongelmien olevan purkamisen suuri este. Mitenkään ei kuitenkaan avata sitä, mitä aineksia perustuksista liukenisi maastoon ja kulkeutuisi pohjavesiin. Maaperän kemiallisen koostumuksen vaihtelu vaikuttaa merkittävästi betonin ja teräksen liukemiseen. Perustusten purkaminen käytön jälkeen pitäisi olla ehdoton vaatimus jo alueen suunnitteluvaiheessa. Sivulla 54 luodaan mielikuvaa hyvästä kierrätysasteesta tuulivoimalasta purettaville komponenteille. Hyvä lukema saavutetaan onnistuneella lapojen kierrätyksellä, mutta missään ei mainita kierrätysastetta ilman lapoja. Kerrotussa KiMuRa –hankkeessa saavutettiin tyydyttäviä tuloksia, mutta kyse oli kokeilusta ja pienestä materiaalin määrästä. Vasta 2030-2040 luvuilla purkujen määrä kasvaa ja silloin voidaan arvioida kapasiteetin riittävyyttä. Nyt suunnitteilla olevien voimaloiden tullessa purkuikänsä, materiaalien määrä on moninkertainen ja käsiteltävien esineiden koko tulee olemaan yli kaksinkertainen ja siten myös kustannusrakenne aivan toista luokkaa. Kaikissa kappaleissa yritetään luoda positiivisempaa vaikutelmaa tulevast, kuin mitä se realistisesti ajateltuna voisi tulla olemaan. Kun kerrotaan ilmiselvistä aiheutuvasta haittavaikutuksesta, tekstissä käytetään sanoja "voi aiheuttaa", "saattaa vaikuttaa" jne. Seuraavassa ilmaisemme näkemyksiämme kaavaluonnoksesta mukaillen sen otsikointia. 7. OSAYLEISKAAVAN VAIKUTUKSET. Vaikutukset luonnonympäristöön.	6. Katso vastine kohta 1.19 sekä 1.20 7. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20
--	---

	Pinta- ja pohjavedet. Kaavaluonnoksen mukaan maaperään sijoitettavista rakenteista ei arvioida liukenevan haitallisia yhdisteitä, jotka voisivat kulkeutua pohjavesiin ja ettei hankkeen toiminnan aikana syntyisi vesistövaikutuksia. Perustukset sisältävät valtavan määrän betonia ja betonin säilyvyyteen maaperässä oleellisesti vaikuttavia kemiallisia tekijöitä katsotaan yleensä olevan viisi: happamuus (pH), sulfaatti, magnesium, ammonium ja aggressiivinen hiili-dioksidi. Mahdollista liukenemista tapahtuisi jo voimaloiden rakentamisesta alkaen aina siihen asti kun ne puretaan käytön jälkeen pois. Tämän takia on erityisen merkityksellistä, että perustuksia ei jätetä maahan käytön päätyttyä. Hankealueen välittömässä läheisyydessä on pohjavesialueita ja vesien virtaussuunnista johtuen ainesosasia pääsee kulkeutumaan hankealueelta pohjavesialueille. Myös voimalan lavoista eroosion takia irtoavaa mikromuovia saattaa kulkeutua pohjavesialueille. Pohja- ja pintavesiin kohdistuva vaikutus on suuri kielteinen. 8. Vaikutukset virkistykseen, viihtyvyyteen ja ihmisten elinoloihin. Selostuksen mukaan hankealueelle tulisi liikkumiselle rajoituksia turvallisuussyistä vain rakentamisen ajalle, mutta sen jälkeen rajoitteita ei olisi ja liikkuminen olisi jopa helpompaa lisääntyneen tieverkoston myötä. Viimeksi mainittu varmasti on totta, kun alueen metsään raivataan 14 km matkalta 15-20 m leveitä avoimia tieväyliä. Näistä uusia teitä on 8 km ja nykyisiä metsäautoteitä levennettäisiin 6 km matkalta. Liikkumisrajoitteiden osalta toteutuneilla tuulivoima-alueilla ei kuitenkaan ole säästyty toiminnan aikaisilta rajoitteilta. Alueilla varoitetaan vaara-alueesta, jonka etäisyys tyypillisesti on 1,5 x voimalan kokonaiskorkeus, eli kaavaluonnoksessa käsiteltävien voimaloiden kohdalla 450 m. Jokaisen voimalan kohdalla olisi siis vaarallista aluetta ympyrä, jonka halkaisija olisi 900m. Pinta-alana tuo tarkoittaa 12 voimalan alueella yhteensä yli 760 ha. Vaikka osittain nuo vaara-alueet menevät päällekkäin vierekkäisten voimaloiden kanssa, silti määrä on suuri suhteessa koko kaavoitettavan alueen pinta-alan 1032 ha. On myös huomioitava voimaloiden toiminnasta	8. Katso vastine kohta 1.9 9. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.7
--	--	---

	syntyvän sähkömagneettisen kentän aiheuttamat häiriöt sydämentahdistimille ja vastaaville ihmisen terveyttä ylläpitäville laitteille. 9. Vaikutukset viihtyvyyteen ja elinoloihin ulottuvat laajasti hankealueen ulkopuolelle. Melu vaikuttaa viihtyvyyteen ja pahimmillaan jopa terveyteen ja elinoloihin. Melua käsitellään tarkemmin kohdassa 11.8. Viihtyvyyteen vaikuttaa kielteisesti myös voimaloiden näkyminen. Myös välkkeen vaikutus lähimpiin kiinteistöihin on suuri, etenkin matalalta paistavan auringon aikaan. Käytännössä siis aamuisin ja iltaisin, sekä koko talviajan. Melu- ja välkehaittojen minimoimiseksi tuulivoimaloiden etäisyys lähimpiin asuntoihin pitäisi olla vähintään 10 x voimalan korkeus, eli 3,0 km. Vaikutus virkistykseen, viihtyvyyteen ja ihmisten elinoloihin olisi 3,0 km etäisyyskin huomioiden erittäin suuresti kielteinen. 10. Meluvaikutukset. ”Melu on ääntä, jonka ihminen kokee epämiellyttävänä tai viihtyvyyttä häiritsevänä tai joka muulla tavoin on ihmisen terveydelle tai hänen muulle hyvinvoinnilleen haitallista. Melu voidaan määritellä myös ympäristön kannalta epämiellekkääksi ja häiritseväksi ääneksi, joka rasittaa tai vahingoittaa elimistöä fyysisesti tai psyykkisesti.” (YM 2004) Taustamelun täydellinen puuttuminen tekee pienistäkin kuuluvista äänistä häiritseviä Lähtötaso esimerkiksi Renkajärven eteläisissä osissa iltaisin ja öisin on jopa alle 30dB, päivisin 30-35dB tasolla. On myös tiedostettava, että desibeli on suhteellinen, logaritminen luku. Ihmiskorva juuri ja juuri kykenee havaitsemaan 1-2 dB:n suuruisen muutoksen äänen voimakkuudessa. 3-4 dB:n muutos on pieni, mutta kuitenkin havaittavissa oleva. 5-6 dB on oleellinen, selvästi havaittava muutos ja 7-8 dB:n ero äänen voimakkuudessa on suuri. 8-10 dB:n muutos äänitasossa koetaan melun kaksinkertaistumisena. Edellä oleva huomioiden, VN 1107/2015 asetuksen mukainen päiväaikainen tuulimyllyjen sallittu melutaso 45dB ja yöaikainen 40dB ovat merkittävästi liian korkeat Hattulan hiljaisilla alueilla. Päiväaikainen taso olisi jopa 15dB korkeampi ja yöaikainenkin 10dB nykytilaan nähden. Meluvaikutuksia sisätiloihin arvioitaessa	10. Katso vastine kohta 1.6
--	---	------------------------------------

	merkityksellinen asia on rakennusten äänieristävyys. Käytetyssä mallinnusmenetelmässä rakennusten äänieristävyys lasketaan DSO 1284 menetelmän mukaisesti, joka perustuu tanskalaisiin rakenneratkaisuihin. Hankealueen lähiympäristön rakennuskanta on vanhaa ja etenkin vapaa-ajan rakennukset suurelta osin kevytrakenteisia. Äänieristys ei siis täytä niitä määräytyksiä, joita arvioinneissa on käytetty. 30dB taso ulkomelulle olisikin perusteltu vaatimus. 11. Turvallisuus ja ympäristöriskit. Kappaleessa nähdään toiminnan aikaisiksi riskeiksi tulipalot, voimalasta irtoavat osat ja jään sekä voimaloiden ja voimajohtojen kaatuminen/romahtaminen. Huomiotta jätetään kokonaan mahdollisuus öljy- ja hydraulikkavuodoille. Nämä ovat muualla toteutuneita vahinkoja ja maaperään päässeenä aiheuttaneet vahinkoa laajasti, myös pohjavesille. 12. OSAYLEISKAAVAN SISÄLTÖVAATIMUKSET. Suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin (VAT). 3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö Selostuksessa sanotaan tavoitteen mm. meluntorjunnasta täyttyvän tehtyjen selvitysten perusteella. Selvitykset voidaan kyseenalaistaa, kuten kappaleessa 11.8 olemme todenneet, koska niissä ei huomioida mitenkään alueen nykytilan hiljaisuutta ja lisäksi voimalat on kaavassa sijoitettu liian lähelle toisiinsa, jolloin meluhaitta voimistuu. Selvityksen laskentakaavassa ei huomioida mitenkään voimaloiden keskinäistä etäisyyttä eikä matalataajuisia infraääniä. 13. Vaatimukset. Ensisijainen vaatimuksemme on kaavan valmistelun keskeyttäminen välittömästi. 14. Toissijaisesti vaadimme: Kaavassa edellytetään voimaloiden väliseksi etäisyydeksi vähintään 8 x roottorin halkaisijaa, 1600 m. Kaavassa edellytetään voimaloiden etäisyydeksi lähimpiin asuin- tai lomakiinteistöihin vähintään 10 x voimalan korkeus. Kaavassa edellytetään voimaloiden sijoittamista siten, että niiden ympärille muodostuvat vaara-alueet jäävät kokonaan hankealueen rajojen sisäpuolelle. Enimmäisarvoksi melulle asuin- ja lomakiinteistöjen pihapiiriin tulisi asettaa 30 dB(A) ja tämän valvomiseksi hankkeelta pitää vaatia ympäristölupaa.	11. Katso vastine kohta 1.12 12. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.18 13. Katso vastine kohta 1.1 14. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.21 15. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	15. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme ilmoittamaamme sähköpostiin heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon.	
Mielipide 42 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimahanketta niinimäessä. Olen tutustunut niinimäen kaa- valuonnoksen ja haluan ilmaista vahvan vastustuksen suunnitellulle tuulivoi- malan hankkeelle. Hankkeella on useita negatiivisia vaikutuksia jotka eivät ole hyväksyttäviä. 2. Ensinnäkin suunnittelualueella on havaittu useita uhanalaisia kasveja ja eläimiä. Suomen lajitietokeskuksen tieto portaalin mukaan alueelta on aiem- min havaittu vaarantuneeksi luokiteltua ryytisammalta, silmällä pidettävää le- pikkolaaksammalta, sekä silmällä pidettävää samettikesijäkälää. Erillisselvityk- sen on havaittu koko maassa rauhoitettua valkoehdokkia, alueellisesti uhan- alaisia hento saraa ja korpisaraa, alueellisesti uhanalaista rakko sammalta, varautunutta ryväsjäkälää, sekä alueellisesti uhanalaisia kastanjasuomujäkä- lää ja palosuomujäkälää. Lisäksi suunnittelualueella on havaittu useita uhan- alaisia silmällä pidettäviä hyönteisiä ja lintuja. Kirjopapurikko on Lajitietokes- kuksen sensitiiviseksi luokittelema laji, jonka sijaintitieto tulee karkeistaa. Pes- mälinnustoselvityksessä (Ecobio) suunnittelualueella havaittiin yhteensä 57 la- jia, joista 5 on uhanlaisia, 6 silmälläpidettäviä ja 12 EU:n lintudirektiivin liitteen I lajeja tai EU:n lintudirektiivin muuttolintuja. Kunnan tulisi ottaa huomioon se, kuinka suuret, kauaskantoiset ja peruuttamattomat seuraukset ympäristöön ja sen lajeihin hankkeella olisi. 3. Toiseksi, tuulivoimaloiden rakentaminen tulee liian lähelle asutusta, sillä Lä- himmät rakennukset sijoittuvat vajaan kilometrin etäisyydelle. Tämä aiheuttaa merkittäviä haittoja asukkaille. Tuulivoimaloiden melu ja varjostusvaikutukset ovat hyvin tunnettuja ongemia, jotka heikentävät asuin ympäristön viihtyisyyttä ja asukkaiden elämänlaatua. Tuulivoimaloiden vaikutukset asukkaiden elä- mänlaatuun voivat olla merkittäviä moninaisia piste tuulivoimaloiden meluhai- tat ovat merkittävä huolenaihe, joka voi vaikuttaa negatiivisesti sekä ihmisten	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.2

	että eläinten elämänlaatuun. Meillä on aiheuttavat terveysongelmat, matalataajuisen melu ja melumallinnus osoittamat suositusarvojen ylitykset ovat keskeisiä tekijöitä, jotka on otettava huomioon tuulivoimahankkeita suunniteltaessa ja toteuttaessa. 4. Meluhaitat: tuulivoimaloiden aiheuttama melu voi ulottua useiden kilometrien päähän voimaloista, mikä voi aiheuttaa unihäiriöitä ja muita terveysongelmia. Melu voi olla erityisen häiritsevä yöllä, kun ympäristön taustamelu on vähäisempää. Meluhaittojen on todettu heikentävän asukkaiden elämänlaatua ja hyvinvointia. Melumallinnus perusteella hankevaihtoehto voi aiheuttaa suositusarvon yrityksen useiden vaikutusten tai vapaa-ajan asuntojen kohdalla. Tämä tarkoittaa, että melutaso ylittää suositellut raja arvot mikä voi johtaa merkittäviin haittoihin asukkaille. Matalataajuinen melu: tuulivoimaloiden tuottama matalataajuinen melu voi olla erityisen häiritsevää ja vaikeasti havaittavaa. Tämän tyyppinen melu voi tunkeutua rakennusten rakenteisiin ja aiheuttaa resonanssia, mikä voi johtaa epämukavuuteen ja stressiin asukkaiden keskuudessa. Meillä on vaikutukset eläimiin: meluhaitat eivät koske vain ihmisiä, vaan myös alueen eläimistöä. Melu voi häiritä eläinten käyttäytymistä ja lisääntymistä, mikä voi johtaa populaatioiden vähenemiseen ja ekosysteemin tasapainon järkkymiseen. 5. Välkevaikutukset: tuulivoimaloiden siipien liikkeestä syntyvä välke voi olla häiritsevää ja vaikuttavaa negatiivisesti asukkaiden viihtyvyyteen. Välkemallinnuksen perusteella hankevaihtoehto voi aiheuttaa suositusarvon yrityksen useiden vakituisten tai vapaaajan asuntojen kohdalla. 6. Maisemavaikutukset: tuulivoimalat muuttavat maisemaa huomattavasti huonoon suuntaan, erityisesti avoimella alueella, kuten pelloilla ja järvien läheisyydessä. Vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön ovat merkittäviä. Tämä voi heikentää maiseman visuaalista arvoa ja vaikuttaa negatiivisesti alueen vetovoimaan matkailukohteena, mikä puolestaan voi heikentää paikallista taloutta. Maakunnallisesti merkittävistä maisema alueesta lähimpiä ovat Hämeen härkätien kulttuurimaisemat, renkajoen	4. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.6 5. Katso vastine kohta 1.7 6. Katso vastine kohta 1.4
--	---	--

	kulttuurimaisemat suunnittelualueen kaakkoispuolella ja Lehijärven kulttuurimaisemat koillispuolella. Suunnittelualueita lähimpiä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (rky) ovat Hämeen härkätie sekä kananjärven talo, joka sijaitsee noin 8 km suunnittelualueesta länteen. 7. Sosiaaliset vaikutukset: hankkeen kielteiset vaikutukset elinoloihin ja yleiset sosiaaliset vaikutukset arvioitiin suuriksi. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu, matala taajuuksien ääni, siipien synnyttämä välke ja tarina aiheuttavat merkittävää haittaa ihmisille. Vaikutukset virkistykseen ja virkistysalueiden käyttöön arvioitiin kielteisiksi. On myös pohdittava ja tutkittava miten tuulivoimahanke vaikuttaa lapsiin. Tätä ei ole tutkittu tarpeeksi ja hanke alle tulisi niin lähelle asutusta, että on tutkittava miten se vaikuttaa lapsiin. Lapset ovat yhteiskunnan tulevaisuus ja heidän terveyttään ei voi riskeerata tällaiseen hankkeen kautta. On siis tutkittava asiaa enemmän ennen kuin tällaisia hankkeita edistetään. Meluhaittojen vaikutukset lapsiin unihäiriöt: lapset ovat erityisen herkkiä melulle pilkkuja tuulivoimaloiden aiheuttamia voi häiritä heidän kuntaan. Unihäiriöt voivat johtaa väsymykseen, keskittymisvaikeuksia ja oppimisvaikeuksiin koulussa. Kognitiivinen kehitys: pitkäaikainen altistuminen melulle voi vaikuttaa lasten kognitiiviseen kehitykseen. Meillä voi häiritä keskittymistä ja oppimista, mikä voi johtaa heikentyneisiin koulusuorituksiin. Terveysongelmat: meillä on haitat voivat aiheuttaa stressiä ahdistusta lapsille, mikä voi johtaa fyysisiin terveysongelmiin, kuten päänsärkyihin, vatsa kipuihin ja jopa sydän ja verisuoniongelmiin pitkällä aikavälillä. Käyttäytymisongelmat: melun aiheuttama stressi ja unihäiriöt voivat johtaa käyttäytymisen ongelmiin, kuten ärtyneisyyteen, aggressiivisuuteen ja sosiaalisiin vaikeuksiin. On tärkeää huomioida että meluhaitat voivat vaikuttaa merkittävästi lasten hyvinvointiin ja kehitykseen. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu voi häiritä lasten unta, oppimista ja terveyttä, mikä tekee meluhaittojen huomioimista erityisen tärkeää tuulivoimahankeita suunnitellessa ja toteuttaessa. 8. Näiden syiden vuoksi vastustan jyrkästi tuulivoimahanketta. Hankkeen toteuttaminen aiheuttaisi korvaamatonta vahinkoa alueen luonnolle joku	7. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.9 8. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19
--	--	--

	asukkaille ja kulttuuriympäristöille. Toivon että päättäjät ottavat että nämä seikat huomioon ja hylkäävät hankkeen. Lisäksi tekniikka ja talouslehdessä on juuri tuotu ilmi että tuulivoimaloiden lapajäte on ongelma jätettä. Tämä ympäristöystävällinen tuulivoimahanke ei siis ole ympäristöystävällistä eikä ihmisille eläimille tai ympäristölle hyväksi. 9. Toivonkin että tämän hankkeen sijassa pohditaan muita keinoja kehittää kuntaa ja tehdään yhteistyötä järjestöjen kanssa jotka jotka ajavat kyseisen alueen etuja.	9. Katso vastine kohta 1.11
Mielipide 43 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimalahanketta ja uskon että kunta voi löytää paremmankin vaihtoehdon. 2. Toisenlainen vaihtoehto voisi tyydyttää myös asukkaita ja toisi niitä myös lisää. Otetaan se perehdyttää ihmisen palautteisiin ja pyritte etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja. Tässä muutama huomio minkä takia tuulivoimahanke ei ole hyväksi. 3. Pohjavesi ja pintavesi: Ei ole varmuutta miten näin iso teollisuusalue ja sen rakentaminen vaikuttaa pohja ja pintaveteen todellisuudessa. Uhanalaiset lajit ja luontoarvot: suunnittelualueiltaan havaittu useita uhanalaisia kasveja, kuten ryytisammalta, lepikkolaa, kasammal ja samettikesijäkälää. Myös uhanalaisia hyönteisiä lintuja on havaittu kuten kirjopapurikko, metso, teeri ja pyy. Luontoa täytyy kunnioittaa eikä pilata sitä. 4. Maisemavaikutukset: tuulivoimaloiden rakentaminen vaikuttaa merkittävästi maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön. Esimerkiksi Hämeen härkätien kulttuurimaiseman ja renkajoen kulttuurimaisemat ovat lähellä suunnittelu- aluetta. Tuulivoimalat muuttavat maiseman luonnetta erityisesti peltoa järvi au- keilla. Maisemanvaihtotukset olisivat peruuttamattomat, eikä samanlaista luontoa saisi enää takaisin. 5. Asutuksen läheisyys: lähimmät rakennukset sijaitsevat vajaan kilometrin etäisyydellä suunnitelluista teollisuusalueesta. Hankealue on aivan liian lähellä vakituista ja loma asutusta. Täällä on liian suuri riski ihmisten terveyteen. Kunta ei voi leikkiä ihmisten ja sitä kautta yhteiskunnan terveydellä.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.11 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.2 6. Katso vastine kohta 1.4

	6. Vaikutukset kulttuuriympäristöön: suunnittelualueen läheisyydessä on useita valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä, kuten Hämeen härkätie ja kanajärven talo. Hanke vaikuttaisi kulttuuriympäristöön negatiivisesti. 7. Tuulivoima epävakaa: tuulivoima on epävakaa eikä kovinkaan kannattavaa. Ja kun tuulee sähkö on halpaa, kaikki yhtiöt tuottavat samaan aikaan sähköä ja yhtiöt eivät saa rahaa. Tulevaisuudessa tuulivoimaloihin ei enää tulla satsaamaan yksi paljoa, koska ymmärretään, että tuulivoimala ikään kuin syö itseään. Se ei siis tule olemaan enää kannattavaa, kun tuulivoimaloita tulee yhä enemmän ja ihmiset ostavat vain pörssisähköä. Tuulivoima ei ole ympäristöystävällistä: ja hankkeen rakentaminen kuormittaa luontoa ja ympäristöä tarvitsee muokata todella paljon. Kuljetukset, rakentaminen ja huoltaminen aiheuttavat päästöjä. Kun voimala suljettaisiin, voimaloita ei välttämättä puretaisi mikä kuormittaa myös luonto ja luontoon jäisi ylimääräistä roskaa. Lisäksi tuulivoimalla jätettä ei pystytä hävittämään vaan ne ovat ongelmajätettä.	7. Katso vastine kohta 1.19
Mielipide 44 1 henkilö	1. Tutustuin niinimäen kaavaluonnoksen, sieltä löytyy suunnitellun hankkeen aiheuttavia negatiivisia asioita. Kursiivilla olevat tekstit ovat kaavaluonnoksessa. Uhanalaisia kasveja: <i>suomen lajitietokeskuksen tietoportaaln mukaan suunnittelultaan aiempi havainto vaarantuneeksi luokitellusta ryytisammaleesta, silmälläpidettävästä lepikkolaakasammaleesta sekä silmällä pidettävässä sammettikesijäkälästä. Erillisselvityksissä suunnittelualueella havaittiin koko maassa rauhoittua valkolehdokkia, alueellisesti uhanalaisia hentosaraa ja korpisaraa, alueellisesti uhanalaista rakkosammalta, varautunutta ryväsjäkälää sekä alueellisesti uhanalaisia kastanjasuomujäkälää ja palosuomujäkälää.</i> Uhanalaisia ja tai silmällä pidettäviä hyönteisiä lintuja soidinpaikkoja: Kirjopapurikko: <i>Kanta Hämeen ELY-keskukselle toimitetun ilmoituksen mukaan hankkeen ympäristöstään tehty havaintoja kirjopapurikosta. Kirjopapurikko lajitietokeskuksen sensitiivisesti luokitteleva laji, jonka sijainti tieto tulee karkeistaa. Sensitiivisyys vuoksi lajia koskevat tiedot on esitetty vain viranomaisille osoitetuissa asiakirjoissa. Pesimälinnustoselvityksessä</i>	1. Katso vastine kohta 1.3

	suunnittelualalla havaittiin yhteensä 57 lajia. Suunnittelua tehtiin havaintoja yhteensä 22 huomionarvoista lajista, joista viisi on uhanalaisia, 6 silmälläpidettäviä ja 12 EUN lintudirektiivin liitteen yksi lajeja tai EUN lintudirektiivin muuttolintuja. Selvityksessä ei havaittu alueellisesti uhanalaisia lajeja. Metso: selvityksessä löydettiin jokin suunnittelualalla sijaitseva metson soidinpaikka, jossa tehtiin havainto 2 ukkometsosta ja koppelosta soitimella. Metson jälkiä alueella oli useammassa paikassa. Jäljet keskittyivät erityisesti Tyvilammennumen alueelle ja suunnittelualan koillis ja länsiosiin. Teeri: selvityksessä alueelta löydettiin 2 teeren soidinpaikkaa, suorien soidin havaintojen lisäksi teeriä kuultiin ja nähtiin useissa kohdissa suunnittelualuetta. Pyy: metsäkanaselvityksessä havaintoja tuli alueen eteläosissa valkeasuolla ja tyvi lammen nummella. Myöhemmin pesimään linnun kartoituksen yhteydessä löytyi pyy ja maastonpoikanen suunnittelu on keskiosassa Niinimäen koilliseen. Lajilleen tunnistamattomat metsäkanalinnut: suunnittelulla tehtiin lisäksi muutamia lajilleen tunnistamattomia metsäkanalintuhavaintoja. Kaakkuriselvitys: selvityksessä tehtiin yhteensä 10 havaintoa suunnittelualueen yli sijoittuvista kaakkurien lennoista. 2. Teollisuusalue tulee liian lähelle asutusta: lähimmät rakennukset sijoittuvat vajaan kilometrin etäisyydelle. 3. Maisemat muuttuvat huonoon suuntaan: vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön. Maakunnallisten merkittävistä maisema alueista lähimpiä ovat Hämeen härkätien kulttuurimaisemien ohella renkajoen kulttuurimaisemat suunnittelu on noin kaakkoispuolella ja lehijärven kulttuurimaisemat koillispuolella. Suunnittelualuetta lähimpiä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä... Merkittävimmät vaikutukset tuulivoimaloista aiheutuvat niiden välittömään ympäristöön... Maisemavaikutusten merkittävyyttä nostaa hankkeen vaikutusalueen ulottuminen valtakunnallisten maakunnallisten arvokkaan...Asukaskyselyn saadun palautteen mukaan ja...	2. Katso vastine kohta 1.2 3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.18
--	---	--

	4. Voimaloiden keskinäiset etäisyydet ovat pääsääntöisesti noin 700– 800 m ja se on liian vahan. Se aiheuttaa sen että toinen mylly häiritsee toisen tehokasta toimintaa. 5. Myllystä irtoaa mikromuovia luontoon. <i>Tuulivoimaloiden lapojen aiheuttamista mikromuovipäästöistä ympäristöönsä on tehty erilaisia arvioita...</i> 6. No tuli huomannut tekninen käyttöikä on noin kaksikymmentäviisi– 30 vuotta eli aika lyhyt. Ja kun toiminta loppuu ei ole halpaa purkaa systeemit pois ja palauttaa luonto ennalleen. 7. Meluhaitta: voimaloiden etäisyyttä asutukseen pidetään liian pienenä. Melumallinnus epäluotettavuus. 8. lentovalot: välkkyvät voimakkaat valot häiritsevät. Välke aurinko välkky la-voista: tuskin laitetta pysäytellään normielämässä valkeiden takia. 9. alueen houkuttelevuuteen ja kiinteistön arvon laskeminen, jolla on vaikutusta kunnan vetovoimaan ympäristöhäiriöiden vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin infraääni on huomioiminen, infraäänen vaikutus ihmisiin rakentamisen ja käytännön aikaiset häiriöt 10. Vastustan teollisuusalueen rakentamista korkeiden torneihin hiljaiseen erämaahan. Näkymät ahdistavat.	5. Katso vastine kohta 1.20 6. Katso vastine kohta 1.19 7. Katso vastine kohta 1.6 8. Katso vastine kohta 1.7 9. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 45 1 henkilö	1. Arvoisa Hattulan kunnanvaltuusto, haluan esittää vastalauseeni Hattulan Niinimäen tuulivoimalla osa yleiskaavaluonnoksen ja valmisteluaineistoon. Mielestäni hankkeella on useita merkittäviä haittavaikutuksia, jotka on otettava huomioon ennen päätöksentekoa. Ensinnäkin tuulivoimaloiden rakentaminen Niinimäen alueelle aiheuttaa merkittävää haittaa paikalliselle luonnolle ja eläimistölle. Alueella on useita suojeltuja lajeja, joiden elinympäristö vaarantuu tuulivoimaloiden rakentamisen myötä. Erityisesti lintujen törmäysriski tuulivoimaloihin on huomattava mikä voi johtaa uhanalaisten lintulajien vähenemiseen. Tuulivoimaloiden rakentaminen voi aiheuttaa merkittäviä kielteisiä vaikutuksia linnustoon, erityisesti pesimälinnusto ja muuttolinnuista. Esimerkiksi kaakkuri, metso, pöllöt ja kehrääjä ovat tuulivoiman vaikutuksille herkkiä lajeja. Ekologisten yhteyksien ja verkostojen herkkyys arvioitiin kohtalaiseksi ja	1. Katso vastine kohta 1.3

	hankkeen vaikutukset näihin yhteyksiin olivat merkittäviä. Hankkeen kokonaisvaikutukset luonnonsuojelualueisiin arvioitiin kohtalaisen kielteisiksi. Rakentamisvaiheen kielteiset vaikutukset pintavesiin arvioitiin kohtalaisiksi, mutta sitä kuinka se todellisuudessa tulee muuttamaan pintavesien ekologista ympäristöä ei osata ennustaa. 2. Toiseksi tuulivoimaloiden aiheuttama melu ja välke voivat heikentää alueen asukkaiden elämänlaatua. Meluhaitat voivat ulottua useiden kilometrien päähän voimaloista mikä voi aiheuttaa unihäiriöitä ja muita terveysongelmia pistä lisäksi tuulivoimaloiden välke voi olla häiritsevää ja vaikuttaa negatiivisesti asukkaiden viihtyvyyteen. Hankkeen kielteiset vaikutukset elinoloihin ja yleiset sosiaaliset vaikutukset arvioitiin suuriksi. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu matala taajuuksien ääni, siipien synnyttämä välke ja tarina aiheuttavat merkittävää haittaa ihmisille. Vaikutukset virkistykseen ja virkistysalueiden käyttöön arvioinnin kielteisiksi. Tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuva melu arvioitiin kohtalaisen kielteiseksi. Välkemallinuksen perusteella hankevaihtoehto voi aiheuttaa suositusravon yrityksen useiden vakituisten ja vapaa asuntojen kohdalla. 3. Ja kolmanneksi tuulivoimaloiden rakentaminen vaikuttaa negatiivisesti alueen maisemaan ja merkittävästi alueen rakennettuun kulttuuriperintöön ja ympäristöön. Niinimäen alue on tunnettu kauniista maisemistaan ja historiallisesti arvokkaasta kohteistaan esimerkiksi Hämeen härkätie ja renkajoen kulttuurimaisema. Tuulivoimalat muuttavat maisemaa huomattavasti erityisesti avoimilla alueilla kuten pelloilla ja järvien läheisyydessä joihin tuulivoimaloiden rakentamisella on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia. Tämä heikentää maiseman visuaalista arvoa ja vaikuttaa negatiivisesti alueen vetovoimaan matkailukohteen ja heikentäen myös paikallista taloutta. Näiden vaikutusten huomioiminen on tärkeää kaavoitus ja päätöksentekoprosessissa jotta kulttuuriperintöä voidaan suojella ja säilyttää tuleville sukupolville. Tuulivoimaloiden kielteiset maisemavaikutukset arvioitiin suureksi erityisesti Hämeen härkätien maisema alueella.	2. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.7 3. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	4. Lopuksi on tärkeää huomioida, että tuulivoimaloiden tuottama energia ei välttämättä ole niin ympäristöystävällistä kuin usein väitetään. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja ylläpito vaativat huomattavia resursseja ja niiden elinkaari on rajallinen. Lisäksi tuulivoimatuotanto on täysin riippuvainen sääolosuhteista mikä voi johtaa joka tapauksessa epävakaa sen energian tuotantoon. 5. Näistä syistä johtuen ja myös osa yleiskaavaluonnoksessa ja valmisteluaineisto havaittuihin kielteisiin vaikutuksiin vedoten vastustan osa yleiskaavaluonnosta ja valmisteluaineistoa. 6. Sen sijaan ehdotan harkittavaksi seuraavia vaihtoehtoja, jotka voivat olla ympäristöystävällisempiä ja vähemmän haitallisia: aurinkoenergia: aurinkopaneelit ovat hiljaisia ja niiden vaikutus maisemaan on vähäinen. Aurinkoenergia voi tarjota vakaan ja uusiutuvan energialähteen ja se tukee myös kunnan ilmasto ja luonto suunnitelmaa ja tarjoaa taloudellisia hyötyjä kuten kiinteistöverotuloja kunnalle. Biokaasu: biokaasun tuotanto hyödyntää orgaanisia jätettä energian tuottamiseen ja voi tarjota vakaan energialähteen. Laitoksen tarvitsemaa materiaalia löytyy Kanta Hämeen alueelta ja maakunnan ulkopuoleltakin ja se voisi tuottaa merkittäviä työllisyysvaikutuksia alueelle pisteen. Geotermiinen energia: vaikka geotermisen energian hyödyntäminen suomessa on vielä suhteellisen uutta geotermiinen energia voisi tarjota uusiutuvaa ja vakaata energian lähdettä ja tuotantoa. 7. Toivon että kunnanvaltuusto ottaa huomioon esittämäni huolenaiheet ja harkitsee hankkeen toteuttamista uudelleen.	4. Katso vastine kohta 1.19 5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.11 7. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 46 1 henkilö	1. Tuulivoimaloiden rakentaminen Hattulan Niinimäen alueelle on herättänyt merkittävää huolta ja vastustusta paikallisissa asukkaissa. Vaikka uusiutuvan energian tuotanto on tärkeää hankkeen vaikutuksia ympäristöön ja ihmisiin on arvioitava tarkasti. Niinimäen kaavaluonnoksessa on tunnistettu useita kielteisiä vaikutuksia. 2. Luonnon monimuotoisuus ja eläimistö. Tuulivoimalat uhkaavat alueen biodiversiteettiä. Kaavaluonnoksen mukaan rakentaminen voi vahingoittaa	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3

	maaperää, vesistöjä ja kasvillisuutta, sekä vaarantaa uhanalaisia lajeja, kuten ryytisammalen, valkolehdokin, hentosaran ja korpisaran. Lisäksi alueella on havaittu muita herkkiä lajeja, kuten leikkolaakasammalta ja samettikesijäkälää. Melu ja välke tuulivoimaloista voivat häiritä eläinten elinympäristöjä, johtaa lajien katoamiseen ja vaikuttaa erityisesti lintuihin ja muuhun eläimistöön. Alueen merkittävät ekologiset yhteydet ja luonnon ydinalueet kärsivät rakentamisesta. 3. Maisemavaikutukset. Tuulivoimalat vaikuttavat merkittävästi maisemaan. Hämeen härkätie ja Vanajaveden laakso, jotka ovat merkittäviä maisemakokonaisuuksia muuttuisivat huomattavasti hankkeen myötä. Tuulivoimaloiden rakentaminen pirstaloi yhtenäiset metsäalueet ja heikentäisi alueen käyttöä virkistysalueena. 4. Vaikutukset ihmisten elinoloihin. Tuulivoimaloiden melu, infraääni ja välke voivat heikentää ihmisten terveyttä ja hyvinvointia sekä asumisviihtyvyyttä. Virkistysalueiden käyttö luonnosta nauttimiseen ja rauhoittumiseen kärsii merkittävästi hankkeen seurauksena. Lisäksi taloudelliset vaikutukset, kuten kiinteistöjen arvon lasku ovat huolenaiheita mistä johtopäätös ja tuulivoimaloiden ympäristöhäiriöt ja niiden kielteiset vaikutukset sekä luontoon että ihmisiin ovat merkittäviä ja pitkäaikaisia. 5. Kaavaluonnoksen melumallinnus epäluotettavuus nostaa esille huolen siitä, että todellisia vaikutuksia ei ole täysin huomioitu. 6. Päätöksenteosta tulee ottaa huomioon paikallisten ja loma asukkaiden mielipiteet sekä arvokkaiden maisema-alueiden ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Niinimäen alueen ainutlaatuisuus ja rauha eivät saa joutua uhanalaisiksi hankkeen kustannuksella. Toivon että näkemykseni huomioidaan päätöksenteossa.	3. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.9 4. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14 5. Katso vastine kohta 1.6 6. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.17
Mielipide 47 1 henkilö	1. Tuulivoimalat eivät kuulu Niinimäen alueelle. Tuulivoimaloiden rakentaminen Niinimäen alueelle Hattulassa on herännyt nyt paljon huolta ja vastustusta paikallisissa asukkaissa. Vaikka uusiutuvan energian tuottaminen on tärkeää, on syytä pohtia tarkkaan millaisia vaikutuksia tuulivoimaloille ympäristöön ja	1. Katso vastine kohta 1.1

	ihmisten elämään. Tutustuin niinimaan kaavaluonnoksen ja löysin sieltä useita negatiivisia vaikutuksia. 2. Ensinnäkin tuulivoimaloiden vaikutukset alueen eläimiin ja luonnon monimuotoisuuteen ovat merkittäviä. Rakentaminen vaikuttaa maaperään vesistöihin ja kasvillisuuteen. Alueella on havaittu uhanalaisia lajeja kuten ryytisammalen, valkolehdokin, hentosaran ja korpisaran. Lisäksi alueella on havaittu muita herkkiä lajeja, kuten lepikkolaakasammalta ja samettikesijäkälää, rakkosammalta, ryväsjäkälää, kastanjasuomujäkälää ja palosuomujäkälää. Tuulivoimalat uhkaavat tätä luonnon monimuotoisuutta. Jälkikäteen on hankala tehdä korjausliikkeitä luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi, joten suojellaan yksi luontoa jo nyt ja jätetään tuulivoimalan rakentamatta. Kasvillisuuden lisäksi tuulivoimahanke vaikuttaa myös alueen eläimistöön. Kaavaluonnoksessa todettiin, että tuulivoimaloiden aiheuttama melu ja välke voivat häiritä eläinten elinympäristöä ja johtaa niiden katoamiseen. Alueella on useita uhanalaisia sekä silmälläpidettäviä lajeja. Tuulivoimala alue sijoittuu laadullisesti edustavalle luonnon ydinalueelle ja suunnittelualueen ja sähkönsiirto reittien ympäristöön sijoittuu merkittäviä ekologisia yhteyksiä. Myös normaalitoiminnan aikaiset vaikutukset havaitaan selvityksessä kohtalaisen kielteisiksi. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu ja välke voivat harkita eläinten elinympäristöä johtaa niiden katoamiseen. Tuulivoimahanke vaikuttaa kielteisesti alueen linnustoa niin muuhun eläimistöön. 3. Tuulivoimahanke aiheuttaa merkittäviä ja pitkäkestoisia maisemia vaikutuksia vaikutukset ovat visuaalisia eikä niiden merkittävyyttä tule suinkaan aliarvioida. Vaikutukset maaperään ovat merkittävän kielteisiä. Alue sijoittuu valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaan Hämeen härkätien maisemakokonaisuuden alueelle ja näin ollen se muuttaa maiseman luonnetta. Niinimäen alue on merkittävä vapaa-ajanviettoalue, jossa sijaitsevat arvokkaat maisemat, kuten Hämeen härkätie ja Vanajaveden laakso. Tuulivoimaloiden rakentaminen muuttaa kylään alueiden maiseman luonteen ja heikentää alueen vetovoimaa matkailijoiden silmissä. Niinimäen alue muuttuu metsätalous	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	alueesta rakennetuksi alueeksi. Tämä vaikuttaa väistämättä alueen luonteen ja vetovoimaan. 4. Tuulivoimahankkeiden ihmisiin kohdistuvat vaikutukset liittyvät asumisviihtyvyyteen ja suunnittelualueen virkistyskäyttöön. Voimaloiden sijaintipaikkojen muuttuessa rakennetuksi ympäristöksi yhtenäinen metsäalue pirstaloituu, mikä voi vaikuttaa alueen käyttöön virkistysalueena. Tämän lisäksi kaavaluonnoksessa todetaan näin: normaalitoiminnan aikana tuulivoimaloiden kielteinen vaikutus arvioitiin YVA-selostuksessa suureksi alueen herkkyyden takia. Vaikutusalueita käytetään asukaskyselyn perusteella runsaasti virkistykseen ja maisemavaikutus heikentää virkistuksen kannalta tärkeiden läheisten järvien käyttökokemusta melu tai välke ei yllä häiritsevästi virallisille tai merkityille virkistyskohteen, mutta vaikuttaa suunnittelualueen käyttöön luonnosta nauttimiseen ja rauhoittumiseen. Nämä ovat seikkoja, jotka täytyy myös huomioida, pohditaan, onko järkeä toteuttaa tuulivoimalahanketta. Hankkeen kielteiset vaikutukset elinoloihin ja yleiset sosiaaliset vaikutukset arvioidaan YVA:ssa rakentamisen osalta kohtalaisiksi ja normaalitoiminnan osalta suuriksi. Tämä voi johtaa taloudellisiin tappioihin ja kiinteistöjen arvon laskuun. 5. Lisäksi tuulivoimaloiden aiheuttamat ympäristöhäiriöt kuten infraääni ja melu vaikuttavat ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Tuulivoimalahanke vaikuttaa suorasti asumiseen ja loma asumiseen melu, varjostus ja näkyvyys haittojen myötä. Nämä ovat pitkäaikaisia vaikutuksia, joita pakoon ei pääse, mikäli tuulivoimalla päätetään rakentaa. Lisäksi hankkeesta syntyy myös runsaasti lyhytaikaisia vaikutuksia. Hankkeen YVA-selostuksessa vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen havaittiin kohtalaisen kielteisiksi. 6. Miksi siis toteuttaa tieteen tahtoen hanke, jolla on runsaasti kielteisiä vaikutuksia? 7. Lisäksi melun mallinnuksen epäluotettavuus lisää huolta siitä, että tuulivoimaloiden todelliset vaikutukset jäävät huomioimatta. 8. On tärkeää, että päätöksenteossa otetaan huomioon paikallisten asukkaiden sekä loma asukkaiden mielipiteet ja huolenaiheet. Niinimäen alueen	4. Katso vastine kohta 1.2, 1.9 sekä 1.14 5. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.6 8. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.17
--	--	---

	luonnonrauha ja kulttuurimaisemat arvokkaita ja niiden säilyttäminen on ensiarvoisen tärkeää. Tuulivoimaloiden rakentaminen ei saa tapahtua ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin kustannuksella. Kiitos siitä, että luette tämän mielipidekirjoituksen tarkkaan ja otatte huomioon myös minun näkökulmani.	
Mielipide 48 1 henkilö	1. Renkajärven alue on tunnettu puhtaasta ja rauhallisesta ympäristöstään. Tuulivoimaloiden rakentaminen heikentää alueen ekologista tasapainoa ja vesistöjen tilaa. Rakennustyöt ja infrastruktuurin muutokset aiheuttavat maaperän eroosiota ja vesistöjen saastumista. Renkajärven ympäristö on myös tärkeä pesimäalue monille linnuille, kuten sääksille. Tuulivoimalat ovat erityisen haitallisia petolinnuille, sillä ne aiheuttavat törmäysriskejä ja häiritsevät pesimäalueita. 2. Maisemavaikutukset ovat merkittäviä, sillä tuulivoimalat ovat maisemaa hallitsevia elementtejä, jotka muuttaisivat Renkajärven erämaamaista maisemaa merkittävästi. Voimaloiden korkeus ja roottorien liike vaikuttaisivat dramaattisesti alueen visuaaliseen ilmeeseen, mikä vähentää alueen houkuttelevuutta asuinpaikkana. 3. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu häiritsee alueen hiljaisuutta, joka on yksi Renkajärven vetovoimatekijöistä. Melu vaikuttaa negatiivisesti asukkaiden elämänlaatuun ja luonnon eläimistöön. 4. Tuulivoimaloiden roottorien liike aiheuttaa välkevaikutuksia, jotka ovat häiritseviä ja jopa terveydelle haitallisia. Välke vaikuttaa erityisesti asukkaiden viihtyvyyteen ja aiheuttaa visuaalista häiriötä. Lisäksi lentoestovalot ovat yksi merkittävimmistä vaikuttavista tuulivoiman ympäristövaikutuksista. 5. Olemme muuttaneet Renkajärven seudulle nimenomaan luonnon rauhan, hiljaisuuden, valosaasteettomuuden, rauhallisuuden ja rikkaan luonnon vuoksi. Lisäksi alueen puhdas ja ainutlaatuinen vesistö on ollut merkittävä tekijä muuttopäätöksessämme. Tuulivoimaloiden rakentaminen vaarantaisi huomattavasti näitä tekijöitä, jotka tekevät alueesta erityisen ja houkuttelevan asuinpaikan. Näiden syiden vuoksi tuulivoiman rakentaminen Renkajärvelle Hattulaan ei ole hyväksyttävää. Alueen ympäristö-, luonto-maisema-, ääni- ja	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.7 5. Katso vastine kohta 1.1

	välkevaikutukset ovat merkittäviä ja heikentävät asuinympäristön laatua. Vaatimukset. Edellä mainituista syistä vaadimme kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. 6. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme sähköpostin tai osoitteeseemme, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydämme, että tämä mielipiteemme otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 49 1 henkilö	1. Renkajärven alue on tunnettu puhtaasta ja rauhallisesta ympäristöstään, ja tuulivoimaloiden rakentaminen heikentää alueen ekologista tasapainoa ja vesistöjen tilaa. Rakennustyöt ja infrastruktuurin muutokset aiheuttavat maaperän eroosiota ja vesistöjen saastumista. Renkajärven ympäristö on myös tärkeä pesimäalue monille linnuille, kuten sääksille. Tuulivoimalat ovat erityisen haitallisia petolinnuille, sillä ne aiheuttavat törmäysriskejä ja häiritsevät pesimäalueita. 2. Maisemavaikutukset ovat merkittäviä, sillä tuulivoimalat ovat maisemaa hallitsevia elementtejä, jotka muuttaisivat Renkajärven erämaamaista maisemaa merkittävästi. Voimaloiden korkeus ja roottorien liike vaikuttaisivat dramaattisesti alueen visuaaliseen ilmeeseen, mikä vähentäisi alueen houkuttelevuutta asuinpaikkana. 3. Tuulivoimaloiden aiheuttama melu häiritsisi merkittävästi alueen hiljaisuutta, joka on yksi Renkajärven vetovoimatekijöistä. Melu vaikuttaa negatiivisesti asukkaiden elämänlaatuun ja luonnon eläimistöön. Ympäristössä, jossa ei ole mitään meluhaittoja, pienetkin äänimaailman muutokset erottuvat selkeästi. Puhumattakaan isoista tuulimyllyistä, joista syntyy jatkuva lähes katkeamaton ääni.	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6

	4. Lisäksi tuulivoimaloiden roottorien liike aiheuttaa välkevaikutuksia, jotka ovat häiritseviä ja jopa terveydelle haitallisia. Välke vaikuttaa erityisesti asukkaiden viihtyvyyteen ja aiheuttaa visuaalista häiriötä. Lisäksi lentoestovalot ovat yksi merkittävimmin vaikuttavista tuulivoiman ympäristövaikutuksista. Etenkin täysin valosaasteettomassa ympäristössä. 5. Olemme muuttaneet Renkajärven seudulle nimenomaan luonnon rauhan, hiljaisuuden, valosaasteettomuuden, rauhallisuuden ja rikkaan luonnon vuoksi. Lisäksi alueen puhdas ja ainutlaatuinen vesistö on ollut merkittävä tekijä muuttopäätöksessämme. Tuulivoimaloiden rakentaminen vaarantaisi huomattavasti näitä tekijöitä, jotka tekevät alueesta erityisen ja houkuttelevan asuinpaikan. Näiden syiden vuoksi tuulivoiman rakentaminen Renkajärvelle Hattulaan ei ole hyväksyttävää. Alueen ympäristö-, luonto-, maisema-, ääni- ja välkevaikutukset ovat merkittäviä ja heikentäisivät huomattavasti asuin ympäristön laatua. 6. Olemme muuttaneet alueelle 15 vuotta sitten, ja kaksi kolmesta lapses- tamme ovat asuneet täällä koko ikänsä. Lapsemme ovat kiintyneet alueeseen laillamme ja myös he nuoresta iästään huolimatta näkevät tulevaisuutensa tiu- kasti Renkajärven alueeseen sidottuna. Alue ja kotimme on meille äärimmäi- sen tärkeä kokonaisuutena, johon luontoarvot, hiljaisuus ja valosaasteeton ympäristö tiukasti kuuluvat. Tästä syystä katsomme, että tuulivoiman ra- kentaminen alueelle olisi merkittävä haittatekijä, jota emme voi hyväksyä. Edellä mainituista syistä vaadimme kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. 7. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähkö- postiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanval- tuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitus- osoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.7 5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.17
--	--	---

Mielipide 50 2 henkilöä	1. Olen puolisoni kanssa hankkinut vuonna 2020 Etelä-Hattulasta kaksi vierekkäistä ranta-asemakaava-alueen rantatonttia, joilla on rakennusoikeutta yhteensä 400m2. Tavoitteenamme on ollut rakentaa Etelä-Hattulaan kakkoskoti, josta käsin voimme tehdä ensin etätöitä ja mahdollisuuksien mukaan muuttaa pysyvästi Etelä-Hattulaan. Alueen erämaaluonne ja hiljaisuus olivat meille vetovoimatekijöitä, joiden vuoksi halusimme tontit hankkia ja siirtää elämämme maaseudulle. Esiin nousseet tuulivoimahankkeet ovat pakottaneet meidät uudelleenarvioimaan omia tavoitteitamme. Olemme kumpikin taustakoulutukseltamme biologeja ja aktiivisia luonnossa liikkujia. 2. Niinimäen hankkeesta tehty YVA-selostus kuvaa karulla tavalla sen, miten tuulivoimahanke vaikuttaa Etelä-Suomen suurimman rakentamattoman alueen luontoarvoihin. Nämä muutokset ovat ihmisen eliniän mittakaavassa peruuttamattomia. Erityisesti YVA-selostuksen liite 18: Liite 18. Yhteenvedo tutkittuja vaihtoehtojen vertailusta. Niinimäen tuulivoimahanke kertoo yhdellä silmäyksellä, että hankkeella on useiden kohtien osalta 'suuri kielteinen' -vaikutus. Kaavaluonnokseen ei myöskään ole sisällytetty YVA-selostuksen liitteitä tai otettu niitä huomioon, vaikka esim. juuri edellä mainittu liite 18. on erittäin tärkeä kaavaluonnoksen harkintaprosessissa. Liite 18 tulee sisällyttää liitteeksi kaavaluonnokseen. 3. Hattulan kunnan Niinimäen tuulivoimayleiskaavan luonnoksessa pistää erityisesti silmään, että hankkeen OAS-palautteen ja YVA-selostuksen huomiot on kokonaisuudessaan näytetty jätetyn huomioimatta. Vaadimme, että kaikki OAS-palautteen sisältö ja YVA-selostuksen tulokset otetaan huomioon kaavaluonnoksessa. 4. Lisäksi YVA-selostuksessa on useita virheitä, puutteita ja epä johdonmukaisuuksia, jotka tulee olla korjattuna ennen kaavaluonnoksen jatkokäsittelyä. 5. Alueen kaavoittaminen tuulivoima-alueeksi muuttaa peruuttamattomasti Etelä-Suomen suurimman rakentamattoman ja hiljaisen alueen luonnetta. Alueen muuttaminen teollisuusalueeksi loukkaa räikeällä tavalla monia tavoitteita ja arvoja, joita Suomessa on pidetty ja totuttu pitämään arvokkaina. Edellä	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 2. Katso vastine kohta 1.18 3. Katso vastine kohta 1.17 4. Katso vastine kohta 1.10 5. Katso vastine kohta 1.1
------------------------------------	--	---

	mainittuihin seikkoihin vedoten vaadimme, että Niinimäen tuulivoimayleiskaa- van valmistelu ja käsittely keskeytetään. 6. Myrsky Energia Oy:n omistaa nykyisin n. 34 % osalta Copenhagen Inf- rastructure Partners (CIP). Tämä poikkeaa julkisuudessa esitetyistä väitteistä, että kyseessä on täysin kotimainen energia-alan operaattori, eikä paljas han- kekehitysyhtiö. Lisäksi hankkeessa toimivien yhtiöiden taloustilanne on huolestuttava: Tuulivoima Oy:lla on velkainen tase ja Myrsky Energia Oy on kaupparekisterin mukaan menettänyt oman pääomansa. 7. Etelä-Hattulan maankäytön lukitseminen vuosikymmeniksi osin ulkomailta omistettujen, velkaisten ja pääomansa menettäneiden yhtiöiden taloudellisen edun ajamiseksi on riskialtista ja kaavoitusluonnoksen käsittely on pysäytet- tävä. Hankeyhtiö Myrsky Energia voi myös halutessaan myydä omat sopimuk- sensa eteenpäin. Nämä sopimukset voivat päättyä kenen tahansa toimijan omistukseen tulevaisuudessa. Lisäksi tuulivoimaloiden toiminnan päättymisen jälkeiset ympäristövelvoitteet saattavat langeta Hattulan kunnan ja/tai maan- omistajien hoidettavaksi. Hattulasta ei saa tulla nöyrää renkiä. Hattulan on ol- tava isäntä omassa kunnassaan. 8. Hattulan kunnan perustuslaillinen velvollisuus on myös kohdella kansalaisia yhdenvertaisesti ja suojella omaisuuden arvoa. Lisäksi Suomen perustuslain 20 9 mukaan: 'Vastuu ympäristöstä: Julkisen vallan on turvattava luonnon mo- nimuotoisuus — Valtion ja viranomaisten tehtävänä on varmistaa, että ympä- ristönsuojeluun liittyvät toimenpiteet toteutuvat ja että luonnonvaroja käytetään kestävällä tavalla'. YVA-selostus kuvaa Niinimäen hankkeen vaikutusten ole- van monelta osin 'suuri kielteinen'. Myös näistä perustuslaillisista syistä tuuli- voimakaavaluonnoksen käsittely on pysäytettävä.	6. Katso vastine kohta 1.10 7. Katso vastine kohta 1.15 8. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 51 1 henkilö	1. Esitän alla olevat mielipiteet sekä yksityisenä maanomistajana, että yrittä- jänä. Harjoitan maataloutta, metsätaloutta ja matkailutoimintaa Hattulassa si- jaitsevalta maatilan talouskeskukselta käsin. Metsätaloutta harjoitan mm. ai- van tuulivoiman suunnittelualueen vieressä sekä metsäyhtymänä sisareni kanssa Renkajärven eteläpäässä rajoittuen myös Kynnösjärveen ja	1. Katso vastine kohta 1.1

	Onkilammiin. Matkailutoimintaa harjoitan Renkaloma Oy:n (renkaloma.fi) kautta. Mökkien vuokraustoimintaa on harjoitettu 1970-luvulta lähtien ensin osana maatilataloutta ja 80-luvulta lähtien osakeyhtiön puitteissa. 2000-luvun alussa Renkaloma Oy:n toimintaa kehitettiin rakentamalla vuokramökkien lisäksi myös hyvin varusteltuja huviloita, joita vuokrataan ympärivuotisesti. Samassa yhteydessä metsäyhtymän metsäalueelle tehtiin Renkaloman asiakkaille luontopolkuja, pitkospuureittejä, laavuja ja näköalapaikkoja, joissa on mahdollista nauttia luonnosta. Asiakkaita viehättää alueen erämaanoloisuus, puhdas luonto, puhtaat vedet ja hiljaisuus. Renkajärven alue kuuluu yhteen eteläisen Suomen harvoista laajoista hiljaisista alueista, jonne edes liikenteen melu ei kanna (Karvinen, Savola 2004) (Mustonen 2007). Vuokahuviloiden vieraskirjat ovat täyttyneet asiakkaiden kirjoituksista, joissa kerrotaan kuinka oleskelu kauniissa maisemassa ja hiljaisuudessa on antanut jälleen kerran voimia kohdata ruuhkasuomen arki. Vaikka Renkaloman mökeillä ja huviloilla ei ole mitään erityistä luontohavaintovihkoa, ovat asiakkaat satunnaisesti kirjanneet vieraskirjaan myös havaintojaan alueen linnuista. Pikaisen selauksen perusteella viime vuosina esimerkiksi Onkilammilla on merkintöjä mm. Kalasääksistä, joutsenista, kurjista, harmaahaikaroista, huuhkajista, kuikista, lepakoista ja härkälinnuista. Tämä ei ole mikään järjestelmälliseen seurantaan perustuva luettelo, vaan satunnaisia havaintokirjauksia. Asiakaskunta on pääasiassa pääkaupunkiseudulta sekä ulkomailta saapuvia matkailijoita, jotka haluavat saapua lyhyen ajomatkan päässä olevaan erämaan oloiselle alueelle. Keskeisiä perusteita saapumiselle ovat juuri tuo erämaanoloisuus, hiljaisuus, puhtaus. Asiakasmäärä vuositasona on noin 500–800 henkilöä yleensä 2–7 vrk jaksoissa. 2. Nyt lausuntovaiheessa oleva Myrsky Energian tuulivoimala-alue sijoittuu lähimmillään noin kahden kilometrin etäisyydelle tästä matkailualueesta. On täysin selvää, että toteutuessaan se veisi pohjan pois juuri edellä mainittuihin erämaanoloisuuteen ja hiljaisuuteen perustuvasta matkailutoiminnasta.	2. Katso vastine kohta
--	---	-------------------------------

	Useat asiakkaistani ovat tutustuneet suunnitelmiin ja sanoneet, että mikäli tuulivoimahanke toteutuu, he eivät enää ole halukkaita matkailemaan alueella, perustuen heidän aiempiin kokemuksiinsa oleskelusta tuulivoimaloiden läheisyydessä. 3. Hattulan eteläisten osien rantaosayleiskaavan (tullut voimaan 2010) laatimisen yhteydessä Renkaloma Oy esitti liitteenä olevan kehittämissuunnitelman. Tuo suunnitelma suurelta osin myös sisällytettiin kaavaan. Suunnitelma on pääosin siihen merkittyjen luontoelämyskohteiden (laavut, pitkospuut, luontopolut) osalta toteutettu, mutta lisärakentamista ei toistaiseksi ole tehty. Nyt tuulivoimahankkeen aiheuttaman epävarmuuden vuoksi sitä ei tässä vaiheessa voi edes harkita. 4. Suurin osa nykyisiä asiakkaistani ei ilmeisesti ole tietoisia tuulivoimahankkeesta, mutta varsin oletettavaa on, että heidän reaktionsa hankkeen toteutuksessa olisi samanlainen kuin edellä mainitun ”tuulivoiman läheisyyden jo kokeneen ryhmän”. Haluankin jo tässä vaiheessa esittää kysymyksen: kuka korvaa liiketoiminnalleni aiheutuvan taloudellisen menetyksen, mikäli tämä tuulivoimahanke toteutuessaan karkottaa asiakkaani? 5. Toinen lähestymiskulmani Myrsky Energian tuulivoimahankkeen ympäristövaikutuksiin liittyy Hämeen Härkätiehen. Hämeen Härkätie on yksi valtakunnallisesti määritellyistä matkailuteistä. Se on myös yksi Museoviraston vuonna 2009 määrittelemistä valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Nämä seikat ovat erityisesti viimeisinä vuosikymmeninä voimakkaasti vaikuttaneet siihen, miten erilaisiin tien lähituntumassa ja maisemassa suunniteltuihin hankkeisiin on suhtauduttu. Vuonna 2009 Hattulan kunnan toimesta ryhdyttiin laatimaan Hattulan eteläisten alueiden oikeusvaikutteista osayleiskaavaa. Kaavan tavoitteena oli mm. todeta olemassa olevat kyläalueet ja suunnitella niiden laajentumisalueet, osoittaa ympäristön, luonnon, maiseman, kulttuurin ja virkistyskannalta erityiset alueet sekä osoittaa maa-ainesten ottoalueet ja ottoon soveltuvat alueet. Suunnittelussa oli myös tarkoitus tutkia mahdollisuus täydennysrakentamiseen Härkätien	3. Katso vastine kohta 1.11 4. Katso vastine kohta 1.8 5. Katso vastine kohta 1.4
--	---	--

	kulttuurimaisema-alueella. Suunnittelualueen yhtenä maanomistajana esitin osaa tilastani osoitettavaksi AT-alueeksi, joka mahdollistaisi alueelle muuttaman omakotitalon sijoittamisen. Tähän suhtauduttiin hyvin vastahakoisesti, vaikka AT-alue olisi sijoitettu siten, että se ei näy Hämeen Härkätielle. Perusteena käsittääkseni oli se, että rakennuspaikat sijoittuisivat ma-1 rajauksen (valtakunnallisesti arvokas maisema-alue)) sisäpuolelle. Osayleiskaavan laatiminen ei sitten jostain syystä edennyt luonnosvaihetta pidemmälle, mutta Hattulan kunnan tahtotila Härkätien maisema-alueen säilyttämiseksi tuli jo tuossa vaiheessa selväksi. Tähän peilaten tuntuu täysin mahdottomalta, että nyt lausunnon alla olevan Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksen hyväksymällä Hattulan kunta edesauttaisi massiivisen tuulivoima-alueen perustamista Hämeen Härkätien välittömään läheisyyteen. Nuo tuulivoimalathan eivät ainoastaan näkyisi Hämeen Härkätielle, vaan suorastaan hallitsisivat maisemaa kymmenien kilometrien matkalla. 6. Edellä mainituista syistä johtuen esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. 7. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. Liite: kuva Renkaloma Oy:n Loma- ja matkailukeskus Kehittämissuunnitelma Ehdotus osayleiskaavaan V4.	6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 52 1 henkilö	1. Olen ehdottomasti tuulimyllyjen rakentamista vastaan. En ymmärrä, miksi tällaiseen paikkaan edes harkitaan rakentamista. Minulla oli suunnitelmissa muuttaa parin vuoden kuluttua eläkkeen alkaessa paikkakunnalle. Jos tuulivoimalahanke toteutuu, en tule koskaan muuttamaan paikkakunnalle ja vapaaajan asuntokin laitetaan myyntiin. Tuulimyllyt tuhoavat korvaamattomat	1. Katso vastine kohta 1.1

	luontoarvot lopullisesti. Renkajärven ympäristö on yksi Etelä-Suomen harvoista yhtenäisistä hiljaisista alueista, jossa liikenteen aiheuttama taustamelu puuttuu käytännössä kokonaan. Tuulimyllyjen rakentaminen muuttaa tämän erämaamaisen maiseman peruuttamattomasti. Takaisin paluuta ei ole. 2. Tuulimyllyt ovat haitallisia linnuille ja erityisesti petolinnuille. Renkajärvi-Sotkajärvi sekä Renkajärvi—Takajärvi -alueilla pesii esim. sääksiä, joiden elvyttämiseksi on tehty vuosikymmenten työtä. Tuulimyllyt aiheuttavat poikasten törmäysriskin, mikä vaarantaa sääksikannan säilymisen. 3. Tuulimyllyjen tuottama melu, erityisesti infraääni, aiheuttaa terveysongelmia. Infraääni aiheuttaa esim. pahoinvointia. Meluhaitat vaikuttavat negatiivisesti alueen asukkaiden elämänlaatuun ja hyvinvointiin. 4. Tuulimyllyt ovat maisemaa hallitsevia elementtejä, jotka eivät sovi Renkajärven ympäristöön. Maiseman muutos on peruuttamaton, mikä pilaa alueen luonnonkauneuden ja Virkistysarvon. 5. Tuulimyllyjen rakentaminen laskee kiinteistöjen arvoa alueella. Melu- ja maisemahaitat tekevät alueesta Vähemmän houkuttelevan asuinpaikan, mikä vaikuttaa negatiivisesti kiinteistöjen arvoon ja paikalliseen talouteen.	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.14
Mielipide 53 1 henkilö	1. Perheelläni on "neljännessä polvessa" lomamökki Renkajärven rannalla Vuohiniemessä. Olemme suunnattomasti nauttineet sukupolvesta toiseen alueen luonnosta ja sen rauhallisuudesta. Myös puhdas vesistö, jonka eteen on vuosien varrella yhdessä tehty paljon kohentavaa työtä, on hyvin arvokas. Kuntakin on omalta osaltaan ollut säätelemässä ja suojelemassa luontoarvoja mm. valvomalla tarkasti mökkirakentamista. Mökiltämme on matkaa lähimpään suunnitteilla olevaan tuulivoimalaan noin kaksi kilometriä. Tuulipuistohanke ja sen vaatima osayleiskaavan mahdollinen toteuttaminen herättävät kokonaisuudessaan epäilyksiä ja epävarmuutta tulevaisuutta kohtaan, ja murentaa luottamusta myös kunnan toimintaan. On hämmäntävää, että kunta, joka on ollut/on tiukkana yksittäisiä rakentamishankkeita kohtaan, on nyt sallimassa neitseellisen luonnon pilaamista tuulipuistolla, joka pirstoo metsää, estää niiden ja lähialueiden virkistyskäytön, hävittää luonnon monimuotoisuutta,	1. Katso vastine kohta 1.1

	aiheuttaa pysyvää melua äänimaisemaan sekä ihmisille että eläimille, muuttaa nähtyä ympäristöä, aiheuttaa välkehaittaa jne. jo aiemmissa kyselyissä todettuja haittoja. 2. Unohtamatta tuulivoimala-alueiden ja kantaverkon välisten siirtolinjojen metsää syöviä vaikutuksia ja niidenkin synnyttävää hiilikatoa. 3. Voimalahanke muuttaa alueen luonteen pysyvästi. Profiili on painottunut luonnolle, nythän siitä tulisi suorastaan teollisuusaluetta. Rakentamisen jälkeenkin puisto vaatii huoltoa, ja kun tuulivoimaloiden käyttöikä tulee täyteen (tai toimittaja tekee konkurssin), ne pitää massiivisia perustuksia myöden purkaa ja maisemointi hoitaa asiallisesti loppuun. Kuka siitä vastaa? 4. Selvityksiä on tehty ja on havaittu, että haittoja hankkeessa on (ELY-selvitys), joskin on katsottu kaikkien suoja-, terveellisyys— ym. arvojen täyttyvän, mutta lopulta käytännön tasolla melu- ja maisemahaitat ym. tulevat olemaan arvioitua suuremmat ja Renkajärven alueen virkistyskäytöllinen luonne haipuu vähitellen. 5. Harkinnassa onkin vahvasti mökin myyminen, joskin sen arvo on menetetty, jos tuulivoimalahanke toteutuu. 6. Vaadin edellä mainittuihin seikkoihin vedoten, että kaavoitus keskeytetään välittömästi. 7. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	2. Katso vastine kohta 1.16 3. Katso vastine kohta 1.15 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.14 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 54 1 henkilö	1. Vastustamme Hattulan kunnan suunnitelmia kaavoittaa tuulivoimala-alueita Hattulan eteläosiin. Renkajärven, Takajärven ja niihin välittömästi liittyvien Kynnösjärven, Veittijärven sekä Renkajoen alueella. Olemme vakuuttuneita siitä, että suunnitellut tuulivoimahankkeet tuhoaisivat Renkajärvi - Takajärvi alueen ainutlaatuisuuden ja aiheuttaisivat merkittäviä haittoja niin ympäristölle kuin asukkaillekin.	1. Katso vastine kohta 1.1

	2. Hattulan eteläosat ovat tunnettuja upeasta, erämaamaisesta luonnostaan ja kauniista maisemistaan. Kyseessä on yksi eteläisen Suomen isoimmista metsäisistä alueista. Suunnitellut tuulivoimala-alueet sijoittuisivat keskelle Kanta-Hämeen suurinta yhtenäistä hiljaista aluetta. Tuulivoimaloiden rakentaminen tähän herkkään ympäristöön muuttaisi sen teollisuusalueeksi ja vaikuttaisi merkittävästi koko alueen ekosysteemiin ja heikentäisi paikallista luonnon monimuotoisuutta. Alueen nykyinen hiljainen luonne huomioiden kyseisen teollisuusalueen rakentaminen on räikeää äänisaastuttamista, josta myös Euroopan tasolla on oltu huolissaan. Monet linnut ja muut eläinlajit karttavat tuulivoimala-alueita ja tulisivat siksi häviämään koko alueelta. Aivan erityisesti on syytä olla huolissaan harvinaisista sääksistä ja muista petolinnuista sekä harvinaistuneesta kaakkurista, jonka pesintä alueen lammilla on ollut pitkäaikaista ja myös menestyksellisestä. Sääksikannan elvyttämiseksi vuosikymmeniä työskennellyt Sääksisäätiö edellyttää, että tuulivoimaloita ei sijoiteta kahta kilometriä lähemmäs sääksen pesää lentopoikasten törmäysriskin vuoksi. Tämän huomioon ottaminen poistaa loputkin Hattulan eteläosan tuulivoimaloille sopivat alueet. Alueella on myös luonnontilaisia soita, joille on tehty luonnonsuojeluvaraus ja jotka ovat mukana hallitusohjelmaan kirjatussa HELMI-ohjelmassa. Alueita reunustavat Kanta-Hämeelle tärkeät pohjavesialueet. Niiden ja tunnistettujen suojelualueiden pilaantuminen ovat aina riski, kun tehdään teollisen mittakaavan rakentamista. Tuulivoimarakentaminen metsäalueelle tarkoittaa noin kolmen hehtaarin avohakkuuta jokaista tuulivoimalaa kohti. Eteläisen Hattulan hankkeissa tämä tarkoittaisi, että Suomen hiilinielu pienenesi noin 70-80 hehtaarin verran. Erämaasta tulisi 50 km² suuruinen teollisuusalue. 3. Olemme myös hyvin huolissamme tuulivoimaloiden vaikutuksista asukkaille. Sotkajärven, Pukarajärven, Renkajärven, Takajärven ja Vaimaroisen ympäristöt sekä lähivaikutusalueen taajamat ovat tuhansien vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden koti. Alue on historiallisestikin ollut erityisen suosittu vapaa-ajanviettopaikka, ja asukkaat ovat hakeutuneet seudulle sen erämaahenkisyyden ja hiljaisuuden houkuttelemina. Hattulan kunta on omalla	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.18
--	--	---

	kaavoitustoiminnallaan (mm. Hattulan kunnan eteläisten osien rantaosayleiskaava) myös ohjannut alueen käyttöä tähän nimenomaiseen suuntaan. Myös alueen iso maanomistaja UPM on myynyt viimeisten 10 vuoden aikana alueelta lukuisia tontteja uusiksi vapaa-ajan asunnoiksi. Tämä huomioiden alueen muuttaminen teollisuuskäyttöön on suorastaan röyhkeä muutos. 4. Tuulivoimalat olisivat hallitseva maisemaelementti ja näkyisivät käytännössä jokaisen asukkaan pihapiirissä. Maisemallisesti vaikutusalue valtavilla voimaloilla on myös laaja, muuttaen paikallisesti erämaamaista maisemaa olennaisesti sekä vaikuttaen mm. kulttuurihistoriallisesti merkittävään Hämeen Härkätien maisemaan dramaattisesti. 5. Hiljaisella alueella meluhaitat olisivat merkittävät – kun alueelta puuttuu nyt tyystin läpiajoliikenteen taustakohina, tuulimyllyjen aiheuttama melu korostuisi ja olisi selvästi kuuluvaa ja häiritsevää vielä useiden kilometrien päässä lähimmistä voimaloista. Alue on yksi viimeisistä Etelä-Suomen hiljaisista alueista joka tullaan kaavan toteutuessa muuttamaan jatkuvaa ääntä tuovaksi teollisuusalueeksi. Poikkeuksellisen matala, osin kuuloaluetta matalammalla taajuusalueella oleva jaksottainen melu aiheuttaa lisäksi terveyshaittoja. Julkisuuressakin on ollut tapauksia, joissa tuulivoiman rakennuttajat ovat itsekin myöntäneet tarjoamalla korvauksia, että hankkeista on aidosti haittaa lähialueen asukkaille. Miksi tällaista tietten tahtoon lähdetään edistämään? Asukkaat tulisivat kärsimään myös pyörivien roottorien siipien synnyttämästä välkkeestä auringon paistaessa matalalta suuren osan vuotta. 6. Yllä mainittu huomioiden tuulivoimaloilla on täten huomattava vaikutus hyvin laajan henkilökunnan omaisuuden käyttöön. Tämän lisäksi tuulivoimalahankkeiden julkistaminen on jo nyt aiheuttanut kiinteistöjen arvon laskun ja voimaloiden rakentaminen vain vahvistaisi sitä. Tuulivoimalat tarkoittaisivat käytännössä erämaamökkeilyn loppua ja alueen virkistysarvon (retkeily, metsästys, yms.) merkittävää alenemista. Monet tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat peruuttamattomia. On selvää, että meidän osaltamme kaavan toteutuessa emme tule investoimaan lomakiinteistöön enää lainkaan. Se ei ole	4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 6. Katso vastine kohta 1.14
--	---	---

taloudellisesti järkevää kiinteistöjen arvon romahtaessa. 7. Hattulan kunnan tulee ottaa myös kaavaa miettiessään huomioon tuulivoimarakentamiseen liittyvät nopeasti kasvaneet riskit. Suomessa tuulivoimaloita kehittävät ja rakentavat toimijat, joilla ei aina ole kykyä kantaa yllättävien tilanteiden aiheuttamia kustannuksia, saati tuotannon huonoa kannattavuutta. Yllättäviä tilanteita voivat olla teknologiaan liittyvät tai verotuksen ja lainsäädännön muutokset. Hankkeen ultimaattinen omistaja ei ole aiemmin väitetyn mukaisesti suomalainen yhtiö, vaan Eurooppalainen pääomasijoittaja, jolla ei tule olemaan mitään paikallista intressiä mahdollisten taloudellisten ongelmien ilmaantuessa, vaan markkinatapaan kuuluu mahdollisuus vetäytyä hankkeesta ja jättää se muiden sidosryhmien ongelmaksi. Esimerkiksi jo nyt keskustellaan, että purkamispakko ulottuisi myös perustuksiin, arvonalenemisista maksettaisiin korvaus kiinteistönomistajille ja että tuulivoiman kiinteistövero otettaisiin mukaan valtionosuuksien tasausjärjestelmään. Koko tuulivoima-alan rajua kokonaiskapasiteetin kasvu on heikentänyt ja heikentää lähitulevaisuudessa kin yksittäisten tuulivoimaalueiden kannattavuutta ns. kannibalisaation kautta. Mikäli Hattulan tuulivoimalat toteutettaisiin, niiden toiminta käynnistyisi aivan erilaisessa taloudellisessa asetelmassa kuin suunnitelmia tehtäessä alun perin oletettiin. Riskien toteutuminen voisi aiheuttaa Hattulan kunnalle merkittäviä kustannuksia. Hattulan kunta tai Suomi eivät tarvitse tuulivoimaloita Hattulan kuntaan. Suomen sähköntuotannon ongelmat ovat sääriippumattoman tuotannon liian pieni määrä ja säätökapasiteetin puute. Hattulaan kaavaillut tuulivoimalat eivät ole näihin ratkaisu pienimmissäkään määrin. 8. Suunniteltu kaava ei vastaa maakuntakaavoitusta, kaavasuosittelman suunnittelutilanne poimii Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista vain hankkeeseen positiivisesti, ei negatiivisesti, vaikuttavia asioita. Vaikka kaavassa kuvatuissa strategioissa on kuvattu mm. pyrkimystä päästöttömään tuotantoon, on jo 85 % sähköntuotannosta uusiutuvaa. Sähköntuotannon kasvu pohjautuu merkittävästi kasvavaan kulutuksen, joka on valinta. Kaavan tai hankkeen myötä myöskään kunnalle ei aiheudu positiivisia ilmastovaikutuksia	7. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15 8. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.19
---	---

	vaikutusten kohdistuessa hankkeen omistajaan ja sähköä ostaviin tahoihin. Paikallinen elinvoima ei kasva lainkaan, koska rakentamisen jälkeen omistus-rakenteen myötä kaikki rahavirta tulee ohjautumaan mahdollisille lainoittajille ja omistajille. 9. Tuulivoimaloille on olemassa myös relevantti vaihtoehto. Renkajärven alueen paikallisyhdistyksellä on ollut aktiivista työtä Renkajärven alueen kehittämiseksi. Sen mukaisen tulevaisuudenkuvan piirtäminen ja tarvittavien toimenpiteiden konkreettinen suunnittelu edellyttää avointa keskustelua ja laajaa vuorovaikutusta kunnan ja eri toimijoiden, etenkin paikallisten yhdistysten ja yrittäjien välillä. Esimerkkejä kehittämisestä voivat olla mökkipalveluiden ja niiden markkinoinnin tukeminen, kunnan alueelle tarjoamat palvelut, matkailu- ja majoitustoiminnan tukeminen sekä maakuntakaavan mukaisten suojelualueiden valjastaminen niin opastettuun kuin omatoimiseenkin luontoretkeilyyn. Tämä olisi johdonmukainen kehityssuunta mm. aiemmin mainittu Hattulan kunnan kaavoitustoiminta huomioiden. Voi miettiä, kumpi lisää alueen houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä; teollinen tuulivoimapuistoalue vai Etelä-Suomessa kohtuullisen poikkeuksellinen hiljainen ja puhdas luontoympäristö. Renkajärven ympäristöllä on kaikki mahdollisuudet kehittyä entistäkin vetovoimaiseksi vapaa-ajanviettopaikaksi, joka vakituisten asukkaiden määrän kasvun ja lisääntyvien palveluiden kautta hyödyttäisi Hattulan kuntaa merkittävästi myös taloudellisesti. Välittömän taloudellisen hyödyn lisäksi kaikkien hattulaisten ulottuville luotaisiin samalla uusia retkeily- ja virkistysmahdollisuuksia. 10. Vaatimukset. Kaavanprosessin vaiheissa on kuvattu vain kaavan hyväksyminen. Ymmärtääkseni kaava voidaan myös hylätä, joka tulisi ekplisiittisesti kuvata vaihtoehtona materiaaleissa. Vetoamme Hattulan kuntaan ja paikallisiin päättäjiin, että tuulivoimahankkeita ei toteuteta, vaan kaavoitusprosessi pysäytetään ja hankkeet lopetetaan. Tuulivoimalakaavoituksen sijaan pyydämme kuntapäättäjiä jatkossakin tukemaan ja jatkamaan jo pitkään menestyksellisesti tehtyä, riskitöntä alueen kehitystyötä yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa – tavoitteena entistäkin parempi ympäristö. Nykyinen	9. Katso vastine kohta 1.11 10. Katso vastine kohta 1.1, 1.11 sekä 1.2
--	--	--

	maakuntakaava muodostaa hyvän pohjan luontokeskeisten vaihtoehtojen kehittämiselle. Tuulivoimaloiden rakentaminen on herättänyt jo poikkeuksellisen laajaa paikallista vastustusta. Kuten asukaskyselystä nähdään, hanketta vastustetaan poikkeuksellisen laajasti, ja vain pieni vähemmistö vastaajista kannattaa hanketta. Jo tämän pitäisi kaavan vahvistamisen tai hylkäämisen osalta ottaa hyvin painavasti huomioon. Myös OAS:sta saatu palaute on ollut voittopuolisen negatiivista. Mikäli negatiivisia ympäristövaikutuksia tulee hyvin monelle ja positiivisia (taloudellisia) vaikutuksia harvalle joukolle, päätöksen keskeyttämisestä tulisi ainakin paikallispoliittisesti olla selvä. Hankkeen ja kaavan vastustus on ja tulee olemaan laajaa. 11. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	11. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 55 1 henkilö	1. Etelä-Hattulan alue on ollut koko elinikäni eli hieman yli 70 vuotta tärkeä alue niin virkistäytymisen kuin metsästys/kalastus ja marjastuksen/sienestyksen kannalta. Se on ollut tärkeä alue myös esi-isilleni, jotka ovat alueella kulkeneet ja asustaneet. Nyt olen todella huolissani, miten tämän Niinimäen tuulivoimapuiston toteutuessa tuhotaan tämä poikkeuksellisen suuri rauhaisa alue täällä Etelä Suomessa Hattulassa. Nykyisenä Takajärven kesäasukkaana haluaisin jättää jälkeen jäävilleni niitä samoja kokemuksia luonnossa, joita itse olen saanut kokea niin vanhempieni kanssa kuin itsekseni. Vaatimukset. Esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Raportin liitteinä olevat selvitykset ovat puutteellisia ja niiden kokoamiseen on perehdytty hyvin kevyt kenkäisesti eivätkä tulokset aina perustu todellisuuteen. Samoin niissä on paljon tietoa, jonka perusteella hankealueen rakentaminen	1. Katso vastine kohta 1.1

	tuulimyllyille on anteeksi antamaton luonnon ja Hattulan yhden merkittävän alueen historian ja kulttuurin tuhoaminen. 2. Esim. luontoselvitysraportissa mainitaan, että teerien varmoja pesintäpaikkoja ei alueella ole. Itse viime syksynä marjaretkelläni kohtasin kaksi teeri poikuetta, jotka ylittivät Puolivälin tietä tien puolella välissä. Toisessa poikueessa oli emo ja 4 pientä poikasta ja toisella kertaa hieman eri paikassa emo ja 5 poikasta. Raportissa ei ollut ainoatakaan "mukamas varmaa pesintää" alueella. 3. Tuulivoimaloiden näkyvyytutkimus ei perustu vielä todellisuuteen koska osa metsistä tuulivoima alueella on kaatamatta. Jos katsoo nyt jo hankealueella olevaa mittausmastoja, joka on n. 100 m korkea (varsinaiset tuulimyllyt lapakorkeus 300 m) niin sekin jo näkyy kohdissa, joita tutkimuksessa ei ole mainittu esim. Lehijärven ympäristössä paikottain ja koko Takajärven ranta-alueilla. Lehijärven ympäristö on Valtakunnallisesti arvokas maisema alue VAMA 2021 ja valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY. 4. Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys ei ota mitään suoranaista kantaa varsinaiseen tuulivoima alueen arkeologiseen kulttuuriperintöön, joka eri lähteiden mukaan on paikkakunnalle hyvinkin merkittävä esim. Hankealueen läpi kulkeva Puolivälintie ja vielä vanhempi itäpuolen alueiden yli kulkenut Virka- eli Kievarintie ovat historiallisesti merkittäviä. Hankealue on Hämeen muinaisia takamaita. Virkatie lähti Härkätiestä Kolisevan kohdalta, kulki Vehmaanmäen itäpuolelta Siirosen talolle, jonka mailla sijaitsi kestäkievari esim. yöpymistä varten (tarkempi kartta tien linjauksesta on kirjassa Toivo Kallio Hattulan paikannimiä 2005 nro 12). Tähän tiehen liittyvät ja palveluitaan tarjosivat todennäköisesti myös torpat Heinisuonojat ja Heinisuonmäet. Tämän vuoksi tämä alue vaatisi Museovirastolta tarkempaa tutkimusta ennen kuin kukaan maastoon kaivamalla koskee. Lähinnä talvella matkaa Siiroselta jatkettiin Takajärven yli Hakimäkeen ja sieltä sitten pohjoiseen tai etelään. Tätä reittiä käytti esim. 1639 Kenraalikuvernööri Pietari Braahe yöpyessään Siirosen	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.5
--	--	---

	kestikievarissa (Tuomenvirta 1982 ja Kallio "Hattulan paikannimet" 2005). Puolivälintien varteen syntyi 1800 luvulla ainakin 7 torppaa esim. Sillantausta ja Korkeamäki (näitä ei mainita museoviraston listauksessa mutta Hattulan historia kirjassa ne mainitaan). Vanhin näistä torpista oli Puolivälin torppa. Isäni kertoi, että vielä 1920 luvulla juottivat ja syöttivät hevosia ja lepäsivät tällä torpalla kun olivat isänsä kanssa hakemassa Ihalemmeistä Renkajärven takaa tukkeja. 5. Arkeologinen inventointi oli tehty näköhavaintoina 3 päivänä keskikesällä 2023, jolloin paikkojen kasvillisuus on rehevimmillään ja peittävät paljon, joten näköhavainnot ovat hyvin epäluotettavia ja ylimalkaisia. Dokumentin tiedot on kopioitu suurelta osalta vanhoista lähteistä, joten sen lisäarvo on hyvin pieni. Dokumentissa otetaan kantaa hankealueella suunniteltujen tuulimyllyjen paikoista ja niiden lähitienoista mutta ei mitään mainintaa niistä laajoista tieverkostoista ja niiden rakentamisen aikana tapahtuvista arkeologisten esiintymien tuhoutumisesta. Dokumentissa ei esim. kerrota mistä rakennusaineet murskkeet yms. otetaan. Jos ne otetaan esim. Hyrväläntien varresta olevasta Swerokin louhinnasta niin kulkureitti on aivan eri suunnalta kuin Porista tuotavan materiaalin suunta. Nykyinen mittaustorni ja sen pystytykseen tuotu aines tuotiin Takajärven tietä ja siitä Puolivälintielle. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	5. Katso vastine kohta 1.5 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 56 1 henkilö	1. Kuva. Puolivälintietä mukaillen hankealueen yli koillisesta lounaaseen kulkeva syksyinen muuttoreitti mm. hanhet suuria laumojia ja kurjet. Mökin laiturilta katsottu vuodesta 1956. Aina sama reitti.	1. Katso vastine kohta 1.3

Mielipide 57 12 henkilöä	1. Alueen vakituksina asukkaina haluamme seuraavassa muistutuksessamme tuoda esille seuraavia seikkoja ja huolia, jotka koskevat Myrsky Energia Oy:n käynnistämän Niinimäen tuulivoimaosayleiskaava. Kaavoitus on, tai ainakin sen tulisi olla, kokonaisuuksien hallintaa ja näiden kokonaisuuksien hallinta on kunnan vastuulla. Hankkeiden luvitus, rakennuslupien myöntäminen ja vastaavat toiminnot tarkastelevat haettua hanketta/ rakennusta jne. sekä sen toteutamisedellytyksiä yksittäisen hankkeen näkökulmasta. Tämän eron ymmärtäminen on hyvin tärkeää silloin, kun puhumme nyt kuulemisvaiheessa olevasta Niinimäen kaavasta. Tämä kaava on viimeinen mahdollisuus katsoa kokonaisuutta. Kokonaisuuden hahmottamista tässä tapauksessa vaikeuttaa se, että Niinimäen tuulivoimahanke on esitelty eri vaihtoehtoina. Hanketta on edistetty lainsäädäntömme antamissa rajoissa, kyseessä ei ole poikkeuksellinen menettelytapa. Lainpykälät täyttyvät ja sitä kunnassa valvotaan, kuten kuuluukin. 2. Alueen asukkaina olemme kaivovetemme varassa. Niinimäen hanke sijoittuu aivan Rengon pohjavesialueen (0469254) muodostumisalueen reunaan. Hämeen Sanomissa todettiin 17.4.2025, että pohjavesien ja järvien pinnat ovat kääntyneet laskuun ja lasku jatkuu, ellei Hämeeseen saada runsaita kevätsateita. Vaarana on, että kesällä vesi kaivoista loppuu. 3. Pintavesien osalta Niinimäen voimalaitoshanke sijoittuu kahdelle eri osavalmu-alueelle. Tuulimyllyjen perustusten rakentaminen (hakkuut, toisaalta muutokset metsän kasvussa, perustukset yms), ojitusten tekeminen perustusten kuivattamiseksi, vielä uusien teiden tekeminen myllyille (raivaukset, tiet ojituksineen yms), siirtolinjoihin liittyvä rakentaminen vastaavine töineen vaikuttavat kaikki vesien kulkuun ja vedenlaatuun sekä imeytymiseen alueella kokonaisuudessaan. Ihan perusasiaa sinällään, joka voidaan helposti hukuttaa vaihtoehtojen palapeliin. YVA-selostuksen arvio sekä pohja- että pintavesien osalta on, että vaikutukset ovat korkeintaan työn aikaisia, sillä työn aikana noudatetaan huolellisuutta ja hyviä työmenetelmiä. Nämä potentiaaliset vaikutukset seurauksineen on kuitattu kovin kevyesti ja seurantaa ei vesiin liittyville vaikutuksille esitetä. Hankealueen tuulivoimaosayleiskaavan hyväksymisen	1. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.10 2. Katso vastine kohta 1.2 3. Katso vastine kohta 1.3
-------------------------------------	--	--

jälkeen kaava mahdollistaa rakentamisluvan myöntämisen suoraan, luvan saajalta ei siinäkään tulla vaatimaan vedenkorkeuksien tai muutakaan vesien laatuun ja määrään kohdistuvaa seurantaa. Hattulan kunnalta on tällä alueella turha odottaa apua vesiongelmiiimme, mikäli sellaisia ilmenee. 4. Rakennetaan Niinimäen alue Hattulan puolelle, Rengon Isosaaren hanke Hämeenlinnan puolelle ja sitten myös kolmannelle hankkeesta Rengontien- nummelle Hattulan puolelle on ollut puhetta. Jokaisen hankkeen tarkastelut (mahdolliset YVA-hankkeet, rakennusluvat jne.) etenevät omina hankkeinaan. Hämeenlinnan puolella Rengon Isosaaren hankkeessa kyse on ollut vain vii- den tuulimyllyn sijoittamisesta. Hanke ei edellytä YVA-menettelyä, mutta han- ketta on jossain määrin arvioitu Niinimäen YVA-selvityksessä. Alueet sijaitse- vat lähekkäin ja yhdessä niillä on jo enemmän vaikutusta alueella asuville sekä luonnolle ympäri vuoden ja mökkiläisille lomakausina. Niinimäen ja Iso- saaren tuulivoimahankkeiden rakentaminen aiheuttaa pitkäkestoisen muutok- sen Hattulan ja Hämeenlinnan metsäalueiden koostumukseen sekä äänimäi- semaan. Melumallinnuksen perusteella keskiäänitaso Niinimäen ja Isosaaren hankkeiden välisellä alueella tulee toiminnan aikana olemaan vä- hintään n. 35–40 dB. Tuulivoimalan juurella 60 dB. Sen kolmannen tuulivoima- puiston toteutumisen jälkeen tilanne meille täällä asuville kumuloituu edelleen. Kyseessä on alue, jossa lähtökohtana on ollut hiljaisuus luonnonäänineen! Ja nyt puhumme pelkästään melun yhteisvaikutuksesta. Seurannaksi esitetty asukaskysely ei juurikaan lohduta. 5. Vaikka Hattula-Hämeenlinna -alue on yksi Suomen suosituista loma-asun- tojen sijaintialueista, niin meitä asuu täällä vakituisestikin. Osa on saanut syn- tyä ja kasvaa täällä sekä halunnut jäädä tänne. Osa meistä on muuttanut tänne siksi, että mökkeily ei riitä, vaan täällä haluaa asua sekä elää ympäri vuoden. Tännehän me kyllä jäämmekin, koska kiinteistöjen myynti tässä tilan- teessa ja niitä seuraavia rakennushankkeita odottaessa, ei ole taloudellisesti mahdollista. Kuten suomalaisilla tyypillisesti, meilläkin merkittävin osa omai- suudesta on kiinni asuintaloissamme.	4. Katso vastine kohta 1.18 5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14
---	--

	6. Töiden tekemisen lähtökohdat ovat entisestään heikkenemässä. Televisio-kaan ei näy nykytilanteessa kuin ajoittain. Tuulivoimala voi aiheuttaa häiriötä teleoperaattoreiden toiminnalle ja tietoliikenteeseen, radiojärjestelmiin sekä matkaviestinverkkojen kentänvoimakkuuteen ja signaalin laatuun sekä TV-vastaanoton laatuun maanpäällisissä TV-lähetysverkoissa. Hankkeen vaikutusalueelle ei YVA-selostuksen mukaan voida jatkossa rakentaa radiolinkkijärjestelmiä tai telekaapelointeja, sillä hanke haittaa radiotietä käyttävien viestintäyhteyksien toimintaa. Kiinteää kaapeliyhteyttä on turha odottaa luvan saajien tai kunnan toimesta, sillä yhteyksien rakentaminen ei ole kunnan vastuulla. Yhteyksien heikkeneminen on todellinen uhka alueella asuville ja täällä työskentelylle. Asia on sivuutettu kovin kevyesti ja minkäänlaista seurantaa ei asialle ole esitetty. 7. Kunnan merkittävimpiin tehtäväkokonaisuuksiin kuuluvat tietyt kokonaisuudet. Lapsiperheitä ei näillä nurkilla ole enää vuosiin ollut, viimeisetkin muuttivat taajamaan (eivät kuitenkaan niiden kyläkoulujen alueelle, joita Niinimäen hankkeen rahoilla aiotaan pitää auki muutama vuosi). Talven jäljiltä Renkajärventie on taas huonossa kunnossa alueelta kulkeneiden puukuormien ja turvelastien jäljiltä. Tie ei kestä nykyistäkään liikennettä vaurioitta. Tuulimyllyjen rakentaminen alueelle ei tule helpottamaan tilannetta. YVA-selostuksen ratkaisu on siirtää entistä enemmän liikennettä öille. Öinen rekkaralli on jo nyt vaarallista, sillä vauhdit ovat kovat ja rekat ajavat keskellä tietä. Sivupeilin menetys on ollut lähellä monesti. Onneksi olemme täällä tottuneet tulemaan omillamme, pärjäämään. Hattulan kunnalta on turha apua odottaa esimerkiksi vesihuollon tiimoilta siinä vaiheessa, kun vahinko on jo tapahtunut. 8. Mitä väliä on sillä, puhummeko kokonaisuuksista vai hankkeista? Maankäyttö ja kaavoitus on kunnan merkittävämpiä tehtäväkokonaisuuksia. Kun päätökset on tehty, tuulivoimaosayleiskaava hyväksytty, rakentamisluvat myönnetty sekä myllyt pystytetty ja todetaankin, että vaikutuksia oli tälle alueelle kovemmin ja laajemmalti kuin ennakoitiin, niin tehtyä ei enää saa	6. Katso vastine kohta 1.2 7. Katso vastine kohta 1.2, 1.15 sekä 1.13 8. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15
--	---	---

	tekemättömäksi. Toivomme, että te päättäjät Hattulassa käytätte valtaanne viisaasti, kokonaisuuksia hahmottaen. 9. Pohditte myös muita mahdollisuuksia, joita tällä alueella voi olla ja rohkaista paikallista yrittäjyyttä sekä toimeliaisuutta. Jotta tänne jatkossakin halutaan saada ihmisiä asumaan sekä mökkeilemään ja jotta veromarkkamme eivät jatkossa menisi monikansallisten yhtiöiden jälkien siivoamiseen. Kevään 2025 kunnallisvaaleissa uuteen valtuustoon valituista Niinimäen hanketta vastustavia tai siihen kriittisesti suhtautuvia oli 18/31 valtuutettua. Toivomme, että lupauksenne pitävät!	9. Katso vastine kohta 1.11 sekä 1.15
Mielipide 58 1 henkilö	1. Etelä-Hattula on ollut kiinteä osa elämääni 35 vuoden ajan. Vaikka olen vakituisen osoitteeni muuttanut Hämeenlinnan puolelle, vietän merkittävän osan vapaa-ajastani Etelä-Hattulan alueella lapsuudenkodissani. Vietän myös kesäisin aikaa vuokramökillä Takajärven rannalla, sekä Renkajärvellä ja Tömäjärvellä kalastusharrastuksen parissa. Niinimäen tuulivoimalasuunnitelmat koskettavat minua siis merkittävällä tavalla. Lapsuudenkotini voi olla tulevaisuudessa myös minun perheeni koti – jos hanke toteutuu, ei minusta tule etelähattulalaista koskaan. Myös oman vapaa-ajan asunnon löytäminen alueelta on ollut haaveissa, mutta hankkeen toteutumisen myötä myös sen haaveen joutuisin kuoppaamaan. 2. Lapsuudenkotini, metsät ja järvet Etelä-Hattulassa ovat minulle ennen kaikkea rauhoittumisen, hiljaisuuden ja luonnosta nauttimisen paikkoja. Käytän aluetta vapaa-ajanviettoon ja virkistäytymiseen, mm. luontokuvaukseen, marjastukseen, sienestykseen, patikointiin ja kalastukseen. Vaikka minulla on luonto myös lähellä vakituista asuinpaikkaani Hämeenlinnassa, hakeudun silti aina ulkoilemaan, kalastamaan ja kesäisin uimaankin Etelä-Hattulaan rauhan, hiljaisuuden ja ympäristön vuoksi. Etelä-Hattulan hiljaisuus ja luonnonrauha ovat niin poikkeuksellisia, että niiden tuhoamisen sijasta kunnan pitäisi ensisijaisesti pyrkiä alueen kehittämiseen, ulkoilu- ja retkeilymahdollisuuksien lisäämiseen sekä alueen asukasmäärän ja sitä myötä verotulojen kasvattamiseen. Tuulivoimalahanke tuhoaisi tullessaan sekä alueen ainutlaatuisen luonnon	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.9 sekä 1.11

	että mahdollisuuden kehittyä asuinalueena – tällä hetkellä alueen vetovoimana on nimenomaan luonto, rauha ja hiljaisuus. Tuulimyllyjen myötä alue ei houkuttelisi uusia asukkaita eikä varmasti pitäisi edes nykyisiä asukkaita alueella. Luonnolla on merkittävä vaikutus vakituisten asukkaiden ja muiden alueella aikaansa viettävien ja liikkuvien ihmisten hyvinvointiin. 3. Renkajärven suojeluyhdistys on tehnyt erittäin kattavan lausunnon, jonka jokaisen kohdan allekirjoitan ja voisin lisätä omaan viestiini. Nostan tässä esiin muutaman itselleni merkittävimmän kohdan, mutta toivon tuohon suojeluyhdistyksen lausuntoon kiinnitettävän erityistä huomiota – se nostaa selvityksestä ja kaavaluonnoksesta esiin epäkohtia, joita ei näin valtavan merkittävää asiaa päättäessä voi jättää huomiotta. 4. Olen erittäin huolestunut voimaloiden mukanaan tuomien ympäristövaikutusten vuoksi: alueen merkitys vapaa-ajanvietto- ja virkistymisalueena menetetään ja alueen potentiaali kehittyvänä ja kasvavana asuinalueena hukataan: melu- ja maisemahaitat sekä vaikutukset luonnolle ovat erittäin merkittäviä 5. Maiseman ja hiljaisuuden rikkoutuminen valtavien tuulivoimaloiden vuoksi estäisi vakituisten ja vapaa-ajan asuntojen käyttämisen siihen rauhoittumisen ja virkistymisen tarkoitukseen, mihin ne on rakennettu ja hankittu 6. Tuulivoimalan mukanaan tuomat maisemavaikutukset ovat erittäin suuria, tuulimyllyt tuhoavat alueen erämaamaiseman. Maisema on tärkeä osa ihmisten elämänlaatua. 7. Voimala-alue vaarantaa, ja jopa tuhoaa alueella pesivien ja liikkuvien eläinten ja lintujen lentoreitit, pesimäalueet ja reviirit, mm. sääkset, kaakkurit, merikotkat, ilvekset ja karhut. Voimala-alueella tehdyt kartoitukset alueen lajistosta ovat puutteelliset ja kiireellä tehdyt – ne eivät anna todellista kuvaa siitä luonnon monimuotoisuudesta, mikä alueella tällä hetkellä vallitsee. 8. tuulivoimalan rakentamista ja huoltoa varten rakennettavat tiestöt tuhoavat maalais- ja kulttuurimaiseman.	3. Katso vastine kohta 1.17 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.4 6. Katso vastine kohta 1.4 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	9. Mikäli voimala-alueella tarvittava maa-aines on tarkoitus kaivaa alueelta, perustettava louhos omalta osaltaan aiheuttaa alueelle erittäin merkittävää meluhaittaa sekä vaikuttaa pohja- ja pintavesiin sekä luontoon 10. Lisäksi koen erittäin merkittävänä haittana myös tuulivoimaloiden mukanaan tuoman alueen asuntojen arvon alentumisen sekä tuulivoimaloiden melun ja maisemahaitan vuoksi asuntojen muuttumisen käytännössä kelvottomiksi siihen tarkoitukseen, mihin ne on rakennettu tai hankittu. Tällaisia tappioita ei Hattulan kunnan tulisi veronmaksajilleen ja asukkailleen tietoisesti missään tapauksessa aiheuttaa, vaan Etelä-Hattulaa tulisi kehittää ja kunnioittaa ainutlaatuisena osana Hattulan kuntaa niillä vahvuuksilla, joita alueella on. Etelä-Hattulassa asuu, lomailee ja viettää vapaa-aikaansa ihmisiä, joilla on vahva tahto säilyttää arvostamansa ympäristö. Alueella on vetovoimaa, ja sekä vakituiset että vapaa-ajan asunnot ovat haluttuja. Tätä osa-aluetta alueesta tulisi kehittää sen näivettämisen ja tuhoamisen sijasta. 11. Alueen asukkaiden mielipidettä tuulivoimaloista ei voida sivuuttaa: jos kyselyyn vastanneista 90 % vastustaa hanketta, ja kokee sen aiheuttavan lukuisia kielteisiä vaikutuksia, ei asukkaitaan arvostava kunta voi lähteä hanketta toteuttamaan. Etelä-Hattulassa on vuosien saatossa yhteisön näkökulmasta luovuttu paljosta (mm. kyläkoulusta ja päiväkodista) ja eletty kaukana kunnan palveluista, mutta luonnonrauhasta, -monimuotoisuudesta, hiljaisuudesta ja kodeistamme/ vapaa-ajanviettopaikoistamme emme luovu. 12. Vaadin, että tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi, Hattulan kunnanvaltuusto tekee Etelä-Hattulan aluetta koskevan linjauksen, jossa todetaan alueen luonne ja merkitys koko Hattulan ja Kanta-Hämeen tulevaisuuden kannalta ja sitoudutaan kehittämään Etelä-Hattulaa ja sen elinvoimaa yhteistyössä asukkaiden ja paikallisyhdistysten kanssa pohjautuen alueen vahvuuksiin: erämaaluontoon, hiljaisuuteen ja vesistöihin 13. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen sähköpostiin. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa	9. Katso vastine kohta 1.3 10. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.11 11. Katso vastine kohta 1.2 12. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11 13. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	
Mielipide 59 1 henkilö	1. Hattulan Vuohiniemessä sijaitseva Jokiniemi on ollut perheemme ja sukumme käytössä vuodesta 1938. Jokiniemi on jatke harjumuodostelmaan, joka jatkuu useina rakentamattomina saarina. Paikka on luonnonkaunis. Puusto vanhaa luonnontilaista, erityisesti lintujen suosiossa. mm. jalohaukat pesivät niemessä. Sellaisena olemmekin sen halunneet säilyttää. Rakennuskanta on sodanaikaista ja vanhin torppa 1870—luvulta, alkujaan savupirtti. Piiput lisättiin myöhemmin. Museovirastolta saimme pienen avustuksen piippujen korjaukseen. Paikka on ollut perheellemme tärkeä, usean sukupolven ajan. Hiljaisuus ja luonto hoitavat. Myös useat ystävät toivovat saavansa viettää aikaa siellä. Itse asun siellä n. 5 kk vuodesta. Siksi huoli on suuri. Sillä juuri ne arvot ovat vaarassa tuhoutua. Tuulivoimala muuttaa kaiken toiseksi. Maisemallisesti ja monien luontoarvojen vuoksi, se on poikkeuksellisen arvokas teollisuusalueeksi. Ristiriita on ilmeinen. Olemme itse yrittäneet pitää huolta vedestä, kasveista ja eläimistöstä. Suojeluyhdistys on aktiivinen ja tehnyt paljon toimenpiteitä alueen kehittämiseksi ja säilymiseksi. Jo 1970 luvulla, kaava-suunnitelmissa, harjut ja saaret merkittiin suojeluun. Silloin niiden arvo huomattiin. Jonnekin ne hautautuivat. Nyt mennään aivan päinvastaiseen. Vaikka tänä päivänä luontoarvot pitäisivät olla etusijalla. Voimala—alue on iso ja hiilinielut katoavat hakkuiden mukana. Toivonkin, ettei hanke toteudu.	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.4
Mielipide 60 1 henkilö	1. Huolenaiheeni Niinimäen tuulivoimayleiskaavan toteuttamisen aiheuttamista muutoksista. Kiinteistön arvon alenema. Niinimäen itse tuulivoima-alue on pääasiassa metsätalousaluetta, mutta 1 km sen molemmin puolin ovat vakituisten ja vapaa-ajan asuinrakennusten järvialueet. Etelä-Hattulan kiinteistöjen myyntiarvo on alentunut v 2023 selvitysvaiheesta alkaen. Kiinteistöjen omistajille, asukkaille, kuntalaisille ja Hattulan kunnalle korvaamatonta järviylänpää ei kannata uhrata 300 kEur kiinteistöverotulon takia. Kiinteistöjen arvon alenema on mielestäni merkittävä.	1. Katso vastine kohta 1.14 2. Katso vastine kohta 1.6

	2. Melu. Niinimäen Tuulivoima Oy:n melumallinnus (ETHA oy 12.11.2024) perustuu v. 2014-2015 ohjearvoon 165 m napakorkeudella, jolla 40 dB vyöhyke on noin 1 km asuinrakennuksista. Kaava sallii 200 m napakorkeuden, joka on 35 m enemmän kuin ohjearvossa, jolloin 40 dB vyöhyke olisi alle 1 km asuinrakennuksista. Kokeellisia mittauksia 200 m napakorkeudesta ei ilmeisesti ole tehty. Renkajärven yksi merkittävimpiä ominaisuuksia on hiljaisuus ja luonnonäänet kuten laulujoutsenen lentoon lähtö, palokärjen koputus ja jäiden laulu. Melun vaikutus äänimaisemaan on mielestäni merkittävä. 3. Korkeus. Kaava sallii 9–12 Eiffel-tornin korkuista tuulivoimalaa Renkajärven ja Takajärven väliselle alueelle. Voimala-alue on pinta-alaltaan samaa luokkaa kuin näiden erämaajärvien yhteensä. Sijoittelu on liian ahdas. Maiseman muutos on mielestäni merkittävä. 4. Roottorien lavat. Renkajärvellä havaitsemani isokokoiset linnut v 2024 aikana mm: kuikka, kaakkuri, laulujoutsen, harmaahaikara, käki, korppi, sääksi, telkkä, sinisorsa, isokoskelo, kurki, huuhkaja. Vaikutus isojen lintujen kevät ja -talvimuuttoon on mielestäni merkittävä. 5. Vaatimukset. Muutosesitykseni kaavaan. Korkeudeltaan 300 m:n tuulivoimalan etäisyys tulisi olla vähintään 2.0 km asuinrakennuksista (Perustelu: Kiinteistön arvon alenema (kohta 1) ja viite 1.). 6. Melutaso korkeintaan 35 dB (Perustelu: Melu (kohta 2) ja viite 2.) 7. Kaavan tulisi sallia enintään 6 tuulivoimalaa (Perustelu: Korkeus (kohta 3) ja Roottorien lavat (kohta 4).) 8. Vaihtoehtoisesti esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi, mikäli muutosesityksiäni ei toteuteta. 9. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon	3. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.18 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.2 6. Katso vastine kohta 1.6 7. Katso vastine kohta 1.18 8. Katso vastine kohta 1.1 9. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitus-osoituksineen. Viitteet. Etäisyys: Tuulivoiman ja asutuksen välisen etäisyyssääntelyn taloudellisten vaikutusten arviointi, https://api.hankeikkuna.fi/.../f16.../MUIS-TIO_20241216082602.PDF s.9/33, Taulukko 3. Arviointiselostus, Niinimäen tuulivoimahanke, NIINIMÄEN TUULIVOIMA OY 18.2.2025 (399 s) https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Arviointiselostus%2C%20Niinim%C3%A4en%20tuulivoimahanke.pdf s. 303, kohta 22.6., kuva 94	
Mielipide 61 1 henkilö	1. Kauhun sekaisin tuntein olen seurannut tuulihankkeen etenemistä Renkäjärvelle ja ympäristöön. Jos tämä, ainakin aiemmin, luonnonsuojeltu alue nyt tuhotaan ovat seuraukset valtavia. 2. Alueella paljon rikasta ja ainutlaatuista linnustoa ja luontoa. 3. Meille asukkaille tulee myös suuria meluhaittoja. 4. Korkeat tornit valoineen tulevat olemaan valtava näköhaitta ja vielä kun ne heijastuvat järven pinnalta kaksinkertaisena. 5. Toivon todella, että huomioitte tuulihankkeen vaikutuksen ympäristöön ja monimuotoiseen luontoomme.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.7 5. Katso vastine kohta 1.3
Mielipide 62 1 henkilö	1. Olen aivan järkyttynyt, se minun pitää aivan ensimmäiseksi sanoa, että joku ikinä keksii keskelle hienointa metsäaluetta rakentaa tuulivoimaloita ja tuhota upea järviylänkö ja hiljainen metsäalue. Ymmärtäisin sen ainoastaan, jos mitään muita vaihtoehtoja ei olisi saada sähköä tähän maahan. Kukaan selväjärkinen ei nykyajan maailmassa tuhoaisi metsiä ilman itsekkäitä taloudellisia tavoitteita. Mietitään asioita mihin olemme törmänneet viime aikoina mm. mediassa: Reidar Särestöniemen upeat taulut, luonto, jokien suojelu lapissa, Peltsi Peltolan ja Osmon luontoretket palkintoineen, Forbesin päätelmät suomalaisten onnellisuudesta, luonto, hiljaisuus, yksinolo, Japanin metsäkylvyt. Nämä luontoasiat ovat voimakkaasti tulevien sukupolvien asioita. Nuoret miettivät tulevaisuutta, kannattaako tehdä lapsia, millaiseksi maailma muuttuu. Hattulassa on tulevaisuudessa valtavasti mahdollisuuksia tehdä	1. Katso vastine kohta 1.1

	luontoa arvostavia asioita, jos vaan tuulivoimalat eivät lopullisesti pilaa sitä rauhaa, mikä siellä on. Etelä-Suomen ulkoilualueilla on jatkuvasti yhä enemmän ihmisiä eikä siellä enää saa olla ihan rauhassa kuten lapsuudessani. Vastustan jyrkästi näitä tuulivoimapuistoja. Kun kaksikymmentä vuotta sitten rakensimme ensin saunamökin ja sen jälkeen kun oli varaa, kakkoskodin, emme arvanneet tällaista uhkaa. Lapsiamme opiskelee Tampereen yliopistossa ja Aalto—yliopistossa ja yksi erikoistuu Turussa erikoislääkäriksi ja meille on todella tärkeä kokoontumispaikka tämä mökki. Ulkoilutamme labradori—koiraamme juuri näissä metsissä, jotka ovat Takajärven ja Renkajärven välissä. Haluamme terveyttä, hiljaisuutta ja rauhaa ja luontoa, jossa vaeltaa. Marja— ja sienestysaikana onni on täydellinen Suomen anteliaassa puhtaassa hiljaisessa metsässä. Kävelemme puron varsia, joissa on puhtaan veden solina. 2. Takajärvi on tärkeä latvajärvi, kai sen takia pelkästään pitäisi ymmärtää, ettei sen vesistölle haluta riskitekijöitä. Olemme myös nähneet kaakkureita, kuikkia, sääksiä, maakotkia, joutsenia, pöllöjä, kurkia. 3. Tämä hanke on tuonut yli vuoden ajan jo äärimmäistä stressiä ja masentuneisuutta. Toivon, että ymmärretään, että tuulivoimaa voi rakentaa johonkin valmiiksi rakennetulle alueelle mutta ei keskelle Etelä—Suomen isoa erämaa—aluetta. 4. Vaatimukset. Kaavoituksen keskeyttäminen välittömästi. 5. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnan hallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseineen.	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 63 1 henkilö	1. Alla kommenttini ja vaatimukseni koskien Hattulan Niinimäkeen suunniteltuja tuulivoimaloita. Pyydän huomioimaan ne Hattulan kunnan viedessä	1. Katso vastine kohta 1.1

	kaavoitustyötä eteenpäin. Ottaen huomioon tekemieni havaintojen vakavuuden ja hankkeen vaikutusten olevan merkittävän kielteisiä, vaadin kaavoituksen välitöntä keskeyttämistä. Hankkeen jatkaminen olisi kunnan ja asukkaiden resurssien tarpeetonta väärinkäyttöä. 2. Perustelut hankkeen keskeyttämisvaatimukselle. YVA-prosessi on osoittanut, että hankkeen vaikutukset elinympäristöömme ja luontoon ovat monelta osin Suuria kielteisiä. 3. Hanke vaikuttaa Hattulassa noin 1000 kiinteistöön, joista 250 on vakinaisen asumisen kiinteistöjä ja 750 vapaa-ajan asumuksia. Hanke vaikuttaa siten poikkeuksellisen laajaan joukkoon ihmisiä. 4. Taloudelliset laskelmat osoittavat, että hanke näivettäisi koko Etelä-Hattulan ja aiheuttaisi investointien vähenemistä, palvelujen kysynnän laskua, arvon alenemisia, poismuuttoa ja sitä kautta sekä kiinteistö- että tuloverojen menetyksiä. Hattulan kunnan menetykset olisivat 10 vuoden aikajänteellä jo suuremmat kuin joka vuosi alenevat tuulivoiman kiinteistöverot. 5. Hanke toisi tällä hetkellä teollisuudesta vapaaseen Hämeen Järviylängön metsäalueeseen teollisuutta, joka rikkoisi Etelä-Suomen suurimman yhtenäisen viheralueen. 6. Hiljaisuus on hiipuva luonnonvara Suomessa ja varsinkin Etelä-Suomessa. Hanke pienentäisi tätä luonnonvaraa 30-50 km². 7. Kaavaehdotuksessa ei ole lueteltu yhtään syytä, miksi olisi Hattulan kunnan edun mukaista rakentaa tuulivoimalat Hattulaan. 8. Hattulan kunta (kuten monet muutkin kunnat Suomessa) pystyy saavuttamaan hiilineutraaliustavoitteensa muilla keinoilla kuin tuulivoimalla. 9. Hattulan kunta ei ole määritellyt (kuten monet muut kunnat ovat) tuulivoima-periaatteita, joiden perusteella kaavoitustyötä olisi alettu suunnittelemaan tai joiden perusteella ehdotettua kaavaa voitaisiin arvioida. 10. Hanke on valtakunnallisesti täysin tarpeeton.	2. Katso vastine kohta 1.1 3. Katso vastine kohta 1.2 4. Katso vastine kohta 1.15 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.6 7. Katso vastine kohta 1.15 8. Katso vastine kohta 1.19 9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.19
--	---	---

	11. Paikallisyhdistykset ovat ehdottaneet Hattulan kunnalle kunnan talouden kannalta paljon kannattavampaa hanketta, joka perustuu koko Etelä-Hattulan kehittämiseen kakkoskotien paratiisiksi. 12. Keskeyttäminen kunnioittaisi Hattulan kunnan strategiaa ja erityisesti sen ilmasto- ja luontotyösuunnitelmaa, joka sanoo: "Hattulassa on kaunis ja monimuotoinen luonto ja kunta haluaa toimia tavalla, joka ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. " 13. Periaatteelliset huomautukset kaavaselostukseen. Kaavaselostus on törkeä yritys ohittaa YVA-selvityksen tulokset ja paikallisten asukkaiden antama palaute niin tehdyssä kyselyssä kuin OAS-palautteessa. 14. Kaavaehdotuksesta käy selkeästi ilmi, että aikaisemmassa vaiheessa annettu palaute on täysin ohitettu. Kaavaehdotus toistaakin hankekehittäjän tavoitteita eikä kuntalaisten tavoitteita tai kunnan etua. 15. Kaavaehdotus on ristiriidassa YVA-selvityksen tulosten ja johtopäätösten kanssa. Ehdotus väittää, ettei hanke aiheuta haittaa, vaikka YVA-selvitys luettelee lukuisia sellaisia. 16. Kaavaselostus vaikuttaa copy-paste dokumentilta, jossa vain kunnan nimi on vaihdettu. Siinä ei ole ainuttakaan Hattulan kuntaan liittyvää perustetta, miksi kaava olisi Hattulan kunnan etu (yleistä kiinteistöveromainintaa lukuunottamatta). 17. Kaavaluonnoksessa puhutaan muista dokumenteista poiketen vain 12 tuulivoimalan rakentamisesta. Kuka ja mikä taho on tehnyt päätöksen VE0 ja VE2 hylkäämisestä? Valittu ehdotus VE1 on maakuntakaavan vastainen. 18. Kaavaselostuksessa väitetään virheellisesti pariinkin kertaan, että Niinimäen Tuulivoima Oy olisi Myrsky Energia Oy:n omistama tytäryhtiö. Näin ei ole. Sen omistavat Myrsky Projektit Oy 66% ja Alankomaihin rekisteröity CI V Thunderstorm HoldCo B.V. 34%. Yhtiöiden välinen osakassopimus ei ole julkinen. Selostus ei tuo esiin Niinimäen Tuulivoima Oy:n taloudellista tilannetta ja sen velkaista tasetta. Selostus ei tuo esille Myrsky Energia Oy:n taloudellista tilannetta ja että se on menettänyt oman pääomansa.	11. Katso vastine kohta 1.11 12. Katso vastine kohta 1.15 13. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.17 14. Katso vastine kohta 1.17 15. Katso vastine kohta 1.18 16. Katso vastine kohta 1.18 17. Katso vastine kohta 1.18 18. Katso vastine kohta 1.10
--	---	---

	19. Kyseessä on hiljainen alue. Kunta voi ja sen tulee edellyttää lakisääteistä minimiä tiukempia melunormeja suoja-alueelle. Toimiva kompromissi olisi, 35 dB mallinnettu alue ei saa ulottua vakituiseen tai vapaa-ajan asuntoon. 20. Selostuksessa esitetään tavoitteeksi jopa lisätä hiilinieluja. Todellisuudessa Kanta-Hämeen hiilinielut vain laskevat. Asiaa ei ole selvitetty ja selostuksesta puuttuu laskelma asiasta. 21. Yleiskaavalle pitäisi esittää määräämiskäytäntöä. Jos kukaan hanketoimija ei aloita voimaloiden rakentamista 10 vuoden sisällä, kaava raukeaa automaattisesti. Suomessa on jo nyt liikaa tuulivoiman kaavoitusta "varastossa". Yhteensä noin 1,5 x määrä verrattuna tuotannossa olevaan kapasiteettiin. 22. Hanke on yksittäisen yrityksen aloittama kaavoitusprojekti, jossa ulkomainen investointirahasto edustaa teollista sijoittajaa. Hankkeelle ei ole kerrottu olevan PPA:ta (Power Purchase Agreement). Kun sellaista ei ole, ei hankkeelle voi antaa yleishyödyllisen asemaa. Sille ei selvästikään ole tarvetta. 23. Selvityksestä puuttuu vaikutusalueella olevien kiinteistöjen lukumäärät ja tyypit. Ne ovat: vaikutusalueella Hattulassa on yhteensä 1000 kiinteistöä, joista 250 on vakinaisen asumisen kiinteistöjä. 750 vapaa-ajanasunnosta 250 on talviasuttavia. Nämä luvut tulee lisätä raporttiin vaikutuksen mittakaavan kuvaamiseksi. Vaikutukset kohdistuvat siis valtavaan määrään ihmisiä. 24. Selostuksesta puuttuu arvio vaikutuksista Hämeen järviyläntöön ja valteiden 2 ja 3 väliin sijoittuvaan viherkäytävään. Tällaisen tekeminen olisi yhteiskunnallisesti ensiarvoisen tärkeää. 25. Hankkeen taloudelliset perustelut puuttuvat selvityksestä. Selostuksesta puuttuu kokonaan arvio hankkeen negatiivisista vaikutuksista Hattulan kuntatalouteen. Hattulan elinvoimalautakunta on lausunnossaan 30.4.2024 ELY-keskukselle ilmaissut huolensa kohdealueen elinvoimaisuudesta ja tulevaisuuden kehitysnäkymistä ja edellyttänyt alueen elinvoimaisuuden säilymistä osana arviointia. YVA-arviointiselostus tai kaavaselostus eivät sisällä mitään arviota vaikutusalueen (Etelä-Hattula ympäristöineen) elinvoimaisuuden kehittämisestä.	19. Katso vastine kohta 1.6 20. Katso vastine kohta 1.3 21. Katso vastine kohta 1.18 22. Katso vastine kohta 1.10 23. Katso vastine kohta 1.2 24. Katso vastine kohta 1.3 25. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	26. Kaavaselostus ei suosittele tai edellytä ympäristöluvan edellyttämistä, vaikka YVA-selvitys tuo sen tarpeen esiin sekä melu- että välkehaittojen kontrolloimiseksi tuotantotoiminnan aikana. Ympäristöluvan edellyttäminen on Hattulan kunnan etu. 27. Selostusdokumentin virheet. Kuva 5. Kuvaan lisättävä siitä puuttuvat Helmi-ohjelman mukaiset suojelualuevaraukset. Kuva 8. Kuvassa on virheellisesti eri voimaloiden paikat kuin kaavakartassa. Antaa väärän kuvan suojelukohteiden ja voimaloiden keskinäisestä sijainnista. 28. s. 24. Selostuksessa sanotaan virheellisesti, että tutkimustietoa Vanhan Talvitien reitistä ja sen tarkasta sijainnista ei ole. Sitä on tutkittu ja siitä löytyy useita reittiselostuksia. Tuorein niistä on vuodelta 2024. Vanha Talvitie pitää ottaa huomioon kaavaluonnosta täsmennettäessä. Sille pitää määrätä 400 m turvavyöhyke voimaloista. Voimalan 1 paikka ei ole hyväksyttävä. Se on suoraan Vanhan Talvitien päällä. 29. Maa-aineksien hyödyntämisen osalta selostus liitteineen on ristiriitainen. Alueella ei ole maa-ainesten ottolupia, kuitenkin aiotaan käyttää hankealueella olevia maa-aineksia. Näitä ei ole kuitenkaan tunnistettu osaksi kaavaluonnosta. 30. Puolivälintie on luokiteltu selvityksessä väärin. Sen tunnustivat konsultit 27.3.2025 yleisötilaisuudessa. Vaikka tie on yksityisrahoitteinen, se on seudun ainoa läpikulkutie, jota kunta tukee ja jota pitkin tehdään mm. koulukuljetuksia. Se on luokiteltava yleiseksi tieksi, jonka välittömään läheisyyteen ei rakenneta tuulivoimaloita. Voimalapaikat 2 ja 3 eivät ole siten hyväksyttäviä. Voimalat on sijoitettava vähintään 400 m turvaetäisyyden päähän Puolivälintiestä. 31. §4.8. Selostuksessa sanotaan virheellisesti: "Myrsky Energia Oy on alustavasti sopinut alueen maanomistajien kanssa maanvuokrasopimuksista." Hattulan kunnalle annetun erittelyn mukaan vain hieman yli puolet maanomistajista on tehnyt maanvuokrasopimuksen. Raportissa pitäisi tuoda myös esiin, että alueen suurin maanomistaja UPM ei ole allekirjoittanut maanvuokrasopimusta.	26. Katso vastine kohta 1.21 27. Katso vastine kohta 1.18 28. Katso vastine kohta 1.5 29. Katso vastine kohta 1.18 30. Katso vastine kohta 1.12 sekä 1.13 31. Katso vastine kohta 1.10
--	--	--

	32. Kohdasta 5.10 (Sopimukset) puuttuvat sopimukset ennallistamisesta. Nyt niitä on maanvuokrasopimuksissa, jotka ovat lähtökohtaisesti luottamuksellisia. Kunnan kannalta tämä ei ole hyväksyttävää, koska kunta voi viime kädessä joutua maksajaksi. Hattulan kunnan tulee vaatia ennallistamiseen standardia ja sen omaan hallinnointiin tulevia ennallistamistakuita. 33. Kohdasta 5.10 (Sopimukset) puuttuu myös tarvittavat ympäristöluvat. Kuten YVA-selostuksessa on todettu, melu- ja välkehaitat ovat niin suuret, että niiden kontrolloimiseksi Hattulan kunnan on syytä vaatia hanketoimijaa hakemaan ympäristölupaa. Lupamenettely antaa kunnalle toimivaltuudet tuotanto-toiminnan aikana. 34. Kohdassa 6.1 kirjoitetaan: "Toteutuessaan hanke tukee Hattulan kunnan taloudellista elinvoimaa kiinteistöverojen muodossa". Tasapuolisuuden nimissä tulisi huomioida ja aidosti arvioida kiinteistöverotulojen aleneminen ja tuloverokertymän aleneminen, jotka johtuvat alueen houkuttelevuuden laskusta, investointien laskusta, kiinteistöjen arvon laskusta, vakuusarvojen laskusta, poismuutosta, matkailutulojen putoamisesta, jne. Koska vaikutusalueella on pelkästään Hattulassa noin 1000 kiinteistöä, on laskelmin jo osoitettu, että kiinteistöverojen saldo muuttuu nopeasti negatiiviseksi. 35. Kohdassa 6.1 kerrotaan Myrsky Energia Oy:n ja Niinimäen Tuulivoima Oy:n tavoitteista. Asia ei ole relevantti eikä mainospuheet kuulu kaavaselostukseen varsinkaan, kun ne eivät toteudu Hattulan hankkeessa. 36. Kohdassa 9.4 sanotaan: "Tuulivoimaloille kuljetaan pääasiassa pitkin olemassa olevia teitä, joita parannetaan suunnittelualueella ja sen koillispuolella yhteensä noin kuusi kilometriä". On epäselvää, mitä tarkoitetaan koillispuolella olevilla teillä. Käytettävä tieverkosto pitää määritellä kaavaan tarkasti ja yksityisteiden käytöstä pitää olla sopimukset. 37. Kuljetusten mahdollistaminen edellyttäne muutoksia Hämeen Härkätien kantavuuteen, leveyteen ja saattaa edellyttää reunaan rakennettujen talojen tms. poistamista. Nämä vaatimukset on selvitettävä, jotta voidaan arvioida muutosten vaikutus ja hyväksyttävyyys suojeltuun kulttuurimaisemaan.	32. Katso vastine kohta 1.15 33. Katso vastine kohta 1.21 34. Katso vastine kohta 1.14 35. Katso vastine kohta 1.18 36. Katso vastine kohta 1.13 37. Katso vastine kohta 1.4
--	---	--

	38. Lavoista irtoavan materiaalin arvio ja levittäytyminen ympäristöön mikro-muovina puuttuvat selostuksesta. 39. Selostuksesta puuttuu standardi, jonka mukaan ennallistaminen hoide-taan. Tällainen löytyy mm. Saksasta, jossa tuulivoimaloiden purkamista ja pur-kumateriaalien kierrätystä säätelee Saksassa standardi DIN SPEC 4866-2020-. Minimissään tulee noudattaa eurooppalaisen tuulivoimateollisuuden WindEurope:n omaa ohjetta Decommissioning of Onshore Wind Turbines. Hat-tulan kunnan tulee vaatia standardia ennallistamiseen, kun sellaisia on kerran olemassa. 40. Lapojen kierrätyskuvauksessa tukeudutaan arveluttavasti tehtyihin koe-luontoiisiin kierrätystapoihin. Kuvattu pilottiprojektin on tietävästi päätynyt jo vuonna 2022. Kaavaselostuksessa ei pitäisi tukeutua tällaisiin myyntimiehen puheilta kuulostaviin spekulatiivisiin ratkaisuihin. 41. Kohdassa 11.7 (Vaikutukset aluetalouteen ja elinkeinoihin) kuvataan vai-kutukset yksipuolisesti ottamatta huomioon hankkeen koko Etelä-Hattulaan ai-heuttamaa näivettymistä. Kuvaus on virheellinen. Työllisyysvaikutuksia ei to-dellisuudessa ole. Hankkeen vaikutusalueella on noin 1000 kiinteistöä, kuten yllä on kuvattu. Vaikutukset ovat suuria, eivät neutraaleja. Selostuksessa pu-hutaan kunnan saamista verotuloista, mutta ei ollenkaan hankkeen aiheutta-mista veromenetyksistä. Tasapuolisuuden nimissä tulisi huomioida ja aidosti arvioida kiinteistöverotulojen aleneminen ja tuloverokertymän aleneminen, jotka johtuvat alueen houkuttelevuuden laskusta, investointien laskusta, kiin-teistöjen arvon laskusta, vakuusarvojen laskusta, poismuutosta, matkailutulo-jen putoamisesta, jne. 42. Kohta 11.8 Melu. Tuulivoimaloiden perustamistapaa ei ole kuvattu selos-tuksessa. Melun ja infraäänien kantautuminen riippuvat perustamistavoista. Selostuksessa puhutaan epämääräisesti kallioperään liittyvistä töistä ilman, että perustamistapoja on kuvattu tai että maa-ainesten ottopaikkoja on tunnis-tettu.	38. Katso vastine kohta 1.20 39. Katso vastine kohta 1.15 40. Katso vastine kohta 1.19 41. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 42. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	43. Meluselvitys ja kaavaselostus ei ota huomioon, että hankealue on kokonaisuudessaan Kanta-Hämeen suurimman yhtenäisen hiljaisen alueen sisällä. Hankkeen toteutuessa tämä hiljainen alue rikkoutuisi. Hiljaisille alueille (jonka perusmelu ulkona on 26–28 dB) oikeampi ulkomelun raja-arvo on 35 dB. Hattulan kunnan tuleekin vaatia tätä meluarvoa tai esim. 10 x voimalan korkeus - suojaetäisyyttä. Oppia ja mallia voi ottaa kokeneista tuulivoimakunnista (esim. Simo), joka on asettanut uusille voimaloille minimietäisyyden asunnoista 2–3 kilometriin. 44. Kohdassa 11.12 (eikä muuallakaan kaavaluonnoksessa) ei ole määritetty tuulivoimavoimaloiden vaatiman turva-alueen kokoa. 300 m korkealle laitokselle sen pitää olla vähintään 400 m. 45. Kohdassa 12.1 (s.76) sanotaan ”Yleiskaava ei aiheuta suunnittelualueen tai lähialueiden maanomistajille kohtuutonta haittaa”. Asukaskysely jo pelkästään osoittaa tämän väittämän valheelliseksi. 46. Kohta 12.3 on ilmiselvä myyntipuhe, jossa yritetään kertoa, että millään tehdyllä selvitystyöllä ei ole mitään väliä. Tehdyt johtopäätökset ovat virheellisiä tai vähintään kiistanalaisia. Näin yksipuolisia väittämiä ei pidä päästää päätöksentekijöille. Niissä näkyy maksavan toimeksiantajan tavoite, ei totuus. 47. Kaavaselostuksen liitteeksi nostettavat YVA-dokumentit. 4.1 Kaavaselostuksen liitteeksi on nostettava kaikki sellaiset dokumentit, jotka ovat oleellisia hankkeeseen liittyvän päätöksenteon kannalta. Siksi seuraavat kaksi YVA-selostuksen yhteenvetoliitettä on tuotava osaksi kaavamateriaalia. 48. Taulukko RKY- ja MRKY-kohteista. Tämä on hyvä yhteenveto vaikutuksista rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Juuri tällaista tietoa pitää jakaa kaavasta vastuussa oleville kunnan päätöksentekijöille. 49. Yhteenveto tutkittujen vaihtoehtojen vertailusta. Hyvä yhteenveto eri vaihtojen aiheuttamista ympäristövaikutuksista. Yhteenveto on tarpeellinen kaavasta päättävälle valtuutetuille.	43. Katso vastine kohta 1.6 44. Katso vastine kohta 1.12 45. Katso vastine kohta 1.1 46. Katso vastine kohta 1.18 47. Katso vastine kohta 1.18 48. Katso vastine kohta 1.4 49. Katso vastine kohta 1.18
--	---	--

	50. Kaavakartta. Rakennuspaikka 1 on suoraan Vanhan Talvitien linjauksen päällä. Vanhaan Talvitien reittiin on turvattava vähintään tuulivoimaloiden normaali 400 m turvavyöhyke. 51. Puolivälintie on luokiteltu selvityksessä väärin. Sen tunnustivat konsultit 27.3.2025 yleisötilaisuudessa. Vaikka se on yksityisrahoitteinen, se on seudun ainoa läpikulkutie, jota kunta tukee ja jota pitkin tehdään mm. koulukuljetuksia. Se on luokiteltava yleiseksi tieksi. 52. Edellä olevan kohdan takia rakennuspaikat 2 ja 3 ovat liian lähellä Puolivälintietä. Turvaetäisyyden pitää olla vähintään se sama 400 m, jota tuulivoimaloille muutenkin noudatetaan. 53. Kunnan tulee edellyttää maakaapelointia koko hankkeen osalta. Ilmajohtojen luontoa pirstova ja maisemallinen vaikutus olisi Suuri kielteinen. 54. Kaavakarttaan pitäisi lisätä se hankealuetta laajempi alue, jolla kunta joutuu rajoittamaan rakentamista kaavan toteutuessa (rakennuskieltoalue). Melu-, infraääni- ja välkehaitat tekevät hankealuetta suuremmasta alueesta asuin-kelvottoman ja työpaikkakelvottoman moneen työhön. Alue pitää esittää kaavakartassa, jotta se ohjaa tulevaa rakennuslupakäytäntöä. 55. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma, päivitetty. Ei kommentteja. 56. Vastineraportti, OAS-palautekooste. Tehdyt yhteenvedot ovat sinänsä kohtuullisen hyviä. Mutta vain viranomaislausunnot on otettu huomioon. Yhdistysten tai yksityisten kommenttien huomioonotto on ala-arvoista. Näyttää siltä, että huolenaiheet on ohitettu kokonaan. Palautteiden käsittelyssä on kommentoitu vain niiden vaikutusta prosessiin tai niiden mahdollista käsittelyä prosessissa. Itse palautesisältöihin ei ole otettu kantaa ollenkaan. Ei ole myöskään kerrottu, miten ne huomioitaisiin. Hattulan kunnan on otettava palautteet uudelleentarkasteluun ja ohjeistettava hankekehittäjä tekemään puuttuvat selvitykset. Esimerkkinä Sotkajärvi-yhdistyksen lausunto, jota olin itse laatimassa. Annetut huomautukset on ehkä yhtä lukuun ottamatta ohitettu tai jätetty tekemättä.	50. Katso vastine kohta 1.5 51. Katso vastine kohta 1.13 52. Katso vastine kohta 1.12 sekä 1.13 53. Katso vastine kohta 1.16 54. Katso vastine kohta 1.18 55. Merkitään tiedoksi. 56. Katso vastine kohta 1.17
--	--	---

	57. Toisena esimerkkinä palautteet alueen hiljaisuudesta. Palautteenantajia ei ole kuunneltu, on vain viitattu melumallinnukseen ja 10 vuotta vanhoihin viranomaisohjeisiin minimivaatimuksista. Ala-arvoinen esitys! 58. Meluselvitys (YVA). Raportissa ei mainita hiljaisia alueita ollenkaan. Melu ei ole absoluuttinen arvo, vaan suhteutuu aina siihen äänitasoon, jossa oltiin ilman melua. Hiljaisille alueille ulkona se on 26-28 dB. 59. Hämeen maakuntakaavassa hiljaiset alueet on kuvattu kaavan tausta-aineistossa. Dokumentin asema ei pitäisi erota toisten maakuntien liiteaineistosta vain sen takia, että selvitys on laadittu ja valmistunut jo maakuntakaavaa aikaisemmin. 60. Ympäristöhallinnon ohje 2/2014 tuulivoimaloiden melun mallintamisesta on vanhentunut eikä sitä pidä soveltaa suoraan riittävänä miniminä. Tästä on osoituksena monen tuulivoimakunnan tuoreet päätökset tiukentuneista melurajoista ja suojaetäisyyksistä. Hiljaisille alueille oikeampi ulkomelun raja-arvo on 35 dB. ELY-keskuksen ja Hattulan kunnan tuleekin vaatia tätä meluarvoa tai esim. 10 x voimalan korkeus -suojaetäisyyttä. 61. Melun määrä riippuu tuulivoimalan siipien kulmista, joita tuulivoimaoperaattori voi säätää portaattomasti. Tärkeitä asentoja on kolme: 1) tuulivoimala ei pyöri (huoltoon tarpeellinen), 2) maksimi teho (operaattorin suosikki), ja 3) minimi melutaso (asukkaiden suosikki). Melumallinnukseen annetaan usein kolmosvaihtoehdon data. Mittaukset myös epäonnistuvat, kun nimellistehoa ei saavuteta asennossa kolme. 62. Tämän takia ELY-keskuksen ja kunnan tulee edellyttää, että hanketoimija hakee ympäristölupaa toiminnalleen. Vain näin voidaan taata kunnan toimivaltuudet tuotantotoiminnan aikana. 63. Infraäänät jääneet selvittämättä. Niistä ei ole edes mainintaa raportissa. Kuitenkin viimeaikaiset tuoreet tutkimukset osoittavat niiden aiheuttavan terveyshaittoja. Vaikka ihminen ei niitä kuule, kulkeutuu tämä tärinä kehoomme muuta kautta. Raporttia on täydennettävä kattamaan infraäänät.	57. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.17 58. Katso vastine kohta 1.6 59. Katso vastine kohta 1.18 60. Katso vastine kohta 1.6 61. Katso vastine kohta 1.6 62. Katso vastine kohta 1.21 63. Katso vastine kohta 1.6
--	--	--

	64. Välkeselvitys (YVA). Raportti ehdottaa, että voimalat pysäytetään väkeaikoina haittojen eliminoimiseksi. Jotta tämän toteutumista ja toimintaa voidaan valvoa ja poikkeamiin voidaan puuttua, tulee ELY-keskuksen ja kunnan edellyttää hanketoimijalta ympäristöluvan hakemista. 65. Näkyvyysalueanalyysi. Hämeen Härkätien maisema on suojeltu. Siksi maisemaotoskohteiden valintaan olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota ja niitä olisi pitänyt olla useampia. Lopputulos on nyt harhaanjohtava. Näkyvyysalueanalyysia on korjattava ottamaan huomioon Hämeen Härkätien suojeltu maisema kokonaisuutena. 66. Erityisesti Otos 6 on otettu katvealueen alusta, kun muutama sata metriä taaksepäin sekä Niinimäen että Isosaaren voimalat näkyisivät selvästi molemmat yhtä aikaa. Tästä on jopa asukkaiden itse tekemiä maisemasimulaatioita Maamiestalon portailta. 67. Otos 7 on otettu kaukaa, kun tuulivoimalat näkyisivät muutama kilometri lähempää selvästi aukeiden paikkojen kohdalla. Otos vaikuttaa tietoiselta harhaanjohtamiselta. Näkyvyysalueanalyysiä on täsmennettävä. 68. Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys (YVA). Raportissa käytetään harhaanjohtavasti Hämeen järviylängöstä nimeä Tammelan järviylänkö. Tämä termi antaa mielikuvan toisen kunnan alueelle keskittyvästä alueesta. Kun puhutaan vaikutusalueesta, joka on pääosin Hattulan ja Hämeenlinnan alueille, valittu nimen käyttö on harhaanjohtava. Termi on korjattava Hämeen järviylängöksi. 69. Kuva 24 on otettu paikallisille hyvin tärkeästä pisteestä, jossa usein vierailijatkin pysähtyvät. Voimalasimulaatio tältä paikalta puuttuu, vaikka sen tarpeellisuus on tuotu esiin konsulteille useassa eri yhteydessä. 70. Raportissa todetaan: "Suurelta osin metsätalousalueesta koostuva Niinimäen hankealue muuttuu voimaloiden rakentamisen myötä tuulivoimaenergian tuotantoalueeksi.". Vaikutus pitäisi siis merkitä Suureksi kielteiseksi.	64. Katso vastine kohta 1.7 sekä 1.21 65. Katso vastine kohta 1.4 66. Katso vastine kohta 1.4 67. Katso vastine kohta 1.4 68. Katso vastine kohta 1.4 69. Katso vastine kohta 1.4 70. Katso vastine kohta 1.4
--	--	--

	71. Raportin kohta 6.2 luettelee useita keinoja haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Miksi yhtäkään näistä ei ole käytetty kaavaluonnoksen valmistelussa? 72. Ilmajohdot eivät ole hyväksyttäviä niiden maisemavaikutusten takia. Vaikutukset Härkätien maisemaan ja Vanhan Härkätien reitillä nykyisen 10-tien laidalla olisivat valtavia heti kaupunkialueen laitamilla. Uusien ilmajohtojen rakentaminen olisi ristiriidassa sen periaatteen kanssa, jota alueen sähköverkkoyhtiö Elenia noudattaa: kaikki uudet verkot maahan. SVE1 aiheuttaa aivan liikaa haittaa Hämeenlinnan kaupungille, jolla ei ole osaa eikä arpaa hankkeessa. Isosaaren yhteiskäyttö ei ole realistinen, koska Isosaari ei voi toteutua liian lyhyiden Natura- ja asuntosuojaetäisyyksien takia. 73. Kuljetusten mahdollistaminen edellyttäneen muutoksia Hämeen Härkätien kantavuuteen, leveyteen ja saattaa edellyttää reunaan rakennettujen talojen tms. poistamista. Nämä vaatimukset on selvitettävä, jotta voidaan arvioida muutosten vaikutus ja hyväksyttävyys suojeltuun kulttuurimaisemaan. 74. Arkeologinen inventointi (YVA). Vanhan Talvitien käsittely ja huomioonotto puuttuu dokumentista kokonaan. Siitä ja sen reitistä on kuitenkin olemassa useampia tutkimuksia ja piirrettyjä reittikarttoja, vanhimmat yli 200 vuotta vanhoja. Yksi tuore tutkimus ja siitä tehty kirjoitus on vain alle vuoden vanha. Vanhan Talvitien reitti on otettava mukaan arkeologiseen inventointiin. Vanhan talvitien reitti on turvattava tuulivoimaloilta 400 metrin turvaetäisyydellä tuulivoimaloista. Tämä tarkoittaa käytännössä voimalapaikan 1 poistamista. Sähkön-siirtoreittien arkeologinen inventointi (YVA). Ei kommentteja. 75. Luontoselvitysraportti (YVA). Sääksiselvitys puuttuu. Tehtävään nimetty kolme henkilöä, mutta raportissa ei ole mainintaa, että he olisivat tehneet mitään. Asia on tärkeä, koska sääkset olivat niin korostetusti esillä Hämeen Liiton FCG:llä teettämässä raportissa. 76. Raportin kuvissa on väärät voimaloiden paikat. Kartat korjattava ja arvioitava, mitä uusia selvityksiä on tehtävä paikkojen muututtua. Kartta on osa	71. Katso vastine kohta 1.4 72. Katso vastine kohta 1.16 73. Katso vastine kohta 1.4 74. Katso vastine kohta 1.5 75. Katso vastine kohta 1.3 76. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	kaavaluonnosta, joten virheellistä dokumenttia ei voida käyttää päätöksenteossa. 77. Asukkaat ovat aktivoituneet tuulivoimahankkeet myötä havaintojen kirjaimiseen laji.fi yms. kantoihin. Tästä syystä raportin tiedot pitää tarkistaa tulevien kuukausien aikana. 78. Asukaskyselyn tulokset (YVA). Raportti puhuu selvää kieltään paikallisten kielteisestä suhtautumisesta tuulivoimarakentamiseen. On epäselvää, miten tämä on vaikuttanut kaavaluonnoksen valmisteluun. Kuka on tehnyt päätöksen, että sitä ei huomioida? Raporttiin pitäisi kirjata, että tuulivoimaloiden vaikutus asukkaisiin on Suuri kielteinen. 79. Esiselvitysraportti kuljetuksista. Esiselvitysraportti on auttamattoman puutteellinen Hämeen Härkätien osalta. Raportissa ei ole selvitetty Hämeen Härkätien kantavuutta tai miten raportissa vaadittu tienleveys (vähintään 8 m) aiotaan tai voidaan toteuttaa. Raporttia on tarkennettava ja sille on hankittava museoviraston lausunto ja hyväksyntä. Raportissa käytetty voimalatyyppe on Niinimäelle suunniteltua matalampi. Ottaen huomioon raportissa mainitut vaurumat, on selvitystä ja raporttia täsmennettävä vastaamaan suunniteltua voimalatyyppeä.	77. Katso vastine kohta 1.3 78. Katso vastine kohta 1.2 79. Katso vastine kohta 1.13
Mielipide 64 1 henkilö	1. Haluan ilmaista huoleni Etelä—Hattulaan suunnitelluista tuulivoimaloista, jotka tulisivat vaikuttamaan vapaa—ajanasuntoni ja sen ympäristössä viettämäni aikaan. Nautimme jälkipolveni kanssa iloiten rauhallisesta luonnosta. Koen, että tuulivoimalat muuttaisivat alueen luonnetta pysyvästi ja aiheuttaisivat merkittävää haittaa koko Etelä—Hattulan yhteisölle, kasvustolle sekä linnustolle ja muulle eläimistölle. Minusta Hattulan kunnan tulisi luopua tuulivoimayleiskaavasta ja keskeyttää kaavoitushanke.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 65 1 henkilö	1. Asun Espoossa ja minulla on Etelä-Hattulassa mökki, jossa olen viettänyt paljon aikaa kesät talvet melkein kolmekymmentä vuotta. Etelä-Hattula on upea luonnonrauhainen alue kohtuullisen matkan päässä Espoosta. Mökkikontille on vuosien mittaan rakennettu lisää ja kehitetty lasten ja lastenlastenkin rakkaaksi paikaksi. Periaatteena on ollut suosia paikallisia palveluja ja meillä	1. Katso vastine kohta 1.1

	onkin luottotoimittajat lähiseudun rakentajissa, sähkömiehissä ja muissa urakoihissa ja palveluntuottajissa. Etelä-Hattulaan suunnitteilla olevat tuulivoimalat huolestuttavat minua todella paljon. Rakastan luontoa ja kannatan ilmastonmuutoksen torjuntaan tähtääviä hankkeita ja aivan erityisesti luonnon monimuotoisuutta tukevia hankkeita. Minusta on käsittämätöntä, että suuret metsä- ja suoalueet suunnitellaan tuhottavaksi tuuliteollisuusalueilla – viherpestynä muka vihreäksi siirtymäksi. 2. Suomi on pinta-alaltaan suuri maa. Jos tuulivoimaa tosiaan tarvitaan lisää, sitä on syytä sijoittaa alueille, joissa sen alta ei tuhota metsää ja luontoa eläimiseen. 3. Koska tuulivoimalat muuttaisivat alueen luonnetta pysyvästi ja aiheuttaisivat merkittävää haittaa koko Etelä-Hattulan yhteisölle ja luonnolle, Hattulan kunnan tulisi mielestäni luopua tuulivoimayleiskaavasta ja keskeyttää kaavoitus-hanke.	2. Katso vastine kohta 1.19 3. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 66 1 henkilö	1. Olen huolestunut Etelä—Hattulaan suunnitelluista tuulivoimaloista. Ne ovat omiaan edistämään luontokatoa ja pilaavat virkistysalueita. Sen lisäksi ne laskevat mökkitonttien arvoa ja merkittävästi laskevat niiden viihtyvyyttä. 2. Koska tuulivoimalat muuttaisivat alueen luonnetta pysyvästi ja aiheuttaisivat merkittävää haittaa koko Etelä—Hattulan yhteisölle ja luonnolle, Hattulan kunnan tulisi mielestäni luopua tuulivoimayleiskaavasta ja keskeyttää kaavoitus-hanke.	1. Katso vastine kohta 1.3, 1.9 sekä 1.14 2. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 67 1 henkilö	1. Olen hattulalainen ja haluan pysyäkin hattulalaisena. Hattula pysyy itsenäisenä kuntana, jos se taloudellisesti pärjää ja pystyy tarjoamaan kuntalaisille hyvät palvelut. Investointeja kuntaan tarvitaan ja tuulivoimasta sitä saadaan! Tuulivoimaa vastustavat ovat pääasiallisesti joko hämeenlinnalaisia vakiasukkaita tai muualta tulleita kesäasukkaita. Vastustajat ovat äänessä ja puolustajat ovat katsoneet parhaimmaksi olla hiljaa, ainakin somessa. Olen joutunut mielipidettäni punnitsemaan monesta eri näkökulmasta. Olen siis hattulassa asuva, mutta myös maanomistaja tuulivoimala— alueella Hämeenlinnassa ja myös kesäasukas Renkajärven alueella. Tuulivoimalat	1. Katso vastine kohta 1.1

	tulevat näkymään rantaamme. Tästä kaikesta koottuna kuitenkin kannatan tuulivoimaloita, koska haluan asua itsenäisessä Hattulassa. Haluan tuulivoimaloista saatavat kiinteistöverot Hattulan hyvinvointia edistämään.	
Mielipide 68 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaa, koska sen mukanaan tuoma muutos olisi erittäin merkittävä ja hävittäisi yhden Etelä-Suomen viimeisistä hiljaista alueista. Samalla tuhoutuu vuosikymmeniä vaalittu sukuni luonnonläheinen rauhan ja viihtymisen paikka. Tuulivoimaloiden rakentamisen, melun ja häiriöiden aiheuttamat haitat ovat kohtuuttomia alueen asukkaille ja maanomistajille. 2. Ympärivuotisessa käytössä oleva kesäasuntomme sijaitsee Renkajärven rannalla. Paikka on keskellä Etelä-Suomen viimeisiä hiljaisia alueita. Nyt tämä idylli halutaan tuhota tuomalla sen keskelle useita massiivisia yli 300 m korkeita ja melua tuottavia voimaloita, joiden vaikutuksia lähiympäristöön ja asukkaisiin ei ole aineiston perusteella osattu arvioida oikein. Epäselväksi jää esimerkiksi se, ulottuuko tulevaa rakentamista rajoittava meluvyöhyke rannoille – tai meidän kesäasunnollemme asti. 3. Uuden osayleiskaavan vaikutukset ulottuvat voimassa olevan Hattulan eteläosien vesistöjen rantaosayleiskaavan alueelle rajoittaen mahdollisesti sen toteuttamista. Tuulivoimaloiden melualue on selvityksessä tuotettu laskennallisesti ja sisältää epävarmuuksia alueen laajuudesta. Melualue ulottuu osittain järville asti rajoittaen tulevaa rakentamista. Tuulivoimalan melua voi verrata lentomeluun: siltä ei voi suojautua meluaidoilla. Hattulan kunta joutuu rajamaan tulevia rakentamismahdollisuuksia. Tämä rakentamisrajoitus tulisi käydä osayleiskaava-aineistosta ilmi. Kaavaluonnos ei ohjaa riittävästi vaikutusalueen maankäyttöä. Kaavan kartta ei ulotu edes koko arvioidulle melualueelle. 4. Valtioneuvoston päätöksessä melutason ohjearvoista (993/1992) 2 § ”Ohjearvot ulkona” todetaan, että loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, taajamien ulkopuolella olevilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB. Tuulivoimaloiden laskennalliset melutasot ylittivät nämä rajat	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.2 3. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.18 4. Katso vastine kohta 1.6

	useilla alueilla. Todelliset melutasot jäävät vielä arvailujen varaan, mutta jo selvitysten perusteella kaava aiheuttaa kohtuutonta haittaa. 5. Esitetyn kokoluokan tuulivoima-alueet aiheuttavat myös merkittäviä haitallisia vaikutuksia teleliikenneyhteyksiin sekä radio- ja TV-vastaanottoon. Digita toteaa YVA-lausunnossaan (lausuntopyyntö HAMELY/483/2023) 30.4.2024, että ”tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.” Puiston takana tarkoittaa lausunnossa nimenomaan ranta-alueita. Elisa taas toteaa lausunnossaan, että ”emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Elisan teleliikenteelle aiheutuvat haitat. Kyseisen hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.” Telia myös toteaa lausunnossaan, että ”Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.” Tuulivoimaloiden aiheuttama nykyaikaisten teleyhteysjärjestelmien vaarantuminen haittaa tai jopa estää ammatinharjoittamisen alueella. Asia on selvitettävä ja ratkaistava ennen kaavan hyväksymistä. Digitan lausunnossa edellytetty rakennuslupien yhteydessä tehtävä selvittäminen ei riitä missään tapauksessa, koska korjaustoimia ei todennäköisesti voida edes tehdä, kuten Elisa ja Telia lausunnoissaan toteavat. 6. Niinimäen tuulivoimaosayleiskaava on myös maakuntakaavan vastainen (alueidenkäyttölaki 39§). Voimassa olevassa Kanta-Hämeen maakuntakaavassa alueelle ei ole osoitettu suunnittelualuetta tuulivoimalle. Tuulivoima-alue tulee osoittaa maakuntakaavassa, kun voimaloita on 10 tai enemmän. Kaavaselostuksessa viitataan mahdollisuuteen täsmentää maakuntakaavaratkaisua: täsmentämisessä on kyse maakuntakaavassa alueelle esitetyn ratkaisun täsmentymisestä. Tällä alueella ei maakuntakaavassa ole tuulivoima-aluetta, jonka voisi katsoa täsmentyvän osayleiskaavalla.	5. Katso vastine kohta 1.2 6. Katso vastine kohta 1.18
--	--	--

	7. Vaatimukset. Vaadin kaavoituksen keskeyttämistä, koska suunniteltu ylimitoitettu tuulivoimarakentaminen ja voimaloiden edellyttämä muu maankäyttö ei sopeudu maisemaan eikä ympäristöön (alueidenkäyttölaki 77§). Osayleiskaava aiheuttaisi loma-asuntojen maanomistajille ja oikeuden haltijoille kohtuutonta haittaa (alueidenkäyttölaki 39§). Perustelut on esitetty yllä. 8. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme sähköpostilla tai postissa heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	7. Katso vastine kohta 1.1 8. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 69 1 henkilö	1. Vastustamme Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaa, koska sen mahdollistama muutos olisi erittäin merkittävä hävittäen yhden Etelä-Suomen viimeisistä hiljaista alueista. Samalla tuhoutuu meidän sukumme luonnonläheinen viihtymisen paikka, mitä on vuosikymmeniä vaalittu. Tuulivoimaloiden melun ja häiriöiden aiheuttamat haitat olisivat kohtuuttomia alueen asukkaille ja maanomistajille. 2. Ympärivuotisessa käytössä oleva kesäasuntomme sijaitsee Renkajärven rannalla. Paikka on keskellä Etelä-Suomen viimeisiä hiljaisia alueita. Kuikat, kurjet, joutsenet ja määkivä taivaanvuohi ilahduttavat pääsiäisen viettäjiä. Nyt tämä idylli halutaan tuhota tuomalla sen keskelle useita yli 300 m korkeita ja yli 100 dB melutasolle nousevia voimaloita, joiden vaikutuksia lähiympäristöön ei aineiston perusteella oikein osata arvioida. Jää esimerkiksi epäselväksi ulottuuko rakentamista rajoittava meluvyöhyke rannoille – tai meidän kesäasunnolle asti. 3. Renkajärven ja Takajärven alueelle on voimassa Hattulan eteläosien vesistöjen rantaosayleiskaava, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa 19.11.2008 § 69. Uuden osayleiskaavan vaikutukset ulottuvat rantaosayleiskaavan alueelle rajoittaen mahdollisesti sen toteuttamista. Tuulivoimaloiden melualue on selvityksessä tuotettu laskennallisesti ja sisältää epävarmuuksia mm. alueen laajuudesta. Melualue ulottuu osittain järville asti rajoittaen tulevaa	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.18 3. Katso vastine kohta 1.18

	rakentamista. Tuulivoimalan melua voi verrata lentomeluun: siltä ei voi suojautua meluaidoilla. Hattulan kunta joutuu rajaamaan tulevia rakentamismahdollisuuksia. Tämä rakentamisrajoitus tulisi käydä osayleiskaava-aineistosta ilmi. Kaavaluonnos ei ohjaa riittävästi vaikutusalueen maankäyttöä. Kaavan kartta ei ulotu edes koko arvioidulle melualueelle. 4. Valtioneuvoston päätöksessä melutason ohjearvoista (993/1992) 2 § ”Ohjearvot ulkona” todetaan, että loma-asumiseen käytettävillä alueilla, leirintäalueilla, taajamien ulkopuolella olevilla virkistysalueilla ja luonnonsuojelualueilla on ohjeena, että melutaso ei saa ylittää päiväohjearvoa 45 dB eikä yöohjearvoa 40 dB. Tuulivoimaloiden laskennalliset melutasot ylittivät nämä rajat useilla alueilla. Todellisista melutasoista emme vielä tiedä, mutta jo selvitysten perusteella kaava aiheuttaa kohtuutonta haittaa. 5. Esitetyn kokoluokan tuulivoima-alueet aiheuttavat myös merkittäviä haitallisia vaikutuksia teleliikenneyhteyksiin sekä radio- ja TV-vastaanottoon. Digita toteaa YVA-lausunnossaan (lausuntopyyntö HAMELY/483/2023) 30.4.2024, että ”tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.” Puiston takana tarkoittaa lausunnossa nimenomaan ranta-alueita. Elisa taas toteaa lausunnossaan, että ”emme ole hanketta vastaan, pyydämme kuitenkin huomioimaan Elisan teleliikenteelle aiheutuvat haitat. Kyseisen hankkeen vaikutusalueelle ei jatkossa voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.” Telia myös toteaa lausunnossaan, että ”Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä.” Tuulivoimaloiden aiheuttama nykyaikaisten teleyhteysjärjestelmien vaarantuminen haittaa tai jopa estää ammatinharjoittamisen alueella. Asia on selvitettävä ja ratkaistava ennen kaavan hyväksymistä. Digitan lausunnossa edellytetty rakennuslupien yhteydessä tehtävä selvittäminen ei riitä missään tapauksessa, koska	4. Katso vastine kohta 1.6 5. Katso vastine kohta 1.2
--	--	---

	korjaustoimia ei todennäköisesti voida edes tehdä, kuten Elisa ja Telia lausunnoissaan toteavat. 6. Niinimäen tuulivoimaosayleiskaava on myös maakuntakaavan vastainen (alueidenkäyttölaki 39§). Voimassa olevassa Kanta-Hämeen maakuntakaavassa alueelle ei ole osoitettu suunnittelualuetta tuulivoimalle. Tuulivoima-alue tulee osoittaa maakuntakaavassa, kun voimaloita on 10 tai enemmän. Kaavaselostuksessa viitataan mahdollisuuteen täsmentää maakuntakaavaratkaisua: täsmentämisessä on kyse maakuntakaavassa alueelle esitetyn ratkaisun täsmentymisestä. Tällä alueella ei maakuntakaavassa ole tuulivoima-alueita, jonka voisi katsoa täsmentyvän osayleiskaavalla. 7. Vaatimukset. Vaadimme kaavoituksen keskeyttämistä, koska suunniteltu ylimitoitettu tuulivoimarakentaminen ja voimaloiden edellyttämä muu maankäyttö ei sopeudu maisemaan eikä ympäristöön (alueidenkäyttölaki 77§). Osayleiskaava aiheuttaisi loma-asuntojen maanomistajille ja oikeudenhaltijoille kohtuutonta haittaa (alueidenkäyttölaki 39§). Perustelut on esitetty yllä. 8. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme sähköpostilla tai postissa heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	6. Katso vastine kohta 1.18 7. Katso vastine kohta 1.1 8. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 70 1 henkilö	1. Haluan esittää mielipiteeni Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta, joka on nähtävillä 12.3.-24.4.2025. Olen kesäasukas (Hattula / Rievetti / Takajärvi), joten hanke koskee minua suoraan. Vastustan osayleiskaavaluonnosta sen nykyisessä muodossa. Minulla on vakavia huolia hankkeen vaikutuksista paikalliseen ympäristöön ja yhteisöön sekä hankkeen lopullisesta hyödyllisyydestä energiantuotannon näkökulmasta. Suunnitellut, jopa 300 metriä korkeat tuulivoimalat sijoittuisivat Renkajärven ja Takajärven väliselle alueelle, jolla on merkittävää luontoarvoa.	1. Katso vastine kohta 1.1

	2. Kaksitoista suurta voimalaa näin lähellä asutusta ja arvokkaita luontokohteita aiheuttaisivat häiritsevää melua ja välkehaittaa (ns. varjovälkettä), joka häiritsisi sekä asukkaita että eläimistöä. Erityisesti lintujen elinympäristöt ja järvien ympäristön koskemattomat virkistysalueet kärsisivät hankkeesta huomattavasti. 3. Lisäksi hankkeen maisemavaikutuksia Hattulan maaseutuun, mahdollisia negatiivisia vaikutuksia kiinteistöjen arvoihin ja alueen matkailuun ei ole riittävästi huomioitu. En usko, että hankkeen vähäiset hyödyt ovat riittäviä kompensoidaan sen haittoja ympäristölle ja paikalliselle hyvinvoinnillemme — etenkin, kun huomioidaan hankkeen marginaalinen ja energiantuotannon kannalta vähäinen merkitys. 4. Näistä syistä pyydän, että Hattulan kunta ei hyväksyisi Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaa nykyisessä muodossaan. Kiitän näkökulmani huomioon ottamisesta päätöksenteossa. Liitän mukaan myös tarkemman analyysin, joka tukee tätä mielipidettäni. Pyydän ystävällisesti kuittaamaan tämän viestin vastaanotetuksi. 5. Hattula–Niinimäen maatuuli voimahanke tuottaisi maltillisen määrän puhdasta sähköä (noin 0,3 TWh vuodessa) suhteellisen alhaisella kustannuksella megawattituntia kohti. Se edistäisi Suomen uusiutuvan energian tavoitteita ja auttaisi vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä (vaikkakin vain vähän, koska Suomen sähköverkko on jo noin 90-prosenttisesti vähäpäästöinen). Kun kuitenkin tarkastellaan ”vastinetta rahalle” laajemmin – huomioiden ympäristö- ja sosiaaliset ulkoisvaikutukset – hankkeen hyödyt täyttyvät varsin rajallisilta suhteesta sen haittoihin ja verrattuna vaihtoehtoihin tapoihin saavuttaa vastaavat tulokset. 6. Keskeiset perustelut, jotka korostavat hankkeen heikkoa vastinetta rahalle: Rajallinen tuotanto verrattuna vaihtoehtoihin: Samalla 120 MW:n kapasiteetilla Hattula–Niinimäki tuottaisi huomattavasti vähemmän energiaa kuin muut vaihtoehdot (esim. noin puolet merituulipuiston tuotannosta, kolmasosan pienen ydinvoimalayksikön (SMR) tuotannosta tai murto-osan maanlaajuisesta	2. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 3. Katso vastine kohta 1.4, 1.8, 1.14 sekä 1.19 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.19 6. Katso vastine kohta 1.19
--	---	---

	energiatehokkuuspotentiaalista). Sen noin 0,3 TWh/vuosi on alle 1 % Suomen sähköstä – pieni osuus, joka olisi saavutettavissa jo yhdellä vaatimattomalla energiatehokkuusohjelmalla tai paljon pienemmällä lisäyksellä muiden energialähteiden kapasiteettiin. Toisin sanoen vaihtoehtoiskustannus on korkea: samalla pääomalla ja vaivalla saisi enemmän energiaa tai päästövähennyksiä, jos investointi suunnattaisiin muualle (esimerkiksi suurempaan hankkeeseen tuulisemmalle alueelle tai laajoihin aurinkoasennuksiin). 7. Ei optimaalinen tuulipaikka: Eteläinen sisämaa-Suomi ei ole tuulin alue. Moderneilla korkeilla turbiineilla kapasiteettikerroin on kohtuullinen, mutta silti alhaisempi kuin rannikko- tai pohjoisilla alueilla. Puhtaasti tuuliresurssin näkökulmasta 120 MW:n rakentaminen sinne, missä tuulee eniten (esim. Pohjanmaalle tai Lappiin), tuottaisi selvästi enemmän sähköä. Jokaisella Niinimäkeen sijoitetulla eurolla saadaan vähemmän kWh kuin sijoittamalla sama euro parhaaseen tuulipaikkaan. Suomi onkin lisännyt tuulivoimaa enimmäkseen lännessä ja pohjoisessa juuri tästä syystä. Epäoptimaalinen sijainti heikentää hankkeen taloudellista tehokkuutta – usein tällaisia paikkoja valitaan paikallisen kiinnostuksen tai verkkosyiden takia, mutta tuuliolosuhteiden kannalta kyse ei ole ”helposta hedelmästä”. 8. Ympäristölliset kompromissikustannukset: Hanke aiheuttaa paikallisesti merkittäviä ympäristöhaittoja – ainutlaatuisen erämaa-alueen tuhoutumista, mahdollisia vahinkoja suojelluille vesille ja lajeille – joita ei hinnoitella, mutta jotka ovat todellisia. Jos menetetyille ekosysteemipalveluille, maisema-arvolle ja luonnon monimuotoisuudelle annettaisiin taloudellinen arvo, hankkeen kannattavuus näyttäisi huomattavasti heikommalta. Vaihtoehdot, kuten meritulivoima tai energiatehokkuus, aiheuttavat vastaavasti paljon pienemmät ympäristöhaitat tuotettua energiayksikköä kohti. Näin ollen, vaikka Hattulan tulivoima olisikin halpaa €/MWh-markkinahinnoilla, sen todellinen kustannus yhteiskunnalle kasvaa, kun ympäristön heikentyminen otetaan mukaan. Käytännössä hanke kuluttaa sosiaalista ja luonnon pääomaa (rauhaisaa luontoa, lintujen elinalueita) tuottaakseen verrattain vähän sähköä.	7. Katso vastine kohta 1.19 8. Katso vastine kohta 1.19
--	---	---

	9. Paikallinen vastustus ja sosiaalinen hyväksyttävyys: Tuulipuisto kohtaa vastustusta sekä asukailta että luonnonsuojelijoilta. Tämä tuo mukanaan kustannuksia – viivästyksiä, oikeusriitoja, yhteisöjen sisäisiä ristiriitoja – joita esimerkiksi energiatehokkuusparannuksissa (yleensä tervetulleita) tai merituuliprojekteissa (kaukana asutuksesta) ei juurikaan esiinny. Jos hanke taistelee sosiaalisen hyväksyttävyyden puolesta, sen tuoma hyöty ei toteudu kitkattomasti. Vaikka mielipidetutkimukset osoittavat, että suomalaiset suhtautuvat yleisesti myönteisesti tuulivoimaan, tuki voi horjua, jos hanke rakennetaan lähelle arvokkaita luonto- tai asuinalueita. Riskinä on yhteisön ärsytys ja mahdollinen paikallisen matkailun tai kiinteistöarvojen heikkeneminen, mikä saattaa ylittää pienehkön energialisän tuomat hyödyt. 10. EU-rahoitus: Hankkeella ei ole EU-rahoitusta. Tämä on ongelmallista, koska EU:n valvontamekanismit (kuten säännöt eturistiriidoista ja avoimuudesta) eivät tällöin päde. Käytännössä, jos EU-ohjelma (esim. rakennerahasto tai Horizon-avustus) rahoittaisi osan tuulipuistosta, sekä Euroopan komissio että Suomen viranomaiset varmistaisivat, ettei päätöksentekijöillä tai arvioijilla ole henkilökohtaista intressiä Myrskyssä tai hankkeessa. Epäilen, toteutuuko tämä tällä hetkellä. 11. Melusaaste: Etelä-Hattulan alue on poikkeuksellisen hiljainen – sitä pidetään yhtenä harvoista Etelä-Suomen paikoista, joissa ei käytännössä ole liikenteen tai teollisuuden taustääniä. Perusmelutaso on niin matala, että etäisetkin äänet (lintujen laulu, satunnaiset metsäkoneet) erottuvat osana luonnon rauhallisuutta. Tällaiseen ympäristöön jopa tusinan massiivisen tuulivoimalan tuoma jatkuva mekaaninen melu (matalan, ajoittaisen ”suihkumoottorimaisen” huminan) olisi merkittävä muutos. Joidenkin tutkimusten mukaan turbiinien melu ja infraääni voivat aiheuttaa lähellä asuvilla ihmisillä stressiä ja unihäiriöitä. Asukkaat viittaavat tuloksiin, joiden mukaan jo noin 30–35 dB:n yöaikainen melu voi johtaa unettomuuteen ja siten heikentää yleisterveyttä. Suurten turbiinien matalataajuinen ääni (infraääni) on kiistanalainen ilmiö – vaikka sitä	9. Katso vastine kohta 1.2 10. Katso vastine kohta 1.10 11. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	ei kuule, osa tutkijoista ja asukkaista katsoo sen voivan aiheuttaa mm. päänsärkyä tai ärsytystä. 12. Maisemahäiriöt ja valosaaste: Myös Hämeen viranomaiset ovat todenneet, että tuulivoimaloiden rakentaminen Renkajärven ja Takajärven lähelle muuttaisi merkittävästi erämaaluonteista maisemaa, koska turbiinit nousisivat hallitsevaksi elementiksi. Yöllinen valosaaste turbiinien estovaloista pahentaa huolta: Etelä-Hattulassa on tällä hetkellä hyvin pimeitä yötaivaita ilman mainittavaa valosaastetta. Alueella on vain muutama alle 100 metriä korkea radio-masto, joiden punaiset valot näkyvät jo kaukaa. Suunnitellut tuulivoimalat olisivat näitä kaksin verroin korkeampia, ja niissä olisi kirkkaat, vilkkuvat varoitusvalot generaattorin konehuoneissa. Niiden valot hallitsisivat yömaisemaa entistä voimakkaammin, ja pimeys katoaisi laajalta alueelta. 13. Verkkointegraatioon liittyvät tekijät: Vaikka tätä ei aiemmin korostettu, on huomionarvoista, että 0,3 TWh:n lisäys vaihtelevaa tuulivoimaa sähköverkkoon, johon rakennetaan jo ennestään paljon tuulipuistoja, tuottaa vähenevää hyötyä päästöjen vähentämisessä. Kun tuulivoiman tuotanto on korkealla, Suomessa on jo ylijäämää (etenkin 2020-luvun puolivälistä alkaen). Joinakin aikoina tuulipuisto voi tuottaa ylitarjottuun verkkoon, mikä laskee sähkön hintaa tai vaatii vientiä ulkomaille, koska sähkön varastointi on edelleen haasteellista. Jokaisen uuden maatuulipuiston lisäarvo laskee sitä mukaa, kun tuulivoiman osuus kasvaa. Sen sijaan SMR-ydinvoimala tai biomasalaitos voitaisiin käynnistää tarpeen mukaan, ja energiatehokkuus pienentää pysyvästi perustason kysyntää, lisäten siten olemassa olevien puhtaiden lähteiden suhteellista osuutta. Järjestelmätasolla joustava tai varmatoiminen tuotantomuoto (tai kysynnän vähennys) voi olla arvokkaampi kuin uusi joustamaton tuuliyksikkö tietyssä sijainnissa. 14. Sijainti suhteessa sähköverkkoon ja kulutuskeskuksiin: Niinimäen hanke ei ole lähellä merkittäviä sähkönkulutuskeskuksia. Hattula on maaseutukunta, ja vaikka Hämeenlinna onkin noin 20 km päässä, valtaosa tuotetusta sähköstä syötettäisiin valtakunnalliseen verkkoon muualla (esim. Helsingin seudulla	12. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.7 13. Katso vastine kohta 1.19 14. Katso vastine kohta 1.16
--	---	---

	~100 km etelässä) käytettäväksi. Tämä synnyttää huolia verkkoinfrastruktuurista ja siirron tehokkuudesta. Jotta 6–10 MW:n teho jokaiselta turbiinilta voidaan siirtää pois alueelta, suunnitellaan uutta 110 kV:n suurjännitelinjaa. Nykyisessä suunnitelmassa on useita reittivaihtoehtoja, mutta ne kaikki kulkisivat metsien ja osin asuttujen alueiden läpi Hattulassa ja jatkuisivat Hämeenlinnaan. Linjan rakentaminen edellyttää metsien raivausta ja uusien pylväiden pystytystä, mikä laajentaa hankkeen ”jälkeä” turbiinialueen ulkopuolelle. Maakaapelointi taas tulisi kalliimmaksi ja vaatisi ojituksia, jotka häiritsisivät maaperää laajalti. Niinimäestä tuotetun sähkön hyödyntäminen ei siis ole yksinkertaista – se vaatii uutta infrastruktuuria omine ympäristö- ja sosiaalisine vaikutuksineen. Lisäksi sähkön kuljettamiseen pitkien matkojen päähän liittyy häviöitä (vaikkakin Suomen sähköverkko on tehokas, häviöt ovat yleensä muutamia prosentteja). Mitä kauemmas sähköä siirretään, sitä suuremmaksi häviöt suhteellisesti kasvavat ja sitä kriittisemmäksi muodostuu laajempi verkko. Kovalla tuulella Hattulan paikallinen kulutus on vähäistä tuotantoon nähden, joten lähes kaikki sähkö on vietävä pois. Lähellä ei ole merkittävää teollisuutta tai kaupunkia käyttämässä sähköä suoraan, mikä korostaa riippuvuutta siirtoyhteysien parantamisesta. Tämä eroaa joistakin muista energiaratkaisuista: jos panostettaisiin esimerkiksi paikalliseen biomassaan tai aurinkosähköön, se voisi osin kattaa paikallista kulutusta ilman suurta verkkoriippuvuutta. Tiivistettynä, tuulipuiston sijainti ei ole ihanteellinen verkon kannalta: se edellyttää mitattavia sähköverkon laajennuksia eikä hyödynnä olemassa olevaa infrastruktuuria tai paikallista kulutusta optimaalisesti, mikä lisää kustannuksia ja tehottomuutta verrattaessa hanketta vaihtoehtoihin uusiutuvan energian projekteihin. 15. Parempia vaihtoehtoja samoihin tavoitteisiin: Jos tavoitteena on vähentää CO₂-päästöjä ja kattaa energiantarvetta, vertailu osoittaa, että muut investoinnit voisivat saavuttaa vastaavia tai suurempiakin hyötyjä pienemmillä haitta- puolilla: investointi merituulivoimaan: tuottaa enemmän sähköä eikä vaadi metsien raivausta – investointikustannukset ovat toki korkeammat, mutta perusteltavissa, jos tarvitaan suuria tehomääriä. aurinkosähkön (PV)	15. Katso vastine kohta 1.19
--	---	-------------------------------------

	nopeuttaminen rakennetuilla alueilla (katoilla ym.): jokainen paneeli tuottaa Suomessa vähemmän, mutta kattopinta-alaa on valtavasti eikä se vaadi lisämaa-alueita tai ekosysteemien uhrauksia. Hajautetulla aurinkosähköllä ja varastoinnilla voisi kattaa osan tuosta 0,3 TWh:sta ilman, että luonnontilaisia alueita menetetään. Kysyntäpuolen toimet: energiatehokkuus ja älykäs kulutusjoustaminen voisivat todennäköisesti korvata tämän kokoluokan tuulipuiston tarpeen. On kyseenalaista, miksi ei ensin hyödynnettäisi tehokkuuspotentiaalia, etenkin jos uusi kapasiteetti aiheuttaa ristiriitoja. Muiden maatuulivoimapaikkojen harkinta: jos maatuulivoimaa halutaan (sen alhaisen kustannustason vuoksi), voi olla olemassa vastaavia sijainteja, joissa ympäristöriski on pienempi – esimerkiksi jo teollisuusalueet tai kunnat, joissa tuulivoima on tervetullut tulonlähde. Kysymykseksi nousee, miksi valita paikka, jossa ilmeiset ristiriidat ovat suuria? Jos syynä on vain, että alue on ”vapaata metsämaata”, sekään ei välttämättä riitä, kun painotetaan kansallista etua. Yhteenvetona: Hattula–Niinimäen tuulihanke tuottaa puhdasta sähköä matalin suoranaisin kustannuksin, mutta sen suhteellinen hyöty on pieni ja siihen sisältyy merkittäviä paikallisia ympäristö- ja sosiaalisia haittoja. Merituulivoima tai SMR-ydinvoima voisivat tuottaa enemmän sähköä, ja aurinko- tai energiatehokkuustoimet voisivat tuottaa vastaavan vihreän hyödyn (eri kustannusprofiileilla mutta huomattavasti pienemmällä ekologisella vaikutuksella). Suomen energiapolitiikan näkökulmasta näitä vaihtoehtoja – tai ainakin parempia tuulivoimapaikkoja – olisi todennäköisesti syytä priorisoida ennen hanketta, joka tarjoaa ”vähemmän vastinetta rahalle” ja herättää paikallista vastustusta. 16. Lyhyesti sanottuna: Hattula–Niinimäen tuulipuisto ei ole riittävän suuri energianlähde eikä vähävaikutteinen hanke, joten sen vastinetta rahalle on perusteltua epäillä. Samalla investoinnilla ja vaivalla voitaisiin todennäköisesti saavuttaa suurempia päästövähennyksiä tai suurempaa sähköntuotantoa muilla keinoilla – säilyttäen samalla Niinimäen arvokas luonnonympäristö. Maailmassa, jossa pääoma ja julkinen hyväksyntä ovat rajallisia resursseja, voi olla viisaampaa kohdentaa ne ratkaisuihin, jotka maksimoivat puhtaan	16. Katso vastine kohta 1.1
--	--	------------------------------------

	energian määrän ja minimoivat haitalliset sivuvaikutukset. Valitettavasti tämä tuulipuisto vaikuttaa jäävän näistä tavoitteista, tuottaen melko vähän suhteessa aiheuttamaansa kokonaisvaikutukseen.	
Mielipide 71 1 henkilö	1. Vaikutukset luontoon ja linnustoon. Omistan kesämökin Onkilammin rannalla ja osan toisesta kesämökistä Renkajärven rannalla. Onkilammi ja sen ympäristö ovat osa Natura 2000 -verkostoa, joka on perustettu suojelemaan arvokkaita luontotyypppejä ja lajeja. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta aiheuttaisivat merkittäviä häiriöitä alueen linnustolle, erityisesti kaakkureille, jotka ovat herkkiä ympäristön muutoksille. Kaakkurit tarvitsevat rauhallisia pesimäalueita ja lentoreittejä ruokailupaikoilleen; ne hakevat ruokansa isommilta vesiltä, minkä vuoksi ne lentäisivät edestakaisin tuulimyllyalueen yli. Olen myös nähnyt tai kuullut alueella joutsenien, kurkien ja kaakkurien lisäksi muun muassa ilveksen, suden, sääksen, pöllön, haikaran ja haukan. 2. Vaikutukset maisemaan ja hiljaisuuteen. Etelä-Hattulan alue on tunnettu hiljaisuudestaan ja erämaamaisesta luonteestaan, mikä tekee siitä Etelä-Suomen oloissa ainutlaatuisen virkistysalueen. Tuulivoimaloiden rakentaminen muuttaisi maisemaa radikaalisti ja rikkoisi alueen hiljaisuuden. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti alueen vetovoimaisuuteen vapaa-ajan asukkaille ja matkailijoille, jotka arvostavat luonnonrauhaa ja hiljaisuutta. 3. Vaikutukset asukkaisiin ja kiinteistöjen arvoon. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta aiheuttaisivat melua ja välkettä, jotka heikentäisivät alueen asukkaiden elämänlaatua ja asumisviihtyvyyttä. Melu ja välke vaikuttavat myös kiinteistöjen arvoon negatiivisesti, mikä aiheuttaisi taloudellisia menetyksiä asukkaille. On tärkeää huomioida, että alueella on paljon vapaa-ajan asuntoja, joiden omistajat ovat investoineet merkittävästi kiinteistöihinsä. Myös tulevaisuutta ajatellen elinympäristön vetovoimaisuus heikentyisi merkittävästi ja vähentäisi rakentamishaluja alueella. Omaan kesäpaikkaani tuulivoimaloiden vaikutus on erittäin merkittävä, koska tuulivoimalat asettuvat rivistöön näkymäksi Onkilammin vastarannalle, mistä niiden ääni mitä todennäköisimmin kuuluu kesäasunnollemme ja pimeän tullen valojen välke vaikuttaa öiseen	1. Katso vastine kohta 1.3 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.6, 1.7 sekä 1.14

	maisemaan. Sekä kesäasunnon käyttöarvo että jälleenmyyntiarvo heikkenevät tuulimyllyjen myötä. Alun alkaen hankimme kesäasunnon nimenomaan luonnontilaisen tontin ja sijainnin perusteella, ja tuulimyllyjen takia nuo tekijät eivät ole olemassa. 4. Vaihtoehtoiset kehittämismahdollisuudet. Etelä-Hattulan alueella on potentiaalia kehittyä houkuttelevaksi vapaa-ajan asumisen ja etätyöskentelyn alueeksi. Alueen luonto ja hiljaisuus tarjoavat erinomaiset puitteet retkeilyyn, pyöräilyyn ja muihin luontoaktiviteetteihin. Alueen kehittäminen näiden vahvuuksien pohjalta toisi työtä paikallisille yrityksille ja parantaisi Hattulan kunnan imagoa ja taloutta. 5. Vaatimukset. Vaadin, että Hattulan kunta keskeyttää Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelun välittömästi. Alueen luonne ja merkitys Hattulan ja Kanta-Hämeen tulevaisuuden kannalta ovat liian arvokkaita uhrattavaksi tuulivoimaloiden rakentamiselle. Mikäli kaavan valmistelua kuitenkin jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa, jossa määritellään tarkat melu- ja väkeraajat sekä muut ympäristövaikutusten lieventämiskeinot. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksiin.	4. Katso vastine kohta 1.11 5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.21 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 72 1 henkilö	1. Vaikutukset luontoon ja linnustoon. Omistan kesämökin Onkilammin rannalla ja osan toisesta kesämökistä Renkajärven rannalla. Onkilampi ja sen ympäristö ovat osa Natura 2000 -verkostoa, joka on perustettu suojelemaan arvokkaita luontotyypppejä ja lajeja. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta aiheuttaisivat merkittäviä häiriöitä alueen linnustolle, erityisesti kaakkureille, jotka ovat herkkiä ympäristön muutoksille. Kaakkurit tarvitsevat rauhallisia pesimäalueita ja lentoreittejä ruokailupaikoilleen; ne hakevat ruokansa isommilta	1. Katso vastine kohta 1.3

	vesiltä, minkä vuoksi ne lentäisivät edestakaisin tuulimyllyalueen yli. Olen nähnyt tai kuullut alueella myös joutsenien, kurkien ja kaakkurien lisäksi muun muassa ilveksen, suden, sääksen, pöllön, haikaran ja haukan. 2. Vaikutukset maisemaan ja hiljaisuuteen. Etelä-Hattulan alue on tunnettu hiljaisuudestaan ja erämaamaisesta luonteestaan, mikä tekee siitä Etelä-Suomen oloissa ainutlaatuisen virkistysalueen. Tuulivoimaloiden rakentaminen muuttaisi maisemaa radikaalisti ja rikkoisi alueen hiljaisuuden. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti alueen vetovoimaisuuteen vapaa-ajan asukkaille ja matkailijoille, jotka arvostavat luonnonrauhaa ja hiljaisuutta. Oman mökkini lähettyvillä on runsaasti merkittäviä vaellusreittejä, joiden kohteina on hiljaisia metsälampia sekä suomaastoja. Niiden kokemisessa miljöön hiljaisuus on olennainen tekijä. 3. Vaikutukset asukkaisiin, kiinteistöjen arvoon ja paikalliseen elinkeinoelämään. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta aiheuttaisivat melua ja välkettä, jotka heikentäisivät alueen asukkaiden elämänlaatua ja asumisviihtyvyyttä. Melu ja välke vaikuttavat myös kiinteistöjen arvoon negatiivisesti, mikä aiheuttaisi taloudellisia menetyksiä asukkaille. On tärkeää huomioida, että alueella on paljon vapaa-ajan asuntoja, joiden omistajat ovat investoineet merkittävästi kiinteistöihinsä. Myös tulevaisuutta ajatellen elinympäristön vetovoimaisuus heikentyisi merkittävästi ja vähentäisi rakentamishaluja alueella. Välillisesti koituisi vaikutuksia myös hattulalaisiin elinkeinoharjoittajiin. Omaan kesäpaikkaani tuulivoimaloiden vaikutus on erittäin merkittävä, koska tuulivoimalat asettuvat rivistöön näkymäksi Onkilammin vastarannalle, mistä niiden ääni mitä todennäköisimmin kuuluu kesäasunnollemme, koska kesäasuntomme ja myllyalueen välissä ei ole esimerkiksi merkittävästi ääntä vaimentavaa metsää. Pimeän tullen valojen välke vaikuttaa öiseen maisemaan. Sekä kesäasunnon käyttöarvo että jälleenmyyntiarvo heikkenevät tuulimyllyjen myötä. Alun alkaen hankimme kesäasunnon nimenomaan luonnontilaisen tontin ja sijainnin perusteella.	2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.6, 1.7 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.11
--	--	--

	4. Vaihtoehtoiset kehittämismahdollisuudet. Etelä-Hattulan alueella on potentiaalia kehittyä houkuttelevaksi vapaa-ajan asumisen ja etätyöskentelyn alueeksi. Alueen luonto ja hiljaisuus tarjoavat erinomaiset puitteet retkeilyyn, pyöräilyyn ja muihin luontoaktiviteetteihin. Alueen kehittäminen näiden vahvuuksien pohjalta toisi työtä paikallisille yrityksille ja parantaisi Hattulan kunnan imagoa ja taloutta. 5. Vaatimukset. Vaadin, että Hattulan kunta keskeyttää Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelun välittömästi. Alueen luonne ja merkitys Hattulan ja Kanta-Hämeen tulevaisuuden kannalta ovat liian arvokkaita uhrattavaksi tuulivoimaloiden rakentamiselle. Mikäli kaavan valmistelua kuitenkin jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa, jossa määritellään tarkat melu- ja välkerajat sekä muut ympäristövaikutusten lieventämiskeinot. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksiin.	5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.21 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 73 1 henkilö	1. Niin sadoista lähteistä on luettu ikäviä kokemuksia tuulivoimalan kurjista vaikutuksista, kun ne sijoitetaan liian lähelle asutuksia. Viimeaikainen kokemus, kun 1,5 km päässä oleva tuulivoimala aiheutti kotieläinten vauhkoutumisen. Sähköiset uudet efektit saivat eläimet sekaisin. Mitä sitten sanotaan ihmisistä, jotka ovat vetäytyneet lähes erämaan rauhaan kyseiseen maastoon. Voidaanko heidän elämänsä myllertää, tai niiden renkajärveläisten, jotka ympäri vuoden siellä asuvat. Olisko ihmisten elämä syytä ottaa varteen enemmän kuin kunnalle ja maan omistajille tiettävästi lyhjet ilot ja tulevaisuuden suuret epävarmuudet 2. Nyt jo suunniteltaessa on tehty merkittävä halla näille ihmisille, jotka ko alueille asuvat Tilojen arvo on huomattavasti laskenut tämän suunnitteluhälyn	1. Katso vastine kohta 1.2 2. Katso vastine kohta 1.14

	pyöriessä Järven rantojen asukit noudattavat uskollisesti sääntöjä, kuinka suu- rella moottorilla saa kulkea erityisesti lintujen pesimäaikaan, moottorit kielletään vallan. On myös ohjeistettu, kuinka läheltä naapurin rantaa sinun on sopiva soudella. Näitä ajatellen, ei voi kuin hervahtaneena katsella ja kuvitella, mitä päättäjät miettivät. Sopisi näitä hirmu voimaloita suunnitella sinne, missä jo on ääni ja meteli ja sähköiset impulssit ilmassa. Vaivaavat ihmisten hermoa ja mieltä. Tai etsisitte paljon suuremman, ei historiallisen alueen, missä suunnittelette ja rakennatte. 3. Isien aikana on kunnioitettu vanhaa Hämeen Härkäteitä, sitä kaiken aikaa tutkitaan, arvokkaita löytöjä tehdään ja historiaa vakuutetaan. Nyt aiotaan esim valtaisilla tiesuunnitelmilla mitätöidä se mitä on suojeltu ja säästetty. Renkajärven rannalta on löytynyt mm Kalevala Korun malli "Hattulan lintu"— koruun, jota myydään kultaisena, hopeisena ja pronssisena. On. Kysymys ih- misten asuinsijoista sekä kaiken aikaa tutkimuksen alla olevasta historiasta! 4. Älkää viekö meiltä hirveillä suunnitelmillanne luontopolkujamme ja hiljaisuu- den kumpareita. Tulkaa päättäjät itsekkin mieluummin nauttimaan Hattulan tä- hän asti säilytetystä ja säästetystä luonnosta. Tämä Takajärven ja Renkajär- ven välinen maasto on niin monen tietäjän sekä, meidän asukkaiden oman tuntemuksen mukaan aivan liian pieni alue mammuttien se vallata. Toivotta- vaa on että ko projekti keskeytetään mitä pikimmin. 5. Pyydän, että mielipiteeni huomioidaan	3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 74 1 henkilö	1. Pyydän huomioimaan oheisen liitteenä olevan mielipiteen Niinimäen tuuli- voimapuiston hankkeesta. Esitän tässä mielipiteeni Hattulan Niinimäen tuuli- voimaosayleiskaavan luonnokseen. Vaatimukset. Vaadin kaavoituksen kes- keyttämistä välittömästi, koska sen aiheuttamat seuraukset ovat kokonaisuus huomioiden negatiivisia: Niinimäen tuulivoimahanke vaikuttaa monin tavoin negatiivisesti henkilökohtaiseen hyvinvointiini, Hattulan kunnan vetovoimaan sekä ympäristöön. 2. Perustelut. Ympäristövaikutusten arviointi sivuuttaa mm. vaikutukset kiin- teistöjen arvoon tuulivoimapuiston vaikutuspiirissä ja tämä koskee myös	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.14

	minua henkilökohtaisesti. Olen paluumuuttaja Hattulassa (10 v sitten), jolle tärkeää tänne muutettaessa vakituiseksi asukkaaksi Hattulan Myllykylään olivat luonto, rauha ja ikään kuin alueen koskemattomuus. Hankkimani kiinteistön arvon lasku on ilmeinen huolimatta merkittävistä investoinneista kiinteistöön. 3. Hyvinvointini perusta niin henkisesti kuin fyysisesti rakentuu luonnon ympärille, jossa mm. Niinimäen suunniteltu tuulipuisto alueineen on keskeisessä roolissa. Huolimatta talousmetsäpainotteisesta alueesta se on silti erityislaatuinen niin kasviston kuin eläimistön osalta, joka minulle retkeilijänä on merkityksellistä. Tuulivoimapuiston vaikutus luontoon on myös YVA-yhteenvedon pohjalta heikentävä. 4. Hattulan kunnan vetovoima, jota tavallaan voin tarkastella kuitenkin paluumuuttajana ulkopuolisin silminkin, vähenee. Sekä kulttuuristen arvojen että luontovaikutusten osalta suunniteltu Tuulipuisto ei vahvista niitä vaan heikentää. Hattulan kunnan rikas historia voidaan hankkeen osalta nähdä olevan uhattuna. Yhteiskunnallisesti sähkötuotannon haasteita ei suunnitelmalla ja sen toteuttamisella ratkaista. 5. Tuulivoimapuistojen päästöjen tutkimuksen vähäisyydestä huolimatta tiedetään esim. mikromuovipäästöjen olevan ilmeisiä. Äänihaitat, tiestöjen uudistamiset, näköhaitat ja erämaa-alueen muutos tuotantoalueeksi ovat kiistattomia, esim. maisemavaikutusten osalta. 6. Haittojen arviointi suhteessa kunnan mahdollisiin hyötyihin ei myöskään käy ilmi ympäristövaikutusten arvioinnissa riittävässä määrin. Tuulivoiman hyödyt eivät myöskään realisoidu kuntalaisten hyväksi suoraan. 7. Rakennetun tuulivoimapuiston jälkeen haittojen pienentäminen on erittäin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Muutos on pysyvä Hämeen järviylängölle. Erittäin suuri on vahinko silloin, jos Niinimäen hankkeen hyväksyminen johtaa myös kahden muun viereisen hankkeen toteutumiseen. Vetovoimaisuus kulttuuri- ja luontokohteena on tällöin katoava myös laajemmassa mittakaavassa.	3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.19 5. Katso vastine kohta 1.20 sekä 1.4 6. Katso vastine kohta 1.15 7. Katso vastine kohta 1.15
--	---	--

	8. Nurinkurista suunnitelmassa on, että se ei ole kuntalaisten aloitteesta käynnistynyt. Tässä suhteessa ympäri Suomea vireillä olevat hankkeet ovat ikään kuin hakuammuntaa sijoittajien tarpeiden tyydyttämiseksi riippumatta mitkä ovat hankkeen kokonaisvaikutukset kuntalaisten näkökulmasta. 9. Henkilökohtaisesti myös tunnistan kunnan päätöksenteossa ongelman. Suunnitelman kohdistuessa tänne, esim. Myllykylään, se ei kovinkaan vaikuta isoon osaan päätöksentekijöitä, kun se ei sijaitse heidän näköpiirissä pohjoisessa Hattulassa. Hattulan kunnan rikkaus on hiljainen erämaa-alue, ei suinkaan tuulipuisto. Kysymys on vain, kuinka hyödyntää pääomaa, jollaisena hiljainen erämaa-alue kannattaa nähdä. 10. Lopuksi: Väärälammen turvesuon käyttö on elinkaarensa lopussa. Vaihtoehtoina käytön loppumiselle on monia. Alueen hyödyntämistä voidaan tarkastella ennallistamisen kannalta mm. lintujen pesimätarkoitukseen, luontomatkailuun, tai uusiutuvan energian tuotantoon auringon avulla, jonka ympäristövaikutukset ovat tyystin erilaiset. Aluehan on jo tavallaan pilattu ja aikanaan vaikutuksia myös oikeusteitse käsitelty. Uusien vakavien ympäristövaikutusten käsittely oikeusteitse ei liene enää tarpeellista. 11. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	8. Katso vastine kohta 1.10 9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.11 11. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 75 1 henkilö	1. Oheisessa liitteessä mielipiteeni koskien Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnosta. Diaarinumero HAMELY/483/2023 (liitteen sisältö myös tekstinä allekirjoituksen alla). Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttuaja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide	1. Katso vastine kohta 1.17

	otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. Kiitos jo etukäteen ja aurinkoista kevättä! 2. Mielpide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Kunnanvaltuuston käsittelyyn tuleva tuulivoimayleiskaavan luonnos uhkaa tuoda mukanaan useita kielteisiä vaikutuksia, joita ei voida sivuuttaa. Listaan alla mielestäni tärkeimpiä. Olen aktiivisesti renkajärvellä käyvä vapaa— ajan asukas kolmannessa polvessa. Vapaa-ajan asuntomme sijaitsee xxxxx, jonka rantatontilta avautuu upea luonnonmukainen järvimaisema. Tämän idyllisen näkymän saattaa tulevaisuudessa täyttää toistakymmentä 300 metristä luonnotonta tuulivoimalaa. Järjetöntä. 3. Ympäristövaikutukset. Vaikka tuulivoima ei tuota suoria hiilidioksidipäästöjä, sen rakentaminen ja ylläpito kuormittavat ympäristöä. Tuulivoimalat vaativat laajoja maa-alueita, mikä johtaa metsien ja muiden luonnonympäristöjen häviämiseen. Tämä voi aiheuttaa merkittäviä muutoksia paikallisiin ekosysteemeihin ja eläimistöön. Lisäksi tuulivoimaloiden rakenteet ja niiden aiheuttama melu voivat häiritä alueen lintujen ja muiden eläinten elinympäristöjä. Renkajärven lintukanta on varsin monimuotoinen ja kuikkien laulanta on lähes tunnuksenomainen piirre renkajärvelle. 4. Terveyshaitat. Tuulivoimaloiden lähellä asuvat ihmiset voivat kärsiä useista terveyshaitoista. Melu ja matalataajuinen infraääni voivat aiheuttaa unihäiriöitä, päänsärkyä ja muita stressiperäisiä oireita. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että tuulivoimaloiden aiheuttama melu voi vaikuttaa negatiivisesti ihmisten hyvinvointiin ja elämänlaatuun, erityisesti silloin, kun asuinalueet sijaitsevat lähellä voimaloita. Renkajärvellä vallitsee tyypillisesti ihana luonnonrauha ja luonnottomia ääniä on vähäisesti. Samaan aikaan vesistö kuljettaa ääniä pitkiäkin matkoja. Ei ole tavatonta kuulla vastarannalla käyty keskustelu tai kuulla kilometrien päässä ajavan kuorma-auton moottorin hurina tonttimme rannassa.	2. Katso vastine kohta 1.1 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.2
--	---	---

	5. Taloudelliset näkökohdat. Tuulivoiman kannattavuus ei ole itsestäänselvyys. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja ylläpito vaativat suuria investointeja, ja niiden tuottama energia on riippuvainen tuuliolosuhteista, jotka vaihtelevat suuresti. Tämä tarkoittaa, että tuulivoima ei välttämättä ole luotettava ja kustannustehokas energianlähde pitkällä aikavälillä. Tässäkin mielessä varmasti Niinimäkeä parempi alueita löytyy maastamme. Lisäksi tuulivoimaprojektit saattavat vaatia julkista tukea, mikä rasittaa kunnan taloutta. Mielestäni kaiken oleellisen asiasta kertoo se, että erillinen yritys hoitaa (=lobbaa) ensin lupaprosessit kuntoon, jonka jälkeen käärii voitot myymällä ”projektin” eteenpäin. Resursseiltaan lähes rajattomat globaalit jättiyritykset tulevat sitten tekemään tuottoa sijoitetulle pääomalleen. Ei heitä loppukädessä kiinnosta kuin tuotot tahoillensa. Kaikki mahdolliset ongelmat tulevat kaatumaan kunnan ja maanomistajien niskaan. 6. Maisemalliset vaikutukset. Tuulivoimalat eivät ole esteettisesti millään tapaa miellyttäviä, ja ne pilaavat kauniita maisemia ja kulttuurisesti arvokkaita alueita. Korkeat ja näkyvät rakenteet muuttaisivat merkittävästi alueen visuaalista ilmettä. Minulle ja monelle muulle alueen asukkaalle renkajärven luonnonmaisemat ja rauhallinen ympäristö ovat tärkein syy omistaa mökki nimenomaan renkajärveltä. Itselleni tärkein asia on rauhallinen järvimaisema. Projektin toteutuessa rannastamme ei voisi katsoa mihinkään suuntaan järvelle näkemättä tuulivoimalaa. On aivan absurdia väittää, että luonnonmaiseman radikaalilla muutoksella luonnottomaksi teollisuusalueeksi ei olisi merkittävää vaikutusta alueen viihtyvyyteen sekä kiinteistöjen ja tonttien arvoihin. En usko, että kukaan haluaa vapaa-ajan asunnollaan tuijottaa tuulivoimaloita — Ei edes Myrsky Energian lobbari. 7. Yhteenveto. Tuulivoimayleiskaavan luonnoksen hyväksyminen kunnanvaltuustossa olisi jättimäinen virhe, joka voi johtaa merkittäviin ympäristö-, terveys-, talous- ja maisemahaittoihin. Täten esitän, että tuulivoimahankkeen edistäminen keskeytetään ja haudataan järjenvastaisena em. asioihin	5. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.19 6. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.14 7. Katso vastine kohta 1.1
--	--	--

	perustuen. Kunnan asukkaiden ja vapaa-ajan asukkien hyvinvointi sekä ympäristön suojelu on asetettava etusijalle. 8. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	8. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 76 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Kunnanvaltuuston käsittelyyn tuleva tuulivoimayleiskaavan luonnos herättää suurta huolta monista eri näkökulmista. Pidän tärkeänä tuoda esiin seuraavat seikat, jotka mielestäni osoittavat, miksi hanketta ei tule viedä eteenpäin. Olen viettänyt vapaa-aikaani Renkajärven rannalla noin 13 vuoden ajan puolisoni ja hänen sukunsa kanssa. Vapaa-ajan asuntomme sijaitsee xxxxxx, jonka rantatontilta avautuu upea ja rauhallinen järvimaisema. Tämä idyllinen näkymä on merkittävä osa alueen viehätystä ja syy siihen, miksi ylipäättään olemme kiintyneet juuri tähän paikkaan. Tulevaisuudessa tätä näkymää saattaa hallita yli kymmenen, jopa 300 metriin kohoavaa teollista tuulivoimalaa. Ajatuskin tuntuu täysin epärealistiselta ja luontoarvot sivuuttavalta. 2. Ympäristövaikutukset. Vaikka tuulivoima itsessään ei tuota hiilidioksidipäästöjä, sen rakentamisella ja ylläpidolla on merkittävä ympäristökuorma. Laitokset vievät suuria maa-alueita ja aiheuttavat väistämättä muutoksia luontoon ja eläimistöön. Metsäalueiden katoaminen, melu ja rakenteiden vaikutus maisemaan heikentävät monimuotoista paikallista ekosysteemiä. Renkajärvi tunnetaan rikkaasta linnustostaan, ja esimerkiksi kuikkien kutsuva ääni kuuluu erottamattomasti järven luonteeseen. Tuulivoimalat häiritsisivät tätä herkkää tasapainoa merkittävästi. 3. Terveyshaitat. Useat tutkimukset ovat osoittaneet, että tuulivoimaloiden melu ja matalataajuinen infraääni voivat aiheuttaa ihmisille terveydellisiä	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.2

	haittoja, kuten unihäiriöitä, päänsärkyä ja stressiperäisiä oireita. Renkajärvellä luonnonrauha on olennainen osa alueen viehätysvoimaa – järven pinnalla äänet kantavat pitkälle, ja on tavanomaista kuulla esimerkiksi vastarannan keskustelu tai kaukaisen ajoneuvon ääni. Tässä ympäristössä keinotekoiset äänet korostuvat entisestään ja voivat merkittävästi heikentää viihtyisyyttä. 4. Taloudelliset näkökohdat. Tuulivoimaloiden rakentaminen on kallista ja tuotanto riippuvaista vaihtelevista sääolosuhteista. Investoinnit voivat olla kunnalle taloudellinen taakka, ja usein hankkeet nojaavat vahvasti julkiseen tukeen. Kriittistä tarkastelua ansaitsee myös hankeprosessin rakenne – usein erillinen yritys varmistaa lupaprosessit, myy hankkeen eteenpäin suurille toimijoille, jotka puolestaan tavoittelevat tuottoja sijoitetulle pääomalleen. Vastuut ja mahdolliset ongelmat jäävät kunnan ja alueen asukkaiden kannettaviksi. Onko tämä todella linjassa Hattulan pitkäjänteisten arvojen kanssa? 5. Maisemalliset vaikutukset. Tuulivoimaloiden vaikutus maisemaan on kiistan. Ne ovat korkeita, teknisiä rakenteita, jotka eivät istu luontevasti järvimaisemaan. Renkajärven rauhallinen ja esteettisesti arvokas ympäristö olisi pysyvästi muuttunut. Meille vapaa-ajan asunnon omistajille luonnonläheisyys, näkymä järvelle ja hiljaisuus ovat tärkeimpiä arvoja. Jos hanke toteutuu, ei tontillamme voisi enää katsoa järvelle ilman, että horisontissa kohoaa valtava teollinen rakenne. On epäuskottavaa väittää, ettei tällaisella muutoksella olisi merkittävää vaikutusta alueen houkuttelevuuteen ja kiinteistöjen arvoihin. 6. Yhteenveto. Niinimäen tuulivoimayleiskaavan luonnoksen hyväksyminen olisi vakava virhe. Hankkeen seuraukset näkyisivät laajasti ympäristössä, asukkaiden hyvinvoinnissa, kunnallisessa taloudessa ja maisemallisessa viihtyvyydessä. Toivon, että kunnan päättäjät ottavat tämän huomioon ja keskeyttävät hankkeen etenemisen. Alueen luonnon ja yhteisön hyvinvointi ansaitsee tulla asetetuksi etusijalle. 7. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Pyydän myös, että minulle toimitetaan kunnan perusteltu vastine mielipiteeseeni sähköpostitse tai postitse	4. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.19 5. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.14 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	hyvissä ajoin ennen kaavan viemistä kunnanhallituksen ja -valtuuston käsitte-lyyn. Lisäksi pyydän saada tiedon mahdollisesta kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	
Mielipide 77 1 henkilö	1. Liitteenä mielipiteeni koskien Niinimäen tuulivoimahankkeen osayleiskaa- vaa. Lähetän liitteen varmuuden vuoksi kahdessa vaihtoehtoisessa muo- dossa. Tiedostojen sisältö on sama. Mielipide liittyy 12.3.julkaistuun kuulutuk- seen (mpsuhattula—julkaisu.triDlancloud.fi/ktwebscr/kuulattn tweb.htm?id=69911). Julkaisettehan vastineraportissa yksityishenkilöiden mie- lipiteet ilman henkilötietoja. 2. Niinimäen tuulivoimahanke, Hattula, Hämeenlinna. Koska hankkeeseen liit- tyvä YVA-selostus liitteineen on osin kaava-aineistoa kattavampi, mielipide pohjautuu kaava-aineiston lisäksi YVA-selostukseen sekä kaavoituksen ja YVA-menettelyn taustatiedoksi tuotettuihin selvityksiin. Kaava-aineistoa on tarkasteltu siltä osin kuin se eroaa YVA-selostuksesta. 3. Luonto. Alueella on havaittu lajeja, jotka luokitellaan sensitiivisiksi. Näiden selvitysten ollessa vain viranomaiskäyttöön suunnattuja, niiden toteutustapaa ja tuloksia on paikallisten asukkaiden ja loma-asukkaiden mahdotonta arvi- oida. Toivon, että viranomaisrooleissa toimivat tahot kiinnittävät näiden selvi- tysten ja johtopäätösten tarkasteluun erityistä huomiota. Julkisessa luontosel- vitysraportissa kuvataan maastotöiden toteuttamisajankohdat, maastotyöpäi- vien olosuhteet ja maastossa tarkistetut alueet. Kuvaukset ovat tarkkoja ja an- tavat valtaosin hyvän kuvan käytetyistä metodeista. Epävarmuustekijöitä on nostettu esiin, ja nämä on hyvä huomioida etenkin, jos suunnitelmat muuttuvat YVA-prosessin päätyttyä. Lintuja koskien on lisäksi hyvä huomioida, että maastotyöt on tehty vuosina 2023 ja 2024, jolloin myyräkannat ovat olleet al- haiset tai maltilliset. Myyräkannat vahvistunevat alueella vasta vuoden 2025 aikana. Hankealueen lähiympäristössä, muun muassa Renkajärvellä ja Taka- järvellä, esiintyy varsin runsaasti luontoselvityksessäkin havaittuja kuikkia ja kaakkureita. Millaisen törmäysriskin tuulivoimalat ja sähkönsiirtolinjat aiheutta- vat näille lajeille? Voimaloiden aiheuttama häiriö karkottaa kuikkia ilmeisesti –	1. Katso vastine kohta 1.17 2. Katso vastine kohta 1.10 3. Katso vastine kohta 1.3

YVA-selostuksesta päätellen – varsin laajalla alueella, joten voidaan todeta, että lähijärvillä kuikkien olosuhteet heikkenevät. YVA-selostuksessa kerrotaan, että kuikat saalistavat pesimäjärvellään. Saalistavia kuikkia esiintyy ainakin Renkajärvellä varsin runsaasti, mistä voitaneen päätellä, että kuikkia myös pesii siellä. Kaakkureihin kohdistuvia vaikutuksia on käsitelty viranomaisliitteessä, joten muiden kuin viranomaisten on mahdotonta arvioida niihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin täsmällisyyttä ja vaikutusten merkittävyyttä. Alueella esiintyy myös runsaasti kurkia, minkä voi havaita varsinkin loppukesästä ja syksyllä alueen äänimaisemassa. YVA-selostuksessa kerrotaan voimaloiden karkottavan kuikkia varsin laajalta alueelta, minkä lisäksi niille aiheutuu tärmäysriski. Alueella vuosien mittaan tekemieni havaintojen perusteella sanoisin, että kurkiin kohdistuvat vaikutukset kasvavat YVA-selostuksessa esitettyä suuremmiksi. Vaikutukset saattavat olla merkittäviä. Seudulla liikkuu myös sääksiä. Lajia ei kuitenkaan ole valittu painotettavaksi päiväpetolintuselvityksessä, eikä julkinen luontoselvitys anna riittävää kuvaa siitä, kuinka ja millä laajuudella sääksien pesimä- ja saalistusolosuhteita on tarkasteltu. Prosessin kuvauksen perusteella on keskitytty hankealueen tarkkailuun, eikä alueen ulkopuolella ole ilmeisesti tehty maastotöitä. Erityisesti sääksen osalta on tärkeää tarkastella myös hankealueen ympäristöä laajemmin. Sääksisäätiö suosittelee asutun sääksenpesän ja rakennettavan tuulivoimalan väliseksi minimietäisyydeksi 2000 metriä. Onko sääksen pesäpaikkoja tutkittu tällä etäisyydellä voimalapaikoista tai hankealueen rajasta? Voimaloiden paikat voivat vielä kaavoituksen yhteydessä muuttua hankealueen sisällä, joten tarkastelussa kannattaa huomioida mahdolliset muutokset. Voidaanko olla varmoja siitä, ettei sääksiä pesi hankealueen lähistöllä ja etteivät sääkset saalista Renkajärvellä tai Takajärvellä ja etteivät niiden ruokailulennot vie hankealueen läpi? Viimeisimpänä seurannassa olleiden Hämeen satelliittisääksien (erityisesti Sten ja Ilpo) muuttoreitit ja päätepisteet vievät lähelle hankealuetta. Luontoselvityksen tulosten perusteella riskikorkeudella arvioitiin lentävän varsin runsaasti eri lintulajeja. Hanke aiheuttaa haittaa etenkin alueella viipyvälle

	ja sen kautta muuttavalle lintulajistolle. YVA-selostuksessa ei esitetä konkreettisia toimia tuulivoimaloiden aiheuttaman törmäysriskien ehkäisemiseksi – lieventämistoimia on nimetty ainoastaan voimalinjojen osalta. Tämä on puute ja tulee huomioida kaavoituksen yhteydessä. YVA-selostuksessa kerrotaan, että osa linnustoon kohdistuvista kielteisistä vaikutuksista voi kasvaa merkittäviksi (suuri ---). Hieman harhaanjohtavasti selostuksen leipätekstissä on korostettu vain ne kohdat, joissa merkittäviä vaikutuksia ei arvioida syntyvän. Jos tämän tyyppisiä tiettyjen tekstinosien korostuksia tehdään, on ne syytä merkitä puolueettomasti. Osioiden loppuissa olevat taulukot ovat havainnollisia. Vaikka on kustannussyistä tavallaan ymmärrettävää, että linnustoselvityksiä toteutettiin vain hankealueella, lintujen elinpiirit huomioiden selvitysalueen rajaaminen näin aiheuttaa epävarmuutta tulosten tulkintaan. Tämä mainitaan myös YVA-selostuksessa. Esimerkiksi metsäkanalintuihin kohdistuva häirintävaikutus ja sääksiin kohdistuva törmäysvaara saattavat olla arvioitua merkittävämpiä, kun huomioidaan myös hankealueen ulkopuoliset alueet. 4. Itse lintujen olosuhteiden lisäksi suunnittelualue ja sen lähialueet ovat varsin otollisia paikkoja lintujen tarkkailuun ihmisten näkökulmasta. Tämä tulee muuttumaan, mikäli voimalahanke toteutetaan. 5. Luontoasiantuntijoille kannattaa saattaa tiedoksi, että hankealueen lähistön pihapiireissä on havaittu saalistelevia lepakoita. On todennäköistä, että ainakin osa rakennuksista toimii lepakoiden levähdyspaikkoina. YVA-selostuksessa kerrotaan, että kaikkea passiivitalentimien tietoa ei saatu muistikorttigelman vuoksi tallennettua. Olivatko tallentimet toimintakunnossa mainitun 12 yön ajan, vai lyhyemmän aikaa? Kuinka pitkältä ajalta tallentimista olisi kuulunut saada dataa, ja voidaanko aineistoa pitää luotettavana, jos toimintahäiriö osui hämärempien (heinäkuisten) öiden ajalle? Kuten alueen nykytilan kuvauksessa kerrotaan, alueelle on syntynyt vuonna 2024 susireviiri ja ennen tätä alue on kuulunut ajoittain toiseen reviiriin. Kirjoitushetkellä huhtikuussa 2025 vaikuttaa siltä, että suunnittelualueella liikkuu susia myös tänä vuonna: sekä viimeisen viikon että viimeisten kahden kuukauden ajalta havainnot	4. Katso vastine kohta 1.9 5. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	keskittyvät juuri hankealueelle ja sen lähiympäristöön. Luonnonvaratieto-palvelun mukaan alueelta on tehty useita varmistettuja havaintoja. Koska reviiri on uusi, eikä sen ydinosa ole mahdollista arvioida yhden vuoden perusteella, on asiaan syytä palata, kun vuoden 2025 tiedot täydentyvät. Jos YVA-selostusta ei enää täydennetä, asia tulee huomioida kaavoituksessa. 6. Kuten luontoselvityksessä kerrotaan, ainakin sähkönsiirtoreiteiltä tavattiin huomionarvoisia lajeja, joita ei olisi pelkän karttatarkastelun perusteella havaittu. Hankealueella ja sen ympäristössä voi esiintyä huomionarvoista lajistoa, jota ei vielä tunneta. Jos voimalapaikkoja tai alueelle rakennettavaa tietä siirretään suunnittelun myöhemmissä vaiheissa, on kaavamenettelyn yhteydessä tärkeää suorittaa tarvittaessa maastotarkastukset myös näille alueille. 7. Luontoselvitysraportissa kerrotaan, että alueen metsä alkaa paikoin olla sen verran vanhaa ja luonnontilaisen kaltaista, että se voisi soveltua METSO-ohjelman kohteiksi. Kiitän selvittäjiä asian nostamisesta esiin. Omat havaintoni hankealueen ja sen lähiympäristön metsistä ovat saman suuntaisia: osa aikanaan talousmetsänä hoidetuista metsistä on saanut kasvaa siten, että alueella esiintyy melko monipuolistakin kasvillisuutta, alueelle on jätetty lahopuita ja pystyyn kuolleita puita, ja alueella esiintyy melko runsaasti lajistolle arvokasta haapaa. 8. Pintavedet. Lähimmät järvet, Renkajärvi ja Takajärvi, ovat ekologiselta tilaltaan erinomaisessa kunnossa. Järvien vedenlaadun eteen on nähty runsaasti vaivaa, eikä järvien ekologista tilaa tule vaarantaa. Tuulivoimatoimijan on varmistuttava siitä, ettei hanke aiheuta lähivesistöille riskejä. 9. Voimaloiden etäisyys tiestöön. Osa voimaloista sijaitsee lähellä olemassa olevaa tiestöä. Voimaloiden tulee sijaita kaatumisetäisyyden päässä teistä, minkä lisäksi tulee varmistaa, ettei kulkijoille aiheudu esimerkiksi jäänheittovaaraa. 10. Melu. YVA- tai kaavaselostuksessa ei arvioida sitä, kuinka paljon hanke supistaisi maaseutumaista hiljaista aluetta ja vaikuttaisiko se luoteen	6. Katso vastine kohta 1.16 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.3 9. Katso vastine kohta 1.12 10. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	suunnalla sijaitsevaan luonnonrauha-alueeseen. Eteläisessä Suomessa hiljaiset – etenkin luonnonrauha-alueet –ovat käymässä vähiin, ja hiljaisten alueiden säilyttämisestä olisi syytä käydä laajempaakin keskustelua. Keskustelua on hyvä aloittaa jo tämän hankkeen osalta, vaikka laajempi keskustelu käytäneen maakunnallisella tai valtakunnallisella tasolla. 11. Välke. Välkeselvityksen mukaan Saksassa ja Ruotsissa annetut suositusarvot ylittyvät hallinnoimallani kiinteistöllä sekä vaihtoehdossa 1 että vaihtoehdossa 2. Ylityksiä tulee useilla muillakin lähialueen asunnoilla ja loma-asunnoilla. Suositusarvot ylittävää välkettä aiheuttavien voimaloiden kokoa tai sijaintia on syytä muuttaa tai tarvittaessa voimalat poistaa suunnitelmasta. Välkevaikutusten lieventämisessä ei voida vedota siihen, että asuntojen ja voimaloiden välissä kasvaa metsää. Alueen puusto on pääasiassa talousmetsää, ja puusto saatetaan siten kaataa. Jos puuston suojaavaan vaikutukseen vedotaan, onko hanketoimija valmis ostamaan tai vuokraamaan voimaloiden ja asutuksen väliset metsäalueet ja sitoutumaan olemaan hakkaamatta niitä voimala-alueen toiminnan aikana? 12. Maisema. Maisemavaikutusten arvioinnin tueksi tuotettu havainnekuva-kooste on helppolukuinen. Havainnollisuutta auttavat erityisesti kunkin havainnekuvan yhteydessä olevat kartat, joihin on merkitty niin kuvauspiste kuin kuvaussuunta. Kuvauspisteet ovat pääsääntöisesti hyvin valittuja, joskin Vuohiniemen kylän kuva olisi kannattanut ottaa hieman idempää. Nyt rukoushuoneen taustalla olevat puut peittävät lähimmät voimalat, vaikka ne erittäin todennäköisesti näkyvät viljelysalueen yli muualta kylän alueelta tarkkailtuna. 13. YVA-selostuksessa tai kaavaselostuksessa ei kerrota, mitä perinnebiotooppiaineistoa on hyödynnetty ja miten perinnebiotoopit/-maisemat on huomioitu arvioinnissa. Metsähallituksen ylläpitämää perinnebiotooppiaineistoa on päivitetty vielä vuoden 2024 aikana. Päivitetyt tiedot on syytä tarkistaa ja vaikutusten arviointia tarvittaessa täydentää, jos vaikutusalueelle osuu perinnebiotooppeja.	11. Katso vastine kohta 1.7 12. Katso vastine kohta 1.4 13. Katso vastine kohta 1.4
--	--	--

	14. Pyydän myös huomioimaan vaikutusten arvioinnissa, että suunnittelualue- etta ympäröivä metsä on pääosin talousmetsää. Tuulivoimaloille voi avautua uusia näkymiä, mikäli alueella toteutetaan avohakkuuta. Maisemavaikutusten arviointi nojaa nykytilanteeseen. Miten voidaan varmistua, etteivät vaikutukset kasva merkittäviksi myöskään tuulivoima-alueen toiminnan aikana? Esimer- kiksi maakunnallisesti arvokas Vuohiniemen kylä sijaitsee niin lähellä voima- loita, että puuston muuttuessa myös vaikutusten merkittävyys voi kasvaa huo- mattavasti. 15. Tuulivoimatoimija. Tuulivoima-alueen toteuttaja aikoo ilmeisesti myydä tuulivoima-alueen sen valmistuttua. Miten varmistutaan siitä, että tuleva omis- taja toimii vastuullisesti? Vaarana on, että tuulivoima-alue päättyy ulkomaiseen omistukseen, jolloin sen hyödyt päätyvät ulkomaille ja Suomeen jäävät lähinnä haitat. Mikäli uudella omistajalla ei ole siteitä Suomeen tai sopimuksellista vel- voitetta toimia vastuullisesti, ei sillä välttämättä ole intressiä minimoida voi- mala-alueen aiheuttamia vaikutuksia. Esitän, että voimala-alueen siirtyessä omistajalta toiselle, sopimuksessa velvoitetaan huomioimaan muun muassa YVA-selostuksessa esiin nostetut ja edellä esitetyt kaavoituksen yhteydessä huomioitavat riskitekijät.	14. Katso vastine kohta 1.4 15. Katso vastine kohta 1.10
Mielipide 78 1 henkilö	1. Huomautukset Hattulan Niinimäen tuulivoimayleiskaavaluonnokseen ja vaihtoehtoesitys. Etelä- Hattula muodostaa järvineen aivan erinomaisen alu- een myös ja nimenomaan pysyväille asumiselle, ja tämä kannattaa toden te- olla hyödyntää Hattulan kunnan elinvoiman lisäämisessä epävarman tuulivoiman sijaan. 2. Kun tuulivoimaloita pystytetään nyt ympäri Suomea, sähkön nollahinta te- kee tuulivoimasta kannattamatonta. Pohjanmaan rannikkokuntien tuulivoima- loista jo nyt 10–40% havaintojeni mukaan seisoo, kun on tuulta ja sähkön pörssihinta lähentelee nollaa. Näen kiikarillani 75 tuulivoimalaa Raahen-Pyhä- joen suunnilla, ja olen niitä kirkkaalla ilmalla voinut mielenkiinnosta seurata. 3. Hattulan kunta sijaitsee Helsingin, Turun ja Tampereen kasvukolmion yti- messä maakunnan pääkaupungin Hämeenlinnan vieressä, suoraan	1. Katso vastine kohta 1.11 2. Katso vastine kohta 1.19 3. Katso vastine kohta 1.11

	moottoritien varressa. Kasvun edellytykset ovat siis ihanteelliset. Hattula ei siis ole mikään syrjäseudun kuihtuva kunta, joka viime toreissaan turvautuu tuuli-voiman hankekehittäjien innolla joka kunnassa ylipuhein mainostamiin kiinteistöverotuloihin. 4. Jotka tulot hiipuvat loppua kohti kuitenkin, ja loppuvat voimaloiden käyttöiän päättyessä. Ja voimaloiden purku ja roskat jäävät maanomistajan tai viime kädessä köyhtyneen kunnan kustannettaviksi, kun hanke on myyty aikoja sitten ulkomaisille pääomasijoittajille, kuten Hattulassakin on ilmeisesti jo tehty. 5. Myrsky Energia on esitellyt Hattulassakin kuten muissa kunnissa aina hankettaan kotimaisena yhtiönä, jossa Myrsky hoitaa kaiken alusta loppuun, purkamiseen asti. Näin ainakin yleisötilaisuudessa esitellyn kaavion ja Myrskyn edustajien mukaan piti olla. Nyt on ilmennyt muuta. Yhtiö yhtiön päälle. Ja orna pääoma menetetty. Kaikki perustuu siis velkarahalle. Josta maksettiin jo osinkoja omistajille... Myrskyllä on nettisivujensa mukaan noin 50 hanketta ympäri Suomea, eikä yhtään rakennettua tuulivoimalaa pystyssä. Kävin ne kaikki läpi. Osa on aivan alkutekijöissään. Rahaa kyllä palaa selvityksiin. Hankeyhtiö tyypillisesti rahastaa erillisiksi yhtiöiksi perustamansa hankkeet myymällä ne ulkomaisille sijoitusrahastoille viimeistään sitten kun yleiskaava on hyväksytty. Ja maanomistajat on sidottu ainakin 30 vuodeksi vuokrasopimuksiin ilman varmuutta vuokratuloista. Kun se on sidottu tuulivoimalan tuotantoon. Siirtokelpoinen vuokrasopimus on kiinnityskelpoinen, ja kiinnittämällä vuokrasopimus, pelkkää vuokrasopimusta vastaan vuokraisäntä saa lainaa. Jonka ottaja on vaikka Sveitsissä. 6. Ympäristövaikutusten arvioinnissa havaittujen lukuisten kielteisten vaikutusten vuoksi on syytä ottaa esille sellainen asumiseen ja veronmaksajiin pohjautuva terve ja varmasti toimiva vaihtoehto, joka tuottaa paremmat, pysyvät ja jatkuvasti kasvavat verotulot Hattulan kunnalle. 7. Tämä perustuu siihen, että suomalainen haluaa asua omakotitalossa järven rannalla. Rantatontti puhtasvetisen järven rannalla on sellainen Hattulan veto-voimatekijä, että se kannattaa hyödyntää kasvukolmion ytimessä mieluummin	4. Katso vastine kohta 1.19 5. Katso vastine kohta 1.10 6. Katso vastine kohta 1.15 7. Katso vastine kohta 1.11
--	---	---

	kuin että poistetaan koko Etelä-Hattulasta vuosikymmeniksi tämä houkutus tuulivoimaloilla, joita ihmiset kavahtavat. Tämä on havaittu Pohjanmaan rannikolla, jonne on tehty jo paljon tuulivoimaloita liian lähelle asumista. Ihmiset vastustavat lisätuulivoimaa, kun on jo kokemusta. Papereillahan kaikki vaikutti hyvältä, ei haittoja... 8. Esitänkin kunnalle kokeneena arkkitehtina, kaavoittajan ja entisenä rakennustarkastajana seuraavaa: 1. Hyödynnetään tämän vuoden alussa voimaan tulleen uuden rakentamislain mahdollisuutta, että myönnetään 10 vuoden väliaikainen rakentamislupa kaikille loma-asuntojen omistajille, jotka sellaisen haluavat. Tällaisessa väliaikaisessa luvassa ei tarvitse noudattaa kaikkia uudisrakentamisen vaatimuksia. Kun loma-asunto on saanut tämän tilapäisen tarkennusluvan, kunnassa rekisteröity pysyväan asuminen, asukas voi muuttaa siihen kirjansa. Tämä tuo nopeasti kunnan kirjoilla olevia asukkaita. Tällöin verotulot tulevat naapurikaupunkien sijaan Hattulaan. Kaupunkiasunto jääkin silloin talvimökiksi. Kunta käynnistää rantayleiskaavojen muutoksen, millä mahdollistetaan tonttien käyttö vaihtoehtoisesti pysyväan tai loma-asuminen. Merkintänä esimerkiksi RAO Loma-asuntojen ja erillispientalojen alue. Kunta alkaa aktiivisesti markkinoida tätä väliaikaisen rakentamisluvan mahdollisuutta loma-asuntojen omistajille. Tämä mahdollisuus johtaa siihen, että koeasumisen jälkeen ihmisille tuleekin halu investoida enemmänkin tähän pysyvää asuminen. Tämä tuo enemmän työtä paikallisille kuin tuulivoimaloiden pystytys, johon erikoismiehet tulevat pystytyksen ajaksi muualta. 9. Tuulivoimayleiskaava on vielä pitkässä kuudessa. Niin pitkässä ettei selasta löydy koko Hämeestä. Miksi näin? Yva-selostuksessa oheisselvityksiin on erittäin paljon puutteita: Ely-keskuksen antamassa perusteellisessa yhteysviranomaisen lausunnossa 31.5.2024 Niinimäen tuulivoimahankkeen yva-ohjelmasta oli lukuisia tulee-selvitettäviä. Siis ei tulisi. Näissä on iso ero. Läheskään kaikkia tulee- kohtia ei ole selvitetty, selviää kun vertasin lausunnon tulee- kohtia nyt saatuun lopulliseen YVA-selostukseen. Se on lopullinen ympäristövaikutusten arviointiselostus, ei siis enää luonnos jota täydennetään.	8. Katso vastine kohta 1.11 9. Katso vastine kohta 1.10
--	--	---

	En näitä yksityiskohtapuutteita nyt lähde edes luettelemaan, niitä on niin lukuisia. 10. Joitakin selviä ja oleellisia virheitä yva-selostuksessa osaraportteineen on: Maisemavaikutukset. Maisemaselvityksen kuvapanoraamat ovat tarkoituksella aivan liian pienikokoiset ja antavat kuvavalinnoillaan aivan liian vaatimattoman käsityksen tuulivoimaloiden koosta ja hallitsevuudesta. Luonnossa tuulivoimalat näkyvät ainakin 4 kertaa niin isoina kuin pikkuruisissa laajapanoraamakuvisa. 11. Asun itse kesäisin Hattulassa mökillä, ja talvisin Oulussa 3,4 kilometrin päässä Oulun Vihreäsaaren matalasta 1 MW koetuulivoimalasta, jonka kokonaiskorkeus (86m, naselli 50 m). on vain vähän yli neljäsosa nyt Niinimäkeen suunnitelluista 300-metrisistä voimaloista. Olen siis kokemusasiantuntija maisemavaikutuksiin. Kun vertaan maisemaselvityksen kuvasovituksia noin 3 km päästä kuvatuista kohdista silmin itse joka päivä nähtävään myllyyn, niin sanon suoraan, että maisemaselvityksen kuvilla huijataan katsojaa ja viranomaisia ja aikanaan valitusviranomaisia raskaasti. Tämä yksi ainoa "lähivoimalamme" on todellakin maisemaa hallitseva maisemahäirikkö. Sitä ei uskoisi, ellei itse näe oman kaupunkikodin ikkunasta. Yöllä punainen villuvalo näkyy ja häiritsee pimeydessä. Saati jos niitä on 12 jatkuvasti pyörivää neljä kertaa korkeampaa myllyä korkealla metsän yläpuolella, lähempänä kuin tämä nyt meitä on. Etenkin siipien pyörimisliike on se, joka aina vain edelleen katseen vangitsee maisemassa. Ja häiritsee. Tavallinen ikkunaani näkyvä telemasto tai SSD-metrinen Ylikiimingin tv-lähetysmastot korkeampana ei häiritse, kun niissä mikään ei liiku. Tämä johtuu ihmisen kehitysevoluutiosta, jossa ihmissilmäkin on ihmisen hengissä pysyäkseen kouliintunut vuosimiljoonien aikana havaitsemaan nimenomaan sen liikkeen, joka poikkeaa ympäristöstä. Piti havaita vaaniva peto ja havaita saaliseläin. Siksi saaliseläinkin ensin jähmettyy paikalleen vaaran havaitessaan. Ja minä katson tätä maisemahäirikköä jatkuvasti lähietäisyydeltä joka päivä ikkunastani. Tuulimyllyn siipien pyörimiseen ei totu koskaan, Aina se vain vangitsee katseen muusta maisemasta.	10. Katso vastine kohta 1.4 11. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	12. Katselukoe. Mökillä käydessäni katsoin Vuohiniemen rukoushuoneesta maisema—ja kultturiympäristöselvitykseen otettua kuvaa (sivulla 91, yläreuna), ja vertasin omin silmin paikan päällä täsmälleen kuvan ottopaikasta, mikä kokoisena rukoushuone näkyy kuvassa ja vertasin suoraan, minkä kokoisena silmä sen samalla paikalla samasta pisteestä näkee. Lähensin selvityksen kuvaa silmää kohti vaiheittain, kunnes rukoushuone näkyi silmään saman kokoisena kuin kuvassa. Kuvaa piti lähentää niin paljon, että etäisyys silmästä oli vain 7 (seitsemän!) senttiä! Vasta silloin rukoushuone näkyi saman kokoisena! Kukaan ei pysty edes katsomaan kuvaa 7 sentin päästä! Silmä ei tarkennu edes näin lähelle. Voitte kokeilla! Tällainen selvitys kuvasovitteineen on siis aivan tietoisesti täysin ihmisiä harhaanjohtava! Arvioi siinä sitten maise-mavaikutuksia pelkän raportin valokuvasovitteiden pohjalta! Kuinka moni edes tajuaa tämän kuvahuijauksen? Paljastui vasta paikan päällä! Tavalliset ihmiset ja luottamusmiehet luottavat kuvasovitteisiin. Totuus paljastuu vasta kun myllyt nousevat. 13. Meluselvitys virheellinen. Meluselvitys on virheellinen ja antaa melu-aluekartoilla todellisuutta paremman ja täysin väärän käsityksen melun ulottumisesta. Taustaksi: Olen itse ammatissani kaavoitusarkkitehtinä tehnyt henkilöauton hintaisella kunnon äänenpainemittarilla paljon melumittauksia kaavoja varten, joten tiedän melun leviämisperiaatteet ja miten niitä mitataan ja miten tuloksia tulkitaan. Ja miten korva on eri mieltä mittarin kanssa, joka laskee keskiarvomelua. Meluhiiput uppoavat keskiarvoon, jota siis mitataan ja kone laskee automaattisesti keskiäänitason. Korva on kuitenkin enemmän oikeassa melun häiritsevyyden suhteen kuin mikään mittari. Melun huiput ja liikenteessä rekkojen äänet korva kyllä havaitsee, ja mittarilla saa huippuarvot mitattua asetuksella nopea. Vaihteleva melu on korvin kuultuna paljon häiritsevämpi kuin tasainen liikenteen humina. Tuulivoimaloiden melu on juuri siksi häiritsevää, kun se vaihtelee. Meluselvitys virheellinen. Meluselvitys on virheellinen ja antaa melualuekartoilla todellisuutta paremman ja täysin väärän käsityksen melun ulottumisesta. Taustaksi: Olen itse ammatissani kaavoitusarkkitehtinä	12. Katso vastine kohta 1.4 13. Katso vastine kohta 1.6
--	--	---

	tehnyt henkilöauton hintaisella kunnon äänenpainemittarilla paljon melumitauksia kaavoja varten, joten tiedän melun leviämisperiaatteet ja miten niitä mitataan ja miten tuloksia tulkitaan. Ja miten korva on eri mieltä mittarin kanssa, joka laskee keskiarvomelua. Meluhuiput uppoavat keskiarvoon, jota siis mitataan ja kone laskee automaattisesti keskiäänitason. Korva on kuitenkin enemmän oikeassa melun häiritsevyyden suhteen kuin mikään mittari. Melun huiput ja liikenteessä rekkojen äänet korva kyllä havaitsee, ja mittarilla saa huippuarvot mitattua asetuksella nopea. Vaihteleva melu on korvin kuultuna paljon häiritsevämpi kuin tasainen liikenteen humina. Tuulivoimaloiden melu on juuri siksi häiritsevää, kun se vaihtelee. 14. Kun maaston vaimennuskertoimeksi on laitettu laskelmissa 0,4, niin tätä vaimennuskerrointa saa käyttää kyllä maantiellikenteen malulaskelmissa, mutta ei korkealla ilmassa olevan melulähteen melulaskelmissa. Tuulivoimalan roottoria voisi verrata potkurikoneeseen tai paremminkin halkaisijaltaan 200—metriseen usean hehtaarin kokoiseen kaiuttimeen, jonka keskipiste on 200 metrin korkeudella metsän yläpuolella. Ja yläreuna 300 metrin korkeudella. Ääni lähtee roottorin siivistä siis laajalta alueelta, eikä pistemäisesti, kuten laskelmaohjelmassa on otaksuttu, Ja ääni tulee suoraan ilmassa roottorista korvaan. Ei muutama väliin sattuva puu sitä vaimenna. Tämä asian kuuluu selvästi, kun nousevan lentokoneen ja helikopterin ääni voimistuu heti metsänrajan yli noustuaan. Oulunsalon lentoaseman ympärillä sen omin korvin huomaa kilometrien päästäkin. Jopa metsässä. Toinen virhe on, että tuulivoimaloiden meluselvityksissä melu lasketaan pistemäisistä lähteistä, joista melu laskentaohjelmassa leviää pallomaisesti joka suuntaan, ja melun energia leviää laajemmalle ja näin ollen melu laskennallisesti vaimenee etäisyyden suhteen nopeammin kuin tieliikenteen viivamaiseksi laskettavasta melulähteestä, jossa melu leviää viivamaisesta melulähteestä kohtisuoraan ylös ja sivuille sylinterimäisesti, ja vaimenee siksi vähemmän matkan suhteen kuin pallomaisen lähteen melu. Näin vaikka jokainen auto on oma liikkuva melupisteensä. Rinnakkain kaarevassa rivissä olevat tuulivoimalat pitää laskea	14. Katso vastine kohta 1.6
--	--	------------------------------------

	kaarevana viivamaisena melulähteenä, ei erillisinä pisteinä. Silloin kaarevan tuulivoimalarintaman vahvistava yhteisvaikutus nimenomaanjärvien suuntaan tulee oikein noteeratuksi laskelmissa. Yhteismelu on isompi kuin laskelmissa. 15. Kolmas virhe on, että 5 dB:n lisäystä ei ole tehty laskentatuloksiin ja siis melualuevyöhykkeisiin, vaikka niin pitää, kun ääni on erityisen häiritsevää eli kapeakaistaista tai impulssimaista. "Jos ääni on erityisen häiritsevää eli kapeakaistaista tai impulssimmaista, lisätään laskenta— tai mittauksituloksiin 5dB ennen asetuksen ohjearvoon vertaamista. Tässä mallinnuksessa laskentatuloksiin ei ole tarvetta lisätä sanktiota, koska lähtötiedoissa ei äänen erityispiirteitä havaittu." (Niinimäen tuulivoimahanke, meluselvitys, Etha Oy 2024) "Erittäisesti haitallista on rakennuksen sisälle kuuluva pienitaajuinen (=matala) ääni, joka vaikuttaa uneen ja lepoon. Pienitaajisuuden lisäksi tuulivoimalan äänen erityispiirteitä ovat äänen kapeakaistaisuus, impulssimaisuus ja merkityksellinen sykintä (amplitudimodulaatio) Erittäispiirteet lisäävät äänen häiritsevyyttä." (Perhon Honkahuhdan tuulivoimameluselvitys. Sweco Oy 2024). Tämä 5 desibelin lisäystarve siis jätettiin aivan tietoisesti ja harhaanjohtavasti nimenomaan pois laskelmista, jotta yli 40 desibelin ulkomelualue ei kartalla ulottuisi asuttuihin taloihin tai loma— asuntoihin! Vaikka 5 desibelin lisäystarve kyllä selostustekstissä havaittiin! Tämä 5 dB:n lisäyshän jo yksinomaan käytännössä tarkoittaa siis, että melualuekartalla kukin melualue siirtyy vääräämättä pykälän verran ulommaksi. Siis nykyisestä 35—40 dB:n alueesta tulee 40—45 dB:n alue, ja nykyisestä 40—45 dB:n alueesta tulee yli 45 dB:n alue. Ja 35—40 dB:n reunavyöhyke ulottuu Renkajärven ja Takajärven vastarannoille asti! 40—45 dB:n alue ulottuu siis lukuisiin vakituisiin asuntoihin ja rantojen vapaa—ajan asuntoihin, joiden ääneneristävyys ei täytä mitenkään laskelmassa käytettyjä ääneneristysten nykynormeja. Loma—asunto on myös asunto. Mikäli tuulimyllyt rakennetaan, saadaan lukuisa määrä aiheellisesti vihaisia ihmisiä, meluvalituksia ja adresseja myllyjen pysäyttämiseksi. Etenkin	15. Katso vastine kohta 1.6
--	---	------------------------------------

	kun myllyt tulisivat Hämeen maakunnan suurimmalle hiljaiselle alueelle. Siihen pisteeseen asioita ei tule päästää. 16. Lisäksi alue sijoittuu Rengon susireviirin alueelle (yva—selostus, sivut 60—62, kartat sivuilla 61 —62). Vaalassa tuulivoimayleiskaava kumottiin. 17. Yhteisvaikutukset Renkajärven eteläpuolelle suunnitellun nyt asiakirjoista vielä piilotellun hankkeen kanssa? Tässä meluselvityksessä eikä yvassakaan ole mitenkään mainittu, noteerattu eikä yhteisvaikutuksia ole mitenkään arvioitu edes, kun samalla yhtiöllä on tulossa toinen nyt jo tarkkarajainen kaksi kertaa isompi tuulivoimateollisuus—alue Renkajärven lounaispuolelle ("ei aktiivisessa suunnittelussa" kuten Yva—selostuksen sivun 59 ilvesten esiintymiskartoissa ilmeisesti vahingossa jo näkyy)! Että tässä selvityksessä ei tulisi haitallisia yhteisvaikutuksia, kuten Renkajärven piiritystä joka puolella. Tietoista epärehellisyyttä, kun aluekin on jo Niinimäen kaava—alueen kanssa yhtä tarkkarajaisesti kartalle on jo osattu piirtää? On todennäköisesti jo alustavasti suunniteltu myllyjen paikatkin...ja tehty vuokrasopimuksiakin? Aukkaiden mukaan alueella on j o nähty ylimääräistä liikettä... 18. Vaikutusarvioiden yhteenvetotaulukko. YVA—selostuksen vaikutustaulukot on koottu erilliseksi viisisivuiseksi havainnolliseksi taulukoksi, josta näkee selvästi eri tummuksilla punaväreillä heti ensisilmäyksellä yhteisvaikutukset suuren kielteisiksi: Susi, FINIBA—alueet, Lintudirektiivin lajit, Ekologiset yhteydet, Maisema, Välke, Sosiaaliset vaikutukset, Virkistys. Vähäisen myönteisiksi oli sentään viimeiselle sivulle vihreällä saatu:, Ilmasto, Luonnonvarojen hyödyntäminen (siis kuinka, kun käytetään paljon terästä, betonia. lasikuitua, voiteluöljyjä, ja kaivetaan maata ja louhitaan alueen tai ympäristön kallioita sepeliksi), Liikenne (onko liikenteen lisääntyminen siis myönteistä? Normaalisti pyritään liikenteen vähentämiseen!), Elinkeinotoiminta ja palvelut (siis käytännössä yksi huoltomies/voimala keskimäärin!), Tämä taulukko tulee jakaa koko lautakunnalle. Se panee ajattelemaan. 19. Esitykseni: Näillä perusteilla esitän kohteliaasti Hattulan elinvoimalautakunnalle että se toteaisi päätöksessään, että Niinimäen alue ei sovellu tiheään	16. Katso vastine kohta 1.3 17. Katso vastine kohta 1.18 18. Katso vastine kohta 1.18 19. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11
--	---	---

	pysyvän ja loma-asutuksen keskelle tuulivoimatuotantoalueeksi, runsaalle pysyvälle ja vapaa—ajan asumiselle sekä etenkin ihmisille, maisemalle, Hämeen maakunnan suurimmalle yhtenäiselle hiljaiselle alueelle sekä suojelluille ja uhanalaisille eläimille ja linnuille aiheutuvien suurten ja käytännössä jopa erittäin suurten kielteisten vaikutusten johdosta, verrattuna selvityksissä todettuihin vähäisiin hyötyihin. Ja esittää kunnanhallitukselle, että hanke keskeytetään suurten haittavaikutusten ja puutteellisten selvitysten johdosta. Ja esittää, että Hattulan kunta lähtee yhteistuumiin kehittämään Etelä-Hattulaa pysyvään asumiseen yhteistyössä asukkaiden ja molempien järvien suojeluyhdistysten kanssa. 20. Pyydän myös kunnan kirjallisen vastauksen sähköpostiini heti kun se valmistuu.	20. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 79 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta Etelä-Hattula on Kanta-Hämeen aarre. Täällä on hiljaista ja pimeää ja tämä on monien lintujen ja metsäneläinten koti. Myös ihmisten on hyvä olla täällä. He ketkä täällä asuvat tai mökkeilevät, ovat jo vuosien ajan etsineet alueelta hiljaisuutta ja rauhaa, sopivan matkan päässä kaupungeista ja palveluista. Niinimäen tuulivoima hanke tulee pilaamaan kaiken sen, mitä alueen asukkaat eniten arvostavat. Hankkeella on merkittäviä kielteisiä vaikutuksia, joita ei voi ohittaa. 2. Alueen asukkaita tulee merkittävästi häiritsemään: Maisemahaitta. Voimalat ovat massiivisia ja tulevat hallitsemaan maisemaa. Tuulivoimala ei kuululuonnonmaisemaan, varsinkaan 300 m korkuiset rakennelmat. Pimeällä lentova-loesteet tulevat häiritsemään huomattavasti. 3. Melu. Kiinteistöni on alueella, joka jää melumallinnuksen mukaan 35-40dB alueelle. Tällä hetkellä terrassini äänimaisema on noin 22—28dB. On kestävä-tön idea, että hiljaisella alueella sallitaan näin raju lisäys äänimaisemaan. 4. Viestintäyhteydet. Alueella on jo nyt melko heikot yhteydet ja riski on suuri, että ne tulevat heikkenemään voimaloiden myötä. Jos en voi tehdä etätöitä kiinteistölläni, vaikuttaa se merkittävästi käyttötarkoitukseen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.2

	5. Luontoja eläimet. Hankkeella on erittäin kielteisiä vaikutuksia lintuihin. Onkilaan Natura-alueella pesii monia lintuja. Hanke alue tulee haittaamaan lintujen muuttoliikettä. 6. Kiinteistöjen käyttötarkoitus ja arvo tulee laskemaan. Kesämökki tuulivoimaloiden vaikutusalueella ei ole houkutteleva sijoitus kenellekään. 7. Yllä mainituista syistä, hanke tulee muuttamaan koko alueen luonnetta pysyvästi negatiivisesti. Vaadin kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. 8. Myöskään selvitykset kaavoituksesta eivät ole riittäviä mm. näistä syistä: Havainnekuvat on otettu panorama tyylillä. Tämä ei edusta todellista ihmisilmän havainnointia. Kuvat eivät edusta todellisuutta ja ne on otettu kaukana hanke-alueesta. Yhtäkään kuvaa ei ole 2km päästä. 9. Melumallinnus on tehty 7.2mW voimalalla. Kaavoituksessa yritetään saada lupaa 10mW voimalalle. Melumallinnus pitää tehdä maksimiperiaatteella. 10. Välkevaikutus rajoitukset ylitetään. Käytännössä moni asukas tulee kärsimään välkevaikutuksista juuri silloin, kun on paras aika mökkeillä ja ulkoilla kesäisin. 11. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseen sähköpostiini heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen	5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.14 7. Katso vastine kohta 1.1 8. Katso vastine kohta 1.4 9. Katso vastine kohta 1.6 10. Katso vastine kohta 1.7 11. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 80 2 henkilöä	1. Olemme vapaa—ajan asukkaita Renkajärven rannalla. Mökki on meille rauhoittumispaikka puhdasvetisen ja rauhallisen Renkajärven ja hiljaisen luonnon keskellä. Mökin pihassa liikkuu ympäröivän metsän eläimet ja iltauinnilla kaverina ovat lepakot, jotka pyydystävät hyönteisiä ravinnokseen. Iltaisin sammat kurnuttavat rannan tuntumassa. Tämä ainutlaatuinen luonnonrauha ei ole sopiva paikka meteliä, valosaastetta, terveyshaittoja aiheuttavalle tuulivoimalalle. Vastustamme tuulivoimalahanketta Etelä—Suomen suurimmalle yhtenäiselle, hiljaiselle metsäalueelle.	1. Katso vastine kohta 1.1

Mielipide 81 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimala yleiskaavan luonnoksesta. Hei, Olen mökki asukas Renkajärveltä. Olen viettänyt koko elämäni kaikki kesät Renkajärvellä ja se paikka merkitsee minulle paljon. Siellä on ollut sitä rauhaa mitä kaipaan ja totaalista hiljaisuutta sekä puhdas vesi uimiseen, on hyvät metsät samoilla ja marjastaa. NYT SE SITTEN TUHOTTAISIIN TÄYSIN! En voi sietää teollisuuslaitoksia edes ympärivuotisen asuntoni vieressä puhumat-takaan kesäpaikan näköpiirissä! 2. RISKITEKIJÄT: Maiseman ja alueen luonteen muuttuminen.Tuulivoimalat muuttavat luonnonmukaista maisemaa merkittävästi. Tämä vaikuttaa alueen vetovoimaan ja kulttuuri maiseman säilymiseen. 3. Meluhaitat. Tuulivoimaloiden tuottama matalataajuinen melu ja lapojen hu-mina vaikuttaa negatiivisesti asukkaiden elämänlaatuun. 4. Terveysteen vaikuttavat tekijät. Pitkäaikainen altistuminen melulle ja välkkeet aiheuttavat tressiä ja unihäiriöitä. 5. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Alueella olevat eläimet kärsi-vät elinympäristön muutoksista, kuten metsien raivaukset, uudet tiet ja voima-loiden häiriö vaikutukset. Vaikutukset eläinten käyttäytymiseen. Erityisesti lin-tujen törmäysriskit kasvavat ja lajit alkavat vältellä aluetta, mikä muuttaa ekosysteemiä. 6. Kiinteistöjen arvojen alentuminen. Loma ja vakituisten asuntojen houkutte-levuus laskee, mikä vaikuttaa kiinteistöjen jälleen myyntiarvoihin. 7. Elinympäristön vetovoimaisuus vähenee. Vapaa-ajan alueen rauhallisuus ja luontoarvot ovat keskeisiä ja tuulivoimalat heikentävät sitä MERKITTÄVÄSTI. Rakentamis halukkuuden lasku ja muuttotappio. Uusien asukkaiden kiinnostus alueeseen vähenee, mikä vaikuttaa negatiivisesti kunnan väkilukuun ja kehi-tykseen. 8. Ekologisten yhteyksien katkeaminen. Tiet voimalinjat ja muut rakenteet es-tävät eläinten liikkumisen se muuttaa luonnon toimivia verkostoja.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.2 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.14 7. Katso vastine kohta 1.15 8. Katso vastine kohta 1.3
-----------------------------------	--	---

	9. Luoto kokemusten köyhtyminen. Alueella liikkuville ihmisille kuten retkeilijöille ja mökkiläisille luonnon rauha on MERKITTÄVÄ kokemus jota tuulivoimat häiritsevät pahasti. 10. Maa-aineiston otto ja metsä hävikki. Rakentaminen vaati maa-aineksia ja metsän raivausta, mikä lisää luonnon kuormitusta ja heikentää hiilinielua. 11. Kunnan verotuloihin ja palveluihin kohdistuvat epäsuorat vaikutukset. Kun alue menettää vetovoimaansa, kiinteistöjen arvo ja verotulot laskee, mikä vaikuttaa palvelujen rahoittamiseen. 12. Elinkeinoin ja loma-asutukseen kohdistuvat paineet. Matkailu, metsätalous vapaa-ajan asuminen kärsivät alueen imago ja ympäristö muutoksesta. 13. Esitän, että kaavaluonnoksen eteneminen keskeytetään ja suunnittelutyö käynnistetään uudelleen ja haetaan vaihtoehtoisia ratkaisuja, joissa otetaan alueen asukkaat paremmin huomioon. 14. Pyydän, että kunta antaa perustellun vastineen tähän lausuntoon ja huomioi tämän mielipiteen myös mahdollisten ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän saada tiedon kaavan hyväksymis- päätöksestä valitusosoituksiin.	9. Katso vastine kohta 1.9 10. Katso vastine kohta 1.3 11. Katso vastine kohta 1.15 12. Katso vastine kohta 1.8 13. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11 14. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 82 1 henkilö	1. Kommentti Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavaan: Hattulan kunta on sitoutunut strategiassaan turvalliseen arkeen, hyvinvoiviin kuntalaisiin ja vetovoimaisiin elinympäristöihin. Niinimäen tuulivoimalahanke uhkaa kuitenkin romuttaa nämä tavoitteet erityisesti Etelä-Hattulan osalta. Kyse ei ole vain yksittäisestä energiantuotantohankkeesta, vaan kyse on peruuttamattomista vaikutuksista luontoon, maisemaan, asumiseen, kunnan imagoon ja ennen kaikkea talouteen 2. Taloudelliset vaikutukset ovat jo alkaneet ja ne syvenevät. Jo ennen kaavan vahvistumista alueella näkyvät tuulivoiman vaikutukset: Kiinteistöjen arvo on kääntynyt laskuun, Uusia investointeja ei tehdä, Mökkikauppa on hiljentynyt ja Rakennuslupia ei haeta. Nämä eivät ole arvauksia vaan arkea Etelä—	1. Katso vastine kohta 1.15 2. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15

	Hattulassa. Arvioiden mukaan kiinteistöjen arvonalennus alueella on jo nyt useita miljoonia euroja, ja jos hanke etenee, summa voi nousta kymmeneen miljooniin. Tämä tarkoittaa, että Hattulan kunnalle ei tule jäämään viivan alle tuloja vaan tappiota: kiinteistöveropohja heikkenee pysyvästi, eikä tuulivoiman kiinteistöverotulot kata tätä lovea. Toisin sanoen: nyt Etelä-Hattulan asukkaat maksavat jo omasta pussistaan sen, mitä koko kunta saattaa mahdollisesti joskus hyötyä. Tämä ei ole oikeudenmukaista, eikä se ole vastuullista talouspolitiikkaa. On myös todettava: on vaarallista perustella tätä hanketta kunnallisilla tuloilla, jos niitä käytetään perusteluna vaikkapa kyläkoulujen säilyttämiselle muualla kunnassa. Etelä-Hattulassa ei ole kyläkoulua nyt eikä ole näköpiirisäkään. Silti juuri tätä aluetta ollaan viemässä verrokkina vaakakuppiin. On kohtuutonta, että ne, jotka eivät hyödy hankkeesta lainkaan, maksavat sen seuraukset kaikkein rajuimmin. Tuulivoimahanke vaatii mittavaa rakentamista ja maksajina ovat taas alueen asukkaat. 3. Tuulivoimaloiden rakentaminen ei tapahdu huomaamatta. Tarvitaan: Tuhansia murskekuormia, Raskaiden lapojen ja komponenttien kuljetuksia, Teiden vahvistamista tai uusien rakentamista. Kapea, mutkainen ja korkeuseroiltaan haastava Hämeen Härkätie ei kestä tällaista liikennettä, eikä sitä voi laajentaa menettämättä sen historiallista arvoa. Näin Hattulan tärkeä kulttuurimaisema kärsii paitsi maisemallisesti myös rakenteellisesti. 4. Härkätien vaurioittaminen tarkoittaa samalla suoraa iskua alueen matkailulle, joka nojaa juuri autenttiseen ja säilyneeseen ympäristöön. 5. Alueella asuu paljon lapsiperheitä, ja näin ollen liikenneturvallisuus ei ole pelkkä tekninen yksityiskohta vaan todellinen huoli. Hattulan strategiassa luetaan turvallista arkea kaikille, muuta nyt tämä lupaus on vaarassa unohtua. 6. Siirtolinjat tuovat lisähaittoja ja uusia uhkia. Sähkönsiirto ei tapahdu tyhjiössä. Suunnitellut linjat kulkevat: Natura—alueiden reunoja hipoen, Viljelyseltojen ja talousmetsien välistä ja Yli yksityisten maa—alueiden, joissa haitattava asukkaiden kannettavaksi. Siirtolinjojen rakentaminen vaatii metsien	3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.8 5. Katso vastine kohta 1.12 6. Katso vastine kohta 1.16
--	---	---

	aukaisemista, maiseman pirstomista ja uusien huoltoreittien rakentamista. Haitat luonnolle ja yksityisille maanomistajille voivat olla suuria, eikä näitä vaikutuksia ole arvioitu riittävän kattavasti. 7. Luonto- ja kulttuuriarvot ovat uhattuna, historiaa ei voi palauttaa. Hankealue on osa Hämeen järviyläntä, ainutlaatuista luonnonympäristöä, jossa esiintyy harvinaisia kasvi-, eläin- ja lintulajeja. Alueella on susien revii-rejä, ja se rajoittuu Natura-alueeseen. Lisäksi alueen mahdolliset pohjavesivarannot vaativat erityistä varovaisuutta. Vain muutama sata metriä hankealueelta kulkee Hämeen Härkätie, yksi Suomen vanhimpia teitä, joka on paitsi kulttuuriperintöä, myös matkailun vetonaula. Tämän alueen muuttaminen teolliseksi energiantuotantoalueeksi on peruuttamaton vahinko. Myös Hattulan oma symboli, lintu Toivo, on saanut tarinansa alkunsa juuri tältä alueelta. Tämän historian päälle ei voi rakentaa betonijalustaa. 8. Strategiset tavoitteet eivät toteudu, päinvastoin. Hattulan strategiassa lukee: "Olit sitten yrittäjä, perheellinen, downshiftaaja, etätöläinen tai eläkepäivistä iloitseva ikäihminen, Hattulassa turvallinen arki on tarjolla kaikille." Niinmäen hankkeen myötä tämä ei toteudu Etelä-Hattulassa. Myös toinen strateginen tavoite: hyvinvoiva, aktiivinen kuntalainen, joka tuntee kotikuntaylpeyttä, on nyt uhattuna. Ihmiset eivät tunne ylpeyttä asuinalueestaan, jos heidän elinympäristönsä muutetaan teollisuusalueeksi vastoin heidän tahtoa ja hyvinvointiaan vaarantaen. 9. Hattulan tulee laatia oma, riippumaton riskiarvio. Tuulivoimahanke ei ole vain maankäytön kysymys, vaan se on kunnallinen riskipäätös. Siksi Hattulan tulee laatia riippumaton, avoin ja perusteellinen riskiarvio, joka sisältää: Vaikutukset alueen asukkaiden elämään, asumiseen ja omaisuuteen, Luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaiseman säilymisen, Rakennusaikaiset riskit liikenteelle ja turvallisuudelle, Sähkönsiirron ympäristövaikutukset, Myrsky Oy:n taloudellinen kantokyky, omistuspohja ja luotettavuus, Vastuu tuulivoimaloiden purkukustannuksista ja mahdollisista jätevästuista, Lainsäädännön muutoksiin liittyvät riskit myös kunnalle.	7. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 8. Katso vastine kohta 1.15 9. Katso vastine kohta 1.15
--	---	--

	10. Yhteenveto. Niinimäen tuulivoimahanke on liian suuri, liian riskialtis ja liian haitallinen sijoitettavaksi Hattulan nykyiseen elinympäristöön. Etelä-Hattulan kehitys on ollut lupaavaa, mutta nyt se on pysähtynyt. Hankkeen eteneminen vie alueelta lopunkin vetovoiman, asukkaat ja investoinnit. Yleiskaavan täytyy estää kaikkien teollisuusalueiden tekemisen alueelle, sillä vaikka nykyinen hanke torpattaisiinkin, pysyy alue aina uhan alla. Näin ollen kukaan ei uskalla investoida alueeseen. Kaavaa ei tule siis hyväksyä tällaisena ollenkaan. Kunnan on valittava: haluaako se olla omien arvojensa ja asukkaidensa puolella — vai ulkopuolisen toimijan hankkeen, jonka taloudelliset hyödyt ovat epävarmat ja haitat varmat. Hattulan paras käyntikortti ei ole tuulimylly, vaan tyytyväinen kuntalainen.	10. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15
Mielipide 83 1 henkilö	1. Olen syntyperäinen Etelä-Hattulalainen ja asunut täällä koko ikäni, lukuunottamatta vuotta Yhdysvalloissa. Olen siis viettänyt kaiken aikani luonnossa kulkiessa lapsesta saakka. Renkajärven sekä Takajärven lasken omaan lähiympäristöni, jonka ajattelen olevan korvaamaton. Olen saanut kulkea kauniissa, puhtaassa, rikkaassa luonnossa ja metsissä lapsesta saakka, siksi ajatus tuulivoimalaitoksesta näihin rakkaisiin metsiin on järkyttävää. Näiden metsien, järvien ja luonnon tärkeys omaan kasvamiseeni on ollut sanoin kuvaa-maton. Olen aina unelmoinut perustavani tänne oman perheen silloin kun on sen aika, minkä tällainen hanke; luonnon täysi tuhoaminen, kyllä muuttaa. Olen aina ihannoinut Suomen kaunista, varsinkin koskematonta luontoa ja toivonut että jokainen lapsi saisi kokea elämää tällaisessa ihanassa Suomen luonnossa. Tätä ei kaikki osaa arvostaa, jotka eivät sitä ole kokeneet. Kauniit maisemat, koskematonta luonto, villieläimet, kasvusto ja niin moni muu kärsisi valtavasti tuulivoimalan rakentamisesta. Olenkin hyvin vahvasti tätä hanketta vastaan. 2. Kävin itse alakoulua pienessä ihanassa kyläkoulussamme, kunnes se lakkautettiin. Jo silloin kouluun kulkeminen kapeaa, mutkaista, hiekkatietä pitkin oli vaarallista isojen työkoneiden ja -rekkojen takia. Vaikka kyläkoulu onkin lakkautettu asuu meidän kyllällä, kuten myös Renkajärvellä vieläkin paljon	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.12

	lapsi perheitä. Näiden perheiden lapset joutuvatkin nykyään kulkemaan bussilla Nihattulaan tai Parolaan asti. Pienten teiden varressa siis vieläkin kulkee paljon pieniä reppu selässä olevia lapsia, joilla on oikeus päästä kulkemaan bussipysäkin ja kodin väliä turvallisesti ilman pelkoa suurista työkoneista ja vilkkaasta liikenteestä. Kevyenliikenteenväylää ei ole täällä missään, joten pienten alakoululaisten kulkeminen samalla tiellä jalan, kun isot työkoneet ja rekat ajavat hurjaa vauhtia varomattomasti ohi, on hirvittävä ajatus. 3. Moni ei tiedä, että Hattula ja Parola eivät tarkoita samaa. Elämää on paljon myös Parolan ulkopuolella täällä Hattulan toisessa päässäkin. Meidät on täällä jo nykyään pitkälti unohdettu kyläkoulut lakkautettuna ja päiväkotit suljettuna. Julkista liikennettä ei ole, eikä oikeastaan mitään muutakaan kunnalta saatua tukea kylien ylläpitoon ja ehostamiseen. Nyt ainoa asia mitä Kunta on meidän eteen tekemässä, on tuhoamassa meidän ympäristön ja luonnon. Tämä laskisi Hattulan arvoa kuntana valtavasti miedän pienten kylien silmissä. Tästä hankkeesta me lähiympäristössä kulkevat ja asuvat emme hyödy millään tavalla, mutta kärsimme kaikista eniten. Siksi vaadinkin Niinimäen tuulivoimalahankkeen lopettamista heti! 4. Asuin vuoden verran Yhdysvalloissa Coloradossa ja palasin sieltä Joulukuussa 2024. Kuulin tästä hankkeesta heti ja pöyristyin täysin. Kuinka tällaista voidaan edes pohtia? Luonnon tuhoamista kestävän kehityksen, kuvitellun päästöttömän uusiutuvan energian ja rahan kustannuksella. Ulkomailla asuessaani kaipaavani kaunis lähiluonto olisikin poissa. Coloradossa asuessa oppi arvostamaan tätä meidän rikasta Suomen luontoa vielä enemmän. Siellä suurin osa alueesta on preeriaa ja aukeaa maastoa. Jos halusit päästä luontoon piti lähteä Kalliovuorille, joissa metsät olivat paljon kuivempia ja karumpia kuin meillä täällä. Siellä ihaillaan tätä Suomen luontoa ja tapaa, kuinka sitä arvostetaan ja suojellaan. Siellä tällaiset tuulivoimalat sijaisivat pääosin rannikolla tai pidemmällä meressä. Tällä ollaan estetty mahdolliset luonto, ääni ja melu haitat sekä pidetty maisemat mahdollisimman kauniina, tai ainakin tuulimylly vapaana. Joten ihmettelinkin miten voi olla mahdollista, että täällä meillä,	3. Katso vastine kohta 1.15 4. Katso vastine kohta 1.1
--	--	--

	rakkaassa Suomessa, rakkaassa kunnassa, pienessä kylässä, tätä kallista ja kaunista luontoa ei osata arvostaa? 5. Esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Tuulivoimalan perustamista juuri tälle alueelle ja luonnon tuhoamista sen alta ei voi minusta perustella millään tavalla. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseineen.	5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 84 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Asuin Hattulassa Hyrvälässä vuodesta -88 ja kävin siellä koulua. Opin tuntemaan seudun hyvin kun kalastelin seudun metsäammilla, joilla ja järvillä. Vietän vapaa-aikaani edelleen paljon Hyrvälässä ja Renkajärvellä, minulla on käytössä Renkaharjulla Metsähallituksen venepaikka ja olen Renkajärven kalastusseuran jäsen. Vaadin, että kaavoitus Hyrvälän ja Renkajärven välisellä Niinimäen alueella tuulivoimalaitosten rakentamiseksi lopetetaan. 2. Opin asumisaikanani tuntemaan myös Hattulan kunnan suhtautumisen Etelä-Hattulan luonnonvarojen käyttöön ja välinpitämättömyyteen ihmisten elinolosuhteista. Esimerkinä Sattulan murskaamo, Renkajärven päähän perustettu turpeenottoalue ja pohjavesialueelle tehty laaja sorakuoppa Hyrvälässä, joka johti myös kotini kaivon tyhjenemiseen. Nyt sama hölmöily on vaarassa jatkua, vaikka kunnan johdossa olevat henkilöt lienevät vaihtuneet. Jos Kolin kalliot olisivat Etelä-Hattulassa, ne olisi aikoja sitten käytetty Parolan rakentamiseen tai myyty murskeena muualle. 3. Rakentamisen vaikutukset alueen arvokkaaseen ympäristöön, luontoon ja eläimistöön ovat tuhoisat. Isoäitini käytti aikanaan pieniä kiiltäviä kahisevia tuulimyllyjä lintujen ja pikkueläinten pelotteluun kasvimaalta. Olivat tehokkaita!	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.15 3. Katso vastine kohta 1.3

	Mitä tekisivätkään sitten nämä meluavat jättiläiset, lintusilppurit, jotka tyhjentävät ilmanalaa miljoonia kuutioita aina pyöriessään. 4. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteisiini sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuuston päätettäväksi. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 85 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Olen Hattulan kunnan asukas kolmannessa polvessa ja olen ollut Hattulan hallinnon ja päättäjien vaikutuspiirissä jo yli kuusi vuosikymmentä, Kosken koulun alaluokilta lähtien. Kaavan kohteena oleva järviylänpö on Hattulan kauneinta ja rauhallisinta aluetta. Se on houkutellut minua kalastus- ja luonnonkuvausalueena nuoruudesta lähtien. Korvaamattoman alueen lopullinen pilaaminen muutaman sadantuhannen euron vuoksi ei ole missään suhteessa aiheutuvaan korjaamattomaan vahingon tekoon. Olen sitä mieltä, että Niinimäen voimala-alueen kaavoitus pitää keskeyttää välittömästi alueen laitamilla sijaitsevien kylien elinkelpoisuuden säilyttämiseksi. Hankkeen toteutuminen vaikuttaisi merkittävästi asukkaiden terveyteen, turvallisuuteen ja viihtyvyyteen. 2. Epäkohdat ja puutteellisuudet. Asukaskysely pitäisi suorittaa uudelleen, koska kyselykaavake oli laadittu tilaajan tarkoituspäätöksen toteuttamiseksi. Postinumeroideen perusteella laadittu yhteenveto on harhaanjohtava, sillä se antaa kuvan, että vastaajat asuvat postinumeron 13500 alueella Jukolassa Hämeenlinnassa, yli 7 kilometrin päässä suunnitellusta voimala-alueesta. Vastaajat ovat kuitenkin suurelta osin Hyrvälän, Kosken, Takajärven ja Kouvalan vakituksia tai vapaa-ajan asukkaita, joiden kiinteistöt ovat voimala-alueen välittömässä läheisyydessä itäpuolella. Suurimmat melu- ja äänihaitat kohdistuvat vallitsevien länsi- ja lounaistuulien vuoksi juuri näihin kyliin. Asukaskyselyn kartat oli laadittu vain pienelle alueelle Etelä-Hattulaan eikä voimaloiden	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.2

	sijoituspaikkoja voinut merkitä kaavakkeeseen muualle Hattulaan järkevämille paikoille. Muualla Euroopassa voimalat sijoitetaan pääsääntöisesti jo rikotailla alueille, teollisuusalueille, valtateiden varteen tai merialueille. 3. Liitteenä olevat villieläinselvitykset ovat puutteellisia. Suurpedoista esimerkiksi karhu mainittiin harvinaisena ohikulkijana. Kuitenkin karhuista on oma-kohtaisia havaintoja jo 70-luvulta lähtien. Voimala-alueen reunassa olen käynyt kahdella karhun eri-ikäisellä talvipesällä, toisesta metsuri oli herättänyt nukkuvan karhun muutamaa päivää aikaisemmin. Pesässään nukkuva karhu ei ole mielestäni harvinainen ohikulkija. Karhun saalistamien hirvien ruhoja löytyy lähialueilta miltei vuosittain. Jos oletetaan, että karhujen elinikä luonnossa on n. 20 vuotta, nykyään olisi jo neljäs sukupolvi asustelemassa alueella tai sen läheisyydessä. Eläin- ja lintuhavaintojen määrät eivät mielestäni vastaa todellisuutta, vaan ovat alakanttiin mitoitettuja. Alueen läheisyydessä ilveksiä on kuvattu jopa neljä yksilöä samaan kuvaan, vaikka selvityksen aikana alueelta löydettiin ainoastaan kahdet jäljet. Voimala-alueella olen valokuvannut mm. riistaeläimiä, pöllöjä, metsoja, teeriä, sekä maa- ja merikotkaa, jotka käyttävät aluetta saalistus- ja levähdysalueena. Linnustosta mainittakoon lisäksi kaakkuri, jonka ruoanhakumatkat kulkevat Renkajärvelle voimala-alueen läpi. Yksikään lentävä olento ei pysty pakenemaan yli 300 km/h ilmaa leikkaavaa siiven kärkeä. Kaava-alue on 1000:n hehtaarin osa yhtenäisestä, miltei asumattomasta, arvokkaasta luontoalueesta. Voimalahanke toteutessaan hävittäisi arvokkaan eläinten ja linnuston asuma- ja ympäristöalueen. Kuvaajakaverini nimesivät sen jo 70-luvulla Bermudan kolmioksi arvoituksellisen eläimistönsä vuoksi. 4. Miten on aiottu järjestää maa-ainesten otto ja kuljetus? Perustusten ja tien kaivauksien vaikutus pohja ja pintavesiin? Kokemuksia minulla on Hyrvälän soranottoalueesta ja murskaamosta ja niiden vaikutuksesta viereisiin Hyrvälän ja Kouvalan kylien normaaliin elämään. Hattulan kunnan myötävaikutuksella Hyrvälään myönnettiin 80-luvun puolivälissä soranotto ja murskauslupa 2 miljoonalle kuutiometrille. Aluksi hankkeen aloitusta viivytti lähistöllä vuosia	3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15
--	--	--

	pesinyt kaakkuri, joka kuitenkin pian katosi jostain syystä. Soranoton seurauksena oli lähiasukkaiden kaivojen tyhjeneminen ja valtavat, miltei ympärivuorokautiset melu- ja pölyhaitat. Kauhakuormaajilla kaivauduttiin pohjaveden korkeuden alapuolelle ja kuljetettiin pohjavettä kastelutarkoituksiin. Kunta ei kantanut huolta kaivojen tyhjenemisestä, vaan ehdotti kokouksessa kyläläisille asukkaiden omalla kustannuksella perustettavaa ja ylläpidettävää omaa vesilaitosta! 5. Raskaan rekkaliikenteen vuoksi teiden pohjat pettivät ja tiet pilattiin routa-aikaan ja rankkasateella. Liikenne jouduttiin useamman kerran pysäyttämään poliisien toimesta. Liukkaan kelin aikaan sorarekkojen ojaan ajoja tapahtui usein, ja sorakuormia jouduttiin tyhjentämään tieojiin. Vakavia ja sivullisille hengenvaarallisia liikenneonnettomuuksia talvikeleillä tapahtui, kun sorakuljettajat menettivät rekkojensa hallinnan. Viranomaiset eivät pyynnöistä huolimatta Härkätiellä yliopeuksiin pahemmin puuttuneet, eikä voineetkaan koska LA puhelimilla tieto valvonnasta kulki kuljettajien välillä nopeasti. Vuorokautisia murskausaikoja ei noudatettu. Vaadittuja suojavalleja ei murskaamolle tehty. Konflikteja paikallisten asukkaiden kanssa syntyi. Soraterrorismia jatkui yli 20 vuotta. Joten olen aiheellisesti syvästi huolissani voimalahankkeen maanrakennuksen ja kuljetuksien vaikutuksista turvallisuuteen, tiestöön, luontoon sekä pohja- ja pintavesiin. 6. Nyt kun olemme saaneet muutaman vuoden hengähtää ja nauttia turvallisuudesta, hiljaisuudesta ja rauhasta, on uusi uhkakuva nostettu asukkaiden mielenrauhan järkyttämiseksi. Nyt olisi vuorossa myös maan yläpuolisten alueiden ja maiseman pilaaminen. Onkohan jonkun kunnan virkamiehen pöytälaatikossa jo salainen sopimus valmiina maa-aineisten ottamisesta alueelta? Hyrvälästä kaivettu maa-aines tuli monelle kylän asukkaalle kalliiksi. Maa-aines kuitenkin jäi Suomalaisten hyödyksi. Nyt ollaan pilaamassa Etelä-Hattulan luontoa ulkomaisella rahalla jättiyhtiöiden hyödyksi. Kunnan avustamana! 7. Tuulimyllyjen maisemahaitta. Välke vaikuttaisi juuri Kouvala-Hyrvälä suuntaan. Etäämpänä Alajärven asukkaiden ympäristön korkeudelta katsottuna	5. Katso vastine kohta 1.13 6. Katso vastine kohta 1.18 7. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	myllyjen pyyhkäisykorkeus on 2,5 kertaa Näsinneulan kattokorkeuden verran. Voimalat hallitsisivat myös samalla suunnalla olevien Hämeenlinnan suurimpien ja uusimpien omakotialueitten asukkaiden maisemaa. Järven rannalla 20 vuotta asuneena tiedän, että ääni- ja maisemahaitat voivat olla vastarannalla pahemmat kuin lähempänä haitan aiheuttajaa rannan suojassa. 8. Kiinteistöverot. Verotuoton määrää on jo toteutuneisiin hankkeisiin verrattaessa reilusti liioteltu. Sen sijaan poismuutto alueen läheisyydestä tulisi vähentämään kunnan tuloveroja. Muutamien loma-asuntojen muuttaminen vakituiseksi asunnoiksi toisi kunnalle enemmän verotuloja pysyvästi, ympäristöä pilaamatta. Kunta kerää jo nyt ylijäämää paljon enemmän kun tuulivoimaloista koskaan tulee saamaan. Ei kuntaa pidä "kehittää" rahaa ensisijaisesti tavoittelun, ainoastaan keskustajamaa kasvattamalla eteläisten alueiden kustannuksella ja muokkaamalla luontoa elinkelvottomaksi ihmisille ja kaikelle elolliselle. Ihmisten hyvinvointi, tasa-arvoinen kohtelu eri puolilla kuntaa asuville, ympäristön ja maiseman suojelu pitäisi olla jo hankkeen esittelyvaiheessa etusijalla. Käsittämätöntä, että tämä hanke on edennyt edes kaava-asteelle. 9. Purkukustannukset. Arvioitu enintään 1200000€. Ranskassa ja Saksassa tuulivoimaloita puretaan. Uudet tandardit on jo määritelty. Myös perustukset on purettava. Määräykset tulevat voimaan meilläkin, jos EU:ssa pysytään. Todelliset purkukustannukset ovat 500000-1000000€ voimalaa kohden. Perustukset muodostavat teräksen vuoksi maahan jätettynä erityisesti happamassa ja läpäisevässä maaperässä merkittävän pohjavesien pilaantumisriskin. Harva maanomistaja on tietoinen tulevista asioista. Tuulivoimayhtiö tietää, siksi se ei halua ostaa eikä omistaa perustuksien maa-alaa. 10. Työllistäminen. En näe hankkeessa pysyviä työllistymiskohteita kuntalaisille. Kunnassa ei tietääkseni ole yhtään työtöntä tuulimyllyjen huoltajaa, eikä nosturiautourakoitsijaa, joka ylittää kahdensadan metrin työskentelykorkeuteen. Lumen linkous huoltoteiltä toisi ehkä jollekin maanviljelijälle sivutuloja jos lunta sataa.	8. Katso vastine kohta 1.15 9. Katso vastine kohta 1.19 10. Katso vastine kohta 1.8
--	--	--

	11. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteisiini sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseen.	11. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 86 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimakaavoitus herättää aiheellista huolta, ei vain alueen asukkaissa, vaan myös kauempanakin asuvissa luonnonsuojelijoissa, jotka näkevät suunnitelmissa vakavan uhan ainutlaatuiselle ympäristölle. Olen itse neljännen sukupolven syntyperäinen hattulalainen. Perheeni on asunut, kasvanut, liikkunut ja mm. valokuvannut alueen luonnossa jo sukupolvien ajan. Tällä hetkellä asuinkuntani on muualla, mutta edelleen vietän valtaosan ajastani nykyisen kaava-alueen välittömässä läheisyydessä. Suunnitelmat herättävät minussa tällä hetkellä suorastaan kauhua, enkä pääse yli ajatuksesta, minkälaista peruuttamatonta vahinkoa tapahtuisi suunnitelmien toteutuessa missään muodossa. Siksi koen nyt tärkeäksi tuoda ilmi myös omasta mielestäni merkittävän vaikutuksen alueen luonteen muuttumiseen, väestön hyvinvointiin, terveellisyteen ja turvallisuuteen, sekä elinympäristön vetovoimaisuuteen. 2. Pidän Etelä-Hattulaa, erityisesti Kouvala-Hyrvälä-Takajärvi-Renkajärvi-seutua, kotinani, ja toivon vielä palaavani sinne myös kotiosoitteen muodossa. Kuitenkin juuri tällaisilla hankkeilla ja päätöksillä on valtava vaikutus siihen, miksei meidänkin perheemme lisäys ole nyt syntymässä viidennen sukupolven hattulalaiseksi. Vielä minun lapsuudessani Etelä-Hattulaan kuitenkin houkuteltiin asukkaita ja lapsiperheitä pienellä kyläkoululla ja luonnonrauhalla, mutta sen jälkeen koulu on lakkautettu, ja palvelut ja mahdollisuudet mm. lii-kuntaan minimoidaan tai jätetään kokonaan kehittämättä. Paikallisista voikin helposti tuntua siltä, että välillä unohtuu, että kuntaa ja kuntalaisia on kunnan keskustan ulkopuolellakin. Tulee muistaa, että Etelä-Hattulassakin todellakin	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.15

	on elämää. Siellä on myös kuntalaisia veronmaksajia, joilla on yhtäläinen oikeus mahdollisimman rauhalliseen ja terveelliseen elämään. Siellä on ihmisten lisäksi suojeltavaa luontoa, metsiä, järviä ja eläimiä. Nyt oltaisiin tuhoamassa niitä viimeisiä, vanhoja luontoalueita, jotka ovat tähän asti saastumiselta tai mylläämiseltä säästyneet. Kuntaa ei voida kehittää pelkästään rahan kiilto silmissä. Uusiutuva energia on oikea suunta, mutta muutoksia ei voida tehdä vihreällä tekosyyllä samalla tehden valtavaa tuhoa jo olemassa olevalle luonnolle ja ihmisten hyvinvoinnille. 3. Ympäristövaikutusten arviointi ei takaa sitä, että kaikki riskit olisivat hallinnassa. Luontoarvoja on vaikea mitata eurolapuilla, ja viranomaisprosesseissa jää usein huomaamatta se hiljainen tieto, jota alueen asukkailla ja luonnon ystävillä on. Siksi on tärkeää kuunnella paikallisia ja puolustaa myös niitä ääniä, jotka eivät osaa itseään puolustaa: metsien eläimiä ja harvinaisia lintulajeja. On selvää, että uusiutuvaa energiaa tarvitaan. Mutta oikea ratkaisu ei ole tuhota sitä, mitä meillä vielä on jäljellä. Tuulivoimaa voidaan rakentaa alueille, joissa sen vaikutukset ovat hallittavissa, mutta Niinimäki ei ole yksi niistä. Se on osa luontoa, jota meidän tulisi suojella, ei valjastaa teolliseen käyttöön. 4. Ympäristövaikutukset Niinimäen tuulivoimahankkeessa. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Tuulivoimaloiden rakentaminen vaatii mittavaa maankäyttöä: metsää kaadetaan, maaperää muokataan ja teitä rakennetaan. Tämä tuhoaa luonnontilaisia alueita ja hävittää tärkeitä elinympäristöjä. Erityisen huolestuttavaa on häiriöille herkät alueen lajit. Jo vuosikymmeniä alueella on asustanut harvinaisia, suojelua vaativia, ja jopa uhanalaisia lajeja, mm. ilveksiä, karhuja, susia, sääksiä, kaakkureita, pöllöjä, haukkoja ja viitasammakoita. 5. Vaikutukset linnustoon. Tuulivoimaloiden pyörivät siivet ovat uhka etenkin muuttolinnuille. Ne aiheuttavat välittömiä lintukuolemia, mutta myös häiritsevät muuttoreittejä ja pesimäalueita. Melu ja visuaaliset häiriöt voivat karkottaa lintuja laajalta alueelta. Luonnonsuojelulaki velvoittaa ottamaan tämän huomioon, mutta käytännössä vaikutuksia on mahdotonta täysin ehkäistä.	3. Katso vastine kohta 1.1, 1.17 sekä 1.19 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	6. Maiseman muuttuminen. Tuulivoimaloiden pyyhkäisykorkeus huitelee jopa hurjassa kolmessasadassa metrissä. Niiden näköhaitta ulottuu kymmenien ja kymmenien kilometrien päähän, mikä muuttaa maisemakuvaa radikaalisti, erityisesti nyt kyseessä olevilla harju- ja metsäalueilla, joita vaalitaan muuten luonnonkauniina ja rauhallisina. Tämä vähentää alueen virkistysarvoa ja luontoarvojen kokemuksellista merkitystä. Puhuttamakaan paikallisista asukkaista, jotka eivät omalla kotipihallaan pääse karkuun ympärivuorokautista maisema-, välke- ja meluhaittaa. 7. Melu ja infraääni. Tuulivoimalat tuottavat sekä kuultavaa melua että matalataajuista infraääntä, joka voi kantautua useiden kilometrien päähän. Vaikka melu jäisi lainsäädännön sallimiin rajoihin, se voi silti aiheuttaa unihäiriöitä, stressiä ja epämukavuutta asukkaille. Lisäksi suoritettut meluhaittamittaukset ja asetetut rajat on usein suoritettu sisätiloissa äänieristysten ympäröimänä. Kaava-alueella, kuten maaseudulla yleensäkin, suuri osa ajasta vietetään ulkotiloissa. 8. Pohjavedet ja maaperä. Voimaloiden sijoituessa pohjavesialueille tai niiden läheisyyteen, koko voimala-alueen rakentaminen vaarantaa veden laadun. Raskaat koneet, louhinta ja maansiirrot aiheuttavat maaperän eroosiota ja veden virtaussuuntien muuttumista, mikä voi vaikuttaa koko ekosysteemiin. 9. Asukkaiden hyvinvointi jää sivurooliin, vaikka juuri se on kaikkein konkreettisin ja inhimillisin seuraus tuulivoimalarakentamisesta. Hankkeen toteutuminen heikentäisi psyykkistä hyvinvointia ja luontosuhdetta, erityisesti maaseudulla, jossa rauha ja hiljaisuus ovat osa elämänlaatua. Lisäksi hankkeeseen liittyy monelle asukkaalle jatkuva turvallisuushuoli, vaikka varsinaiset onnettomuudet ovat harvinaisia. Ajatus mahdollisista vaaratilanteista, kuten lapojen irtoamisesta, talviaikaisesta jään sinkoutumisesta tai jopa tulipaloriskeistä heikentää kokonaisturvallisuuden tunnetta. Kun tällainen uhka on läsnä päivittäin, se vaikuttaa väistämättä asumismukavuuteen ja henkiseen hyvinvointiin. Kun hyvinvointi heikkenee, vaikutukset näkyvät koko yhteisössä, eikä niitä voi korvata kiinteistöverotuloilla.	6. Katso vastine kohta 1.4 7. Katso vastine kohta 1.6 8. Katso vastine kohta 1.3 9. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.12
--	--	---

	10. Tilannetta pahentaa monien kokema osallisuuden puute. Päätökset tuulivoimahankkeista tehdään usein ylhäältä alas, ilman aitoa vuoropuhelua paikallisten kanssa. Kun oma elinympäristö muuttuu perusteellisesti ilman mahdollisuutta vaikuttaa siihen, syntyy turhautumista ja epäluottamusta. 11. Tuulivoimahankkeita usein perustellaan kunnille taloudellisilla hyödyillä, kuten kiinteistöverotuloilla, mutta todellisuudessa niihin liittyy myös merkittäviä negatiivisia talousvaikutuksia. 12. Talousvaikutukset. Kiinteistöjen arvon aleneminen. Tuulivoimaloiden läheisyydessä sijaitsevien kiinteistöjen arvo laskee usein merkittävästi. Tämä vaikuttaa erityisesti haja-asutusalueiden omakotitaloihin, mökkeihin ja maatiloihin. Kunnan vetovoima heikentyy välittömänä vaikutuksena, mikä vähentää myös muuttoliikettä alueelle ja pienentää pitkällä aikavälillä veropohjaa. 13. Heikentynyt matkailupotentiaali ja virkistysarvot. Alueella on retkeilyreitejä, luontokohteita tai hiljaisuutta arvostavaa matkailua, ja tuulivoimapuisto voi karkottaa vierailijat. Tämä vaikuttaa suoraan paikallisten yrittäjien tuloihin ja verotuloihin. 14. Kunnalle jäävät kustannukset. Vaikka tuulivoimayhtiöt maksavat lupamaksuja ja veroja, kunnalle voi jäädä myös pysyviä kuluja: esimerkiksi tieverkon ylläpito, meluvalvonta, hallintokulut ja mahdolliset maankäyttöön liittyvät ristiriidat. Lisäksi mahdolliset vastalauseet ja valitukset voivat kuormittaa kunnallishallintoa vuosiksi. 15. Hyödyt valuvat usein muualle. Suurin osa tuulivoimayhtiöistä on ulkomaisessa omistuksessa, eikä tuotettu sähkö jää kunnalle, eikä edes välttämättä Suomeen. Paikalliset hyödyt voivat jäädä nimellisiksi verrattuna siihen, kuinka suurta haittaa voimalat aiheuttavat ympäristölle ja asukkaille. 16. Alueen maine ja tulevaisuuden kehittäminen kärsii. Kun alue profiloituu teolliseksi tuulivoimavyöhykkeeksi, se voi karkottaa muita kehitysmahdollisuuksia, kuten luonnonläheistä asumista, etätyöyhteisöjä tai yrittäjävetoista maa-seutumatkailua. Mielikuvaa on vaikea palauttaa ennalleen, jos maisemat ja luontoarvot on jo menetetty.	10. Katso vastine kohta 1.17 11. Katso vastine kohta 1.15 12. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 13. Katso vastine kohta 1.8 sekä 1.9 14. Katso vastine kohta 1.15 15. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15 16. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	17. Vaatimukset. Esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Vaikka uusiutuva energia on tärkeä osa ilmastotavoitteiden saavuttamista, sen edistäminen ei saa tapahtua paikallisten elinympäristöjen, luonnon monimuotoisuuden eikä ihmisten hyvinvoinnin kustannuksella. Suunnitelmaa ei ole mahdollista toteuttaa millään mittakaavalla eikä edes kaunistelluin muutoksin tekemättä peruuttamatonta vahinkoa. 18. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Tulen toimittamaan kannanottoni myös ehdotusvaiheessa, sillä mielipiteeni ja huoleni suunnitelmasta ei tule muuttumaan. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	17. Katso vastine kohta 1.1 18. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 87 1 henkilö	1. Olen Takajärven kesäasukkaita. Kesäpaikka on ollut suvullamme 60-luvun alusta lähtien, nykyiselle sukupolvelle n.10 vuoden ajan. Mökki meille arvokas hiljentymisen, rentoutumisen ja luonnosta nauttimisen paikka. Mökillä on vuosikymmenten ajan vietetty lähes kaikki lomat ja kesäviikonloput usean sukupolven toimesta. Mökillä ollessamme tukeudumme paikallisiin palveluihin, aina kun se on mahdollista. Nyt suunnitteilla oleva voimalahanke turmelisi toteutessaan kaikki ne arvot, jotka tekevät paikasta meille arvokkaan. Koen Niinimäen tuulivoimahankkeen vahingolliseksi luonnolle, alueen vakituiselle- ja kesäasukkaille kuin pitkällä aikavälillä myös Hattulan kunnalle ja sen kehitykselle. Oheisella lausunnolla otan kantaa tuulivoimahankkeen YVA selvitykseen ja Hattulan kunnan kaavaselostukseen, joka tukeutuu pääosin YVA selvitykseen. Yhteenvedosta YVA-selostuksen alussa on vertailu vaihtoehtojen V1 ja V2 vaikutuksista. Yhdyn selvityksen yhteenveto: "Molemmissa vaihtoehdoissa alueeseen ja sen ympäristöön kohdistuu niin laajat ja pysyvästi vaikuttavat toimenpiteet, ettei vaihtoehtojen välillä ole paikallisten asukkaiden kannalta merkittävää eroa." Molemmissa vaihtoehdoissa rakentamisen ja	1. Katso vastine kohta 1.1

	käytönaikaiset vaikutukset ovat merkittäviä kaikkien arviotavien vaikutusten osalta, vaikutukset luontoon eläimistöön, maaperään, vesistöihin, kulttuuriarvoihin, maisemaan, alueen ja sen ympäristön käyttöön ja asukkaiden viihtyvyyteen. 2. Vaikutus eläimistö. Hankealue sijaitsee Hämeen järviylängöllä, joka on Etelä-Suomen viimeisiä hiljaisia alueita. Hanke rikkoo ja pirstoo alueen yhtenäistä vihreää vyöhykettä, joka on tärkeä eläinten liikkumiselle, lisääntymiselle ja ravinnon hankinnalle. Tuulivoimaloiden pyörivät siivet ovat todistettavasti tuhoisia linnustolle ja aiheuttavat pysyvää melu- ja välkehaittaa, jotka karkottavat eläimistön laajalta alueelta. Niinimäen tuulivoimaloiden vahvasti kielteinen vaikutus alueen eläimistöön käy kiistattoman esille YVA-selvityksen liitteestä 18, joka on myös tämän lausunnon liitteenä. 3. Liito-orava. Hanke pirstoo olemassa olevat ja liito-oravan käyttöön soveltuvat ympäristöt niin, että liito-oravan siirtyminen vaikutusalueen sisällä ja sieltä pois estyy. Jo yksistään alueen puuston raivaus ja rakennettava tie- ja sähkölinjat estävät liito-oravan liikkumisen ja sitä kautta lisääntymisen. 4. Saukko. Metsän raivaus, rakennettava tiestö ja ojat tuhoavat saukon pesimä- ja liikkuma- alueet pysyvästi. Saukko palaaminen alueelle rakennustöiden päätyttyä on epätodennäköistä. Vaikutus saukon elinoloihin ja esiintymiseen on erittäin kielteinen. 5. Lepakko. Hankealue ja sen ympäristö ovat lepakkojen lisääntymis- ja ruokailualueita. Nykyisin hankealueen lähellä Takajärvellä lepakkohavaintoja voi tehdä säännöllisesti. Tuulivoimala on selkeä uhka paikalliselle lepakkopopulaatiolle. 6. Suurpedot. Hankealueella ja sen läheisyydessä on tehty runsaasti ilveshavaintoja. Hämeen järviylängöalue on varmasti tärkeä ilveksen lisääntymis- ja liikkumisalue. Paikallinen väestö on tehnyt vuosittain susihavaintoja hankealueen tuntumassa. Suden laajan reviirin ja liikkumisalueen vuoksi on todennäköistä, että Niinimäen tuulivoimahankkeen toteutuminen heikentää suden elinmahdollisuuksia Hämeen järviylängön alueella.	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	7. Kirjopapurikko. Alue, osan Kanta-Hämettä, saattaa olla tämän harvinaisen perhoslajin esiintymisaluetta. 8. Vesieliöstö. Hankealueen valuma-alueella sijaitsevassa Takajärnessä on elinvoimainen puhtaan vesistön kala ja eliökanta, mm. simpukka- ja muikkukanta, jonka varmasti hankealueen ojituksesta johtuvat pintavesien valumien lisääntyminen vaarantaa. 9. Linnusto. "Elinympäristöjen pirstoutuminen liittyy maatuulivoimassa eritoten metsäympäristön häviämiseen ja pirstoutumiseen. Hakkuiden aiheuttama metsien pirstoutuminen on erityisen haitallista lajeille, jotka ovat paikkauskollisia ja vaativat elinympäristökseen laajoja yhtenäisiä metsäalueita. Metso on esimerkki tällaisesta lajista. Puiden poistaminen erityisesti voimalinjojen tieltä voi myös katkaista ekologisia reittejä elinympäristöjen välillä. Muun muassa pöllön poikaset vaativat katkeamattomia yhteyksiä metsäalueiden välillä pesästä poistumisen jälkeen." "Hankeen vaikutukset EU:n lintudirektiivin lajistoon arvioidaan kohtalaisen kielteisiksi rakentamisvaiheessa ja suuren kielteisiksi toimintavaiheessa." Hankealueen lähiympäristössä yleisenä esiintyy kaakkuri sekä hankealueella esiintyvät runsaslukuisesti monet tuulivoiman vaikutuksille herkäät metsäkanalintulajit esim. metso, teeri, pyy, pöllöt ja kehrääjä. Hankealue on metson soidinaluetta, lisäksi alueella esiintyvät monet huomionarvoiset metsälintulajit, joiden elinympäristöjä häviää rakentamisen myötä. Alueella on myös säännöllisiä havaintoja päiväpetolinnuista esim. Kalasääski liitelee hankealueen yläpuolella. Alue sijaitsee kurjen kevään ja syksyn päämuuttoreitin varrella. "YVA:ssa hankkeen arvioidaan vaikuttavan toimintavaiheessa muuttolinnustoon kohtalaisen kielteisesti. Kurjista 89 % arvioitiin lentäneen riskikorkeudella." Tuulivoimala aiheuttaa häiriövaikutuksia linnustolle koko sen elinkaaren ajan. Voimaloiden aiheuttama melu, välke, ihmistoiminta ja tärinä voi karkottaa linnut alueelta, jolloin linnuille otolliset elinympäristöt vähenevät. YVA:ssa todetaan, "Isosaaren ja Niinimäen hankkeiden toteutuessa syntyy suuren kielteisiä yhteisvaikutuksia Rengon kaakkurilampiin (FINIBA-	7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.3 9. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

alue). Yhteisvaikutusten myötä metsälajien elinympäristöjä häviää entistä enemmän.” 10. Luontoarvioinnin epävarmuustekijöistä. Luontohavaintoja ja lajien esiintymisen selvitykset tehtiin, kartatietoihin perustuvilla, todennäköisillä esiintymisalueilla, lyhyillä kartoitus ja seurantajaksoilla yhden korkeintaan kahden vuoden aikana. On syytä kyseenalaistaa, voidaanko näillä menetelmillä saada riittävän luotettavaa kuvaa näin laajan alueen luonnosta, eläimistöstä ja kasvistosta. ”Tutkimustiedon puute tuulivoimaloiden aiheuttaman toiminnan aikaisen melun ja välkkeen vaikutuksista, joihinkin eläinlajeihin lisää vaikutusarviointien epävarmuutta. ”Suurpetojen osalta vaikutusarviointien epävarmuutta lisää yleisesti tutkimustiedon puute etenkin karhun, ahman ja ilveksen osalta. Lisäksi tuulivoiman vaikutukset suurpetoihin ovat usein epäsuoria, jolloin niitä voi olla vaikea tunnistaa. Esimerkiksi taustamelun vaikutukset saaliseläinten liikkeisiin, kumppanin löytämiseen tai reviirin puolustukseen ovat vielä varsin tuntemattomia, vaikka ne kaikki ovat yhteydessä suurpetolajien lisääntymismenestykseen.” Yksittäiset suurpetohavainnot kuvaavat usein heikosti yksilöiden todellista habitaatinkäyttöä, havaintoja tehdään usein siellä, missä ihmiset liikkuvat. Suurpetojen reviirit ovat niin laajoja, että niiden sisään sijoittuu välttämättä ihmistoiminnan alaisia alueita. Lajien elinpiirien ydinalueilla, kuten pesäalueilla, havaintoja on usein vähän, sillä kaikki suurpetolajit etsivät suojaisan ja rauhallisen pesäpaikan.” 11. Vaikutusten lieventäminen. Eläimistöön kohdistuvien vaikutusten lieventämiskeinot vaikuttavat lähinnä teoreettisilta. Rakentamista tuskin pystytään ohjaamaan luonnon kannalta suotuisimpiin aikoihin. Tuulivoimaloiden toiminta-aikana puusto ei ehdi edes kasvaa riittävään mittaan, että niistä olisi hyötyä liito-oravan tai pöllön poikasten liikkumiselle, tai yksittäisten hyppypylväiden sijoittaminen sähkönsiirtoreiteille, ei paranna liito-oravan liikkumisedellytyksiä. 12. Vaikutus ympäristöön. Vesistöt. Tuulivoimala hanke muuttaa sekä rakennusvaiheessa, että sen jälkeen, merkittävästi alueen ja sen ympäristön luonnon olosuhteita. Tiestö, ojituksen ja raivattu pintamaa lisäävät valumia ja	10. Katso vastine kohta 1.3 11. Katso vastine kohta 1.3 12. Katso vastine kohta 1.3
--	--

	ravinne- ja humuskuormitusta Takajärveen ja Renkajärveen, vaarantaen poikkeuksellisen puhtaiden vesistöjen veden laatua ja puhtaan järven ekosysteemiä ja eläimistöä. YVA:ssa ”Rakentamisen vaikutukset pintavesistökokonaisuuksiin arvioidaan kohtalaisen kielteiseksi ja pääasiassa Heinisuonojaan paikallisesti kohdistuviksi. ” Heinisuonoja laskee Takajärveen lisäten etenkin rakennusaikana järven kuormitusta. Järviin kohdistuu jo nykyolosuhteissa ympäristön kuormitusta. Veden laatuun vaikuttavat esim. ympäristössä tehtävät metsähakkuut. Ympäristössä tehtyjen hakkuiden vaikutuksen Takajärven veden laatuun voi nähdä usean vuoden ajan veden värin muutoksena. Vaikka vesiin kohdistuva kuormitus on suurinta hankkeen rakentamisvaiheessa ei kuormitus poistu kokonaan sen päätyttyäkään, ojitukset on tehty poistamaan pintavesiä alueelta. Järviin päätynyt kuormitus ei poistu virtaaman mukana järvistä vaan saostuu pääosin pohjaan ja muuttaa näin järvien ekosysteemiä ja lisää rehevöitymisen vaaraa. 13. Ekologiset käytävät. Tuulivoimahanke voi vaikuttaa ekologisiin yhteyksiin ja monimuotoisuuteen välittömien ja välillisten vaikutusten kautta. Tuulivoimailoiden, teiden ja sähkönsiirtoreittien rakentaminen hävittää ja pirstoo rakennusalueella sijaitsevia metsäalueita ja voi heikentää lajien puustoisia kulkuyhteyksiä, esiintymis- ja elinalueita sekä luontotyyppejä. Kulkuyhteyksien heikkeneminen vaikeuttaa eläinten yksilöiden siirtymistä ja leviämistä elinympäristöjen välillä, ja voi siten vaikuttaa pidemmällä aikavälillä alueen eläinlajien populaatiokokoon. Kuivattavan vaikutuksen kautta heikentävät tai hävittävät lähellä sijaitsevien luontotyyppien kokonaisuuksia. 14. Kulttuuriperintö ja maisema. ”Voimaloiden kielteiset maisemavaikutukset arvioidaan vaikutusalueen suuren herkkyyden (valta-kunnallisesti ja maakunnallisesti arvokas Hämeen Härkätien maisema-alue, sekä Renka- ja Takajärven loma-asutus) takia suuriksi”. Hankkeella on kohtalaisen kielteinen vaikutus kulttuuriperintöön, sillä Hämeen Härkätie luokitellaan valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi. Maisemahaitta on Renka- ja Takajärven asukkailla suuri ja pitkäkestoinen. Maisemahaitta aiheutuu itse voimaloista,	13. Katso vastine kohta 1.3 14. Katso vastine kohta 1.4
--	--	---

	laajasta hakatusta alueesta voimala-alueella ja sähkölinjoilla sekä välkkeestä ja lennonestevaloista. Voimaloiden lennonestevaloista aiheutuu merkittävää maisemahaittaa myös yöaikaan, jolloin itse voimalat eivät pimeyden vuoksi näkyisikään. Kirkkaana välkkyvät valot pilaavat etenkin Takajärven yötaivaan, koska voimala-alueen ja järvenranta-asutuksen välissä ei ole maasto- tai puustoesteitä. 15. Pinta- ja pohjavedet. Maa- ja kallioperän muokkaus voi aiheuttaa vaikutuksia pohja- ja pintavesien laatuun, määrään ja virtaussuuntiin. Se voi vaikuttaa myös pohjaveden muodostumiseen. Maan pintakerroksen kuoriminen lisää valuntaa ja eroosiota ja niiden myötä kiintoaineksen kulkeutumista vesiin. Maakerroksen poistaminen ohentaa pohjavettä suojaavia maakerroksia, jolloin veden luontainen puhdistuminen vähenee. Toimenpiteet voivat lisäksi vaikuttaa paikallisesti pohjaveden pinnan tasoon ja muodostumisolosuhteisiin. Maankaivu pohjavedenpinnan alapuolella voi aiheuttaa pohjaveden samentumista sekä lisätä vesien rauta- ja mangaanipitoisuuksia. Tuulivoimaloiden laivoista irtoaa materiaalia ympäristöön koko niiden käyttöajan. 16. Melu. Tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuu aerodynaamista melua lapojen pyörimisestä. YVA-selvityksen melumallinnuksessa lainsäädännön meluohjearvot (40 dB) alittuvat asuin- ja lomarakennusten pihapiirissä. Meluvaiutus arvioidaan kuitenkin kohtalaisen kielteiseksi. On huomioitava, että vaikiintuneet melun ohjearvot ja toimenpiderajat perustuvat kuultavaan ääneen. Tuulivoimaloiden melu sisältää matalia pienitaajuisia infraääntä, joka voi kantautua pitkälle ja läpäistä rakennusten rakenteita ja resonoida niissä. Melumallinnuksessa 40 dB vyöhyke ulottuu Taka- ja Renkajärven rantaan, eikä mallinnuksessa ole voitu ottaa kantaa, vaimenevatko infraäänien kulkiessaan veden pinnalla. Tiedetään myös, että tuulivoimalan koon kasvaessa infraäänien osuu kasvaa. Niinimäen tuulivoimala-alueelle suunniteltujen suurten voimaloiden äänihaitoista ei vielä ole olemassa mittaus- tai tutkimustuloksia. Tutkimustiedon puute tuulivoimaloiden aiheuttaman toiminnan aikaisen melun ja välkkeen vaikutuksista lisää melun vaikutusarviointien epävarmuutta.	15. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20 16. Katso vastine kohta 1.6
--	--	---

	17. Liikenne. Merkittävimmät vaikutukset maaliikenteeseen syntyvät hankkeen rakentamisvaiheessa ja ilmailuun normaalitoiminnan aikana. Liikennettä aiheutuu maa- ja kiviaineksen, betonin ja voimaloiden rakenneosien sekä voimajohtokomponenttien kuljetuksista. Liikenteeseen kohdistuvat vaikutukset ovat rakentamisen osalta kokonaisuutena arvioituna kohtalaisen kielteisiä. Sähkönsiirtoreittien rakentaminen arvioidaan vaikuttavan liikenteeseen kaikilla toteutusvaihtoehdoilla vähäisen kielteisesti. Koska hankealueella ei ole vielä tehty pohjatutkimuksia, on voimaloiden perustamistapa vielä epävarma, ei vielä tiedetä mitä maa-aineksia, mistä ja kuinka paljon (arvio 166 000 m³rtr (rtr = teoreettinen rakennetilavuus)) hanke vaatii. Voidaan YVA:ssa esitettyjä arvioita liikenteen vaikutuksista pitää vain suuntaa antavina. Kaikesta huolimatta alueen tiestölle ja tienkäyttäjille rakentaminen merkitsee merkittävää rasitusta, paikallisteitä ei ole suunniteltu näin raskaalle ja suurelle liikennemäärälle. 18. Ilmasto. Hankealueella tehtävä puuston ja pintamaan poisto ja muokkaus muuttavat alueen hiilinielusta pysyvästi hiilen lähteeksi, muuttaessaan alueen todennäköisesti pysyvästi metsästä teollisuusalueeksi. 19. Elinkeinot ja palvelut. Hankkeen elinkeinoelämään kohdistuvia vaikutuksia kuvataan YVA selvityksessä pääosin positiivisiksi. Positiiviset vaikutukset ovat kuitenkin väliaikaisia kohdistuvat rakentamisvaiheeseen ja muutaman henkilön työllistymiseen käytön ajaksi. Hankkeen työllisyyteen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten matkailuelinkeinolle pitkäaikaista haittaa aiheuttava maisema-arvojen menettämistä ei käsitellä. Maisema-arvojen menetys voi myös vaikuttaa haluun muuttaa alueelle tai käyttää ja kehittää olemassa olevaa pääosin iäkästä kiinteistökantaa. Kunnan saamien kiinteistöverojen ja maanvuokraajien vuokratulojen vastapainona tulisi huomioida paikallisten asukkaiden ja kiinteistönomistajien kokemat menetykset, kiinteistöjen arvonalennuksen ja kiinteistöjen käyttöarvojen aleneminen, maisema-, melu-, välkehaitoista ja virkistyskäyttöarvon alenemisesta johtuen. Hankkeen taloudellista arvoa arvioitaessa tulisi huomioida loma-asutuksella aiheutuvan haitan välillinen	17. Katso vastine kohta 1.13 18. Katso vastine kohta 1.3 19. Katso vastine kohta 1.8 sekä 1.14
--	--	---

	vaikutus. Loma-asutuksen käyttöasteen alenemisella, kiinteistöjen ylläpidon ja kehittämisen vähenemisellä on merkittävät vaikutukset paikalliselle kaupalle ja yritystoiminnalle. 20. Hankkeen riskien arviointi. Hankkeen riskiarviointi ei kuulu YVA-selvityksen piiriin, mutta aiheesta lausuntoja annettaessa ja päätettäessä ne tulee kuitenkin huomioida. Ohessa muutamia näkökulmia lähinnä kunnan päätöksenteon kannalta. Kiinteistöjen arvonalennus ja kiinteistöverotuotot. Tuulivoimahankkeissa suurimpia haitankärsijöitä, luonnon ohella, ovat paikallinen asutus ja kiinteistönomistajat kiinteistöjen arvojen ja käyttöarvojen laskiessa. Tuulivoima-alueiden vaikutuspiirissä olevien kiinteistöjen arvonalennuksen korvaamisesta on viime aikoina herännyt julkista keskustelua. Jos haittakorvauksiin tulevaisuudessa päädytään, voi sillä olla merkittävä vaikutus tuulivoimahankkeen kannattavuudelle kunnan kannalta. Toinen julkisuudessa esillä ollut, kunnan tulokehitykseen vaikuttava, aihe on, kuntien kesken tehtävä tuulivoimatuulojen tasaus. Riippumatta siitä miten tasaus tehdään, se tulisi vähentämään tuulivoimakuntien tuloja ja lisäämään niiden kuntien tuloja, joihin esimerkiksi maanpuolustuksellisista syistä tuulivoimaa ei saa rakentaa. 21. Tuulivoimatoimijat. Tuulivoiman toimijat on Niinimäenkin tapauksessa pirstottu useiden eri yhtiöiden alle. Esim. omistusta, rahoitusta, luvitusvaihe ja operointi on hajautettu niin, että kokonaisvastuuta ei tunnu olevan kenelläkään. Vaikuttaa siltä, että hankeyhtiön omapääoma on pelkää lainarahaa, jolloin toiminnan päätavoitteeksi tulee rahoittajien tarpeiden tyydyttäminen. Suurena uhkana on, että toiminnan lopettamisvaiheeseen ei varauduta riittävästi ja hankeyhtiö tai operoija on toiminnan loppuessa kykenemätön hoitamaan purkuvaihetta ja se jää kunnan ja maanomistajien vastuulle. 22. Tuulivoiman tuotannon kokonaistaloudellisuus. Valtakunnallisesti tuulivoimainvestointeja ei koordinoita mitenkään, kunnat tekevät rakentamispäätöksiä itsenäisesti. Esimerkiksi Etelä-Hattulan ympäristöön tuulivoimaselvityksiä tekevät sekä Hattula että Hämeenlinna. Kunnat tekevät luvituspäätöksiä tietämättä kuinka paljon sääriippuvaista energiaa valtakuntaan on tarpeellista	20. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 21. Katso vastine kohta 1.10 22. Katso vastine kohta 1.19
--	---	---

	rakentaa. Operaattorit eivät useinkaan ole valtakunnallisia energiayhtiöitä, joilla on näkemys energian tuotannon ja kulutuksen kokonaisuudesta ja tasapainosta. Julkisuudessa on viime aikoina esitetty näkemyksiä, etteivät rahoittajat enää ole kiinnostuneita tuulivoiman rahoittamisesta. Ja että jatkossa sääriippuvaisen energian tuottaminen on kannattavaa lähinnä yrityksille, jotka käyttävät energian itse esim. varastoitavan lämpö- tai kylmäenergian tuotantoon. 23. *Lisäksi taulukko YVA:n johtopäätöksistä	23. Katso vastine kohta 1.18
Mielipide 88 2 henkilöä	1. Mielipiteeni Hattulan tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Isovanhempani asuivat Vuohiniemessä ja luonnollisesti isäni sieltä kotoisin. Kuin myös useita muita sukulaisiani. Vanhempani rakensivat isovanhempieni kuoltua hirsimökin Vuohiniemeen ja ostivat toisen mökin Takajärven rannalta. Lapsuudestani asti olen nauttinut näistä paikoista. Luonto on ollut todella kaunista ja rauhoittavaa. Käytän paljon Puolivälintietä siirtyessäni Renkajärven ja Takajärven väliä. Puolivälintie jonne tuulivoima on nyt tulossa, on ollut eläinrikkainpia alueita, jonka varrella olen nähnyt lukemattomia hirviä, peuroja, teeriä, kettuja, jne.. . Ja nyt ilmastotekona tarkoitus kaataa upeata luontoa tuulivoiman tieltä. 2. Avopuolisoni on kotoisin Virosta, jossa on jo pidempi kokemus tuulivoimasta. Tuulimyllyt karkoittaa kaikki eläimet ympäristöstä. Lintuja kuolee siipiin ja niiden lentoreitit muuttuvat. 3. Tuulimyllyjen melu kantaa kauas ja aiheuttaa näin haittaa asukkaille ja mökkiläisille. Aiheuttaa terveyshaittoja. Laskee kiinteistöjen arvoa. 4. Nykypäivänä puhutaan metsien säästämisestä. Nyt tällä ilmastoteolla on enemmänkin käänteinen vaikutus. Tuhotaan hehtaarikaupalla kaunista luontoa ja hiilinielua ja karkoitetaan eläimet pois. Eikö todellakaan Suomesta löydy paikkaa jonka ympäristössä ei ole mökkejä ja asuntoja niinkuin tällä alueella ja josta ei tarvitsisi tuhota Suomen upeinta luontoa ja metsää. Ehdottomasti vastustan tätä hanketta avopuolisoni kanssa. 5. Mielipiteeni oli jo huomioitu. Mutta huomasi, että netissä luki että mökin osoite pitää ilmoittaa. Postiluukusta tullessa siitä ei ole mainintaa. Eli tämä	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.3 5. Katso vastine kohta 1.17

	liitteenä edelliseen meiliini. Mökkimme osoite on xxxxxx. Ps. Tämä oli ensimmäinen ilmoitus tuulivoimahankkeesta, jonka saimme nyt viikko sitten. Veljeni, jonka mökki on Vuohiniemen kylässä, sanoi, että oli saanut kyselyn jo viimevuoden puolella ja että siitä on jo raportinkin. Olin yllättynyt miksi meille ei kyseistä ole tullut?	
Mielipide 89 1 henkilö	1. Saamieni tiedotteiden ja kartan mukaan laajaa tuulivoiman suunnittelualueita on suunniteltu Takajärven rannalla sijaitsevan omistamani kiinteistön lähelle. Vastustan tuulivoimahanketta, koska luonto ja kauniit ja tärkeät ulkoilualueet pilataan tällaisilla valtavan suurilla tuulivoimarakennelmilla, jotka ovat luonnon elinvoimaisuuden kannalta äärimmäisen haitallisia. Lisäksi valtavat roottorit näin lähellä aiheuttavat todennäköisesti meluhaittaa ennestään hiljaisella ja rauhallisella alueella. Luonto on ihmiselle arvokkainta, mitä tällä alueella on. Tuettu tuulivoima tuottaa yrityksille voittoja ja kunnalle tuloja sen kustannuksella, että valtava alue luontoa pilataan sen alta tuleville sukupolville. Vastustan luonnon turmelemista tuulivoimalla ylipäättään ja tässä tapauksessa erityisesti Takajärven lähellä.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 90 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen tuulivoimahanketta. Olen tutustunut hankkeen suunnitelmaan ja raportteihin sen ympäristövaikutuksista. Keskusteluissa hanketta suunnittelevan tahon edustajien kanssa minulle tuli selväksi, että hankkeesta hyötyisivät ainoastaan hankkeen toteuttava yhtiö ja taho, joka tekisi sen kanssa sähkön ostosopimuksen (mikäli sellainen taho edes löytyisi). 2. Hattulan kunnalle verotulojen muodossa tuleva hyöty olisi hyvin pieni, kun toisessa vaakakupissa painavat hankkeen aiheuttamat haitat. Tuulivoimahankkeita on suunnitteilla Suomessa jo riittävästi ja niiden toteuttamiseen löytyy parempia paikkoja kuin tämä Hattulan kaunis, rauhallinen luontokohde, jossa muutaman kilometrin säteellä löytyy niin vakituista kuin loma—asutustakin. 3. Hankkeella olisi haittavaikutuksia niin asumisen viihtyisyyteen kuin tonttien hintoihinkin. Ympäristövaikutuksiin kuuluvat myös raporteista ilmi tulevat haitat ja vahingot alueen linnustolle, muille eläimille ja kasveille. Esimerkiksi alueella	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.15 3. Katso vastine kohta 1.3

	pesivän kaakkurin kaltaisille hitaasti ja raskaasti lentoon nouseville linnuille tuulimyllyt aiheuttavat vaaran. 4. Sähkön siirtoa varten tehtävät maisemamuutokset ulottuisivat myös historiallisesti arvokkaalle alueelle (Hämeen Härkätien ympäristö). 5. Tuulivoima ja muut uusiutuvan energian muodot ovat välttämättömiä ja tärkeitä. Niiden sijoituspaikka on kuitenkin valittava siten, että haittavaikutukset olisivat mahdollisimman pienet. Hattulan Niinimäen hankkeessa näin ei ole. Toivon, että hanketta mahdollisesti kannattavien kuntalaisten kohdalla ei ole kyse "nimby"—ilmiöstä. Eli kannatetaan hanketta, kunhan se ei tule omaan asuinpiiriin. Toivottavasti Hattulan kunnan päättäjät tekevät viisaan ratkaisun eivätkä hyväksy Niinimäen tuulivoimalahanketta.	4. Katso vastine kohta 1.16 5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19
Mielipide 91 1 henkilö	1. Loma—asuntomme sijaitsee noin 1800 metrin päässä lähimmästä suunnitellusta tuulimyllystä. Käytämme loma—asuntoamme läpi vuoden lepoon ja virkistykseen, palautumiseen työelämän vaatimiin valmiuksiin. Mahdollinen tuulimyllyalue aiheuttaisi tontillamme ja käyttämillämme liikkumisalueilla huomattavan meluhaitan, maisemallinen haitan ja myllyn lavoista aiheutuvan välkehaitan, joista ympäristövaikutukset— raportissanne mainittiin. Alueen luonnon herkkä luonne kärsisi merkittävästi, Kyseessä on kuitenkin teollisen toiminnan tulo alueelle seurauksineen. Alueen ekologia ja yleinen väestön hyvinvointi eivät suunniteltua tuulipuistoa kestäisi. Lepo—ja virkistystoiminnan tärkeä osatekijä on käytetyssä YVA—selvityksessäkin arvioitu sen käyttäjän myönteinen ja hyvä kokemus. 2. Oman kiinteistömme kohdalla sen rahallisen arvon laskun ohella tuulipuiston mahdollinen tulo aiheuttaisi merkittävän alenemaan sille käyttöarvolle, joka sillä meillä on. Haluamme liikkua mm. veneellä ja rauhoittua ulkona piha-keinulla jäisivät pois levähdyskäytännöistämme. Nämä haitat ja kiinteistön arvon lasku vaikuttavat romahduttavasti niihin rakentamis— ym. kehittämissuunnitelmiin, mitä meillä hiljan tapahtuneen sukupolvenvaihdoksen jälkeen on ollut.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14

	3. Tuulivoimapuistohankkeen toteutuminen merkitsisi minulle ja perhekunnaleni mielestäni kohtuutonta ja epätasa—arvoista taakkaa ja kohtelua. Rantaympäristöä on meidänkin alueellamme monin tavoin vaalittu ja suojattu vuosikymmenten ajan. Tuulivoimarakentamissuunnitelma Niinimäessä merkitsee täyskäännöstä tällä saralla. Toimivia vaihtoehtoja kunnan verotulojen tasapainottamisen on olemassa. On olemassa soveltuvampia ympäristöjä tuulivoimarakentamiselle Suomessa. 4. Vaatimukset. Esitän Hattulan Niinimäen tuulivoimapuistohankkeen kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Perusteena yllä mainittu mielipide ja se, että vaikka melu—, maisema— ym. suositusten puitteissa pitäydyttäisiin, hankealueen ympäristön loma—ja virkistysaluekäyttöedellytykset eivät tule säilymään. 5. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini ja osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavaan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 92 1 henkilö	1. Olen huolestunut Etelä—Hattulaan suunnitelluista tuulivoimaloista. Kannatan vihreää siirtymää ja saastuttamatonta uusiutuvaa energiaa, mutta tuulivoiman lisääminen Suomen olosuhteissa ei vaikuta olevanjärkevä tapa korjata energiavajetta. Esimerkiksi tällä hetkellä: Pörssisähkön hinta 47,95 c/kWh, Kulutus Suomessa 9 620 M W, Tämä katetaan tuotannolla ja ostolla, josta tuulivoimatuotantoa 183 MW, eli lähes nolla, kun ei tuule. Tuulivoimakapasiteettia on valmiina 8 400 MW (käytettävissä, kun tuulee), Lisäksi kaavoitettuna + luvitettuna + rakenteilla 14 000. Vaikka tuulivoimaa rakennettaisiin kuinka paljon lisää, se ei auta, kun ei tuule. Tuulivoima on hyvä, kun tulee. Niihin tilanteisiin sitä on jo riittävästi.	1. Katso vastine kohta 1.19

	2. Lisäksi tuulivoimahankkeiden talouskuviot ja omistussuhteet vaikuttavat hämärltä tai vähintäänkin epämääräisiltä. Kuten Hämeen Sanomatkin on jo kirjoittanut, sekä Hämeenlinnan että Hattulan hanketoimijat ovat taloudelliselta pohjaltaan ja taustaltaan sellaisia, ettei julkisen sektorin toimijoiden, etenään kuntien, tulisi alkaa heidän kanssaan yhteistyösuhteisiin. Tilinpäätösten puuttuminen, todellisten omistajien ja edunsaajien piilottaminen, oman pääoman puuttuminen ja todellisten rahoittajien piilottaminen eivät anna kuvaa luotettavasta kumppanista. Esimerkiksi Hämeenlinnan kyselytilaisuudessa 3.12.2024 Otsavuoren tuuli oy:n Mika Meller "unohti" olevansa hallituksen puheenjohtaja ja 1/4—omistaja? Niinimäen tuulivoima oy:n talous näyttää velkaiselta ja sen omistaja Myrsky Energia ei ole toimittanut tilinpäätöstään PRH:lle lakisääteissä ajassa. Velkaiset yritykset eivät ole kunnalle turvallisia kumppaneita yhteisöveronmaksajina tai sopimuskumppaneina. (Tästä tarkempia perusteluja myös mm. alueella mökkeilevän Jori Kanervan dokumentissa: https://tuulentuoma.fi/WD—content/uploads/2024/09/mita—hattulan—kannattaa—tehda—2024—09—26.pdf) 3. Koska tuulivoimalat muuttaisivat alueen luonnetta pysyvästi ja aiheuttaisivat merkittävää haittaa Etelä-Hattulan yhteisölle ja luonnolle, mutta eivät vastaisi uusiutuvan energian tarpeisiin eivätkä hankkeen taustalla toimivat yritykset ole lupaavia luotettavia kumppaneita, ELY—keskuksen tulisi mielestäni suosittaa kaavasta luopumista.	2. Katso vastine kohta 1.10 3. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 93 1 henkilö	1. Minulla ei ollut tilaisuutta osallistua yleisötilaisuuteen 27.03.2025. Haluan nyt sanoa mielipiteeni ko.asiasta, joka perustuu hankimaani tietoihin ja kokemukseen. Aurinkovoimasta. Tuulivoimalat tuottavat sähköä pääsääntöisesti syksyllä ja talvella. Parhaat sijainnit eivät ole sisämaassa vaan merellä ja rannikolla, jossa matalillakin tuulivoimaloilla saadaan sähköä parhaiten kustannustehokkaasti. Kesällä halvin tapa tuottaa sähköä on aurinkovoima, josta minulla 10 v kokemus 45KW aurinkovoimalasta maatilallani. Käytännössä 6kk tulee sähköä ilmaiseksi. Yli 7 v ylijäämä sähköstä maksettiin hyvä hinta, nyt asiat ovat täysin muuttuneet pörssisähkön hinnoittelun ja sähköyhtiöiden	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19

	manipulointi aiheuttaa suuria tuntikohtaisia hinnan vaihteluita myös kesällä, jolloin kysyntä sähköstä on heikkoa. 2. Nämä 12 voimalaa sijaitsevat arvokkaalla metsäalueella, jonka lähellä myös iso Taipaleen suon-rauhokas alue, jonka alueella meidänkin metsälohko. Voimaloiden siivistä irtoaa koko ajan muovi mikroneja, jotka ovat vaarallisia linnuille. Tämä alue tärkeä teerien ja metsojen reviiriä. Lisäksi äänet myllyistä eläimille paljon haitallisempia kuin ihmisille. Kokemukseni Saksasta metsätysmatkoilta ovat hyvin huonot. Ainoastaan kolmannes tuulimyllyistä oli toiminnassa ja peltojen reunoilla paljon katkenneita pitkiä siipiä. 3. Ruotsissa yli 1000 tulivoimalaa konkurssissa taloudellisten vaikeuksien takia kun ei enää valtion tukea. En ymmärrä miten kunnan intresseissä on kaavoittaa yksittäisten maille tuulivoimaloita, joiden rahallinen tuotto on täysin hämärän peitossa, eikä kunnankaan verotulot ole täysin varmoja, jos hanke yhtiö täysin varaton, jonka toiminta todennäköisesti perustuu ulkomaiseen rahoitukseen. Mikään kunnan suomalainen yhtiö ei investoisi tähän 150milj.€ Hankeyhtiö myy aivan varmaan homman eteenpäin ja rahastaa siitä, uusilta ulkolaisilta yhtiöiltä kunta ei pysty perimään penniäkään verotuloja! Näin on käynyt mm. Ruotsissa. 4. Kuten varmaan ymmärrätte tulen vastustamaan hanketta niin pitkälle kuin mahdollista	2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20 3. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15 4. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 94 4 henkilöä	1. Ohessa allekirjoittajien mielipide Niinimäen yleiskaavasta sekä hankkeen ympäristövaikutuksien taulukko, joka tulee sisällyttää kaavamateriaaleihin. 2. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Etelä-Hattulaan kuuluva järviylänkö alueena on ainutlaatuinen sen hiljaisuuden ja luonnon puhtauden kannalta. Aluetta ei haittaa liikenteen melu eikä ympäristöä saastuttavat teollisuusalueet. Alueella on Etelä-Suomen puhtaimpia järviä kuten Takajärvi ja Renkajärvi, joiden puhtautta on vaalittu ja parannettu jo vuosikymmeniä. Alueella on myös vedenottamo, josta hämeenlinnalaiset saavat juomavetensä. Renkajärvi saa vetensä ympäröivästä luonnosta, eikä siihen laske yhtään jokea. Suunniteltu tuulivoimateollisuusalue tulee	1. Katso vastine kohta 1.18 2. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11

	muuttamaan ympäristön lopullisesti, vaikka tuulivoimaloiden ikä on vain 15–25 vuotta. Puhdas luonto ei ole palautettavissa alkuperäiseen muotoonsa, eikä ympäristötuhoilta voi välttyä näin herkässä ympäristössä. Nyt suunnitellun teollisuusalueen vaikutukset ovat erittäin merkittäviä niin asukkaille kuin eläimille ja luonnolle. Hämeen liiton mukaan pehmeät vetovoimatekijät, kuten asumismahdollisuudet ja asuinympäristö, luonto, kulttuuri ja matkailu, tarjoavat Kanta-Hämeelle mahdollisuuden erottautua erityisesti niille, jotka harkitsevat muuttoa tiiviimmin asutuilta alueilta. Etätyön ja -opiskelun yleistyminen sekä työmatkojen pidentyminen ovat kasvattaneet kiinnostusta alueisiin, joissa saavutettavuus ja elämänlaatu yhdistyvät. 3. Kiinteistöt. Alueen n. 1000 kiinteistöä ovat merkittävä tulonlähde Hattulan kunnalle ja palveluille. Näiden kiinteistöjen arvo on jo nyt alentunut suunnitellun teollisuusalueen takia. Lisäksi kiinteistöjen kunnostus/uusiminen ei ole enää mahdollista, koska kiinteistöjen vakuusarvot eivät riitä enää lainansaantiin. Valtaosa vapaa-ajan asunnoista on 50-60-luvuilta, joten ilman kunnostusta niistä saadut kiinteistöverotulot tulevat alenemaan entisestään. Kunnan saamat kiinteistöverotulot teollisuusalueesta eivät kata näitä menetyksiä. Kunnostustarpeita on varmasti. Tämä tulee jatkossa työllistämään paikallisia yrittäjiä. Mökkien äänieristykset eivät täytä tämän päivän vaatimuksia, joten tuulimyllyjen ääni tulee häiritsemään asumista. Alueella ei ole mitään palveluja, joten kiinteistöistä maksetut verot menevät jo nyt Pohjois-Hattulan ”hyväksi”. Valtaosa loma-asunnoista on ollut samoilla suvuilla käytössä jo usean sukupolven ajan, eikä suunniteltu teollisuusalue tule lisäämään viihtyvyyttä, päinvastoin! Se, että tuulivoimalat olisivat jonkinlainen ”nähtävyys”, on Suomen Uusiutuvat-etujärjestön manipulointia, eikä perustu mihinkään pitäviin tosiasioihin. Meillä on käynyt vieraita esim. Saksasta, ja he ovat arvostaneet nimenomaan alueen hiljaisuutta, puhtautta ja maisema-arvoja. Tuulimyllyistä he kertomansa mukaan kärsivät kotonaan. Luonto onkin alueemme vahvuus, siis ilman teollisuusaluetta.	3. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15
--	---	--

	4. Haitat. Useat tutkimukset niin Suomessa kuin ulkomaillakin ovat kiistattomasti osoittaneet tuulimyllyjen terveyshaitat. Ääni, välke ja maisemahaitat vaikuttavat niin fyysisesti, kuin mentaalisestikin alueen asukkaisiin. Se, että vaikutukset rajoittuisivat vain lähialueisiin ei pidä paikkaansa, vaan esim. infraäänit kantautuvat rakenteisiin jopa kymmenien kilometrien päähän. Maisemahaittojen yhteydessä puhutaan kahden kilometrin etäisyydellä olevista loma-asunnoista, mutta vaikutukset ovat yhtä suuret 3-5 kilometrin päässä. Tällöin vaikutusalueella olevien loma-asuntojen määrä moninkertaistuu. Pohjois-Hattulakin saisi osansa tästä saasteesta. Äänen kantautumista pyritään vähättelemään ottamatta huomioon alueen järvien vaikutusta kuuluvuuteen. Vesihän kantaa ääntä pitkiäkin matkoja. Maisemahaitat muuttavat koko ympäristön teollisuusalueeksi ja tuulivoimalat näkyvät hyvin Parolaan ja Hämeenlinnaan asti, koska kyseessä on nimenomaan JÄRVIYLÄNKÖ. Esim. Renkajärvi on yli 120m merenpinnasta. Tähän kun lisätään 300 metrin korkeuteen yltävät tuulivoimalat, on näkyvyys taattu. Pimeään aikaan teollisuusalueen lentoestevalot vaikuttavat ympäristön valo-olosuhteisiin merkittävästi ja saavat ympäristön kaupunkimaiseksi. Siis juuri sellaiseksi, jota paetaan kaupungeista luonnon keskelle. 5. Paikallinen eläimistö susineen, ilveksineen ja kauriineen tulee kärsimään teollisuusalueen vaikutuksista. Kyseiset eläimet välttelevät tällaisia alueita ja se tulee vaikuttamaan alueen eläimistöön pysyvästi. Suurin kärsijä on kuitenkin linnusto, joka todistetusti ja kaikkien asiantuntijoiden mukaan tuhoutuu alueelta, joko menehtyen tai välttämällä aluetta. Teollisuusalue sijaitsee esim. kurkien muuttoreitillä ja alueen suot toimivat levähdysalueina keväisin ja syksyisin. 6. Alueen hyötykäyttö estyy, koska alueella liikkuminen tapahtuu omalla vastuulla ja on rajattu. Alueen sienestys ja marjastus tulee rajoittumaan merkittävästi ja siten estää ikiaikaisen jokaisen oikeuden. Alueen virkistyskäyttö loppuu myös. Itse en ainakaan koe teollisuusaluetta virkistäväksi.	4. Katso vastine kohta 1.2, 1.4, 1.6 sekä 1.7 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.9
--	--	--

	7. Kulttuurihistoria. Alueen halki kulkee kulttuurihistoriallisesti merkittävä Hämeen härkätien talvireitti, jota ei ole tutkittu läheskään riittävästi. Talvitien reitti on kulkenut Luurilan kautta, josta on löytynyt myös Luurilan lintu, joka on Hattulan tunnus. Harrastearkeologit ovat löytäneen painaumia reitistä ja huomattavan määrän historiallista aineistoa. Tätä työtä pitää jatkaa, jotta kulttuurihistoriallisesti tärkeä reitti saadaan kartoitettua. Suunniteltu teollisuusalue tulee tuhoamaan historiaa ja hävittämään tärkeää aineistoa. 8. Vaatimukset. Esitän, että Hattulan kunta keskeyttää välittömästi asukkaitaan eriarvoistavan kaavoituksen. 9. Hattulan kunnan suunnittelemat kiinteistöverotulot eivät korvaa alueelle aiheutettua haittaa eikä menetettyjä verotuloja kiinteistöjen arvonalenemasta johtuen 10. Etelä-Hattula palvelee kuntaa paremmin virkistysalueena kuin teollisuusalueena 11. Hattulan kunta ajaa asukkaitaan eriarvoistavaa aluepolitiikkaa, joka tähtää vain Pohjois-Hattulan etuihin 12. Kun kaava kerran hyväksytään, on alueen asukkaat jatkuvassa muutostilassa, vaikei nykyinen hanke toteudukaan 13. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. Liite. Ympäristövaikutusten arvioinnin taulukosta	7. Katso vastine kohta 1.5 8. Katso vastine kohta 1.1 9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.11 11. Katso vastine kohta 1.15 12. Katso vastine kohta 1.15 13. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 95 1 henkilö	1. Esitämme kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Perustelemme esitystämme seuraavasti: Vaikka fossiilittomien energiamuotoihin panostaminen on yleensä kannatettavaa ympäristön näkökulmasta, tässä tapauksessa sen rakentaminen kuitenkin valitettavasti uhkaa yhtä harvoista Etelä—Suomen valoisaasteettomista ja hiljaisista alueista.	1. Katso vastine kohta 1.1

	2. Myös vaikutukset monimuotoiseen eläimistöön olisivat merkittävät. 3. Tuulipuisto meluhaittoineen aiheuttaa alueen kiinteistöjen arvon alenemista, heikentää niiden kysyntää ja aiheuttaa jo suunnitteluvaiheessa epävarmuuden ilmapiiriin, joka heikentää esim. kiinnostusta lisärakentamiseen. Rakentaminen tuo oletettavasti hyötyjä toisaalle, mutta haitat kohdistuvat alueen läheisyydessä asuviin ja mökkeileviin henkilöihin. 4. Pyydän lähettämään kunnan vastineen sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän myös, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.14 4. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 96 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimahanketta Hattulan Niinimäellä, koska katson sen vaikuttavan haitallisesti alueen luontoon, maisemaan, asukkaiden elinympäristöön ja matkailuun. 2. Tuulivoima on fossiilisiin energialähteisiin verrattuna vähäpäästöinen energiamuoto ja tärkeä osa energiasiirtymää. Jotta energiasiirtymä on aidosti kestävä, ei uusiutuviin energiamuotoihin liittyvillä hankkeilla saa olla merkittäviä negatiivisia vaikutuksia elottomaan tai elolliseen luontoon tai sosiaalisesti. 3. Tuulivoiman haitalliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen – sekä biodiversiteettiin että geodiversiteettiin – tulisi vielä tutkia ja huomioida paremmin sekä tuulivoimaloiden suunnittelussa että rakentamisessa. Alueelta tehdyt luontoselvitykset eivät huomioi riittävästi geodiversiteettiä. Tähän mennessä alueen maa- ja kallioperän kohdalla on keskitytty vain maaperän kuvaamiseen ja jätetty huomioimatta kokonaan kallioperän piirteet – lukuun ottamatta viitasta arvokkain geologisiin kohteisiin (A-Insinöörit 2025). A-Insinöörien tekemässä maisema- ja kulttuuriympäristöselvityksessä ei ole myöskään riittävän kattavasti tarkasteltu sitä, kuinka tuulivoimapuisto vaikuttaa alueen geodiversiteettiin eli elottoman luonnon monimuotoisuuteen. Geodiversiteetin huomioiminen on tärkeää sekä luonnon monimuotoisuuden että kulttuurisesta	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.19 3. Katso vastine kohta 1.3

	näkökulmasta. Esimerkiksi Teknologiateollisuus toteaa uusiutuvan energian rakentamisen aiheuttavan lähes väistämättömästi paikallista luontokatoa, ja geodiversiteetti tulisi huomioida tärkeänä osana vaikutusten arviointia (Teknologiateollisuus 2024). 4. Alue, jonne Niinimäen tuulivoimahanketta suunnitellaan, on luontoarvoiltaan merkittävä. Se kuuluu Etelä-Suomen suurimpiin metsäalueisiin ja on yksi Etelä-Suomen suurimmista hiljaisista alueista (Halla ym. 2024). Suunniteltu tuulivoimapuisto aiheuttaa luonnollisten elinympäristöjen pirstoutumista ja synnyttää keinotekoista melua ja valoa alueelle, jossa melu- ja valosaastetta ei juuri ole. Tämä vaikuttaa sekä alueen ihmisiin että eläimiin. Tuulivoima aiheuttaa alueelle luontokatoa myös sen kautta, että tuulivoimaloiden ja niiden tarvitsemien siirtoyhteyksien kohdalta kaadetaan metsää. 5. Luontoselvitys käsittelee eläimille aiheutuvia haittoja liian kapeasti. Hiljattain tehdyn tutkimuksen mukaan tuulivoima häiritsee eläinten elinympäristöjä ja aiheuttaa joidenkin eläinlajien siirtymistä pois alueelta (Tolvanen ym. 2023; Luke, 2023). Tulosten perusteella tuulivoiman aiheutti 72 % lepakkolajin, 67 % nisäkäslajin ja 63 % lintulajin siirtymisen pois alueelta. Lisäksi Suomesta tehdyn väitöskirjan mukaan tuulivoima vaikuttaa merkittävästi maassamme lepakoihin, sillä puistoja rakennetaan usein metsiin (Gaultier 2023). Tämä pätee myös suunniteltuun Niinimäen tuulivoimapuistoon. Tutkimuksen mukaan ”[b]oreaalinen metsä vallitsevana luontotyyppinä on lepakoille erittäin tärkeää, erityisesti kesällä valon määrän lisääntyessä”. 6. Luontoselvityksen perusteella Niinimäen alueella tehtyjen lepakkohavaintojen määrä oli vaatimaton, mutta alueella tavattiin kuitenkin useampaa lepakkolajia ja alue oli lepakoiden ruokailualue (Ecobio Oy 2025a). Näin ollen olisi tärkeä selvittää vielä tarkemmin, kuinka tärkeä alue on paikalliselle lepakkokannalle. Luontoselvityksessä on ainoastaan todettu, ettei rakentamisesta aiheudu haittaa lepakoille, koska rakentaminen tehdään pääasiassa valoisaan aikaan. Tämän kohdalle ei otettu kantaa esimerkiksi siihen, voiko rakentaminen häiritä metsässä kesällä lepääviä lepakoita. Lisäksi maastoinventoinnin	4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	yhteydessä on nostettu se, että sekä lepakoiden lisääntymisyhdyskuntia että muita merkittäviä kohteita on voinut jäädä huomaamatta alueen laajuuden ja selvitykseen käytettyjen resurssien näkökulmasta (Ecobio Oy 2025b). Tämän lisäksi luontoselvityksessä on todettu projektin aiheuttavan haittaa esimerkiksi ilveksille, susille ja eri lintulajeille. 7. Maisemavaikutukset ovat merkittävät ja yltävät laajemmille alueille kuin pelkästään tuulivoimapuiston lähelle. Niinimäen tuulivoimapuisto muuttaisi myös merkittävästi maisemaa. Tuulivoimapuistoa suunnittelevan Myrsky Energian videossa on mallinnettu yhteensä kahdentoista 300 metrin korkuisen voimalan näkyvyyttä eri alueille (Myrsky Energia 2025). Mallinnuksen perusteella tuulivoimalat olisivat merkittävä maisemallinen piirre esimerkiksi lähimmästä voimalasta lähes neljän kilometrin päässä olevalla Kouvalan kylällä. Kylän läpi kulkee historiallinen Hämeen Härkätie. Se on yksi Suomen vanhimpia historiallisia teitä, ja sen varrella on useita virkistysalueita sekä kulttuuri- ja luontokohteita (Hämeen Härkätie, n.d.). Alue on potentiaalinen myös matkailun kehittämisen näkökulmasta, johon suunniteltu tuulivoimala voi vaikuttaa haitallisesti. Myös luontoselvityksessä tuulivoimapuiston on todettu vaikuttavan negatiivisesti Hämeen Härkätien maisemaan, joka on sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti arvokas (Ecobio Oy 2025a). 8. Tuulivoimapuistolta puuttuu sosiaalinen toimilupa. Niinimäen alueelle suunnitellulla tuulivoimapuistolla olisi todennäköisesti myös muita sosiaalisia haittavaikutuksia. Syksyllä 2024 tehdyn kyselyn perusteella alueella asuvat tai muuten aikaansa viettävät henkilöt kokivat tuulivoimapuiston vaikuttavan haitallisesti esimerkiksi maiseman muutokseen, asumiseen, alueen virkistyskäyttöön sekä biodiversiteettiin (A-Insinöörit 2024). Kyselyyn vastanneista lähes 90 % vastusti hanketta. Ymmärrän, että joillekin paikallisille maanomistajille tuulivoimapuisto voi olla merkittävä tulonlähde (Leponiemi 2024), mutta alueen kestävä kehityksen kannalta on tärkeä huomioida monipuolisesti myös tuulivoimapuiston pitkäaikaiset sosiaaliset vaikutukset, ennen kuin päätöstä hankkeen toteuttamisesta tehdään. Tällä hetkellä Niinimäen tuulivoimapuisto ei vaikuta	7. Katso vastine kohta 1.4 8. Katso vastine kohta 1.2
--	---	---

	omaavan sosiaalista toimilupaa, joka on yhä tärkeämpi elementti yritysten toiminnassa. 9. Toivon, että tuulivoimapuiston suunnittelussa otetaan paremmin huomioon alueen luonto- ja matkailuarvot sekä hankkeen luonto- ja sosiaalisia vaikutuksia arvioidaan kattavammin, ennen kuin lopullista päätöstä hankkeen toteuttamisesta tehdään.	9. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 97 2 henkilöä	1. Kaavassa tulisi huomioida minimietäisyytenä 3 km asuinrakennukseen. Sekä varoalueen tulee sisältyä kaava-alueen sisäpuolelle. 2. Kaavan valmistelu tulisi keskeyttää ja jatkaa kun hallitus on määritellyt min etäisyyden.	1. Katso vastine kohta 1.2 2. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 98 2 henkilöä	1. Ei harvaan asuttua lähiympäristöä vaan tiiviisti rakennettua asutusta. Taustatiedoissa esitetään, että hankealueen lähiympäristö olisi harvaan rakennettua ja harvaan asuttua. Tämä ei pidä paikkaansa. Lähiympäristössä alle 5 km säteellä on erityisen paljon loma- ja vakinaista asutusta, kuten näkyy maisemaselvityksestä. Taustatietojen kuvassa näkyy pelkästään raja-alue 1 km päässä tuulivoimaloista, jolloin rakennuksia ei enää näy kuin muutama. Harvaan asuttua lähiympäristöä löytyy siis ainoastaan 0–1 km etäisyysvyöhykkeellä hankealueesta, mutta heti tämän ulkopuolella onkin jo useita satoja loma- ja vakinaisia asuntoja. Niinimäen alueelle ehdottomasti ei tule kaavoittaa tuulivoimaloita. 2. Haitat arvokkaan lähialueen virkistyskäytölle. Hankealueen sisään jäävä Renka- ja Takajärven välinen vanha yhdystie, Puolivälintie, on suosittu asukkaiden reitti luonnossa liikkumiseen ja virkistäytymiseen, ja siinä on pidetty myös kuntoliikuntareittiä. Aasukysely on osoittanut Puolivälintien merkityksen ihmisille olevan suuri. Kaikkein suurimmat haittavaikutukset kohdistuvat lähimpien järvien, Renka- ja Takajärven virkistyskäyttöön ja niiden tiheään ranta-asutukseen. Nämä kaksi erinomaisiksi luokiteltua puhdasta ja kalaisaa latvajärveä ovat hienoja harvinaisuuksia Etelä-Suomessa. Kuikat ja kaakkurit	1. Katso vastine kohta 1.2 2. Katso vastine kohta 1.9

	kuuluvat äänimaisemaan. Me useiden satojen talouksien asukkaat olemme valinneet paikan juuri luonnon, puhtaan järven, hiljaisuuden ja rauhan antamien virkistysmahdollisuuksien takia. Tuulivoimaloiden uhka ahdistaa meitä kaikkia kovasti. Molemmilla järvillä on hyvin aktiivisesti toimiva suojeluyhdistys ja jäseniä on paljon. Yhteisöllisyys on erityisen suurta. Yhdistysten kautta on pidetty huolta järvien erinomaisesta kunnosta sekä huolehdittu virkistysarvon lisäämisestä, koska näin hienojen asioiden halutaan säilyvän tulevillekin polville. Hankkeen toteutuminen romuttaisi suojeluyhdistysten työn. Näkymäanalyysi (maisemaselvityksen kuva 22) ja etenkin Myrsky Energian video osoittavat miten arvokkaat latvajärvet Renkajärvi ja Takajärvi muuttuisivat niiden väliin rakennettavien voimaloiden hallitsemiksi. Uudessa, veneillessä, kalastaessa, surffatessa tai suojaisemmankin rannan pitkiltä laitureilta nähtynä maisemakuvaa tulisivat lähietäisyydeltä rajusti hallitsemaan 300 -metriset voimalat, korkeille mäille sijoitettuna vieläkin korkeammat. Järvien virkistyskäyttöarvo romahtaisi. 3. Niinimäelle suunniteltu tuulivoimarakentaminen ei lainkaan sovellu lähialueen maisemaan eikä ympäristöön. Visuaaliset vaikutukset ovat niin merkittäviä että ne vaikuttavat huomattavasti maiseman luonteeseen ja laatuun. Tuulivoimalat ovat maisemakuvassa hallitsevia ja niiden liike vahvistaa vaikutelmaa. Paikka on täysin sopimaton tuulivoimala-alueeksi, ja Hattulan alue on riittämätön paremman paikan löytämiseksi. Voimaloita ehdottomasti ei pidä kaavoittaa Niinimäelle. 4. Haitat alueen luonnolliselle hiljaisuudelle ja valosaasteettomuudelle. Harvinaisuudeksi käynyt luonnostaan hiljainen ja pimeä alue ei sovellu tuulivoimalakäyttöön. Lähialueen harvinaiset ominaisuudet on todettu virallisesti, tälle pitää antaa arvoa ja säilyttää tuleville polville. Järvien rannoilla 1-5 km etäisyydellä hankealueesta kaikki ylimääräinen kuuluu todella selvänä. Vesi kantaa ääntä ja huomiovalot välkkyvät. Paljon asutusta jää sille vyöhykkeelle, jossa virallisesti asetettu meluraja niukasti alittuu, mutta voimaloiden ääntä kuuluu. Mm. Vuohiniemen kulttuurimaisema ja rukoushuone sekä useita omakotitaloja	3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7
--	--	--

	on juuri tällaisella alueella. Tuulivoimalat on sijoitettava niin kauas hiljaisen alueen asutuksesta, ettei melu erotu, tai sijoitettava alueelle jossa muutenkin on melua. 5. Haitat kulttuuriympäristöille. Kielteiset vaikutukset tuntuvat ja näkyvät myös Hämeenlinnan puolella, muuallakin kuin Renkajärven pohjoisosassa. Lähialueella sijaitsevat maakunnallisesti arvokkaat Hämeen Härkätien, Renkajoen ja Lehijärven kulttuurimaisemat kokisivat kielteisiä muutoksia. Kauempana on paljon arvokkaita kulttuurimaisemia, mutta kauempaa huomio ei samalla tavalla ensimmäiseksi kiinnity tuulivoimaloihin. 6. Haitat luonnolle ja arkeologialle. Yli tuhannen hehtaarin tuulivoimala-alueen rakentaminen teineen, sähkölinjoinen tai maakaapeleineen tietäisi luonnon tuhoutumista laajalta alueelta. Hyvin vanhaa arkeologista aluetta tuhottaisiin myös. Tuulivoimaloita pitäisi ensisijaisesti rakentaa alueille joissa jo on teollista toimintaa, kaivoksia tms. 7. Lintujen muuttoreittejä kulkee hankealueen yli, muuttoaikoina näkee tuhansien kurkien ja hanhien muuttavan tätä kautta. Tutkimus jonka julkaisemista on pyritty estämään, on osoittanut silpoutumis- ja muut haitat linnuille. Luonnonsuojelualueita on aivan hankealueen rajalla. Luonnolle laajassa selvityksessä todetut haitat ovat hyvin moninaiset. 8. Haitat yrityksille. Renka- ja Takajärven rannoilla on matkailuyritystoimintaa. Yritykset menettäisivät kilpailuvalttinsa, koska matkailijat tulevat rauhoittavien luonnonmaisemien takia, eivätkä halua lomailla suuren tuulivoima-alueen vierellä. Näiden yritysten toimintaedellytykset romahtaisivat. Ilman uhkia yrittäjät taas voisivat kehittää toimintaansa, ilmastonmuutoksen lisätessä kysyntää. Tuulivoimaloiden uhkalla on merkitystä palveluyrityksille. Uhkien toteutuessa kiinteistöjen arvot laskisivat, mutta siitä huolimatta jotkut lähtisivät pois, alue ei houkuttelisi tulijoita, palveluiden kysyntä heikkenisi. Vastaavasti: ilman tuulivoimaloiden uhkaa moni haluaisi muuttaa loma-asuntonsa vakituisesti asunoksi eläkepäiviksi tai etätööhön, jolloin remontti- ja muiden palvelujen kysyntä kasvaisi.	5. Katso vastine kohta 1.4 6. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.5 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.8, 1.14 sekä 1.15
--	--	--

	9. VAATIMUKSET. Esitämme kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi, koska Niinimäki on tuulivoimaloiden kaavoittamiseen täysin sopimaton. Tuulivoimaloita ei saa kaavoittaa lähietäisyydelle useista sadoista loma- ja vakituisista asunnoista. Asukkaille tulee kohtuutonta haittaa lähijärvien alueen luonteen muuttumisesta, jopa suorastaan paratiisimaisesta virkistysalueesta hiljaisen järviluonnon keskellä - lähinaapuriksi valtavalle teollisuusalueelle, jossa korkeat tuulivoimalat hallitsevat näkymiä ja tuottavat melua, välkettä, luonnon tuhoutumista, ahdistusta ihmisille ym. yllä kuvattuja kielteisiä seurauksia. Tuulivoimaa ei saa kaavoittaa mihin tahansa sitä vain ehdotetaan, kaikkein vähiten harvinaistuneiden, hiljaisten luontoalueiden, runsaslukuisen asutuksen, arvokaiden virkistysalueiden välittömään läheisyyteen, niin kuin nyt käsiteltävässä ehdotuksessa on tehty. 10. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseen. 11. Liite. YVA:n mielipiteestä. Yhteysviranomaisen lausuntoon on koottu suuri määrä hyvin olennaisia selvitysvaatimuksia. Myrsky Energian laatimassa YVA-selvityksessä paljon kysymyksiä jää yhä avoimiksi. Mm. rakentamiseen, käyttöön ja käytöstä poistoon liittyy lukuisia tärkeitä selvitysvaatimuksia joita ei ole läpikäyty. Kielteisimpiä vaikutuksia luontoon ja ihmisiin ei aina riittävällä tarkkuudella analysoida, ehkä siksi että ongelmat ovat niin suuria että ratkaisuja on vaikea löytää. Suurimpiin ongelmakohtiin ei ole löydetty ratkaisukeinoja. Suuret ongelmat tulevat asianmukaisesti esiin YVA-selvityksessä. ”Suuria kielteisiä vaikutuksia” -kriteerillä tarkasteltuna hankkeen todetaan vaikuttavan ympäristöönsä hyvin monialaisesti: eliöstöön, linnustoon, ekologisiin yhteyksiin, maisemaan ja kulttuuriperintöön, yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön,	9. Katso vastine kohta 1.1 10. Katso vastine kohta 1.17 11. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.16
--	--	---

	välkeolosuhteisiin, elinkeinoihin ja virkistykseen. Tämä koskee sekä rakentamista, toiminnassaoloa että sähkönsiirtoreittejä. Vaihtoehtojen VE1 ja VE2 välillä ei ole suurta eroa. Hyvin vähän suojelukriteereitä on Suomessa kirjattu lakeihin asti. Jos laeista ei löydy jostakin osatekijästä mainintaa, se ei saa olla kielteisiä vaikutuksia lieventävä peruste, eikä oikeuttaa luonnon ja asukkaiden etujen heikentämiseen. Niinimäen hankealueen ympäristössä on paljon enemmän suojelun arvoista kuin yleensä alueilla joille tuulivoimaloita suunnitellaan. Sähkönsiirtoreittien vaihtoehtoilta on jokaisella omat suuret kielteiset vaikutuksensa rakentamis- tai toimintavaiheessa, eikä parempia vaihtoehtoja ole löydetty. Valinta pitäisi tehdä huonojen vaihtoehtojen välillä. Asukkaillekaan ei löydy parempia vaihtoehtoja, kun maantieteelle ei voi mitään, jäljelle jäisi vain kohtaloon tyytyminen. Arvioinnissa on ehdotettu joitain erilliskeinoja yksittäisten kielteisten vaikutusten lieventämiseksi, mutta ei arviota paljonko monen tekijän summana syntyvää suurta kielteistä kokonaisuutta olisi mahdollista lieventää. 12. Myllyjen siirtelyssä ei ole paljon liikkumavaraa, ja sillä voi vaikuttaa vain johonkin pieneen osatekijään mutta ei kokonaishaittaan. Todennäköisesti kokonaisuutta ei juuri voi lieventää, koska itse paikka on alunperin väärä, ja Hattulan maa-alue liian ahdas parempien vaihtoehtojen etsimiseen. 13. Kokonaisarvio hankkeen vaikutuksista jää YVA-selvityksen jälkeen perin pohjin kielteiseksi asukkaiden ja luonnon kannalta. Ristiriita hankkeelle asetettujen tavoitteiden ja YVA-selvityksen välillä ei voisi olla suurempi. Hankkeen tavoitteena on ollut perustaa tuulivoimatuotantoa alueelle, jossa vaikutukset luontoon ja ihmisiin olisivat mahdollisimman pienet. Hankealueen valintaperusteesta ei mainita, ettei se saanut soveltuvuudestaan hyviä arvioita v. 2022 Kanta-Hämeen alustavassa tuulivoimalaselvityksessä. Nyt huomataan, YVA-selvityksestä, että tavoite on mahdoton saavuttaa. Hanketta joka ei voi johtaa tavoitteeseensa, vaan lähinnä sen vastakohtaan, ei enää pidä edistää. Vaihtoehtoilta jää jäljelle vain VE0.	12. Katso vastine kohta 1.18 13. Katso vastine kohta 1.10
Mielipide 99	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta	1. Katso vastine kohta 1.1

3 henkilöä	Kiitos mahdollisuudesta antaa mielipiteemme tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Nykyinen tilanne asettaa kansalaiset helposti eriarvoiseen asemaan. Asukkaiden oikeudet jäävät helposti jalkoihin, kun tuulivoimayhtiöt tavoittelevat voittoja ja kunnat kiinteistöveroja. Toteamme seuraavaa: Ensisijainen vaatimus: hanke on keskeytettävä välittömästi. 2. Perustelut: Niinimäen tuulivoima—alueen vaikutusalueen vakituiset asukkaat sekä kesäasukkaat ovat vastustaneet hanketta sen vireille tulosta lähtien. Hanke muuttaa alueemme ja asumisemme käyttötarkoitusta sekä alueelle muuttamisemme alkusyitä merkittävän suuren kielteisesti. Merkittävimmät ja vaikuttavimmat haitalliset muutokset alueella kohdistuvat mm. terveyteemme ja hyvinvointiin, maisemaan ja alueen hiljaisuuteen, luonnon rauhaan ja monimuotoisuuteen, ekologiin yhteyksiin, luontokokemuksiin, luonnonvarojen käyttöön ja turvallisuuteen, mutta myös kiinteistömme käyttömahdollisuuksiin sekä sitä kautta kiinteistön taloudelliseen arvoon ja tulevaisuuden investointeihin. 3. Tällä tuulimyllyhankkeella ei ole merkitystä energiatalouteen kansallisesti eikä kansainvälisesti. EcobionYVA—arviointi aliarvioi tuulimyllyhankkeen paikallisia vaikutuksia. 4. Kunnat näkevät tuulivoimaloissa tulovirtoja, jolloin asumisviihtyvyyteen ja ympäristöön liittyvät seikat tahtovat jäädä vähemmälle. Me alueen vakituiset ja vapaa—ajan asukkaat osaamme kuitenkin paremmin tiedostaa, miten voimallat vaikuttavat alueeseen ja sitä kautta arkeemme. Hankkeen vaikutukset ovat erittäin suuret kielteiset, koska se lisää luontokatoa, vähentää hiilinieluja merkittävästi ja tuo päästöjä ja äänisaastetta alueelle, jossa niitä ei tähän mennessä juurikaan ole. 5. Myöskään vesistöjen ja pohjavesien puhtautta ei ole hankkeessa varmistettu riittävästi. Hämeen järviylänkö on Etelä—Suomen ainutlaatuinen, erämainen ja hiljainen alue, mikä menetetään voimaloiden myötä. 6. Lisäksi paikalliset suojeluyhdistykset ovat tehneet vuosia menestyksekkästä työtä järvien erinomaisen tilan saavuttamiseksi, minkä hanke toteutuessaan	2. Katso vastine kohta 1.2, 1.3, 1.12 sekä 1.14 3. Katso vastine kohta 1.19 4. Katso vastine kohta 1.15 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.9
-------------------	---	--

	vaarantaa. Myös näistä aiheutuvat vaikutukset ovat erittäin suuret kielteiset. Menetettyä yhtenäistä aluetta ja alueen hyväksi tehtyä mittavaa vapaaehtoisuutta ei voi korvata millään. 7. Tuulivoimayleiskaavan laadintavaiheessa ei ilmeisesti tarvitse katsoa yhtään kuntarajoja pidemmälle, eikä huomioida naapurikunnassa asuvia vakituksia eikä vapaa—ajan asukkaita. Lähellä olevan kuntarajan yli kuitenkin siirtyvät samat muutokset ja ongelmat kuin tuulivoimahankkeen isäntäkunnassakin. Tuulivoiman suunnittelun pitäisi olla paremmin ohjattua, eikä vain pelkkää ahneutta. 8. Ko. Niinimäen hankealue on esitetty Kanta—Hämeen maakuntakaavaa 2040 varten laaditussa Tuulivoimaselvityksessä (2022). Selvityksessä Takajärven ja Renkajärven välinen alue (selvityksessä alue no 17) on esitetty potentiaalisesti tuulivoima—alueeksi. Hankealueen koko on 1032 hehtaaria. Hanke on kuitenkin saanut tuulivoimaselvityksen teknistaloudellisessa luokituksessa vain 2/9 pistettä, joten se on selvityksen mukaan toiseksi heikoimmaksi luokiteltua aluetta! Onko alue siis ollenkaan kannattava valinta! Onko tämäkin vain joidenkin ahneutta! 9. Tuulivoimayleiskaavan luonnoksessa ei tarvitse vielä selvittää tarkemmin tieyhteyksiä tai alueen maantieverkoston teknisiä mahdollisuuksia. Niinimäen alueelle ei ole valmiina sellaista tieverkostoa, mikä nykyisellään pystyisi kantaan pitkien siipien kuljetukset tai raskaat kiviainesrekat ja betoniautot isomilta teiltä tuulivoimaalueelle. Luonnoksessa mainitaan mm. valtatie 10 ja seututie 130, jotka ovat jokseenkin kunnossa. Lisäksi on ohimennen mainittu Hämeen Härkätie (museotie), Puolivälentie, Kappelikiventie ja myös Rimmiläntie. Nämä alemman luokan, ns yhdystiet vaativat tuntuvia perusparannuksia ennen ja jälkeen Tuulivoima—alueen rakentamista. Tieyhteydet ja niiden kustannukset sekä maksajataho pitäisi selvittää jo kaava—aluetta suunniteltaessa. 10. Voiko tuulimyllyteollisuusalueen rakentamiselle löytyä riittävä edellytys siitä, jos kunta ja muutama maanomistaja haluaa taloudellisista syistä tuulivoimaa alueelleen? Voivatko rakentamisvaiheen ja myllyjen suhteellisen lyhyen	7. Katso vastine kohta 1.18 8. Katso vastine kohta 1.10 9. Katso vastine kohta 1.13 10. Katso vastine kohta 1.15
--	---	--

	toiminta—ajan työllistämisaikutukset ja muut tuotot olla todella niin suuria, että lähellä ihmisten asuinalueita oleva luonto voidaan uhrata ja ihmisille voidaan aiheuttaa monenlaista haittaa — alueen ihmisten vastustuksesta huolimatta? Voiko Niinimäen tuulivoimahankkeessa olla kysymys pelkästään lyhytnäköisestä taloudellisen hyödyn tavoittelusta? 11. Eli vaatimuksemme: Niinimäen tuulivoimahanke on keskeytettävä välittömästi! 12. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydämme, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	11. Katso vastine kohta 1.1 12. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 100 1 henkilö	1. Mielipiteeni Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Etelä Hattula ja varsinkin Takajärven eteläpuoli on osittain aarnimetsä aluetta johon kirves ei ole koskenut sataan vuoteen. Sen eläimistö ja linnusto on perheelleni ja naapureilleni korvaamattoman arvokas. Oma loma-asuntomme on entinen pientila, jonka pihassa ovat vierailleet niin susi ja ilves 5 pentunsa kanssa ja jossa pesivät 10 paria nykyisin harvinaisia räystäspääskysiä. Loma-asunto on ympärivuotisessa käytössä vuoroviikot sisareni perheen kanssa. Noin 49 viikkoa vuodessa eli käytännössä jatkuvasti. Se on ainutlaatuinen paikka, puolivuotta Etelä-Suomessa, ei valosaastetta, ainut melu yli lentävät lentokoneet. Tähtikirkas taivas, josta Linnunrata erottuu selvästi. Olemme remontoineet tilaa 25 vuotta ja siitä on muodostunut meille ainutlaatuisen rakas paikka ja vain 1,5 tunnin ajomatkan päässä. Olen varma, että muut Takajärven ranta asukkaat tuntevat omistaan samalla tavalla. Niinimäen tuulivoimayleiskaavan toteuttaminen tuhoaisi paikkamme ainutlaatuisuuden,	1. Katso vastine kohta 1.1

	luonnonrauha olisi poissa ja maisema rikki. Luontokokemus muuttuisi täydellisesti. Tuntuu kuin 25 vuotinen uurastamisemme paikan hyväksi valuisi hukkaan. Vaikutus olisi mielestämme erittäin merkittävä. 2. Niin asukkaat kuin loma-asukkaat sekä luonto olisivat kokonaan uuden tilanteen edessä. Rauha olisi poissa. Ensin rakentamisaikaiset melut ja sitten vuosikymmenien tuulimyllyjen suihke. Yhtenäiset metsäalueet rikkoutuisivat uusilla teillä ja voimalinjoilla. Alue ei olisi entisensä siltä puuttuisi luonnonrauha ja se alkaisi ränsistyä, pihoista ja rakennuksista ei enää pidettäisi huolta entisenlaisesti. Alueen vetovoima häviäisi uutta ei enää rakennettaisi, yhteisöllisyys vähenisi. Eläimistö kärsisi eniten, ympärivuorokautinen melu ajaisi ne pois. kaikella tällä olisi asukkaiden ja loma-asukkaiden viihtyvyyteen olennainen muutos. Käynnit harvenisivat ja joillakin loppuisivat. Asunnot ja loma-asunnot joutuisivat myyntilistalle ja omistajat olisivat petettyneitä hinnanalennukseen. 3. Vaatimukseni olisi että kaavoitus keskeytettäisiin välittömästi. Perustelut: Asukkaiden ja loma-asukkaiden enemmistön mielipide otettava huomioon. Luontoa ja maisemaa suojeltava. 4. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja -valtuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosituksineen.	2. Katso vastine kohta 1.3, 1.6 sekä 1.14 3. Katso vastine kohta 1.1 4. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 101 1 henkilö	1. Vastustan Hattulan Niinimäen kaavoitusta tuulivoima-alueeksi. Jos niin onnellisesti kävisi, että vaikka hanke kuivuisi kasaan esim. hankeyhtiön varattomuuteen tms., niin kaavaakaan ei tule laatia. Kaava mahdollistaisi alueen käytön tuulivoiman rakentamiseen missä vaiheessa tahansa tulevaisuudessa. Koko kaavoitusprosessi tulee näin ollen lopettaa. Vastustan tuulivoiman rakentamista alueelle, sillä	1. Katso vastine kohta 1.1

	2. se tuhoaisi ei pelkästään hankealueen, vaan Etelä-Hattulan upeimman osan luonnon ikuisiksi ajoiksi, metsää joudutaan kaatamaan valtavalla alueelta 3. alueelle pitäisi rakentaa tiestöä raskasta liikennettä varten 4. aluetta pitäisi vahvistaa luontoon kuulumattomilla maa-aineksilla, kuten on jo tehty tuulimittaustornia varten 5. hankealueelta pitäisi rakentaa sähkönsiirtolinjoja 6. rakennustyöt ja valmiit voimalat vaarantaisivat läheisten vesistöjen tilan; paikallisyhdistykset ovat vuosikymmenten ajan tehneet töitä vesistöjen suojelemiseksi 7. hankkeen ”emme olisi kyenneet mitenkään ottaa tätä huomioon tarkimmisakaan etukäteistutkimuksissamme” sekä ”inhimillisten erehdysten” aiheuttamat vahingot vältetään vain hankkeen perumisella 8. alueen järvien rannoilla asuville ja mökkeileville voimala aiheuttaisi lukuisia haittoja 9. maisema muuttuisi kerralla teollisuusmaiseksi nykyisen luontonäkymän sijaan 10. melu; tällä hetkellä luonnon äänien (tuuli, aaltojen loiske, lintujen laulu, jopa pikkulintujen siivistä kuuluva lentoääni) lisäksi kuuluu vain satunnaista ja ajoittaista, ei kokoaikaista autoliikenteen, metsäkoneiden, moottorisahojen ääniä. Voimaloiden oletettu desibelimitattu ”lain sallima” ääni taas kuuluu 24/7 ja on itse asiassa kovempi, kuin kaukaa kuuluva metsäkoneen ääni. 11. voimaloiden siipien välke 12. kesämökkintonteiksi aikanaan kaavoitettu alue muutetaan mökkiläisiä kuulematta; lähikaupunkien asukkaat, jotka ovat hankkineet alueelta mökin perustuen sen luontoarvoihin, hiljaisuuteen ja erämaamaisuuteen, menettävät lopullisesti — heidän lisäksi myös tulevat sukupolvet — rauhan tyyssijansa (varsinaista kotiaan voi muuttaa useastikin, mutta mökki on yleensä pysyvä) 13. alueen vakinaisten asuntojen ja kesäasuntojen rahallinen arvo luonnon arvojen rinnalla on toissijainen, mutta toki sekin tulee ottaa huomioon, onhan oman kodin ja/tai mökin hankinta elämän isoja investointeja. Tuulimyllyjen	2. Katso vastine kohta 3. Katso vastine kohta 1.13 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.16 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.10 8. Katso vastine kohta 1.2 9. Katso vastine kohta 1.4 10. Katso vastine kohta 1.6 11. Katso vastine kohta 1.7 12. Katso vastine kohta 1.18 13. Katso vastine kohta 1.14
--	---	--

	läheisyys laskee arvoa, rakennusten remontit ja uudet rakennukset jäävät toteuttamatta, mahdollinen myynti hankaloituu, sillä kukapa vapaaehtoisesti hankkiutuisi tuulivoima-alueen naapuriksi. 14. Ihmetyttää, että vaikka selkeä enemmistö alueen vakinaisista ja kesäasukkaista ovat useassakin yhteydessä ilmaisseet kielteisen kantansa tuulivoiman kaavoittamiseen ja rakentamiseen Niinimäen alueelle, kunta itsepäisesti vie prosessia eteenpäin. Kunnanjohtaja on itse todennut asukkaille järjestetyssä tilaisuudessa, että prosessi voidaan keskeyttää milloin vain, mutta nyt 11.4. tilaisuudessa hän totesi, että edetään suunnitelman (kenen?) mukaisesti. Minne katoaa asukkaiden ääni? Miksei sitä kuulla? Miksi edes Myrskyn katastrofaalinen taloudellinen tilanne ei soita kelloa viimeistään tässä vaiheessa, kun prosessi voidaan keskeyttää ilman suuria kuluja? Miksi pitää lyödä päätä seinään jaottaa valtava taloudellinen riski, kun mahdollisesti (todennäköisesti) hankekehittäjä ja rahoittajat myöhemmin vetäytyvät koko hankkeesta ja kunta ja maanomistajat saavat laskun maksaakseen? Siinä eivät nyt käppyröinä esitetyt teoreettiset "parin kyläkoulun kulut kattavat" verotulot paljon kuntalaisia lämmitä. 15. Pyydän kunnalta vastineen mielipiteeseeni sisältäen perustelut, myös siitä, miten aiemmat kielteiset mielipiteet on otettu kaavavalmistelussa huomioon ja ellei ole, niin miksi ei.	14. Katso vastine kohta 1.15 15. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 102 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Olen viettänyt monia kesiä, aina lapsuudesta asti, Renkajärven rannalla nauttien sen luonnon monimuotoisuudesta ja rauhallisuudesta. Nykyään myös omat lapseni odottavat innolla kesää. Pääsyä luonnon ääreen, uimaan puhtaaseen järveen, näkemään monia eläimiä ja lintuja niiden luontaisessa ympäristössään. Viime vuosina on ollut hienoa seurata, että joutsenetkin ovat ottaneet järven kodikseen. Alue on harvinaisen hyvin eristyksessä kaikelta hälinältä ja varsinkin yöaikaan kaikelta kaupungeille ja pienemmillekin keskuksille ominaiselta valosaasteelta. Eli tähtien havainnointi on mahdollista paljaalla silmällä. Alueella vallitseva täydellinen hiljaisuus auttaa rauhoittumaan hektisen arjen	1. Katso vastine kohta 1.1, 1.3, 1.4, 1.6 sekä 1.7

	rasituksista. Niinimäen tuulivoimalaosayleiskaava on kuitenkin Renkäjärven välittömässä läheisyydessä. Jo nykyinen tuulimittaustorni todella kirkkaine vilkkuvaloineen häiritsee tähtien ja revontulien havainnointia, kuva liitteenä. On todella surullista ajatella, että suoraan saunan kuistilta avautuvaan järvi-maisemaan rakennettaisiin luontoon kuulumattomia todella korkeita tuulivoi-maloita. Niiden ääni kulkeutuu järven pinnalla todella pitkälle ja tulee varmasti häiritsemään alueella oleskelevia. Lintujen muuttoreitit kulkevat myös suoraan alueen yläpuolelta. En halua lapsieni näkevän sitä päivää, kun rannassa ma-kaa kuollut tuulivoimalaan törmännyt joutsen. 2. Kesäpaikkamme on myös lähes alkuperäisessä kunnossa ja meidän olisi tarkoitus remontoida sitä tulevana vuosina. Mahdollisesti rakentaa lapsille omaa mökkiä. Tuulivoimaloiden toteutuessa nämä haaveet joutuisi unohta-maan ja miettimään uuden kesäpaikan hankkimista jostain kauempaa. Kiin-teistöjen arvo tulee alenemaan merkittävästi, koska voimalat ovat yksinkertai-sesti suunniteltu liian lähelle asutusta. Tällaista luonnonmukaista aluetta on to-della vaikea, ellei jopa mahdoton löytää n. 100 km:n säteellä Helsingistä. 3. Vaatimukset. Vaadin, että kaavoitus keskeytetään pikimmiten ja mittaus-torni puretaan. Haluan tarjota myös lapsilleni mahdollisuuden nauttia luon-nosta kaikilla aisteilla ilman häiriötekijöitä. 4. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mah-dollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Liitteenä kuva.	2. Katso vastine kohta 1.14 3. Katso vastine kohta 1.1 4. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 103 1 henkilö	1. Olen huolestunut tuulivoimalaosayleiskaavan toteuttamisesta Hattulan Niini-mäen alueelle. Perusteet seuraavasti: Etelä-Hattula sijaitsee todella keskei-sellä paikalla eteläisessä Suomessa. Pyöreästi 100 km sisällä Helsingistä, Tampereesta, Turusta ja Lahdesta tarjoaa yhden Etelä-Suomen suurimman eräalueen, jonne ihmisasujaimisto on sijoittunut luonnon ehdoilla ja vahviste-tun vapaa-ajan kaavan ohjaamana. Etälä-Hattula ja siellä Renkäjärvi on ollut vapaa-ajanviettopaikkana aina vuodesta 2003 asti, jolloin hankimme yhdessä vaimoni kanssa kiinteistön järven rannalta. Kiinteistöstä on muodostunut vuo-sien varrella todella merkityksellinen paikka. Olemme rakennuttaneet loma-	1. Katso vastine kohta 1.1

	asunnon, joka soveltuu ympärivuorokautiseen olemiseen. Nyt kun vapaa-ajasta määrä on ikääntymisen johdosta lisääntynyt, niin suurin osa ajasta kuuluu Renkajärvellä viettäen. 2. Hiljaisuus: Yksi tärkeimmistä syistä viihtyvyyteen on rauhallinen ympäristö, joka ilmenee hiljaisuutena. Lähes ainoina ääninä on luonnon tuottamat äänet; eläimet ja luonnon tuuli puiden huminana. Ihminen ei täällä todellakaan ole pääosassa, vaan yhtenä tasavertaisena osana luontoa. Tätä kirjoittaessa järvi siintää edessä peilitynänä, eikä illan hämyssä näy muita valonlähteitä kuin laskevan auringon kajastus. 3. Visuaalisuus: Kuitenkin, jo nyt tätä näkymää rikkoo hankealueelle pystytetyn tuulenmittausmaston lentovalot, muistuttaen, kalpeasti tosin, mahdollisesta lentovalomerestä, mikäli tuulivoimalahanke toteutuisi. Valoisaan aikaan näkyvät tornit toisivat alueelle näkyviin teollisuusalueen, joka muuttaisi erittäin merkittävästi alueen luonnetta. 4. Äänet: Suunnitelmissa on siis rakentaa massiivisia 300 m korkeuteen yltäviä teollisuusrakennuksia, jotka kaiken lisäksi muodostavat pyöriviä liikeitä, aiheuttaen edellä mainitun visuaalisen haitan lisäksi ääniä, joiden vaikutuksia ei ole tutkittu riittävästi. Nykyiset tutkimukset perustunevat huomattavasti pienempiin tuulimyllyihin. Desibeliin perustuvat äänimittaustulokset tai oikeammin arviot eivät kerro äänen kulkemisesta todellisessa ympäristössä. Kuuluvan äänen lisäksi on selvitettävä teollisuuslaitosten tuottamien infraäänien vaikutus niin ihmisiin ja eläimistöön. Äänihaitoista on useita valituksia eri tuulimyllykeskittymissä. Usean teollisuuslaitoksen yhdessä muodostamaa äänisaastetta voi vain arvailla. 5. Eläimistö: Runsaan kahdenkymmenen vuoden aikana on pihallamme näkynyt hirviä, valkohäntäpeuroja, metsäjäniksiä, lumikkoja, kettuja, supikoiria, ilveksiä ja jopa susi. Lintujen erilajeja en edes osaa luetella; peipot, rastaat, palokärki, käki, käpytikka, laulujoutsen, kurjet, kaakkurit, kuikat ja koskelot muutamia mainitakseni. Matelijoista ranta- ja kyykäärmeet, sammakot ja sisiliskot. Metsähiiriä, hyönteisiä ja lepakoita unohtamatta.	2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.4 4. Katso vastine kohta 1.6 5. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	6. Vesistö: Latvavesialueen järvet ja lammet ovat puhtaita ja pääosin kirkasvetisiä vesisammioita, joiden hyvinvoinnista ja puhtaudesta alueen asukkaat ovat jo vuosia pitäneet huolta yhdessä alueen ympäristöviranomaisten kanssa hyvällä menestyksellä. Tuulivoimateollisuusalueen rakentaminen herkälle luontoalueelle herättää suurta huolta, kuinka se vaikuttaa luonnon kokonaisuuteen. Onko Hattulalla varaa tuhota latvavesialue niin henkisesti kuin fyysisesti? 7. Infra: Teollisuusalue vaatii itse tuulimyllyjen lisäksi muutoksia alueen tieverkkoon, joka pohjautuu vanhaan Hämeen Härkätiehen. Tiet ovat kapeita ja heikkokuntoisia, mutta ne omalta osaltaan täydentävät alueen henkeä ja maisemakuvaa. Suurten teollisuuslaitosten siirtäminen alueelle vaatisi muutoksia tieverkkoon muuttaen samalla maisemakuvan teolliseen suuntaan. Sähkön siirto Niinimäen teollisuusalueelta vaatii mittavat maisemamuutokset sähkölinjojen rakentamisena, joko ilmajohtoina tai maakaapeleina. Ei ole näkyvissä, että tästä työstä kukaan paikallisesti hyötyisi, sillä korvaukset maanomistajille lienevät nimellisiä. 8. Rakennelmat ja niiden elinkaari. Tuulimyllyjen laskennallinen käyttöikä on hämmästyttävän lyhyt. Arvoita on annettu tuotantoeliniäksi 20 – 30 vuotta, jonka jälkeen kyseinen tuulimylly on käyttökelvoton, mukaan lukien tuulimyllyn betonialusta. Alustavasti näyttää siltä, ettei hankeyhtiöt kovinkaan paljon laita painoa, mitä käytöstä poistetuille tuulimyllyn osille ja sähkönsiirtolinjoille tapahtuu käytön jälkeen. Kenen huoleksi jää niiden poistaminen vai onko niiden paikka jäädä ”ikuisesti” luonnon keskelle? 9. Pyynnöt. Edellä mainittujen seikkojen ja huolien, sekä epätietoisuuden takia pyydän, että Niinimäen alueelle ei luoda tuulivoimaosayleiskaavaa, vaan alueen kehittäminen tulee tapahtua yhdessä paikallisten asukkaiden kanssa ottaen huomioon luonto ja alueen luonne. 10. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja	6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.13 sekä 1.16 8. Katso vastine kohta 1.19 9. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11 10. Katso vastine kohta 1.17
--	--	---

	kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	
Mielipide 104 1 henkilö	1. Oheisena (ks. liite) mielipiteeni Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta perusteluineen. Mielipiteeni ydin (ote liitteestä) on seuraava: Tarpeetonta ja ympäristön kannalta vahingollista Niinimäen tuulivoimahanketta ei pidä toteuttaa. Hankkeen toteuttamisen mahdollistavaa tuulivoimaosayleiskaavaa ei pidä hyväksyä nähtävillä olevan kaavaluonnoksen pohjalta missään muodossa eikä muutenkaan. Näin ollen en pidä tarpeellisena esittää mielipiteitä kaavaluonnoksen yksityiskohdista. Vaikka en sitä liitteessä mainitsekaan, mielipiteeni huomioon ottaminen tarkoittaa käytännössä sitä, että kyseinen kaavoitusprosessi keskeytetään, tai jos se ei hallinnollisista syistä ole mahdollista, lopullinen kaavaehdotus jätetään hyväksymättä. Olen lähettänyt varmuuden vuoksi liitteen mukaisen mielipiteeni allekirjoitetun paperiversion myös postin välityksellä. 2. Mielipiteen pääsisältö. Tarpeetonta ja ympäristön kannalta vahingollista Niinimäen tuulivoimahanketta ei pidä toteuttaa. Hankkeen toteuttamisen mahdollistavaa tuulivoimaosayleiskaavaa ei pidä hyväksyä nähtävillä olevan kaavaluonnoksen pohjalta missään muodossa eikä muutenkaan. Näin ollen en pidä tarpeellisena esittää mielipiteitä kaavaluonnoksen yksityiskohdista 3. Mielipiteen perustelut. Hankkeen yhteensopivuus valtakunnallisten tavoitteiden kanssa on huono Hankkeen merkitys hallitusohjelmaan sisältyvien tuulivoimarakentamista koskevien tavoitteitten kannalta: Suomen energiaomavaraisuutta vahvistetaan kestäväällä tavalla edistämällä puhtaan energian siirtymää. - Ympäristövaikutustensa vuoksi Niinimäen hankkeen toteuttaminen ei olisi kestävä tapa edistää siirtymää. Sääriippuvaiselle tuotannolle luodaan kannusteet sijoittua kantaverkon olemassa olevan siirtokyvyn, tulevan rakentamisen ja energiajärjestelmän kokonaisoptimoinnin kannalta edullisiin paikkoihin. - Niinimäen sijainti ei ole kokonaisoptimoinnin kannalta edullinen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.1 3. Katso vastine kohta 1.19

	Tuulivoiman toimintaedellytyksiä kehitetään hallitusohjelman lähtökohtien edellyttämästä sähköntuotannon lisäystarpeesta huolehtien sekä siten, että yhteensovitetään tuulivoiman sosiaalinen hyväksyttävyyys ja investointien toteutumiselle suotuisa toimintaympäristö. Niinimäen hanke ei ole sosiaalisesti hyväksyttävä eikä se sijaitse investointien toteutumisen kannalta suotuisassa toimintaympäristössä. Tuulivoimalle lisätään velvoitteita sosiaalisen hyväksyttävyyden parantamiseksi ja säättövoimatarpeiden rahoittamiseksi. - Niinimäen sosiaalista hyväksyttävyyttä ei voi parantaa velvoitteilla. Parannetaan hankkeiden etenemistä Itä-Suomessa. - Tämä ei puolla Niinimäen toteuttamista. Hallitus määrittää kunnianhimoisen tavoitteen merituulivoiman kapasiteetille vuonna 2035. Tämä ei puolla Niinimäen toteuttamista. Kokonaisuutena Niinimäen hanke ei erityisemmin tukisi hallitusohjelmaan sisältyvien tuulivoimarakentamista koskevien tavoitteitten toteutumista. 4. Hanke ei ole tarpeellinen sähköomavaraisuuden ja tuulivoimakapasiteetin lisäämisen kannalta Vuonna 2024 Suomi oli jo lähes omavarainen sähkön hankinnassa nettotuonnin jäädessä 3,9 %:iin 83 TWh kokonaiskulutuksesta, ks. https://energia.fi/tilastot/sahkotilastot/. tämä tulos saavutettiin tuulivoimakapasiteetilla, jota oli vuoden alussa käytössä noin 7 000 MW. Omavaraisuuteen olisi riittänyt noin 8 100 MW kapasiteetti ja nyt sitä on käytössä jo yli 8 400 MW. Siten tänä energiaomavaraisuus saavutetaan jo tänä vuonna. Energiaomavaraisuuden saavuttamisesta huolimatta Suomessa valmistaudutaan rakentamaan huomattava määrä lisää tuulivoimaa, ks. https://suomenuusiutuvat.fi/tuulivoima/. Kaavoitus on jo tehty yli 10 000 MW lisäkapasiteetille ja aloitettu noin 34 000 MW lisäkapasiteetin rakentamista varten. Kohteet sijoittuvat tarkoitukseen parhaiten sopiville alueille pääosin linjan Turku – Iisalmi länsipuolelle. Konkreettinen esimerkki tuulivoimarakentamisen etenemisestä on OX2:n 1.4.2025 julkistama Rajamäenkyän 367 MW ja Honka-kankaan 105 MW hankkeen investointipäätös. 5. Myrsky Energia Oy ilmoittaa Niinimäen hanketta koskevassa tiedotteessaan 12.3.2025 https://myrsky.fi/2025/03/myrskyn-niinimaen-tuulivoimahanke-	4. Katso vastine kohta 1.19 5. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.19
--	--	---

	etenee/: "Myrskylä on yli 50 tuuli- ja aurinkovoimahanketta ympäri Suomen. Työn alla on tällä hetkellä 5 000 megawattia maatuulivoimaa ja 2 000 megawattia aurinkovoimaa. Suunnittelu- ja selvitysvaiheeseen edenneitä hankkeita on yhteensä 32." Hankkeista on mm. seuraavat tiedot Myrskyn Energia Oy:n verkkosivulla https://myrsky.fi/hankkeet/ (sinisellä yli 150 MW hankkeet). Kohde, Paikkakunta, Yksiköitten määrä, Kokonaisteho (MW): A Tornio 73 730, B Tornio 10 - 11 60...110, C Tervola 19 114...190, D Tervola 16 96...170, E Tervola 11 66...110, F Simo 8 - 14 48...140, G li 5 30...50, H Tornio 56 336...560, I Rovaniemi 47 282...470, J Ylitornio 30 300, K Ylitornio 29 290, 2 Kärsämäki 36 266...410, 3 Pyhäntä 14 - 30 84...300, 4 Pyhäjärvi 17 302...370, 6 Pihtipudas 21 126...210, 7 Kinnula 10 60...100, 8 Kyyjärvi 9 54...90, 9 Saarijärvi 24 240, 10 Konnevesi 18 180, 11 Kuhmoinen 8 - 10 48...100, 12 Kokemäki 11 110...120, 13 Säskylä 11 - 12 90...120, 14 Huittinen 9 90, 15 Hattula 12 120, 16 Luumäki 14 140, 18 Utajärvi 18 100...150, 19 Liminka 7 - 8 51. Johtopäätöksenä Niinimäen enintään 120 MW hankkeen tarpeellisuudesta totean seuraavaa: Hanke ei ole tarpeellinen sähkönhankinnan omavaraisuuden kannalta. Kaiken kaikkiaan tuulivoimakapasiteetin lisääminen on tarkoituksenmukaista vain silloin, jos syntyy sitä hyödyntämään pystyvää kulutusta. Hankkeen merkitys Myrsky Energia Oy:n hankkeitten osana on pieni ja helposti korvattavissa yrityksen muilla hankkeilla, kun niitten kokonaiskapasiteetti on enimmillään noin 5 900 MW. Näitten rinnalla Niinimäki olisi pikemminkin jonkinlainen koehanke. Ylipäättään hankkeen merkitys tuulivoimakapasiteetin lisäämisen kannalta on mitätön. 6. Niinimäki on kyseenalainen hankkeen sijoituspaikkana. Hämeen liiton FCG Finnish Consulting Group Oy:ltä tilaama selvitys "Tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys Kanta-Hämeen maakunnan alueelta", ks. https://hameenliitto.fi/content/uploads/2022/11/Hameen-tuulivoimaselvitys_31102022-1.pdf), on vaikuttanut todennäköisesti Niinimäen valintaan tuulivoiman sijoituspaikaksi. Selvityksen kohde 17 Valkeasuo on sijoitettu Renkajärven ja Taka-järven väliin likimain samoin kuin Niinimäen alue. Selvityksessä alueelle	6. Katso vastine kohta 1.10
--	---	------------------------------------

	annettu teknistaloudellinen luokitus on vaatimaton eli 2/9 (paras 9/9). On pääteltävissä, että Niinimäki on tullut valituksi lähinnä siitä syystä, että FCG:n selvityksessä kohde on todettu hyvin harvaan asutuksi ja riittävän lähellä 110 kV verkkoa olevaksi eikä erityisempää huomiota ole kiinnitetty hankkeen ympäristövaikutuksiin. 7. Edellä olevasta kuvasta (YVA) näkyy, miten Niinimäki sijoittuu tiheään vapaa-ajan asutuksen keskelle eikä voi olla aiheuttamatta sille huomattavia kielteisiä vaikutuksia. Niinimäen hankkeen sijainti ei ole erityisen hyvä rakentamisen ja kunnossapidon kannalta, koska seudulta tuskin löytyy tuulivoimatekniikan erityisosaamista. 8. Tuuliolosuhteet seudulla ovat enintään keskinkertaiset, ks. http://tuuliatlas.fmi.fi/fi/. 9. Sähkönsiirron kannalta sijainti on mahdollinen, mutta ei erityisen hyvä. Ensinnäkin paikallinen 110 kV verkko ei ole erityisen vahva. Elenia ilmoittaa verkkosivullaan verkkoon voitavan liittää 50...100 MVA tuotantoa. Se riittää enintään 80 MW laitokselle, ks. https://experience.arcgis.com/experience/4c3f68b70a574a0e9ec0f9837a187542/page/Tuotantokapasiteetti. Paikalliseen verkkoon ei siis voi liittää muuta tuotantoa (esim. mahdollista Rengontiennummen tai Isosaaren tuulivoima-alueetta) ilman verkon vahvistamista. Hankkeen sijainti ei ole erityisen hyvä myöskään kantaverkon 400 kV muuntoasemiin nähden, joista lähimmät sijaitsevat Hikiällä ja Kangasalla. Fingrid suunnittelee vahvistavansa kantaverkkoa kattamaan alueellisten kulutustarpeiden kasvua, mutta ei varaudu uuden tuotannon liittämiseen verkkoon. 10. Niinimäen hanke ei ole perusteltavissa paikallisen sähkönhankinnankaan kannalta. Hankkeen toteutumisen ehtona on mitä ilmeisemmin se, että Myrsky Energia Oy saa tehdyksi PPA-sopimuksen tuotettavan sähkön myynnistä jonkun suuren ostajan kanssa. Hämeenlinnan seudulta ei löydy sellaista ostajaa, joka pystyisi hyödyntämään halpaa, mutta saatavuudeltaan vaihtelevaa tuulivoimasähköä. Myynti sähköpörssiin on teoreettinen vaihtoehto, eikä Niinimäen	7. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.8 8. Katso vastine kohta 1.19 9. Katso vastine kohta 1.16 10. Katso vastine kohta 1.19
--	---	--

	tuotannolla olisi silloinkaan merkitystä paikallisesti. Valtakunnallisten tuulivoimataavoitteitten ollessa kunnianhimoiset hankkeet pitää keskittää niille tuuliolosuhteiltaan edullisimmille alueille, joilla suuret hankkeet ovat mahdollisia, jotka sijaitsevat sähkön siirron kannalta edullisesti kantaverkon vahvojen solmupisteitten läheisyydessä ja joilla ympäristövaikutukset jäävät hyväksyttävälle tasolle. Nämä tekijät on otettu pääosin huomioon tuulivoimahankkeitten valinnassa. Ne sijoittuvat lähelle länsirannikkoa painottuen Pohjois-Pohjanmaan länsiosiin linjan Turku – Iisalmi länsipuolelle, ks. https://suomen-uusiutuvat.fi/tuulivoima/hankkeet-ja-voimalat-suomessa/kartta/. Alla olevassa karttakuvassa kohteitten sijainti ja lukumäärä on esitetty ympyröillä ja niitten sisällä olevilla numeroilla. Ympyröitten koko osoittaa vain hankkeitten lukumäärän, mutta ei kokonaistehoa. Tapaukset, joissa on vai yksi kohde, erottuvat pienempinä ja himmeämpinä ympyröinä. Hankkeitten sijainti Numero ympyrän sisällä osoittaa hankkeitten lukumäärän. Myrsky Energia Oy on valinnut hankkeittensa sijainnin pääosin em. periaatteiden mukaisesti. Ne painottuvat seuraavien kahden kuvan mukaisesti Tornion ympäristöön, jonne kapasiteettia on suunnitteilla noin 3 000 MW. Suunnitellusta kapasiteetista Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuu noin 1 300 MW ja Keski-Suomeen 820. Niinimäen hankkeen sijaintia koskevana yhteenvetona totean sen olevan tarkoituksenmukaisen alueen ulkopuolella ja teknistaloudellisesti enintään keskinkertainen. Niinimäki olisi luonteeltaan erillinen yksittäistapaus, joka jäisi kauas tuulivoimatoiminnan painopisteestä. Tuulivoiman lisärakentaminen samalle seudulle on erittäin epätodennäköistä. Sijainti on huonosti valittu myös ympäristövaikutustensa vuoksi. Suomesta ja Myrsky Energia Oy:n hankkeitten joukosta löytyy useita vaihtoehtoisia ja parempia tuulivoiman sijoituskohteita. 11. Hankkeella on merkittäviä ja laajalle ulottuvia kielteisiä ympäristövaikutuksia. Tärkein suuren luokan kielteinen ympäristövaikutus muodostuisi siitä, että tuulivoima alueen kaltainen teollinen hanke sijoitettaisiin Kanta-Hämeen merkittävimmälle vapaa-ajan asumiseen käytetylle alueelle. Hämeen järviylänkö (Tammelan ylänkö) on ympäristöään karumpi ylänköseutu. Se on metsäistä	11. Katso vastine kohta 1.2, 1.4 sekä 1.9
--	--	--

	aluetta, jossa on runsaasti soita, lampia, järviä ja mielenkiintoisia maastonmuotoja. Kun maasto on sopinut huonosti suurimittaiseen maanviljelykseen, se on jäänyt harvaan asutuksi alueeksi, jota päätieyhteydet eivät juuri riko. Alueella ei ole suuria, leveitä johtokatuja vaativia ja korkeita pylväitä käyttäen rakennettuja yli 20 kV voimajohtoja, jotka pistäisivät silmään maisemassa eikä alueelle ei ole sijoittunut mainittavasti teollisuutta. Kokonaisuutena ylänkö on huomattavan laaja, metsätaloutta lukuun ottamana varsin luonnontilaisena säilynyt alue. Tällaisena se on harvinainen ja arvokas eteläisessä Suomessa, ja sen vuoksi saavuttanut huomattavan Suosion vapaa-ajan asuntojen sijoituspaikkana. Sen lisäksi ylängöllä on suuri merkitys luontoharrastusten kannalta. Näistä syistä alue olisi syytä säästää jälkipolville tuulivoiman, muun teollistumisen ja kaupungistumisen vaikutuksilta ja henkireikänä ”sivistyksen” keskellä. 12. Henkilökohtaisesti vuodesta 1955 alkaen vapaa—ajan vietto ”Synkimässä Hämeessä” järviylängöllä latvavesien tuntumassa on ollut minulle luontonsa, maisemiensa, rauhallisuutensa ja keinovaltomuutensa ansiosta vaikuttavaa ja rentouttavaa osittain senkin vuoksi, että sähkö tuli alueelle laajemmin vasta 1990-luvulla. Siitä tuo ”Synkin Häme”. Vain Tammelan radiomaston häiritsevästä vilkkuva lentoestevalo ei kuulunut luontoon. Se vain piti jo olemassa olevana hyväksyä, samoin myöhemmin sähkön ja matalan tukiasemamaston tulo. Kaikki muu maisemassa näkyvä uusi tekniikka on liikaa. 13. Tuulivoiman rakentaminen järviylängölle rikkoisi alueen kokonaisuuden, muuttaisi sen luonnetta, alentaisi sen pohjoisosan an/oa vapaa-ajan asuntojen sijoituspaikkana sekä vähentäisi mielenkiintoa sen käyttöön vapaa-ajan toimintaan ja luontoa hyödyntävien harrastusten ympäristönä. Myös YVA-selostuksen perusteella hankkeen sosiaaliset vaikutukset sekä vaikutukset maisemaan, virkistykseen ja linnustoon ovat suuria, kielteisiä sekä vaikeasti pienennettäviä, Vapaa-ajan asumisen kannalta merkittävimpiä haittoja ovat tuulivoimayksiköitten ja niitten vilkkuvien lentoestevalojen näkyminen laajoilla alueilla, erityisesti järvillä sekä pyörivien turpiinin siipien aiheuttama välke.	12. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.7 13. Katso vastine kohta 1.2, 1.4, 1.7 sekä 1.9 14. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	14. Kokonaisuutena haitallisten vaikutusten painoarvo on suuri. Menetys, jonka tuulivoiman rakentaminen alueelle aiheuttaisi, olisi suuri verrattuna kunnan kiinteistöverotuloihin ja muutaman maanomistajan saamiin maanvuokratuloihin. Toteutuessaan Niinimäen hanke olisi valitettava ennakkotapaus, mikä voisi johtaa myös Rengontiennummen, Isosaaren ja muittenkin tuulivoimahankkeitten toteutumiseen.	
Mielipide 105 2 henkilöä	1. Haluan ilmaista Hattulan kunnalle kiinteistönomistajana (mökkeilijä) mielipiteeni Hattulaan suunnitelluista tuulivoimahankkeista. Vastustan ehdottomasti Niinimäen tuulivoimaosayeskaavan luonnosta seuraavilla perusteilla: 2. Tuulivoima muuttaisi alueen luonnetta ja ilmettä pysyvästi, ainutlaatuinen erämaa-alue ja sen luontoarvot vaarantuvat radikaalisti ja yksi harvoista vielä olemassaolevista Etelä-Suomen erämaa-alueista häviää 3. Hattulan vahvuutena on olleet erämaajärvet, nyt vaarannetaan niiden luontoarvot ja ainutlaatuiset lajit radikaalisti 4. Mikäli tuulivoimaa väkisin halutaan Hattulaan, niin tuulivoimalat pitäisi suunnitella moottoritien kylkeen tai alaville peltoaukeille 5. Tuulivoimayhtiöt (ja varsinkin Myrsky) ovat suuressa ahdingossa ja ne ovat taseen osalta täysin tyhjiä, tämä vaarantaa pidemmän aikavälin liiketoiminnan Hattulan kunnan suuntaan, hankkeilla ei ole ko yhtiöiden kanssa mitään pidemmän aikavälin pysyvyyttä 6. Kyseinen Niinimäen kaavoitushanke tulee keskeyttää 7. Hattulan kunnan on syytä miettiä erilaisia liiketoimintavaihtoehtoja avoimemmin, muutakin löytyy kun tyhjää lupaavat taloudellisessa ahdingossa olevat tuulivoimayhtiöt, esim. moottoritietä ympäröivät alueet logistiikkakeskukseksi tai teollisuusalueiksi yms. Tuulivoimaa on rakennettu ja rakennetaan tällä hetkellä niin paljon että kohta ollaan samassa tilanteessa kuin Padel hallien kanssa	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.19 5. Katso vastine kohta 1.10 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.19
Mielipide 106 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimaloiden rakentamista Renkajärven alueella	1. Katso vastine kohta 1.1

Mielipide 107 1 henkilö	1. Vastustan voimakkaasti Niinimäen tulivoimahanketta. Perekdyttyäni kaava-luonnokseen kiinnitin huomiota alueen asutuksen ja vapaa—ajan asutuksen lyhyehköön kuvaukseen. Mm Renkajärven ympärillä on yli 200 vapaa—ajan asuntoa. Mökkiläiset arvostavat alueen puhdasta ja hiljaista ympäristöä sekä luontoarvoja. Koskematon metsä, marjastusmahdollisuudet sekä mahdollisuus törmätä luonnonvaraisiin eläimiin ovat mökkiläisille tärkeitä. Oma mökkimme sijaitsee xxxxxx, joka on varsin lähellä lähintä suunniteltua mastoa. Mökkimme on ollut paikallaan —60 luvulta asti. Siellä mökkeillään jo kolmessa sukupol- vessa ja jatkoa on luvassa. Paikan henkinen arvo on meille erittäin tärkeä. Pääkaupunkiseudun metelistä on päästy hiljaiseen ympäristöön rentoutumaan ja rauhoittumaan, vaan ei pääse enää, jos tuulivoimahanke toteutuu. On ilmiselvää, että mastoista on meluhaittaa. 2. Olemme seuranneet alueen monimuotoista luontoa. Lapseemme ovat näh- neet metsissä eläimiä ja kasveja, mitä kaupunkiympäristössä ei näe. Mm il- ves, mäyrä, kyyt, peurat, jänikset ja oravat. Nämä ja monet muut eläimet kai- konnee tuulivoimaloiden tieltä. Luontoarvojen säilyminen on äärimmäisen tär- keää tuleville sukupolville. 3. Vielä jokunen sana tuulivoimaloiden ympäristöhaitoista kuten mikromuo- vista, betonijätteestä ja kierrätyksestä. Mihin päätyvät voimalat ja niiden jalus- tat, kun niistä aika jättää? Tuskin pyörivät ikuisesti! 4. Vetoan päättäjiin nykyisten ja tulevien sukupolvien äänellä — ei tuulivoima- laa meidän mökille!!	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.20 4. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 108 1 henkilö	1. VASTUSTAN HATTULAN NIINIMÄEN TUULIVOIMAOSAYLEISKAAVAN HYVÄKSYMISTÄ. Lausunnon antajan taustasta. Omistamme yhdessä per- heenjäsentemme tai kuolinpesän kautta kiinteistöt, jotka sijaitsevat Hattulan Takajärvellä ja Renkajärvellä: loma-asunto Lahnalahdessa, metsäpalsta ja lo- marakennuspaikka Lahnalahdessa, metsäpalstat Vuohiniemessä, ja Sattu- lassa, joilla on yhteinen lomarakennuspaikka metsäpalsta Takajärvellä, ja Hä- meenlinnan Renkajärvellä, loma-asunto Rimmilässä. Lausuntona ja kaava-	1. Katso vastine kohta 1.1

	alueeseen osallisena vastustamme Niinimäen tuulivoimalan hyväksymistä Hattulan kunnan yleiskaavaan. 2. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Siksi emme voi hyväksyä tuulivoimapuistoa. Kaikki omistamamme kiinteistöt ovat välittömästi tuulimyllyjen vaikutusalueella ja ne tulisivat näkymään ja kuulumaan kaikille kiinteistöille. Hanke on jo suunnitteluvaiheessaan alentanut merkittävästi kohteiden taloudellista arvoa ja tulisi toteutessaan vaikuttamaan meidän kaikkien elämiseen ja asumiseen alueella. Pelkkä stressi hankkeen mahdollisesta toteutumisesta ja kiinteistöjen tulevaisuudesta vaikuttaa terveyteen, mielialaan ja rakennussuunnitelmiin. Kunnan on toimittava ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien kanssa samanarvoisesti kuntalaisten kanssa. 3. Hankkeessa tehdyn mielipidekyselyn tulos oli murskaavan yksiselitteinen. Asukkaista lähes kaksi kolmesta vastasi kyselyyn ja näistä 700 vastaajasta 88 % vastustaa tuulivoiman rakentamiseen alueelle. Paikallisten etelähattulalaisten mielipidettä on kunnioitettava! 4. Ansiokas maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys korostaa Kanta-Hämeen arvokkaita maisemia ja rakennettua kulttuuriperintöä. Hattula vanhoine kylineen ja kirkkoineen ovat Suomen vanhimpia sisämaan kulttuuriperintökohteita, joiden hyödyntäminen matkailussa ja retkeilyssä on jäänyt vähäiseksi. Vahva kartano- ja sotilaskulttuuri hyvine tieyhteyksineen ja historiallisine löytöineen loisi erinomaisen pohjan matkailun kehittämiseksi yhdessä ympäristökuntien kanssa. Lähes kaikilta Kanta-Hämeen valtakunnallisesti arvokkailta maisema-alueilta olisi näkymä tuulipuistokeskittymään, jos se rakennettaisiin. Se ei voi olla kulttuuria arvostavan kunnan tavoite. Hämeen Härkätie on kiistatta arvokkain osa tätä kulttuuriperintöä. Se on hyvin säilynyt ja pysynyt alkuperäisellä paikallaan ja osittain saanut museotien arvon. Tien tuhoamisen sijaan sen arvostusta tulisi nostaa esim. pyhiinvaellusreittinä. 5. Lisäksi on hämmentävää, että Etelä-Hattulan alueelta hyväksytään Hattulan maskotti Toivo-lintu, jonka historia yltää 1000-luvulle Hämeen Härkätien	2. Katso vastine kohta 1.1, 1.2 sekä 1.14 3. Katso vastine kohta 1.2 4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.5
--	--	--

	talvitielle. Muuten ei Talvihärkätietä haluta tuoda esiin. Talvihärkätie kulkee Hattulan Historian (E. Mäntylä, 1976) mukaan Hattulan ja Tammelan rajalta Urdan syrjästä Sotka- ja Pukarojärvien kautta Hepolammille, josta edelleen Pelkolan Luurilaan Renkajärven rannalle ylittäen järven Vuohiniemen kohdalla ja jatkaen siitä Takajärven kylän kautta Kouvalaan ja edelleen Alajärven yli Hämeen linnaan. Tämä oli yksi käytetyistä kolmesta talvitiestä. Sitä on käyttänyt mm kenraalikuvernööri Pietari Brahe viettäessään yönsä Takajärven kesti- kievarissa matkalla Turusta Hämeenlinnaan (Hattulan historia s. 228). Tämä arvokas Talvihärkätie kulkee hankealueen läpi sen luoteisosassa. Tieuran paikka tiedetään ja sen varmentamiselle ja merkitsemiselle olisi korkea aika. Samalla vanha virallinen tie saisi sille kuuluvaan kulttuuriarvon ja loisi alueelle harrastusmahdollisuuksia. Ohessa ote kartasta vuodelta 1751 (Hattulan historia s. 126). 6. Terveellisen ja turvallisen elinympäristö on kaavoituksen keskiössä. Suunnitellun tuulivoimapuiston välittömällä vaikutusalueella asuu vakituisesti tai vapaa-ajallaan yli 1200 taloutta. Se tarkoittaa lähes 5000 asukasta (keskim 4 /talous), joiden oikeuksiin tuulivoimahankkeen hyväksyminen tulee vaikuttamaan. Vrt asukaskyselyn tulokset. Etelä-Hattulan aktiiviset asukkaat (vakituiset ja vapaa-aikaiset) ovat pyrkineet turvaamaan toiminnallaan latvavesien puhtauden ja elinvoimaisen luonto- ja kulttuuriympäristön kaikilla Etelä-Hattulan järvillä ja joilla. Myönteisellä kaavoituspäätöksellä kunta lyö toimijoita päin kasvoja ja vähät välittää heidän aktiivisuudestaan. Tuulivoimaloiden terveydellisiä haittoja ei ole pystytty kiistämään, saati sitä, että Etelä-Suomen Finngridin energiaverkko on niin täynnä, että se ei pysty ottamaan moneen vuoteen uusia asiakkaita. Odotustilaan joutuminen olisi Etelä-Hattulan toimijoiden aktiivisuuden loppu. 7. Kuikka ja kaakkuri ovat vaarassa. Kokemukset ja tietämys suurien tuulivoimaloiden vaikutuksista ihmisiin ja elollisiin ovat vähäisiä. Luonnonvarakeskuksen tutkijoiden katsaus TIEDE 2/2024 lehden artikkelissa; ”Eläimet häipyvät tuulimyllyjen liepeiltä”, korostaa, että on useita eläinlajeja, jotka katoavat	6. Katso vastine kohta 1.2 7. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	lähimmän viiden kilometrin etäisyydellä tuulimyllyistä. Kuikka ja Kaakkuri ovat Etelä-Hattulan alueen tyypillisiä erämaalintuja. Kaakkuri pesii usealla pienellä lammella Niinimäen tuulipuiston välittömässä läheisyydessä mm Kautiolammella ja Pienellä Valkeislammilla. Se käy tyypillisesti hakemassa ravinnon suuremmilta järviltä, tässä tapauksessa Renka- ja Takajärveltä, jolloin se joutuu lentämään yli suunnitellun tuulivoimapuiston. Vastaava tilanne oli lämsänkoscella, jossa kaakkureiden lentoreitti yli tuulimyllyille suunnitellun alueen Päijänteelle ruoanhakuun esti tuulivoimahankkeen toteutumisen viitisen vuotta sitten. Kuikka viihtyy sekä Renkajärvellä että Takajärvellä. Linnut vaativat syvän ja puhtaan veden, jossa kalastaa. Renkajärvessä kuikkapariskuntia on 6-10 kpl. Birdlife Finlandin mukaan Pohjanmerellä tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että kuikka katoaa yli viiden kilometrin päähän tuulivoimaloista. Sama lienee kaakkurilla. Jos Niinimäen tuulivoimapuisto toteutuu, katoaa Renkajärven nimikkolintu Renkalintu eli kuikka järvestään. Samoin katoaa erämaalampien kaakkuri. 8. Sosiaalisen toiminnan hiipuminen. Ihmisiin kohdistuvien kokonaisvaikutusten arviointi ei ole helppoa. Merkittävin vaikutus tuulimyllyillä on stressiin, jonka niiden suunnittelu alueelle saa aikaan. Pelko, taloudelliset menetykset ja vaikutusten epämääräisyys vaikuttavat niin vakinaisiin kuin vapaa-ajan asukkaisiin. Alueella on vahva sosiaalinen verkosto (Renkajärven, Sotkajärven ja Alajärvi-Takajärven suojeluyhdistykset + Renkajärven kalastusyhdistys, Rimmilän ja Hyrvälän kyläyhdistykset, Etelä-Hattulan kotitalousnaiset, kylätoimikunnat jne), joka on luonut aluetta kehittävästä otteen. Se toimii vapaaehtoisuuden pohjalta ja kehittää asioita, joita paikallisesti pidetään tärkeinä ja joiden rahoitus on ollut kuntaa laajemmalla pohjalla. Tuulivoimahanke ei ole yhdistysten tavoitelistalla ja toteutuessaan loisi pettymyksen tunteen, josta on vaikea jatkaa. Yhtenä tavoitteena on ollut erämaa luonnon ja hiljaisen alueen kunnioitus. Renkajärvellä on voimassa Hämeen lääninhallituksen 15.3.1990 päätös moottoriveneilyn rajoittamisesta. Päätöksellä on haluttu rajoittaa	8. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.9
--	---	--

	polttomoottoriveneiden aiheuttamaa melua. Tuulimyllyt tulisivat tasaisen melun lisäksi aiheuttamaan välkevaikutuksen ja öisen valosaasteen järven yllä. 9. Yhteenvetona - Kunnan strategiassa hyvinvoiva kuntalainen on ulotettava myös vapaa-ajanasukkaisiin. Hattulalla on mahdollisuus kehittyä matkailu- ja retkeilykohteena, kunhan panostetaan strategian mukaisesti alueelliseen kehittämiseen. Käytetään Länsi/Etelä-Hattulaa innovatiivisena voimavarana eikä vain perusenergian tuotantoalueena.	9. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 109 1 henkilö	1. Suunniteltu Niinimäen tuulivoimalahanke. Niinimäen alueelle suunnitellusta teollisen mittakaavan tullivoimala hankkeesta, on mielestäni merkittävät ja vakavat haitat ympäristöön, terveyteen, luontoon ja paikallisyhteisöön. Sen toteuttaminen ei ole perusteltua ja se olisi peruuttamatonta. Mökkini olen perinyt vanhemmiltani, se on rakennettu v. 1962. Siitä asti olen kaikki kesäni ja lähes kaiken vapaa-aikani siellä viettänyt. v.2003 valmistui mökkiimme laajennus, joka on talvilämmen ja varustettu mukavuuksilla. Nettyhteys ohjaa valvontakameraa ja talvisin mökin lämpötilaa, jotta se ei laske pakkaselle. Samoin voimme etäyhteyksin laittaa mökin lämpiämään. Ajatuskin siitä, että hiljainen Renkajärvi muuttuu jatkuvaan meluun, on pöyristyttävä. Kotini on Keravalla pääradan, lentomelun sekä valtateiden aiheuttamasta jatkuvassa melussa. Taloni on varustettu asianmukaisin äänieristein ja sisällä ei melu häiritse, mutta ulkona on keskustelu keskeytettävä lentokoneen yli lentäessä. 2. Kesämökkini on rauhan tyyssija, täällä sielu ja korvat lepää. Renkajärvellä on perämoottorin käytön rajoitus, joten ei edes vesiskootterit aja täällä ympyrää. Niinimäen alueelle suunnitellut valtavat 300 m korkeat tuulivoimalat, rikoo ainutlaatuisen Hämeen järviylängön, asukkaiden ja vapaa-ajan asujien maiseman ja rauhan sekä Hämeen härkätien kulttuurimaiseman. Miksi Hattulan kunta ja sen valtuutetut haluaa pilata meidän ainutlaatuisen hiljaisen alueemme? 3. Tuulivoima aiheuttaa epävarmuutta nettyhteyksiin, kuka korvaa, jos mökin lämpötila laskee alle nollan talvella ja vesijohdotjäätävät? Entä kun valvontakamerat lakkaa toimimasta ja varkaat pääsevät tihutöihinsä? Lapseni tekevät	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.1, 1.2, 1.4 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.2

	mökillä etätöitä, jos se ei onnistu, vähenee heidän käyntinsä ja kiinnostuksensa mökkiin merkittävästi. 4. Hankkeessa tehdyn mielipidekyselyn tulos oli murskaavan yksiselitteinen. Aukkaista lähes kaksi kolmesta vastasi kyselyyn ja näistä 700 vastaajasta 88 % vastustaa tuulivoiman rakentamiseen alueelle. Paikallisten etelähattulalaisien mielipidettä on kunnioitettava! Nyt ei ole muutosvastarinnasta kyse, vaan jokainen meistä tietää mitä "Eiffeltornit" tuo tullessaan. Ainakin melun, infräännet, välkkeen, maisemahaitan ja yöllisen valosaasteen, jota järven pinta vielä heijastaa lisää. 5. Kuikka ja kaakkuri ovat vaarassa. Kokemukset ja tietämys suurien tuulivoimaloiden vaikutuksista ihmisiin ja elollisiin ovat vähäisiä. Luonnonvarakeskuksen tutkijoiden katsaus TIEDE 2/2024 lehden artikkelissa; "Eläimet häipyvät tuulimyllyjen liepeiltä", korostaa, että on useita eläinlajeja, jotka katoavat lähimmän viiden kilometrin etäisyydellä tuulimyllyistä. Kuikka ja Kaakkuri ovat Etelä-Hattulan alueen tyypillisiä erämaalintuja. Kaakkuri pesii usealla pienellä lammella Niinimäen tuulipuiston välittömässä läheisyydessä m m Kautiolammella ja Pienellä Valkeislammilla. Se käy tyypillisesti hakemassa ravinnon suuremmilta järviltä, tässä tapauksessa Renka- ja Takajärveltä, jolloin se joutuu lentämään yli suunnitellun tuulivoimapuiston. Vastaava tilanne oli Jämsänkoskella, jossa kaakkureiden lentoreitti yli tuulimyllyille suunnitellun alueen Päijänteelle ruoanhakuun esti tuulivoimahankkeen toteutumisen viitisen vuotta sitten. Kuikka viihtyy sekä Renkajärvellä että Takajärvellä. Linnut vaativat syvän ja puhtaan veden, jossa kalastaa. Renkajärvessä kuikkapariskuntia on 6-10 kpl. Birdlife Finlandin mukaan Pohjanmerellä tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että kuikka katoaa yli viiden kilometrin päähän tuulivoimaloista. Sama lienee kaakkurilla. Jos Niinimäen tuulivoimapuisto toteutuu, katoaa Renkajärven nimikkolintu Renkalintu eli kuikka järvestään. Samoin katoaa erämaalampien kaakkuri. Miten silloin käy järvillemme, kun pikkukalan syöjät häviää? Hattulan järviylängön järvet ovat latvajärviä, joissa vesi vaihtuu hitaasti. Miten tuulimyllyjen rakentamisen aiheuttama pöly rehevöittää järviämme	4. Katso vastine kohta 1.2 5. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	6. Yhteenvetona. Niinimäen tuulivoimalahanke aiheuttaisi pysyviä, vakavia ja laajalle ulottuvia haittoja. Se on mitoitettu alueelle, joka on herkkä luonnonympäristöltään ja ainutlaatuinen eteläsuomessa. Paikalliset ja vapaa-ajan viettäjä jät ovat asettuneet tänne rauhan, luonnon ja elämänlaadun vuoksi, eikä heitä eikä heidän mielipidettään saa sivuttaa. Rantatontin rakentaminen Hattulan puolella saa odottaa, kunnes tiedetään, miten tämä tuulivoimala hanke päättyy. Sinne kun näkyisivät, kuuluisivat välkehtisivät kaikki kaksitoista tuulivoimalaa. En näe, että rakentaminen olisi järkevää, jos tuulivoimalat rakennetaan. Vaatimuksena. Pyydän että hanke keskeytetään ja hylätään ja haetaan tuulivoimaloille paikka, jossa ne rakennetaan jo valmiiksi pilattuihin alueisiin, kuten valtateiden tai muun perusmelun yhteyteen. 7. Pyydän lähettämän kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaava ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valistusosoituksiin.	6. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19 7. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 110 1 henkilö	1. Mielipiteeni taustaa rakentamishankkeeseen 19.4.2025. Olen lukenut satoja sivuja Hattulan kunnan sivuilta, karttoja tekstejä, raportteja, tutkimuksia, lausuntojota, mielipiteitä, kaikenlaisia lausuntoja, asiat olisi voitu esittää ymmärrettävämmiin. Olen yrittänyt selvittää myös monesta muusta paikasta tuulivoimaan liittyvää aineistoa. Mielipiteeni on muodostunut kaikesta kuulemastani ja lukemastani. TUULIVOIMAHANKE KOSKEE ITSEÄNI KOLMEN KIIINTEISTÖNI OSALTA, MITÄ SUUREMMASSA MÄÄRIN. Sain myös Hattulan kunnalta kaksi kirjettä, jossa luki: Tiedote on postitettu maanomistajille, joiden kiinteistöt sijoittuvat noin kahden kilometrin etäisyydelle kaava-alueen rajasta, taikka ulottuvat Takajärven tai Renkajärven rantaan. Tiedote on postitettu kiinteistötietojärjestelmästä, kunnan saatavilla olleisiin osoitteisiin.	1. Katso vastine kohta 1.17

	Metsäkiinteistöni eivät sijoitu kahden kilometrin etäisyydelle kaava-alueen rajasta, ne sisältyvät kokonaisuudessaan kaava-alueelle. Mökkikiinteistöni on MML:n kartan matkalaskurin mukaan Renkajärven rannassa noin 1,5 km kaava-alueen rajasta, luin materiaalistanne, että matka mitataan suunnittelu-alueen rajasta, kuitenkin kartoissanne kiinteistö ei mahdu 2 km sisäpuolelle. Kiinteistöt näkyvät MML:n tiedoissa nimelläni, rantakiinteistöni liittyvistä muutoksista en ole saanut mitään tietoa. Karttojenne ja materiaalienne mukaan tuotantoalueesta ei ole minkäänlaista haittaa kiinteistölleni. 2. Olen erittäin huolestunut tai pikemminkin kauhistunut suunnitelmistanne liittyen kiinteistöihini. Materiaaleistanne: Luonnoksessa alue osoitetaan maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolle saa sijoittaa metsätaloutta ja tuulivoimaloita palvelevia teitä ja teknisiä verkostoja. Alue on suurelta osin metsätalousaluetta, metsätalouden ansiosta alue ei ole lähtötilanteessa täysin luonnonmukainen. Metsäalue ollaan muuttamassa voimaloiden rakentamisen myötä tuuli-voimaenergian tuotantoalueeksi. Suunnittelette alueelle teollisen luokan toimintaa, joiden haitoista ja hyödyistä kiistellään yhä kiivaammin. Muutos metsätalousalueeksi, ei ole juurikaan muuttanut alueen luonnetta, metsissä voi yhä nauttia luonnon monimuotoisuudesta. Tuotantoalue aiheuttaa huomattavan muutoksen alueen käyttöön, maata muokataan, raivataan voimalan pohjia, levennetään vanhoja ja rakennetaan uusi teitä, tuodaan tonnikaupalla luontoon kuulumattomia materiaaleja, rakennetaan suhteettoman korkeita rakennelmia, joiden meteli sekä valot häiritsevät ihmisten, sekä eläinten elämää. 3. Mökkiläisenä, rantatontin omistajana. Mökkeilyn tärkeimpiä asioita ovat luonto ja hiljaisuus, jotka liian lähelle rakennettava teollinen voimala romuttaa, Suomessa ei ole rakennettu isoja 300-metrisiä voimaloita, jotka näkyvät jopa kymmenien kilometrien päähän, hiljaisten alueiden maailma muuttuu. Ääni- ja välkehaitat, johtojen vetämiset, ja huoltotiet vaikuttavat lähialueelle. Kokemukset myllyistä kertovat, että äänet kuuluvat selvästi, jos ne ovat lähempänä. Myös välke haittaa selvästi aurinkoisella ilmalla. Monet tuulivoimaloiden lähi-asukkaat ovat kärsineet melu- ja välkehaitoista, joita tuulivoimateollisuus	2. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.7
--	---	--

heidän mielestään vähättelee. Pitää ottaa huomioon paras tieto terveys-, ympäristö- ja muista vaikutuksista ja huolellisesti harkita etäisyys- ja muut kriteerit rakentamiselle. Vapaa-ajan asukkaiden liiton mukaan teollisen voimalarakentamisen tuulivoimaloiden haitat ovat niin suuria, että se kannattaa viiden kilometrin suojaetäisyyttä asutukseen. Tämä on myös oma kantani, ei voimaloita saa rakentaa ympäristöön, jossa vaarannetaan ihmisten terveys. 4. Julkisoikeuden professori Voutilaisen mukaan Suomen on vallannut ”tuuli-voimalahöyry”, jonka vallassa lainsäädäntöä tulkitaan ongelmallisella tavalla, on hyvin sattumanvaraista, kuinka lähelle suomalaisten koteja ja mökkejä isot tuulivoimalat nyt nousevat. Voidaan jopa kysyä, poljetaanko kansalaisten perusoikeuksia. Pidän ongelmallisena, että lainsäätäjät on mahdollistanut tilanteen, jossa kunnat tulkitsevat ympäristökysymyksiä ja soveltavat rakentamislainsäädäntöä eri tavoin. Kysymys on kuitenkin ihmisten suojelusta ja terveyden suojaamisesta. Asiantuntijoiden mukaan nykyinen tilanne asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan. Asukkaiden oikeudet myös jäävät helposti jalkoihin, kun tuulivoimayhtiöt tavoittelevat voittoja ja kunnat kiinteistöveroja. Vuoden 2024 lopussa tuulivoimaloita oli Suomessa yhteensä 1 835, suunnitteilla, luvituksessa tai rakenteilla yli 10.000 voimalaa, täysin hallitsematonta, epävarmutta aikamääritteineen, nyt suunnittelellette voimaloita kiinteistöilleni. Suojaetäisyydet pitää ehdottomasti säädellä, tarvittaisiin välttämättä laki, jolla määriteltäisiin ainakin vähimmäisetäisyydet ja korvausperusteet haitoista, huolimatta siitä, että tuulivoimateollisuus puolestaan kannattaa ehdottomasti sitä, että hallitusohjelmassa mainittuja kansallisia suojaetäisyyksiä ei säädetä lailla. Teollisuuden etujärjestöjen mukaan ”tarpeeton lisäsääntely” vaarantaisi koko vihreän siirtymän ja miljardi-investoinnit. Niiden mukaan nykyinen melumallinnus on riittävä ja voimalat voidaan rakentaa pääsääntöisesti 800–1 000 metrin päähän asutuksesta. 5. Teollisuuden kanta puolestaan vaarantaisi ihmisten terveyden / omistajien oikeusturvan. Voimaloiden korkeus 300 m, 800-1000 metrin etäisyys	4. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.19 5. Katso vastine kohta 1.2
--	--

asuntoihin/mökkeihin ei todellakaan riitä. Tuulivoimaloiden tarpeisiin Suomesta löytyy erämaita 5 kilometrin etäisyyksillä asutuksesta, rakentaminen ensi sijassa valtion maille. 6. Suunnittelualueen olosuhteita, ongelmia, niiden mahdollisia ratkaisuja olisi pitänyt käsitellä keskitetyimminkin koskemaan itse hankealuetta ja lähialueita, miten rakentaminen vaikuttaa alueella asuviin ja lomaileviin ihmisiin, alueiden omistajiin, sekä alueen luontoon eläimistöön. Itsestäni tuntui turhauttavalta lukea kaiken maailman tilastoja, kuinka pitkällä oleviin ihmisiin hanke vaikuttaa, kenelle vaikutukset ovat suurempia, kenelle vähäisempiä. Alueen asukkaiden ja omistajien huolia ei juurikaan käsitelty, itselle jäi käsitys, että rakentamisesta ei ole mitään haittoja alueella asuvien, mökkiläisten eikä kiinteistöjen omistajien elämään. 7. Seuraavassa esimerkkejä: ärsyttävä väittämä on: Tuulivoimaloiden vaikutukset asuinalueisiin aluekokonaisuuksien ulkopuolella voivat vaihdella merkittävästi riippuen siitä, sijaitsevatko ne lähivaikutusalueella, ulommalla vaikutusalueella vai kaukovaikutusalueella. Tarpeetonta ja epäasiallista lähialueita kohtaan toteamat: Ulommalla vaikutusalueella vaikutukset voivat olla vähäisempiä, mutta silti havaittavissa, esimerkiksi maisemallisten näkymien kautta, sekä Kaukovaikutus-alueella vaikutukset ovat yleensä vähäisiä, tuulivoimalat voivat silti olla näkyvissä ja vaikuttaa alueen visuaaliseen ilmeeseen. Lähivaikutusalueesta kirjoitetaan: Lähialueella voisi olla kohtalaisia tai suuria vaikutuksia: EI VOISI OLLA, vaan ON. Tulkintani materiaaleistanne, koskee mm rantaani 1,5 km etäisyydellä suunnittelualueen rajasta: lähirannoilla ei ole haittaavia tekijöitä asukkaille mökkiläisille, omaisuudelle, eläimille, luonnolle, kun muistaa suunnata katseensa järven suuntaan, koti- ja mökkipihoilla pitää opetella kävelemään takaperin, jotta ei tarvitse valittaa turhaan välikkeistä, tosin loukkaantumisvaara kasvaa, kun ei ole silmiä selässä. Toki katseen suuntaaminen järvelle, ei poista voimaloiden kolinaa, vinkunaa, eikä muita ääniä.	6. Katso vastine kohta 1.10 7. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.4
---	---

	8. Sopimuksiin liittyen kunta tuulivoimayritykset. Julkisoikeuden professori Voutilaisen mukaan laki ei nyt ohjaa rakentamista, vaan kunnat luovat oikeuskäytäntöä soveltamalla rakentamislainsäädäntöä kukin tavallaan. Kuntiahan on suorastaan kannustettu rohkeisiin ratkaisuihin. Pidän ongelmallisena, että lainsäätäjä on mahdollistanut tilanteen, jossa kunnat tulkitsevat ympäristöky-symyksiä ja soveltavat rakentamislainsäädäntöä eri tavoin. Kysymys on kuitenkin ihmisten suojelusta ja terveyden suojaamisesta. Sanon suoraan, että tässä on turha vedota kunnalliseen itsehallintoon. Kyllä tämä valtakunnallista lainsäädäntöä edellyttäisi. 9. Oikeusoppineiden mukaan vaikuttaa, että kunnissa luovutetaan valtaa liikaa tuulivoimayhtiöille, joilla on iso rooli kaavoituksessa. Tyypillisesti tähän sotkeu-tuu se, että kunnat näkevät tuulivoimaloissa tulovirtoja, jolloin asumisviihtyvyy-teen ja ympäristöön liittyvät seikat tahtovat jäädä vähemmälle, Voutilainen sa-noo. Olen täysin samaa mieltä! Valmistellaanko hankkeet kunnissa salassa, vai esitelläänkö kaikki niin monimutkaisesti, että tavallisen ihmisen on vaikea ymmärtää lukemaansa, yksittäisenä maanomistajana / kuntalaisena vastapuo-lena kunta/yritys, joista molemmista löytyy iso määrä asiantuntijoita, todennä-köisesti myös lakimiehiä, jotka tekevät työtään asioiden parissa. Onko tasa-puolinen asetelma? Etenkin, kun materiaaleja on luettavissa mappikaupalla, muistan jotain, en löydä, missä asiasta kerrottiin ja mitä. Esimerkki liittyen tuu-livoimayhtiöön: tuulivoimayhtiö yritti kiertää kunnan 1,5 kilometrin suojaetäi-syyttä tarjoamalla kiinteistönomistajille haittakorvausta. Voiko näin tehdä ja onko kyse sotkeutumisesta kunnallisen päätöksenteon kokonaisuuteen, jos lähdetään rahalla asioita viemään eteenpäin. Tuulivoimayhtiöiden intresseissä on varmistaa heti alussa, että kuntapäätäjät sitoutuvat viemään hankkeet maaliin. Kuinka kuntalaisten perustuslailliset oikeudet toteutuvat, jos heitä kuullaan vain näennäisesti? Omistajan kannalta yrityksen pitäisi ensin sopia asukkaiden kanssa, sen jälkeen kunnan kanssa. Sopimusten pitää olla myös selkeät, ilman minkäänlaisia tulkinnanvaraisia sanakäänteitä, tavalliselle ihmi-selle ymmärrettäviä, myös sopimuksen pituus tulee olla inhimillinen. Ei	8. Katso vastine kohta 1.15 9. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.17
--	---	---

	myöskään niin, että ensin kerrotaan asiasta ja sitten seuraavalla sivulla asia esitetään mahdollisena eli vesitetään ensimmäisen sivun tieto, mahdollinen onkin sitten se, minkä mukaan toimitaan, etenkin, jos sillä pienennetään yrityksen ja kunnan kustannuksia omistajien vahingoksi. Kunnan päätösvalta pitää perustua lakiin. On ongelmallista, jos ensin tehdään sopimuksia ja sitten ajetaan väkisin läpi niitä päätöksentekoeleimissä. Vaikuttamismahdollisuudet sekä päätöksenteon avoimuus ja ennakoitavuus ovat tärkeitä arvoja, niiden toimivuus pitää varmistaa, että ne myös toteutuvat, käytäntö on usein ollut toisin. Mennäänkö kuntalaisten kuulemisessa minimin mukaan? Päätöksentekomenettely, onko riistäytynyt käsistä. Pahimmassa tapauksessa voi olla niin, että tuulivoimayhtiö pyörittää päätöksentekoa eikä kunnan oma organisaatio pysty riittävän vahvasti ottamaan sitä haltuun. 10. Kunnan asukkaille, mökkiläisille, kiinteistöjen omistajille tulee saada kattava oikeusturva ja päätäntävalta omaisuudelleen. Suomessa yrityksillä on mahdollisuus toimia omistajien yli tehdessään suunnitelmiaan, omistajilla ei tunnu olevan minkäänlaista määräysvaltaa omaisuuteensa, tullaan ja vaan otetaan: syödään rusinat pullista. Metsistäni tasaisemmat kovempipohjaiset, helppokulkuisemmat alueet kiinnostavat yrityksiä, Suomessa löytyy yksi lain-suojaton kohderyhmä ja se on maanomistajat, kaikilla muilla on suurempi päätäntävalta, kuin alueen omistajalla, valita, mitä haluavat ottaa, maanomistajalle jäävät hukkamaat, tämä näkyy myös suunnitelmisane metsäni kohdalla. 11.Sopimuksista. Esimerkki, miten asiaa on käsitelty materiaaleissanne. Ensin luvataan, että voimayhtiö poistaa myllyjen rakennusmateriaalit toiminnan päättyessä. Kaavaselosteessa 4.3.2025 kohta 9.7 kirjoitetaan: Purkaminen tapahtuu nosturin avulla. Perustusten poistaminen ei välttämättä ole ympäristön kannalta perusteltua betonivalun murskaamisessa syntyvän pölyn ja sen aiheuttaman äänen sekä materiaalin poistamiseksi tarvittavan suuren kuljetus- ja energiantarpeen vuoksi. Ei välttämättä ole perusteltua: Onko kunta hyväksymässä maaperään kuulumattomien materiaalien hautaamisen yksityishenkilöiden omistamalle maalle voimayhtiön kustannusten pienentämiseksi /	10. Katso vastine kohta 1.14 11. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15
--	---	---

	siirtämällä työt kuluineen maanomistajien tehtäväksi/ maksettavaksi? Ei yksityishenkilökään saa haudata omaan maahansa luontoon kuulumattomia materiaaleja. Maastoon viedään kaikenlaista, jotka pitäisi toimittaa asianmukaisesti kierrätettäväksi ja hävitettäväksi, poistokustannukset töineen ja vaivoineen jäävät maanomistajan hoidettaviksi ja kustannettaviksi. Maahan hautaamisella kunta antaa vääränlaista viestiä ihmisten käyttäytymiselle. Purkamisesta aiheutuva pöly, äänet, kuljetus, sekä energiantarve eivät ole ympäristön kannalta perusteluja jättää maaston sinne kuulumattomia materiaaleja. Rakennusmateriaalien loppuhävitystä ei saa millään sopimuksella jättää maanomistajien kustannettavaksi, tämä on tärkeää kirjata kaikkiin maanomistajien tekemiin sopimuksiin. Metsät muutetaan monisivuisilla mutkikkailla sopimuksilla tuulivoimaenergian tuotantoalueeksi, raivataan suuri ala metsäalueesta tienpohjiksi, voimaloiden pohjiksi, tilapäisiksi parkkipaikoiksi, varastopaikoiksi, tuodaan metsään suuri määrä sinne kuulumattomia materiaaleja, betonia, rautaa, johtoja, muoveja, toiminnan päätyttyä luvataan toimittaa kaikki ylimääräiset tavarat ja aineet pois alueelta. Rakentaminen aiheuttaa samoja haittoja, lisäksi raivataan suuria alueita, levennetään teitä, pienennetään metsäalaa, tuodaan samat materiaalit, kuljetuksineen ja energiankulutuksineen ympäristöön, tuhotaan ihmisten ja eläinten elinympäristö, miksi kaikki tämä vaiva? Ei toteuteta tuulivoimapuistoa, säästetään voimayhtiön rakentamis- ja työkustannukset kaikkine kuluineen, niin kenenkään ei tarvitse myöskään poistaa luonnosta sinne kuulumattomia materiaaleja. Tuulivoima-alueella vain harvat saavat korvauksia omaisuutensa käytöstä, omistajista suurin osa menettää metsiensä parasta pinta-alaa tuottamattomaksi joutomaaksi, menettään metsän tuottoa, omaisuuden käyttöoikeuksia rajoitetaan, niitä joudutaan luovuttamaan, mitä monimutkaisimmissa vakiosopimuksissa voimayhtiölle, joka käyttää alueilla päätäntävaltaa, omistajien kysyttävä lupaa maansa käyttöön, missä saa kulkea, minkälaisilla välineillä, mietin, tuleeko tämäkin mahdolliseksi?	
--	--	--

	12. Voimalinjoille näytetään leveyksiä, joiden ulkopuolella metsää saa kasvat- taa entiseen tapaan, kunnes reunapuusto kasvaa liian korkeaksi, yhtiö mm Fingrid tulee katkaisemaan reunustan puiden latvoja, joten niitä tukkeja ei kos- kaan saa johtoalueelta 46 m rajan ulkopuolelta, vuosien aikana linjaa levenne- tään, kunnes teollisuus tarvitsee lisäkapasiteettia ja Fingrid päättää tehdä toi- sen 46 m levyisen linjan edellisen viereen, näitäkin on tulossa / kaksi linjaa päällekkäin. 13. Maanomistajan ja yrityksen väliset sopimukset. Omistajilla pitää olla mah- dollisuus osallistua ja vaikuttaa päätöksiin, vaikuttaa oikeasti päätösten loppu- tulokseen. Nykyisin suunnitelmien toiminnot sijoitetaan kiinteistöjen parhaille paikoille, maanomistajille jää vain märät ja vaikeakulkuiset hukkamaat. Yrityk- sen pitää tehdä maanomistajien kanssa yhdessä sovittavilla ehdoilla sopimuk- set, huomioida myös omistajien mielipiteet ja tarpeet ja ajankohdan mukaiset korvaukset tilojensa rakentamisesta, käytöstä. Maanvuokraajien on huomioi- tava sopimusta tehdessään voimaloiden kalliit purkukustannukset, että eivät saa niitä niskaansa. Purkamisesta vastaa voimalan omistaja käyttöiän päätyt- tyä. Suomessa ei kuitenkaan ole säädetty pakollista vakuusrahastoa, joka ta- kaisi varat purkamiseen esimerkiksi tuulivoimayhtiön tehtyä konkurssin. Asia on vasta ympäristöministeriössä tarkastelussa. Tähän pitää saada ratkaisu, jos asiaa ei ole ratkaistu, kun tuulivoimapuiston rakentamisesta sovitaan, asia tulee huomioida ennakoivasti sopimuksissa. Kun pakollinen vakuusrahasto säädetään, voimalan omistajan on sitouduttava perustamaan riittävä vakuus- rahasto, joka takaisi varat voimalan purkamiseen esimerkiksi tuuli voimayhtiön tehtyä konkurssin. Maanomistajien ja voimalaitoksen välisiin sopimuksiin, tu- lee kirjata ehto, jossa voimalan omistaja velvoitetaan vastaamaan yrityksen toiminnan loppuessa luontoon kuulumattomien rakennusmateriaalien ajanmu- kaisesta poisviennistä, kierrätyksestä ja kuljetuksista omistajayrityksen kus- tannuksella, sekä siirtämään ehto sitomaan myös kaikkia sijaan tulevia voima- lan omistajayrityksiä, oisin sanoen myös sijaan tulleiden yritysten kustannuk- sella. Sopimuksissa ei saa hyväksyä millään verukkeella	12. Katso vastine kohta 1.16 13. Katso vastine kohta 1.10
--	--	---

rakennusmateriaalien jättämistä/hautaamista alueelle maanomistajien hävitettäväksi ja kustannettavaksi. 14. Myrsky / kokemus yrityksistä. Myrsky mainostaa olevansa kotimainen yritys. Mitään konkreettista ei ole vielä tehty ja yrityksen takana on kuitenkin jo nyt ulkomainen yritys, niin ainakin ymmärsin aiemmissa Tiedotustilaisuuksissanne. Myrsky tekee sopimukset ja rakentaa, sen jälkeen yritys myydään ulkolaisille sijoittajille, joka käärii tuotot veroineen. Taas yksi Caruna / Elenia, alle 10 %:n vuosittaisista voitoista valitetaan, nostetaan hintoja, jotka suomalaiset kuluttajat ja yritykset joutuvat maksamaan, millä kukaan etenkään eläkeläiset tulevaisuudessa enää pystyvät noilla korotuksilla maksamaan sähkölaskuun, eläkkeitähän ei saa enää nostaa? En ymmärrä näitä energiaan, enkä myöskään mihinkään muihin suomalaisten elinehtoihin liittyvien myyntiin rakennettavien yritysten perustamisia, yritykset perustetaan vain rakennuttamaan kohteet, perustamisen jälkeen maanomistajilta lunastetaan = ryöstetään maat, muut suomalaiset hyötyvät hetken rakennusaikaisista töistä, verottaja verotuloista, heti kun mahdollista yritykset myydään isoille ulkolaisille sijoittajille hyvillä voitoilla sijoituskohteiksi. Kuluttajahinnat nousevat säännöllisin väliajoin, voitot ja verot karkaavat ulkomaille. Välissä rakentajat keräävät huimat myyntivoitot. Ongelmat jätetään asukkaiden ja kuntien hoidettaviksi. Tuulivoimaa voidaan rakentaa, sitten kun Tiedetään niiden aiheuttamista haitoista, rakentaminen valtion maille, siten että ei aiheuteta terveyshaittoja asukkaille, omaisuuden menetyksiä omistajille, rakentamis- ja siirtokuluja tavallisille ihmisille, jos teollisuus tarvitsee sähköä, sen tulee myös maksaa kustannukset täysimääräisesti tuulipuistojen rakentamisesta ja tarvikkeiden siirtokustannuksista, sekä tarpeettomiksi käyneiden materiaalien purut ja materiaalin poiviennit, sama koskee teollista aurinkovoiman tuotantoa ja siirtoja, sekä kaikkia muitakin yrityksiä. 15. En ymmärrä, miksi suomalaisten pitää rakentaa ja yksityisten ihmisten maksaa, siitä että Suomeen saadaan yrityksiä halvan sähkön houkuttelemiseksi, etenkin, jos yritysten tulot karkaavat tuottoineen ja veroineen	14. Katso vastine kohta 1.10 15. Katso vastine kohta 1.10, 1.13 sekä 1.19
--	---

ulkomaille, ympäristöhaitat, purkamisineen ja jätteineen jäävät maksettavaksemme. Jos halutaan sähköä kuluttavia yrityksiä Suomeen, sähkön tuotannon rakentamiskulut ja siirtokulut ovat yritysten kuluja, ei tavallisten suomalaisten veronmaksajien ja maanomistajien, kuntien ja valtion kuluja vaan teollisuusyritysten kuluja Muistan lukeneeni jostain materiaalistanne, että Myrsky ei osallistuisi Tiemaksuihin, muistanko oikein? Yhtiö edellyttää pidettävän metsäteitä auki huoltotoimenpiteitään varten ympärivuotisesti. Itse en ole tarvinnut teitä talvisin, miksi minun pitäisi maksaa Tiemaksuja yrityksen / kunnan (verotulot) tarpeista. Esimerkkeinä paikallinen Elenia, (sopii myös Carunaan), palvelut ovat huonontuneet suomalaisyritysten ajoista, Tilalle saatu jatkuvat hintojen nousut. Eleniaan ja Carunaan liittyvät myös näissäkin tuulivoima-alueen sopimuksissa oleva pitkät vuokrasopimukset, ensin korvataan 25 v, myöhemmin toiset 25 v, vai korvataanko? Yritykset vaihtuvat Tiuhaan tahtiin, kuka enää muistaa mitään vanhoja vuokrasopimuksia, jotka ovat matkan varrella muuttuneet ”omistuksiksi”, niin olen ainakin itse asian tulkinnut. Esim. Elenia, joka toimii Hattulassakin, vuokrasopimus tehty 50 vuodeksi, sopimus umpeutunut vuosia sitten. Linja on yhä olemassa, sähköt pätkee pienemmässäkin tulessa. No mitäpä Elenia on tehnyt vuokrasopimuksen eteen? Ei mitään, tontilla oleva tolppa on kallistunut, aliurakoitsija ottanut yhteyttä, jotta tolppa saataisiin tuettua uuden ”haruksen” avulla. Hänelle kerrottiin, että Elenian vuokrasopimus on päättynyt, eikä sitä ole uusittu. Aliurakoitsijana hän ei voinut ottaa kantaa emoyhtiön sopimukseen, hän oli vain suoristamassa tolppaa. Harusta ei voinut kuitenkaan asentaa ilman asianmukaista sopimusta, joka lähetettiin vakiolomakkeella allekirjoitettavaksi, vain harusta koskeva sopimus ei ollut mahdollinen, koska käyttävät vain monisivuisia vakiosopimuksia. Sopimus oli kirjoitettu kuin vuokrasopimus olisi ollut voimassa / omistusoikeus Elenialla. Haruksen laittamisen allekirjoituksella omistaja olisi hyväksynyt ja vahvistanut sopimuksen olemassaolon, tämä on tapahtunut maaliskuussa 2025. Tulipa vaan mieleen lukemani: sopimus tehdään 25 vuodeksi ja uusitaan sen jälkeen 25 vuodeksi. Uusitaanko 25 v kuluttua vai unohtuuko vahingossa uusimatta? Jossain

	aiheeseen liittyvissä artikkeleissa varoitettiin, mitä pitkissä vuokrasopimuksissa voi käydä ja on todistettavasti myös käynyt, mitä sitä vanhoja sopimuksia muistamaan. 16. Korvaukset tuotantoalueen mahdollisesti toteutuessa. Suunnittelualueen mahdollisesti toteutuessa, omistajien tulee saada kiinteistöjensä pinta-alan menetyksistä, sekä käyttötarkoitus muutoksista/ menetyksistä täysimääräisesti korvaukset voimaloiden rakennusajankohdan markkinahinnan mukaisesti. Mökkiläiselle korvaus pitää olla niin suuri, että on mahdollista hankkia uusi rauhallinen vapaa-ajan paikka samoilla edellytyksin, kuin nykyinenkin on, ympäristö, vesistö, tontin koko, etäisyys naapureihin, toimivat kulkuyhteydet tontille, matkan pituus vakituisesta asunnosta, etäisyydet palveluihin, siirtymisen kulut, jopa naapurustollakin on monesti merkitys viihtyvyyteen ym, kaikki pitää määritellä etukäteen. Edellä mainitut ovat kaikki tulevan tuulivoimayhtiön kuluja, ei kunnan, eikä mökkiläisen, ei myöskään vakituisen asukkaan kuluja. suunnitelmanne ei saa aiheuttaa asukkaille mökkiläisille, maanomistajille aiheuttamianne menetyksiä, eikä mitään ylimääräisiä kuluja. 17. Kiinteistöni. Metsäni eivät materiaalinne mukaan ole täysin luonnonmukaisia, nehän on ojitettu ja olette muuttamassa ne suunnitelmillanne kokonaisuudessaan voimaloiden rakentamisen myötä tuulivoimaenergian tuotantoalueeksi. Metsätilat ovat olleet sukuni omistuksessa monta sukupolvea, siksi en ole halunnut, enkä halua edelleenkaan luopua niistä. Rantapaikkani sijaitsee 1,5 km etäisyydellä hankealueesta, tein hankinnan tarkoituksella metsieni läheisyyden, sekä Hattulassa viettämieni lapsuuteni kesien muistoksi. Missä on minun omistajan omaisuudensuoja ja oikeusturva? Toisen metsäkiinteistön kohdalla suunnittelu alueen rajaukseen on tehty mutka, venyttämällä alueen raja kulkemaan osittain Tilani kahta rajaa pitkin, metsäni paras ja kovapohjaisin alue rajattu suunnittelu alueeseen, aluerajaus palaa aiemmalle uomalleen metsäni toisen puolen Tilan alueella, miksi mutka? Onko mutka tehty valmiiksi kunnan tulevia suunnitelmia varten, rakentaa myöhemmin alueelle lisää voimaloita? Mutka poistettava, ei aluetta ole rajattu muidenkaan	16. Katso vastine kohta 1.15 17. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.18
--	--	---

	kiinteistöjen rajojen mukaan. Toisen metsäni läpi on suunniteltu kulku Tien loppupäässä olevalle muuntajalle, tämänkin kiinteistöni parhaalle metsäpohjalle, suunnitelmissanne Tiemaan levennys. Rantakiinteistöni on MML:n kartan matkalaskurin mukaan 1.539 m suunnittelu alueesta, karttojenne mukaan rantani ei mahdu edes 2 km rajan sisäpuolelle. Mielestänne 300 metrin korkuisista tuotantolaitoksista ei aiheudu haittaa metsieni käyttöön, ei häiritsevää melua/välkettä, eikä muitakaan haittoja rantani käyttöön. 18. Tontillani rakennuspaikka, miten käy tuotantoalueen toteutuessa, menetätkö, jos kuka korvaa Rantakaavan mukaan tontillani on rakennuspaikka, kumoutuuko rakennuspaikka / rakennusluvan saaminen esitettyjen tuotantolaitosten myötä, eli menetätkö rakennuspaikkani, jos tonttini onkin tuotantoalueen rakennuskieltoalueella, jos tontille ei saa /voi rakentaa mahdollisten suunnittelu alueen toteuttamisen ja siihen liittyvien mahdollisten terveyshaittojen vuoksi. Kuka korvaa rantakiinteistöni arvon laskun, metsäalani pienentymisen, sekä mahdolliset käytön rajoittamiset? Kohdallani huomioitava, että olen hankkinut rantatonttini juuri metsien läheisyyden ja rakennusoikeuden perusteella. Näihin kohdistuvat ajankohtaiset haittakorvaukset tulee myös huomioida suunnittelu alueen kuluina. 19. Tuotantoalueen rajan muutos. Olette tuhoamassa suunnitelmillanne koko metsäomaisuuteni, joka on rajattu metsieni rajoja pitkin erillisellä mutkalla kokonaisuudessaan suunnittelu alueelle, sekä rantapaikkani käyttömahdollisuuden. Puolivälitien Rimmilän puolella on ainoastaan yksi voimala. Voimala tulee poistaa suunnitelmista ja tuotantoalueen raja tulee muuttaa päättymään Puolivälin Tiehen. 20. Vastustan hankeen toteuttamista. Olen alusta asti vastustanut hanketta, en halua minkäänlaisia torneja/myllyjä/ teiden levennyksiä, varasto/autopaikkoja, en mitään muutakaan kiinteistöilleni, en koko suunnittelu aluetta pilamaan alueen rauhaa. En usko mallinnukseihin, kaikenlaisia haittatekijöitä ja harmejä on tutkittu ja havaittu ympäri lääniä, alueen sisäisiä ongelmia ei ole	18. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.18 19. Katso vastine kohta 1.18 20. Katso vastine kohta 1.1
--	---	--

	juurikaan käsitelty, suunnitelmanne loukkaavat omistus- ja hallinto-oikeuttani sukuni maihin. Vastustan tuulivoimahankkeen toteuttamista, olette rajanneet metsätilani kokonaisuudessaan tuotantoalueelle, rantapaikkani on n 1,5 km etäisyydellä tuotantoalueesta, menetänkö kaiken hankkeenne vuoksi? Hankkeesta luopuminen. Haluan luopumista hankkeesta ja Tilanteen jäädyttämisestä, yhtään konetta ei pidä päästää maastoon, ennen kuin tuulivoimahankkeille on saatu aikaiseksi yhtenäinen lainsäädäntö, yhtenäiset valtakunnalliset pelisäännöt ja linjaukset. Kaikissa kunnissa yhteiset pelisäännöt alueen ihmisille ja luonnolle aiheutuvien haittavaikutusten vuoksi / korvaukset haitoista, puolueettomia arvioita maisema-, melu- ja välkehaitoista, oikea-arvoiset korvausperusteet omaisuuden menetyksistä, voimaloiden vaikutuksista luontoon, selvitetty tuulivoimaloiden rakentamiselle määritelty vähimmäisetäisyydet, joiden kaikkien perusteella tehdään päätös, onko alueella edellytyksiä rakentaa tuulivoimaa.	
Mielipide 111 1 henkilö	1. Olen huolestunut Etelä—Hattulaan suunnitelluista tuulivoimaloista. Yksinkertaisesti tulisivat väärään aikaan ja väärään paikkaan. Suoraan sanoen minua ärsyttää, että tätä pusketaan väkisin läpi, vaikka jopa kunnan hyödyt on varsin helppo kyseenalaistaa. Myös riskit siitä, että loppupeleissä purku—/ennallistamiskustannukset kaatuvat kuntalaisten maksettaviksi ovat myös ilmeisiä. 2. Kulujakin suurempana asiana koen kuitenkin luonnon rikkoutumisen ja siitä aiheutuvan korvaamattoman haitan Etelä—Hattulan alueella Hattulan kunnan tulisi mielestäni luopua tuulivoimayleiskaavasta ja keskeyttää kaavoitushanke.	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15 2. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.3
Mielipide 112 1 henkilö	1. Minulla on loma—asunto Pukarjärven rannalla ja olen perin huolissani suunnitellun tuulivoimapuiston sekä maisema— että ympäristöhaitasta. Oletettavasti mahdollinen puisto toteutuessaan alentaisi merkittävästi myös kiinteistön arvoa. 2. Pidän erityisen huolestuttavana tuulivoimapuiston laajempia sekä rakennus— että käyttöaikaisia ympäristövaikutuksia herkkiin harju—ja lehtomaise-miin sekä alueen eliöstöön. Nähdäkseni kuntapäätäjien tulee huomioida	1. Katso vastine kohta 1.2, 1.4 sekä 1.14 2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.15

	päätöksenteossaan nopeita pikavoittoja pidemmälle esim. kunnalle koituvien imagohaittojen näkökulmasta.	
Mielipide 113 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen hankealuetta! 2. Perustelut: Kauniit maisemat tuhoutuvat 3. Hiljaisuus ja luonnonrauha rikkoutuu. meluraja ylittyy väistämättä. vapaa—ajan asunto hankittu rentoutus ja rauhoittumis tarkoitukseen, ei kaivata tuulivoimaloiden aiheuttamaa ääni—ja valosaastetta. 4. Voimaloiden vaatimien teiden rakentaminen tuhoaa luontoa. Lintujen ja muiden eläinten elinympäristö muuttuu radikaalisti 5. Menetämme rauhalliset marjastus— ja sienestysmaastot 6. Tietoliikenneyhteyksien huononeminen. Tuulivoimaloiden vaikutus uneen ja sairastumisiin. Mökillä nukkuu aina paremmin kun on hiljaista, sekin menetettäisiin jos tuulivoimalat tulevat. Mökkeilyyn liittyy oleellisesti luonnonrauha ja puhdas ilma ja luonto. Naavaa löytyy nyt puista mutta menetämmekö senkin? 7. Lentoestevalojen loiste pilaa luonnonvalon ja hallitsee maisemaa 8. Mökkitontin arvo laskee radikaalisti, koska alue muuttuu teollisuusalueeksi. Mökkitonttia ei voi enään käyttää lainan vakuutena koska tuulimyllyt alentavat arvoa. 9. Maisema—, melu—ja välkehaitat 10. Vaadin, että tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi! Luonnonrauha on mökkeilyn idea täällä Hattulassa, mitä täällä on jos se menetetään	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.9 6. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.3 7. Katso vastine kohta 1.4 8. Katso vastine kohta 1.14 9. Katso vastine kohta 1.4, 1.6 sekä 1.7 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 114 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen hankealuetta! 2. Perustelut: Kauniit maisemat tuhoutuvat 3. Hiljaisuus ja luonnonrauha rikkoutuu. meluraja ylittyy väistämättä. vapaa—ajan asunto hankittu rentoutus ja rauhoittumis tarkoitukseen, ei kaivata tuulivoimaloiden aiheuttamaa ääni—ja valosaastetta. 4. Voimaloiden vaatimien teiden rakentaminen tuhoaa luontoa. Lintujen ja muiden eläinten elinympäristö muuttuu radikaalisti 5. Menetämme rauhalliset marjastus— ja sienestysmaastot	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.9

	6. Tietoliikenneyhteysien huononeminen. Tuulivoimaloiden vaikutus uneen ja sairastumisiin. Mökillä nukkuu aina paremmin kun on hiljaista, sekin menetettäisiin jos tuulivoimalat tulevat. Mökkeilyyn liittyy oleellisesti luonnonrauha ja puhdas ilma ja luonto. Naavaa löytyy nyt puista mutta menetämmekö senkin? 7. Lentoestevalojen loiste pilaa luonnonvalon ja hallitsee maisemaa 8. Mökkitontin arvo laskee radikaalisti, koska alue muuttuu teollisuusalueeksi. Mökkitonttia ei voi enään käyttää lainan vakuutena koska tuulimyllyt alentavat arvoa. 9. Maisema—, melu—ja välkehaitat 10. Vaadin, että tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi! Luonnonrauha on mökkeilyn idea täällä Hattulassa, mitä täällä on jos se menetetään	6. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.3 7. Katso vastine kohta 1.4 8. Katso vastine kohta 1.14 9. Katso vastine kohta 1.4, 1.6 sekä 1.7 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 115 2 henkilöä	1. Perheemme vastustaa Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnosta. Olemme kesäasukkaita (Hattula / Rievetti / Takajärvi), Hanke on tullut meille suurena negatiivisena yllätyksenä, täysin puun takaa ja käsittämättömällä vauhdilla. Näin nopeilla liikkeillä ei voi olla kovin hyviä seurauksia. Vastustamme siis osayleiskaavaluonnosta. 2. Hankkeen vaikutuksista paikalliseen ympäristöön ja yhteisöön sekä hankkeen lopullisesta hyödyllisyydestä energiantuotannon näkökulmasta on erittäin kevyet arviot nähtävillä. 3. Suunnitellut, käsittämättömän kokoiset 300 metriä korkeat tuulivoimalat sijoittuisivat Renkajärven ja Takajärven väliselle alueelle, jolla on merkittävää luontoarvoa. Ja suora näkyvyys meidän sukumme kesäasunnoille. 4. Kaksitoista suurta voimalaa näin lähellä mökkiasutuksia ja arvokkaita luontokohteita aiheuttavat tutkitusti häiritsevää melua ja välkehaittaa. 5. Lisäksi hankkeen maisemavaikutuksia Hattulan maaseutuun, mahdollisia negatiivisia vaikutuksia kiinteistöjen arvoihin ja alueen matkailuun ei ole huomioit	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.19 3. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 4. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 5. Katso vastine kohta 1.4
Mielipide 116 1 henkilö	1. Vastustamme voimakkaasti suunniteltuja tuulivoimaloita Etelä-Hattulan alueelle. Alue on eteläsuomen laajimpia rakentamattomia alueita, miksi tämä	1. Katso vastine kohta 1.1

	pitää tuhota tuulivoimaloilla? Ne aiheuttaisivat massiivista haittaa alueen luonnolle, eläimille, asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille. Koska tuulivoimalat muuttaisivat aluetta pysyvästi ja aiheuttaisivat suurta haittaa koko Etelä-Hattulan luonnolle ja yhteisölle, Hattulan kunnan tulisi mielestämme luopua tuulivoimayleiskaavasta ja keskeyttää kaavoitushanke. Ostimme kesämökin Sotkajärven rannalta nelisen vuotta sitten. Päätöksen kruunasi käyntimme tontilla, alueen hiljaisuus teki vaikutuksen kaupunkilaiseen. Myös tieto siitä että Sotkajärvi on eteläsuomen yhdellä laajimmista valo- ja melusaasteettomista alueista. Vaikutuksen teki myös luonto, rakentamatonta metsää on paljon ja asutuskeskuksiin on matkaa. 2. Olimme jo ehtineet rakentaa huomattavasti, eläkepäiviä silmällä pitäen, ennen kuin tietoomme tuli tämä tuulivoimahanke. Emme halua tuulivoimaloiden naapuriksi, tuskin kukaan muukaan, joten kiinteistömme arvo tulee putoamaan tuntuvasti jos alueelle kaavoitetaan nämä tuulivoimalat. Kaavoituksen toteutuksessa kesämökin ostaminen muualta tulee kuitenkin olemaan taloudellisesti kivuliasta koska emme tule saamaan sijoittamiamme Euroja kiinteistöstä takaisin.	2. Katso vastine kohta 1.14
Mielipide 117 1 henkilö	1. Järviylängön kehittäminen kakkoskodit, kylät ja luontoarvot edellä. Haluan tuoda esille oman näkökantani Hattulan lounasosan kehittämisestä: Alue on upeaa yhteinen metsäalue - järviylänkö ja sen luonto hurmasi meidät - ei tarvitse lähteä pohjoiseen asti kokemaan luontoa. Toivon hartaasti, että aluetta kehitetään luontoarvot edellä. Härkätien kolmen voimalaitoksen kokonaisuus pilaa arvokkaan luontokokonaisuuden. Ostimme mökkitontin Sotkajärveltä 2020 nimenomaan alueen luonnon puhtauden, hiljaisuuden ja valosaasteettomuuden takia. Aleen koko luonne muuttuu, jos sinne rakennetaan teollisuusalue. Pyydän, ettei alueelle myönnetä kaavaa ja lupaa rakentaa tuulivoimateollisuutta, kiitos paljon.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 118 1 henkilö	1. Rakas kesäpaikkamme on vajaa kahden kilometrin päässä tuulivoimahankeen sijainnista. Tulemme Takajärvelle luonnonrauhaan kiireisten työviikkojen jälkeen ympäri vuoden. Paikka on meille sielunmaisema, rauhan ja luonnosta	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.3

	nauttimisen paikka, jossa sielu lepää. Ihmisen aiheuttamat äänet ovat rannalla ja metsissä minimissä. Saunan jälkeen laiturilla istuessa lintujen seuraaminen ja järven äänimaisema tarjoaa parastaan. Rannalla asuva saukko esittää näytöksiään hankkiessaan kalaa, samoin tekee viime vuosina järvelle asettunut merikotka. Kun huono ilma on tulossa, Renkajärveltä lentää kaksi kaakkuria Takajärvelle aivan kuin suojaan. En haluaisi vain luetella näitä luontokappaleita, vaan luoda ymmärrystä näiden kaikkien luotokappaleiden arvostuksesta ja merkityksestä meille. Omistamme myös metsää, joka sijoittuu hankkeen rajoille. Hoidamme metsää isämme oppeja kunnioittaen ja vietämme siellä paljon aikaa maalla ollessamme. Sen marja ja sienimaat tarjoavat meille parastaan. Tuulivoimahanke on marja- ja sienimailla, joilla keräilemme ahkerasti sadon kypsyttyä. Isonsuon rannassa on karhun reviirin raja, josta olemme tietoisin. Toisinaan karhu katkoo oksia, kun se haluaa ilmoittaa itsestään ja tulla tarkastamaan, ketä marjamailla liikkuu. Jääkö ystävän kanssa kerätty 30 litran puolukkasato ja sisarusten kanssa kerätyt sienikorilliset vain muistoihin. Metsässä oleskellessamme on tapanamme "parantaa maailmaa". Luonto tarjoaa rauhallaan meille ratkaisuja ja voimaa palata työn ääreen. Takajärvi hellii meitä ja otamme vastaavasti luonnon ja sen asukkaat huomioon. Enpä toivo tuulivoimasta tulevaa melua ja luontokatoa kenellekään, kun kyseessä on rakas kesämökki, joka on hankittu levon ja rentoutumisen takia. 2. Tulee mieleen, miten paljon kesämökin ja metsiemme arvo laskee meluhaittojen ja luonnon monimuotoisuuden katoamisen vuoksi. Voiko sielunmaisemalle ja sen antamalle rauhalle laskea arvoa? Se on mittaamattoman arvokasta, jonka arvon jokainen ymmärtää. 3. Voisiko tuulivoimalat sijoittaa isojen teiden varsille, jonne on helpompi rakentaa infraa niitä varten ja meluhaittaa on jo ennestään. Maatalouden supistukset ovat jättäneet peltoja vapaiksi ja niitä käyttämällä säästyttäisiin rakkaiden metsien luontokadolta. Haluan tuntea olevani osa luontoa jatkossakin. Pyydän kohteliaimmin ja suurella luonnonrauhan kunnioittamisella peruuttamaan Niinimäen tuulivoimahankkeen eteneminen.	2. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14 3. Katso vastine kohta 1.19
--	---	--

Mielipide 119 1 henkilö	1. Etelä-Hattulan alue ja oma loma/asuinpaikkamme Takajärventien päässä on ollut rauhan, hiljaisuuden ja luonnon tyyssija. Se on mahdollistanut lintujen, muiden eläinten ja luonnonilmiöiden ympärivuotisen seuraamisen sekä hiljaisuudesta ja melko koskemattomasta metsäluonnosta nauttimisen. Suunniteltu tuulivoimarakentaminen tulee muuttamaan nykyisen rauhallisen metsäalueen melkein teollisuusalueeksi ja siten heikentämään merkittävästi alueen luontoarvoja sekä kiinteistömme käyttö- ja taloudellista arvoa. Meille tärkeimmät huolenaiheet tuulivoiman rakentamiseen ja sijoittamiseen rauhalliselle metsäalueelle ovat melun lisääntyminen, vaikutukset maisemassa, välkehaitat, vaikutukset eläimistöön, luontokokemuksiin sekä Takajärven veden laatuun ja oman kiinteistömme käyttöön ja arvoon. 2. Melu. Hankkeesta laaditussa YVA-selvityksessä melun häiritsevyyttä arvioidaan pääosin A-painotettuna äänenpainetasona, joka on hyvin yksinkertainen ja karkea mittari melun häiritsevyyden arviointiin (A-painotus on kehitetty melun aiheuttaman kuulovaurioriskin arviointia varten). Häiritsevyyteen vaikuttavat monet muutkin osatekijät. Tuulimyllyjen melu lähialueilla on matalataajuista ja muuttaa erittäin merkittävästi äänimaisemaa verrattuna nykyiseen luonnontilaiseen hiljaiseen verrattuna. Myös rakentamisen aikainen melu tulee heikentämään erittäin merkittävästi ääniympäristöä todennäköisesti parin vuoden ajan. 3. Vaikutukset maisemaan ja välke. Vaikka tuulimyllyt eivät ole laadittujen arvioiden mukaan Takajärven länsirannalla kiinteistöltämme suoraan nähtävissä, muuttavat ne maisemaa jo muutamien kymmenien metrien päässä Takajärveltä katsottuna. Aiemmin kauniin järviylängön metsäisen profiilin sijaan näkyykin useita meluavia ja välkkyviä tuulimyllyjä. Muutos näkymässä luonnontilasta teollisuusalueeksi on sekä fyysisesti että henkisesti erittäin merkittävä. 4. Vaikutukset luontokokemuksiin ja eläimistöön. Samoilu luonnossa, marjastus ja sienestys on aiemmin usein tapahtunut alueilla, joista nyt tullaan raivaamaan laajoja alueita tuulimyllyjen ja niiden vaatimien teiden alta. Muutos tulee väistämättä vaikuttamaan merkittävästi liikkumiseen näillä alueilla, kukapa	1. Katso vastine kohta 1.1, 1.3 sekä 1.14 2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.9
------------------------------------	---	--

	voisi nauttia luonnosta tuulimyllyjen välissä verrattuna nykyiseen lähes luonnontilaiseen metsään verrattuna. Tuulimyllyt ja niiden rakentamien tulee myös väistämättä vaikuttamaan sekä linnustoon että muuhun eläimistöön. Jo nyt ovat tietyt lintulajit, kuten esimerkiksi hömötiainen ja pöllöt, vähentyneet hakuiden vuoksi. Laajojen metsäalueiden pirstoutuminen tuulivoimarakentamiseen tulee karkottamaan ja vähentämään entisestään alueelta lintuja sekä muuta eläimistöä, esimerkiksi ilveksiä. 5. Vaikutukset kiinteistön käyttöön ja arvoon sekä Takajärven veden laatuun Vaikka tuulivoimalla on monia positiivisia vaikutuksia, negatiiviset vaikutukset kohdistuvat lähialueelle. Varsinaisten tuulimyllyalueen maanomistajia lukuun ottamatta muiden kiinteistöjen käyttömahdollisuudet ja taloudellinen arvo tulevat väistämättä laskemaan. On arvioitu, että arvonalenema voisi olla jopa 10-20 prosenttia verrattuna tilanteeseen, ettei hanketta toteuteta. Kiinteistöveroina kunnalle saatu hyöty ei tule kompensoimaan lähellekään niitä taloudellisia menetyksiä, joita alueen asukkaille tuulivoimarakentamisesta kohdistuu. 6. Takajärvi on harvoja Etelä-Suomen kirkasvetisiä järviä, joiden tila on luokiteltu erinomaiseksi (Järviwiki). YVA-arviossa ei rakentamisen ja toiminnan aikaisia mahdollisia valumavesien haittoja Takajärven veden laatuun pidetty merkittävinä, mutta maaperän mineraalien ja humuksen huuhtoutuminen yhdessä tulevaisuudessa lisääntyvien sateiden kanssa voi muuttaa tilannetta huonommaksi. Kokemuksesta tiedetään, että järvien tilan parantaminen ennalleen on hyvin vaikeaa. Perimätiedon mukaan Takajärvikin oli ennen soiden ojitusta 1950–60 luvuilla huomattavasti kirkasvetisempi. 7. Vaatimukset. Edellä esitetyn perusteella vaadimme, että Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi. Tuulivoiman rakentamisen sijaan aluetta ja sen elinvoimaa tulee kehittää yhteistyössä asukkaiden kanssa pohjautuen alueen nykyisiin vahvuuksiin: erämaamaisuuteen, hiljaisuuteen ja puhtaisiin vesistöihin. 8. Mikäli kaavan valmistelua kuitenkin jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa ja siihen määräykseksi enintään 30 dB(A) äänenvoimakkuuden	5. Katso vastine kohta 1.14 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.1 8. Katso vastine kohta 1.21
--	---	---

	maksimiarvo tai vaihtoehtoisesti 3 km:n etäisyys voimaloista lähimpään asuntoon. 9. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme sähköpostiini tai osoitteeseen vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	9. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 120 1 henkilö	1. Omistan kiinteistöjä alueella ja vastustan tämmöistä luonnon ja eläinten asunalueiden tuhoamista. Voimala näkyy mökille ja kuuluukin. Voimala muuttaa aluetta todella radikaalista huonompaan suuntaan. Alue on nykyään hiljainen ja rauhallinen, missä käyn virkistäytymässä. Kuljetus selvitys oli englanniksi en ymmärtänyt, eikö Suomija Ruotsi ole Suomen virallisia kieliä. Vaadin kaavoituksen keskeyttämistä.	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.13
Mielipide 121 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimaloiden rakentamista renkajärven alueelle.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 122 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimalan rakentamista Renkajärvelle, älkää tuhotko kaunista luontoa ja maisemaa!	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 123 2 henkilöä	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnoksesta. Kiinteistöjen arvonalasku. Tuulipuistot eivät ole paikkaan sidottuja (kuten tiet, radat, kaivokset, jne.), vaan Suomi on väärällä sijaituspaikkoja, joissa sivullisiin kohdistuvat menetykset ovat minimissään. Väärällä paikanvalinnalla sivullisille aiheutetaan lähialueen kiinteistöjen merkittävät arvomenetykset. Samoin kunnille aiheutetaan lähialueen kiinteistöveroien pieneneminen sekä valtiolle kiinteistöjen myyntivoittoveroien ja perintö/lahjaverojen pieneneminen. Tuulivoimakaavaa laadittaessa ja lupaehtoja mietittäessä näitä asioita ei ole huomioitu ollenkaan. Tutkimusten mukaan erityisesti vapaa-ajan asuntojen arvonalasku menetykset ovat merkittävät – suunnitelmissa ei ollenkaan puututa siihen, kuka menetykset korvaa – Suomessahan on omaisuudensuoja. Mikäli kaava	1. Katso vastine kohta 1.14

	hyväksytään, se tulee poikimaan lukuisan määrän oikeusjuttuja, joissa selvitetään omistamisen loukkaamattomuus (kiinnittäisin erityisesti huomiota siihen, että tuulipuistojen sijoittelussa on runsaasti vaihtoehtoja). Esimerkiksi meidän tapauksessa kiinteistön käyttö vapaa-ajan asuntona häviää - menetykset luokkaa 200.000€. (Esimerkki: Kainuussa Metsähallituksen korvausvaatimus Talvivaaralta vuonna 2014 oli 8,6 miljoonaa euroa. Summan perusteena oli Metsähallituksen omistamien mökkitonttien hinnan romahtaminen. Metsähallitus perui korvausvaatimuksensa, kun kaivosta ja sen tehtaita nykyisin pyörittävä valtio-omisteinen monimetalliyhtiö Terrafame osti Metsähallitukselta maa- ja vesialueita, jotka Talvivaaran vuodot aikoinaan pilasivat). Kiinteistöverojen kertymä. Kiinteistöverojen perusarvot verottaja pohjaa kiinteistöjen todelliseen arvoon. Koska tuulipuisto tulisi romahduttamaan erityisesti vapaa-ajan asuntojen arvon, kiinteistöverotuotot tuulimyllyjen vaikutusalueella tulevat oleellisesti pienentymään (poislukien myllyjen alle jäävät kiinteistöt). Erityisesti vapaa-ajan kiinteistöjen omistajat tulevat vaatimaan kiinteistöverojen käytännössä nollaamista. 2. Ylikorkeiden tuulimyllyjen aiheuttama poikkeuksellisen häiritsevä valojen välkyntä Suunnitelmissa kaavaillaan rakennuslupia ylikorkeille (300m) tuulimyllyille, jotka lisäksi ollaan sijoittamassa liian lähelle toisiaan. Suunnitelman mukaiset myllyt aiheuttavat poikkeuksellisen häiritsevää siipiheijastusten ja varoitusvalojen välkyntää erityisesti Renkajärven ympäristöön. Syitä on kaksi: 1) myllyt ovat poikkeuksellisen korkeita ja näin ollen niiden auringonvaloa heijastavat lavat erityisen suuria ja, 2) Renkajärven kapeus, ympäröivien metsien suojaisuus ja järven kompassisuunta (kaakko – luode) aiheuttavat sen, että järvellä esiintyy poikkeuksellisen usein tyyntä järvenpintaa, jolloin välkyntä (päivällä ja yöllä) erityisesti korostuu. Yöaikaan tyneltä järveltä heijastuva, korkeiden myllyjen varoitusvalojen välkyntä olisi lähes kammottavaa. 3. Vaatimukset. Kaavoitus. Kaavoitus keskeytettävä välittömästi. 4. Kiinteistöjen arvonlasku. Mikäli prosessi jatkuu, kaavaehdotukseen sisällytetään arvio alueen vapaa-ajan kiinteistöjen (etäisyys myllyistä < 10 km)	2. Katso vastine kohta 1.7 3. Katso vastine kohta 1.1 4. Katso vastine kohta 1.14
--	---	--

	arvonmenetyksistä sekä suunnitelma siitä, miten menetykset arvioidaan ja kuka korvaukset maksaa. 5. Kiinteistöverojen kertymä. Mikäli prosessi jatkuu, kaavaehdotukseen sisällytetään arvio alueen (etäisyys myllyistä < 10 km) vapaa-ajan kiinteistöjen kiinteistöverojen määrän vähenemisestä – tämä arvio pyydettyä verottajalta. Yli- korkeiden tuulimyllyjen aiheuttama poikkeuksellisen häiritsevä valojen välkyntä Mikäli kaikesta huolimatta tuulimyllypuistolle myönnetään lupa, myllyjen maximi lapakorkeus tulee rajoittaa (suunnitellusta 300m) 150 metriin ja niiden keskinäinen etäisyys sellaiseksi, ettei välkyntä keskinäisvaikutusta synny. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseen.	5. Katso vastine kohta 1.18 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 124 1 henkilö	1. Tullivoimasuunnitelmat Etelä—Hattulan alueella vaikuttavat mielestäni huolestuttavalta. Erityisesti vaikutukset luontoon ja hiljaisuuteen, sekä toteuttavan yrityksen taloudellinen vakaus ja liian pienet taloudelliset hyödyt kunnalle haittoihin nähden huolestuttavat. Hattulan kunnan tulisi mielestäni luopua tuulivoimayleiskaavasta ja keskeyttää kaavoitushanke.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 125 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimalayleiskaavan luonnoksesta. Sukumme on omistanut kesähuvilan Renkajärven rannalla jo yli 60 vuoden ajan. Olemme viettäneet kesät Etelä-Hattulassa jo viidessä sukupolvessa. Tällä hetkellä kesäpaikkamme on isäni omistuksessa. Kaavailtu Niinimäen tuulivoimala-alue sijaitsee vastarannalla, ja lähimmät tuulivoimalat on suunniteltu rakennettavaksi vain noin kilometrin päähän kesäpaikastamme. Olen erittäin huolissaan tuulivoimalayleiskaavan mahdollistaman tuulivoimala-alueen lukuisista haitallisista vaikutuksista alueen luonnolle, vapaa-ajan asukkaille, kiinteistöjen käyttöarvolle ja rahalliselle arvolle sekä alueen yleiselle vetovoimalle.	1. Katso vastine kohta 1.1

	2. Hattulan Renkajärvi on erityislaatuinen ja hiljainen erämaa-alue. Niin hiljaisia alueita ei ole enää juurikaan eteläisessä Suomessa. Renkajärvellä ei satunnaisten ohikulkijoiden lisäksi kuulu mitään muuta kuin luonnon ääniä. Toiteutuessaan yli 300 metrin korkuisiksi kaavaillut tuulivoimalat paitsi hallitsisivat visuaalista maisemaa myös muuttaisivat alueen äänimaiseman pysyvästi. Teollisuusalue ei kuulu kauniin erämaa-järven rannalle. 3. Renkajärvellä on lisäksi melko runsaasti sekä vapaa-ajan asutusta että vakituisia asukkaita. Voimalat aiheuttaisivat alueen asukkaille merkittävää melu- ja välkehaittaa. Tuulivoimaloiden valot ja äänet muun muassa häiritsevät yöunta, kohottavat stressitasoa ja saattavat aiheuttaa esimerkiksi päänsärkyä, eikä niiden kaikista terveysvaikutuksista edes ole vielä kunnolla tutkittua tietoa. Vapaa-ajan asumukset menettäisivät käyttöarvoaan mikäli ne eivät tuulivoimaloiden haittojen takia soveltuisi enää luonnon ääressä rentoutumiseen ja hiljaisuudesta nauttimiseen. 4. Niinimäen tuulivoimalayleiskaavassa ei ole riittävää suojaetäisyyttä voimaloiden ja alueen asutuksen välillä. Valtioneuvostossa luonnostellaan lakimuutosta, jossa säädettäisiin minimietäisyys tuulivoimaloille. Lisäksi monet kunnat ovat vapaaehtoisesti säätäneet jopa 4–5 kilometrin suojaetäisyyksiä tuulivoimaloille. Tietokonemallinnukset eivät ole riittäviä säädettäessä tuulivoimaloiden etäisyyttä asutuksesta koska todellisuudessa ääni ja valo eivät välttämättä käyttäydy samalla tavalla kuin mallinnuksessa eikä tietokone pysty mallintamaan sitä, miten ihmiset kokevat nämä haitat. 5. Renkajärvellä ja sen lähiympäristössä on myös valtavasti erilaisia lintuja ja eläimiä. Olemme havainneet alueella esimerkiksi ilveksiä, metsoja ja muita kanalintuja, joutsenia, kurkia, haikaroita ja lukuisia erilaisia vesilintuja sekä peuroja, hirviä, mäyriä, kettuja, supikoiria, pienempiä petoja, kytä ja vaskitsoja. Alueella on havaittu myös mm. haukkoja, sääksiä, susia ja karhuja. Olen huolissani tuulivoimaloiden vaikutuksesta lintujen sekä uhanalaisten ja vaarantuneiden eläinten elinympäristöihin. Linnut voivat kuolla lentäessään tuulivoimaloiden lapoihin. Toisaalta linnut ja villieläimet yleensä välttelevät	2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.6, 1.7 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.2 5. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	tuulivoimaloita, mikä tarkoittaisi Renkajärven lähiympäristön luonnon köyhtymistä ja lintujen ja eläinten populaatioiden pienenemistä ja elinympäristöjen kaventumista. Teollisuusaluetta ei pitäisi rakentaa näin eteläiseen Suomeen alueelle, missä on niin runsas lintu- ja eläinlajisto ja myös harvinaisia ja vaarantuneita lajeja. 6. Moni Renkajärven ympäristön kesäasukas on pitänyt hyvää huolta kiinteistöistään ja sijoittanut niihin merkittävän summan rahaa ja aikaa. Alueelle on rakennettu lukuisia uusia kesäpaikkoja. Me olemme ja useat läheiset naapurimme ovat hiljattain tehneet merkittäviä korjauksia ja parannuksia kiinteistöihin. Tutkitusti tuulivoimalat laskevat niiden läheisyydessä olevien kiinteistöjen arvoa merkittävästi, jopa kymmeniä prosentteja. Arvon laskeminen johtuu melu-, välke- ja maisemahaitasta sekä käyttöarvon heikkenemisestä. Ne maanomistajat, joiden alueelle tuulivoimalat sijoitettaisiin saisivat rahallista hyötyä muiden maanomistajien kustannuksella. Maanomistajia kohdeltaisiin siis taloudellisesti eriarvoisesti. Mekin olemme jo nyt miettineet, minkä verran investoimme meille rakkaaseen kesähuvilaan, mikäli sen käyttöarvo laskee lähitulevaisuudessa voimaloiden myötä eikä siellä voi enää rentoutua luonnon ääressä. Mikäli asunnoissa ja mökeillä ei enää viihdytä, alueen muiden palveluiden käyttö laskee eikä Renkajärvelle enää haluta rakentaa uusia eikä peruskorjata olemassa olevia vapaa-ajan asuntoja. Koko alueen vetovoima karsii. 7. Renkajärven Suojeluyhdistys on tehnyt paljon töitä järven ja siitä lähtevän jokialueen hyvinvoinnin eteen. Tuulivoimapuisto tulisi merkittävästi tuhoamaan tämän suojelutyön tuloksia. 8. Mainittakoon vielä, että kaavaillun tuulivoimala-alueen lähellä kulkee historiallisesti arvokas Hämeen Härkätie. Hiljattain löydetty Härkätien talvireitti on kulkenut Renkajärven jään yli juuri niiltä main, mihin Niinimäen tuulivoimalayleiskaavaa ollaan nyt valmistelemassa. Toteutuessaan tuulivoimala peittäisi alleen osan historiallisesti ja arkeologisesti tärkeästä alueesta.	6. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 7. Katso vastine kohta 1.9 8. Katso vastine kohta 1.5 9. Katso vastine kohta 1.1
--	---	--

	9. Vaatimus. Renkajärven alue on ollut jo vuosikymmeniä luonteeltaan erämaan kaltainen ja alueella on runsaasti vapaa-ajan asutusta. Vastustan Hattulan Niinimäen tuulivoimahanketta kaikilta osin. Vaadin, että Niinimäen tuulivoimala-alueen kaavoitus keskeytetään välittömästi. Jo pelkästään tuulivoimalayleiskaavan olemassaolo ja tuulivoimalan uhka laskee kiinteistöjen rahallista arvoa ja alueen vetovoimaa, vaikka tuulivoimaloita ei ikinä toteutettaisi. Toteutuessaan tuulivoimalat pilaisivat Renkajärven ainutlaatuisen alueen ja aiheuttaisivat pysyvää haittaa sekä alueen luonnolle että sen asukkaille monilla eri tavoilla. 10. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni joko sähköpostitse tai osoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että mielipiteeni otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	10. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 126 3 henkilö	1. Hattulan Renkajärven rannalla Jäärävaarantiellä sijaitsee sukumme vapaa-ajan asunto, jonka olemme omistaneet 1960-luvulta lähtien. Huvila on sukumme käytössä useita kuukausia vuosittain. Arvostamme paikassa erityisesti sen erämaisen luonnon rauhaa, vanhoja rakennuksiamme, järveä, kunnostettua Renkajokea, rauhoitettuja saaria, monimuotoista metsiä ja soita. Uskon, että myös monet Renkajärven naapureistamme kokevat samoin. Valitettavasti montaa edellä mainittua asiaa uhkaa suunnitelma rakentaa järven vastakkaiselle puolelle Niinimäen tuulivoimapuisto. Valmistuessaan valtavat myllyt rikkoisivat melullaan ja välkkymisellään erämaisen maiseman. Ne uhkaisivat eläimistön elinalueita ja lintujen vaellusreittejä. Monet pienet ja suuremmat eläimet kuten sudet, ilvekset, kotkat, kurjet, haikarat, kuikat ja joutsenet olisivat uhattuina. 2. On myös selvää, että kesäpaikkamme käyttöarvo ja taloudellinen arvo tulisivat romahtamaan, mikäli tuulimyllyt päätetään rakentaa.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.14

	3. Edellä mainitut asiat huomioiden koemme, että tuulivoiman tuominen Renkajärvelle olisi todella epäoikeudenmukainen päätös Hattulan kunnalta. Olemme olleet sitoutuneita Renkajärveen, Rengon seutuun ja Hattulaan vuosikymmenien ajan. Vastustamme Hattulan Niinimäen tuulivoimahanketta	3. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 127 1 henkilö	1. Sukumme on omistanut kesähuvilan Renkajärven rannalla jo yli 60 vuoden ajan. Olemme viettäneet kesät järven rannalla jo viidessä sukupolvessa. Olemme huolissamme siitä, että Hattulan kunnan kaavailema tuulivoimalahanke uhkaa pilata meille rakkaan kesäpaikan ympäristön, ja muuttaa alueen luonnetta pysyvästi. Lähimmät tuulivoimalat on suunniteltu rakennettavaksi noin kilometrin päähän järven toiselle rannalle, jolloin ne 300 metrin korkuisina tulisivat hallitsemaan maisemaa, ja aiheuttamaan merkittävät melu-, välke- ja maisemahaitat vapaa-ajan paikallemme sekä myös lukuisille naapureillemme alueella. Meidän mielestämme tuulivoimala-alueen ja asutuksen välinen suojaetäisyys tässä hankkeessa vaikuttaa kovin pieneltä. Joissakin kunnissa on vapaaehtoisesti säädetty jopa 3-4 kilometrin suojaetäisyyksiä asutuksen ja tuulivoimala-alueiden välille haittojen minimoimiseksi. 2. Hattulan Renkajärvi on erityislaatuinen ja hiljainen erämaa-alue. Siellä ei satunnaisten ohikulkijoiden lisäksi kuulu mitään muuta kuin luonnon ääniä. Aivan viereen sijoittuva tuulivoimala-alue muuttaisi alueen äänimaiseman pysyvästi. Vesi kuljettaisi melua tehokkaasti ympäriä järveä. 3. Renkajärvellä on valtavasti erilaisia lintuja. Joutsenet, kurjet, kuikat, haikarat, haukat, metsot ja muut kanalinnot sekä monet vesilinnut pesivät alueella. Olemme huolissamme siitä, miten tuulivoimalat vaikuttaisivat näiden lintujen elinympäristöön. Lentävätkö kurjet, joutsenet ja petolinnut lapoihin? Lintujen ohella Renkajärven seudulla on paljon metsän eläimiä. Olemme havainneet alueella mm. ilveksiä, peuroja, hirviä, mäyriä, kettuja, supikoiria, pienempiä petoja, kytä ja vaskitsoja. Alueella on havaittu myös susia ja karhuja. Miten tuulivoimalat vaikuttaisivat uhanalaisten ja vaarantuneiden eläinten elinympäristöön?	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.3

	4. Moni Renkajärven ympäristön kesäasukas on pitänyt hyvää huolta kiinteistöistään ja sijoittanut niihin merkittävän summan rahaa ja aikaa. Alueelle on rakennettu uusia lukuisia kesäpaikkoja. Me olemme ja useat läheiset naapurimme ovat hiljattain tehneet merkittäviä korjauksia ja parannuksia kiinteistöihin. Tutkitusti tuulivoimalat laskevat niiden läheisyydessä olevien kiinteistöjen arvoa merkittävästi, jopa kymmeniä prosentteja. Renkajärven kiinteistöjen arvot laskevat näin ollen jopa kymmeniä tuhansia euroja / kiinteistö. Arvon laskeminen johtuu melu-, välke- ja maisemahaitasta sekä käyttöarvon heikkeneemisestä. Ne maanomistajat joiden alueelle tuulivoimalat sijoitettaisiin saisivat rahallista hyötyä muiden maanomistajien kustannuksella. Maanomistajia kohdeltaisiin siis taloudellisesti eriarvoisesti. 5. Renkajärven alue on ollut jo vuosikymmeniä luonteeltaan erämaan kaltainen ja alueella on runsaasti vapaa-ajan asutusta. Renkajärven Suojeluyhdistys on tehnyt paljon töitä järven ja siitä lähtevän jokialueen hyvinvoinnin eteen. Tuulivoimapuisto tulisi merkittävästi tuhoamaan tämän suojelutyön tuloksia. Yli 700 hengen Renkajärveläiset Facebook-ryhmässä voi aistia, miten alueen yhteisö on hädissään ja huolissaan Hattulan kunnan suunnitelmista, ja tuulivoimasuunnitelmia vastustetaan laajasti. Teollisuusalue ei sovellu erämaa-alueelle, jonne ihmiset ovat vuosikymmeniä rakentaneet kesämökkejään. Koemme, että Hattulan kunta on pettänyt alueen kesäasukkaiden luottamuksen ajaessaan tällaista hanketta. 6. Tuulivoimalan pitäisi olla luontoystävällinen tapa tuottaa energiaa, mutta sitä se ei ole, jos sen tieltä tuhotaan luontoa ja erämaata. Toivomme, että Hattulassa arvostettaisiin kunnan ainutlaatuista luontoa, siellä eläviä eläimiä, ja siitä nauttivia ihmisiä. Vastustamme Hattulan Niinimäen tuulivoimahanketta kaikilta osin.	4. Katso vastine kohta 1.14 5. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.9 6. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 128 2 henkilöä	1. YVA-palaute Niinimäen tuulivoimahanke. 20 5: "Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon."	1. Katso vastine kohta 1.15

"Tuulivoimayhtiöiden intresseissä on varmistaa heti alussa, että kuntapäätäjät sitoutuvat viemään hankkeet maaliin. Kuinka kuntalaisten perustuslailliset oikeudet toteutuvat, jos heitä kuullaan vain näennäisesti?" (Ilta-Sanomat 11.4.2025) 2. Maisemavaikutukset. Aalto-yliopiston maisema-arkkitehti Emilia Weckmanin lausunnon mukaan tuulivoimaloiden ja rakentamisen mittakaava on nopeasti muuttunut ja käytössä olevat ohjeistukset ovat vanhentuneita. Tuulivoimaloiden kokoluokan kasvu johtaa entistä suurempiin maisemavaikutuksiin varsinkin lähiympäristössä. Ympäristöhallinnon julkaisemassa Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa -oppaassa sanotaan, että tuulivoimaloita ei pidä pyrkiä häivyttämään havainnekuvissa, vaan niiden näkymistä voidaan jopa jonkin verran korostaa. Kuvauspisteen lähellä olevat näköesteet tai kuvauspisteen pienikin muutos voivat merkittävästi vaikuttaa siihen, mitä kuvassa näkyy ja minkälaisen mielikuvan se kohteesta luo. Laadukkaan videomateriaalin käyttö vaikutusten havainnollistamisessa tulisi olla perusvaatimus kaikissa teollisen kokoluokan tuulivoimahankkeissa. Myrsky Energian tekemä "mallinnusvideo" ja selostuksen havainnekuvat ovat hyvä esimerkki siitä, kuinka tuulivoimalat pyritään häivyttämään maisemaan - niiden koko ja näkyvyys ovat todellisuudessa aivan toista luokkaa. 3. Nykyinen YVA-menettely, jossa selvityksistä on vastuussa hankkeeseen ryhtyvä, tuottaa valitettavan tilanteen, jossa vaikutusten arvioinnin objektiivisuudesta ei ole takeita. Mikään viranomainen ei tarkista ja arvioi tulosten laatua, ja sitä vastaavatko havainnekuvat ja päätelmät haitoista todellisuutta. YVA-selvityksen näennäinen laajuus antaa virheellisen käsityksen siitä, että on tehty perusteellista työtä. Sen sijaan, että on tehty paljon selvityksiä maise-mahaitoista kaukana hankealueesta, olisi pitänyt keskittyä oleelliseen eli maisemahaittoihin 5–7 km etäisyydellä. 4. Tuulivoimaloiden sijoittamisen suunnittelun lähtökohtana tulee olla maisemavaikutukset ja muutoksen suuruus. Niinimäen suunniteltu tuulivoimala-alue on Renkajärven ja Takajärven välisellä hiljaisella alueella, joka on osa	2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.10 4. Katso vastine kohta 1.4
--	---

ainutlaatuisista Hämeen järviyläntä. Lähiseudun vakituisten asukkaiden lisäksi järvillä on satoja vapaa-ajanasukkaita, jotka ovat ilmaisseet kielteisen mielipiteensä hankkeesta. Maisema-alue sietää huonosti suuren kokoluokan tuulivoimaloita. Avoimilta peltoaukeilta, järviolueilta ja varsinkin järvien vastarannoilta katsottaessa muutos nykyiseen luonnonkauniiseen tilanteeseen verrattuna olisi erittäin kielteinen. 5. Traficomien ohje edellyttää käytettäväksi päivällä ja hämärällä konehuoneen päälle asennettavia suuritehoisia valkoisia vilkkuvia valoja ja yöllä joko suuritehoisia valkoisia vilkkuvia valoja tai keskitehoisia punaisia vilkkuvia tai kiinteitä punaisia valoja kun tuulivoimalan lavan korkein kohta nousee yli 150 metrin korkeudelle maanpinnasta. Niinimäelle suunniteltujen tuulivoimaloiden lapa-korkeus on 300 m, joten on täysin mahdollista, että käyttöön tulevat suuritehoiset vilkkuvat valot myös yöllä. Se tekisi näkymän jo hyvin kaukaakin katsottuna teolliseksi ja rauhattomaksi. Vilkkuvaa valoa ei esiinny luonnossa, eikä Niinimäen hankealueen pimeää ja valosaasteetonta ympäristöä tule altistaa keinovalolle. Välkevaikutusta ei ole selitetty niin että lukija tietäisi mistä on kyse (valon ja varjon liike, joka syntyy auringon paistaessa tuulivoimalan takaa). Selvityksessä todetaan, että "kohtuuton haitta varjovälkkeestä pystytään ehkäisemään pysäyttämällä välkettä aiheuttavat voimat kriittiseksi ajaksi. Voimat voidaan ohjelmoida pysähtymään automaattisesti vallitsevien sääolosuhteiden mukaisesti, kun välkettä muodostuisi herkälle alueelle". Tähän ei ole kuitenkaan määrätty veloitetta, ja määritelty olosuhteita koska tätä tulisi noudattaa. Tuulivoimayhtiö voi siis halutessaan estää tai olla estämättä kohtuuttoman välkehaitan. 6. Maisemaselvityksen yhteenvedon johtopäätöksissä on hyvin kiteytetty olennainen: "Merkittävimmät vaikutukset tuulivoimaloista aiheutuvat niiden välittömään ympäristöön noin etäisyydellä 0—2 km ja lähivaikutusalueelle noin etäisyydellä 2—9 kilometriä. Näiden alueiden voimaloita kohti avautuville pelto- ja järviaukeille kohdistuu merkittävydeltään suuri kielteinen vaikutus. Renkajärvi	5. Katso vastine kohta 1.7 sekä 1.18 6. Katso vastine kohta 1.4
--	---

	ja Takajärvi ovat paikallisesti merkittäviä sekä maisemallisesti että virkistyskäytön kannalta ja niiden rannoilla on runsaasti loma-asutusta... Tuulivoimahankkeen vaikutus on arvioitu merkittävyydeltään suureksi kielteiseksi näillä alueilla”. 7. Kysely, joka suunnattiin hankealueen läheisyydessä oleville kiinteistöjen omistajille, osoitti selvästi kansalaismielipiteen: lähes 700:sta vastaajasta 88% vastustaa hanketta. Olisi oikeudenmukaista, että päätöksenteossa huomoidaan nimenomaan ne asukkaat ja se luonto, johon haitta kohdistuu. Tuoreessa lehtihaastattelussa kiinteistöoikeuden professori Martti Häkkänen esittää, että tuulivoimalla tienaava kunta maksaisi korvauksen voimaloiden lähi-asukkaille niistä kiinteistöverotuloista, joita se saa alueelleen rakennettavista voimaloista. 8. LCA-raportti. Elinkaariarvioinnin raportti ympäristövaikutuksista perustuu hyvin epävarmaan dataan. Tarkoista komponenttivalmistajista ja siten komponenttien ja raaka-aineiden kuljetusmatkoista ei ole esittää varmoja tietoja. Epäselväksi jää mm. onko sittenkin mahdollista, että teräsosat ja turbiinien lavat tuodaan Itä-Aasiasta tai Kiinasta. Laivarahti maapallon toiselta puolelta vaikuttaisi lukemiin huomattavasti. Avoimista lähteistä löytyy tieto, jonka mukaan suuren maatuulivoimalan perustukseen menee arviolta yli 4500 kuutiota betonia - ei siis vähän yli 3000 kuutiota kuten raportissa esitetään. 12 tuulivoimalan osalta virhettä on 18000 kuutiota. Betonin tuotanto aiheuttaa runsaasti hiilidioksidipäästöjä. Laskelmien puutteelliset/virheelliset lähtötiedot vaikuttavat oleellisesti lopputuloksiin. Tuuliturbiinimallin skaalaus kertoimella 1,59 tai 1,56 ei ole uskottavaa. Tämä perustuu ilmeisesti referenssiturbiinin ja suunnitellun turbiinin korkeuseroon. Tuuliturbiinin koon kasvaessa perustusten kokoja tarvittava betonin ja teräksen määrä kasvaa paljon enemmän kuin kertomella 1.59. Tornin rungon teräsosien ja lapojen on oltava järeämpää tekoa, pelkkä pituus ei ole olennaista. 9. Lapojen pituuden kasvaessa myös niiden kärkien nopeus kasvaa, mikä lisää sään aiheuttamaa eroosiota. Lähiympäristöön leviää mikromuoveja,	7. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.15 8. Katso vastine kohta 1.22 9. Katso vastine kohta 1.19 sekä 1.20
--	---	---

	joiden vaikutuksista luontoon ja ihmisiin ei ole selvyyttä. Tuulivoimaloiden koneistoista on tapahtunut öljyvuotoja lähiympäristöön. Lavat eivät todennäköisesti aina kestä tuuliturbiinin koko elinkaarta. Niiden vaihtaminen uusiin ei ole mukana laskelmissa. 10. Useissa Euroopan maissa ympäristölainsäädäntö määrää purettavaksi tuulivoimaloiden maanpäällisten osien lisäksi maanalaiset osat. Vuonna 2020 Saksan Standardi Instituutti laati tuulivoimaloiden purkamiselle ja kierrätykselle yhtenäiset standardit sisältävän ohjekirjan % SPEC 4866, josta odotetaan tulevan alan standardi. Suomessa tuulivoimayhtiöt ja viranomaiset ovat toistaiseksi vaienneet tästä ohjeesta. 11. Ympäristöministeriön koordinoimassa DNSH in Finland -hankkeessa laadittiin ohjeita viranomaisille ja yrityksille ei merkittävää haittaa -periaatteen soveltamisesta. DNSH-periaate (Do No Significant Harm, DNSH) tarkoittaa, että esimerkiksi päästöjä vähennettäessä ei samalla aiheuteta haittaa muille ympäristötavoitteille. Tuulivoimalaitoksen sijoittamisessa tämä on erityisen merkittävä periaate. Kun tuulivoimala sijoitetaan alueelle, joka on luonnonrauhaisa ja ennestään rakentamaton, tuulivoimala vaikeuttaa luonnon monimuotoisuuden suojelemista. Ojitettujen suoalueiden ja metsätalousmetsien arvoa luonnon monimuotoisuuden kannalta ei pidä vähätellä, kun yksi ympäristötavoitteista on ennallistaminen. Ennallistamisen tavoitteena on parantaa luonnon tilaa laajasti eri ympäristöissä sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Selvityksen mukaan kurkien keväinen ja syksyinen päämuuttoreitti ylittää hankealueen. Takajärvellä oman mökkini lähistöllä on vuosikymmenten ajan pesinyt joka kesä kurkia, joutsenia, telkkiä, kuikkia, koskeloita ja muita vesilintuja. Amerikkalaisen vertaisarvioidun tutkimuksen mukaan esim. kurjet siirtyvät pesimään yli 5 km:n etäisyydelle tuulivoimaloista eli Takajärven ja Renkajärven vesilintukannat olisivat uhattuina. Lisäksi lintujen törmäykset lapoihin ovat enemmän kuin todennäköisiä. 12. Meluvaikutukset. Melun kokemiseen vaikuttaa olennaisesti paikan taustamelu, siksi desibelilukema ei kerro kaikkea äänimaisemassa tapahtuvasta	10. Katso vastine kohta 1.19 11. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.10 12. Katso vastine kohta 1.6
--	--	---

muutoksesta. Tuulen suhina voi olla voimakasta, mutta se ei vaikuta häiritsevältä toisin kuin tuulimyllyistä lähtevä pulssimainen ääni. Tilanne, jossa tuulivoimayhtiön palkkaama konsultti tekee melulaskelmat on lähtökohtaisesti ongelmallinen. Mikään viranomainen ei tarkasta näiden laskelmien todenmukaisuutta. Voimaloiden käyttöönoton jälkeisiä tarkistusmittauksia ei yleensä tehdä, tai jos tehdään, mittaukset suorittavat tuulivoimayhtiöiden omat konsultit. Melutasojen toteutumista ei seurata eikä valvota. Usein väitetään, että ääni voi olla haitallista vain silloin, jos sen kuulee. Tämä väitteen totuudenmukaisuutta ei ole kuitenkaan tieteellisesti todistettu. Ei tiedetä, minkälainen annos infraääntä on terveydelle vaarallista ja millä tavalla. Joitain tutkimuksia on tehty, mutta ne eivät perustu nykyisin suunniteltavien suurten voimaloiden vaikutuksiin. Mittauksilla on kuitenkin todettu jopa 100-120 dB:n infraäänitasoja tuulivoima-alueiden lähellä sijaitsevilla asuinrakennuksissa. Uudet tutkimukset osoittavat, että tuulivoimaloiden aiheuttama niin sanottu infraääni - ääni, jonka taajuus on alle sen, minkä ihminen pystyy kuulollaan havaitsemaan - voi olla vakavaa ja terveydelle haitallista. Gävlen yliopiston tutkijat Ruotsissa toteavat tuoreessa tutkimuksessa, että mitatut tasot ovat niin korkeita, että ne voivat vahingoittaa ihmisten ja eläinten terveyttä. Tutkijat korostavat, että ei ole riittävästi tietoa siitä, kuinka vakavia terveysriskejä tällaiselle petollisen hiljaiselle äänelle altistuminen voi aiheuttaa. Mysvalloissa tehdyissä tutkimuksissa on havaittu vakavia terveysvaikutuksia. Diplomi-insinööri Hannu Nykäsen mukaan Suomessa tehdyissä infraäänimittauksissa ja analyyseissa on olennainen periaatteellinen virhe. Se on infraäänien analysointi terssikaista-analyysina. Analyysitapa johtaa täysin virheelliseen arvioon infraäänien haitallisuudesta. Se ei paljasta tuulivoimamelun tärkeintä terveyttä vaarantavaa piirrettä eli lapataajuisten melukomponenttien ja sen harmonisten komponenttien esiintymistä sisätiloissa. Tuulivoimaloiden synnyttämä infraääni voi edetä lähes vaimentumattomana useiden kilometrien päähän ja siltä suojautuminen on mahdotonta. Melutason laskentamalliin sisältyy parametrejä, joiden avulla mallinnustulosta voidaan muokata halutunlaiseksi. Tuulivoiman

	melumallinnustuloksien esittäminen A-painotuksella (dBA) tarkoittaa sitä, että matalataaiuisen äänen osuus suodatetaan pois. Koska tuulivoimamelu on voimakkainta juuri matalilla taajuuksilla, tämä menetelmä antaa virheellisen kuvan tuulivoimaloiden meluvaikutuksista. Korkeampitaajuisia ääniä ilmakehä ja maanpinnan vaikutus vaimentaa, mutta matalataajuiset äänet läpäisevät esteet ja leviävät pitkälle. Tuulivoimaloiden ääni poikkeaa luonnon äänistä, se on sykkivää ja matalataajuisia. Siksi se koetaan häiritsevämmäksi kuin esim. liikenteen melu jo pienemmillä voimakkuuksilla. Tuulivoimaloiden lähiasukkaiden omissa melumittauksissa on saatu huomattavasti virallisia tuloksia korkeampia mittaustuloksia. Tutkimusten mukaan tuulivoimamelusta häiriintyvien määrä alkaa voimakkaasti nousta, kun melutaso asuntojen ulkopuolella ylittää 35 dB. Yöajan meluraja tulisi laskea 35 dB:iin. Sillä varmistettaisiin, että nukkumiseen tarkoitettuja tiloja koskeva yöajan sisämeluraja ei ylity. 13. Melko yleinen väärinkäsitys kuntapäätäjien keskuudessa on, että tuulivoimahankkeilta ei voitaisi edellyttää ympäristöluvan hakemista ennen voimaloiden rakentamista. Toinen väärinkäsitys on, että tuulivoimaloiden meluhaittoihin voitaisiin toiminnan aikana puuttua ympäristönsuojelulain mukaisilla yksittäisillä määräyksillä. Ainoa keino puuttua tuulivoiman meluhaittoihin on ympäristölupa ja sitä tulee edellyttää myös Niinimäen tuulivoimahankkeelta. Ympäristölupamääräyksillä voitaisiin hallita melun lisäksi muitakin tuulivoiman ympäristövaikutuksia, joihin ei voida kaavamääräyksillä ja rakennuslupaehdoilla vaikuttaa, ja joita ei siksi voida myöskään valvoa.	13. Katso vastine kohta 1.21
Mielipide 129 1 henkilö	1. Mökkini sijaitsee Pukarojärven rannalla. Vastustan hanketta, sillä toteutessaan se heikentää vapaa—ajan asumistani sekä kiinteistön arvoa. Hankkeen ympäristövaikutukset pohdituttavat myöskin minua, sillä ei voimalat vain ilmesty tyhjästä ja vaativat isoa infraa toimintaansa mm. sähkön siirtoon. Huolestuttaa tämän rikkovan idyllisen lehto —ja harjumaishan totaalisesti. Pohdin myös miten luonnon eläimet tähän suhtautuvat.	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14
Mielipide 130 1 henkilö	1. Olen hattulalainen kesäasukas, mökkini on Pukarojärven rannassa. Vastustan ko. hanketta, koska toteutuessaan se vaikuttaa vapaa—ajan asumiseeni	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.14

	laatua heikentävästi ja madaltaa kiinteistöni arvoa. Olen lisäksi huolissani hankkeen aiheuttamista vaikutuksista ympäristöön rakennusvaiheesta alkaen: materiaalien ja toiminnan aiheuttama ympäristöriskit ja —haitat alueen monimuotoiseen lehto— ja harjuluontoon ja eläimistöön sekä pohjaveteen ja muutenkin vesistöihin. Lisäksi huolestuttaa sähkönsiirron aiheuttamat maisema— ym. haitat.	
Mielipide 131 1 henkilö	1. Vastustan hanketta, sillä mökkimme on Pukarjärven rannassa ja hanke toteutuessaan heikentää vapaa—ajan asumiseni laatua. Olen huolissani hankkeen vaikutuksesta ympäristöön ja sen monimuotoisuuteen, niin voimaloiden kuin energiansiirtoinfrastruktuurin rakennus— ja ylläpitovaiheissa	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 132 Puolivälin metsätie	1. Liitteenä Puolivälin metsätien mielipidelausunto. Selvityksissä ei ole ilmoitettu olevan tarvetta käyttää kuljetuksiin alueen nykyisiä yksityisteitä. Syksyllä 2024 Niinimäkeen rakennetun tuulenmittausmaston kaikki maa-ainekset (900 tonnia), maston tukirakenteet, rakennustarvikkeet ja työkoneet kuitenkin kuljettiin ilman tiekuntien lupaa Takajärven yksityistietä ja Puolivälin metsätietä käyttäen. Kysyttäessä hanketoimija ei edes tiennyt teiden olevan yksityisteitä. Tuulenmittausmaston rakentaminen kuuluu hankekokonaisuuteen ja on siten perusteltua olettaa, että jatkossakin kuljetuksia halutaan suorittaa hankealueella ja sen läheisyydessä olevia yksityisteitä pitkin. Siksi on ilmeistä, että YVA-luonnoksessa on tässä kohdassa virhe ja se on tältä osin puutteellinen. Yksityisteiden jo tosiasiallinenkin käyttö on hankkeen vaikutuksissa todettava ja dokumentoitava ja käyttötarpeen määrä on arvioitava. 2. Maankäyttösuunnitelman mukaan kaksi voimalaa sijaitsisi välittömästi Puolivälin yksityistien varrella n. 50 m etäisyydellä tiealueesta. Näin läheinen sijainti vaarantaa liikenteen ja tiellä liikkujien turvallisuuden eikä siksi ole mahdollinen voimalan sijainnille. Puolivälintie on Hattulan kunnan tuella talvisinkin auki pidettävä läpiajon mahdollistava avoin tie, jota pitkin halutaan varmistaa mahdollisuus mm. lasten päivähoito- ja koulukuljetuksille, postille, jätehuollolle sekä kiireellisille pelastustehtäville. Tuulivoimala vaatii usean sadan metrin turva-alueen talvisin lavoista sinkoutuvien jäälohkareiden takia. Juuri kuukausi	1. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.13 2. Katso vastine kohta 1.12 sekä 1.13

	sitten uutisoitiin henkilöauton tuulilasiin lentäneestä jäälohkareesta, joka oli irronnut tuulivoimalan lavasta. 3. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseen sähköpostiini tai postiosoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen osayleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	3. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 133 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimahanketta ei tule toteuttaa. Ilmaston lämpeneminen ja luontokato ovat aikamme suurimmat uhat. Uusiutuvan energian, kuten tuulivoiman, pitäisi olla apuna ilmaston lämpenemisen hillitsemisessä. Jos tuulivoimalat rakennetaan metsän päälle, vaikutus on päinvastainen. Metsä hiilinieluna on paljon hyödyllisempi kuin sen tilalle kaavailut tuulivoimalat. Metsän tuhoamista ei mitenkään voida perustella 100 megawatin sähköntuotannolla. Alueella on myös soita, joista rakentamisen myötä vapautuisi erittäin potenttia kasvihuonekaasua, metaania. 2. Etelä-Suomen metsät ovat pirstaleisia ja pääosin talousmetsää. Lähes kaikki vanhat metsät on tuhottu. Metsien hakkuut ovat jo nyt ylittäneet kestävä tason ja hiilinielut ovat heikentyneet. Metsien suojelukriteereitä on muutettu tieteen vastaisesti siten, että yhä harvempi alue täyttää ne. Valtavan metsäalueen tuhoamiseen ei yksinkertaisesti ole varaa. Metsän hakkaamisella olisi tuhoisa vaikutus niin biodiversiteettiin kuin lukuisiin eläinyksilöihin. Tavoitteena tulisi olla merkittävien luontotyyppien lisääminen eikä niiden vähäisyyden käyttäminen perusteena viimeistenkin tuhoamiselle. 3. Toteutuessaan Niinimäen tuulivoima-alue olisi eettisesti kestävä, ekologisesti tuhoisa, taloudellisesti ja energiantuotannollisesti tehoton, äärimmäisen typerä ja vastuuton sekä kaikkea muuta kuin vihreä hanke. 4. Sen sijaan metsällä ja suolla on valtava potentiaali ilmastomuutoksen hillitsemisessä, luontokadon torjunnassa, ympäristön suojelussa ja ihmisten	1. Katso vastine kohta 1.19 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.1 4. Katso vastine kohta 1.11

	hyvinvoinnin lisäämisessä. Antamalla nuoren metsän kasvaa saadaan sidottua merkittäviä määriä hiilidioksidia ilmakehästä. Soiden ojitukset purkamalla saataisiin suojeltua järviä rehevöitymiseltä, lisättyä monimuotoisuutta ja arvokkaita luontotyyppkejä sekä pidettyä metaani suossa. Tutkimustenkin mukaan luonnossa liikkuminen edistää tehokkaasti ihmisten hyvinvointia. Sen sijaan tuulivoimalat aiheuttaisivat laajalle alueelle merkittävää meluhaittaa.	
Mielipide 134 1 henkilö	1. Haluan ilmaista mielipiteeni liittyen suunnittelun kohteena olevaan Niinimäen tuulivoimala -hankkeeseen: Olen tutustunut suuren määrän asiakirjoja, joita on laadittu hankkeeseen liittyen. Johtopäätökseni on yksiselitteisesti kielteinen hanketta kohtaan. Seuraavaksi perusteluja osa-alueittain. Ympäristötekijät. Kyseessä oleva maa-alue on osa laajaa yhtenäistä metsäaluetta, mutta kuitenkin keskellä Etelä-Suomessa. Siksi alueen poikkeuksellinen koskemattomuus onkin arvokasta kaikille alueen asukkaille, niin ihmisille kuin eläimille, kaikille luonnon monimuotoisuuden ilmentymille. Siksi sitä tuleekin suojella eikä tuhota. 2. Selvityksessä todetaan alueen sijaitsevan soisella alueella. Näitä soita on jo 1950-luvulta lähtien tuhottu mm. ojituksilla. Seurauksena on ollut Renkajärven rehevöityminen ja ilmastomuutoksen kiihdyttäminen. Tuulivoimaloiden rakentaminen alueella tulisi vain lisäämään metaanipäästöjä, tuhoaisi vielä jäljellä olevia suoalueita ja lisäisi vesistöjen rehevöitymistä. Tällä kaikella on negatiivinen vaikutus elämisen laatuun ja luonnon tilaan. Voimaloiden rakentamisen sijaan pitäisi keskittyä alueen soiden ennallistamiseen purkamalla ojituksia. 3. Tuulivoimaloiden rakentaminen tulisi vääjäämättömästi aiheuttamaan huomattavaa haittaa, kun alueelle rakennettaisiin tiet, sähköverkot ja varsinaiset tuulimyllyt. Toisin sanoen metsää kaatuisi ja soita hävitettäisiin. 4. Ehkä suurin pelättävä haittatekijä vapaa-ajan asukkaalle on meluhaitta. Tällä hetkellä suunnittelun kohteena oleva alue on erittäin hiljainen paikka, joka on hyvin harvinaista Etelä-Suomessa tänä päivänä. En voi edes kuvitella millaista olisi, jos nykyisen hiljaisuuden tilalle tulisi jatkuva, noin 5 desibelin humina ja ilmanpaineen aaltoilu.	1. Katso vastine kohta 1.11 2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.11 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.6

5. Vilkkuvat valot ja lisääntyvä melu & valosaaste 6. Maisema tulisi muuttumaan nykyisestä huomattavasti. Erittäin korkeat tuulimyllyt tulisivat näkymään kymmenien kilometrien päähän. 7. Varmaan on, että myös eläimet tulisivat kärsimään monin tavoin, mikäli voimalaitosalue tultaisiin rakentamaan. Tämä koskisi niin nisäkkäitä kuin lintuja sekä kaloja, koska järvien rehevöityminen tulee kiihtymään entisestään. 8. Saavutettavat hyödyt ja talous. Ymmärrän hyvin, että suomessa pitäisi päästä eroon fossiilisista polttoaineista ja osana sitä kehitystä ottaa käyttöön muun muassa tuulivoimaa sekä aurinkovoimaa. Mutta uusiutuva energia säästää luontoa vain silloin kun sen korvaaminen ei aiheuta lisääntyvää kulutusta ja haittoja. Hiilinielujen hävittäminen ja betonisten tuulimyllyjä rakentaminen kolmensadan metrin korkeuteen ei tue käsitystä vihreästä siirtymästä. Mutta nyt vaikuttaa siltä, että haittoja tulisi olemaan selkeästi hyötyjä enemmän. Alueen arvioitu sähköntuotannon määrä (100MW) ei vastaa mitenkään aiheutettuja haittoja. Ei ole perusteltua tuhota vanhaa metsää ja aiheuttaa asukkaille ja luonnolle lukuisia haittoja, jos tilalle saadaan 100 MW sähköä vuodessa. 9. Saavutettavat, kohtuullisen pienet taloudelliset tuotot, hyödyttäisivät Hattulan kuntaa kiinteistöverona ja maanomistajia vuokratuloina sekä operaattoria, joka pyörittäisi toimintaa. Taustalla ilmeisesti ulkomaisia yrityksiä ja sijoittajia, joten osa tuloksista valuisia rajojemme ulkopuolelle. Ja minne tuotettu sähkö sitten menee? Tuskin tuotannon haitoista kärsiville. 10. Suomi on jo tällä hetkellä omavarainen sähköntuotannossa eikä Niinimäen hankkeella olisi alueellisesti tai valtakunnallisesti oleellista merkitystä. Mielestäni taloudelliset seikat eivät siis ole peruste niin voimalaitoksen rakentamiseksi. 11. Riskit ja uhat. Hankkeen suunnittelua jatkettaessa tulee ottaa huomioon paremmin riskit ja mahdolliset uhat sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä. Tässä muutamia riskeihin liittyviä huomioita: Onko hankkeelle tehty kokonaisvaltainen riskikartoitus? Jos ei, sellainen pitää olla ja sitä tulee ylläpitää.	5. Katso vastine kohta 1.7 6. Katso vastine kohta 1.4 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19 9. Katso vastine kohta 1.15 10. Katso vastine kohta 1.19 11. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15
--	--

12. Onko hankkeelle tehty perusteellinen, puolueeton Due Diligence -kartoitus kunnan puolesta? 13. Myrsky Energian taloudelliset ongelmat? Miten operaattorin mahdollinen konkurssi vaikuttaisi hankkeeseen? Tuulimyllyjen korjaus ja ylläpito; kustannukset ja operointi; vastuut. Vastuukysymykset mahdollisessa konkurssitilanteessa ja kunnan vastuu & riskit? 14. Negatiiviset vaikutukset vapaa-ajan asukkaisiin ja heidän omaisuutensa arvoon. Kiinteistöjen arvonlasku mahdollista 15. Vaikutus mahdollisesti matkailun houkuttelevuuteen alueelle negatiivisesti 16. Mahdollinen negatiivinen muuttovaikutus kunnan asukkaisiin sekä samalla kunnallisveron kertymiseen 17. Liikenteen lisääntyminen mahdollista 18. Tuottojen arvon pienentyminen, jos sähkön hinta laskee tuotantomäärien lisääntyessä. 19. Vaikutukset luonnolle, kasveille ja eläimille, lisääntyykö luontokato? 20. Prosessin jatkuminen. Toivon, että tällä mielipiteelläni todellista vaikutusta kunnallisen päätösprosessin etenemisessä 21. Vaadin, että kuntapäättäjät tutustuvat huolella projektista tuotettuun materiaalin ennen kuin tekevät mitään päätöksiä. 22. On otettava huomioon alueen asukkaille syksyllä 2024 tehdyn kyselyn tulokset. 88 % vastaajista vastusti tuulivoimaloiden rakentamishanketta, kannattajia 6 %. 23. Mielestäni Niinimäen tuulivoimahanke tulisi välittömästi keskeyttää eikä yhteiskunnan varoja tulisi sen suunnitteluun enää käyttää. Hanke vaikuttaa ekologisesti tuhoisalta ja eikä se taloudellisestikaan ole kestäväällä pohjalla. Kiinnitetään huomio luontoarvoihin. Tuulivoimaa kannattaa tuottaa siellä missä tuulee paljon ja missä tuulimyllyjen rakentaminen ei aiheuta koskemattoman metsäalueen tuhoa. 24. Pyrittävä vaikuttamaan yhtenevän lainsäädännön kehittymiseen tuulivoiman käytön osalta ja sen noudattamiseen.	12. Katso vastine kohta 1.15 13. Katso vastine kohta 1.10 14. Katso vastine kohta 1.14 15. Katso vastine kohta 1.8 16. Katso vastine kohta 1.15 17. Katso vastine kohta 1.13 18. Katso vastine kohta 1.19 19. Katso vastine kohta 1.3 20. Katso vastine kohta 1.17 21. Katso vastine kohta 1.15 22. Katso vastine kohta 1.2 23. Katso vastine kohta 1.1 24. Katso vastine kohta 1.19
--	---

Mielipide 135 3 henkilöä	1. Mielipiteenämme ilmoitamme vastustavamme Niinimäen tuulivoi- maosayleiskaavan toteuttamista kokonaisuudessaan. Perusteluina- mme seuraavaa: A) Lainvastaisuus. Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleis- kaavaluonnos ei täytä Alueidenkäyttölaisissa säädettyjä sisältövaatimuksia seu- raavilta osin: 1:5 § Alueiden käytön suunnittelu: kohdat 1, 3, 4 ja 5 ”alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on suunnitteluun ja riittävään vaikutusten arvi- ointiin perustuen edistää mm. näitä asioita: 1) turvallisen, terveellisen, viih- tyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomista; 3) ra- kennetun ympäristön kauneutta ja kulttuuriarvojen vaalimista; 4) luonnon mo- nimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä; 5) ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä;” Perustelut: Niinimäen tuulivoimaosayleis- kaavan toteuttaminen ei edistä laissa mainittuja asioita eikä täytä lain sisältö- vaatimuksia. Osayleiskaava vaikuttaisi negatiivisesti alueeseen kokonaisuu- dessaan; sen eliöstöön, linnustoon, ekologiin yhteyksiin, maisemaan ja kult- tuuriperintöön, maankäyttöön, välkeolosuhteisiin, elinoloihin ja virkistykseen. kasvillisuuteen, vesistöön ja maisemaan tuhoten arvokasta kulttuuriperintöä mm. Hämeen Härkätie. Tuulimyllyt tuovat alueelle mm. välkettä ja melua. Nämä tuhoaisivat Hämeen kuuluisan järviylängön rauhan. Lisäksi se rikkoo Etelä-Suomen suurimman yhtenäisen viheralueen. 2. Kesämökkiläisenä ja kiinteistönomistajina kokisimme maisemanäkymien muutoksen, melun, valon ja välkkeen stressaavina ja tämän muutoksen suu- rena ja haitallisena. 3. Meneillään oleva ilmastonmuutos on huomioitava, sillä Ilmastonmuutok- seen sopeutuminen vaatii laajoja luonnonalueita, joissa ei harjoiteta teollista toimintaa. Hankkeen pienen kapasiteetin (n. 100 MW) vuoksi sillä ei edes olisi merkitystä alueellisesti eikä valtakunnallisesti. 4. Tuulimyllyjen tulo aiheuttaisi väistämättä myös kiinteistöjen arvon alenemi- sen. Kiinteistö kokonaisuudessaan ja ympäristö ei olisi enää entisensä.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.19 4. Katso vastine kohta 1.14
-------------------------------------	--	---

	5. Luonnonrauha olisi menetetty ja luontoa tärvelty peruuttamattomasti vuosikymmeniksi eteenpäin. 6. Lisäksi: Alueidenkäyttölain 10 a luku, 77 b § "2) suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön;" Suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö ei sopeudu maisemaan ja ympäristöön. Perustelut kuten edellä 7. Sekä: Perustuslaki 2 luku 20 § "Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön." Tuulivoimaosayleiskaavaluonnos ei toteuta jokaiselle oikeutta terveelliseen ympäristöön, vaan aiheuttaa ympäristön pilaantumista ja siten muuttaa ympäristön epäterveelliseksi kuten kohdassa A) kuvattu. 8. B) EU:n direktiivin vastaisuus. Lisäksi osayleiskaavaluonnos toteutuessaan on vastoin EU:n vesipuitedirektiiviä ja Suomen vesienhoidon tavoitteita: vesistöjen ja pohjavesien tilan heikkenemisen estäminen ja niiden tilan parantaminen. Tutkimuksissa todettu järvien tilan heikkenemisen syynä mailta valuva hajakuormitus. Tärkeintä olisi pysäyttää liiallinen kuormitus vesistöjen valuma-alueilta eikä päinvastoin lisätä sitä. Suon myllertäminen aiheuttaa päästöjä, esim. hiilidioksidi, metaani, rauta ja humus, mikä aiheuttaa alueen järvien rehevöitymistä. Perusteluita kohdassa A). 9. C) Hankkeen toteuttajaan/omistajaan liittyvät riskit. Talouselämä-lehden mukaan Myrsky Energia Oy on taloudellisissa vaikeuksissa. Miten päättäjät vastaavat näihin kysymyksiin: Kuinka vakaalla pohjalla hankkeen toteuttajan ja omistajan talous on? Miten kunta pystyy varmistumaan, että omistaja kantaa vastuunsa koko hankkeen elinkaaren? Antaako toteuttaja/omistaja riittävät ja kattavat vakuudet kunnalle/maanomistajille projektia aloitettaessa? Ongelmia voi tulla, jos hankkeen omistajataho menee konkurssiin/tulee maksukyvyttömäksi korjaamaan rikkoutuneita tuulimyllyjä? Miten varmistetaan, että hankkeen elinkaaren loppuvaiheessa tuulimyllyjen purkaminen ja alueen ennallistaminen onnistuu suorituskvyttömyystilanteessa? Kunnan ja maanomistajan etu ei ole, että ne joutuvat maksumieheksi näissä tilanteissa. Onko hankkeen	5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.4 7. Katso vastine kohta 1.2 8. Katso vastine kohta 1.3 9. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15
--	--	--

	omistajan taustat riittävästi selvitetty? Onko mahdollista, että omistajuutta on myös Venäjällä; jos ei suoraan, niin bulvaanien kautta? Osayleiskaavaluonnosta ei voida toteuttaa em. riskien vuoksi. 10. D) YVA-arviointiselostuksen tietojen paikkansapitävyys huono. YVA-selostuksen tiedot ovat ratkaisevina tekijöinä kun kaavaluonnoksen hyväksymiseen kysytään mielipidettä. Mielestämme YVA-selostusta ei voida pitää luotettavaa koska useisiin kohdearviointeihin on mainittu liittyvän epävarmuustekijöitä. Hyvä esimerkki tästä on kohta 17.7 "Arvioinnin epävarmuustekijät. Hankealueen pohjaveden laadusta tai korkeustasosta ei ole tietoja, vaan vaikutusten arviointi perustuu pääosin karttatarkasteluun ja ympäröivien luokiteltujen pohjavesialueiden tietoihin. Pohjavesivaikutusten arvioon ei arvioida kuitenkaan liittyvän merkittäviä, johtopäätöksiin vaikuttavia tekijöitä". Vaikutuksista ei siis ole tietoa, ainoastaan köykäisiä arvioita. Puhutaan vain arvioista ja samalla ollaan valmiita riskeeraamaan elintärkeät pohjavedet ym. luontoarvot! Tämä huomio YVA-arvioinnista soveltuu monilta osin muihinkin siinä tarkasteltuihin asioihin. 11. E) Vaikutukset kunnan elinvoimaan. Alueen houkuttelevuus laskee näistä syistä: Kiinteistöjen arvo laskee, samoin niiden vakuusarvot. Tämä puolestaan vähentää korjausrakentamista. Vapaa-ajanasuntoja ei enää muuteta vakituiseen asuinkäyttöön eikä niitä enää hankinta alueelta. Investointihalukkuus laskee, mm. uudisrakentaminen vähenee ja muutto muualle lisääntyy. Myös palvelujen kysyntä vähenee em. syistä. Kiinteistöverotutot laskevat, koska valtio lopettaa tuulivoiman tukemisen siten, että valtionosuuden tasausjärjestelmän muutoksessa otetaan huomioon kiinteistöverotulo suhteessa valtionosuuteen. Kunta ei voi laskea enää kiinteistöverotuloa täysimääräisenä hyödykseen. 12. F) Epäoikeudenmukaisuus kuntalaisia ja kesämökkikiinteistön omistajia kohtaan. On epäoikeudenmukaista, että lukuisat tuulimyllyjen vaikutusalueella vakituisesti asuvat ja mökkikiinteistön omistajat tai muuten vaikutusalueella oleskelevat joutuvat kokemaan kohtuutonta haittaa yksityisen	10. Katso vastine kohta 1.10 11. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 12. Katso vastine kohta 1.15
--	---	---

	tuulivoimarakentamisen vuoksi. Lopputulema: Voitot menevät yksityisten tas-kuun mutta haitoista kärsii lukuisa joukko kuntalaisia ja mökkiläisiä. 13. Täydennämme 16.04.2024 lähetettyä mielipidettä (liitteenä) Niinimäen tuu-livoimaosayleiskaavan luonnokseen, diari nro HAT/283/10.02.02/2024 seuraa-vasti: 1) Vaadimme kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi esittämiimme syihin vedoten. Tämä täydennys sen varmistamiseksi, että mielipiteessämme käytetty ilmaus "vastustamme toteuttamista kokonaisuudessaan" tarkoittaa kaavoituksen keskeyttämistä. 14. 2) Pyydämme kuntaa lähettämään perustellun vastineen sähköpostiini tai kotiosoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavaehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen tai kunnan valtuustoon. 3) Pyydämme, että mielipiteemme otetaan huomioon myös muistutuksena mah-dollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. 4) Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. Jos edellä mainitut täydennykset on lähetettävä kunnalle kirjeen muodossa, niin pyydämme ilmoittamaan tästä ennen 23.4.2025.	13. Katso vastine kohta 1.1 14. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 136 2 henkilöä	1. Vastustamme kyseessä olevaa kaavaa sekä tuulivoimaloiden rakentamista, koska kiinteistömme arvo laskee huomattavasti, kysymyksemme kuuluu; kor-vaako Hattulan kunta nämä arvonalennukset kiinteistöjen omistajille? 2. Rauhallinen, kaunis järvimaisema ja luonto pilataan 300 metriä korkeilla myllyillä. Siipien äänet ja välkkyminen. 3. Mahdollinen micromuovin irtoaminen vesistöihin, haitat eläimille 4. Haitat jää kiinteistönomistajille, tuotot menee muualle eli kunnalle, maan-vuokraajille sekä sijoitusyhtiöille. 5. Myllyjen myötä kiinteistöjen arvot putoaa, mutta kiinteistövero jatkaa nousu-aan kuten tähänkin asti.	1. Katso vastine kohta 1.1, 1.14 sekä 1.15 2. Katso vastine kohta 1.4, 1.6 sekä 1.7 3. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20 4. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15 5. Katso vastine kohta 1.14
Mielipide 137 1 henkilö	1. Päätimme perheeni kanssa hankkia tontin läheltä Myllykylää muutama vuosi sitten. Kolme vuotta sitten tontille valmistui talviasuttava vapaa—ajanra-kennus, joka on tarkoitus vahvistaa vakituiseksi kodiksemme tänä kesänä. Päätöksiimme tuolloin vaikuttivat kristallinkirkkaat Valkealammet, erämaan	1. Katso vastine kohta 1.1

	luonnollinen hiljaisuus sekä täydellinen pimeys syys— ja talvi—iltoina sekä — öinä. Mikäli tuulimyllyhanke toteutuu, se tietäisi tilanteelle täydellistä muutosta. Kaikki edellä mainitut haaveemme menettäisivät merkityksensä. Sama aihe toistuu aina keskusteluissa alueen mökkiläisten ja vakiasukkaiden kanssa. Kirjoitan tätä keittiön pöydän ääressä ja katselen samalla ikkunasta ulos. Pikku Valkealammella uiskentelee kaakkuripariskunta kelluvan pesämättäänsä ympärillä. Isolla lammelta kantautuu kuikan kimeitä huutoja ja taivaalla pikku lammen takana kaartee hiirihaukka. Olisi melkoinen muutos, jos kaiken tilalla ujeltaisi ja välkehtisi tuulimyllyjen satametriset lavat. Kaavaluonnoksen mukaan lähin mylly tulisijuuri tuon Pikku Valkealammen taakse ilta—auringon eteen. 2. Yleisesti ajatellen koko järviylängön laaja erämaahenkinen alue muuttuisi merkittävästi. Viivasuorat metsäautotiet halkoisivat aluetta, myllyjen perustusten kaivamisesta syntyvät maa—ainekset levittäytyisivät ympäri avohakattuja metsiä, kuuluisi jatkuvaa humaitelua ja aurinko välkehtisi myllyjen lavoista. Yön pimeyden poistaisi korkealla välähtelevät kirkkaat lentovalot. Miten onnistuisi sata metriä pitkien lapojen kuljetus mutkaista Hämeen Härkätietä pitkin? Tien, jonka varrelta ei saa hävittää edes vanhoja lahoavia hirsilatoja! 3. Olen sitä mieltä, että Niinimäen tuulteollisuusalueen kaavoitushanke tulisi keskeyttää ja keskittyä alueen rakennuskaavojen kehittämiseen: yhtenäiset kaavat alueen ranta—alueille sekä hieman isommat rakennusoikeudet, jotta saadaan laadukkaampia vapaa—ajanrakennuksia ja mahdollisia ympärivuotisia asuntoja 4. Odotan mielenkiinnolla perusteltua vastausta, jonka voi lähettää sähköpostiini tai osoitteeseeni. Pyydän, että ehdotukseni otetaan huomioon hankkeen jatkamisesta päätettäessä. Vaadin myös, että mahdollisesta teollisuusalueen kaavan hyväksymispäätöksestä saan tiedon valitusoikeuksineen sähköpostiini.	2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11 4. Katso vastine kohta 1.17
--	--	---

	5. Haluan myös tiedon siitä, kumpi hankkeen osapuoli kunta vai hankeyhtiö, korvaa kiinteistömme arvon laskun, jos hanke toteutuu.	5. Katso vastine kohta 1.14
Mielipide 138 1 henkilö	1. Omistan yhdessä perheeni kanssa kiinteistön suunnitellun Niinimäen tuuli-voimateollisuus-alueen välittömästä läheisyydestä. Hattulan kunnanhallitus on suostunut myöntämään vapaa-ajanasunnollemme vakituisen asunnon statuksen. Olen äärimmäisen huolestunut siitä, mitä kaikkia negatiivisia vaikutuksia massiivisen korkeista tuulimyllyistä voi olla alueen vakituisille ja vapaa-ajanasukkaille sekä eläimistölle ja linnustolle, jotka eivät itseään pysty puolustamaan. 2. Ympäristövaikutusten arvioinnissa esimerkiksi vähätellään hankealueen luontotyyppien erityisyyttä ja merkittävyyttä, mutta kuinka joku viranomainen voi päättää mikä kellekin ihmiselle hienoa ja merkityksellistä? Olemme itse asettuneet asumaan tänne juuri mahtavana pitämämme luonnon eli eläinten, vesistöjen ja metsäisen luonnon vuoksi. 3. Ympäristön vaikutusten arvioinnissa on keskitytty suurimmaksi osaksi inventoimaan vain hankealuetta, mutta ikäviä vaikutuksia voi tulla myös hankealueen välittömään läheisyyteen. Esimerkkinä tästä voidaan pitää petolintujen sekä kaakkurin pesintää ja lentoreittejä ravinnon hakureissuilla. Eläimistöä on käyty tarkkailemassa aineiston mukaan vain muutamana päivänä vuodessa ja sen perusteella on vedetty johtopäätöksiä tyyliin, että ei täältä mitään löydy. 4. Kaavaluonnoksessa oli yhtenä liitteenä esiselvitysraportti kuljetuksista. Pidän outona, että se oli vain englannin kielellä ja tarkasteli kyllä liikenneolosuhteita Porin satamasta lähtien. Pidän vakavana puutteena, että siinä ei ollut kuvausta kuljetusolosuhteista hankealueen läheisyydestä, kuten olosuhteita käännätyssä Rengossa Vanhalle Härkätielle ja siitä eteenpäin Aalin metsätielle. Mitä toimenpiteitä pitää tehdä tiestölle ja puustolle, jotta valtavat tuulimyllyjen lavat saadaan siirrettyä paikalle? Mikä on näiden toimenpiteiden välitön ympäristövaikutus maisemaan, puustoon ja ihmisten tonteille? 5. Hankkeen työllistymisvaikutuksia kehutaan rakentamis- ja käyttövaiheen aikana. Minulla on sellainen käsitys, että perustusten rakentamisen ja myllyjen	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.3 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.13 5. Katso vastine kohta 1.8

	pystyttämisen hoitavat näihin tehtäviin perehtyneet ja erikseen kilpailutetut yritykset, jotka tuovat työntekijänsä mukanaan. Paikallisille yrittäjille jää korkeintaan huoltoteiden auraus talvella ja kunnossapitolanaus. Mielestäni paikallisten yritysten ansaintamahdollisuudet tulevat päinvastoin supistumaan. Heti kun tieto tuulivoimaosayleiskaavan suunnitelmasta tuli tietoisuuteen, paikalliset asukkaat eivät enää uskalla investoida asuntojensa kunnostamiseen tai uusien rakentamiseen vallitsevan epävarmuuden vuoksi. Esimerkiksi mökkien vuokrausta tai majoituspalveluja harjoittavat yritykset ovat erittäin huolissaan myllyjen aiheuttamasta negatiivisesta mainehaitasta alueelle ja uusi sukupolvi ei ole enää kiinnostunut jatkamaan perheen yrityksen toimintaa tai ainakin tulevaisuussuunnitelmia uhkaa uusi ulkoa annettu tekijä. 6. Vastustan siis ankarasti tuulivoimaosayleiskaavaa ja vaadin kaavoitusprosessin välitöntä keskeyttämistä. En ole ajatukseni kanssa yksin, sillä 88 % asukaskyselyn 691 vastaajasta suhtautuu hankkeeseen negatiivisesti. Tätä ei voi olla huomioimatta! Kunnan pitää huolehtia, ettei kaavoituksella aiheuteta kenellekään haittaa, ja kohdella kunnan jäseniä tasapuolisesti.	6. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 139 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimapuiston lisäksi samoille alueille on suunnitteilla ainakin kaksi muuta tuulivoimapuistoa, jolloin tuulivoimaloiden määrä nousee useisiin kymmeniin Renkajärven, Sotkajärven ja Takajärven alueella. Kuinka ja kuka pystyy nyt huomioimaan niiden yhteisvaikutukset luonnon monimuotoisuudelle ja ihmisille silloin, kun ne mahdollisesti kaikki on sinne rakennettu? Silloinhan se on jo myöhäistä. Se, että niitä rakennetaan vaiheittain, ei muuta lopullista tilannetta mihinkään. 2. Toinen huomio asiasta vielä. Jos nuo kaikki tuulivoimala—alueet (3 erillistä) toteutuvat, niin kartan mukaan koko Hattulan kunnan alue eli järviylänpö Hyrvälästä lähtien aina Sotkajärvelle asti muuttuu teollisuusalueeksi. (se kolmen kilometrin raja). Miten se on mahdollista? Mielestäni noista tuulivoimala—alueista ei pitäisi toteuttaa yhtäkään. Luonnon pilaamista ei saa takaisin. Se näkyy jo selvästi mm. soiden ojituksien vaikutuksista järvien vesien jatkuvaan	1. Katso vastine kohta 1.18 2. Katso vastine kohta 1.3

	tummenemiseen. Haitta piti olla silloinkin vain väliaikainen. Samoin tulee käymään tuulivoimaloiden kanssa, ei haitta jää vain väliaikaiseksi.	
Mielipide 140 1 henkilö	1. YVA arviointi ala—arvoinen. Aivan erityinen oikeudellinen puute on perustella esteettömyyttä Suomen lainsäädännön puitteissa vaikka juuri ympäristön-suojelu on osa—alue, jossa EU lainsäädäntö, direktiivit, ohittavat kansalliset ja johon hallinto—oikeudet johdonmukaisesti ovat nojanneet. 2. Edelliseen keskeisesti liittyvät alueen susireviiri, metsoreviirit ja useat soidinpaikat, liito-orava, pyyn reviirit kattavasti alueella, vrt. esim. Malmin lentokenttä. Alueen eteläpuolen peltoalueilla muuttomatallaan pysähtyvät hanhiparvet, kiljuhanhi mm. kulkevat alueen läpi matkallaan pohjoiseen keväisin, kurkien muuttoreitti. Aivan oma lukunsa on ko. alueella harrastettu järjestelmällinen suden jälki manipulaatio, todisteellisesti, toisin sanoen ilmoitettuja jälkihavaintoja pyritään aktiivisesti jättämään huomiotta ja tarkistamatta, perustuu siihen, että metsästysseurojen vallan käyttäjiä ovat metsänomistajat, myös riistanhoitoyhdistyksen viimevuotinen mielipide on paljon puhuva surkeudessaan. 3. Ja kun ainoita varsinaisia hyötyjiä ovat alueen metsää omistavat tahot, yhä suurempi osa perikuntia, muualla Suomessa asuvia, sekin hyöty virtaa muualle, puhumattakaan valtionosuuksien suhteuttaminen saatuihin tuloihin ja aikomus jakaa tulo myös naapurikuntiin, vaikka vain yksi pilaa ympäristönsä. Ja tämä on vain alkua koko seutukunnan täyttämiseksi, mikäli nyt avaatte korin. Suuri epäkohta on myös pitää ko. yhtiön omistajatiedot piilossa. Annan mielelläni lisätietoa tarpeen mukaan, itse olen mylly puistossa käynyt ja susien runsauskin omakohtaisesti dokumentoitu.	1. Katso vastine kohta 1.10 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15
Mielipide 141 16 henkilöä	1. Me. Takajärven kiinteistöjen omistajat ja loma-asukkaat haluamme tuoda esille seuraavat näkökulmat Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavahankkeesta: Mielestämme suunniteltu kaava-alue on tuulivoimapuiston sijoittamiselle täysin sopimantonta aluetta. Kaavaselostuksen mukaan: "Lähimmät rakennukset sijoittuvat vajaan kilometrin etäisyydelle. Suunnittelualueen lounais- sekä pohjoispuolella, Renkajärven ja Takajäiven rannoilla on runsaasti	1. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.4

	lomarakennuksia, sekä myös asuinrakennuksia. Suunnittelualueen itäpuolella rakentaminen painottuu Hämeen Härkätien varrelle. Lomarakennuksetsijoittuvat pääasiassa isompien vesistöjen yhteyteen, kun taas asuinrakennukset taajamiin ja keskeisempien tieyhteyksien läheisyyteen. Allekirjoittajien ”mielestä alue on aivan liian lähellä loma-asutusta ja mahdollistaisi alueen virkistysarvojen tuhoamisen. Sijaintipaikka alueen kahden keskeisin järven väliin korostaa alueen merkitystä hämäläiselle loma-asutukselle. Alueen vaikutuspiirissä on 1000 rakennusta ja 750 loma-asuntoa. Lisäksi alue on aivan liian lähellä Vuohiniemen perinteistä kulttuurimaisemaa ja erityisesti historiallista, Suomen vanhinta tietä. Hämeen härkätietä. Hattulan kunnan ei tule edistää hanketta, joka vaikuttaisi monipuolisesti sen vakituisten ja kesäasukkaiden asumisviihtyvyyteen sekä alueen kulttuuriarvoihin. 2. Selvitys tuo esille, että suunniteltu tuulivoimala-alue käsittää suuren yhteinäisen metsäalueen runsaine lajistoineen. Tämä on jo sinällään tärkeä luontoarvoja mielestämme kokonaisuus tulisi säilyttää, etteivät etelä-suomalainen luonto ja sen erämaa-alueet jatkaisi pirstoutumistaan. Ekologisena kokonaisuutena alue mahdollistaa alueen vaikutuspiirissä olevien suojelualueiden säilymisen järkevänä kokonaisuutena. eivätkä ne jää yksittäisiksi saarekkeiksi, vaan niitä suojaisi riittävä metsäalue ympäristöpuskurina. Tämä näkökulma on tuotu selkeästi YVA:ssa sivulle 6: ”Tuulivoima- alueesta, sähkönsiirtoreiteistä ja hankealueelle rakennettavasta tiestöstä syntyy välittömiä ja välillisiä vaikutuksia ympäröivään luontoon. Tuulivoima-alueella voi olla suoria vaikutuksia Natura-, luonnonsuojelu— tai luonnonsuojeluohjelma-alueisiin, mikäli hankaa/ue tai sähkönsiirtoreitti sijoittuu suoja/lulla alueelle taisten välittömään läheisyyteen.” Takajärvi on harvoja Etelä-Suomen kirkasvetisiä järviä, joiden tila on luokiteltu erinomaiseksi. Kaava-alue on osaksi suolla, joten on olemassa riski, että kaava-alueella tehtävät rakennustoimet tulevat valuman kautta vaikuttamaan negatiivisesti Takajärven nykytilaan ja muuttamaan sen ekosysteemiä pysyvästi. Lisäksi tulee huomioida, että valuma Takajärvestä	2. Katso vastine kohta 1.3
--	---	-----------------------------------

	Alajokea pitkin johtaa Aiajärveen, joka on Hämeenlinnan tekopohjaveden lähde. 3. Selvityksessä todetaan, että alueella ei ole merkittyjä vaellusreittejä. Jos tuulivoimala-alue totetuisi, mahdollisuus kehittää aluetta retkeily- ja suojelualueena ei voi toteutua. Yhtenäiset metsäalueet etelä-Suomessa jatkavat vähenemistään. Siksi tulevaisuuden virkistysmahdollisuudet lähellä etelä-suomalaisia taajaamia tulisi turvata ja Niinimäen'alue säilyttää tulevaisuuden mahdollisuutena alueen asukkaille ja muualta tuleville retkeilijöille, marjastajille ja muille luonnossa vierailijoille. Hattulan kunta menettäisi mahdollisuudet hyödyntää suurta erämaa-alueitaan luontomatkailun kehittämisessä. 4. Edellä esitettyyn perustuen vetoamme että tuulivoimalakaavan laatiminen pysäytetään, koska kaava mahdollistaisi alueen luontoarvojen ja loma -asutuksen sekä kiinteistöjen arvon huomattavan huononemisen. Tämän vastineen allekirjoittajat ovat Takajärven kesäasukkaita.	3. Katso vastine kohta 1.9 sekä 1.8 4. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 142 1 henkilö	1. Etelä-Hattulan alue on hiljainen, rauhallinen ja luontoarvoiltaan monimuotoinen. Ympäristö soveltuu erittäin hyvin vapaa-ajan asumiseen. Alueella on monipuoliset retkeilymahdollisuudet, pyörä- ja vaellusreitit. Runsas eläinlajisto ja kasvit rikastuttavat luontoa, ja alueella viihtyy myös harvinaisempia lajeja kuten kaakkuri. Etelä-Hattula sijaitsee verraten lyhyen matkan päässä sekä pääkaupunkiseudulta, Tampereen alueelta ja muualta Etelä-Suomesta. Sijainti on siten ihanteellinen vapaa-ajan asumiseen ja etätyöskentelyyn. Tuulivoimayleiskaavan toteuttaminen vähentäisi merkittävästi alueen viihtyvyyttä: aiheuttaisi meluhaittoja kuten kohinaa ja humautelua ja pilaisi maiseman kilometrien säteellä välkkyvillä ja kirkkailla valoilla. Alue on tunnettu hiljaisuudesta ja luonnonmukaisuudestaan. 2. Tuulivoimaloiden perustamiseksi on rakennettava tien ja puustoa on raivattava. Tämä tuhoaisi alueen luontoarvon ja heikentäisi Renkajärven veden laatua. Lisäksi tuulivoimaloiden siivet aiheuttaisivat kuolemia ja vakavia loukkaantumisia linnuille. Tämä vaarantaisi entisestään alueella pesivien uhanalaisten lajien säilymisen ja estäisi kantojen vahvistumisen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3

	3. Vaatimukset. Vaadin kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Jos kaavoitus toteutetaan Etelä-Hattulan alue menettää kaiken viihtyisyytensä. Lisäksi se aiheuttaa luontokatoa eläinlajiston ja kasvien vähentymisenä. Renkajärven veden laatu heikkenee vuosiksi. Sillä latvajärvessä vesi vaihtuu hitaasti. Sekä vakituisten että vapaa-ajan asuntojen hinta laskee merkittävästi, koska alue ei enää kiinnosta ostajia. 4. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	3. Katso vastine kohta 1.1, 1.3 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 143 1 henkilö	1. Hattulan Niinimäelle kaavailtu tuulivoimaosayleiskaava herättää huolta monella rintamalla. Erityisesti ihmetyttää se, miksi tuulivoimaloita halutaan rakentaa syrjäisiin, rakentamattomiin metsäalueisiin, kun kestävämpää ja järkevämpää olisi keskittää tällainen rakentaminen jo ennestään muokattuihin ympäristöihin — kuten moottoriteiden varsille ja teollisuusalueiden yhteyteen. Tuulivoiman tuotannon lisääminen on ilmastotavoitteiden näkökulmasta perusteltua, mutta se ei tarkoita, että kaikki hankkeet olisivat järkeviä tai paikallisesti hyväksyttäviä. 2. Niinimäen alue on luonnontilaisena arvokas osa Hattulan luontoa ja maisemaa. Massiivisten tuulivoimaloiden rakentaminen sinne uhkaa pirstoa metsäalueet, häiritä eläimistöä ja romuttaa alueen virkistysarvot. 3. Moottoriteiden ja teollisuusalueiden lähistöt tarjoavat parempia sijoituspaikkoja tuulivoimalle monesta syystä. Ensinnäkin, ihmistoiminta on niissä paikoissa jo valmiiksi runsasta, eikä uusien voimaloiden maisemavaikutus tai melu aiheuta yhtä suurta muutosta ympäristöön. Toiseksi, jo olemassa oleva infrastruktuuri tekee rakentamisesta ja sähkön siirrosta tehokkaampaa ja edullisempaa. Kolmanneksi, näin vältetään ne jatkuvat ristiriidat, joita	1. Katso vastine kohta 1.19 2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.19

	tuulivoimarakentaminen aiheuttaa, kun sitä yritetään sijoittaa lähelle asutusta tai luonnonalueita. 4. Kuntapäättäjien tulisi pohtia tarkkaan, haluavatko he Hattulan profiloituvan luontoarvojaan kunnioittavana vai niistä tinkivänä kuntana. Niinimäki ei ole oikea paikka tuulivoimaloille. Pidetään metsät metsänä ja tuulivoima siellä missä sen paikka on — ihmistoiminnan keskellä, ei sen ulottumattomissa.	4. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 144 1 henkilö	1. Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnosta koskeva mielipide. Vastustan täysin Niinimäen tuulivoimahanketta ja esitän kaavoituksen keskeyttämistä. 2. Kannatan Etelä-Hattulan vaihtoehtoista kehityssuunnitelmaa tuulivoimahankkeen sijaan. Se säilyttää arvokkaan, Kanta-Hämeen suurimman yhtenäisen hiljaisen alueen, jossa luonnon äänet ovat vallitsevia alueen äänimaisemassa. 3. "Melu on sekä THL:n että EU:n luokituksessa toiseksi suurin tautitaakkaa lisäävä ympäristöriskitekijä, heti ilmanlaadun jälkeen. [...] Melun haittavaikutuksia voidaan osittain kompensoida oleskelemalla hiljaisuudessa - tai oikeammin luonnontilaisessa ääniympäristössä'. On mitattu, että verenpaine ja syke laskevat nopeasti hiljaisessa metsässä tai puistossa. [...] Ylivoimaisesti eniten melua aiheuttaa liikenne, mutta kaikenlainen koneistuminen -viimeisimpänä tuulipuistot - on tehnyt harvinaisuuksia paikoista, joissa luonnonäänet ovat vallitsevia." (Partioaitan 365-lehti, kevät- kesä 2025, s. 14) 4. Vaihtoehtoinen kehityssuunnitelma säilyttää myös arvokkaan luonnon. Vanha metsä Niinimäen hankealueella. Etelä-Hattulan luontoa. En lakkaa ihastelemasta paikkaa, jonka kodillemme valitsimme. Tänne meidät veti hiljaisuus ja luonto. Hiljaisuus on Hattulan vetovoimatekijä. Niin on luontokin.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.11 3. Katso vastine kohta 1.6 4. Katso vastine kohta 1.11
Mielipide 145 1 henkilö	1. Vastustan Hattulan kunnan Niinimäkeen suunniteltua tuulivoimakaavaa, koska sen toteutuminen aiheuttaisi merkittäviä ja laaja-alaisia kielteisiä vaikutuksia alueen ympäristöön, maisemaan, luontoarvoihin sekä asukkaiden hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Suunniteltu tuulivoimahanke herättää vakavaa huolta alueen tulevaisuudesta. Kyse ei ole vain maisemasta tai yksittäisistä	1. Katso vastine kohta 1.1

	näkymähaitoista, vaan koko elinympäristön luonteen pysyvistä muuttumista. Alla on esitetty tärkeimmät syyt vastustukselleni. 2. Alueen luonteen ja elinympäristön muuttuminen. Suunniteltu tuulivoima-alue muuttaisi pysyvästi Etelä-Hattulan rauhallisen ja luonnonläheisen ympäristön teollisuusmaisemaksi. Tämä vaikuttaisi merkittävästi alueen vetovoimaisuuteen asumisen, vapaa-ajanvieton ja virkistystyksen kannalta. Muutos koskettaa suoraan asukkaita, mökkiläisiä ja kaikkia alueella liikkuvia. 3. Väestön hyvinvointi, terveellisyys ja turvallisuus. Tuulivoimaloiden melu, infraääni ja välke voivat aiheuttaa monille asukkaille terveys- ja Hyvinvointihaittoja. Talviaikaan riskejä lisäävät lapoihin kerääntyvä jää ja sen mahdollinen sinkoutuminen, minkä lisäksi voimaloihin liittyy tulipaloriskejä. Näillä tekijöillä on suora vaikutus ihmisten kokemaan turvallisuuteen. 4. Maisema, luonnon monimuotoisuus ja ekologiset yhteydet. Voimaloiden rakentaminen, niihin liittyvä tiestö, maa-ainesten otto ja sähkönsiirtolinjat uhkaavat merkittävästi alueen luonnon eheyttä. Rakentaminen katkoo ekologisia yhteyksiä, tuhoaa metsäalaa ja vaikuttaa haitallisesti eläinten käyttäytymiseen ja elinpiireihin. Myös uhanalaiset ja harvinaiset lintulajit voivat kärsiä sekä pesimä- että muuttoreittien häiriintymisestä. 5. Vaikutukset kiinteistöjen arvoon ja käyttömahdollisuuksiin. Voimaloiden läheisyys alentaa kiinteistöjen arvoa ja vähentää niiden houkuttelevuutta asumiseen ja rakentamiseen. Tämä vaikuttaa myös kunnan vetovoimaan uusien asukkaiden ja rakentajien silmissä. Rakennushalukkuuden heikkeneminen voi pitkällä aikavälillä heijastua myös kunnan väestökehitykseen ja palvelutarjontaan. 6. Elinkeinot, palvelut ja verotulot. Lyhytaikaiset mahdolliset hyödyt, kuten maanvuokrat tai rakentamisaikainen työllisyys, eivät korvaa niitä pitkäaikaisia kielteisiä vaikutuksia, joita elinkeinoelämälle, palveluille ja kiinteistöverotuloille aiheutuu alueen houkuttelevuuden vähenemisestä. Maaseudun elinvoima perustuu puhtaaseen luontoon, rauhaan ja yhteisöllisyyteen – ei maiseman teollistamiseen.	2. Katso vastine kohta 1.2, 1.4 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.12 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 6. Katso vastine kohta 1.15
--	---	--

	7. Luontokokemukset ja hiljainen tieto. Alueella asuvat ja liikkuvat ihmiset omaavat arvokasta paikallistietoa luonnosta, eläimistä ja maisemasta. Tätä hiljaista tietoa ei voida täysin korvata virallisilla selvityksillä. Myös yksilölliset luontokokemukset, kuten ulkoilu, marjastus, retkeily tai valokuvaus, ovat arvoja, joita ei voida palauttaa voimaloiden myötä kadotettuaan. 8. Yhteenvetona: Tuulivoiman rakentamista tulee edistää vastuullisesti ja aidosti sopiville alueille. Niinimäen alue ei ole tällainen paikka. Vaikka uusiutuva energia on tärkeä tavoite, sen ei tule tapahtua paikallisten asukkaiden hyvinvoinnin, luonnon monimuotoisuuden tai kulttuurimaiseman kustannuksella. Kunnan kehittäminen edellyttää tasapainoa ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten näkökohtien välillä, ei nopeita ratkaisuja, jotka jättävät pysyviä jälkiä. Pyydän, että Hattulan kunta hylkää Niinimäen tuulivoimakaavan ja kuulee aidosti alueen asukkaiden ja luonnon puolustajien ääntä. 9. Vaatimukset: Esitän kaavoituksen keskeyttämistä välittömästi. Vaikka uusiutuva energia on tärkeä osa ilmastotavoitteiden saavuttamista, sen edistäminen ei saa tapahtua paikallisten elinympäristöjen, luonnon monimuotoisuuden eikä ihmisten hyvinvoinnin kustannuksella. Ehdotan tuulivoimalahankkeen toteuttamista alueelle, jossa se ei häiritse tai tuhoa luontoa ja haittavaikutukset minimoitaisiin. Esimerkkinä Ilveskallion harjoitusalue on erittäin hyvä ratkaisu kaavoitukselle: puolustusvoimien kaluston vuoksi, alue on jo valmiiksi myllätty ja alueelle on olemassa jo entuudestaan tieverkosto, ei rakennushankkeen logistiikka vaatisi lisää luonnon tuhoamista. Meluhaitat ovat jo nyt osa Ilveskallion identiteettiä. Sijainti puolustusvoimien alueella tuo hankkeelle ne hyödyt mitä Hattula uusiutuvasta energian tuotannosta hakee, ilman että luonto ja keskustan ulkopuoliset asukkaat toimisivat sijaiskärsijänä. 10. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa	7. Katso vastine kohta 1.2 8. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.19 9. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19 10. Katso vastine kohta 1.17
--	--	--

	ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	
Mielipide 146 2 henkilöä	1. Etelä-Hattulassa sijaitseva Etelä-Suomen laajin yhtenäinen luontoalue on kaunista järviylänköaluetta ja hämäläistä maisemaa parhaimmillaan. Niinmäen tuulivoimayleiskaavan toteutumisella olisi erittäin suuri kielteinen vaikutus alueen luonto-, maisema-, retkeily- ja asumisen sekä kiinteistöjen arvoihin ja viihtyisyyteen. Osayleiskaavan toteutuminen ja mahdolliset tuulimyllyt tuhoaisivat alueen ainutlaatuisen järvi- ja metsäluonnon täysin käytännössä pysyvästi. Hattulan kunnan imago muotoutuisi tuulimyllykunnaksi, joka ei houkuttele pysyviä eikä vapaa-ajan asukkaita. Tämä olisi este kunnan tärkeimmän tehtävän eli elinvoimaisuuden kehittämiselle. 2. Renkajärven alue Vuohiniemessä on ollut meille ja perheelleni äärettömän tärkeä vapaa-ajanviettopaikka 1960-luvun alkupuolelta saakka. Vanhempieni hankkimalla mökillä Renkajärven itäpuolen rannalla olen viettänyt lapsuuden ja nuoruuden kesät ja myöhemmin kesälomia ja vapaa-aikaa oman perheeni ja lasteni kanssa. Alue merkitsee meille mm. rauhoittumista ja virkistymistä luonnon keskellä puhdasvetisen järven rannalla, hiljaisuutta, luonnon, kasvien, lintujen ja eläinten tarkkailua, luonnossa liikkumista, marjastusta ja sienestystä, liikkumista hiljaisella järvellä, metsässä ja lähiseudun maisemissa. 3. Alueella on monipuolinen eläimistö ja linnusto: alueella on hirviä, peuroja, ilveksiä, susia ja karhuja. Kalasääski on pesinyt vuosikymmenet lähialueella (viimeisin havainto Renkajärven itärannan läheisyydessä lentävästä kalasääskestä 17.4.2025, lentosuunta pohjoisesta etelään), samoin kanahaukka ja pöllöt (mm. lehtopöllö), kuikat pesivät ja viihtyvät rauhallisella, erämaisella järvellä, kaakkurit saalistavat ruokaa järvellä, lepakoita näemme joka kesä, viitasammakoita on alueella nähty ja perhosia on runsaasti. 4. Olemme aina myös arvostaneet ja osallistuneet Hämeenlinnan seudun kulttuuripalveluita, kesäteatteria, tapahtumia ja alueen kulttuurihistoriaa (Hämeen härkätie on yksi vanhimpia historiallisia teitä) sekä käyttäneet paikallisia	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15 2. Katso vastine kohta 1.1 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.8

	palveluita mm. erilaisten kunnossapitotöiden, rakentamisen ja hankintojen toteuttamiseksi. 5. VAATIMUKSET. Vaadimme, että tuulivoimalaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi. 6. Yhdymme Renkajärviyhdistyksen lausunnossa esitettyihin vaatimuksiin: "Hattulan kunnanhallituksen tulee tehdä Etelä-Hattulaa koskeva linjaus, jossa todetaan alueen luonne ja merkitys Hattulan ja Kanta-Hämeen tulevaisuuden kannalta." "Kunta sitoutuu kunnanvaltuuston päätöksellä kehittämään Etelä-Hattulaa ja sen elinvoimaa yhteistyössä asukkaiden kanssa pohjautuen alueen nykyisiin vahvuuksiin: erämaamaisuuteen, hiljaisuuteen ja puhtaisiin vesistöihin." 7. "Mikäli Hattulan kunta ei tee em. päätöksiä, vaan kaavan valmistelua jatketaan, tulee hankkeelle vaatia ympäristölupa, jossa määräykseksi tulee enintään 30 dB(A) äänenvoimakkuuden maksimiarvo tai 3 km etäisyys voimaloista lähimpään asutukseen." 8. Perusteluja vaatimuksille ja Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan kaavaluonnoksen mukaisen toteutumisen vaikutuksia asukkaisiin ja loma-asukkaisiin. Näkö- ja äänihaitat. Tuulimyllyt näkyvät laajalla alueella => merkittävät lähi- ja kaukomaisemavaikutukset. Matalataajuinen ääni ja välke on todettu monia ihmisiä häiritseviksi tuulivoimala-alueilla. Vaikutukset ihmisen terveyteen, elinloihin, asumisympäristöön, viihtyvyyteen, turvallisuuteen, tasa-arvoon ja oikeusturvaan. Anne Tolvanen (IS 11.4.2025, toim. M.Markkanen) toteaa luonnon terveysvaikutuksia olevan mm. sydämen sykkeen, verenpaineen ja stressihormonitason laskeminen. Em. rentoutuminen ei toteudu luonnonmaiseman muuttuessa teollisuusalueeksi. Matalataajuinen ääni ja välke voivat aiheuttaa äräytystä ja stressiä heikentäen elämänlaatua. 9. Luonnon vetovoimatekijän heikentyminen oleellisesti 10. Nykytilanne asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan ja jättää asukkaiden oikeudet jalkoihin. Kysymys on ihmisten suojelusta ja terveyden suojaamisesta, toteaa julkisoikeuden professori Timo Voutilainen Itä-Suomen	5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.11 7. Katso vastine kohta 1.21 8. Katso vastine kohta 1.2, 1.4, 1.6 sekä 1.7 9. Katso vastine kohta 1.3 10. Katso vastine kohta 1.15
--	--	--

	yliopistosta. ”Tässä on turha vedota kunnalliseen itsehallintoon, tämä edellyttäisi valtakunnallista lainsäädäntöä” (IS 11.4.2025, toim. M. Markkanen). 11. Merkittävä haitta antenni- ja tv:n vastaanottoon, radio- ja tv-lähetyksiin sekä mobiiliverkkoyhteyksiin. Yksikin tuulivoimala voi estää tv-signaalin etene- misen. Antenni-tv-lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välittämiseen eli vaaratiedotteiden saatavuus ja yleinen turvallisuus voi vaarantua. Etätyöt ja digi- ja it-yhteyksien toimiminen on voitava taata alueen asukkaille. 12. Asukkaiden oikeusturvassa olisi parannettavaa. Vaikuttamismahdollisuu- det ja päätöksenteon avoimuus ja ennakoitavuus ovat arvoja, joiden tulisi to- teutua. Kunnan päätöksenteon tulee perustua lakiin eikä olla kaupankäynnin kohteena. Kunnat luovat oikeuskäytäntöä soveltamalla rakentamislainsäädän- töä kukin tavallaan (hallinto-oikeuden emeritusprofessori Olli Mäenpää, Hgin yliopisto, IS 11.4.2025). Oikeusoppineet kritisoivat kuntien sekavaa tuulivoi- marakentamista ja vaativat valtakunnallista lainsäädäntöä. Kunnilla on erilaisia tulkintoja ympäristökysymyksissä. (Ilta-Sanomat 11.4.2025, toim. M. Markka- nen) 13. Vaikutukset asukkaiden omaisuuteen. Kiinteistöjen arvon ja omaisuuden suojan heikentyminen. Kiinteistöjen käytettävyy- s: viihtyvyys ja kiinteistön käyt- töaste vähenee, loma-asumisen merkitys ja käyttö muuttuu oleellisesti. Ra- kentamishalukkuus: korjaus- ja uudisrakentamisen arvo ja merkitys hiipuukiin- teistöt muodostavat tavanomaisesti omistajansa pääasiallisen omaisuuden, jonka tulee olla suojattu perustuslaissa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tarkoitettulla tavalla (Pelastetaan Suomen Luonto ry, tiedote 7.5.2022). 14. Vaikutukset ympäristöön. Metsien, järvien ja pohjaveden tuhoaminen. Voi- maloiden rakentaminen ja maanotto vaarantaisivat Renkajärven ja Renkajoen veden laadun. Maiseman muutos vaikuttaa laajalla alueella. Vaikutukset maa- perään, maahan, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen ja eliöihin sekä luonnon monimuotoisuuden vähentymiseen. Tuulimyllyjen lapojen aiheuttama välke. Luonnon vetovoimatekijä alueella katoaa =>vaikutus viihtyvyyden ja	11. Katso vastine kohta 1.2 12. Katso vastine kohta 1.15 13. Katso vastine kohta 1.14 14. Katso vastine kohta 1.3, 1.4, 1.6, 1.7 sekä 1.19
--	--	--

	hyvinvoinnin vähenemiseen. Asiantuntijat ovat huolissaan ympäristöjen pirstoutumisesta, yhteisvaikutuksia ei arvioi kukaan (Anne Tolvanen, Luke.). Huoli Suomen luonnon puolesta on erittäin vakava kysymys => kiireellä pilattuna vihreä siirtymä voi kääntyä itseään vastaan (Anne Tolvanen, Luke.). Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu perustuslain 20§ mukaan kaikille. ”Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon” (Pelastetaan Suomen luonto ry, tiedote 7.5.2022). Luonnonvarakeskuksen tutkimuksen mukaan suomalaiset hyväksyvät tuulivoimalat mieluummin kaupunkikotinsa kuin kesämökkinsä naapuriin. Tuulivoima sopii paremmin kaupunkiympäristöön kuin mökkimaiseen, kaupunkiympäristöissä on jo valmiiksi melua (A.Tolvanen, Luke). Kts. Sari Fb 15. Haitat luonnolle, eläimille, linnuille, kaloille ja vesistöille (tiedot prof. Anne Tolvanen, Luke. Ilta-Sanomat 28.1.2025, toim. Mari Markkanen). Tuulivoimaloilla on isot vaikutukset eläimistöön: tutkittuja vaikutuksia populaation pieneeminen, muutokset soidinkäyttäytymisessä, poikastuoton väheneminen ja poikaskuolleisuuden kasvu. Tuulivoimaloiden on havaittu vaikuttavan esim. kurkiin, pöllöihin ja poroihin jopa 5 km päässä ja häiritsevän mm. metsäkanelintujen soidinta ja lisääntymistä. Suuria muuttolintuparvia lentää Niinimäen alueen yli, tästä on paljon havaintoja. Linnut ja lepakot voivat törmätä voimaloihin ja monet lajit pakenevat tuulimyllyjä => eläimet eivät välttämättä selviä uusissa paikoissa, joissa niille ei riitä elintilaa eikä ravintoa. Lepakot eivät voi hyvin tuulivoimaloiden lähellä (Turun yliopiston tutkimus. Ilta-Sanomat 28.1.2025). Lepakoita esiintyy suunnitellulla hankealueella. Luke selvittää parhaillaan tuulivoimaloiden vaikutusta susiin, metsäpeuroihin ja maakotkiin. Ekologiset yhteydet eli kulkureitit ovat eläimille elintärkeitä (Hanna Halmeennpää, SLL. Ilta-Sanomat 28.1.2025). 16. Vaikutus kunnan talouteen. Yhteiskunnan siirtyminen kohti ekologista taloutta ei tule perustua luonnon monimuotoisuuden heikkenemiseen. Teollinen	15. Katso vastine kohta 1.3 16. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.19
--	--	--

	rakentaminen ei sovellu luonnonpuistojen, soidensuojelualueiden, Natura-alueiden ja virkistyskäyttöalueiden välittömään läheisyyteen. Tarvitaan hiljaisia alueita, joissa eliöt ja ihmiset voivat nauttia luonnonrauhasta (Hanna Halmeenpää, SLL). 17. Tutkimuksen mukaan tuulivoimaloiden käyttö- ja huoltokustannukset ovat noin 20 0000 dollaria/MW (nimellisteho) ensimmäisenä toimintavuotena ja kasvavat 7%vuodessa. Tämä tarkoittaa 40% kasvua jo viidessä vuodessa ja liki 100% kasvua kymmenessä vuodessa. Oletetun 20 vuoden elinkaaren lopussa kustannukset ovat lähes nelinkertaistuneet (n. 80 000 dollaria/MW) https://restservice.epri.com/publicdownload/000000003002019008/0/Product. Toisen tutkimuksen mukaan voimaloiden tuotanto laskee 1.6% vuodessa, 20 v kohdalla teho on laskenut jo 37% (https://www.researchgate.net/publication/261600738_Howdoes_wind_farm_performance_decline_with_age). Eemeli Skytän (LUT) kandidaattityössä v. 2023 todettiin, että 51:stä Suomessa perustetusta tuulivoimalasta 30 kpl oli purettu 15 vuoden iässä. Eli 60% voimaloista ei saavuttanut edes 15 vuotta. Kun otetaan huomioon, että uudet 250m+ korkeat voimalat ovat huomattavasti vikaherkempiä (altistuvat suuremmille mekaanisille rasituksille), voidaan olettaa, että keskimääräinen elinikä laskee jatkossa entisestään. (https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/167893/Kandidaattityö_Eemeli_Skyttä.pdf). Joidenkin purkurahastosopimusten mukaan rahasto kartuttaa varoja vasta voimalan saavuttaessa 10 v iän. Tämän perusteella kunta ottaa melkoisen riskin, jos rahaa ehtii kertyä vain muutaman vuoden ennen myllyjen rikkoutumista ja purkutoimet tulisi rahoittaa. Aki Kuusela Fb 23.4.2025) 18. Ristiriidat kunnan strategiassa suhteessa suunnitelmaan tuulivoimaloista. Hattulan kunnan ilmasto- ja luontotyösuunnitelma 2023-2025, kpl 5 Luonnon monimuotoisuus: "Hattulassa on kaunis ja monimuotoinen luonto ja kunta haluaa toimia tavalla, joka ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. Hattulassa on hyvin tunnistettuja arvokkaita luontokohteita. Kaavoituksessa ja muussa maankäytössä pyritään huomioimaan ympäristönäkökulmat sekä teettämään	17. Katso vastine kohta 1.19 18. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	tarvittavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit. Luonnon monimuotoisuutta lisätään myös viheralueiden hoitokäytäntöjä kehittämällä. Luonnontilaisia viheralueita lisäämällä pyritään kehittämään luonnon monimuotoisuutta paikallisesti. Kunta toimii aktiivisesti paikallisten maa- ja metsänomistajien, yhdistysten ja kuntalaisten kanssa lähiluonnon suojelemiseksi ja kannustaa roskaamisen ja haitallisen melun vähentämiseen luonnossa liikuttaessa.” Luonnon monimuotoisuus vähenee merkittävästi, jos tullivoimalahanke toteutuu. Kunta ei toimi aktiivisesti kuntalaisten kanssa lähiluonnon suojelemiseksi tuulivoimalahankkeen osalta. Haitallisen melun vähentäminen luonnossa liikkuesssa kuulostaa absurdilta suhteutettuna tuulivoimaloiden aiheuttamaan meluhaittaan. Hattulan kunnalla on mahdollisuus toimia edelläkävijänä asettamalla Etelä-Hattulan monimuotoinen ja ainutlaatuinen luonto etusijalle tulevaisuuden suunnittelussa ja keskeyttämällä Niinimäen tuulivoimalahanke. Hattulan hyvinvointisuunnitelma 2022-2025 painopistealueet: ”Tiedolla johtaminen vahvistuu-painopistealueen mukaan Hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ovat selkeät ja prosessit oikea-aikaiset ja suunnittelussa hyödynnetään itse kerättyä ja kansallisen tason tietoa, keinona mainitaan kyselytiedon systemaattinen hyödyntäminen.” Lähellä olevat yhteisöt-painopistealueen mukaan ”Kuntalaisilla on monipuoliset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa, merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemukset vahvistuvat ja mahdollisuudet osallistumiseen parantuvat.” 19. Vapaa-ajan asukkaiden lähiympäristöön suunnitellun tuulivoimala-alueen suunnittelussa ei asukkaita ole kuunneltu. Suurin osa (yli 80%) asukkaista ja vapaa-ajan asukkaista vastustaa hanketta, tätä ei ole päätöksissä ja suunnittelun etenemisessä huomioitu! Merkityksellisyyden ja osallisuuden kokemusta emme ole kokeneet. 20. Tiedolla johtamisen toivoisi näkyvän toteutuneista tuulivoimalahankkeista ja laajasti asiantuntijoilta saadun tiedon näkymisenä päätöksenteossa. Lasse Peltonen Turun yliopistosta toteaa kiivaan tuulivoimahankkeiden määrän ja	19. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.17 20. Katso vastine kohta 1.11 sekä 1.15
--	---	--

	rakentamisen vaikuttavan jo hallitsemattomalta. Oikeusoppineiden mukaan kunnissa luovutetaan liikaa valtaa tuulivoimayhtiöille, joilla on iso rooli kaavoituksessa. Kuka kunnissa päätöksiä loppujen lopuksi tekee? Se on sotkeutumisista kunnalliseen päätöksentekoon, jos lähdetään rahalla viemään asioita eteenpäin. (T.Voutilainen, IS 11.4.2025). Hattulan kunnalla on mahdollisuus toimia edelläkävijänä asettamalla Etelä-Hattulan monimuotoinen ja ainutlaatuinen luonto ja kestävä kehitys etusijalle tulevaisuuden suunnittelussa yhdessä asukkaiden ja eri toimijoiden kanssa Alajärven, Takajärven ja Renkajärven suojeluyhdistysten laatiman ehdotuksen mukaisesti. 21. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide huomioidaan myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa.	21. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 147 2 henkilöä	1. Niinimäen tuulivoima-alueen vaikutukset Etelä-Hattulaan ovat valtavat: 2. Hämeen järviylängön hiljainen alue tuhoutuu. Haitat sekä vakituisille että vapaa—ajan asukkaille ovat valtavat; maisemahaitta, välkehaitta, äänihaitta ja vaikutukset omistusten arvon laskuun. 3. Haitat eläimistölle suuret, erityisesti runsas alueen linnusto tulisi kärsimään tuulivoima-alueesta. 4. Vaikutukset vesistöihin; ei ole selkeitä tutkimuksia, etteikö vesistöihin ja pohjavesiin olisi vaikutusta. 5. Olemme vaimon kanssa rakentaneet alueelle talon vuonna 2022, otimme ison lainan ja laitoimme tähän loppuelämän asuntoomme 400.000€ rahaa kiinni. Kuka korvaa mahdollisen arvonalennuksen? Hattulan kunta? Hankeyhtiö? 6. Vastustamme Niinimäen tuulivoimahanketta voimakkaasti.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4, 1.6, 1.7 sekä 1.14 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.14 6. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 148 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimamala—hanke tuntuu mielestäni täysin absurdilta. Negatiivisia vaikutuksia kohdistuu alueen luonteen muuttumiseen >kaunis luontokais-tale on nyt tärkeässä virkistyskäytössä. Väestön hyvinvointi>mökkimaisema	1. Katso vastine kohta 1.1

	on rauhoittumiseen, nyt terveellisyys ja turvallisuuskin uhattuna>äänimaailma, muovihuukkaset). Vaikutus eläimiin > ekosysteemi, korkeat mastot vaikutus laajalti mm. linnustoon. Puhumattakaan elinympäristön vetovoimaisuudesta, kiinteistöjen rakentamishalukkuudesta, luonnon monimuotoisuudesta, metsä-alan menetyksestä uuden tiestön ja maa-ainesten oton sekä voimalinjojen rakentamisesta sekä vaikutuksesta kunnan verotuloihin, alueen rakentamismahdollisuuksiin ja elinkeinoihin. Toivon, että huomioitte laajasti nämä pitkän aikavälin haitalliset ympäristövaikutukset, taloudelliset riskit ja terveysriskit ja päättätte olla uhraamatta tätä tärkeää aluetta.	
Mielipide 149 3 henkilöä	1. Hattulan tuulivoiman rakennuspaikaksi suunniteltu metsäalue on hiljainen keidas keskellä eteläisen Suomen tiheää ja meluisaa ruuhka—aluetta. Se tarjoaa mahdollisuuden rauhoittua metsässä ja nauttia luonnon koskemattomuudesta. Monet tutkimukset osoittavat suuria terveysvaikutuksia metsässä liikkumisen vuoksi. Olisi tuhoisaa rakentaa alue 9 tai 12 tuulimyllyn myötä teollisuusalueeksi. 2. Alueen lintukanta on rikas, mm kuikka, kaakkuri, metsäkanalinnut, kurjet ja joutsenet pesivät, kalastavat alueella ja se on niiden muuttoreitillä. Myös susi ja ilves pitävät aluetta reviirinään. 3. Suunniteltu tuulipuisto olisi alle kahden kilometrin päässä kesämökistämme, joka sijaitsee Hämeen Härkätien kansallismaisemassa. Vietämme mökillä vuosittain puoli vuotta. Lähimaisemaan sijoitetut tuulimyllyt muuttaisivat suuresti kesämaisemaa ja sen rauhaa ja vaikuttaisivat myös kesäasuntomme arvoon. 4. Vastustamme jyrkästi voimalan sijoittamista tälle alueelle ja vaadimme kaa-voituksen keskeyttämistä välittömästi. 5. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.4 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.17

	valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitus-osoituksineen. Liite: https://Www.tekniikkatalous.fi/uutiset/tt/0970d16a—01ac—4888—a84c—20e300a8e6f8?ref:emailzc3d7	
Mielipide 150 1 henkilö	1. Hanketta ei pitäisi toteuttaa: alue hankkeelle on aivan liian pieni 2. turva—alueet Takajärvelle sekä Renkajärvelle ovat alimitoitettut, huom. valuma-alueet, veden laadun heikkeneminen, pohjavesialueet, järven kasvisto, kalat, vesilinnut ym. mitä vaikuttaa jatkuva hurina ja välke eläimille, pesiminen häiriintyy, elinolot huononevat ja lopuksi eläimistö sairastuu/muuttaa pois 3. myös ihmiset kärsivät melusta ja välkkeestä, heijastuksista varsinkin neurologiset sairaudet (mm. migreeni), unettomuus ja keskittymishäiriöt 4. molemmilla järvillä on suuri vesilintukanta, kuikka, kaakkuri, telkkä, koskelot, joutsenet, jalohaikara ja monet sorsalinnut, sekä paljon pikkulintulajeja, sekä teeret, metsot pöllöt, kurjet, käet ym ym - tuulimyllyjen pyöriminen tuo veden pinnalle väreilyjä, joten kauniit aamuauringon nousut ja kuutamot ovat pian historiaa 5. kaunis, rauhaisa harjualue tuhoutuu jo rakennusvaiheessa, tuulimyllyt, tiestö ja linjojen veto 6. tuulimyllyjen ikä on noin 20—50 vuotta, mitä sitten? tuulivoimalayhtiöt ovat ilmeisesti tehneet keskenään sopimuksia, että maanvuokraajien kanssa sovi-taan, että kaikki maan alla oleva materiaali jätetään paikalleen ikiajoiksi!!!!, jo-ten siellä on kyllä sitten betonia, rautaa, muovia, kumia ym ym tuleville suku-polville ja luonnolle rasitteeksi 7. onko tarpeeksi otettu selvää hankkeen yhtiöstä, rahoittajista, onko kyseisiä tahoja silloin enää olemassa (tod.näk. ei), mikäli hankeyhtiö menee esim. kon-kurssiin, myy hankkeen jollekin muulle ym. pitävätkö tehdyt sopimukset, on paha pelko, että jää tulevien sukupolvien kontrolle (ei kiva) 8. kyseisten järvien rannoilla on erittäin paljon kesäasutusta, sekä uutta että hyvin vanhaakin, on paljon sukujen hallinnassa, joka juontaa jo isojaon aikoi-hin, suuri osa asukeista on nykyään lähinnä pääkaupunkiseudulla, mutta on	1. Katso vastine kohta 1.19 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.6 5. Katso vastine kohta 1.4 6. Katso vastine kohta 1.19 7. Katso vastine kohta 1.10 8. Katso vastine kohta 1.2

	tietenkin muuallakin, mutta yleensä kaupunkiolosuhteissa, joten heille mökki ja luonto on se paikka, johon tullaan pois melusta, rauhoittumaan ja nauttimaan! 9. tuulimyllyjen tulo alueen lähistöön tiputtaa kiinteistöjen arvoja huomattavasti (on huomattu, että jo pelkkä hankkeissa oleva projekti vaikuttaa ihmisten ja esim. pankkien päätöksiin) 10. ihmettelyn suuresti, että tällaiselle alueelle edes suunnitellaan vastaavaa täydellisen tuhoavaa laitosta. Olen myös sitä mieltä, että KAAVOITUSHANKE tulisi keskeyttää!	9. Katso vastine kohta 1.14 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 151 1 henkilö	1. Mielipide Hattulan Niinimäen tuulivoimayleiskaavan luonnoksesta. Suvullani on kesäasunto Renkajärven rannalla, ollut jo 5 sukupolven ajan. Mökillä virkistyy, elpyy, suku tapaa, nautitaan luonnosta. Laiturilla istuminen ja järven yli tuijottelu on ollut ajanviettoa aina. Nyt laiturinäkyvällä on riski muuttua näkyväksi teollisuusalueelle. 2. A-Insinöörien selvityksestä ilmenee, että mökillemme itse asiassa voisi näkyä kahden tuulivoimatuotantolaitoksen laitteet; olen tyrmistynyt. Suomalaiset rakentavat ja hankkivat mökkinsä luontoarvojen ääreltä; vesi, metsät ja kaunis maisema. Kukaan ei hanki tarkoituksella mökkiään rumasta paikasta, esim. hiekkakuopasta, moottoritien reunasta tai 300 m korkeiden tuulivoimalaitosten kyljestä. Nyt Hattulan kunta on kertaheitolla päättämässä, että satojen renkajärveläisten mökkimaisemat muuttuvat teollisuuden tuotantolaitosnäkyviksi. 3. Katalaa tässä on myös mökkiläisten olemattomat demokraattiset vaikutusmahdollisuudet, kun toispaikkakuntalaisilla ei ole äänestysmahdollisuutta kunnallisvaaleissa ja kuntapäättäjät eivät joudu näin vastaamaan kesämökkiläisille härskeistä päätöksistään. On helpompaa tehdä päätöksiä, jotka eivät näy omalle takapihalle, tässä tapauksessa konkreettisesti. 4. Vaatimukset. Vaadin tuulivoimayleiskaavan keskeyttämistä välittömästi, koska Niinimäen tuulivoimala pilaisi satojen kesämökkiläisten vapaa—ajan asunnot perustavanlaisella tavalla; muuttamalla seudun tuotantolaitoksen laitamiksi.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.15 4. Katso vastine kohta 1.1

	5. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini heti sen valmistuttua. Pyydän, että mielipiteeni huomioidaan myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa.	5. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 152 1 henkilö	1. Vastustan Niinimäen tuulivoimaloiden rakentamista suurien haittojen takia kokonaisuudessaan osayleiskaavassa. 2. Miksi hiljainen alue pitäisi muuttaa meluisaksi, tuulivoimaloiden jaksottaiselle melulle alttiiksi, kun meluisia alueita on jo muualla. 3. Tuulivoimaloiden 300 m korkeuteen yltävät lavat aiheuttavat paljon lintujen kuolemia 300 m korkeuteen yltävät tuulivoimaloiden lavat aiheuttavat voimakkaan jaksottaisen melun usean kilometrin etäisyydelle voimaloita, joka vaikeuttaa asumista vapaa-ajan ja vakituksissa asunnoissa tai tekee mahdottomaksi asumisen näissä ja arviot melusta on tehty puolet matalammista voimaloita. 300 m korkeuteen yltävät tuulivoimalat muuttavat ympäristöä merkittävästi haitallisesti, kun puuston yläpuolella ovat voimalat näkyvät haitallisesti usean 10 km päähän voimaloita ja siten haitallisesti hallitsevat ympäristöä. Puuston korkeutta ei pidä huomioida kaavassa, vaikka virheellisesti huomioitu, vaan maanpinta, kun kysymys on kaavasta, joka voi olla voimassa satoja vuosia, jonka aikana puusto on pituudelta 0 m tai 30 m useita kertoja. 4. Tuulivoimaloiden arvioinnissa on käytetty vanhoja arvoja, jolloin tuulivoimalat olivat puolta matalampia, joten arviot eivät pidä paikkaansa kun tuulivoimalat tässä yltävät 300 m korkeuteen puolet ylemmäksi ja tuulivoimaloiden haitat siten paljon suurempia 5. Minun vakituksessa asunnossani havaintopisteessä tuulivoimaloiden lapovan aiheuttava välke on suurempi kuin mitä vakituksessa asunnossa saa olla, kun arvioissa on käytetty vanhentuneita pienempien voimaloiden arvoja ja arviossa on käytetty puuston vaikutusta, mitä ei pitäisi käyttää, Tuulivoiman tuulimittausmaston 200 korkeudessa oleva valo näkyyjo pihaan, joten 300 m korkeuteen yltävät tuulivoimalan lavat tulevat vaikuttamaan ympäristöön merkittävästi haitallisesti.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.19 3. Katso vastine kohta 1.3, 1.4 sekä 1.6 4. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 5. Katso vastine kohta 1.7

	6. Mikäli Hattulan kunta hyväksyy Niinimäen tuulivoiman osayleiskaavan, niin Hattulan kunnan on korvattava vahinko arvonalennus tilallemme ranta—asemakaava tontin myyntihinnan vahingon arvonalennuksen tuulivoimaloiden haittoista arviolta 50000 €/k yhteensä 500000 €	6. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 153 1 henkilö	1. Niinimäkeä ympäröivän alueen nykytila ja sen tarjoamat mahdollisuudet. Niinimäkeä ympäröivä Hämeen järviylänkö on kätkeyty aarre ja mahdollisuus meille alueella asuville ja kaikille eteläisen Suomen asukkaille. Matka-aika pääkaupunkiseudulta ja Turun suunnalta on alle 1,5 tuntia, ja Tampereen suunnasta alle tunti. Hämeenlinnaan ja Hattulan keskukseen ajaa (loma-)asunnon paikasta riippuen noin puolessa tunnissa. Vesistöt ovat harvinaisen puhtaita ja rantojen tiheä loma-asutus piiloutuu luonnonmukaiseen metsämaisemaan, vanhojen kylien ympäristöt ovat levollista, kulttuurihistoriallisesti arvokasta maaseutumaisemaa ja tiestö on pitkään jatkuneesta asutuksesta johtuen kunnossa. Täältä on helppo käydä töissä esimerkiksi Hämeenlinnassa, Helsingissä ja Tampereella. Alue on kaavoituksella varattu loma-asutukseen, ja se soveltuu hyvin pysyvän tai kakkosasunnon paikaksi ja etätöihin. Näin voi olla myös jatkossa, jos radio- ja tv-signaalit ja digiyhteydet säilyvät hyvinä, ja asuinympäristö houkuttelevana – mutta vain tilanteessa, jossa tuulivoimaloita ei rakenneta. Tämä kuvailu sopii koko Etelä-Hattulan alueeseen ja muihin mahdollisiin tuuliteollisuushankkeisiin, joita tänne ehkä kaavaillaan. Olen vaki-tuinen asukas Vuohiniemen kylällä ja teen täältä käsin myös etätöitä. Suomen kasvukolmiossa sijaitsevaa Hämeen järviylänköaluetta, jolla sijaitsee myös Niinimäen hankealue leimaavat upeat järvimaisemat ja harjumetsät, puhtaat vesistöt ja pohjavesivarannot, eteläisen Suomen mittapuussa luonnonläheisyys, luontokokemukset, hiljaisuus, ja valosaasteettomuus, joka mahdollistaa tähtien tarkkailun, ovat niitä arvoja, jotka houkuttelivat minut tähän asumisratkaisuun. Asun täällä koska haluan, että heti etätöiden päätyttyä olen vapaalla siinä luonnonläheisessä ympäristössä ja sosiaalisessa yhteisössä, jossa haluan vapaa-aikaani viettää. Suvulla on täällä myös loma-asunnon rakennuspaikka, jonka rakennusoikeus on pääosin käyttämättä, ja olen suunnitellut	1. Katso vastine kohta 1.1

uuden talviasuttavan loma-asunnon rakentamista. Seuraava sukupolvikin on myös ihastunut tähän paikkaan, ja haluaa säilyttää Vuohiniemen kylän tuki-kohtanaan, edellyttäen, että tuulivoimaloita ei rakenneta Hämeen järviylängölle. Pohdittuakin, miten ihmeessä Myrsky sai tälle alueelle vireille alueemme luonteen totaalisesti muuttavan tulivoimahankkeen. 2. Onko kuntapäätäjii johdettu raskaasti harhaan tai suorastaan valehdeltu heille tuulivoimahankkeen alkuvaiheissa? Myrskyn alkuvaiheen tiedostustilaisuudessa annettiin kuntapäätäjille ja asukkaille kuva, että kyseessä on suomalainen vakavarainen yhtiö, joka hoitaa turvallisesti koko prosessin alkuvaiheen sopimuksista hankkeen toteutukseen, tuotantoon ja purkuvaiheeseen, jossa tällöin voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti puretaan ja kierrätetään turvallisesti. Mielestäni tämä oli päätäjille valehtelua ja korttitalo on jo murentunut reilussa vuodessa. Tarkoituksena on koko ajan ollut kansainvälinen kaupanteko hankkeella, jonka hyväksyttävyyttä on haettu vähättelemällä alueen asukkaiden mielipiteitä, tiheää loma-asutusta, puhtautta, sekä luonnonrauhaa ja monimuotoisuutta. Ymmärrän tämän Myrskyltä, joka tekee asuinalueellamme bisnestä ja ilmeisesti on jo jakanut omat ja lainatutkin rahat osinkoina palkkioksi tästä urotyöstä. Mutta miten Myrsky onnistui harhauttamaan myös kuntapäätäjät? Annettiinko kuva asumattomasta alueesta, jonka teollistuminen ja luontokato ei ketään kiinnostaisi, ja joka on kaukana kuntapäätäjien elinpiiristä? Onko syynä Suomen Uusiutuvien ammattitiedottajien koneisto, joka kokopäivätyönä hehkuttaa tuulivoimaa, vaikka nykyinen ja luvitettu tuulivoimaloiden määrä riittää Suomen omaan kulutukseen? Mikään ei riitä ulkomaiselle bisnekselle, joka haluaisi näennäisen ilmaista energiaa. Tähän huminaan hukkuu kuntalaisen ja loma-asukkaan ääni. 3. Suurena syynä lieenee myös alueemme impivaaralaisuus – emme ole kai-vanneet tänne mitään erityisiä kuntapalveluita, emmekä pitäneet suurta numeroa itsestämme ja tästä luonnonrauhan ja hyvän asuinympäristön alueesta. Olemme ehkä itsekkäästikin vain nauttineet seudusta ja sen henkisistä ja luonnon antimista. Olemme myös olleet Hattulan kunnan hallinnolta piilossa,	2. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15 3. Katso vastine kohta 1.15
--	---

	koska rintamaiden päättäjien kulkuyhteydet eivät kulje alueen kautta. Onkin ollut positiivista havaita kuntapäättäjien kiinnostuksen herääminen aluetamme kohtaan. Nyt tämän kaavahankkeen yhteydessä on kuitenkin tullut aika esittää kunnalle vaatimuksia alueemme ja arvojemme säilyttämiseksi. 4. Huomautan, että ensinnäkin Hattulan kunta on omasta halustaan kaavoittanut seudun vesistöjen rannat tiiviille loma-asutukselle, ja valinnut näin alueen kehittämisen suunnan, johon luottaen maanomistajat ovat investoineet merkittävästi alueen rakentamiseen. Toiseksi kaikkia asukkaita tulee kohdella tasapuolisesti– myös loma-asukkaita läheisillä rantayleiskaava-alueilla. Kolmanneksi kunnan tulee oikeasti ohjata maankäyttöä ja kaavoitusta asukkaat ja ympäristön arvot huomioon ottavaan suuntaan. 5. Niinimäen tuulivoimayleiskaavan toteuttamisen vaikutukset. Yleiskaavan toteuttamisen vaikutuksia on esitetty hanketoimijan tilaamassa YVA-selvityksessä. Arviota käytetään myös yleiskaavan ja sen vaikutusten arvioinnin lähtötietona. Selvitys ja kaavaselostus ovat monessa kohdassa vaikutuksia väheksyviä ja asenteellisia. Maastoselvityksiin ja alueeseen perehtymiseen on käytetty hyvin vähän aikaa. 6. Kaavan ja sitä koskevien vaihtoehtojen vaikutuksia verrataan yleensä nykytilaan ja sen kehitykseen tilanteessa, jossa kaavaa ei laadita tai ainakaan toteuteta. Näin ohjeistaa Ympäristöministeriö oppaassaan Ympäristöhallinnon ohjeita 10/2006. Ohjeen mukaan jo ennen kaavoitukseen ryhtymistä tulisi - tavalla tai toisella - tarkastella nykytilaa ja sen tulevaa kehitystä. Päätös kaavan laatimisesta tulisi tehdä tämän tarkastelun pohjalta. Mielestäni 0-vaihtoehto, eli nykytilan kehittyminen on käytännössä jätetty arvioimatta. Se tulee arvioida kahdessa eri tilanteessa, eli tapauksessa että: a) Niinimäen tuulivoimalakaavoitus lopetetaan tähän, ja b) Niinimäen tuulivoimayleiskaava olisi laadittu, mutta sitä ei kannattavuussyistä, vaikutusten laajuudesta, merkittävien haittojen epätasa-arvoisesta kohdistumisesta, ym. syistä toteuteta. 7. Niinimäen yleiskaavoituksen alettua yksityisten maanomistajien tavanomaiset asumisen ja loma asumisen kunnossapitotyöt ja uuden suunnittelu ovat jo	4. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.18 5. Katso vastine kohta 1.18 6. Katso vastine kohta 1.18 7. Katso vastine kohta 1.11 sekä 1.18
--	--	---

	nyt yhdeksälläsadalla rakennuspaikalla seisahduksissa, johtuen tuulivoimateollisuusalueen rakentamisuudesta ja vaikutuksista. Tilanne voitaisiin kuitenkin pelastaa ja luottamus kuntaan alueen säilymisestä asumiseen ja loma-asumiseen sopivana palauttaa, jos kaavoituksesta päätetään luopua ennen ehdotusvaihetta. Tällöin voitaisiin hyödyntää myös asukkaiden ja kunnan yhteistyönä kaavailemaa kehittämissuunnitelmaa, joka loisi tulevaisuuden suuntaviivoja alueen kehittämiseksi ilman tuulivoimaloita. Muussa tapauksessa tämä kehittämissyhteistyö lieenee turhaa. Vaikutuksena voisi arvuutella myös sitä, kokevatko vaikutusalueen asukkaat enää olevansa osa Hattulaa tämän jälkeen. 8. Sosiaaliset vaikutukset, viihtyisyys ja maisemavaikutukset. Sosiaaliset vaikutukset on arvioitu kaava-aineistossa puutteellisesti. Merkittävää on, että kaavaillun tuuliteollisuuden vaikutusalueelle suunnatussa kyselyssä, johon vastasi 691 henkilöä, 92 % oli sitä mieltä, että hanke vaikuttaa kielteisesti asumiseen ja 94% että hanke vaikuttaa kielteisesti ympäristön luonteeseen, maisemaan ja mielikuvaan asuinympäristöstä, 92 % mielestä vaikutukset retkeilyyn, ulkoiluun ja luonnon tarkkailuun ovat kielteiset ja 91 % mielestä hanke vaikuttaa elämään alueella kielteisesti. Suoraan hanketta ilmoitti vastustavansa 88 % ja 79 % oli sitä mieltä, että lievennyskeinot eivät parantaisi alueen hyväksyttävyyttä. Tämä on kyselyn tulos, vaikka kysymykseen omistaako maata hankealueella (eli hyötykö taloudellisesti Niinimäen tuulivoimarakentamisesta), vastasi myönteisesti 33%. Näyttäisi siltä, että myös iso osa hankealueen maanomistajista vastustaa hanketta. Kaikesta tästä näkee selkeästi, että järviylängön tuulivoimahankkeilla Hattulassa ei ole paikallisyhteisön tukea eikä sosiaalista hyväksyntää, vaan vastustus on laaja ja kattava. 9. Kielteisistä vaikutuksista ja vastustuksesta kyllä mainitaan kaavaselistuksessa ja suunnittelualue tunnistetaan arvioinnissa virkistys-, viihtyvyyden ja elinolojen osalta tärkeäksi ja identiteetti suureksi, mutta alueen johon vaikutukset kohdistuvat ei havaita olevan merkittävästi kaavan suunnittelualuetta laajempi, eikä vaikutuksista vedetä minkäänlaisia johtopäätöksiä. Todennäköisesti ei oleteta, että kunnalla olisi ryhtiä keskeyttää kaavoitus, tai edes vaatia	8. Katso vastine kohta 1.2 9. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2
--	--	--

	riittävää n. 10 x voimalan korkeuden laajuista ”rauhoitusvyöhykettä” loma-asunnoista tuulivoimaloihin. Missä muussa kaavoitushankkeessa edettäisiin, jos näin usea on sitä mieltä, että kaavan vaikutus asumiseen ja elämään vaikutusalueella on erittäin merkittävästi kielteinen? 10. Vaikutukset viihtyisyyteen, luonnosta nauttimiseen ja rauhoittumiseen on arvioitu alakanttiin, koska ei oivalleta, että kaavoitetun loma-asutuksen ja asutuksen vuoksi kaikki lähijärvien ja lampien ranta-alueet on katsottava varatuiksi kokonaisuudessaan virkistäytymiseen. Vaikutusalueen visuaalinen ja ääniherkkyys, ja vaikutus virkistykseen tulee katsoa erittäin suureksi, jo pelkän kyselynkin pohjalta. Maisemavaikutus on katsottava erittäin merkittäväksi esimerkiksi Renkajärven ja Takajärven kaikilla rannoilla, koska järvien molemmilla puolilla on runsaasti loma-asutusta – ei vain suunnittelualueen puolella, kuten arvioinnissa väitetään. Voimalat ovat nähtävissä myös voimaloiden puoleisilla ranta-alueilla, uimaetäisyydellä rannasta. Esimerkiksi Vuohiniemen kylän alueella pääosa rannoista on hyvin loivia, ja kahluusvyvyys jatkuu monin paikoin kymmenien metrien etäisyydelle rantaviivasta. Vesistöjä käytetään paljon myös suppailuun, melontaan ja souteluun, jossa ollaan vielä tätä etäämpänä rannasta. Voimalat kohoavat maisemallisesti erittäin merkittävästi rantapuuston yläpuolelle, ja niiden välkevaikutus ja 35 dB ylittävä äänitaso ulottuvat keskeisille loma- ja kyläasumisen alueille. Kun ostetaan huomioon se suuri ristiriita, mikä on tämän painotetusti ja laajasti virkistykseen, loma-asutukseen sekä luonnon tarkkailuun käytetyn hiljaisen luonnonrauhan alueen nykyisillä ominaisuuksilla ja toisaalta teollisen, laajalle leimansa lyövän teollisuuden ja visuaalisen vaikutuksen välillä, vaikutuksia elinoloihin/ asuinympäristöön ja sosiaaliin vaikutuksiin on pidettävä sekä rakentamisen että toiminnan aikana erittäin suurina ja erittäin merkittävinä. Ei pelkästään merkittävinä, tai rakentamisen aikana kohtalaisina, kuten vaikutusten arvioinnissa esitetään. 11. Maisemavaikutuksista. Vaikutusarvioinninkin mukaan voimaloita kohti avautuville pelto- ja järviaukeille kohdistuu merkittävydeltään suuri kielteinen	10. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.9 11. Katso vastine kohta 1.4
--	--	---

	vaikutus. Alueiden nykyinen käyttö ja luonnonmukaisena säilyneet rannat huomioon ottaen, tämän herkän alueen muutos on erittäin suuri ja vaikutus on suuri merkittävä koko lähivaikutusalueella 2–9 km etäisyydellä voimaloista, koska vapaa-ajalla retkeillään laajalla alueella. Yhdessä melun ja muun luonnon kokemista häiritsevän äänen johdosta vaikutukset riittänevät pysäyttämään loma-asuntojen ja asuntojen vuosikorjaukset ja kunnostuksen, sekä mahdolliset uudisrakennushankkeet ja täydennysrakentamisen vuosikymmeniksi. 12. Rakentamisen aikaisista maisemavaikutuksista väitetään, että ne olisivat voimakkaita vain hetken ja alkaisivat maisemoinnin myötä lieventyä rakennusvaiheen jälkeen. Voimakkaimmat maisemavaikutukset syntyvät nimenomaan lähivaikutusalueelle, jossa voimalat muodostavat maisemaa hallitsevan elementin. Rakentamisen ja käytön aikaiset vaikutukset eivät lievene maisemomalla. Muutosta kuvaavat havainnekuvat on tehty suurelta osin paikoista, joilla ei ole merkitystä lähivaikutusalueen maisemalle, vaikka juuri 2–9 km etäisyydelle kohdistuvat merkittävimmät vaikutukset. 13. Esitetyt havainnekuvat ja maisemavaikutusten kuvailu ovat tarkoitushakuisia, eikä arvioinnissa ole lainkaan ymmärretty hyödyntää osallisille suunnattua kyselyä, jossa kartoitettiin mm. asukkaille tärkeitä virkistysympäristöjä ja maisemia. Vastauksista olisi selkeästi ilmennyt arvostus järvi- ja harjumaisemia kohtaan. 14. Melun, äänimaiseman ja välkkeen vaikutuksista hyvinvointiin ja terveyteen. Ympäristönsuojelulaki velvoittaa kunnat huomioimaan ympäristönsuojelun näkökohdat ja ehkäisemään ympäristövahinkoja, jotka voivat vaarantaa ihmisten terveyden tai aiheuttaa haitallisia vaikutuksia ympäristölle. Melun ja jatkuvan äänen katsotaan häiritsevän lepoa ja yöunta. Erityisesti riittävää yhteistä unta pidetään terveyden kannalta erittäin keskeisenä asiana. Tunnustetaanko tämä myös tuulivoiman yhteydessä, ja ymmärretäänkö, että ihmisillä voi olla jopa hyvin erilainen kuuloaisti? Ei voi yleistää, että vaikka itse ei kuule tai kiinnitä huomiota johonkin äänentason ja sen jumputtavaan rytmiin, että	12. Katso vastine kohta 1.4 13. Katso vastine kohta 1.4 14. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.6
--	---	---

	tämä ei häiritsisi muita ihmisiä valveilla tai nukkuessa. Jatkuva ääni, josta ei tiedä koska se loppuu, voi olla hyvin häiritsevää ympäristössä, jossa haluaa levätä ja nauttia luonnosta. 15. Noin tuhat kiinteistöä Etelä-Hattulassa järviylängöllä on rakennettu pääosin 1960–70 -luvulla loma-asunnoiksi. Hirsiset tai rankorakenteiset seinät tehtiin tuohon aikaan ohuina ja ilman lämpöeristeitä. Ikkunat ovat kaksinkertaisia ja nukkuma-aitoissa myös yksinkertaisia, eikä rakoja ole tiivistetty. Kuitenkin Niinimäen tuulivoimaloiden meluvaikutusten arvioinnissa on lähtökohdaksi otettu nykyiset rakentamismormit eikä olevia rakenteita, joiden pohjalta melu ja häiritsevyys virkistykseen ja lepoon tarkoitettussa ympäristössä tulisi arvioida. Meluhaittojen ehkäisemiseksi pyydän kaikkia päättäjiä tutustumaan esimerkiksi oheiseen, YVA-selvitysten karttaan, josta näkyy melun leviäminen Niinimäkeä lähimpien järvien loma-asutuksen joukkoon, ranta-alueille ja virkistykseen käytetyille vesialueille. Kuva mallinnuksesta. Melun leviäminen selvitysten mallinnuksen mukaan. Melun määrä on lähes sama myös 9 voimalan hankkeessa. 16. Virkistystä ja unta häiritsevä äänitaso 35-40 dBA ulottuu Vuohiniemen ja Takajärven tiheään rakennetuille kyläalueille ja kauas vesistölle ja virkistykseen käytetyille saarille niin Renkajärven kuin Takajärvenkin alueilla. 17. Impulssimaisesti vaihteleva ääni on erityisen häiritsevää. Etenkin iltaisin vaikutukset voivat häiritä vapaa-ajanviettoa ja luontokokemuksia, ja häiritä yöunta. Äänenvoimakkuuden merkittävät jaksottaiset vaihtelut (amplitudimodulaatio) lisäävät melun häiritsevyyttä. Amplitudimodulaatio riippuu paikallisista olosuhteista ja voimalatyypistä. Ilmiötä ei pysty mallintamaan etukäteen, vaan se pystytään varmistamaan ainoastaan käytönaikaisilla melumittauksilla. Amplitudimodulaatio on todellinen ilmiö, mutta sitä ei mainita valtioneuvoston asetuksessa tuulivoimaloiden ulkomelutasoa koskien. Myös äänitapahtuman kesto lisää merkittävästi häiritsevyyttä. Yksittäinen tai jopa parituntinen äänitapahtuma ei ole yhtä häiritsevä, kuin sellainen, jonka loppumista ei voi ennakoida tai jonka arvelet jatkuvan läpi illan tai yön.	15. Katso vastine kohta 1.6 16. Katso vastine kohta 1.6 17. Katso vastine kohta 1.6
--	--	--

	18. Kunnan varautua siihen, että ääni- ja meluvaikutuksia mitataan aidoissa olosuhteissa (joita tuulivoiman tuottaja ei pysty manipuloimaan). Käytännössä jokaiselle tuulivoimalalle tulee vaatia ympäristölupa, joka mahdollista kunnan puuttumisen haitallisiin vaikutuksiin. 19. Esitän, että Hattulan kunta selvittää etäisyyden, jolla kiinteistöjen arvo ei laske ja asukkaiden ja loma-asukkaiden vapaa-ajanvietto luonnon rauhan alueella ei häiriinny. Tuulivoimaloiden jatkuvasta koon kasvusta johtuen esitän täksi etäisyydeksi 10 kertaa tuulivoimalan pyyhkäisykorkeutta, mitä pidän vähimmäisetäisyytenä varovaisuusperiaatteen mukaan. 20. Välkkeen osalta arvioinnissa käytetään raportin mukaan ns. kasvihuoneasetusta, eli välkkeen osumista rakennuksen kohdalle. Melun ja välkkeen osalta kaavan vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon, että vapaa-ajanviettoon kuuluu se, että oleskellaan huomattavan laajoilla alueilla, niin omalla maalla kuin virkistykseen käytetyillä vesistöillä, teillä ja reiteilläkin. Välke häiritsee siis kauemmin ja laajemmin, kuin pistemäisesti rakennuksen kohdalla. Alla olevasta kuvasta näkyy, että sovelletut välkkeen ohjearvot liittyvät Vuohiniemen ja Takajärven kylillä. Kuva mallinnuksesta. Välkeolosuhteet mallinnusten mukaan. Välkkeen määrä on lähes sama myös 9 voimalan hankkeessa. 21. Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön. Tuulivoimarakentamisen aiheuttaman muutoksen arvellaan yva:ssa ja kaavaselostuksessa vaikuttavan maankäyttöön lähinnä vain voimaloiden ja sähköaseman alle jäävillä alueilla. Kokonaisvaikutuksen yhdyskuntarakenteeseen on arvioitu olevan voimaloiden osalta kohtalaisen kielteinen, ilmeisesti siksi koska melu ja välke estävät asuin- ja lomarakentamisen ympäristössä. Ristiriitoja nykyisen ja suunnitellun maankäytön välillä on selvityksissä arveltu olevan suhteellisen vähän. Perusteluna on käytetty, että tuulivoimaloiden rakentaminen ei estä [nykyistä] maankäyttöä [kaava-]alueella, mutta pienentää siihen käytettävien alueiden pinta-alaa, ja sitä että maa- ja metsätalous voivat jatkua tuulivoimaosayleiskaavan alueella. Ristiriita yhdyskuntarakenteen ja maankäytön kanssa ei kuitenkaan ilmene metsätaloudessa tuulivoimaosayleiskaavan alueella, vaan	18. Katso vastine kohta 1.21 19. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.15 20. Katso vastine kohta 1.7 21. Katso vastine kohta 1.18
--	---	---

	rantayleiskaavan mukaiseen loma-asumiseen ja kyläasutukseen erityisesti maiseman lähivaikutusalueella (2-9 km myllyistä), melu- ja äänimaisemavaikutuksissa loma-asumiseen ja virkistäytymiseen varatuilla alueilla, sekä vesistöillä ja niiden yhteiskäyttöisillä saarilla (hiljaisuuden syrjäyttävät äänivaikutukset vähintään 3 km etäisyydellä), rakennuskieltoalueen muodostumisessa (arvioilta 2 km etäisyydelle voimaloista) ja eläimiäkin karkottavissa infraäänissä ja varoitusvaloissa (useat eläimet karttavat alle 5 km etäisyyttä voimalasta). 22. Luonnon tila, luontoarvot ja luontokokemukset. Seudun paikallisyhteisöt ovat vuosien ajan suojelleet erittäin puhtasvesisiä vesistöjään, ja saaneet hyviä tuloksia aikaan esimerkiksi Renkajärvellä ja -joella. Olemme aika hyvin säästyneet esimerkiksi sinilevältä, ja vesi on uima- ja löylykelpoista koko kesän. Näin puhtaita järviä ei eteläisen Suomen mittapuussa juurikaan löytyne, muuten kuin Natura-alueiden sisältä. Kaavaselostuksen mukaan hankkeen rakentamisesta aiheutuu pintavesivaikutuksia, kun maanrakennustyöt lisäävät kiintoaineksen ja humuksen huuhtoutumista erityisesti turvemailta. Vaikutusten Takajärveen ja Renkajärveen katsotaan selvityksissä tästä huolimatta jäävät pieniksi ja lyhytkestoisiksi. Tulkinta on väärä. Me paikalliset tiedämme kokemusperäisesti, että kaikella hankkeeseen liittyvällä kuivatuksella ja kaivutöillä, jota tarvitaan mm. uusissa tiestöojituksissa ja rummuissa, saattaa olla erittäin haitallisia vesistövaikutuksia myös pitkäaikaisesti. Renkajärven ja Takajärven ympäristöt kuuluvat maakuntaliiton selvityksen Kanta-Hämeen ekologinen verkosto -selvityksen (28.10.2016) aluejakokartassa Hämeen järviylängön metsämaisemat -alueeseen. Aluetta kuvaillaan em. selvityksessä seuraavasti "Hämeen järviylänkö on maakunnan etelä-pohjoissuunnassa halkaiseva metsävaltainen moreeni ja harjuselännealue. Järviylänkö jatkuu maakunnan pohjoispuolella Pirkanmaalle ja eteläpuolella Uudellemaalle, joten se toimii laajemmassa mittakaavassa tarkasteltuna melko yhtenäisenä metsäisenä yhteytenä eri maakuntien välillä. Alueelle on tyypillistä pienet suot ja järvet, joista osa on hyvin kirkasvetisiä pohjavesivaikutteisia järviä."	22. Katso vastine kohta 1.3
--	---	------------------------------------

	23. Kanta-Hämeen maakuntakaavaa 2040 varten laadittu yhdistetty ekologi-nen verkosto ja analyysikartta (© Hämeen liitto 2016). Merkittävät ylimaakun-nallisina jatkuvat yhteydet on tunnistettu järviylängöltä ja hankealueelta mm. Torronsuo-Liesjärvi-Räyskälä-Komio -suunnalle ja edelleen etelään kohti pää-kaupunkiseutua ja Nuuksiota. Selvityksen mukaan ekologiset yhteydet ”ylläpi-tävät ydinalueiden välistä ja sisäistä ekologista toimintaa tai ekosysteemin ”vir-toja”, muodostaen esimerkiksi eläimistölle liikkumis- ja leviämisreittejä. Tunnis-tetulla ydinalueiden ja ekologisten yhteyksien verkostolla puolestaan ”voidaan osoittaa olevan selkeä merkitys Kanta-Hämeen ekosysteemien prosessien ja monimuotoisuuden säilymisen kannalta.” Hämeen järviylängön ekologisen verkoston ydinalueiden valinnassa otettiin huomioon järviylängön alueen mer-kitys etelä-pohjoissuuntaisena yhtenäisenä metsäalueena, joka toimii metsäi-senä ylimaakunnallisena ekoyhteytenä Pirkanmaan ja Uudenmaan välillä. Eri-tyiset maininnat saivat mm Takajärven ympäristö, jonka kuvauksessa mainit-tiin huomionarvoiset suo- ja harjulajit (etenkin putkilokasvit ja sammalet), sekä Vuohiniemen osa-alue, kuvaus: ”Renkajärven ja Takajärven väliselle harvaan asutulle metsäalueelle sijoittuvan ydinalueen kulmissa sijaitsee kolme Natura 2000 –verkoston kohdetta; Onkilampi – Tunturilampi, Hanhisuo – Saunasuo – Alajoki ja Taipaleensuo – Kolisevnpurki. Sekä em. Natura-alueilta, mutta myös niiden väliseltä talousmetsäalueelta on tehty useita huomionarvoisten lajien havaintoja. Hirvieläinten tunnettu luode-kaakkosuuntainen kulkuyhteys sijoittuu ydinalueelle.” Niinimäen vaikutusten arvioinnissa rakentamisen aikai-set vaikutukset arvioidaan suuren kielteiseksi Vuohiniemen ydinalueeseen ja sillä sijaitsevan hirvieläinten kulkuyhteyteen kohdistuvien vaikutusten vuoksi. Normaali toiminnan aikaisten vaikutusten arvioidaan johtuvan Vuohiniemen ydinalueeseen kohdistuvista melun aiheuttamasta häiriövaikutuksista, mutta vaikutukset on liudennettu kohtalaisen kielteisiksi molempien hankevaihtoeh-tojen osalta. Niinimäen ja Rengon Isosaaren yhteisvaikutusten arvioidaan ai-heuttavan laajempaa suoraa pirstomis- ja häiriövaikutusta kahteen luonnon ydinalueeseen (suuren kielteiset vaikutukset VE1 osalta ja kohtalaisen	23. Katso vastine kohta 1.3
--	--	------------------------------------

	kielteiset VE2 osalta). Alueen merkitys ekologisille verkostoille ja järviylängön eläimistön ja eliöstön elinvoimaisuudelle on jätetty arvioinnissa ilman sen ansaitsemaa huomiota. Arvioinnissa ei ole otettu riittävästi huomioon esimerkiksi ylimaakunnallisia vaikutuksia ekologisiin yhteyksiin Uudenmaan, Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen suuntiin, eikä merkittäviä jatkumoit Rengontiennummen kautta Tammelaan/Torransuolle tai Hämeenlinnan kautta Evolle. 24. Sinänsä luontoon kohdistuvien vaikutusten arviointi vaikuttaa jäsennellyltä ja laajalta. Pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että tuulivoima-alueen ympäristössä on suuri kuikka- ja kaakkurikanta, ja alueella näkyy lisäksi joka vuosi kalasääskiä ja sekä maa- että merikotkia. Myös metsäkanalintuja poikueineen näkyy joka kesä esimerkiksi ylittämässä Vuohiniementietä kohti hankkealuetta. 25. Vaikutuksia on monessa kohdassa arvioitu suuriksi ja merkittäviksi. Tämä ei kuitenkaan riittävällä tavalla näy yhteenvedoissa, johtopäätöksissä ja itse kaavasuunnitelmassa. 26. Vaikutukset asukkaiden talouteen ja kiinteistöjen arvoon Suomalaisten varallisuuden sanotaan olevan "seinissä" – asunto-omaisuudessa ja loma-asunnoissa. Siksi Niinimäkihankkeen vaikutusalueen noin 900 rakennetun asuin-kiinteistön arvon tahallinen lasku on katastrofi alueen maanomistajille. Kiinteistöjen käyttöarvo riippuu soveltuvuudesta siihen tarkoitukseen, johon se on hankittu, ja rahallinen arvo kiinteistön haluttavuudesta. Lähivesistöjen rantojen kiinteistöt ja myös oma kiinteistöni soveltuu nykytilanteessa, ilman tuulivoimateollisuusaluetta, erinomaisesti vapaa-ajan viettoon ja asumiseen. Niillä on suuri käyttöarvo asukkaille. Kiinteistöjen rahallinen arvo taas riippuu kiinteistön haluttavuudesta myyntitilanteessa. Runsaasta loma-asuntokannasta huolimatta Hattulan ylänköalueella ei ole juurikaan myytävänä loma-asuntoja, joihin siitä, että niillä halutaan viettää aikaa ja pitää omassa käytössä, tai haluttu kiinteistöt menevät usein seuraavalle sukupolvelle suoraan perintönä. Halutuin loma-asunnot sijaitsevat kauniissa järvimaisemissa, puhtaassa ympäristössä, kirkasvetisten vesistöjen rannalla, hiljaisessa ja levollisessa	24. Katso vastine kohta 1.3 25. Katso vastine kohta 1.18 26. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14
--	--	---

	luonnonympäristössä, ne ovat 1-2 tunnin matkan päässä kaupunkien vakituista asunnosta, ja tieyhteys, kaivo ja sähköliittymä ovat olemassa tai saatavissa kohtuuhintaan. Kaikki nämä ominaisuudet yhdistyvät täällä, joten Etelä-Hattulan järviylängön rantayleiskaavassa olevien kiinteistöjen rahallista arvoa on pidettävä erittäin suurena, verrattuna harvaan asuttujen seutujen kiinteistöihin vähemmän houkuttelevien vesistöjen rannalla. 27. Kiinteistövälittäjät mainostavat erityisinä vetovoimatekijöinä asuinpaikan läheisyyden lisäksi maisemia, rauhallista ympäristöä ja vesistön puhtautta, jotka ovat nyt ovat eteläisessä Hattulassa vaarassa pilaantua, vaikutusalueen muuttuessa jättimäisten tuulivoimaloiden takapihaksi. Vesistöjen ”nuhjaantuminen” kaivu- ja louhintatöistä sekä kuivatuksesta johtuen laskee vesistöjemme virkistysarvoa ja näin myös virkistyskäyttömahdollisuuksia sekä kiinteistöjemme rahallista arvoa. 28. Ruotsissa ja USA:ssa on tutkittu suhteellisen laajasti tuulivoimaloiden rakentamisen vaikutuksia asuntojen hintoihin. Tuulivoimarakentamisen on näissä ulkomaisissa selvityksissä todettu laskevan kiinteistöjen hintoja tuulivoimaloiden maisemavaikutusalueella jopa kymmenillä prosenteilla. Suomessa arvailu asuntojen hinnan muutoksista perustuu tuulivoimarakentamista edistävän yhdistyksen (rakentamisen edunsaajien) teettämään selvitykseen ja sen suppeaan otokseen, jossa arvon alentumista ei todennäköisesti haluttu tunnistaa. Muutoksia ei havaittu, koska verrattiin asuntojen hintoja hankkeen ollessa jo julkinen, hintoihin, joita saatiin teollisuusalueen jo rakennuttua. Lisäksi voimalat olivat merkittävästi nykyisiä pienempiä, otos oli suppea ja alueen maine oli jo kärsinyt voimaloiden rakentamisesta. Otannan suppeus saattoi johtua siitä, että voimaloiden läheiset loma-asunnot eivät yksinkertaisesti menneet enää kaupaksi (arvo oli romahtanut) ja vertailukelpoisista kaupoista ei enää löytynyt riittävästi esimerkkejä. Katson, että jo pelkkä kaavoituksen jatkaminen laskee merkittävästi kiinteistöjen arvoa Niinimäen tuulivoima-alueen maisemallisella lähivaikutusalueella, jolla Ympäristöministeriön	27. Katso vastine kohta 1.3, 1.4 sekä 1.14 28. Katso vastine kohta 1.14
--	---	---

	maisemavaikutusten arvioinnin ohjeistuksen mukaan voimat voivat olla maisemaa hallitsevia elementtejä. 29. On mysteeri, että kunnan valmistelussa on katsottu hankkeen olevan kunnalle edullinen, kun huomioi kaikki viime vuosien aikana ilmenneet ympäristöriskit, taloudelliset riskit, ja kiinteistöverotuloja ienentävän tuuliteollisuusrakentamisen vaikutuksen noin 900 rakennetun kiinteistön arvoon ja alueen toimeliaisuuteen ja haluttavuuteen asuinalueena, sekä vaikutuksen niihin metsätiloihin, jotka sattuvat levennettävien teiden ja voimalinjojen reitille. Onko asukkaiden karkottaminen ja heidän omaisuutensa arvon ja käyttöarvon laskeminen kunnalle tavoittelemisen arvoinen asia? Eikö se laske kunnan elinvoimaa? 30. Turvallisuusnäkökohdat ja häiriöt tv- ja radiosignaaleissa sekä matkaviestinverkoissa. Hämeen järviylängöllä on vanhojen kylien lisäksi paljon loma-asutusta, jota käytetään myös etätyöskentelyyn ja kakkosasumiseen. Covid-epidemian aikana totuttiin työskentelemään ja asioimaan etänä, ja sähköisten viestimien käyttö on nyt käytännössä välttämättömyys niin vapaa-ajalla, etätöissä kuin vakituksessa asumisessa. Myös häiriötön radio- ja tv-lähetysten vastaanotto kuuluu kansalaisten perusoikeuksiin. Liikenne- ja viestintävirasto ja VTT ovat mittauksiin perustuen todenneet tuulivoima-alueiden aiheuttavan haitallisia häiriöitä radio- ja tv-signaaleiden vastaanottoon. Järviylängön alueella, mm. Renkajärvellä ja Vuohiniemen kylällä, on jo ennestään jonkinlaisia häiriöitä matkaviestimisen kuuluvuudessa ja on tarvetta parantaa niitä jatkossa. Suomalaiset matkaviestinoperaattorit ovat ilmoittaneet, että Niinimäen lähialueille ei voi tuulivoimarakentamisen jälkeen enää asentaa radiolinkkejä matkaviestinverkkojen käyttöön. Asukkaiden ja loma-asukkaiden yleinen turvallisuus vaarantuu merkittävästi, kun yleisölle suunnattuja vaaratiedotteita ei saada radio- ja tv-lähetyksinä tiedoksi asukkaille, ja avun pyytäminen puhelimitse ei ole turvattua. Niinimäen tuulivoimaloiden rakentaminen 9–12 tuulivoimalan kokoisena, riippumatta voimaloiden korkeudesta, vaarantaa merkittävästi sähköisen asioinnin, matkaviestinverkkojen toimivuuden ja kehittämisen,	29. Katso vastine kohta 1.15 30. Katso vastine kohta 1.2
--	--	--

sekä tv- ja radiosignaalien häiriöttömyyden, ja näin ollen myös asukkaiden turvallisuuden. 32. Asukas- ja pelastusviranomaisnäkökulmien lisäksi tulee ottaa huomioon Hämeenlinnan ja Hattulan seudun maanpuolustuksellinen merkitys, jota tuulivoimarakentaminen uhkaa. Esimerkiksi Parolannummen alueella on nyt iso merkitys maanpuolustukseen liittyvässä koulutuksessa. Tulevaisuudessa merkitys saattaa viimeaikaisista lehtikirjoituksista päätellen olla entistäkin isompi ja alueella saattaa olla uusia puolustusjärjestelmiä, puolustuksellisesti ensiarvoisen tärkeää varustusta, materiaaleja, asiantuntemusta ja henkilöitä, joita mahdollisessa kriisitilanteessa tulee pystyä suojelemaan tehokkaasti. Koulutettua henkilöstöä ei ole varaa menettää, toisin kuin mailla, joilla on lähes rajattomat henkilöresurssit uhrattavaksi. Ilmapuolustuksen häiriötön toiminta onkin alueella ensiarvoisen tärkeää. On yleisesti tiedossa, että Itä-Suomeen ei ole pystytty rakentamaan tuulivoimaloita maanpuolustuksellisista syistä. Tuulivoimalat häiritsevät ja haittaavat vakavasti ilmatorjuntaa lapojen heijastamien tutkasignaalien vuoksi, eikä Niinimäen ja järviylängön alueelle tästäkään syystä tule rakentaa tuulivoimaloita. 33. Niinimäen tuulivoimayleiskaavan toteuttamisen vaikutus asumiseeni ja vapaa-ajanviettooni. Asuntoni sijaitsee Vuohiniemen kyläalueella noin 1,5 km etäisyydellä Niinimäkeen kaavailluista tuulivoimaloista ja loma-asuntotonttini on Renkajärven rannalla samalla kohtaa, parisataa metriä kauempana em. tuulivoimaloista. Olen suunnitellut rakentavani rantarakennuspaikalle uuden loma-asunnon ympärivuotiseen käyttöön. Renkajärven upeat järvimaisemat, puhdas vesi, luonnonläheisyys, luontokokemukset, hiljaisuus ja valosaasteettomuus, joka mahdollistaa tähtien tarkkailun, ovat niitä arvoja, jotka houkuttelivat minut tähän asumisratkaisuun. 34. YVAN yhteydessä laadittujen selvitysten mukaan sekä pysyvä asuntoni että loma-asunnon rakennuspaikka, jossa tällä hetkellä on saunatupa-lomarakennus, ovat alueella, jolla välke ylittää käytetyt normit. Samoin nämä molemmat rakennetut ovat alueella, jolla melu tulee ulkona olemaan välillä 35-40	32. Katso vastine kohta 1.8 33. Katso vastine kohta 1.1 34. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7
---	---

	dB(A). Perintönä minulle muutama vuosi sitten siirtynyt asuintaloni on vanhan tilan päärakennus 1920-luvun alusta ja loma-asunto/saunamökki on rakennettu 1963. Niitä ole rakennettu nykyisten rakentamismäärien mukaisesti. Seinät ovat ohutta hirttä ja ikkunat vanhan ajan kaksinkertaisia puuikkunoita. Painovoimainen ilmanvaihto ottaa korvausilman ikkunapuitteiden tiivistämättä olevien kohtien kautta. Näin ollen myös äänet kantautuvat sisälle asuinhuoneisiin. Pidän täysin kohtuuttomana, että en voisi entiseen tapaan käyttää asuntoani häiritsevän melun ja välkkeen, sekä maiseman pilaantumisen vuoksi asumistarkoituksiin ja vapaa-ajanviettoon, enkä myöskään rannan loma-asuntoani häiriöttömään rentoutumiseen ja järvimaisemien ihailuun, sekä luonnonilmiöiden ja eläinten tarkkailuun. 35. Loppuyhteenveto. Esitän ensisijaisesti, että Niinimäen tuulivoima-alueen kaavan suunnittelu lopetetaan välittömästi ihmisiin ja luontoon kohdistuvien merkittävän haitallisten vaikutusten vuoksi, eikä kunta muuallekaan järviylängön alueelle hyväksy vastaavaa tuulivoimahankkeen kaavoitusaloitetta. 36. Mikäli tähän ei jostakin syystä suostuttaisi, esitän kuitenkin, että Hattulan kunta määrittelee tuulivoimaloiden vähimmäisetäisyydeksi asutukseen ja erityisesti loma-asutukseen 3 km. 37. Kunnan laatima ja hyväksymä perusteltu vastine tulee antaa tiedoksi mielenpitoon ja muistutuksen tekijälle. Pyydän lähettämään perustellun kunnan vastineen mielipiteeseeni ja sen kaikkiin eri kohtiin sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua, hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen mahdollista viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. 38. En tule hyväksymään sitä, että monitahoinen palaute, jota tämän hankkeen eri vaiheissa annetaan kunnan tulevien ratkaisujen pohjaksi, latistettaisiin "hankkeen vastustamiseksi", vaan vaadin asiamukaista perehtymistä Niinimäen tuulivoimayleiskaavan toteuttamisen moninaisiin haitallisiin vaikutuksiin ja vaikutusten kohteisiin niin kaavoituksesta vastaavilta kuin kuntapäätäjiltäkin. Myös nollavaihtoehto, eli Etelä-Hattulan alueen kehittyminen siinä tapauksessa, että tuulivoimayleiskaavaa ei laadita tai toteuteta, tulee arvioida	35. Katso vastine kohta 1.1 36. Katso vastine kohta 1.2 37. Katso vastine kohta 1.17 38. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	perusteellisesti. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän tiedon valtuuston myöhemmin mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	
Mielipide 154 1 henkilö	1. Meillä on suvun mökki Renkajärven rannalla, jonne nyt ollaan hankkimassa isoa tuulivoimalakeskusta. Keväisin katsomme, kun joutsenet ja kurjet laskeutuvat laulaen jälle, kesäisin istutaan ilta-auringossa kuuntelemassa kuikkien laulua, syksyllä sorsia ruokitaan pullalla ja talvella kaikki ovat poissa. Myös merikotka on viimeisen viiden vuoden aikana pysähtynyt nauttimaan keväällä Renkajärven antimista. Nämä kaikki häviäisivät ja jäljelle jäisi vain humina, jos tuulivoimala tulisi aika tiheään asutulle kesämökkialueelle. Minkä takia se täytyy rakentaa tämmöiselle alueelle, jossa on luonnosta ja sen antimista nauttavia ihmisiä hyvin lähellä? Meillä kuitenkin on hyvin pitkä maa, jossa keskemällä on paljon metsää, ei asutusta, ei ihmisiä kärsimässä. Sieltä voi mun puolesta raivata sen monta sataa hehtaaria metsää pois alta perustuksille ja teille ja pystyttää tornit. Ei häiritse humina siellä. Joku muu paikka, mutta ei tänne. Kiitos	1. Katso vastine kohta 1.1, 1.3 sekä 1.19
Mielipide 155 1 henkilö	1. Vastustan ehdottomasti rakennushanketta, tehdyn kaavaluonnoksen hyväksyntää kunnan hallintoelimissä. Suunniteltu alue on liian arvokas tuhlattavaksi lyhytnäköisesti taloudellisten etujen vuoksi ko tarkoitukseen. Mahdollisen rakentamisen jälkeen tilanne on peruuttamaton, siinä ne seisovat, mitään ei voi, eikä niihin silmä totu, eikä äänet lakkaa häiritsemästä. 2. "Kansa" muistaa niiden päättäjien nimet, jotka olivat tätä asiaa ajamassa eteenpäin. Vrt vieläkin on muistissa puolueet ja jopa edustajien nimet, jotka painoivat vihreää nappia, päätettäessä Häm.Energian myymisestä Vattenfallille. Saatu rahasumman suuruus voi nyt tuntua isolta kunnan pussissa, mutta hetken päästä se on naurettava.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 156 1 henkilö	1. Kaavaselostus on kommentoitu suurelta osin samalla sisällöllä (kohdat 1.–11.) kuin YVA-selostus. Kohdassa 12. on vielä erityisesti kaavaselostukseen	1. Katso vastine kohta 1.1

	liittyviä huomioita. 1. Yleistä. Kannatan vaihtoehtoa VE0 voimaloita ei rakenneta. Alue on sopimaton tuulivoimatuotannolle lukuisista syistä. 2. Härkätien valtakunnallisesti merkittäviä maisema- ja kulttuuriarvoja ei tule heikentää sinne sopimattomilla voimaloilla. 3. Alueella esiintyy uhanalaisia ja tiukasti suojeltuja lajeja, joiden elinmahdollisuuksia tuulivoimatuotanto heikentäisi merkittävästi tai tuhoaisi ne täysin, mm. useat lintulajit, susi, kirjopapurikko, liito-orava ja hämeenkylmänkukka. 4. Muuttolintureitistöt kulkevat hankealueen yli ja voimalat altistaisivat valtaosan linnuista törmäyksille niiden lentäessä törmäyskorkeudella. Vaikutus olisi merkittävä jo yksistään Niinimäessä, mutta yhteisvaikutuksessa Isosaaren hankkeen kanssa tämä olisi vielä tuhoisampaa, sillä hankealueet ovat hyvin lähellä toisiaan. 5. Suunnitelluille sähkönsiirtoreitistöille sekä hankealueelle sijoittuisi useita suojeltuja luontotyyppejä sekä uhanalaisten lajien elinympäristöjä, joiden heikentäminen on lailla kielletty. Niitä ei tule altistaa rakentamisen tuhoisille vaikutuksille. 6. Sähkönsiirtolinjoja suunnitellaan merkittävien lintualueiden päälle ja läheisyyteen. Samoin hankealueen välittömään läheisyyteen sijoittuu linnustolle merkittäviä alueita, jotka altistuvat hankkeen haittavaikutuksille. Esimerkiksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät Hattelmalanjärvi, Vuorentaan pellot, Rengon kaakkurilammet ja Renkajoki-Kaartjoki sijoittuvat kaikki kriittisesti hankealueeseen tai sähkönsiirtoreittiin nähden. 7. Sähkönsiirtoreittejä on suunniteltu myös mm. liito-oravan elinalueille ja sen elinalueet sijoittuvat osin myös hankealueelle. Koska laji on tiukasti suojeltu direktiivilaji, myös potentiaalisten elinympäristöjen heikentäminen on lainvastaista. 8. Hankkeen yhteisvaikutukset Hämeenlinnan Isosaaren suunnitellun tuulivoimahankkeen kanssa olisivat aivan liian suuria useiden lajien, esimerkiksi suden ja kaakkurin, mutta myös ihmisten kannalta. Hankkeet muodostaisivat todellisuudessa yhden suuren hankealueen niiden vähäisen välimatkan	2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.19
--	---	--

	vuoksi. Myös Rengontiennummen hanke olisi toteutuessaan osa tätä kokonaisuutta. Jokainen hanke itsessään on toteuttamiskelvoton valtakunnallisesti arvokkaissa Hämeen Härkätien kulttuurimaisemassa. Tuulivoimalle on olemassa parempiakin sijoituspaikkoja. 9. Hanke pirstoisi Hämeen ylänköaluetta ja katkaisisi ekologisia yhteyksiä. Hankkeen kerrotaan sijoittuvan Vuohiniemen edustavalle luonnon ydinalueelle (s.137), jossa se myös katkaisisi hirvieläinten keskeisen ekologisen yhteyden. Hanke vaikuttaisi negatiivisesti myös Suojärven luonnon ydinalueeseen. Lisäksi yhteisvaikutukset Isosaaren hankkeen kanssa olisivat erityisesti Rengon ydinaluetta heikentäviä. Näin suuri luonnon ydinalueita pirstova vaikutus tulisi vahvasti näkymään Kanta-Hämeen eliöpopulaatiossa ja lisäisi mm. luontokatoa, monimuotoisuuden heikkenemistä ja uhanalaistumista. 10. Hankkeen vastustus on erittäin suurta sekä paikallisten että vapaa-ajan asukkaiden keskuudessa. Tämän on selvästi huomionnut myös ely-keskus yhteysviranomaisen lausunnossaan, jossa YVAssa kehoitetaan ottamaan huomioon mm. ihmisten mielipiteet ja yleisötilaisuuksissa käydyt keskustelut. Arviointivaiheessa lausuntoja annettiin 25 ja mielipiteitä jopa 144. Vertailun vuoksi esimerkiksi Kangasjärven 111 voimalan (10 000 ha) hankkeesta kolmen kunnan ja samalla kolmen maakunnan alueella toimitettiin 33 lausuntoa ja vain 42 mielipidettä (11.4.2025). Niinimäen hanke on siis ”kokoaan isompi”, eikä sille ole minkäänlaista sosiaalista tilausta, joka tuli jätetyistä mielipiteistä yksiselitteisen selvästi esille. 11. Hanke sijoittuisi maakuntaselvityksissäkin tunnistetulle pimeälle ja hiljaiselle alueelle ja tuhoaisi sen ominaispiirteet täysin. Näitä väheneviä alueita tulisi kaikin keinoin suojella ja vaalia nykymaailmassa, jossa melu ja valosaaste ulottuu yhä uusille luontoalueille. Hiljaisuus ja luonnonrauha ovat myös ihmisten oikeuksia, ja niillä on vahvasti positiivinen vaikutus terveyteen. 12. Hanke olisi riski pohjavesille sen välittömään läheisyyteen sijoittuvan Rengon I-luokan pohjavesialueen vuoksi, varsinkin nykyisessä maailmantilanteessa, jossa sabotaasin ja jopa sotatilan mahdollisuutta ei voida sulkea pois.	9. Katso vastine kohta 1.3 10. Katso vastine kohta 1.2 11. Katso vastine kohta 1.2, 1.6 sekä 1.7 12. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.3
--	---	---

	Tuulivoimayhtiö Ilmattaren mukaan samantehoisissa 6-10 MW voimaloissa olisi varastoituna 1-1,5 m3 öljyä ja 0,6 m3 jäähdytysnesteitä per voimala. Tämä tarkoittaisi Niinimäen tapauksessa voimaloiden määrästä riippuen 9000-18 000 litraa öljyä, sekä 5400-7200 litraa jäähdytysnesteitä suoraan tärkeän pohjavesialueen vieressä. Lisäksi hanke sijoittuisi useamman ison vesistön muodostamaan kolmioon, jossa on merkittävät riskit pintavesien pilaantumiselle, varsinkin yhdessä Isosaaren hankkeen kanssa (mm. Alajärvi, johon Hämeenlinnan kaupunki turvaa vesihuoltonsa). 13. Hanketoimija tulee toteuttamaan kaikki arvioinnissa suuresti haitallisiksi todetut toimet, kunhan niitä ei ole erikseen lailla kielletty. Nämä toimet ovat laajasti sekä linnustoon, muuhun eliöstöön, ympäristöön, ihmisiin että kulttuurimaisemiin kohdistuvia. Tämä selviää selostuksen sivulta 357. Tämä on moraalisesti ja eettisesti täysin kestämatöntä, sekä myös vastuullisen yritystoiminnan, hyvän tavan ja kestäväen kehityksen arvojen vastaista. Selostuksen samalla sivulla esitetään myönteisinä vaikutuksina vain verotulot, työllisyys, tuotettu energia sekä alueen tiestön kunnossapito. Voidaan sanoa, että vaihtokauppa olisi katastrofaalisen huono kaikilla mittareilla tarkasteltuna. 14. Kansainväliset luontosopimukset, tuulivoiman sijoittelu. Suomi on kansainvälisissä sopimuksissa (mm. Kunming-Montrealin monimuotoisuuskehys ja EU:n biodiversiteettistrategia) sitoutunut pysäyttämään monimuotoisuuden heikkenemisen, parantamaan luonnon tilaa, lisäämään suojelua, sekä estämään luonto- ja lintudirektiivien lajien sekä luontotyyppien heikkenemisen. Tuulivoimatuotanto muuttaisi alueen teollisuusalueeksi. Maankäytön muutos olisi mittava. Se karkottaisi alueelta muiden lajien ohella myös direktiivilajeja, heikentäisi niiden elinmahdollisuuksia oleellisesti tai tuhoaisi ne kokonaan. Se vaikuttaisi kielteisesti myös huomionarvoisiin luontotyypppeihin (mm. sähkönsiirtolinjojen alle jäävät alueet, metsälain 10§ kohteet, Natura-alueet ja vanhat metsät), sekä tuhoaisi alueen monimuotoisuutta ylläpitävät ominaispiirteet ja ekosysteemit. Täten hanke sotisi kansainvälisiä sopimuksia vastaan, heikentäen selvästi alueen monimuotoisuutta ja edistäen luontokatoa. Selostuksen	13. Katso vastine kohta 1.10 14. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	sivulla 349 todetaan vaikutusarviossa näin (lihavoinnit omat): "Luontovaikutusten arvioinnissa on esitetty runsaasti eliöstölle tai kasvillisuudelle aiheutuvien haittojen lieventämiskeinoja. Lieventämistoimetkin huomioiden hanke kuitenkin vähentää luonnon monimuotoisuutta hankealueella kasvillisuuden poiston myötä, sekä voi vaikuttaa eliöiden, kuten lintujen esiintymiseen alueella. Tuulivoiman rakentamisella on aina haittoja ympäröivälle luonnolle. Niinimäen hankealueella haittojen arvioidaan olevan merkittäviä pesimälinnuston osalta sekä suden osalta, kun arvioidaan vaikutuksia Isosaaren hankkeen kanssa. Sähkönsiirtoreiteillä merkittäviä vaikutuksia kohdistuu SVE1 osalta liito-oravaan ja kirjopapurikkoon ja SVE3 osalta muuttolinnustoon." 15. Selvityksissä painotetaan uhanalaisia ja rauhoitettuja lajeja. Myös ns. "tavallisella luonnolla" ja yleislajeilla on korvaamaton merkitys, sillä ne ylläpitävät ekosysteemejä ja muodostavat perustan ravintoverkoille. Myös "tavallisuus" voidaan menettää: tästä esimerkkinä ennen yleisimpiin lintuihin kuuluva hömötiainen, joka on nykyään erittäin uhanalainen. 16. Tuulivoima on tarpeellista, mutta oikeassa paikassa. Sitä voidaan sijoittaa hajautetummin ja pienemmässä mittakaavassa esimerkiksi varasto- ja teollisuusalueiden laitamille tai valtaväylien vartein, joilla on jo valmiiksi ihmistointaa, kuten melua, valoa ja infraa. Näin voimaloista olisi aidosti vähemmän haittaa luonnolle ja ne sijaitsisivat keskeisemmällä paikalla sähkönsiirtoa sekä -käyttöä ajatellen. Keskellä erämaisia metsäalueita ne muodostavat haittoja, joita ei voida kompensoida muualla, esimerkiksi paikallisen monimuotoisuuden, pimeyden ja hiljaisuuden häviämistä, paikallisten lajien elinolojen heikentymistä tai tuhoutumista, sekä ekologisen yhteyksien pirstoutumista ja katkeamista jopa kokonaan. 17. Luontoselvitykset, lajit. YVA-selostuksen pohjana toimineet luontoselvitykset ovat riittämättömiä, tehty liian vähäisellä maastotyömäärällä, käymättä läpi hankealueen kaikkia huomionarvoisia paikkoja tai muuten jätetty kesken. Esimerkiksi muuttolinnustoa, metsäkanalintuja, päiväpetolintuja, pöllöjä, liito-oravaa, hämeenkylmänkukkaa, lepakoita ja yölaulajia on havainnoitu	15. Katso vastine kohta 1.3 16. Katso vastine kohta 1.19 17. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	puutteellisesti, väärään ajankohtaan, tai maastotyötuntien määrä on ollut liian vähäinen. 18. Hämeen kylmänkukka on ely-keskuksenkin palautteen mukaan kartoitettu vääränä ajankohtana kukinnan jälkeen. Lintudataa on tuhoutunut havainnoinnin aikana jopa puolet aineistosta teknisten vaikeuksien vuoksi, lepakoiden esiintymisestä ei ole saatu kattavaa käsitystä, koska esim. kolopuita ei ole havainnointi lainkaan ja havainnointidataa on myös tässä kohtaa menetetty. Selvityksiä on tehty vain yhden kauden aikana, niilläkin lajeilla, joilla useampi seurantavuosi olisi välttämätön (esim. metsäkanalinnut) tai joiden havainnointi riippuu suuresti sääolosuhteista (esim. muuttolinnut). 19. Hankealueella ei ole käyty havainnoimassa kaikkia arvokkaimpia kohteita, kuten esimerkiksi Etelä-Suomessa jo selvästi vanhaa 80-130 vuotiasta metsää Valkeasuon eteläpuolella, jossa sijaitsee mm. lajistollisesti arvokkaita palokantoja. Niiltä on kansalaishavainnointina havaittu todennäköisesti alueellisesti uhanalaista palosuomujäkälää, kastanjasuomujäkälää sekä ryväsjäkälää, jotka tulisi selvityksissä todentaa ja huomioida. Näiden edellämainittujen ja useiden muiden huomattavien puutteiden vuoksi selostuksen luontoselvityksiä ei voida pitää tarpeeksi kattavina, jotta ne antaisivat todellisen kuvan alueen ja sähkönsiirtoreitin luontoarvoista ja alueella esiintyvistä lajeista. Selvityksiä oli tehty pelkästään hankealueella tai sähkönsiirtoreitin tuntumassa, mutta tuulivoiman vaikutukset eivät pysähdy hankealueen rajalle. Selvityksissä saadut tiedot eivät siis kerro koko totuutta, vaan niitä tulisi välttämättä tehdä myös aluerajauksen ulkopuolella. Sähkönsiirtoreittien muutosten jälkeiset alueet ovat kartoittamatta. Suurpetoselvitys maastossa on tehty alueen kokoon nähden todella suppeasti. 22 tuntia ei riitä liki 1000 hehtaarin läpikäymiseen, joten selvitystä ei voida pitää luotettavana. 20. Lajikohtaisia huomioita: Hämeen kylmänkukka. Hankealueen maasto on suurelta osin täysin sopivaa erittäin uhanalaiselle hämeen kylmänkukalle. Sitä esiintyy lähialueilla, joten on varmaa, että sillä on kasvupaikkoja myös hankealueella. Koska lajia esiintyy lähestulkoon pelkästään Kanta-Hämeessä, meillä	18. Katso vastine kohta 1.3 19. Katso vastine kohta 1.3 20. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	on erityisvastuu sen suojelusta. Kuten yhteysviranomaisenkin huomautti, tulisi kartoitukset tehdä kukinta-aikaan. Näin olisi mahdollista havaita myös esiintymiä, joita ei ole ennestään tiedossa. Maastotyöhön on varattava huomattavasti enemmän aikaa, jotta alue tulee käytyä läpi perusteellisesti. Sähkönsiirtoreittien muutostenjälkeiset reitit tulee myös kartoittaa. Nykyiset kartoitukset ovat riittämättömiä. 21. Liito-orava. Hankealueelle rakennettavat tiet estäisivät liito-oravan siirtymistä elinalueelta toiselle. Selostus esittelee (s. 70) matemaattisen mallin, jossa annetaan ymmärtää, että ainakin teoriassa liito-orava pystyy ylittämään huoltotien puuttomine aukkoineen, jolloin tiestön rakentamisen ei ”arvioida merkittävästi heikentävän” liito-oravan kulkuyhteyksiä. Ei ole kuitenkaan realistista odottaa, että eläin kulkisi toistuvasti tällaisten leveiden puuttomien aukkojen yli, jotka se nippa nappa pystyisi ylittämään, vaikka se matemaattisesti olisikin mahdollista. Liito-oravaselvityksiin on käytetty liian vähän aikaa, jotta olisi saatu todellinen käsitys lajin esiintymisestä alueella. Hankealueen välittömässä läheisyydessä sen pohjoispuolella on tehty liito-oravahavaintoja lähi-vuosina, joten tämä alue tulisi välttämättä myös sisällyttää selvityksiin. On havaittu, että kekomuurahaiset voivat kuljettaa liito-oravan jätöksiä pesäänsä. Tällä on suurta merkitystä, mikäli merkit liito-oravan esiintymisestä ovat maastossa muutenkin vähäisiä. Mikäli liito-oravaselvitystä on tehty ajan-kohtana, jolloin muurahaiset ovat jo liikkeellä, on mahdollista, että jotkin havainnot lajista jäävät täten huomiotta. 22. Susi. Hankealue sijoittuu sekä Rengon että Toijalan susireviireille, ja alue on susille soveltuvaa elinaluetta. Selostuksessa todetaan selvästi, että yhteisvaikutukset Isosaaren hankkeen kanssa, sekä myös Niinimäen hanke itsessään ovat susille haitaksi, voiden vaikuttaa mm. saalistukseen ja lisääntymiseen. Lainaus sivulta 86 (kursivointi oma): ”Tässä tapauksessa susien reviirin ydinalueita tai pesäpaikan sijaintia ei tiedetä. Yleensä ydinalueet sijaitsevat susireviirien keskiosissa (Gurarie ym. 2022, Kaartinen ym. 2010, Ylitälo ym. 2021). Rengon reviiri on niin uusi, että siitä ei reviirihistorian perusteella pysty	21. Katso vastine kohta 1.3 22. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

päättämään susiparille tärkeitä elinalueita. Toijalan reviirirajojen sijainti on taas muuttunut vuosien välillä varsin paljon. Ei siis ole mahdollista saatavilla olevien taustatietojen perusteella sanoa, sijoittuvatko suunnitellut rakenteet ydinreviirin kanssa päällekkäin, tai määrittää, mille etäisyydelle ne sijoittuvat tärkeistä alueista. Saatavilla olevan aineiston perusteella voidaan varovaisesti päätellä, että hankkeen vaikutusalue on susille hyvin soveltuvaa aluetta, mutta mahdollisesti kriittisimpien elinympäristöjen ulkopuolella.” Ylläolevan lainauksen päätelmä ei todellisuudessa tarkoita mitään, koska ei voida varmasti tietää sijaitseeko hankkeen vaikutusalueella kriittisiä elinympäristöjä vai ei. Asiaa tulisi tutkia perusteellisemmin useiden vuosien ajalta, jotta voitaisiin olla varmoja. Muuten liikutaan vain arvailun tasolla, mikä ei ole riittävä peruste johtopäätöksille. Selostuksessa kuvaillaan useita syitä, miksi tuulivoimahankkeita ei tulisi rakentaa susireviireille lainkaan. Niinimäen hanke ei tee poikkeusta asiassa: ”Jos Rengon reviiri hajoaa tai siirtyy (hankkeen aiheuttamien vaikutusten vuoksi tai luontaisesti niistä riippumatta) uuden reviirin muodostuminen hankealueelle tai sen läheisyyteen tulevaisuudessa on teoriassa mahdollista etenkin hankkeen ensimmäisten käyttöönottovuosien jälkeen. Toisaalta muut reviirit ja lähialueen muut rakennushankkeet rajoittavat uuden reviirin syntymistä.” (s. 86) ”Tuulivoimaloiden määrän on arvioitu vähentävän susien läsnäoloa hankealueen läheisyydessä sitä enemmän, mitä useampi voimala susien elinpiirille sijoittuu ja mitä lähempänä hankealue on kesäympäristön ydinalueita (Álvares ym. 2011). Niinimäen hanke muodostaa Rengon susireviirille laajahkon ja pitkäaikaisen ihmistoiminnan vaikutukselle altistuneen alueen Isosaaren tuulivoima-hankkeen kanssa. Lisäksi aluetta halkovat hankkeiden sähkönsiirtoreitit. Vaikka hankkeet eivät sijoitu Rengon susireviirin keskelle, ne sijoittuvat ruudulle, joissa on ollut poikkeuksellisen paljon havaintoja vuosina 2017–2018 (Luke 2017–2022). Näinä vuosina enemmän havaintoja on ollut vain eteläpuolella Rengon ympäristön ruudulta. Yhteisvaikutusten alue sijoittuu siis todennäköisesti sellaisen alueen lähelle, joka on ainakin joskus soveltunut erinomaisesti susille. Isosaaren hankealue ja sen lähistö on susien

kannalta selvittämätöntä aluetta.” (s. 86-87) ”Rengon reviirin tulevaisuutta ilman hankkeiden vaikutuksia on vaikea ennustaa, mutta hankkeet todennäköisesti vaikuttavat reviirin säilymiseen heikentävästi. Reviiri on keskimääräistä Suomen susireviirien kokoa usea sata neliökilometriä pienempi, joten Rengon susiparille soveltuvia elinalueita voi olla jo entuudestaan rajallisesti. Jos susipari lisääntyy, ne voivat joutua laajentamaan reviiriään, jotta sen ydin- ja saalistusalueet riittävät takaamaan useamman susiyksilön elinmahdollisuudet.” (s. 87) ”Sudet eivät välttämättä tule pesimään tuulivoimaalueiden välittömässä läheisyydessä normaalitoiminnan aikana (Álvares ym. 2011), mikä käsittäisi vähintään 30–50 vuotta. Kumulatiivisista, sekä melun ja välkkeen aiheuttamista vaikutuksista tietoa ei ole.” (s. 87) ”Yhteisvaikutukset arvioidaan varovaisuusperiaatteen nojalla suuresti kielteisiksi hankealueella. Niinimäen hanke voi vaikuttaa susien reviirin käyttöön ja täten vaikuttaa epäsuorasti lisääntymis- ja levähdyspaikkojen muodostumiseen/käyttöön.” (s. 87) Ylläolevista lainauksista selviää useita perusteluja, miksi hanke tulisi jättää toteuttamatta tämän erittäin uhanalaisen lajin suojelemiseksi.

23. Viitasammakko. Sähkönsiirtoreittien viitasammakkoselvitykset on tehty liian myöhään. Tämä todetaan myös luontoselvityksen epävarmuustekijöissä. Sammakot tulisi kartoittaa uudelleen. Direktiivilaji viitasammakkoa on kartoitettu hankealueella, mutta ei sen välittömässä läheisyydessä, kuten esimerkiksi Tyvilammella, jonka on selostuksessa arvioitu soveltuvan viitasammakon kutualueeksi. Hankealueen lähistöllä myös Onkilammella on viitasammakoita, kuten selostuksessa myös todetaan. Melulla on arvioitu olevan mm. sammakoiden lisääntymistä haittaava vaikutus. Tämä nostetaan esille myös tuulivoimaselvityksissä, kuten esimerkiksi FCG:n laatimissa Siikalatvan Taikkonevan ja Pielaveden Muntterinkankaan tuulivoimahankkeiden kaavaselostuksissa: ”Sammakkoeläimet ovat erityisen herkkiä äänille ja viitasammakon herkkyys onkin häiriöille kriteerien mukaan kohtalainen. Sekä tieliikenteen että tuulivoimaloiden aiheuttaman värähtelyn on ulkomailla todettu heikentävän sammakoiden kommunikaatiota, millä voi olla vaikutusta lisääntymismenestykseen

23. Katso vastine kohta 1.3

	(Caorsi ym. 2019). Asiaa ei ole tutkittu viitasammakolla ja Suomen olosuhteissa, mutta varovaisuusperiaatteen mukaisesti vaikutusta on pidettävä olemassa olevana.” (FCG Taikkonevan tuulivoimahankkeen kaavaselostus Siikalatva 8.2.2024) Koska asia on nostettu esille muissakin tuulivoimahankkeissa, tulisi se selvittää ja huomioida myös Niinimäen tapauksessa, varsinkin kun hankealueen välittömässä läheisyydessä tiedetään varmasti olevan viitasammakoita. 24. Kirjopapurikko. Erittäin uhanalaisen direktiivilaji kirjopapurikon elinalueet ja esiintyminen tulee jo lainkin mukaan selvittää tarkasti. Sen harvoista esiintymistä yksi keskeisimmistä sijaitsee Hattulan alueella, josta onkin runsaasti ajantasaisia havaintoja. Siten ei voida sulkea pois sen esiintymisen mahdollisuutta myöskään hankealueella ja lähistöllä. Etelä-Hämeellä on erityinen vastuu lajin säilyttämisestä, ja sen elinympäristöjä ei tule missään tapauksessa hävittää eikä heikentää tuulivoimarakentamisen vuoksi. Esimerkiksi hakkuuaukkojen reunavaikutukset vaikuttavat suoraan kirjopapurikon elinympäristöihin. Myös sähkönsiirtoreiteiltä oli tunnistettu kirjopapurikon elinympäristöjä ja tehty havaintoja lajista. 25. Lepakot. Tuulivoimalla on merkittäviä haittoja lepakoiden elämään. Voimaloilla on useille lajeille suuri karkottava vaikutus, suorien törmäyskuolemien ja barotraumasta aiheutuvien kuolemien lisäksi. Koska Niinimäen hankealueen läheisyyteen Isosaareen ja Rengontiennummelle kaavaillaan myös tuulivoimaloita, voivat alueiden yhteisvaikutukset kaventaa lepakoiden elinalueita ja ruokailualueita huomattavasti, jolloin sillä on väistämättä tuhoisa vaikutus paikallisiin lepakkopopulaatioihin. Samoin tuulivoimaloiden lapoihin kuolee huomattava määrä hyönteisiä, joiden lukumäärä on muutenkin maailmanlaajuisesti vähentynyt, myös Suomessa. Tällä voi olla heikentävä vaikutus sekä lepakoiden että lintujen ravinnonsaantiin laajalla alueella. Maastotuntimäärältään muutenkin liian vähäisessä lepakkoselvityksessä menetettiin huomattava määrä dataa muistikorttiongelmien takia. Tämä selviää luontoselvitysraportin sivulta 77. Samalla sivulla todettiin myös seuraavaa: ”Alueen laajuutta ja	24. Katso vastine kohta 1.3 25. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	selvitykseen käytettyä työpanosta ajatellen etenkin lepakoiden lisääntymisyhdyskuntia mutta myös muita merkittäviä kohteita on voinut jäädä huomattamatta. Mahdollisia lisääntymisyhdyskuntien sijainteja (kolopuita tai rakennuksia) ehditty jäädä tarkkailemaan, vaan kohteilla ainoastaan vierailtiin kartoituksen lomassa. Tämän takia kartoituksessa pystyttiin tunnistamaan lähinnä lepakoiden saalistusalueita ja kulkureittejä.” Tämä tarkoittaa sitä, että lepakko selvitys on riittämätön, eikä anna luotettavaa kuvaa alueen lepakoista. 26. Metsäkanalinnut. Alueella on runsaasti metsoja, teeriä ja pyitä. Tuulivoimarakentaminen hävittää ja pirstoo metsäkanalintujen elinalueita, ja lajit ovat muutenkin herkkiä ihmistoiminnan vaikutuksille. Metsäkanalinnuilla on todettu myös suuri törmäysalttius voimaloiden runkoihin, kuten selostuksessakin todetaan. Soitimet häiriintyvät erittäin herkästi esimerkiksi hakkuiden ja melun vuoksi, ja pirstoutuminen tuhoaa yhtenäiset reviirit. Selostuksen luontoselvityksissä ei oltu havainnointu lainkaan syysoitimia. Rakentamisen myötä metsäkanalintujen elinolot alueella ja myös sen ulkopuolella heikkenisivät huomattavasti, ja esimerkiksi herkän direktiivilaji metson soitimet voivat hävitä täysin. Etelä-Suomessa ei voimakkaan metsänkäsittelyn vuoksi ole muutenkaan paljoa jäljellä kelpollisia metsolle sopivia elinympäristöjä ja soidinalueita, joten alue tulee jättää rauhaan jo tämänkin vuoksi. Koska hankealueella tehtiin paljon suorja ja epäsuoria havaintoja metsäkanalinnuista, on perusteltua olettaa, että niitä esiintyy myös hankealueen ulkopuolella runsaasti, eikä niiden elinoloja tule näin suotuisassa paikassa missään tapauksessa heikentää. 27. Kaakkuri. Hanke sijoittuu valtakunnallisesti merkittävään kaakkurin elinalueen vaikutuspiiriin. Kaakkuri on niin ikään direktiivilaji, jonka vahvaa esiintymisaluetta Häme on. Tuulivoiman karkottavan vaikutuksen on todettu olevan kaakkurille tuhoisaa: tuoreessa tutkimuksessa todettiin populaatiokokojen pienentyneen tuulivoiman vaikutuksesta 50 % vielä kymmenenkin kilometrin päässä tuulivoimaloista, kilometrin päässä jopa 94% (https://tekniikanmaailma.fi/tutkimus-tuulivoima-karkottaa-kaakkurit-niiden-tarkeimmalta-	26. Katso vastine kohta 1.3 27. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	talvehtimisalueelta/ ja https://www.nature.com/articles/s41598-023-31601-z). YVA-selostuksessa todetaan selvästi sekä Niinimäen että Isosaaren hankkeiden autioittavan Rengon kaakkurilammet, jotka ovat valtakunnallisesti tärkeitä FINIBA-alueita. Sekä YVA-selostuksessa esitettyjen, että ylläolevien tutkimustulosten valossa hanketta ei tule toteuttaa, koska se romahduttaisi paikalliset kaakkurikannat. 28. Muu linnusto. Alueella ja sen välittömässä läheisyydessä on todettu esiintyvän metsäkanalintujen ja kaakkurin lisäksi mm. uhanalaisia metsätiaisia, pöllöjä, päiväpetolintuja, pikkusieppo, huuhkaja, kehrääjä, taivaanvuohi ja valkoselkätikka. Osa lajeista on direktiivilajeja. Rakennus- ja toiminta-aikainen maanrakennus, melu, kuljetukset sekä muut häiriöt, törmäysriskit, valosaaste ja välke sekä metsien hakkaaminen reunavaikutuksineen tuhoavat linnuston menestymisedellytykset alueella ja sen läheisyydessä. Luontoselvityksessä ei löydetty viitteitä direktiivilaji kurjen pesimisestä hankealueella. Kuitenkin selvityksessä todetaan sivulla 54 seuraavaa: ”Kurjet muuttivat hankealueen yli viuhkamaisesti eikä ollut havaittavissa, että kurjet suosisivat hankealueen sisällä tiettyjä muuttoreittejä. Keväällä kurjet liikkuivat epämääräisemmin moniin suuntiin, vaikka yleisimmät lentosuunnat olivatkin pohjoinen ja koillinen. Tämä saattaa viitata siihen, että osa havainnoista on koskenut alueella pesivien kurkien lentoja ruokailu- ja pesäpaikan välillä. Syksyllä muuttosuunnat olivat yksimielisemmin joko etelään tai lounaaseen.” Tämä kohta jää epäselväksi, todettiinko alueella kuitenkin olevan mahdollista kurjen pesintää, vai mitä tällä tarkoitetaan? Hanke tulisi karkottamaan alueen linnustoa pysyvästi. Esimerkiksi häiriövaikutuksille alttiit haukat, kuten kanahaukka jopa 3km säteellä voimaloista, pöllöt (melusta ja maaston pirstoutumisesta aiheutuva vaikutus), metsätiaiset, palokärjet ja muut kolopesijät (pesintään soveltuvien metsäalueiden raivaus), taivaanvuohet, kuikat ja kehrääjät (yleisesti häiriöherkkiä lajeja), kanalinnut (yhtenäisten reviirien pirstoutuminen) jne. Hankkeella olisi kiistatta negatiivisia vaikutuksia paikallislinnustoon. Yhteisvaikutuksessa muiden	28. Katso vastine kohta 1.3
--	---	------------------------------------

	kaavailtujen hankkeiden kanssa vaikutus olisi paikallisille lintupopulaatioille merkittävän tuhoisa. 29. Selostus esittelee linnustoon kohdistuvina lieventämistoimina voimaloiden rakentamista ja hakkuita lintujen pesimäajan ulkopuolella. Tämä on täysin harhaanjohtavaa ja epärealistista: kun pesäpuut on hakattu linnut eivät niissä enää pesi, oli ne hakattu sitten talvella tai kesällä. On myös epärealistista olettaa, että mm. maanrakennustöitä, betonivaluja tai muita vastaavia töitä tehtäisiin syksyllä ja talvella ensin sateisimpiin ja sitten pahimpiin lumi- ja routa-aikeihin. Tässä ei ole kyse minkäälaisesta lievennyksestä”, eikä rakentamista voida oikeuttaa väittämällä, että näillä asioilla olisi mitään linnustoa suojelevaa vaikutusta. 30. Lintujen muuttoreitti kulkee alueen yli. Muutonseuranta oli epävarmaa, josta myös yhteysviranomaisen huomautti. Silti havaittiin, että muuttavista lajeista suurin osa lentää törmäyskorkeudella, jolloin niillä on todellinen riski törmätä voimaloihin. Hanketta ei tule rakentaa lintujen muuttoreitille, sillä se aiheuttaisi toistuvia lintukuolemia muuttojen yhteydessä. Mikäli jotkin linnut kiertäisivät voimala-alueen se voi tarkoittaa niille ylimääräistä energiahukkaa muutenkin raskaalla muuttolennolla, varsinkin kun kierrettäviä voimala-alueita sijoittuu niiden muuttoreiteille yhä enenevässä määrin. Vuorentaan ja Kouvalan pellot ovat merkittäviä muuttolintujen levähdysalueita, samoin myös Hattelmalanjärven lintuvesi on paikallisesti merkittävä linnustoarvoiltaan. Sähkönsiirron rakentaminen lisäisi törmäyksiä ja täten lintukuolemia näillä merkittävillä alueilla. Lievennystoimina esitetään huomiomerkkien kiinnittämistä linjoihin, mutta tästä huolimatta lintuja törmäisi linjoihin huomattava määrä, sillä huomiomerkkien hyöty on parhaimmillaankin vain osittainen. Ilmajohtojen rakentaminen merkittävien lintualueiden kohdalle ei ole järkevää, eikä sitä tule törmäysvaikutusten vuoksi tehdä. 31. Luontoselvityksissä ei ole havainnoitu lainkaan yölaulajia hankealueella, ja sähkönsiirtoreittien yölaulajaselvitys tehtiin väärään aikaan. Nämä ovat selviä puutteita.	29. Katso vastine kohta 1.3 30. Katso vastine kohta 1.3 31. Katso vastine kohta 1.3
--	--	--

	32. Myös sähkönsiirtoreittien uusien linjausten linnustoselvitykset puuttuvat kokonaan. Sähkönsiirtoreittien linnustoselvitysten yhteydessä on luontoselvitysraportin mukaan hukattu merkittävä määrä linnustodataa teknisten vaikeuksien vuoksi. Luontoselvitysraportin mukaan (s.33) ”Selvityksen suurin epävarmuus liittyy sähkönsiirtoreitillä toteutettuihin selvityksiin, sillä iso osa selvityksen ensimmäisen kierroksen havainnoista menetettiin puhelimen rikkoutumisen myötä. Havaintodataa menetettiin lähes puolesta laskentapisteistä ja näin ollen nämä pisteet sisältävät havaintodatan ainoastaan kesäkuun toisen kierroksen tuloksista (Kuva 19). 33. Ensimmäisen vesilintulaskennan tulokset menetettiin myös, joten tulokset esittelevät ainoastaan toisen laskentakierroksen tulokset. Luonnontieteellinen keskusmuseo ohjeistaa vesilintulaskentojen tekemistä toukokuun aikana, joten kesäkuussa tehty toinen kierros ei ole toteutettu vesilintujen kannalta suotuisaan aikaan.” Koska dataa on menetetty näin merkittävä määrä ja laskentajaksoissa on epävarmuutta, ei voida tehdä kattavia johtopäätöksiä lajistosta. Maastotuntimäärät linnustoselvityksissä ovat liian vähäisiä. Esimerkiksi muuttolintuselvityksen yhteydessä tämä myönnetään suoraan: selostuksen sivulla 109 kerrotaan muuttoa seurattua 20 päivää, kun ympäristökeskuksen suositus on 60 päivää, eli selvityksessä on seurattu vain kolmasosa suosituksesta. Tämä on riittämätön taso, varsinkin kun päiviä ei oltu valittu aktiivisimpiin muuttoaikoihin, ja muuttavien lintujen määrä jäi seurannoissa normaalia vähäisemmäksi. Seurannaksi esitetään esimerkiksi kuolleiden lintujen etsimistä voimalakäyntien yhteydessä. Tämä on epärealistista esimerkiksi aikana, jolloin lumi on maassa ja peittää kuolleet linnut. Lisäksi on täysin epärealistista olettaa, että voimalan huoltoa suorittavat henkilöt esimerkiksi ehtisivät käydä maastoa läpi, tunnistaisivat linnut lajilleen jne. Ylipäänsä seurantaesitys on haittojen kosmeettista koristelua: ensin heikennetään ja tuhotaan lajien elinmahdollisuudet ja tapetaan yksilöt, sitten jälkeinpäin ihmetellään ja todetaan, että näin on nyt käynyt. Alueen yhtenäisyyden ja rauhallisuuden voidaan katsoa takaavan pesintärauhan ja edesauttavan huomattavan monen	32. Katso vastine kohta 1.3 33. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	tärkeän lintulajin (ml. useat kansainvälisten sopimustenkin nojalla suojeltavat direktiivilajit) menestymistä. Siksikään tätä hanketta ei tule rakentaa. 34. Luonnon ydinalueet ja ekologiset yhteydet. Hanke sijoittuu edustavalle Vuohiniemen luonnon ydinalueelle, ja sillä olisi myös suurta haittaa aiheuttavia yhteisvaikutuksia muillekin ydinalueille. Ihmistoiminnan levittäytyessä yhä laajemmalle ja kaventaessa muiden lajien elinmahdollisuuksia tulisi Niinimäen, Isosaaren ja Rengontiennummen hankealueiden kaltaiset alueet jättää tyystin rauhaan rakentamiselta. Maankäytön muutokset energiahankkeiden rakentamisen vuoksi aiheuttavat luontoalueiden muuttumisen teollisuusalueiksi ja tuhoavat paikallisten ekosysteemien toiminnan. Muutos on pysyvä, eikä paikallisia luontoarvoja, luontokatoa ja monimuotoisuuden menetystä pystytä kompensoimaan muualla. Jos ne menetetään paikallisesti, ei niitä saada takaisin. Selostuksen sivulla 137 lukee: ”Hankealueesta kaakkoon on suunnitteilla Rengon Isosaaren tuulivoimahanke. Suunniteltujen hankealueiden etäisyys on pienemmillään noin yksi kilometri ja hankkeiden tuulivoimaloiden etäisyys n. neljä kilometriä. Niinimäen hankealue sijoittuu Vuohiniemen edustavalle luonnon ydinalueelle, kun taas Isosaaren hanke sekä Niinimäen SVE1 sijoittuvat Rengon edustavalle luonnon ydinalueelle. Rengon ydinalue on ennestään ihmistoiminnan pirstoma mm. Turun valtatie sekä muiden metsäautoteiden vuoksi, ja hankkeiden yhteisvaikutukset aiheuttavat lisääntyntä pirstoutuneisuutta. Lisäksi yhteisvaikutukset heikentävät Vuohiniemen ja Rengon ydinalueita niiden reuna-alueilla, mikä voi heikentää ydinalueiden keskinäisiä sekä Suojärven ydinalueelle johtavia yhteyksiä. Heikentäviä vaikutuksia syntyy rakentamisvaiheessa maankäyttömuutosten vuoksi sekä normaalitoiminnan aikana voimaloiden melun aiheuttamien häiriövaikutusten vuoksi. Hankkeiden yhteisvaikutukset arvioidaan luonnon ydinalueiden pirstoutumisen lisääntymisen vuoksi VE1 osalta suuren kielteiseksi ja VE2 osalta kohtalaisen kielteiseksi.” Sitaatti kertoo oleellisen peruuttamattomasti tuhoutuvasta luonnosta, mikäli hankkeet toteutuisivat. VE1 ja VE2 vertailu on lähinnä kosmeettista, molemmat vaihtoehdot aiheuttavat merkittäviä kielteisiä vaikutuksia ja	34. Katso vastine kohta 1.3
--	--	------------------------------------

	tuhoavat paikalliset luonnon ydinalueet. Se, että jokin alue on osittain jo heikennetty esimerkiksi tiestöä rakentamalla tai metsätaloudella ei ole peruste heikentää sitä lisää. 35. Melu, välke ja valosaaste. Tuulivoimalat aiheuttavat merkittävässä määrin kaikkea näitä: melua, välkettä ja valosaastetta. Koska alue on maakunnallisesti tunnistettu pimeä ja hiljainen alue, olisi melun, valon ja välkkeen tuominen alueelle kiistatta alueen ominaispiirteet tuhoava asia. Keinovalon vaikutuksesta mm. eliöiden lisääntymiseen, hyönteiskuolemiin ja hormonitoimintaan on tutkimuksia, jotka osoittavat valosaasteen haitalliset vaikutukset. Koska nämä asiat ovat jo riittävästi tiedossa ja valosaasteen määrä jo maailmanlaajuisen ongelma, ei sitä tule viedä pimeisiin ympäristöihin yhtään enempää. 36. Tuulivoimaloille on parempiakin sijoituspaikkoja jo valmiiksi valoisissa ympäristöissä. 37. Melun vaikutukset ihmisten terveyteen ovat kielteisiä, tämä voidaan selvästi todeta esimerkiksi THL:n sivuilta: https://thl.fi/aiheet/ymparistoterveys/melu#melun_aiheuttamat_terveyshaitat. Alueella asuvat ja vapaa-aikaa viettävät ihmiset ovat tehneet tietoisin valinnan asuinalueensa suhteen, arvostaen siellä nimenomaan hiljaisuutta ja luonnonrauhaa. Melu nostettiin asukaskyselyissä ja mielipiteissäkin haittavaikutusten kärkeen. Tuulivoimalat toisivat mukanaan jatkuvan meluhaitan ja myös välkkeen, jota selostuksessa yritetään lievennellä spekuloimalla voimaloiden pysäyttämällä suurimman välkkeen aikana tai puuston suojaavan vaikutuksen varmistamisella. Jokainen ymmärtää, ettei tämä tulisi toimimaan käytännössä: yhtiöllä ei ole intressejä pysäyttellä voimaloita jatkuvasti. Metsätaloukskäytössä olevien alueiden puusto puolestaan ei tule suojaamaan välkkeeltä, koska hakkuita tehdään jatkossakin. Välkkeen, melun ja tärinän vaikutuksista eliöihin ei ole vielä kovin laajoja tutkimuksia, mutta kuten selostuskin toteaa, kaikki nämä häiriöt aiheuttavat eliöille vaikeuksia, mm. lisääntymiseen ja saalistukseen (s.106): "Lisäksi taustamelun voidaan olettaa vaikuttavan lähistön lintujen yleiseen hyvinvointiin. On muun muassa havaittu, että	35. Katso vastine kohta 1.6 36. Katso vastine kohta 1.19 37. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7
--	---	--

	maakaasukenttien kompressorien läheisyydessä (55–80 dB) pesineillä lin- nuilla on kohonneet veren stressihormonitasot, mikä heikentää lintujen lisään- tymismenestystä (Kleist ym. 2017). Vaikka nämä havainnot eivät ole suoraan verrannollisia eri tavalla ääntä pitäviin tuulivoimaloihin, voidaan taustamelun olettaa vaikuttavan samansuuntaisesti lintuihin myös tuulivoima-alueilla, vaik- kakin eri intensiteetillä. Lisäksi on havaittu, että etenkin metsäympäristön lin- nut ovat yleisesti herkkiä taustamelulle (Senzaki ym. 2020).” 38. Seurantatoimena selostuksessa pyöritellään uuden asukaskyselyn toteut- tamista hankkeentoiminta-aikana. Tällä ei ole mitään käytännön merkitystä, koska vaihtoehtona annetaan myös jättää asukaskysely tekemättä. Suomesta on lisäksi esimerkkejä, joissa tuulivoimaloiden melutason ylittymisestä on käyty oikeutta vuosikausia. Luotto minkäänlaisiin korjaustoimiin on olematon. Koska haittavaikutukset tiedetään yleisellä tasolla, ei ole järkevää rakentaa voimaloita hankealueen kaltaisiin ympäristöihin. 39. Mikromuovit ja voimaloiden päästöt. Selostuksen sivulla 261 kirjoitetaan seuraavaa: ”Hankkeen toiminnasta ei aiheudu päästöjä pinta- tai pohjavesiin. Jätevesiä ei synny. Sadevedet valuvat tuulivoimaloiden päältä maahan ja imeytyvät maaperään. Mahdollisesti tarvittavat kuivatustoimenpiteet suunnitel- laan myöhemmin olosuhteiden mukaan. Tuulivoimaloiden lavoista niiden elin- kaaren aikana irtoavan materiaalin määrä arvioidaan käytettävissä olevan tie- don perusteella pieneksi suhteessa mikromuovin merkittävämpiin päästöläh- teisiin (ympäristössä jo oleva muovijäte, liikenne, tekonurmikentät, muovituotteiden valmistus sekä keinokuitutekstiilien pesu). Eroteltavissa ole- via vaikutuksia pinta- ja pohjavesiin ei aiheudu (Suomen uusiutuvat ry 2024a; Natus-kyddsöreningen 2023; Fjäder, ym. 2022). Koska hankkeesta ei synny suoria vesistöpäästöjä, haitallisten aineiden vesistövaikutuksia ei tarkastella.” Kuitenkin sivulla 24 kerrotaan: ”Tuulivoimaloiden lapojen aiheuttamista mikro- muovipäästöistä ympäristöönsä on tehty erilaisia arvioita. Voimaloiden lavat koostuvat pääasiassa lasi- ja hiilikuiduista, epoksi- tai polyesterihartsista sekä kerroslevyrakenteen ydinaineista kuten balsapuusta ja muovivaahdoista, ja ne	38. Katso vastine kohta 1.2 39. Katso vastine kohta 1.20
--	---	--

käsitellään suojaavalla maalikerroksella. Vaikka lavat suunnitellaan kestä-
mään kaikkia sääolosuhteita koko voimalan käyttöiän, suojakerroksen pin-
nasta irtoaa ajan kuluessa pölymäistä materiaalia. Irtoavan materiaalin mää-
rään vaikuttavat sääolot, voimaloiden lapojen kunnossapito ja mm. eroosiota
kestävien pintamateriaalien tekninen kehitys.” Kuinka näidenkin ristiriitojen pe-
rusteella voidaan esittää asiasta varmana, ettei vaikutuksia pinta- ja pohjave-
siin aiheudu? Kappaleessa on lisäksi jälleen ”whataboutismia”: jos suurempia-
kin mikromuovin lähteitä on olemassa, ei se ole peruste aiheuttaa mikromuovi-
päästöjä alueelle, jossa ympäristöön ei normaalisti leviäisi mikromuoveja. Si-
vun 261 lainauksessa on myös kyseenalaista siteerata tuulivoimaa puoltavan
etujärjestön väitteitä. Mikromuovin leviämisessä on myös selviä eroja siinä, ir-
toaako sitä esimerkiksi maanpinnan tasalla liikkuvan auton renkaista vai 300
metrin korkeudessa nopeasti pyörivästä lavasta, joka lennättää muovin hyvin
kauas ilmavirtojen mukana. Selostuksen koko mikromuovipäästöjä käsittelevä
osio on epämääräinen ja vailla ajantasaista ja uskottavaa tutkimustietoa. Voi-
maloita ei tule rakentaa, koska niillä joka tapauksessa on ympäristöönsä
päästöjä: sekä mikromuovia, että mm. öljyä ja jäähdytysnesteitä, jotka voivat
onnettomuustilanteessa levitä ympäristöön.

Myös muissa tuulivoimahankkeissa kiinnitetään huomiota voimaloiden aiheut-
tamiin päästöihin. Niinimäen hankkeessa asia halutaan ohittaa olankohautuk-
sella, mutta esimerkiksi Kangasjärven tuulivoimahankkeen tuoreessa yhteys-
viranomaisen lausunnossa 11.4.2025 todetaan seuraavaa: ”Keiteleen kunnan
terveydensuojeluviranomainen nostaa esille, että virkistyskäytön kannalta
YVA-ohjelmassa asiaa on ajateltu parantuvina tieverkostoina, mutta materiaa-
lista ei käy ilmi, kuinka paljon päästöjä tulee toiminnasta elintarvikkeena käy-
tettävään riista-, marja- ja sienisaaliseen lisää tuulivoimahankkeesta kokonai-
suudessa: rakennusvaiheessa, nkäytön aikana, purkutöiden aikana ja vielä en-
nallistamisvaiheessa? Tämä päästökuorma voi lisätä osaltaan terveyshaittaa
elintarvikkeiden välityksellä ja päästöinä irtoavat tietyt aineet voivat rikastua
ravintoketjussa.” sekä: ”Keiteleen terveydensuojeluviranomainen mainitsee

	lausunnossaan, että lavoissa käytettävien PFAS-yhdisteitä sisältäviä pinnoitteiden ympäristö- ja terveysvaikutukset voivat olla muita yhdisteitä vakavampia, niitä ei ole tutkittu riittävästi. PFAS-yhdisteitä tulisi ensisijaisesti rajoittaa ja korvata ne vähemmän haitallisilla ja nopeammin hajoavilla yhdisteillä. Tämä kannattaa ottaa huomioon siinä vaiheessa, kun tuulivoimaloiden materiaaleja valitaan. Myös mikromuovien ja epoksijohdannaisien irtoaminen tuulimyllyistä tulee selvittää.” Koska aivan tuoreissa lausunnoissa edellytetään näinkin kattavia selvityksiä, tulisi vastaavat selvitykset vaatia myös Niinimäen hankkeelta. Tuulivoimarakentamisessa olisi tarpeen muutenkin odottaa kattavaa tutkimustietoa voimaloiden aiheuttamista haitallisista päästöistä, mukaanlukien mikromuovit. 40. Pohjavedet. Hankealue sijaitsee aivan kiinni Rengon pohjavesialueessa. Se on aivan liian lähellä tärkeäksi luokiteltua I-luokan pohjavesialuetta. Tuulivoimaloiden perustustyöt ulottuvat useiden metrien syvyyteen ja maanrakennustyöt ovat erittäin mittavia, joten on turhan optimistista kuitata ylimalkaisesti ettei pohjavesiin aiheutuisi vaikutuksia. Selostuksessa asiaa pyöritellään laidasta laitaan, ja selostus ei tosiasiassa esitä mitään varmaa perustelua sille, etteivät pohjavedet pilaantuisi. Koska riski on todellinen, ei hanketta varovaisuusperiaatteen vuoksi tule toteuttaa pohjavesialueen välittömään läheisyyteen. Selostuksessa todetaan sivulla 261 alueen kaivoista seuraavaa: ”Kaikki vaikutusalueen kiinteistöt kuuluvat vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen, jolla kiinteistö on liitettävä laitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin. Siksi arvioidaan, että vaikutuksia talousvesikaivoihin ei synny hankkeen missään vaiheessa.” Onko todella varmistettu, että aivan kaikki vaikutusalueen kiinteistöt, vanhatkin, ovat kunnallisen vesiverkon piirissä? Kaivojen pilaaminen on yksiselitteisesti lailla kielletty, eikä hankeyhtiöllä ole oikeutta sanella kiinteistölle pakkoliittymistä kunnalliseen verkostoon pohjavesien pilaamisen riskin uhall. Vaikka jokainen kiinteistö olisikin kunnallisen vesihuollon piirissä, ei kaivoihin saa silti kohdistaa riskejä, vaan ne tulee säilyttää käyttökuntoisina jo pelkästään huoltovarmuuden vuoksi. Epävarmuustekijät toteavat sivulla 267	40. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.3
--	---	---

	seuraavaa: ”Hankealueen pohjaveden laadusta tai korkeustasosta ei ole tietoja, vaan vaikutusten arviointi perustuu pääosin karttatarkasteluun ja ympäröivien luokiteltujen pohjavesialueiden tietoihin. Pohjavesivaikutusten arvioon ei arvioida kuitenkaan liittyvän merkittäviä, johtopäätöksiin vaikuttavia epävarmuustekijöitä.” Näin hatarilla päätelmillä ei tule lähteä pohjavesiin vaikuttaviin, massiivisiin rakennustoimiin. 41. Näiden seikkojen lisäksi tulee ottaa huomioon, että tuulivoimala-alueella tulisi olemaan voimaloiden sisältämänä tuhansia litroja öljyä ja jäähdytinnesteitä. FCG:n laatimassa Pielaveden Muntterinkankaan YVA-selostuksessa (11.9.2023) samantehoiselle, 6-10 MW voimalalle esitetään seuraavaa: ”Tuulivoimaloiden konehuoneissa säilytetään öljyä noin 1–1,5 m3 ja jäädytysnestettä noin 0,6 m3 voimalaa kohden. Kyseiset aineet voivat vuotaessaan aiheuttaa maaperän, pintaveden tai pohjaveden pilaantumista.” Niinimäen kohdalla tämä tarkoittaisi voimaloiden määrästä riippuen 9000 - 18 000 litraa öljyä sekä 5400 - 7200 litraa jäähdytysnestettä. On selvää, että tällainen määrä kemikaaleja varastoituna pohjavesialueen tuntumaan on suuri ympäristöriski, jota ei tule missään tapauksessa ottaa. Nykyään epävakaan maailmantilanteen vuoksi on otettava huomioon esimerkiksi sabotaasi tai jopa mahdollinen sotatila, jolloin voimalat tällaisina ”öljyvarastoina” ovat riski ympäristölle vielä ormaalitilannetta enemmän. 42. Maanrakennus ja maa-ainesten otto. Selostuksessa ei esitetä paikkaa, josta sekä tiestön että voimalaperustusten ja nostoalueiden rakentamiseen tarvittavat valtavat maa-ainesmäärät otettaisiin. Tämä on huomattava puute, koska jo kuljetuksia tulisi tuhansia rekkakuormallisia ja niiden päästöt ovat huomionarvoinen asia tarkasteltaessa hankkeen ilmastovaikutuksia. Maa-ainesten otto lähiympäristöstä tai hankealueelta tarkoittaisi mahdollisesti uusia louhinnalla ja räjäytyksillä pilattavia luontoalueita, häiriötä ihmisille sekä muille lajeille. Näin suuressa hankkeessa ei voida ylimalkaisesti todeta että maa-ainesten ottopaikkaa ei vielä tiedetä, tai että ne pyritään ottamaan	41. Katso vastine kohta 1.20 42. Katso vastine kohta 1.10
--	--	---

	hankealueelta tai lähistöltä. Paikka tai paikat on pystyttävä osoittamaan selkeästi, sekä maa-ainesten oton vaikutukset arvioimaan ja laskemaan realistisesti. 43. Hankkeen elinkaari ja vaikutukset luonnonvarojen käyttöön. Selostuksessa kerrotaan hankkeen päästöjen laskennan olevan epävarmaa, koska voimalatoimittaja ei ole vielä tiedossa, ja voimaloiden raaka-aineiden alkuperän selvittäminen sekä muut materiaalituotantoon liittyvät asiat ovat vielä hämärän peitossa. Samoin hankealueen maaperään (suurelta osin turvemaita) liittyvää hiilensidontaa on tutkittu vähäisesti, joten ei voida osoittaa selkeitä lukuja kuinka paljon voimalarakentamisen aikaiset hakkuut ja maanrakennustoimet vaikuttaisivat hiilensidontaan. Nämä ovat kuitenkin suurimpia tekijöitä hankkeen päästöjen suhteen, joten luotettavia laskelmia voimaloiden ”ilmastoystävällisyydestä” ei voida tehdä ilman näitä tietoja. 44. Voimaloiden käyttöikäksi on useassa kohtaa arvioitu optimistinen 40, jopa 50 vuotta, joka on turhan rohkea arvio. Esimerkiksi Haminassa on purettu vain kymmenkunta vuotta toiminnassa olleet tuulivoimalat, koska varaosia ei ole enää saatu (https://yle.fi/a/74-20043361). On mietittävä, kannattaako tämän kokoluokan hankkeita edes rakentaa tuhoten luonnonympäristöjä sen tieltä, ja saaden aikaan vain suhteellisen lyhytaikaista energiantuotantoa luontoarvojen menettämisen sekä ihmisten elinolojen pilaamisen kustannuksella. 45. Lisäksi hämärän peittoon jää sekä voimaloiden että sähkönsiirron raaka-aineiden hankinnan, valmistuksen ja kuljetuksen aiheuttamat päästöt ja ympäristövaikutukset. Esimerkiksi teräksen ja betonin valmistuksen päästöt ovat massiivisia. Niitä tuottavien tehtaiden ja kaivosten ympäristöolosuhteet jäänevät selvittämättä yleisesti monimutkaisten ja laajojen hankintaketjujen ja siten huonon jäljitettävyyden vuoksi. Vaikuttaakin siltä, että Niinimäen hanke halutaan rakentaa vain rakentamisen itsensä vuoksi, eikä sillä ole todellisia ilmastohyötyjä koskevia tavoitteita. 46. Omavaraisuus ja työpaikat. Hanketta perustellaan myös alueen työllisyyttä ja elinvoimaa lisäävällä vaikutuksella. Nämä näkymät ovat turhan optimistisia.	43. Katso vastine kohta 1.22 44. Katso vastine kohta 1.19 45. Katso vastine kohta 1.19 46. Katso vastine kohta 1.8
--	---	--

	On mahdollista, että esimerkiksi lounaspaikat hyötyisivät rakennusaikana lisääntyneistä asiakkaista, ja maanrakennusyrityksille löytyisi tilausta, mutta muuten vaikutukset jäävät vähäisiksi. Varsinaista majoitustoimintaa ei alueella juuri ole, kaupat ovat suurten ketjujen omistuksessa, eikä niistä täten tule hyötyä paikallisille. Rakennusvaihe kestää suhteellisen lyhyen ajan. Voimalarakentamisessa ei välttämättä käytetä kotimaista työvoimaa. Esimerkiksi Pohjan Voima niminen tuulivoimayhtiö myöntää tämän suoraan sivuillaan https://pohjanvoima.fi/kuntalaisille/ : ”Onko tarkoituksena, että tuulipuistojen rakentamisessa ei käytetä ulkomaista työvoimaa? Ei ole. Tämä pitää sanoa suoraan ja rehellisesti: lähes kaikilla Suomen suuremmilla rakennustyömailla käytetään ulkomaista työvoimaa eivätkä tuulivoimalat ole poikkeus. Suomalaisista rakentajista on ollut pulaa, ja tuulivoimaloiden rakentamisessa tarvitaan myös sellaisia ammattilaisia, joita on Suomessa hyvin vähän.” Voimaloiden huolto on erikoisosaamista vaativaa työtä, jota tekee erikoistuneet toimijat. Talviaikaan metsäisille alueille sijoitettu hanke työllistää lumenaurausta tekevän koneuskkin, ei muita. Hankkeen työllisyysvaikutukset eivät siis ole millään tavalla merkittävät, päin vastoin, niitä suurennellaan. Ennemmin tulee kysyä paljonko työpaikkoja ja työvoimaa menetetään tuulivoimahankkeen vuoksi? Kiinteistöjen ja ihmisten omaisuuden arvo laskee, vapaa-ajan asukkaita ei alueelle enää tule, matkailuyritysten ja luontomatkailun toimintaedellytykset heikkenevät, hankkeiden aiheuttama vuosikausien mittainen epävarmuus haittaa yritysten investointeja ja ihmisten suunnitelmia esimerkiksi remonttien teettämisen suhteen. Ei tiedetä saako lainaa, kun kiinteistön arvo ei ole enää entisensä jne. 47. Jatkuvasti kuluva aika, jota tuulivoimahankkeen uhka alueella varjostaa, aiheuttaa menetettyjä mahdollisuuksia, epävarmuutta ja pysähtyneisyyttä. Tällä kaikella on vahvasti sekä taloudellinen, että myös ihmisten mielialaan ja aktiivisuuteen kohdistuva vaikutus. Tämä heijastuu negatiivisesti suoraan alueen elinvoimaan ja vetovoimaan. Alue näivettyy ja kuihtuu. 48. Hanketta mainostetaan myös omavaraisuuden lisäämisellä. Koska hankeyhtiön taloustilanne on niin epämääräinen (esim.	47. Katso vastine kohta 1.15 48. Katso vastine kohta 1.10
--	---	---

	https://www.talouselama.fi/uutiset/talouselama-selvitti-alandsbankenin-tuuli-voimakumppani-teki-miljoonatilin-rakentamatta-yhtaan-tuulivoimalaa-nyt-myrsky-energia-on-ajautunut-vaikeuksiin/279b469e-c454-4ca5-9013-2e1c36ec9e0a ja https://www.hameensanomat.fi/paikalliset/8414023) ja omistuspohja ulkomaalaisten sijoitusyhtiöiden, ei hankkeella ole mitään tekemistä omavaraisuuden kanssa. Alunperin hanke ”myytiin” hattulalaisille kotimaisena uusiutuvan energian tuottajana, mutta tämä ei ole aidosti kotimaista ja omavaraista, saati paikallisia hyödyttävää. Kuka takaa, että voimaloiden omistus ja ohjaus on tulevaisuudessa luotettavien ja vakaiden tahojen käsissä? Myös sähkönsiirtoinfra on kauppatavaraa, jonka omistukseen ei maanomistaja voi vaikuttaa, vaikka annetaan ymmärtää, että maanomistajalla olisi edelleen pakolunastuksen jälkeen suurempiakin hallinnallisia oikeuksia maihinsa. Hankeyhtiön ollessa näin heppoisella pohjalla toimiva, ei hankkeesta voida puhua omavaraisuutta lisäävänä, vaan sitä pitäisi katsoa ennemmin riskitekijänä keskellä Hämeen ylänköaluetta. Aidosti omavarainen sähköntuotanto olisi kokonaan kotimaisissa käsissä, valtion ohjauksessa, ja tuotettu sähkö jäisi kokonaan suomalaisten käyttöön. 49. Maisemavaikutukset, kulttuuriperintö. Hanke aiheuttaisi toteutuessaan merkittävän haitan Hämeen Härkätien valtakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle. Alueella on myös suuri kulttuurihistoriallinen merkitys ja voimakas kytkös paikalliseen identiteettiin. Tuulivoimalat eivät sovi tällaiseen maisemaan. Niiden näkyvyys olisi liian selkeä, tarkasteltiin sitä mistä päin aluetta tahansa, ja varsinkin yhteisvaikutuksessa Isosaaren ja / tai Rengontiennummen hankkeen kanssa voimaloiden maisemia pilaava vaikutus olisi huomattava. 50. Hankkeen moraalinen ja eettinen kestävyys. Viimeistään näistä kappaleista selostuksen sivulta 357 selviää, mikä kaikki sekä hankkeessa että lainsäädännössämme on pahasti pielessä. Lyhyesti, kaikki se tehdään haitoista välittämättä, mikä ei ole suoraan laitonta (lihavoinnit omat): ”Hankkeesta vastaava jatkaa hankkeen kehitystä tavoitteena toteuttaa alueelle 12 tuulivoimalaa eli vaihtoehto 1. [...] Hanke ei tällöin aiheuta lainsäädännön vastaisia	49. Katso vastine kohta 1.4 50. Katso vastine kohta 1.10
--	--	--

	vaikutuksia ympäristölle, luonnolle tai ihmisille. Maisemavaikutukset arvioidaan suuriksi kielteisiksi, mutta valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita ei ole suoraan suojeltu lainsäädännöllä, joten suoraa estettä toteuttamiselle ei ole. Myöskään suuret linnustovaikutukset eivät estä hankkeen toteuttamista, sillä suojeltuja petolintujen pesiä ei vahingoiteta. Ekologisia yhteyksiä ei ole rauhoitettu lainsäädännössä. Kielteiset sosiaaliset ja virkistysvaikutukset ovat merkittäviä, mutta melun ohjearvot tai välikkeen suositusarvot lieventämistoimet huomioiden eivät ylitä, joten ne eivät estä toteuttamista. Lisäksi suuria yhteisvaikutuksia syntyy tärkeille lintualueille ja sudelle, mutta pelkästään Niinimäen hankkeen toteutuessa vaikutukset eivät ole merkittäviä.” ”Hankkeesta vastaava jatkaa myös sähkönsiirtoreittien suunnittelua. Tässä vaiheessa ei vielä tiedetä, mikä reitti valitaan hankkeen toteutuessa. Mikäli reitti SVE1 toteutetaan, sille haetaan luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa liito-oravan ja erään luontodirektiivin sensitiivisen lajin lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämisen takia. Vaihtoehdon SVE3 suuri kielteinen vaikutus tärkeisiin lintualueisiin (MAALI-alueet), maisemaan tai maankäyttöön ei estä reitin valintaa, sillä MAALI- tai maisema-alueet eivät ole lailla suojattuja eikä ilmajohto vaadi kaavamerkintää kaavassa.” On erittäin perusteltua, ettei tällaista arvomaailmaa edustavia toimijoita päästetä harjoittamaan yritystoimintaa Hämeen ylänköalueelle. 51. Huomioita kaavaselostuksesta. Kaavaselostuksessa keskitytään hiilensidontaa ja uusiutuvan energian tuottamista käsitteleviin kansainvälisiin ja kansallisiin sitoumuksiin ja tavoitteisiin. Siinä ei esitellä lainkaan monimuotoisuusstrategioita ja sopimuksia, joihin Suomi yhtä lailla on sitoutunut. Miksi ei? Kunnat ovat keskeisiä toimijoita monimuotoisuustavoitteiden toteuttamisessa, eivätkä ne voi luistaa vastuustaan piilottelemalla sopimusten olemassaoloa ja välttelemällä esimerkiksi ennallistamistoimia tai suojelua. Luonnonsuojelulain mukaan kunnilla on myös velvollisuus edistää luonnonsuojelua sekä maisemansuojelua alueellaan. Niinimäen tuulivoimahankkeen kaavoittaminen ei millään tavoin edistä luonnonsuojelua, ennallistamista tai monimuotoisuutta, eikä	51. Katso vastine kohta 1.18
--	---	-------------------------------------

	edes hiilensidontaa. Se aiheuttaa luonto- ja lajikatkoa, hävittää luonnon pimeän ja hiljaisen, edustavaksi todetun ydinalueen, ja pirstoo ekologiset yhteydet. Näiden lisäksi se turmelee Härkätien alueen arvokkaat kulttuurimaisemat. Hatula ei millään tavoin tarvitse Niinimäen hanketta. Kunnan ei tule jatkaa kaava-prosessia, vaan sen valmisteleminen tulee lopettaa merkittävien haittojen vuoksi. Hanke syö kunnan elinvoimaa aiheuttamalla henkistä lamaannusta, muuttotappiota ja taloudellisia tappioita. 52. Kestävää hiilensidontaa ja uusiutuvan energian tuotantoa ei voida lukuis-ten tutkimusten mukaan eriyttää monimuotoisuuden turvaamisesta ja lajikadon estämisestä. Ilmastonmuutos on monikriisi, jonka kestävää ratkaisua ei löy-detä pelkästään hiilensidontalaskelmilla tai uusiutuvan energian tuotantoa li-säämällä. Aidosti kestävät energiaratkaisut sisältävät samanaikaisesti myös monimuotoisuuden turvaamisen ja luontokadon estämisen. Toimet, jotka en-nallistavat ja suojelevat luontoa ovat myös tehokkaita ilmastonmuutoksen tor-juja. Kaavaselostuksessa tätä asiaa ei nähdä, vaan selostus painottaa lä-hinnä energiantuotantoon keskittyviä asioita, monimuotoisuus- ja ympäristön-suojeluasiat sivuutetaan. 53. Kunnan tulee myös ohjata asukkaita, yrityksiä ja yhteisöjä järkevään ener-giankäyttöön ja energiaa tulee pyrkiä säästämään, ei lisäämään sen käyttöä. Mikään energia millään tuotantotavalla ei tule riittämään, jos tähän ei kiinnitetä huomiota. Uudet energiamuodot kautta aikojen ovat aina rakentuneet edellis-ten lisäksi, ei korvaamaan vanhaa. Tämä kehitys voidaan katkaista, mikäli energiansäästöön ja sen kohdentamiseen aletaan tosissaan panostaa. Lähivuosina Suomalaiset ovat oma-aloitteisesti pystyneet säästämään ener-giaa valtakunnallisesti huomattavia määriä ilman pakkoja (esim. Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama energiakriisi), joten asiallisella ja perustellulla oh-jauksella siihen kyllä pystyttäisiin jatkossakin. Lisäksi on huomioitava, että Hä-meen liiton laatiman Kanta-Hämeen tilanne- ja kehityskuvan (24.1.2025) mu-kaan maakuntamme päästöt ovat sekä asukas- että maakuntatasolla	52. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.19 53. Katso vastine kohta 1.15
--	---	---

	valtakunnallisia päästöjä alhaisemmat, ja merkittävä määrä päästöistä syntyy työmatkojen pendelöinnistä. 54. Erämaisille ja luontoarvoja sisältäville alueille sijoitettavat tuulivoimahankkeet köyhdyttävät paikallista monimuotoisuutta, aiheuttavat haittoja lajistolle yli hankerajojen ja lisäävät luontokatoa. Maankäytön muutos on mittava, ja sillä on merkittäviä haittoja paikallisluontoon. Paikallista, hävitettyä monimuotoisuutta ei voida kompensoida muualla, eivätkä hankkeessa esitetyt "lievennys-toimet" sisällä mitään todellisuudessa hyödyttäviä ratkaisuja. 55. Hanke sotii valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa melu- ja välke-haittojen vuoksi terveellisen ja turvallisen elinympäristön vaatimuksia ja arvoja vastaan. Tämän lisäksi se sijoittuu pohjavesialueen välittömään läheisyyteen. Voimaloissa käytetään huomattavia määriä öljyä ja jäähdytysnesteitä (kts. kappale 6), joten käytännössä voimala-alueelle sijoittuisi todellinen riski pohjavesialueen pilaantumiseen. Vaikka normaalitoiminta ei aiheuttaisi onnettomuuksia, ei nykyisessä maailmantilanteessa voida sulkea pois esim. sabotaa-sin tai jopa sotatilan mahdollisuutta, jolloin riski pohjavesille ja ympäristöongel-mille realisoituisi. 56. Kaavaselostus esittelee omavaraisuutta ja huoltovarmuutta useassa koh-taa. Tämä on harhaanjohtavaa. Koska hankeyhtiön taloustilanne on niin epä-määräinen (esim. https://www.talouselama.fi/uutiset/talouselama-selvitti-alandsbankenin-tuulivoimakumppani-teki-miljoonatilin-rakentamatta-yhtaan-tuulivoimalaa-nyt-myrsky-energia-on-ajautunut-vaikeuksiin/279b469e-c454-4ca5-9013-2e1c36ec9e0a ja https://www.hameensanomat.fi/paikalliset/8414023) ja omistuspohja ulkomaalaisten sijoitusyhtiöiden, ei hankkeella ole mitään tekemistä omavaraisuuden kanssa. Alunperin hanke "myytiin" hat-tulalaisille kotimaisena uusiutuvan energian tuottajana, mutta tämä ei ole ai-dosti kotimaista ja omavaraista, saati paikallisia hyödyttävää. Kuka takaa, että voimaloiden omistus ja ohjaus on tulevaisuudessa luotettavien ja vakaiden ta-hojen käsissä? Myös sähkönsiirtoinfra on kauppatavaraa, jonka omistukseen ei maanomistaja voi vaikuttaa, vaikka annetaan ymmärtää, että	54. Katso vastine kohta 1.18 55. Katso vastine kohta 1.6, 1.7 sekä 1.20 56. Katso vastine kohta 1.10
--	---	---

	maanomistajalla olisi edelleen pakkolunastuksen jälkeen suurempiakin hallinnallisia oikeuksia maihinsa. Hankeyhtiön ollessa näin heppoisella pohjalla toimiva, ei hankkeesta voida puhua omavaraisuutta lisäävänä, vaan sitä pitäisi katsoa ennemmin riskitekijänä keskellä Hämeen ylänköaluetta. Aidosti omavarainen sähköntuotanto olisi kokonaan kotimaisissa käsissä, valtion ohjauksessa, ja tuotettu sähkö jäisi kokonaan suomalaisten käyttöön. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (kaavaselostus s.77) edellyttävät vastuullisesti tuotettua energiaa. Koska on jo todettu hankkeen sosiaalinen kestämyys, sekä kohdan 11. lainauksen mukainen häikäilemättömyys ja ympäristöstä sekä asukkaista piittaamattomuus hankkeen eteenpäin viemisessä (kaikki tehdään mikä ei ole lailla kiellettyä), ei hankkeesta voida puhua millään tavoin vastuullisena energiantuotantona. 57. VAT-tavoitteet edellyttävät myös luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymisen edistämistä (kaavaselostus s.80). Tätä perustellaan kaavaselostuksessa hankkeen kattavasti laadituilla ympäristöselvityksillä, sekä ympäristön arvot huomioivalla kaavaratkaisulla. Tämä ei pidä paikkaansa, eikä kyseisen kohdan perustelua voida hyväksyä. Tosiasiassa YVA-selostuksessa selvästi myönnetään luonnon edustavan ydinalueen heikentäminen ja hankkeen haitat myös muille ydinalueille. Siinä myönnetään myös ekologisten yhteyksien pirstominen ja niiden lainmukaisen rauhoituksen puute, jolloin ne voidaan selostuksen mukaan uhrata (s. 357). Luontoselvityksissä on myös useita puutteita, joita selostuksessa esitellään epävarmuustekijöinä, joita ely-keskus kommentoi, ja joista myös mielipiteiden antajat huomauttavat. 58. Maakuntakaavassa alueelle ei ole osoitettu tuulivoimaloille aluetta, eikä näiden kaikkien edellä mainittujen perustelujen nojalla tule tulevaisuudessaakaan osoittaa. 59. Miten kunta aikoo varmistaa, ettei hankkeen kanssa ajauduta vuosien mittaisiin kalliiksi käyviin oikeustoimiin sen aiheuttamista ongelmista (esim.	57. Katso vastine kohta 1.18 58. Katso vastine kohta 1.18 59. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	melutasojen ylittymisestä), kuten joillain paikkakunnilla on käynyt (esim. Lepävirta https://yle.fi/a/3-12657936)? 60. Hankkeen valmistelun lopettaminen lopettaisi myös paikallisten ihmisten jatkuvan epätietoisuuden ja kasvavan tyytymättömyyden tilanteessa, jossa he joutuvat toistuvasti ilman korvausta käyttämään ajastaan merkittäviä määriä vieraiden asioiden selvittämiseen, perehtymään vastentahtoisesti asioihin, joiden asiantuntijoita he eivät ole eivätkä halua olla, ja kirjoittamaan mielipiteitä ja lausuntoja toisensa perään, samaan aikaan kun näitä asioita valmistelevat toimijat saavat palkkaa samoista asioista. Ei ole millään tavalla reilua eikä yhdenvertaista, että jotkut joutuvat vuositolkulla taistelemaan oikeudestaan elää rauhassa kotiseuduillaan, kun jotkut taas eivät ikinä joudu. Tämä kehitys ei näytä laantumisen merkkejä, vaan ihmisten koteja ja mökkejä jää puristuksiin hankkeiden väliin (yhteisvaikutukset esim. Niinimäki, Isosaari, Rengontiennummi) ja asiat pitkittyvät vuosien ja taas vuosien mittaisiksi. Kantaa ottamattomuus ei ole vaihtoehto, sillä kyse on oman kodin, paikallisidentiteetin ja lähi- luonnon puolustamisesta, ja jokainen empatiaan kykenevä ihminen ymmärtää mitä se tarkoittaa.	60. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 157 2 henkilöä	1. Perheemme vastustaa Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan luonnosta. Olemme kesäasukkaita (Hattula / Rievetti / Takajärvi), Hanke on tullut meille suurena negatiivisena yllätyksenä, täysin puun takaa ja käsittämättömällä vauhdilla. Näin nopeilla liikkeillä ei voi olla hyviä seurauksia. Vastustamme vahvasti osayleiskaavaluonnosta. Hankkeen vaikutuksista paikalliseen ympäristöön ja yhteisöön sekä hankkeen lopullisesta hyödyllisyydestä energiantuotannon näkökulmasta on erittäin kevyet arviot nähtävillä. 2. Suunnitellut, käsittämättömän kokoiset 300 metriä korkeat tuulivoimalat sijoittuisivat Renkajärven ja Takajärven väliselle alueelle, jolla on merkittävää luontoarvoa. Ja suora näkyvyys meidän sukumme kesäasunnoille. 3. Kaksitoista suurta voimalaa näin lähellä mökkiasutuksia ja arvokkaita luontokohteita aiheuttavat tutkitusti häiritsevää melua ja välkehaittaa.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 3. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.7 4. Katso vastine kohta 1.4, 1.8 sekä 1.14

	4. Lisäksi hankkeen maisemavaikutuksia Hattulan maaseutuun, mahdollisia negatiivisia vaikutuksia kiinteistöjen arvoihin ja alueen matkailuun ei ole huomioitu.	
Mielipide 158 1 henkilö	1. Alue on sopimaton tähän käyttöön. Asutusta liian lähellä. Sekä vapaa ajan asuntoja rannat täynnä. Alue merkittävä luonto ja eläinrakas jälkipolville säästettävä. Kerran tuhottua ei saa koskaan takaisin. Alueen eläimistö on vertaansa vailla. Sudet, ilvekset, peurat liikkuvat siellä paljon tällä hetkellä.	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 2. Katso vastine kohta 1.3
Mielipide 159 2 henkilöä	1. Niinimäen alue Hattulassa on osa Hämeen luonto- ja muilta arvoiltaan arvokasta järviylänpää ja Etelä-Suomen suurinta, toistaiseksi jäljellä olevaa, yhteistä ja ns. hiljaista metsäaluetta. Etelä-Hattula ja Hämeenlinnan länsiosat ovat samaa ylänkökokonaisuutta, johon kuuluvat myös Tammelan ja Lopen järviylängöt ja niiden kansallispuistot. 2. Alue on myös hyvän saavutettavuutensa vuoksi vakiintunut ja suosiotaan lisäävä vapaa-ajanvietto- ja virkistymisalue vakituisten asumisen ohella. 3. Alueen ainutlaatuisuuden vuoksi hankkeelle on ehdottomasti oltava ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa. Ympäristölupa tarvitaan myös, jos tuulivoimalasta saattaa aiheutua naapurussuhdelaisissa tarkoitettua kohtuutonta räsytystä melu- tai välkevaikutuksista johtuen. Eli pelkkä mahdollisuus haitasta riittää perusteeksi vaatia hankkeelle ympäristölupa. Koska rakentamisella on vaikutuksia vesistöön ja rakentamisesta saatava hyöty on siitä mahdollisesti johtuvaan vahinkoon, haittaan tai muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava, tarvitaan hanketta varten myös vesilain mukainen lupa. 4. Kuulun kaavoitus- ja hankealueen läheisyydessä sijaitseviin vakituisiin asuihin. Perheellemme asuinpaikka kulttuurihistoriallisen Härkätien varressa valikoitui aikoinaan juuri edellä mainittujen luonto- ja muiden arvojen perusteella. Myös alueen metsästys- ja virkistysmahdollisuudet olivat etusijalla perheen asuinpaikkaa valittaessa. Hattulan tulee erottautua ja profiloitua siinä, että se rohkeasti ja ennakkoluulottomasti puolustaa puhtaita luontoarvoja ja ihmisten hyvinvointia. Kunnan virkamiesten ja päättäjien vastuulla on huolehtia ja	1. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.6 2. Katso vastine kohta 1.2 3. Katso vastine kohta 1.21 4. Katso vastine kohta 1.1, 1.2 sekä 1.15

	varmistua siitä, että kaavoitusasiakirjoissa annetut tiedot ovat oikeat ja kattavat. Kunnan vastuutahojen tulee huolehtia myös siitä, että paikallisdemokratia toteutuu. Kaavaluonnoksen valmistelun yhteydessä tehtyyn kyselyyn vastasi lähes 700 henkilöä/tahoa, joista lähes 90 % vastusti tuulivoimahanketta. Koska hankkeet nyt näyttävät tästä huolimatta etenevän katson, että nämä lausunnot ja mielipiteet on jätetty kokonaan huomioitta. Puheena olevat kaa-voitus- ja tuulivoimahankkeet eivät millään muodoin edistä yhdenkään kunta-laisen ja loma-asukkaan elinoloja tai hyvinvointia. Näillä hankkeilla ollaan sitä vastoin tuhoamassa peruuttamattomasti arvokasta luontoa ja ihmisten elinym-päristöä kaavoittamalla alue suuren luokan teollisuusalueeksi ja pystyttämällä sinne toistakymmentä Eiffel-tornin korkuista tuulivoimalaa. Nämä toistaiseksi Suomen korkeimmat tuulivoimalat tutkitusti aiheuttavat toiminnallaan merkittä-vää ääni-, välke-, maisema- ja ympäristöhaittaa usean kilometrin päähän han-kealueesta. 5. FCG Finnish Consulting Group Oy:n Hämeen Liitolle laatimassa raportissa tuulivoimaloille soveltuvista alueista Niinimäen hankealueen osalta todetaan mm. seuraavaa: Lähialueella, eli alle seitsemän kilometrin etäisyydellä hanke-alueesta sijaitsee valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Hämeen Härkätie. Alle seitsemän kilometrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee valtakunnalli-sesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Kanajärven talo ja Hämeen Här-kätie sekä 14 maakunnallisesti arvokasta maisema- ja kulttuuriympäristökoh-detta. Lähialuevyöhykkeel/ä tuulivoima-aluetta kohti suuntautuneissa avoti-loissa tuulivoimala on todella hallitseva elementti maisemassa. 6. Samaisessa FCG:n raportissa todetaan myös, että tuulivoima-alueella arvi-oidaan olevan vaikutuksia Natura-alueen suojeluperusteissa mainittuihin lajei-hin ja tarveharkinnan johtopäätöksenä todetaan, että luonnonsuojelulain 65 5:n mukainen Natura-arviointi tarvitsee tehdä. Nyt hanketoimijan Ecobio Oy:ltä tilaamassa selvityksessä täysin virheellisesti todetaan, että Natura-arviointia ei koeta tarpeelliseksi.	5. Katso vastine kohta 1.4 6. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	7. Lisäksi on virheellisesti arvioitu, ettei yhteysvaikutuksia lähimmän Isosaaren tuulivoima-alueen kanssa arvioida aiheutuvan. 8. Hankkeelle ei ole kyetty esittämään mitään muuta puoltavaa perustelua, kuin oletetut kiinteistöverotuotot kunnalle, jotka nekään eivät välttämättä toteudu. 9. Tähän mennessä on nähty jo useita tuulivoima- ja aurinkoenergiayhtiöiden konkurssseja ja uutisia useiden yhtiöiden lisääntyneistä kannattavuus-/rahoitusongelmista ja taloudellisista vaikeuksista. Myrsky Energia Oy onkin maaliskuussa 2025 ilmoittanut kaupparekisteriin osakepääomansa menetetyksi. Erikoista on myös se, että viimeisin kaupparekisteriin toimitettu tilinpäätös on 31.12.2022. Yritykselle ei ole ilmoitettu lainkaan liikevaihtoa eikä sen yksikään tuulivoimahanke ole vielä toteutunut. Näistä huolimatta se on jakanut miljoonanosinkoja omistajilleen. 10. Hankkeella on ainoastaan suuri määrä vain negatiivisia vaikutuksia ja erilaisia epävarmuustekijöitä. Näitä vaikutuksia kohdistuu esimerkiksi alueen luonteen muuttumiseen, väestön hyvinvointiin, terveellisyyteen ja turvallisuuteen, yhteisöihin, elinympäristön vetovoimaisuuteen, vapaa-ajan ympäristöön, alueen asukaslukuun, kiinteistöjen käyttömahdollisuuksiin, rakentamishalukkuuteen, maisemaan, äänimaisemaan, luonnon monimuotoisuuteen, ekologisiin yhteyksiin, eläinten käyttäytymiseen, luontokokemuksiin, luonnonvarojen käyttöön, metsäalan menetykseen uuden tiestön ja maa-ainesten oton sekä voimalinjojen rakentamisen johdosta, kiinteistöjen arvoon, sekä kunnan verotuloihin, vaikutusalueen rakentamismahdollisuuksiin, elinkeinoihin, palveluihin jne. Kaiken edellä todetun ja käytettävissämme olevan muun tiedon perusteella vaadimme nyt vireillä olevan kaavoitushankkeen välitöntä keskeyttämistä ja hylkäämistä. 11. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai postiosoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen osayleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydämme, että tämä mielipide otetaan huomioon myös	7. Katso vastine kohta 1.18 8. Katso vastine kohta 1.15 9. Katso vastine kohta 1.10 10. Katso vastine kohta 1.1 11. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksiin.	
Mielipide 160 1 henkilö	1. Olen asunut lapsena Kouvalan kylässä, omistan vapaa-ajan kiinteistön Törmäjärvellä Hattulassa ja nyt olen asunut vakituisesti 28 vuotta Hyrvälän kylässä Hattulassa 2km päässä hankealueesta. Olen sitä mieltä, että tuulivoimaosaosyleiskaavan valmistelu pitää lopettaa heti. 2. Hanke toteutuessaan aiheuttaisi merkittävän suurta haittaa alueen vieressä asuville kyläläisille. Nimenomaan pelkästään haittaa, asukkaille ei ole mitään positiivista tässä hankkeessa niinkuin ei Hattulan kunnan toimissa näillä kylillä yleensäkään. Suunniteltu teollisuus- ja voimala-alue on ollut kylien asukkaille ja minulle miltei koko ikäni ajan tärkeää marjastus- ja sienestysmaastoa. Puhdas luonto tuhottaisiin teiden, kaivauksien ja ulkomaisten suuryritysten ahneuden takia. Sähkö ja tuotto vietäisiin ulkomaille. EI KIITOS tuulivoimalloille tälle alueelle. 3. Ei tuulivoima ole päästötöntä energiaa, vaikka sitä sellaisena yritetään kaimille myydä! Laitosten valmistaminen ja huolto vievät arvokkaita luonnonvaroja ja aiheuttavat suuria päästöjä. Lisäksi tuulivoimalat ovat kertakäyttötuotteita, ja käyttöikänsä lopussa ongelmajätettä. Tässä hankkeessa perustukset vielä yritetään hylätä paikoilleen ja piilottaa väliaikaisesti maakerroksella. 4. Maisemahaitat ulottuisivat pidemmälle kuin nyt osataan edes kuvitella. Selvityksessä puhutaan puiden suojaavasta vaikutuksesta. Täälläpäin voimalahankkeen pelossa puut ja metsä voivat olla hetkessä avohakkuita, jotka vielä 20-30v jälkeen ovat kitukasvuista joulukuusen kokoista taimikkoa. 5. Meluhaitoista vuorotyöläisenä on kokemusta Hyrvälän sorakuopan toiminnasta, jonka Hattula kunta järjesti ”iloksemme” pariksimyymeneksi vuodeksi. Murskaamon meteli ei ole tasaista, vaan tuulen mukaan voimistuvaa ja laskevaa, Tätä tulisi tuulivoimaloiden melusaastekin olemaan. Todella stressaavaa ja unta häiritsevää. Migreeniin taipuvaisille voimaloiden siipien välke ja humina on voimakas ärsyke ja voi laukaista helposti kohtauksen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.19 4. Katso vastine kohta 1.4 5. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.15

	6. Muutto olisi ehkä edessä. Ja talon vuokraus. Kukaan ei täältä tuulivoimaloiden alta taloja ostaisi. Joten tappiot kunnallisveroina Hattulan kunnalle olisivat meidän kolmen aikuisen kohdalla jo ainakin yhden tuulimyllyn kiinteistöveron verran. Kukaan työssäkäyvä ei tänne tulisi myöskään vuokralle, mutta sosiaaliturvan ja kunnan tuen varassa eläviä tähän kiinteistöön mahtuisi vaikka pari-kin suurperhettä. Ja näiltä seuduilta poismuuttajia olisi paljon, eikä kukaan varmaankaan Parolaan. Ihmisiä tänne on vetänyt alunperin puhdas ja kaunis luonto, tila ympärillä ja hiljaisuus. Kiinteistöverovouhotus voimalahankkeen kanssa voisi kääntyä kunnalle suurtappioiksi. 7. Raskaan liikenteen mahdollinen palaaminen mutkaisille teille mietityttää ja pelottaa. Sorarekkojen pahimpaan sesonkiaikaan takavuosina sain perheeni pelastettua Härkätiellä nokkakolarilta väistämällä ojaan. Liukkaalla kelillä sora-auto ajautui vastaantulevien kaistalle ja viisti autoni kyljen, Lapset selvisivät lasinsirpaleista tulleilla haavoilla ja tikeillä. Isoäidiltä murtui kylkiluut. Onneksi itse ja odottamani lapsi selvittiin enimmäkseen säikähdyksellä. Auto tietysti meni korjauskelvottomaksi. Turvattomuus liikenteessäkin voisi palata soranliikennevuosien tasolle. 8. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteisiini sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	6. Katso vastine kohta 1.15 7. Katso vastine kohta 1.13 8. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 161 1 henkilö	1. Kirjoitan jälleen palautetta Hattulan Niinimäen tuulivoimalapuistoa vastaan. Paikka on aivan väärä kauniiden järvien läheisyydessä ja matkat lähimpiin asutuksiin aivan liian lyhyt. 2. Perustelut: myllyt ovat järkyttävän isoja. 200 m korkeudessa roottorin navassa vatkaa satoja litroja öljyä, joiden 100m pitkät roottorin lavat saattavat rikkoontua, jättimäisiä lapoja syövä eroosio levittää ympäristöön mikromuoveja	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.20

	3. roottorin lapoihin kuolee lintuja, massoittain hyönteisiä 4. roottorin lavat aiheuttavat jatkuvaa ääntä pitkälle ympäristöön kauniilla Tammelanjärviylängön alueella, joissa on satoja mökkejä. Ja jopa kauemmaksi, kuten Hämeenlinnaan. 5. Toivon sydämestäni, että Hattulan kunta ajaa hankkeen torppaamista. Tämä Vihreä Hulluus sallii nykyään tehdä mitä vaan ja minne vaan. Nykyisellään aiheutetaan peruuttamatonta tuhoa ympäristöömme. 6. Kunta tietysti havittelee verotuloja, mutta varmuus niiden kohdistumisesta kunnalle ei ole ollenkaan taattua jatkossa. Tässä linkki artikkeliin Uudistus voi viedä tuulivoimakunnilta miljoonien tulot mpszl/vlefi/a/74—20133721 7. Olemme suunnitelleet muuttavamme pysyvästi vapaa—ajankotiimme Hattulaan, koska se on alueen kaavan mukaan mahdollista. Jos tuulivoimalat rakennetaan, emme todellakaan muuta pysyvästi.	3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.6 5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19 6. Katso vastine kohta 1.15 7. Katso vastine kohta 1.14
Mielipide 162 1 henkilö	1. Suunnittelualue vastarannalta kuvattuna. Alueen yleiskuvaus. Suunnittelualue kuuluu Tammelan järviylängöön ja on harvinaisen puhtasvetisten järvien täplittämä ainutlaatuinen kokonaisuus näinkin eteläisessä Suomessa. Suunnittelualue on harvaan rakennettua hiljaista aluetta ja on siksi sellaisenaan säilyttämisen arvoinen jälkipolville. YVA-menettelyn käynnistäminen on osoitus siitä, että hankkeella on huomattu olevan merkittäviä ympäristövaikutuksia. Alue ei missään nimessä sovellu tuulivoiman tuotantoalueeksi. 2. Tuulivoimasta yleensä. Tuulivoima on välivaiheen energiantuotantomuoto. Tuulivoima aiheuttaa mittavat maisema-, luonto-, melu- ja välkehaitat. Tuulivoiman tuottaminen vaatii aina rinnalleen olosuhderiippumatonta säätövoimaa. Tuulivoiman tuottamasta sähköstä puuttuu inertia-ominaisuus eli kyky vastustaa äkillisiä muutoksia taajuudessa. Inertian puuttuminen aiheuttaa epävakautta sähköverkon taajuuteen (Euroopassa 50 Hz). Tuulivoiman tuotanto on energian tuotantomuodoista yksi eniten ympäristöön vaikuttavia tapoja tuottaa energiaa. Tuulivoiman vastustus on kasvanut vahvasti Suomessa, mutta valtakunnallinen lainsäädäntö ja määräykset puuttuvat edelleen koskien	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3, 1.4, 1.6, 1.7 sekä 1.19

	tuulivoiman rakentamista. Tätä isoa porsaanreikää käyttävät nyt eurooppalaiset sijoittajat surutta hyväkseen. Vuosien kuluttua tullaan tätä aikaa arvioimaan ja pohtimaan kuka tai ketkä sallivat tällaisen tuhon aiheuttaa Suomen luonnolle ja ympäristölle. 3. Luonnonympäristö. Alue on tunnettu laajasta ja monipuolisesta eläin- ja kasvikunnastaan. Alueen linnusto on lajikirjoltaan erittäin runsas. Tuulivoiman mittava teollinen tuotantoalue olisi merkittävä uhka alueen linnustolle. Myös muut eläimet karttaisivat tuulivoiman tuotantoalueita. Tuulivoiman tuotantoalueet olisivat luonnolle monin tavoin erittäin haitallisia. https://tvky.info/2024/04/stern-biologi-selittaa-minkalaisia-seurauksia-aiheuttuu-tuulivoiman-rakentamisesta-metsiin/. YVA selostuksessa esitetyt havainnot ovat lyhyeltä ajalta - alueella asuvat ovat nähneet ja ymmärtäneet omien havaintojensa perusteella miten luontoarvoiltaan ainutlaatuinen alue on kyseessä. 4. Miksi tuotantoaluetta suunnitellaan näin ainutlaatuiselle järviluontoalueelle? Miksi tuotantoaluetta tavoitellaan näin kauaksi muusta sähköinfrastruktuurista ja sähkökäyttäjistä? 5. Jos tuulivoimaa sijoitetaan arvokkaiden alueiden lähiympäristöön, on vaarana, että niissä elävä uhanalainen lajisto vähenee entisestään 6. Vaikutukset linnustolle. pyyhkäisykorkeudeltaan 300 metriä korkeat tuulivoimalat olisivat merkittävä uhka maata alaspäin tarkkaileville petolinnuille. kanalinnuston määrässä on huomattavat vuosittaiset vaihtelut. Linnustokartoitus on voitu tehdä huonona kanaintuvuonna. Joka tapauksessa tuulivoiman tuotantoalue tässä mittakaavassa olisi iso uhka myös kanaintukannoille. useissa suunnittelualueen lähilammissa pesii kaakkuri. Kaakkuri pesii vähäkalaisten metsälampien rantamättäillä (esim. Verilampi suunnittelualueen koillispuolella). Renkajärvi mm. luonnon muikkukantoineen on ravintolähde suojellulle kaakkurille. Tuulivoimalat uhkaisivat kaakkurin ikiaikaisia pesintä- ja ravinnon hakualueita. muut vesilinnut, kuten Renkajärvellä pesivät kuikat, olisivat myös vaarassa tuulivoimaloiden vuoksi. suunnittelualueen ympäristössä suoalueet	3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.10 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	ovat kurkien elinalueita. Syksyisin valtavat kurkiaurat suuntaavat suunnittelu-alueen yli pitkälle muuttomatkalleen. Tuulivoiman vaikutuksia lentävälle linnustolle on tutkittu mallinnusten avulla: https://besjournals.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1365-2656.12961?fbclid=IwY2xjawJsPMxleH-RuA2FlbQIxMAABHsPMxO5eRbIXXgzILJB32RWWWhONfRobDuyIUo-SjZW--6i6wdZCGzZQ_yjgw_aem_twLp8cEUZDeHief4t_gy5g 7. Korvaukset tuulivoimaloihin tai siirtolinjoihin kuolleista linnuista? laissa on määrätty hinnat mm. eri lintulajeille, jos joku toimillaan aiheuttaa eläimen kuoleman. koska alue olisi todella kaukana muusta tarvittavasta sähköinfrastruktuurista, pitäisi tämän vuoksi rakentaa pitkät siirtolinjat mahdollisesti ilmajohtoina. Ilmajohtoihin kuolee paljon lintuja: kuka korvaisi tuulivoiman tuotannon takia kuolleet eläimet? Alla esimerkkinä muutamia alueella eläviä lintuja ja niiden voimassaolevat ohjeelliset arvot: laulujoutsen 2018€, kuikka 841€, kaakkuri 1682€, merikotka 7400€, kotka 4877€, kanahaukka 757€, kurki 1009€, sääksi 1682€. Mikä taho maksaisi korvaukset valtiolle voimaloihin tai siirtolinjoihin kuolleista linnuista? 8. Öljyvahingon riski. Suomessa on havaittu lukuisia öljyvahinkoja tuulivoimaloissa. Muutamia poimintoja: Reposaari 28.8.2024, Pyhäjoki 1.8.2023, Kannus 14.10.2022. 3-5 MW:n voimalan muuntajissa on öljyä noin 2–3 tonnia/voimala. Lisäksi tuulivoiman tuotantoalueen sähköaseman muuntajissa arvioidaan olevan öljyä noin 20–25 tonnia. Niinimäkeen suunnitelluissa 6-10 MW:n voimaloissa olisi öljyä vielä enemmän. Miten tämän tuotantoalueen mahdollisiin ja hyvin todennäköisiin öljyvahinkoihin on varauduttu? 9. Tulipaloriski. Tuulivoimaloissa on syttynyt vikatilanteissa usein tulipaloja. Niinimäen tuotantoalue sijaitsee kaukana pelastuslaitoksista. Video tuulivoiman tulipaloista: https://www.youtube.com/watch?v=-eCqMjbNQTA. Miten esitetään laajamittainen maastopalo, joka on aiheutunut rikkoutuneesta tuulivoimalasta? Onko tuulivoimaloiden paloturvallisuuteen liittyen annettu valtakunnan tason määräyksiä tai vaatimuksia?	7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.20 9. Katso vastine kohta 1.12
--	---	---

	10. Rakennusaikaiset muutokset vesien valumissa 1000 ha:n tuotantoalueella. tuulivoimala-alueen hakkuiden ja tiestön rakentamisen aiheuttamat haitat Renkajärveen. Esimerkiksi muikkukanta ei elä sameissa vesissä. Muikku on tärkeä tekijä Renkajärven ravintoketjussa. Miten varmistetaan, ettei maaperän aineksia kulkeutuisi lähijärviin? 11. Jääriski. Niinimäen tuotantoalueeseen kuuluu Puolivälintie. Miten varmistetaan, ettei ihmis- tai omaisuusvahinkoja aiheutuisi tuulivoimaloiden roottoreiden lavoista irtoavasta jäädästä? YVA-selostuksessa lukee: “Kasvava voimalakoko voi vaikuttaa jään irtoamiseen, sillä käytännön kokemusta näin isoista voimaloista ei Suomessa ole. “ Vaikea kuvitella, että yksittäinen ihmisen saisi rakennusluvan lakikorkeudeltaan 300m korkealle rakennelmalle, jos siinä voisi olla mm. jään muodostumisesta riskejä ihmisille. luonnolle ja omaisuudelle. 12. Rakennus- ja huoltotöiden aikainen kuljetusten tilantarve. Niinimäen tuotantoalueelle kuljetaan Suomen vanhinta tunnettua tietä, Härkätietä pitkin. Miten historiallisen tien käyttö voidaan sallia, etenkin jos massiiviset kuljetukset vaativat muutoksia ikaikaiseen tielinjaan? YVA-selostuksessa kerrotaan, että teiden mutkissa jouduttaisiin tekemään merkittäviä muutoksia. Sama työ on edessä, kun tuotantoalueelle kuljetettaisiin myöhemmin huoltotöitä varten isoja osakokonaisuuksia. 13. Meluhaitta. harvinaisella etelä-suomalaisella hiljaisella alueella mallinnusohjelmalla arvioitu melu muuttaisi alueen äänimaailmaa merkittävästi. tutkimuksissa on havaittu, että tuulivoimala tuottaa ihmiskorvin kuulumatonta matalataajuista infraääntä, kun roottorin lapa ohittaa voimalan maston sekä lavan halkoessa ilmaa. Värähtely siirtyy mastosta perustusten kautta maaperään ja sieltä rakennuksiin. YVA-selostuksen liitteen 17. raportissa kerrotaan: “Sisämelun kokonaisäänitason mallintamiseksi ei ole annettu ohjeita eikä alalla ole yleisesti käytössä olevaa laskentamenetelmää. “ miten voi olla mahdollista, että näin iso terveyshaitta ohitetaan kokonaan? YVA-selostuksen liitteen 17 raportissa kerrotaan käytetyn ohjeita vuodelta 2014: “Mallinnus ja raportointi	10. Katso vastine kohta 1.3 11. Katso vastine kohta 1.12 12. Katso vastine kohta 1.4 13. Katso vastine kohta 1.6
--	--	--

	on tehty noudattaen ympäristöministeriön helmikuussa 2014 julkaisemia ohjeita”. Ohje on 11 vuotta vanha, joten aika lienee ajanut jo sen ohi. Ruotsissa on havahduttu infraäänten terveysongelmiin ja siellä on käynnistetty aiheesta tutkimus. https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2013/08/infraljud-fran-vindkraftverk-en-halsorisk/, https://www.hig.se/artiklar/nyheter/nyhetsarkiv/2025-02-10-infraljud-fran-vindkraftverk-kan-paverka-halsan 14. Vaikutus aineelliseen omaisuuteen. YVA-selostuksessa mainitaan: “Hankkeella ei arvioida olevan vaikutusta kiinteän ja irtaimen omaisuuden käyttöön.” Kuitenkin Tuulivoima-kansalaisyhdistyksen sivuilla kerrotaan Ruotsissa tehdystä tutkimuksesta: “Kesäkuussa 2022 julkaistiin Hans Westlundin ja Mats Wilhelmssonin jatkotutkimus, jossa analysoitiin lähes 600 000 Ruotsissa vuosina 2005-2018 tehtyä kiinteistökauppaa. Tuloksena todettiin tuulivoimaloiden läheisyyden vaikuttavan voimakkaasti kiinteistöjen arvoihin, mutta vaikutus vaihtelee ajan ja alueen mukaan. Arvon alenema on 0-2 km etäisyydellä tuulivoimaloista alueesta riippuen 10-25 prosenttia.” tutkimus: https://tvky.info/wp-content/uploads/2023/03/Valuating-the-negative-externatlity-of-wind-turbines-traditional-hedonic-and-difference-in-difference-approaches.pdf. Tuulivoima kiihdyttää poismuuttoa, estää uusien vapaa-ajan asukkaiden tulon kuntaan (kuka haluaa voimalan viereen), estää paluumuuttajien tulon kuntaan. Heikentää yleisesti kunnan veto- ja pitovoimaa. Tuulivoiman tuotantoalue koetaan kielteiseksi ja haitalliseksi asumisen ja virkistyskäytön kannalta. Tämä vaikuttaisi varmasti kiinteistöjen omistajiin sekä myös mahdollisiin ostajiin 15. Suunnitellun tuotantoalueen sijainti. suunniteltu tuulivoiman tuotantoalueen sijainti olisi mahdollisimman kaukana sähkön käyttäjistä. Tämän vuoksi mm. sähkön siirtolinjat tulisivat olemaan erittäin pitkät. järviylänpöytäalueen alueen rauhallisen sijainnin vuoksi myös tieverkostoa tulitaisiin rakentamaan ja parantamaan merkittävästi. näiden merkittävien isomman mittakaavan haitta-vaikutusten vuoksi tuntuu melkoisen yhäntekevältä YVA-selostuksen kaunistelu tuotantoalueen oman sähköaseman sijoittelusta: “Hankkeen sähköaseman paikka on pyritty sijoittamaan keskelle tuulivoima-aluetta tuulivoimaloiden	14. Katso vastine kohta 1.14 15. Katso vastine kohta 1.19
--	--	---

	suojaetäisyydet huomioiden. Suunnittelussa on huomioitu, että paikka on sähkönsiirtoreittien kannalta edullinen, ja että paikkaan on olemassa tieyhteys.” 16. Tuotantoalue sopisi paremmin esimerkiksi Parolan aluetta ympäröiville peltoalueille tai 3-tien varrelle. Etuina: lyhyet sähkönsiirtoverkot, helpommin järjestettävät kuljetus- ja huoltoreitit, merkittävästi vähäisempi haitta luonnon- ympäristölle, Kuitenkin myös peltoalueilla tuulivoimalat ovat sielläkin uhka luonnolle ja ihmisille 17. Suunnittelussa mukana olevien osallisten vakavaraisuus. tämän vastineen kirjoitushetkellä tuotantoalueen suunnittelussa mukana vahvasti olevan Myrsky Energia Oy:n taloustilanne on erittäin huono. miten voidaan edistää julkista hanketta, jossa yksi päätoimija on taloudellisissa vaikeuksissa? Tuulivoimaloiden purkurahastot ovat aivan liian pieniä. Voimalatoiminnan päätyttyä on todellinen riski että purku jää maanomistajan ja/tai kunnan vastuulle. Purkaminen maksaa satoja tuhansia euroja per mylly. Puhutaan siis miljoonien kuluerästä tulevaisuudessa. Millä tämä maksetaan? 18. Yhteenveto. vastustan suunniteltua tuulivoiman tuoantoaluetta Hattulan Niinimäkeen edellä kertomieni perusteiden vuoksi. pyydän kaikkia suunnittelussa mukana olevia puolueettomia virkamiehiä miettimään alueen toteutusta alueen luonnon ja alueella asuvien ihmisten kannalta. Kannattaa myös miettiä miten itse suhtautuisi asiaan, jos oma kiinteistö sijaitsisi alueen vaikutusalueella. nyt on vielä mahdollista säilyttää jälkipolville ainutlaatuinen järviylänkö-alue ja kehittää sitä luonnon virkistyskäytön lisäämiseksi. Näitä alueita ei tule enää lisää	16. Katso vastine kohta 1.19 17. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.15 18. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.11
Mielipide 163 1 henkilö	1. Miksi tuulivoimaloilla halutaan häiritä luonnontilassa olevaa maa aluetta, ihmisten virkistys ja asumisterveyttä, luonnon eläimiä ja tuhota luonnon perinnöllisesti merkittävää aluetta? Tilanne aiheuttaisi huolta ja hermostusta alueen ihmisissä yhtä lailla, mikäli myllyt olisi sijoitettu Hattulan keskustaan. Kukaan alueen ulkopuolella oleskeleva ei osaa edes ajatella, minkälaista haittaa myllyt tulevat aiheuttamaan alueen eläimille ja ihmisille. (Alle 2 km säteellä) Myllyt	1. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.19

	tulevat vaikuttamaan eniten myllyjen ympärillä asuviin ihmisiin ja tuhansiin eläimiin ja lintuihin! 2. Tuulimyllyistä syntyvä meteli erityisesti huolettaa. Humina ja ujellus tulevat olemaan jatkuvaa. Tuuli kuitenkin suuntaa lännestä ja etelästä vaikuttaen takajärven suuntaan merkittävästi. Melua on mahdotonta edes torjua/blokata, myllyjen korkeuden ja maan linjojen vuoksi. Myllyjen sijainnin alueella on hiljaista, rauhallista ja autioita paikoittain. Hämeessä kun ollaan edes ihmiset eivät tuota melu saastetta. Oma tilaa ja rauhaa rakastavat. Rauha tulee olemaan olematon myllyjen vuoksi, jatkuvan huminan. Tuleeko myllyjen ääni muistuttamaan melu saaste kidutusta. 3. Tuulimyllyille olisi löytynyt myös muita hyviä alueita. Sijainnissa tulisi huomioida erityisesti nykyisien sähkölinjojen sijainnit. Uusien linjojen rakentaminen muokkaa maata ja rikkoo maisemaa. Metsänomistajat kärsivät eniten linjoista. Myös vaaratapahtumia tulee syntymään varmasti. 4. Tuulimyllyjen alueelle ei ole edes saanut rakentaa mökkiä Takajärven rannalle. Rakentamista on kielletty niin ely keskuksen ja Hattulan kunnan toimesta. Perustellen että tuleville sukupolville tulee jättää koskematonta maata. Miksi ulkomaalaiselle yritykselle annetaan sitten lupa touhuta omiaan metsässä?	2. Katso vastine kohta 1.6 3. Katso vastine kohta 1.19 4. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 164 1 henkilö	1. Olen tutustunut kaavaluonnokseen ja pyydän, että alkää toteuttako tuulivoimahanketta. Kysymys on ainutlaatuisesta luonnosta kasvistoineen ja eläimien, joka tuhoutuu hankkeen johdosta kymmeniksi jopa sadaksi vuodeksi eteenpäin. Kysymys ei ole pelkästään meidän sukupolvesta, vaan hanke tuhoaa luonnon myös tulevilta sukupolvilta. 2. Mielestäni ympäristövaikutuksien selvittäminen on ollut täysin puutteellista. Ymmärretäänkö mitä valtavat betonilaatat aiheuttavat luonnolle. 300 metrin kokonaiskorkeus on aivan käsittämätön, samoin suunniteltu tuulivoimaloiden määrä (12 kpl). 3. Toivon, että päättäjät pysähtyisivät hetkeksi pohtimaan miten järkyttävän tuhon tuulivoimalan rakentaminen aiheuttaa meidän elinympäristöllemme. Itse	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.10 3. Katso vastine kohta 1.1

	en voisi katsoa peilistä itseäni, jos olisin näin suurta ympäristötuhoa päättämässä. Luotan, että meidän sukupolvi ei tuhoa luonnonkaunista aluetta aivan järjettömällä hankkeella!	
Mielipide 165 1 henkilö	1. VEDET. Eteläinen Hattula on vedenjakajaseutua ns. Hämeen ylänköä, jonka vesistöt ovat tunnettuja puhtaudestaan. Suunnittelualue on metsäistä kangasmaata ja osittain ojitettua suota, selvästi korkeammalla kuin Renkajärvi (n. 110 mpy) ja Takajärvi (n. 120mpy). Suunnittelualueen korkeus on n. 140 mpy. Onkohan mitään mahdollisuutta estää turvepitoisen tuulivoimala-alueen ja teiden raskaan rakentamisen vaikutusta pintavesiin ja sitä kautta ympäristön järviin ja jokiin, esim. Renkajokeen, jonka yhteydessä on mm. Onkilammen-Tunturilammen 2000 natura-alue. Aasukkaat/mökkiläiset ovat ymmärtäneet veden merkityksen jo vuosikausia ja paikalliset yhdistykset ovat järjestäneet järville moottriveneen käyttörajoituksia ja muutenkin ohjeistaneet vesien-suojeluun. Pohjavesikään ei välttämättä ole turvassa rakennustöiden ja kuljetusten vaikutukselta. Alueen asuinkiinteistöt ovat omien kaivojen varassa ja ympäristössä on useampiakin 'suojeltavaksi pohjavesialueeksi' merkittyjä paikkoja. Mielestäni riski vesien laadun ja jopa määrän (kaivot) heikkenemiseen on liian suuri verrattuna hankkeen hyötyihin. Mahdollisen vahingon korjaaminen olisi mahdotonta. 2. LUONTO. Seutua pidetään hiljaisena, luonnoltaan rikkaana jopa paikoittelun erämaan kaltaisena paikkana. Sellaisena sen asukkaat/mökkiläiset kyselyiden ja mielipiteiden mukaan haluaisivat säilyttääkin. Myös eläimet ilmeisesti arvostavat rauhallisia asuinpaikkoja, koska eläinlajisto on monipuolinen. Järvet ja lammet ovat monien lintulajien (kuikka, kaakkuri) pesimäpaikkoja. Muuttolintujen (kurki, joutsen, hanhi ym.) lentoreitit kulkevat Renkajärven yli. Osa läheltä suunniteltua tuulivoimaloiden paikkaa. Reitit ovat hyvin vakioita, joten ainakin alkuvuosina lintutappiot olisivat suuria. Myös m.m hirvieläimillä on vaikiintuneita kulkuyhteyksiä suunnittelualueen läheisyydessä. On selvää, että voimaloiden vaikutus luontoon ei olisi positiivinen. Mutta negatiivisia vaikutuksia olisi vaikea ellei mahdotonta korjata.	1. Katso vastine kohta 1.2, 1.3 sekä 1.9 2. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4

	3. MAISEMA. Maisemavaikutus on tämän kokoisella 'teollisuusalueella/tuulipuistolla' tässä ympäristössä valtava. Lisäksi ympäristö laajemminkin muuttuisi m.m tiestön muokkaamisen johdosta. Suunnittelualueelle rakennetaan joka myllylle huoltotie. Niitä tarvitaan kuljetuksiin rakennus- ja purkuvaiheessa sekä huoltotarpeisiin tuotannon ollessa käynnissä. Huom! Ne on pidettävä talvella ajokunnossa hätätapauksia varten. Olemassa olevia teitäkin on muokattava, koska voimaloiden osien erikoiskuljetukset vaativat tilaa ja kantavuutta. Kuljetusreitit valinnassa on huomioitava Hämeen-Härkätien status 'maakunnallisena arvokkaana kohteena'. Sitä ei pidä 'uhrata' tuulivoimalle! 4. IHMISET. Massiivinen tuulipuisto ei mielestäni sovi luonnonmukaiseen maisemaan. Ne pitäisi sijoittaa jo rakennettuun ympäristöön, mutta näin isoja myllyjä ei ehkä huolitaisi sinnekkään? Lentoestevalot saattavat ärsyttää erityisesti kun niillä 'valaistuja' 300m korkeita torneja olisi 12 kappaletta. Pyörivien lapojen aiheuttama ns. välke on monien mielestä erityisen häiritsevää. Vielä häiritsevämpi vaikutus monelle on äänet, jotka vaihtelevat tietenkin tuulen mukaan. Kaikkiin näihin ongelmiin voidaan vaikuttaa etäisyydellä. Suunnitelmassa on merkitty myllyjä liian lähelle asutusta, varsinkin kun vesi tunnetusti kuljettaa ääntä hyvin. 5. Myös mielipiteiden ja kyselyvastauksien perusteella ihmisten suhtautuminen tuulivoiman sijoittamiseen Niinimäkeen on hyvin negatiivinen. Vaikka he tietävät niiden tuottaman hyödyn (= sähkövoima) ja osaavat erottaa rakennus- ja tuotantoaikojen eron. Mainehyötyä on haviteltu, mutta ainakin lähiseudun ihmisten kanta on jo kääntynyt haitan puolelle. 6. Hankkeen hyödyksi on ennakoitu 'elinvoiman kasvua'. Jos elinvoimalla tarkoitetaan esim. työpaikkoja, on huomioitava, että varsinaiset voimalat tulevat ilm. Tanskasta. Niiden kuljetukset ja asennus- ja huoltotyöt ovat erkoisaloja, joihin ei paikallisia tekijöitä löydy. Rakennus- ja purkuvaiheen maanrakennustöitä voidaan toki tehdä paikallisilla voimin. 7. Lopputuloksena edellisistä en kannata tuulivoiman rakentamista Hattulan Niinimäelle ainakaan esitetyssä laajuudessa. Hyödyt ovat joko tietyille tahoille	3. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.13 4. Katso vastine kohta 1.2, 1.6, 1.7 sekä 1.19 5. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.15 6. Katso vastine kohta 1.8 7. Katso vastine kohta 1.1
--	--	---

	tulevia rahallisia tuottoja tai lähinnä toiveita elinvoiman ja hyvän maineen kasvusta. Haitat erityisesti luonnolle ovat osittain uhkia, mutta toteutuessaan vaikeat ellei mahdottomia korjata. Osa vaikutuksiltaan jopa 'ikuisia'. Ihmisten kokemaa maisema-, ääni-, valohaittoja ei myöskään pidä väheksyä. Niitäkin on vaikea ellei mahdotonta jälkikäteen korjata.	
Mielipide 166 1 henkilö	1. Kiitos mahdollisuudesta lausua Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaa- van luonnokseen. Vastustan jyrkästi kaavaluonnoksessa kuvatun osayleiskaa- van hyväksymistä seuraavista syistä: 2. Suunniteltu tuulipuisto tuhoaa Hämeen kauniille järviylängölle sijoittuvan alueen luonnon ja ympäristön. mm luontoselvityksessä on kuvattu ainoastaan varsinaisella "hankealueella" sekä sähkönsiirtoverkon alueella elävät kasvit ja eläimet. Selvityksessä on jätetty huomiotta alueen välittömässä läheisyydessä elävät linnut sekä nisäkkäät. Renkajärvellä vierailee säännöllisesti mm. kala- sääski, myös merikotka vierailee alueella. Mahdollisten tuulimyllyjen lavat tule- vat varmasti silpomaan näitä hienoja petolintuja muiden lintujen ohessa. Alue kuuluu myös susireviirin reuna-alueeseen ja tarjoaa mahdollisuuden uuden lauman asuinalueeksi 3. Mahdollisten tuulivoimaloiden tulo laskee merkittävästi alueella olevien asuntojen ja loma-asuntojen arvoa sekä johtaa alueen elinvoimaisuuden ja yh- teisöllisyyden kuihtumiseen. 4. Mahdollisista tuulivoimaloista aiheutuu maisemahaittaa, meluhaittaa sekä välkehaittaa. Erityisesti tuulimyllyjen aiheuttaman matalataajusen melun ter- veysvaikutuksia on ehdottomasti aliarvioitu. 5. Tuulipuiston rakentaminen "hankealueelle" tulee ehdottomasti estää.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.14 4. Katso vastine kohta 1.4, 1.6 sekä 1.7 5. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 167 1 henkilö	1. Ostin v. 2021 rantakiinteistön Renkajärven rannalta alle 2 kilometrin etäi- syydeltä suunnittelualueesta. Ostin kiinteistön, koska se sijaitsi HILJAISELLA ALUEELLA Renkajärven rannalla, jonka Suomen ympäristökeskus on luokitel- lut kunnoltaan erinomaiseksi. Neljänä vuonna olen nauttinut huhti-lokakuun ajan upeasta luonnosta, puhtaasta järvestä ja hiljaisuudesta, jossa kuuluu vain lintujen laulu, kuikat huutelevat järvellä. Toinen tärkeä kriteeri	1. Katso vastine kohta 1.1

	ostopäätökselleni oli lyhyt etäisyys pk-seudulta: ei tarvitse ajaa satoja kilometrejä mökille ilmaa saastuttaen. Nyt vireillä olevalla täysin järjettömällä kaavoitusprosessilla aiotaan tuhota aarre, joka Hattulan kunnassa sijaitsee. Lyhytnäköisellä ymmärtämättömyydellä aiotaan tehdä peruuttamatonta tuhoa luonnolle, alueen asukkaille, kesäasukkaille sekä kaikille niille, jotka nauttivat alueesta ja sen ympäristöstä virkistyskäytössään. 2. FCG selvityksessä 2022 todettiin, että Niinimäki ja Rengontiennummi ovat kaikista mahdollisista tuulivoiman sijoituspaikoista huonoiten soveltuvia. Niin miksi ihmeessä niitä yritetään tänne sijoittaa?? 3. Vastustan jyrkästi koko hanketta: Tämä on täysin väärä paikka sijoittaa tuulivoimateollisuutta. Luontoarvojen lisäksi hankkeella on myös merkittävät negatiiviset taloudelliset vaikutukset asuin- ja lomakiinteistöjen omistajille. Tuulivoimaloiden läheisyys tutkitusti laskee kiinteistöjen arvoa. Ei kukaan halua ostaa kiinteistöä mölyävien roottoreiden vaikutusalueelta. YVA:ssa viitataan puolueellisesti tehtyyn ”tutkimukseen” kiinteistöjen arvon muutoksista tuulivoimaloiden lähetyvillä. Tutkimushan on väärin toteutettu. Miksi Suomessa jätetään käyttämättä se tieto, jota on saatavissa naapurimaissa Ruotsissa ja Tanskassa tehdyistä tutkimuksista? Niiden mukaan kiinteistöjen arvot putoavat merkittävästi jo silloin, kun tulee julkisuuteen tieto, että tuulivoimaloita suunnitellaan lähialueelle. Arvioin, että taloudellinen menetys minun osaltani olisi noin 150 000 euroa. Nyt kun on kaksi vuotta ollut päällä uhka, että tuulimyllyt tulevat, olen lykännyt loma-asuntoni laajennus- ja remonttisuunnitelmien toteuttamista. 4. Hattulan kuntastrategiassa 2022–2030 kunnan vetovoimatekijöinä mainitaan ensimmäisenä kaunis luonto. Ja nyt aiotaan tuhota Hattulan kunnan alueelta se kaikkein kaunein luontoalue!!! Kyllä harmittaa, että tuli ostettua ranta-kiinteistö Hattulasta, jossa ei ymmärretä mitä ollaan tekemässä! 5. Kommentteja kaavaluonnokseen. Perustavalaatuinen virhe sekä kaavaselosteessa että YVA-selostuksessa on se, että unohdetaan hankealueen ja sitä ympäröivän vaikutusalueen erityisluonne: Niinimäki on osa Hämeen	2. Katso vastine kohta 1.19 3. Katso vastine kohta 1.14 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	järviylänköä, Etelä-Suomen suurinta yhtenäistä hiljaista metsäaluetta. Kun muutosta, joka aiheutuisi tuulivoimateollisuuden tulosta alueelle verrataan em lähtökohtaan, ovat negatiiviset vaikutukset kaikkienensa erittäin suuria. Hanke-alueen ja sen vaikutusalueen luonne muuttuu täysin. 6. Tuulivoimateollisuudella tuhotaan maisema, luonnon monimuotoisuutta, lintujen ja muiden eläinten elinympäristö, asukkaiden viihtyvyys alueella jne... YVA-selosteessa puhutaan vaikutusalueen herkkyydestä ja sitä vähätellään. Tosiasiassa vaikutusalueen herkkyys on erittäin suuri juuri maisematyyppin luonteesta johtuen, sekä maankäytön ja kaavoituksen osalta, koska alueella nimenomaan asutaan ja sinne on tultu viettämään vapaa-aikaa hiljaisuuden ja erämaaluonteen keskelle. 7. Hiljainen luontoalue muuttuisi meluisaksi. 11.4.2024 yleisötilaisuudessa tuli Myrskyn edustajalta naurettava kommentti, kun tuulivoimalan ääntä kuunneltiin salissa: "Ääni tuntuu täällä kovempänä, kun täällä salissa on hiljaista". Pointtihan on juuri siinä, että tuulivoimaloita ollaan suunnittelemassa HILJAISELLE alueelle. Alueella ja sen lähiympäristössä (esim. minun rantakiinteistöläni) on todella hiljaista, vain lintujen laulua. On päivän selvää, että tuuliturbienien äänet tulevat siinä korostumaan. Myrskyn aiemmin tekemät melumallinnukset on tehty pienemmillä roottoreilla kuin mitä nyt maksimissaan alueelle suunnitellaan (halkaisijat 200 metriä). Turbiinien yhteisvaikutusten melumallintaminen tärkeää, koska niitä yritetään änkeä liian pienelle alueelle. Melumallinusohjeet vuodelta 2014 on puutteelliset. 8. Koska suunnitteilla olevat tuuliturbiniit ovat huomattavasti isompia (pyyhkäisykorkeus jopa 300 metriä) kuin mitä Suomessa aiemmin on koskaan rakennettu, aiheutuu siitä todella merkittävää epävarmuutta monien vaikutusten enustettavuuden suhteen: 9. myllyt ovat niin korkeita, että YVA:ssa esitetyt havainnekuvat ovat epäuskottavia. johtopäätös, että "myllyt eivät näy myllyjenpuoleiselle järven rannalle, koska metsä peittää ne maisemassa" ei pidä paikkaansa. Lavan kärjet 300	6. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 7. Katso vastine kohta 1.6 8. Katso vastine kohta 1.19 9. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

	metrin korkeudessa eivät mitenkään voi jäädä puuston taakse. Ja puustoahan voidaan välistä milloin tahansa hakata pois. 10. matalataajuinen infraääni olisi voimakkaampaa ja kauaskantoisempaa kuin matalammista myllyistä lähtevä. Uppsalan yliopiston professori Ken Mattson toteaa tuoreessa tutkimuksessaan: " Mitä suurempia tuulivoimaloita, sitä enemmän terveydelle haitallista infraääntä niistä lähtee, ja sitä kauemmaksi infraääni kantaa." Suosittelee kuuntelemaan hänen luentonsa." Så här farliga är vindkraftverken" 15.3.2025. On aliarvioitu, miten vaarallista tuulimyllyjen lähellä eläminen on. Suomessa, kuten tässäkin YVA-selosteessa, vähätellään infraäänien terveydelliset vaarat ihmisille, ja myös eläimille. 11. näin korkeiden myllyjen käyttöikä on todennäköisesti lyhyempi kuin pienempien 12. Kyseessä on rauhallinen erämaa-alue. Jos sinne tulee 300 metriä korkeita turbiineja jopa 12 kpl, maisema muuttuu totaalisesti levottomaksi välkevaikutuksineen kaikkineen. Asian havainnollistamiseksi tarvitaan paljon havainnekuvia ja -videoita kaikista suunnista. Hyvin surullista, että myös Hämeen härkätielle nuo turbiinit näkyvät maisemaa rumentavina. Maisemahaittojen osalta YVA:ssa todetaan, että järven myllyjenpuoleiselle rannalle myllyt eivät näy (mikä sinänsä on epäuskottava väite, koska myllyt ovat niin korkeita). Mutta sehän ei tarkoita, etteikö rannan asukkaille olisi maisemahaittaa. Eihän meistä kukaan vietä aikaansa mökillä ollessaan sisällä, tai ulkona pelkästään nenä järvelle päin. Vaan: liikumme laajasti luonnossa retkeillen, marjastaen ja sienestäen sekä järvellä veneellä ja suppilaudalla. Kyllä myllyt silloin näkyvät ja pilaavat maiseman. 13. Vaikutukset linnustoon. Linnut karttavat tuulivoima-alueita. Alueen ja sen ympäristön linnuston pesimäalueet selvitettävä huolella, samoin lintujen muutoreitit. Esim. kurjet lentävät muuttoreitillään alueen läpi. 14. Renkajärven suojeluyhdistys on tehnyt vuosikymmeniä ansiokasta työtä, minkä ansiosta Renkajärvi on nyt erinomaisessa kunnossa. Hankealueen maapohjan repiminen kaikkine maansiirtotoineen väistämättä aiheuttaa järven	10. Katso vastine kohta 1.6 11. Katso vastine kohta 1.19 12. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.7 13. Katso vastine kohta 1.3 14. Katso vastine kohta 1.3, 1.9 sekä 1.20
--	--	---

	tilan huononemisen. Samoin voimaloissa käytettävät öljyt ja kemikaalit ajautuessaan järveen. Alueelta on laskuojia järveen. Järvi on vesistön ylin järvi. Nämä vaikutukset Renkajärveen tulee tarkoin selvittää ja vastuuttaa hankeyhtiö korjaamaan aiheuttamansa vahingot. Myllyjen perustusten rakentamiseen ja pystyttämiseen tarvitaan noin 166 000 m³ maa-ainesta, mursketta, louhosta, joka on tarkoitus ottaa hankealueelta tai läheisyydestä. Mistä ja miten, mitä siitä aiheutuu pinta- ja pohjavesille? Tätä käsiteltiin liian ylimalkaisesti YVA:ssa. 15. Arvokkaan luontoalueen pirstoutuminen. Koko sen ajan, kun olen Renkajärvellä viettänyt, puolet aina vuodesta, olen marjastanut ja sienestänyt juuri hankealueella ja sen lähialueilla. Merkittävä vaikutus hyvinvoinnille ja virkistyskäytölle näillä jokamiehen oikeuksilla. Tuulimyllyjen mölytessä ei voi kauaa puskipissa kyykkiä. 16. Jos tuulivoimahanke toteutetaan, eriarvoistaa se voimakkaasti kunnan eri osissa asuvien/loma-asukkaiden asemaa. Tämän hankealueen vaikutuspiirissä olevat kärsivät sekä luontoarvojen menetyksenä että suuret taloudelliset menetykset. Maanvuokraajat saavat vuokratuloja, joskaan ne eivät ole niin isoja kuin he luulevat, koska vuokrat on sidottu turbiinien tuottoon. Kunnan kiinteistöverotuotot ovat varsin pienet ja pienenevät ajan kuluessa. Halvalla menisi arvokas Hattulan luonto. 17. YVA:ssa puhutaan loma-asuntojen ”käytettävyydestä”. Väitetään, että haitat ovat niin vähäisiä, että ne eivät vähennä asuntojen ”käytettävyyttä”. Samoin kirjoitetaan, että kiinteistöjen arvonlasku ei vähennä niiden ”käytettävyyttä”. Aivan käsittämättömiä väitteitä. Koska eihän kukaan pidä/hanki loma-asuntoa sitä varten, että vain istuisi siellä sisällä. Vaan siksi, että asunto/mökki on tukikohta, josta käsin retkeillään, ulkoillaan, nautitaan luonnosta, sienestetään, marjastetaan! Koska suunnitteilla olevat tuuliturbiinit ovat huomattavasti isompia (pyyhkäisykorkeus jopa 300 metriä) kuin mitä Suomessa aiemmin on joskaan rakennettu, tulisi minimietäisyys hankealueen reunasta lähimpään asutukseen/loma-asutukseen olla vähintään 3 kilometriä.	15. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.9 16. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 17. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14
--	---	--

	18. Vaatimukset. Vaadin, että Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi 19. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni, heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	18. Katso vastine kohta 1.1 19. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 168 1 henkilö	1. Omistan Hattulassa tilan, jonka metsäpalsta sijaitsee Vanhan Härkätien varrella suunnittelualueen lähellä. Maisemaa hallitsevat korkeat tuulivoimalat eivät sovi Hämeen Härkätien valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. 2. Voimalat aiheuttavat kaava-alueen ulkopuolella rakennetuille kiinteistöille arvonalentumista ja rakentamattomille kiinteistöille tulevaisuuden mahdollisuuksien menettämistä. 3. Voimaloiden vaatiman sähkönn siirtolinjan alle jää huomattavan paljon metsätalousmaata, joka korvataan maanomistajille pakkolunastusmenettelyssä ainostaan muodollisesti. 4. Kaavahankkeesta on syytä luopua.	1. Katso vastine kohta 1.4 2. Katso vastine kohta 1.14 3. Katso vastine kohta 1.16 4. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 169 1 henkilö	1. Minulla ja perheelläni on useita kesämökkejä Etelä-Hattulassa – alueella, jolle Niinimäen tuulivoimahanke on nyt suunnitteilla. Tämä seutu ei ole vain lomaviettopaikka, vaan osa sukuperintöäni ja identiteettiäni. Isoisäni ja isäni ovat syntyneet Vuohiniemessä Myllykylässä, ja minä olen viettänyt aikaani Etelä-Hattulassa lapsuudestani saakka. Tämä ympäristö edustaa hiljaisuutta, luonnonrauhaa ja sukupolvien jatkuvuutta – asioita, joita ei voi mitata pelkällä sähköntuotannolla. 2. Luonto, hiljaisuus ja elinympäristön laatu. Etelä-Hattula on osa Etelä-Suomen suurinta hiljaista metsäaluetta. Tuulivoimalat tuhoaisivat alueen erityisluonteen: maiseman, äänimaiseman ja ekologiset yhteydet. Alueen arvokkaat	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3, 1.4 sekä 1.6

	latvajärvet ovat herkkiä, ja pienikin kuormitus voi vaarantaa vedenlaadun vuosikymmeniksi. Hiljaisuus ja puhtaus ovat luonnon lisäksi myös ihmisten hyvinvoinnin lähde – niiden menettäminen ei ole pieni asia. 3. Hyvinvointi, elämänlaatu ja vetovoima. Alueella on satoja vapaa-ajan ja vakituisia asuntoja, joiden vetovoima perustuu rauhaan, maisemaan ja luonnon läheisyyteen. Tuulivoimaloiden melu, valo, koko ja jatkuva pyörintä muuttaisivat tämän kaiken. Vaikka viralliset melutasot jäisivät sallitun alle, eivät ne tarkoita, että vaikutus olisi harmiton – varsinkaan hiljaisessa ympäristössä. 4. Myös kiinteistöjen arvo, asukkaiden ja mökkiläisten elämänlaatu sekä kunnan imagollinen vetovoima ovat vaakalaudalla. Tällaiset riskit tulisi arvioida realistisesti eikä pelkkien tuulivoiman myönteisten mielikuvien varassa. 5. Epäluottamus, epävarmuus ja valtakunnallinen ristiriita. Hanketta vetävä yhtiö on nuori, eikä sillä ole valmiita hankkeita – mutta silti osinkoja on jo nostettu miljoonien edestä. Kun tällaisia hankkeita myydään sijoittajille ennen rakentamista, kunta jää yksin seurausten kanssa. Siksi kaavoitus ei saa edetä ennen kuin vastuut, vaikutukset ja pitkän aikavälin seuraukset on aidosti selvitetty – ja alueen asukkaiden näkemykset otettu vakavasti. 6. Lisäksi on huomioitava, että Niinimäen hankkeen suunnitellut tuulivoimaloiden korkeudet ja niiden etäisyys asutuksesta eivät täytä hallituksen kevään 2025 linjausta, jonka mukaan tuulivoimalan tulee sijaita vähintään kahdeksan kertaa kokonaiskorkeutensa etäisyydellä asutuksesta, ellei maanomistajien suostumusta ole saatu. Mikäli tämä ei toteudu, kyseessä on ristiriita valtion omaan ohjeistukseen nähden – eikä tällaisen hankkeen kaavoitusta tule viedä eteenpäin ennen kuin asia on korjattu. 7. Vaatimus. Vaadin, että Hattulan Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu keskeytetään välittömästi. 8. Pyydän lähettämään perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiosoitteeseeni heti sen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja -valtuustoon. Tämä mielipide tulee huomioida myös mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän	3. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.6 4. Katso vastine kohta 1.2, 1.14 sekä 1.15 5. Katso vastine kohta 1.10 6. Katso vastine kohta 1.11.2 7. Katso vastine kohta 1.1 8. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	tiedon mahdollisesti tehdystä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksi- neen.	
Mielipide 170 2 henkilöä	1. Asia: Mielipide Niinimäen alueen tuulivoimaosayleiskaavasta. Vastustamme jyrkästi Hattulan kunnan tuulivoimahanketta Niinimäen alueelle. Meillä on ollut vuodesta 1994 lähtien kesämökki Hämeenlinnan Renkajärvellä. Perheemme on siitä lähtien viettänyt kaikki kesät kesämökillämme. Olemme viihtyneet erinomaisesti mökillä ja nauttineet mökkipihan, lähiluonnon ja ranta-alueen kau- neudesta ja rauhallisuudesta. Ystävillämme on ollut -80 luvun lopulta lähtien mökki Takajärvellä ja olemme viettäneet paljon aikaa myös toistemme mö- keillä. Olemme kaikki nämä vuodet liikkuneet paljon Hattulan ja Hämeenlinnan kuntien alueella ja nauttineet kuntien hyvästä palvelutarjonnasta ja eritoten kauniista maisemista. Shokkiutisena on tullut Hattulan kunnan aikomus hy- väksyä laaja tuulivoima-alue Niinimäen alueelle. 2. Alue sijaitsee kahden kirkasvetisen järven Takajärven ja Renkajärven väli- sellä alueella sivuten näköetäisyydeltä kumpaakin järveä. Kummallakin jär- vellä on huomattavan paljon kesämökkejä, käsittääkseni lähes täysi määrä. Li- säksi on joka puolella vakituista asutusta. Alue tunnetaan ns. hiljaisena alu- eena. Hämeen härkätien alueella on vanhaa kulttuurimaisemaa. Alueella on villieläimiä ja lintujen muuttoreittejä. Alueidenkäyttölain 10a luvun 77b§ 2 koh- dan mukaan tuulivoimarakentamisen tulee sopeutua maisemaan ja ympäris- töön. Mielestämme hanke ei täytä kumpaakaan vaatimusta. Korkeat tuulimyl- lyt pilaavat maiseman näköetäisyydellä moneen suuntaan kuten myös maan tasolla. Myllyistä o n näkö-, melu- välkehaittaa alueen ihmisille ja myös muille lajeille. Virkistäytyminen ja rentoutuminen heikkenisi mökillä merkittävästi. Hanke ei täytä myöskään ympäristö vaatimusta. YVA- selvityksessä o n to- dettu, että tuulivoimarakentamisesta aiheutuisi huomattavia ympäristöhaittoja ihmisille, kasveille, eläimille ja vesistöille. 3. Myrsky Energian taholta annetussa selonteossa näitä on vähätelty, joten heidän taholtaan johtopäätös on virheellinen ja epälooginen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.2, 1.3, 1.4 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.10

	4. Rantatonttien osalta rantarakentamisessa otetaan huomioon maisema-arvot ja virkistystarpeet. Mikäli tuulivoimarakentaminen toteutettaisiin Niinimäen alueella, se rikkoisi selvästi rantarakentamisen periaatteita Renkajärvellä ja Takajärvellä, ja siten mökkiläisten etuja ja oikeuksia. 5. Edellä mainituista syistä Niinimäen alue on paikkana täysin väärä tuulivoiman rakentamiseen. 6. Meillä se vähentäisi huomattavasti viihtyvyyttä ja virkistäytymistä mökillä. Mökillä vietettävä aika luultavasti lyhenisi. Liikkuminen ja palvelujen käyttö lähialueilla myös vähenisivät. Positiivinen mielikuva Hattulan kunnasta tämän myötä vähenisi. 7. Emme todellakaan toivo tuulivoimaa pilaamaan kauniin Renkajärven maisemia ja rikkomaan luonnonrauhaa ja luontoarvoja sen ympäristössä ja lähialueilla. Tämän perusteella edellytämme, että Hattulan kunta jättää vahvistamatta tuulivoiman osayleiskaavan Niinimäen alueelle ja että sille alueelle ei tulla rakentamaan tuulivoimaa.	4. Katso vastine kohta 1.18 5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.15 7. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 171 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan toteuttamisella kaavaluonnoksen mukaisesti on asukkaisiin, loma-asukkaisiin ja ympäristöön on mielestäni merkittävä haittavaikutus. Olen osakkaana perikunnan omistamalla mökillä Valkealammen rannalla. olemmista paikoista on esteetön näköyhteys tuulimyllyihin ja esteetön ääni- ja infraäänivaikutus. Myllykylässä on jo nyt ajoittain huonot tietoliikenne- ja teleoperaattoriyhteydet riippuen sääoloista, ja pelkään pahoin, että ne heikkenevät entisestään tuulimyllyjen vaikutuksesta. Asumismukavuus ja -viihtyisyys kärsivät huomattavasti. 2. Nyt suunnitteilla oleva tuulimyllyalue sijoittuu Hämeen ja ehkä koko Etelä-Suomen harvinaiselle, todella hiljaiselle alueelle ja metsäinen alue on myös merkittävä hiilinielu. 3. Mökkimme sijaitsee vajaan kahden kilometrin päässä eteläisimmästä myllystä ja kilometrin etäisyydellä alueen etelärajasta. Se ei mielestämme ole lainkaan riittävä etäisyys haittavaikutuksia silmällä pitäen. Mökkialue on myös täysin pimeää aluetta. Tähtiä voi ihailla iltaisin, kun minkäänlaista	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.7 sekä 1.14

	valosaastetta ei ole. Tämäkin luontoarvo katoaa myllyjen myötä. Kaiken kaikkiaan mökkimme käyttöarvo romahtaa, jos tuulipuisto toteutuu. 4. Olen varma, että tuulimyllyjen purku käyttöiän päätteeksi jää veronmaksajien maksettavaksi. 5. Vaatimus. Vaadin, että tuulivoimakaavoitus keskeytetään ja keskitytään alueen kehittämiseen luontoarvoja ja ihmisiä kunnioittaen, koska tuulimyllyjen terveydelle aiheuttamista haitoista on selkeää näyttöä, tuulivoimarakentaminen pilaa luonnon ja tuhoaa hiilinieluja, tuulimyllyt heikentävät tietoliikenneyhteyksiä, Suomen Luontoliiton selvityksen mukaan mm. silmälläpidettävä kaakkuri kaikkoo vähintään 14 km päähän tuulimyllyistä. Alueella pesii paljon kaakku-reita, muuttolintujen reitit kulkevat kaavaillon alueen läpi, alue tuhoutuu hiljaisena ja pimeänä asuinympäristönä, kiinteistöjen arvot romahtavat. 6. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.15 5. Katso vastine kohta 1.1, 1.2, 1.3 sekä 1.14 6. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 172 1 henkilö	1. Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan toteuttamisella kaavaluonnoksen mukaisesti on asukkaisiin, loma-asukkaisiin ja ympäristöön on mielestäni merkittävä haittavaikutus. 2. Asun alueella, Myllykylässä ja kesät vietän perikunnan omistamalla mökillä Valkealammen rannalla. Molemmista paikoista on esteetön näköyhteys tuulimyllyihin ja esteetön ääni- ja infraäänivaikutus. 3. Myllykylässä on jo nyt ajoittain huonot tietoliikenne- ja teleoperaattoriyhteydet riippuen sääoloista, ja pelkään pahoin, että ne heikkenevät entisestään tuulimyllyjen vaikutuksesta. Asumismukavuus ja -viihtyisyys kärsivät huomattavasti. Tervetuloa sateella ja myrskyllä meille katsomaan televisiota osoitteeseen. Yhtään lisähäiriöitä ei kaivata.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.6 3. Katso vastine kohta 1.2

	4. Nyt suunnitteilla oleva tuulimyllyalue sijoittuu Hämeen ja ehkä koko Etelä-Suomen harvinaiselle, todella hiljaiselle alueelle ja metsäinen alue on myös merkittävä hiilinielu. Kun mökillämme saapuu vieraita, heidän ensimmäinen reaktionsa on: "Tämä on oikea paratiisi — ei kuulu muuta kuin lintujen laulu, ja silmä lepää kauniissa järvimaisemassa." Nämä molemmat erityiset arvot tulevat häviämään tuulimyllyjen myötä. 5. Mökkimme sijaitsee vajaan kahden kilometrin päässä eteläisimmästä myllystä ja kilometrin etäisyydellä alueen etelärajasta. Se ei mielestämme ole lainkaan riittävä etäisyys haittavaikutuksia silmällä pitäen. Mökkialue on myös täysin pimeää aluetta. Tähtiä voi ihailla iltaisin, kun minkäänlaista valosaastetta ei ole. Tämäkin luontoarvo katoaa myllyjen myötä. Kaiken kaikkiaan mökkimme käyttöarvo romahtaa, jos tuulipuisto toteutuu. Uimisesta sentään pystyy sittenkin nauttimaan paitsi, että tähän saakka on voinut uidessaan kuunnella veden liplatusta, laulujoutsenten ja kaakkureiden ääniä. Osaattekko, YVAn laatijat kertoa meille, mitä kuulemme tuulimyllyjen ollessa käytössä? 6. Keväisin ja syksyisin saamme ihailla suuria muuttolintujen auroja. Tuulivoima-alueella ja sen laidoilla on lampia, joissa pesivät kaakkuri ja kuikka. Keväisin ja syksyisin tuulipuiston eteläpuolella olevalla suolaikulla pitävät teeret soitimiaan. Tuulihaukkapariskunta on vuosikausia pitänyt suon laitaa pesäpaikkanaan. Onko YVAssa perusteellisesti otettu huomioon, miten myllyjen aiheuttama välke, tärinä ja melu vaikuttavat lintuihin ja eläimiin. Puhumattakaan lintujen kuolemista niiden törmätessä lapoihin. Juuri nyt suunnitellun myllyalueen läpi kulkee sadoittain joutsenia, kurkia ja hanhia muuttomatkallaan. Jos myllyt toteutuvat niiden matka katkeaa lapoihin. 7. Entä, mitä kunta aikoo tehdä lavoista irtoavalle mikromuoville. 90 metrin lavasta irtoaa n. 90 kg mikromuovia vuodessa. Eli 270 kg/vuosi/mylly. Ettekö ole lainkaan koskaan kuulleet mikromuovin haitallisuudesta luonnossa???? 8. Aivan järjetön idea koko tuulivoima. Se pitäisi lailla kieltää. Siinä ei ole mitään ekologista. Luonto tuhotaan, puut kaadetaan, ympäristö saastutetaan ja tuleville sukupolville jää vain romua ja betonia.	4. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.4 5. Katso vastine kohta 1.2, 1.4 sekä 1.7 6. Katso vastine kohta 1.3, 1.6 sekä 1.7 7. Katso vastine kohta 1.20 8. Katso vastine kohta 1.19
--	--	--

	9. Vaatimus. Vaadin, että tuulivoimakaavoitus keskeytetään ja keskitytään alueen kehittämiseen luontoarvoja ja ihmisiä kunnioittaen, koska tuulimyllyjen terveydelle aiheuttamista haitoista on selkeää näyttöä, tuulivoimarakentaminen pilaa luonnon ja tuhoaa hiilinieluja, tuulimyllyt heikentävät tietoliikenneyhteyksiä, Suomen Luontoliiton selvityksen mukaan mm. silmälläpidettävä kaakkuri kaakkoaa vähintään 14 km päähän tuulimyllyistä. Alueella pesii paljon kaakku-reita, muuttolintujen reitit kulkevat kaavaillun alueen läpi, alue tuhoutuu hiljaisena ja pimeänä asuinympäristönä, kiinteistöjen arvot romahtavat. 10. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini mjavilskamailcom vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoitukseen.	9. Katso vastine kohta 1.1, 1.2, 1.3 sekä 1.14 10. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 173 2 henkilöä	1. Vaikutukset luontoon ja linnustoon. Olen asunut kaikki elämäni kesät, kohta 60 vuotta Renkajärven rannalla. Nykyään omistan kesämökin Onkilammin rannalla ja osan toisesta kesämökistä Renkajärven rannalla. Onkilammi ja sen ympäristö ovat osa Natura 2000 - verkostoa, joka on perustettu suojelemaan arvokkaita luontotyyppejä ja lajeja. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta aiheuttaisivat merkittäviä häiriöitä alueen linnustolle, erityisesti kaakkureille, jotka ovat herkkiä ympäristön muutoksille. Kaakkurit tarvitsevat rauhallisia pesimäalueita ja lentoreittejä ruokailupaikoilleen; ne hakevat ruokansa isommilta vesiltä, minkä vuoksi ne lentäisivät edestakaisin tuulimyllyalueen yli. Olen myös nähnyt tai kuullut alueella joutsenien, kurkien ja kaakkurien lisäksi muun muassa ilveksen, suden, sääksen, pöllön, haikaran ja haukan. Kaakkureiden ja sääksien lentoa yli hankealueen tapahtuu lukuisia, todennäköisesti satoja päivittäin lähes koko kesän ajan. Tuulivoimalahanke vaikeuttaisi merkittävästi muidenkin eläinlajien kuten hirvien liikkumismahdollisuuksia.	1. Katso vastine kohta 1.3

	2. Vaikutukset maisemaan ja hiljaisuuteen. Tuulivoiman kaavoitus vaikuttaa laajasti ympäristöön. Etelä—Hattulan alue on tunnettu hiljaisuudestaan ja erämaamaisesta luonteestaan, mikä tekee siitä Etelä-Suomen oloissa ainutlaatuisen virkistysalueen. Tuulivoimaloiden rakentaminen muuttaisi maisemaa radikaalisti ja rikkoisi alueen hiljaisuuden. Tämä vaikuttaisi negatiivisesti alueen vetovoimaisuuteen vapaa-ajan asukkaille ja matkailijoille, jotka arvostavat luonnonrauhaa ja hiljaisuutta. Järven rantojen asukit ovat tähän asti noudattaneet uskollisesti sääntöjä: kuinka suurella moottorilla saa kulkea erityisesti lintujen pesimäaikaan, moottoreita ei ole sallittu silloin. Tuntuu turhauttavalta, että isot moottorit nyt sitten tuhoavat kaiken. 3. Vaikutukset asukkaisiin ja kiinteistöjen arvoon. Tuulivoimaloiden rakentaminen ja toiminta aiheuttaisivat huomattavaa melua ja välkettä, jotka heikentäisivät alueen asukkaiden elämänlaatua ja asumisviihtyvyyttä. Melu ja välke vaikuttavat myös kiinteistöjen arvoon negatiivisesti, mikä aiheuttaisi taloudellisia menetyksiä asukkaille. On tärkeää huomioida, että alueella on paljon vapaa—ajan asuntoja, joiden omistajat ovat investoineet merkittävästi kiinteistöihinsä. Myös tulevaisuutta ajatellen elinympäristön vetovoimaisuus heikentyisi merkittävästi ja vähentäisi rakentamishaluja alueella. Omaan kesäpaikkaani tuulivoimaloiden vaikutus on erittäin merkittävä, koska niiden ääni mitä todennäköisimmin kuuluu vahvasti kesäasunnollemme ja pimeän tullen valojen välke vaikuttaa öiseen maisemaan. Sekä kesäasunnon käyttöarvo että jälleenmyyntiarvo heikkenevät tuulimyllyjen myötä. Alun alkaen hankimme kesäasunnon nimenomaan luonnontilaisen tontin ja sijainnin perusteella, ja tuulimyllyjen takia nuo tekijät eivät ole olemassa. 4. Vaihtoehtoiset kehittämismahdollisuudet. Etelä-Hattulan alueella on potentiaalia kehittyä houkuttelevaksi vapaa-ajan asumisen ja etätyöskentelyn alueeksi. Alueen luonto ja hiljaisuus tarjoavat erinomaiset puitteet retkeilyyn, pyöräilyyn ja muihin luontoaktiviteetteihin. Alueen kehittäminen näiden vahvuuksien pohjalta toisi työtä paikallisille yrityksille ja parantaisi Hattulan kunnan imagoa ja taloutta. Nykyaikana ja tulevaisuudessa täyteen rakennetusta	2. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.9 3. Katso vastine kohta 1.6, 1.7 sekä 1.14 4. Katso vastine kohta 1.11
--	--	--

	kaupungeista on luontevaa tulla lomaillemaan puhtaaseen luontoon ja erämaahan — vain 100 km Helsingistä. 5. Vaatimukset. Vaadin, että Hattulan kunta keskeyttää Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelun välittömästi. Alueen luonne ja merkitys Hattulan ja Kanta—Hämeen tulevaisuuden kannalta ovat liian arvokkaita uhrattavaksi tuulivoimaloiden rakentamiselle. 6. Mikäli kaavan valmistelua kuitenkin jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa, jossa määritellään tarkat melu- ja välkerajat sekä muut ympäristövaikutusten lieventämiskeinot. 7. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini tai osoitteeseeni heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksiin.	5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.21 7. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 174 1 henkilö	1. Hattulan kunta on monisukupolvinen koti äidinäitini suvulle. Saan itse nauttia Hattulan luonnosta ja rauhasta kesämökilläisenä ja lapsenlapsena. Mielestäni tuulivoimapäätöksen tekeminen perustuen ylioptimistisiin tulkintoihin tuulivoiman aiheuttamasta ääni-, melu- ja lintuhaitasta on lyhytnäköistä. Toivon, ettei tuulivoimaloita rakennettaisi niin lähelle kuin nyt on esitetty. Hattulan hieno luonto ei ansaitse tulla pilatuksi. Vaatimukset. Vaadin, että Hattulan kunta keskeyttää Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan valmistelun välittömästi.	1. Katso vastine kohta 1.1, 1.3 sekä 1.6
Mielipide 175 1 henkilö	1. Sukuni kesäpaikka on Renkajärven rannalla äitini synnyinkodin maisemissa. Olen saanut viettää siellä lähes 70 v nauttien luonnon rauhasta ja kauneudesta. Olemme vuosien varrella kunnostaneet taloja ja parantaneet pihapiiriä investoimalla säästöjamme tähän paikkaan. Olemme myös aktiivisesti osallistuneet Renkajärven suojelutoimintaan ja nauttineet saavutuksista m m veden puhtausluokitus on noussut erinomaiseksi. Nyt tämä vuosien työ on valumassa hukkaan, kun voimalaitosta suunnitellaan alle 2 km päähän	1. Katso vastine kohta 1.1

	kesäpaikastamme. Kesäpaikan tarkoitus on hiljaisuuden ja luonnon kohtaaminen. Nyt meille on tarjolla tuulivoimaloiden isot ropelit, meluhaitta, linnuston ja luonnon muutokset. Todennäköisesti jossain vaiheessa vielä betoni pilaa pohjavedetkin. 2. Kesämökkejä tuskin saa edes myytyä ja meille jää vain kiinteistöverojen maksu paikasta, jota tuskin tulemme enää käyttämään. Sveitsiläinen tuulivoimarakentaja on muualla tarjonnut asukkaille rahaa siitä, että he hyväksyisivät tuulivoimalat alueelleen eli he ovat myöntäneet, että ne aiheuttavat asumishaittaa. Hattulassa voimalalaitosten kannattajat eivät ole mitenkään myöntäneet, miten suurta eripuraa, eriarvoisuutta ja ihmisten omaisuuden arvon hävittämistä nämä voimalaitokset aiheuttavat kaiken sen pahan päälle, mitä luontoselvitykset ovat jo osoittaneet. 3. Selvitysten mukaan lähes 90 % vastaajista vastustaa voimalalaitosten sijoittamista luonnon kauniin Hattulan järviolueelle. 4. Voimalaitosten kaikista haitoista ei edes ole vielä tarpeeksi tietoa, mutta se tieto, mitä on, niin käsittääkseni ohjaisi nämä voimalaitokset jonnekin muualle kuin ihmisten asuinsijoille hiljaisuuden alueelle. 5. Niinimäen tuulivoimaloiden aiheuttavat merkittävää haittaa väestön hyvinvointiin, alueen luonteen muuttumiseen ja terveellisyyteen. Se muuttaa luonnon ekologisia yhteyksiä, eläinten käyttäytymistä ja luonnon monimuotoisuutta. Toivon, että kaavoitusprosessi keskeytetään välittömästi. Tuulivoimaloiden siirtäminen hieman syrjään suojeluskohteiksi merkityistä alueista (noin 18 ha) ei ole riittävä toimenpide alueen luonnon säilyttämiseksi vaan koko alue on jätettävä rauhaan. Toivon teiltä viisaita päätöksiä. Jättäkää luonto rauhaan ja kehitetään aluetta muuten. 6. Voimalaitokset kun on kerran rakennettu, niin samalla karkotetaan ihmiset. Jos kaava hyväksytään ja siihen ei rakennetakaan, niin silloin jatkuu nykyinen tila eli ei investoida rakennus/parannustoihin niin kauan kuin asia on epäselvä. 7. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen	2. Katso vastine kohta 1.14 3. Katso vastine kohta 1.2 4. Katso vastine kohta 1.19 5. Katso vastine kohta 1.1 6. Katso vastine kohta 1.15 7. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---

	yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että mielipiteeni otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. 8. Jättäkää Hattulan luonto rauhaan. Antakaa ihmisten ja eläinten nauttia siitä!	8. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 176 1 henkilö	1. Niinimäen alueelle ollaans suunnittelemassa massiivista tuulivoimala-alueita. Voimalan vaikutusalueella on merkittävä määrä asuinkiinteistöjä ja useita satoja vapaa-ajan kiinteistöjä. Puhdasvetiset Renkajärvi ja Takajärvi jäävät aivan liian lähelle suunniteltua voimala-alueita. Tuulivoimalat tulisivat vaikuttamaan merkittävästi alueen luontoarvoihin asumisen viihtyvyyteen seke alentavat kiintesistöjen arvoja. 2. Tuulivoimalat eivät sovellu Niinimäen alueelle. 3. KENEN EHDOLLILLA ? Ilta sanomissa oli 11.4.25 kahden suomalaisen johtavan asiantuntijan lausuntoja tällä hetkellä esiintyvistä hyvin sekavasta tilanteesta tulivoimaloiden rakentamisesta. Tähän palautteeseen liittyen kehotan kuntapäättäjiä ja muita asiaan vaikuttajia tutustumaan ko.lausuntoihin. Tässä muutamia lainauksia lausunnoista: "On hyvin sattumanvaraista ,kuinka lähelle suomalaisten koteja ja mökkejä isot tuulivoimalat nyt nousevat. Voidaan jopa kysyä, poljetaanko kansalaisten perusoikeuksia." "Lähimmillään voimaloita on rakennettu alle 800 metrin päähän asutuksesta. Jotkut kunnat edellyttävät 1,5 kilometriä toiset kahden tai kolmen kilometrin etäisyyttä asutuksesta Asiantuntijoiden mukaan nykyinen tilanne asettaa kuntalaiset eriarvoiseen asemaan. Asukkaiden oikeudet myös jäävät helposti jalkoihin, kun tuulivoimalayhtiöt tavoittelevat voittoja, ja kunnat kiinteistöveroja." Oikeusoppineiden mukaan ainoa järkevä ratkaisu on lainsäädännön selkeyttäminen. Tämä edellyttää puolueettomia arvioita maisema, melu ja väkeihaitoista sekä voimaloiden vaikutuksesta muun muassa luontoon ja kiinteistöjen arvoon. Tilanne on nyt hyvin epätydyttävä kaikille." "Paikalliset kokevat yleisesti että tuulivoimalahankkeet valmistellaan pitkälle salassa, eikä asukkailla ole todellista	1. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14 2. Katso vastine kohta 1.1 3. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.15

	mahdollisuutta vaikuttaa elinympäristöönsä. Oikeusoppineiden mukaan asukkaiden oikeusturvassa on parannettavaa.” 4. TOTEUTUUKO LAKI KUNNASSA. ”Näin perustuslain 20. pykälä määrittelee yksilön oikeudet. Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. ” Niinimäen tuulivoimalahankkeen asukaskyselyssä n.80...90 % vastusti hankkeen toteutumista. Jos hanke toteutetaan tuleeko yksilön oikeusturva huomioiduksi lain edellyttämällä tavalla. Suomesta löytyy useita kuntia joissa asukkaat , voimayhtiöt ja kunnat kiistelevä keskenään tuulivoimaloiden haitoista ja sijaintipaikoista.Haluaako Hattulankunta liittyä tähän joukkoon? 5. Onko tuulivoimaloiden vaikutusalueella tehty melutason mallinnusta,näin suurten tuulivoimaloiden sallittu melutaso ja etäisyys voimaloista tulisi selvittää.Mittauksen pitäisi tehdä puolueeton laitos esim.VTT.	4. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.15 5. Katso vastine kohta 1.6
Mielipide 177 1 henkilö	1. Mieheni omistaa 8, 1 ha:n metsän, ymmärtääkseni ko tuulivoimala-alueella. Metsä on istutettu vuosien kuluessa avohakkuiden jäljeltä ja on hyvässä kasvussa ja hoidettu. Lisäksi omistamme yhdessä Takajärven rannalla, lomakiinteistön, jota käytetään myös talvisin. Tuulivoimaosayleiskaavan laatimisessa huomioon otettavia seikkoja: Myllyistä aiheutuva melu ja välke, roottorien siivistä irtoavat jäät ja entistä pitempien siipienmahdolliset irtoamiset, joita on tapahtunut esim Kristiinan kaupungissa kahden vuoden käytön jälkeen kahdessa voimalassa ja tanskalaisvalmisteisen siipien irtoamista on tapahtunut myös Ruotsissa sekä Yhdysvalloissa. Siipien painot massiivisia ja lienevät ongelmajätettä ja niiden pinnoista irtoaa myös jotain ympäristöön. 2. Voimalan sähkökeskukseen sekä mahdollisten voimajohtojen läheisyys aiheuttavat ihmisille pelkoa ja lisäksi haitat tietoliikenteelle, puhelimille, tv:n näkyväsyydelle yms. kuka korvaa ustannukset? Lisäksi kuka korvaa kiinteistöjen arvonalennukset?	1. Katso vastine kohta 1.6, 1.7, 1.12 sekä 1.20 2. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14

	3. Myllyjen perustusten kaivaminen osittain suoperäiseen maastoon voi aiheuttaa valumia puhdasvetisen järven rannoille ja saastuttaa järven vettä, mikä nykyisin on puhdasta. 4. Tuulivoimalan rakentaminen vaatii suuria tienrakentamisia ja liikenne lisääntyisi huomattavasti ensin rakentamisesta ja myöhemmin huolloista ym. Lisäksi joskus 20-30 vuoden kuluttua myllyjen purku on varmaan kallis juttu. 100 000 euron varaus tuntuu mitättömän pieneltä. Jääkö kustannukset maanomistajille tai kunnalle ? 5. Takajärven rannat ja saaret ovat jokseenkin täyteen rakennettu virkistyskäyttöä varten, mikä on tärkeä asia ihmisille. Lisäksi yhtä liki kaavailtua aluetta on myös vakainaista asutusta, esim. Vuohiniemen kylä ja myös Takajärven tuntumaan on muuttanut muutama perhe, jotka ovat panostaneet remointteihin ym. Samat asiat koskevat myös Renkajärven rantojen ja alueiden asukkaita. 6. Kyllä voimaloista aiheutuu ihmisille ja luonnon eläimille ja kasvustolle korvaamattomia haittoja. 7. Lisäksi Myrsky Energia tuntuu olevan maksuvalmiuden ym. suhteen heikoissa kantimissa, takana on vain ulkomaisia rahoittajia, joiden luotettavuus herättää epäilyjä. Ettei vain tulisi "Tuulipuistosta uutta Sunny Car Centeriä näille seuduille. 8. Lisäksi on suunnitteilla korvaavia, kunnalle tuloa tuottavia hankkeita. Lisäksi kunnan arviot laitoksen kunnalle tuovista tuloista saattaa olla yläkantissa. 9. Paljon laitetaan rakentamisessa ja remonteissa katoille aurinkopaneleja ja tehdään monenlaisia ratkaisuja sähkön kulutuksen pienentämiseksi, mikä pitäisi myös ottaa huomioon. Tarvitaanko ko "puistoa"? 10. Yllä mainittuihin asioihin vedoten vastustamme kaavoituksen eteenpäin viemistä	3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.13 5. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.9 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.10 8. Katso vastine kohta 1.11 sekä 1.15 9. Katso vastine kohta 1.19 10. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 178 1 henkilö	1. Arviointiselostuksessa haittoja on vähätelty systemaattisesti ja niitä on luokiteltu siten, ettei haittojen merkitykseen ja vaikuttavuuteen tarvitsisi reagoida tai ottaa niitä huomioon.	1. Katso vastine kohta 1.10

	2. Tuulivoimahankkeen vaikutusalueella lintujen päämuuttoreitin lisäksi pesii suurista linnuista esimerkiksi kurki, joutsen, sääksi, teeri ja harmaahaikara. Näistä löytyy tietoja julkisista lähteistä ja itse olen tehnyt havaintoja luonnossa liikkuessani. Lisäksi alueella tehdään säännöllisiä havaintoja maa—ja merikotkasta. 3. Alue kuuluu noin kymmenen suden reviiriin ilvesten ja karhujen lisäksi sekä luonnollisesti niiden riistaan eli hirvieläimiin. Pohjois—Norjassa on jouduttu purkamaan kaksi tuulivoimapuistoa viime vuosien aikana maaelämille aiheutuvien todennettujen haittojen takia linnuille aiheutuvien haittojen lisäksi. 4. Hämeen Härkätien talvireitti on löydetty akateemisen tutkimuksen yhteydessä ja sen reitti kulkee hankealueen läpi. Reitiltä on löydetty keskiaikaista materiaalia ja tutkimukset ovat alkutekijöissään. Mahdollinen tuulivoimapuisto tuhoaa suuren osan talvireitistä. 5. Sosiaalisista vaikutuksista tuulivoimavoimahanke vaikuttaa merkittävästi negatiivisesti Hattulan veto— ja pitovoimaan. Hattula on ollut erityisessä suosiolla ihmisille, jotka arvostavat luonnon merkitystä hyvinvoinnille monesta eri näkökulmasta. On hyvä arvioida ja vertailla tuulivoimapuistosta saatavia kiinteistöveroja ja alueella vakituisesti asuvien sekä vapaa—ajan asukkaiden merkitystä verotuloille ja paikallisille palveluille. Oma perheeni harkitsee vakavasti vaihtoehtoista sijaintia vapaa—ajan asunnolle mikäli Niinimäen tuulivoimahanke toteutuu.	2. Katso vastine kohta 1.3 3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.5 5. Katso vastine kohta 1.15
Mielipide 179 1 henkilö	1. Oma loma-asuntoni sijaitsee ylemmässä kartassa punaisella nuolella merkityssä kohdassa järven kapeimmassa kohdassa, ja näkymä vastarannalle itään tuulimyllyjä kohti on avoin yli kapean järven lahden. Edessä ei ole näkymää peittämässä esim. saaria. Selostuksen mukaan voimaloita on havaittavissa loma-asuntoni terassilta 9–10. Mittaustorni on tällä hetkellä suoraan vastapäätä loma-asuntoani lahden toisella puolella, keskellä järvinäkymääni reilusti metsärajan yläpuolella. 300 m korkeat ja 200 mm halkaisijaltaan olevat voimalat hallitsivat järvinäkymääni jatkossa täysin, koska ne nousevat reilusti yli vastarannan puuston. Alemmassa kuvassa näkyy, että loma-asuntoni sijaitsee	1. Katso vastine kohta 1.4

	kohdassa 1 ”Hankkeen vaikutuksen merkitys: Suuri”. Etäisyys lähimmistä voimaloista on n. 2,5 km. Maisemavaikutus on siis erittäin merkittävä haitta omalle loma-asunnolleni. YVA:n arviointiselostuksen mukaan ”maisemavaikutus ei ole merkittävä Renka- ja Takajärven hankealueen puoleisilla ranta-alueilla, missä on runsaasti loma-asutusta. Voimalat jäävät pääosin puuston taakse eivätkä ole havaittavissa ranta-alueilta. Loma-asutusta on kuitenkin myös järvien muilla rannoilla, jolloin asutukseen ja loma-asumiseen kohdistuvat maisemavaikutukset nousevat merkittäviksi.” 2. Taloudellinen- ja kokonaisvaikutus: Ostin loma-asuntoni 5 vuotta sitten velkarakahalla, koska halusin rauhallisen, ympärivuotisen käytön mahdollistavan vapaa-ajan asunnon rauhallisesta miljööstä, järven rannalta. Renkajärvi oli entuudestaan tuttu itselleni suojeltuna, puhtaana ja hiljaisena lintujärvenä. 100 km etäisyys pääkaupunkiseudulta ja kotoani tekee paikasta erityisen eikä vastaavia paikkoja ole enää paljoa tällä etäisyydellä olemassa. Teen osaviikot etätöitä loma-asunnossani, ja toimivat tietoliikenneyhteydet ovat hyvin tärkeitä. Telian yhteys on toiminut erinomaisesti tähän tarkoitukseen. Tuulivoimalat tulevat hallitsemaan järvimaisemaani huomattavasti. Meluvaikutusta tulee väijäämättä, koska 2,5 km etäisyydestä osa on ääntä kuljettavaa järven selkää. Tietoliikenneyhteyksien toimivuudesta jatkossa etätöitä mahdollistavana ei kukaan tiedä. Ilta-aurinko laskee loma-asuntoni taakse länteen, joten välkevaikutuskin voi iltapäivisin ja iltaisin olla huomattava auringon paistaessa ylitseni suoraan voimaloiden lapoihin vastarannalle. Olin suunnitellut loma-asunnotani itselleni ja puolisololleni tulevaisuuteen rauhallista paikkaa viettää eläkeikää ja jälkipolville rikasta luontokohdetta mistä nauttia lasten kanssa. Mikäli etätöiden teko ja etenkin lomailu tulee kärsimään niin paljon, että nämä eivät ole enää mahdollisia, on pakko päätyä myymään tämä lomakiinteistö. 3. Koska maisema- ja muut vaikutukset ovat niin isoja, tulee kiinteistön myyminen olemaan varsin mahdoton tehtävä ja mikäli sen saa kaupaksi, tulee hinnanalennus ostohintaan verrattuna olemaan erittäin merkittävä ostohintaan nähden, ja olisi varsin epätodennäköistä, että kyseisellä summalla saisi	2. Katso vastine kohta 1.2, 1.4, 1.6 sekä 1.7 3. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15
--	--	---

	vastaavaa mukavuuksilla varustettua loma-asuntoa järven rannasta läheltä pääkaupunkiseutua. Hattulan kunta saa kiinteistöverotuloa ja maanomistajat merkittäviä korvauksia, puhumattakaan siitä, mitä Myrsky Oy ja muut toimijat tästä nettoavat. Kulujen todellisia maksajia olemme me kaikki, joiden omaisuuden arvo laskee tämän seurauksena. Onkin vaikea ymmärtää, miten useiden satojen ihmisten omaisuuden tuhoaminen ilman korvausvelvollisuutta on mahdollista. Lisäksi kun samalla tullaan tuhomanaan myös erittäin rikas, puhdas suojelujärvalue rikkaine linnustoineen, eli tuho ei ole vain rahallista vaan mittaamattoman arvokasta. 4. Kannanottoni YVA-selostukseen on, että hanke pitäisi hylätä kokonaan, koska siitä on kohtuuttomia haittoja niin alueen luonnolle kuin ihmisten hyvinvoinnille sekä kohtuuttomia vaikutuksia yksityisten ihmisten talouteen. Oma esimerkkini on vain yksi sadoista	4. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 180 1 henkilö	1. Hattulan Niinimäen Tuulivoimaosayleiskaava, Kaavaluonnos. Hanke ei ole toteutumiskelpoinen! 2. Yleiset perusteet.: Eduskunnassa käsiteltiin tuulivoimaloiden etäisyyksistä asutuksiin. Metrimääräisiin mittoihin ei päädytty, koska kohteet ovat niin erilaisia. Kuitenkin, vaikka päätös niiden osalta jää kunnille, niin eduskunnan kanta on, että yhtenäisiä metsäalueita ei saa pilkkoa. Tämä kohde on juuri sellainen. Heidän mukaan myös on huomioitava muukin ympäristö, kuten järvalueet, asutus ja asukkaiden mielipiteet. Niidenkin mukaan se tekee alueen sel-laiseksi, että se ei sovellu teollisuusalueeksi! Kun katso laadittuja karttoja, niin edellä mainittuun on selvät perusteet. 3. Melu: Suomessa on todettu jo nyt että niitä on rakennettu liian lähelle asutusta ja todellisia melumittauksia ei ole kohteista ole olemassa. Niistä on jo kiistoja useassa kohteessa! Suunnitteilla olevissa tuulivoimaloista ei ole myöskään todellisia melumittauksia tehty. Liite : Meluselvitys. Kyseisen kohteessa nojataan pääosin Ympäristöministeriön 2014 Tuulivoimaloiden melun mallintaminen. Kun olin 27.4.2025 Juteenikeskuksessa katsomassa hankkeeseen valitun toimijaninfo tilaisuudessa: Esittely pisteessä, jossa esiteltiin mallinnusten	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.1, 1.2 sekä 1.3 3. Katso vastine kohta 1.6

	perusteella laadittua karttaa. Tiedusteluuni kartan paikansa pitävyydestä oli esittelijän vastaus: Että se pitää todennäköisesti paikkansa. Näin ollen: On yhtä todennäköistä, että se ei pidä paikkaansa. Kuinka mallinukset voivat ottaa melun huomioon, kun 200- 300 m korkeudessa ilmapirrat pyörittävät voimalan siipiä ja maan tasalla ei tuule. Ääni kuitenkin kulkeutuu hiljaisuudessa pitkälle. Perusteluni: Koska mallinukset perustuvat vanhoihin pieniin tuulivoimaloihin eikä niidenkään todellisia arvoja ei ole hiljaisissa ympäristöissä todennettu niin kuinka yli kaksikertaa suurempien yksiköiden arvot kyseessä olevassa ympäristössä voivat olla paikkaansa pitäviä. Kysyin, mitä jos arvot ylittyvät, sain vastauksen: Elykeskuksen toimesta tullaan pysäyttämään voimala! Siis se tarkoittaisi, että jos hanke toteutuisi, niin jokaisen määritellyillä melualueilla olevan pitäisi hankkia desibelimittari ja siihen kytketyn nauhurin, kun melu ylittyy niin Elykeskus pitäisi näin ollen hälyttää paikalle! Ei se näin voi mennä! 4. Muuta: Asukaskyselyissä ja muihin todettuihin aiempiin kannanottoihin en tässä enää palaa sillä niissäkin on jo riittävästi asioita , joiden perusteella hanke ei ole toteuttamiskelpoinen. Eikä myöskään se, että hanke on tarpeellinen vihreän siirtymän mukaan. Näillä on sen suhteen minimaalinen vaikutus. Haitat suuret kylläkin voimaloiden rakentamisen ja käyttöaikana sekä jatkuvat niiden käyttöiän jälkeenkin. 5. Kunnan toiminta: Kun ensimmäinen info asiasta oli Juuteenitalolla, niin kunnan puheen vuorosta puolesta sai käsityksen, että hanketta ajettiin kuin ”käärmettä piippuun”. Vieläkin kunta arvioi ja hankkeen tuottamaa kiinteistövero-tuottoa yläkanttiin. Tietääkö kunta edes montako pakkolunastustoimintaa hanke aiheuttaa vaikka hanketta ajava yritys on ilmoittanut, että se maksaa aina paremman korvauksen maanomistajille kuin pakkolunastuksessa? 6. Saamaani aineisto tutkiessani ihmettelen sitä, kuinka huonosti asioita käsitellään ja raportoidaan koskien Pyhälahden kylää Hattulassa tuulipuistoa käsittelevissä aineistoissa. Kylää ei aineistoissa erikseen kylänä mainita ja eikä	4. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.19 5. Katso vastine kohta 1.15 6. Katso vastine kohta 1.2
--	--	--

	tiedosteta että postinumero "13500 HAMEENLINNA on nimen omaa Pyhälahdessa olevien kiinteistöjen postinumero. 7. PS. Toivon, että asia välittyy asioita käsitteleville asianomaisille kuten Hattulan kunnan sivuilla on kerrottu!	7. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 181 1 henkilö	1. Takajärvi ja Renkajärvi ovat Etelä—Suomen puhtaimpia järviä. Jos tuulivoimalaa ryhdytään rakentamaan, pohja kaivauksista tulee valumat ko järviin. Otettava perustajilta sitoumus järvien puhdistukseen. Valumat vaikuttavat Alajärveen asti.	1. Katso vastine kohta 1.3
Mielipide 182 1 henkilö	1. Vastustan tuulivoimaloiden rakentamista Renkajärven alueella.	1. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 183 1 henkilö	1. Olen Takajärven kesäasukkaita. Kesäpaikka on ollut suvullamme 60-luvun alusta lähtien. Nyt mökillä käy jo neljäs sukupolvi. Mökki meille arvokas hiljentymisen, rentoutumisen ja luonnosta nauttimisen paikka. Mökillä on vuosikymmenten ajan vietetty lähes kaikki lomat ja kesäviikonloput usean sukupolven toimesta. Mökillä ollessamme tukeudumme paikallisiin palveluihin, aina kun se on mahdollista. Nyt suunnitteilla oleva voimalahanke turmelisi toteutuessaan kaikki ne arvot, jotka tekevät paikasta meille arvokkaan. Koen Niinimäen tuulivoimahankkeen vahingolliseksi luonnolle, alueen vakituiselle- ja kesäasukkaille kuin pitkällä aikavälillä myös Hattulan kunnalle ja sen kehitykselle. Oheisella lausunnolla otan kantaa tuulivoimalahankkeen YVA selvitykseen ja Hattulan kunnan kaavaselostukseen, joka tukeutuu pääosin YVA selvitykseen. 2. Yhteenvedosta. YVA-selostuksen alussa on vertailu vaihtoehtojen V1 ja V2 vaikutuksista. Yhdyn selvityksen yhteenveto: "Molemmissa vaihtoehtoissa alueeseen ja sen ympäristöön kohdistuu niin laajat ja pysyvästi vaikuttavat toimenpiteet, ettei vaihtoehtojen välillä ole paikallisten asukkaiden kannalta merkittävää eroa." Molemmissa vaihtoehtoissa rakentamisen ja käytönaikaiset vaikutukset ovat merkittäviä kaikkien arviotavien vaikutusten osalta, vaikutukset luontoon eläimistöön, maaperään, vesistöihin, kulttuuriarvoihin, maisemaan, alueen ja sen ympäristön käyttöön ja asukkaiden viihtyvyyteen.	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.1

	3. Vaikutus eläimistö. Hankealue sijaitsee Hämeen järviylängöllä, joka on Etelä-Suomen viimeisiä hiljaisia alueita. Hanke rikkoo ja pirstoo alueen yhte-näistä vihreää vyöhykettä, joka on tärkeä eläinten liikkumiselle, lisääntymiselle ja ravinnon hankinnalle. Tuulivoimaloiden pyörivät siivet ovat todistettavasti tu-hoisia linnustolle ja aiheuttavat pysyvää melu- ja välkehaittaa, jotka karkotta-vat eläimistön laajalta alueelta. Niinimäen tuulivoimaloiden vahvasti kielteinen vaikutus alueen eläimistöön käy kiistattoman esille YVA-selvityksen liitteestä 18, joka on myös tämän lausunnon liitteenä. 4. Liito-orava. Hanke pirstoo olemassa olevat ja liito-oravan käyttöön soveltu-vat ympäristöt niin, että liito-oravan siirtyminen vaikutusalueen sisällä ja sieltä pois estyy. Jo yksistään alueen puuston raivaus ja rakennettava tie- ja sähkö-linjat estävät liito-oravan liikkumisen ja sitä kautta lisääntymisen. 5. Saukko. Metsän raivaus, rakennettava tiestö ja ojat tuhoavat saukon pe-simä- ja liikkuma- alueet pysyvästi. Saukko palaaminen alueelle rakennustöi-den päätyttyä on epätodennäköistä. Vaikutus saukon elinoloihin ja esiintymi-seen on erittäin kielteinen. 6. Lepakko. Hankealue ja sen ympäristö ovat lepakkojen lisääntymis- ja ruo-kailualueita. Nykyisin hankealueen lähellä Takajärvellä lepakkohavaintoja voi tehdä säännöllisesti. Tuulivoimala on selkeä uhka paikalliselle lepakkopopu-laatiolle. 7. Suurpedot. Hankealueella ja sen läheisyydessä on tehty runsaasti ilvesha-vaintoja. Hämeen järviylängöalue on varmasti tärkeä ilveksen lisääntymis- ja liikkumisalue. Paikallinen väestö on tehnyt vuosittain susihavaintoja hankealu-een tuntumassa. Suden laajan reviirin ja liikkumisalueen vuoksi on todennä-köistä, että Niinimäen tuulivoimahankkeen toteutuminen heikentää suden elin-mahdollisuuksia Hämeen järviylängön alueella. 8. Kirjopapurikko. Alue, osan Kanta-Hämettä, saattaa olla tämän harvinaisen perhoslajin esiintymisalueita. 9. Vesieliöstö. Hankealueen valuma-alueella sijaitsevassa Takajärvessä on elinvoimainen puhtaan vesistön kala ja eliökanta, mm. simpukka- ja	3. Katso vastine kohta 1.3 4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.3 9. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	muiikkukanta, jonka varmasti hankealueen ojituksesta johtuvat pintavesien valumien lisääntyminen vaarantaa. 10. Linnusto. "Elinympäristöjen pirstoutuminen liittyy maatuulivoimassa eritoten metsäympäristön häviämiseen ja pirstoutumiseen. Hakkuiden aiheuttama metsien pirstoutuminen on erityisen haitallista lajeille, jotka ovat paikkauskollisia ja vaativat elinympäristökseen laajoja yhtenäisiä metsäalueita. Metso on esimerkki tällaisesta lajista. Puiden poistaminen erityisesti voimalinjojen tieltä voi myös katkaista ekologisia reittejä elinympäristöjen välillä. Muun muassa põllõn poikaset vaativat katkeamattomia yhteyksiä metsäalueiden välillä pesästä poistumisen jälkeen." "Hankeen vaikutukset EU:n lintudirektiivin lajistoon arvioidaan kohtalaisen kielteisiksi rakentamisvaiheessa ja suuren kielteisiksi toimintavaiheessa." Hankealueen lähiympäristössä yleisenä esiintyvä kaakkuri sekä hankealueella esiintyvät runsaslukuisesti monet tuulivoiman vaikutuksille herkäät metsäkanalintulajit esim. metso, teeri, pyy, põllet ja kehrääjä. Hanke-alue on metson soidinaluetta, lisäksi alueella esiintyvät monet huomionarvoiset metsälintulajit, joiden elinympäristöjä häviää rakentamisen myötä. Alueella on myös säännöllisiä havaintoja päiväpetolinnuista esim. Kalasäärski liitelee hankealueen yläpuolella. Alue sijaitsee kurjen kevään ja syksyn päämuuttoreitin varrella. "YVA:ssa hankkeen arvioidaan vaikuttavan toimintavaiheessa muuttolinnustoon kohtalaisen kielteisesti. Kurjista 89 % arvioitiin lentäneen riskikorkeudella." Tuulivoimala aiheuttaa häiriövaikutuksia linnustolle koko sen elinkaaren ajan. Voimaloiden aiheuttama melu, välke, ihmistoiminta ja tärinä voi karkottaa linnut alueelta, jolloin linnoille otolliset elinympäristöt vähenevät. YVA:ssa todetaan, "Isosaaren ja Niinimäen hankkeiden toteutuessa syntyy suurten kielteisten yhteisvaikutusten Rengon kaakurilampiin (FINIBA-alue). Yhteisvaikutusten myötä metsälajien elinympäristöjä häviää entistä enemmän." 11. Luontoarvioinnin epävarmuustekijöistä. Luontohavainnot ja lajiensa esiintymisen selvitykset tehtiin, karttatietoihin perustuvilla, todennäköisillä esiintymisalueilalla, lyhyillä kartoitus ja seurantalaksioilla yhden korkeintaan kahden vuoden aikana. On syytä kyseenalaistaa, voidaanko näillä menetelmillä saada	10. Katso vastine kohta 1.3 11. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	riittävän luotettavaa kuvaa näin laajan alueen luonnosta, eläimistöstä ja kasvistosta. ”Tutkimustiedon puute tuulivoimaloiden aiheuttaman toiminnan aikaisen melun ja välkkeen vaikutuksista, joihinkin eläinlajeihin lisää vaikutusarviointien epävarmuutta. ”Suurpetojen osalta vaikutusarviointien epävarmuutta lisää yleisesti tutkimustiedon puute etenkin karhun, ahman ja ilveksen osalta. Lisäksi tuulivoiman vaikutukset suurpetoihin ovat usein epäsuoria, jolloin niitä voi olla vaikea tunnistaa. Esimerkiksi taustamelun vaikutukset saaliseläinten liikkeisiin, kumppanin löytämiseen tai reviirin puolustukseen ovat vielä varsin tuntemattomia, vaikka ne kaikki ovat yhteydessä suurpetolajien lisääntymismenestykseen.” Yksittäiset suurpetohavainnot kuvaavat usein heikosti yksilöiden todellista habitaatinkäyttöä, havaintoja tehdään usein siellä, missä ihmiset liikkuvat. Suurpetojen reviirit ovat niin laajoja, että niiden sisään sijoittuu välttämättä ihmistoiminnan alaisia alueita. Lajien elinpiirien ydinalueilla, kuten pesäalueilla, havaintoja on usein vähän, sillä kaikki suurpetolajit etsivät suojaisan ja rauhallisen pesäpaikan.” 12. Vaikutusten lieventäminen. Eläimistöön kohdistuvien vaikutusten lieventämiskeinot vaikuttavat lähinnä teoreettisilta. Rakentamista tuskin pystytään ohjaamaan luonnon kannalta suotuisimpiin aikoihin. Tuulivoimaloiden toiminta-aikana puusto ei ehdi edes kasvaa riittävään mittaankin, että niistä olisi hyötyä liito-oravan tai pöllön poikasten liikkumiselle, tai yksittäisten hyppypylväiden sijoittaminen sähkönsiirtoreiteille, ei paranna liito-oravan liikumisedellytyksiä. 13. Vaikutus ympäristöön. Vesistöt. Tuulivoimala hanke muuttaa sekä rakennusvaiheessa, että sen jälkeen, merkittävästi alueen ja sen ympäristön luonnon olosuhteita. Tiestö, ojitukset ja raivattu pintamaa lisäävät valumia ja ravinne- ja humuskuormitusta Takajärveen ja Renkajärveen, vaarantaen poikkeuksellisen puhtaiden vesistöjen veden laatua ja puhtaan järven ekosysteemiä ja eläimistöä. YVA:ssa ”Rakentamisen vaikutukset pintavesistökokonaisuuksiin arvioidaan kohtalaisen kielteiseksi ja pääasiassa Heinisuonojaan paikallisesti kohdistuviksi. ” Heinisuonoja laskee Takajärveen lisäten etenkin rakennusaikana järven kuormitusta. Järviin kohdistuu jo nykyolosuhteissa	12. Katso vastine kohta 1.3 13. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	ympäristön kuormitusta. Veden laatuun vaikuttavat esim. ympäristössä tehtävät metsähakkuut. Ympäristössä tehtyjen hakkuiden vaikutuksen Takajärven veden laatuun voi nähdä usean vuoden ajan veden värin muutoksena. Vaikka vesiin kohdistuva kuormitus on suurinta hankkeen rakentamisvaiheessa ei kuormitus poistu kokonaan sen päätyttyäkään, ojitukset on tehty poistamaan pintavesiä alueelta. Järviin päätynyt kuormitus ei poistu virtaaman mukana järvistä vaan saostuu pääosin pohjaan ja muuttaa näin järvien ekosysteemiä ja lisää rehevöitymisen vaaraa. 14. Ekologiset käytävät. Tuulivoimahanke voi vaikuttaa ekologisiin yhteyksiin ja monimuotoisuuteen välittömien ja välillisten vaikutusten kautta. Tuulivoimaloiden, teiden ja sähkönsiirtoreittien rakentaminen hävittää ja pirstoo rakennusalueella sijaitsevia metsäalueita ja voi heikentää lajien puustoisia kulkuyhteyksiä, esiintymis- ja elinalueita sekä luontotyyppejä. Kulkuyhteyksien heikenneminen vaikeuttaa eläinten yksilöiden siirtymistä ja leviämistä elinympäristöjen välillä, ja voi siten vaikuttaa pidemmällä aikavälillä alueen eläinlajien populaatiokokoon. Kuivattavan vaikutuksen kautta heikentävät tai hävittävät lähellä sijaitsevien luontotyyppien kokonaisuuksia. 15. Kulttuuriperintö ja maisema. "Voimaloiden kielteiset maisemavaikutukset arvioidaan vaikutusalueen suuren herkkyyden (valta-kunnallisesti ja maakunnallisesti arvokas Hämeen Härkätien maisema-alue, sekä Renka- ja Takajärven loma-asutus) takia suuriksi". Hankkeella on kohtalaisen kielteinen vaikutus kulttuuriperintöön, sillä Hämeen Härkätie luokitellaan valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi ympäristöksi. Maisemahaitta on Renka- ja Takajärven asukkaille suuri ja pitkäkestoinen. Maisemahaitta aiheutuu itse voimaloista, laajasta hakatusta alueesta voimala-alueella ja sähkölinjoilla sekä välkkeestä ja lennonestevaloista. Voimaloiden lennonestevaloista aiheutuu merkittävää maisemahaittaa myös yöaikaan, jolloin itse voimalat eivät pimeyden vuoksi näkyisikään. Kirkkaana välkkyvät valot pilaavat etenkin Takajärven yötaivaan, koska voimala-alueen ja järvenranta-asutuksen välissä ei ole maasto- tai puustoesteitä.	14. Katso vastine kohta 1.3 15. Katso vastine kohta 1.4
--	--	---

	16. Pinta- ja pohjavedet. Maa- ja kallioperän muokkaus voi aiheuttaa vaikutuksia pohja- ja pintavesien laatuun, määrään ja virtaussuuntiin. Se voi vaikuttaa myös pohjaveden muodostumiseen. Maan pintakerroksen kuoriminen lisää valuntaa ja eroosiota ja niiden myötä kiintoaineksen kulkeutumista vesiin. Maakerroksen poistaminen ohentaa pohjavettä suojaavia maakerroksia, jolloin veden luontainen puhdistuminen vähenee. Toimenpiteet voivat lisäksi vaikuttaa paikallisesti pohjaveden pinnan tasoon ja muodostumisolosuhteisiin. Maankaivu pohjavedenpinnan alapuolella voi aiheuttaa pohjaveden samentumista sekä lisätä vesien rauta- ja mangaanipitoisuuksia. Tuulivoimaloiden laivoista irtoaa materiaalia ympäristöön koko niiden käyttöajan. 17. Melu. Tuulivoimaloiden toiminnasta aiheutuu aerodynaamista melua loppujen pyörimisestä. YVA-selvityksen melumallinnuksessa lainsäädännön meluohjearvot (40 dB) alittuvat asuin- ja lomarakennusten pihapiirissä. Meluvaiikutus arvioidaan kuitenkin kohtalaisen kielteiseksi. On huomioitava, että vaikiintuneet melun ohjearvot ja toimenpiderajat perustuvat kuultavaan ääneen. Tuulivoimaloiden melu sisältää matalia pienitaajuista infraääntä, joka voi kantautua pitkälle ja läpäistä rakennusten rakenteita ja resonoida niissä. Melumallinnuksessa 40 dB vyöhyke ulottuu Taka- ja Renkajärven rantaan, eikä mallinnuksessa ole voitu ottaa kantaa, vaimenevatko infraäänit kulkiessaan veden pinnalla. Tiedetään myös, että tuulivoimalan koon kasvaessa infraäänien osuu kasvaa. Niinimäen tuulivoimala-alueelle suunniteltujen suurten voimaloiden äänihaitoista ei vielä ole olemassa mittausta- tai tutkimustuloksia. Tutkimustiedon puute tuulivoimaloiden aiheuttaman toiminnan aikaisen melun ja välkkeen vaikutuksista lisää melun vaikutusarviointien epävarmuutta. 18. Liikenne. Merkittävimmät vaikutukset maaliikenteeseen syntyvät hankkeen rakentamisvaiheessa ja ilmailuun normaalitoiminnan aikana. Liikennettä aiheutuu maa- ja kiviaineksen, betonin ja voimaloiden rakenneosien sekä voimajohtokomponenttien kuljetuksista. Liikenteeseen kohdistuvat vaikutukset ovat rakentamisen osalta kokonaisuutena arvioituna kohtalaisen kielteisiä. Sähkönsiirtoreittien rakentaminen arvioidaan vaikuttavan liikenteeseen kaikilla	16. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20 17. Katso vastine kohta 1.6 18. Katso vastine kohta 1.13
--	---	---

	toteutusvaihtoehdoilla vähäisen kielteisesti. Koska hankealueella ei ole vielä tehty pohjatutkimuksia, on voimaloiden perustamistapa vielä epävarma, ei vielä tiedetä mitä maa-aineksia, mistä ja kuinka paljon (arvio 166 000 m³rtr (rtr = teoreettinen rakennetilavuus)) hanke vaatii. Voidaan YVA:ssa esitettyjä arvioita liikenteen vaikutuksista pitää vain suuntaa antavina. Kaikesta huolimatta alueen tiestölle ja tienkäyttäjille rakentaminen merkitsee merkittävää rasitusta, paikallisteitä ei ole suunniteltu näin raskaalle ja suurelle liikennemäärälle. 19. Ilmasto. Hankealueella tehtävä puuston ja pintamaan poisto ja muokkaus muuttavat alueen hiilinielusta pysyvästi hiilen lähteeksi, muuttaessaan alueen todennäköisesti pysyvästi metsästä teollisuusalueeksi. 20. Elinkeinot ja palvelut. Hankkeen elinkeinoelämään kohdistuvia vaikutuksia kuvataan YVA selvityksessä pääosin positiivisiksi. Positiiviset vaikutukset ovat kuitenkin väliaikaisia kohdistuvat rakentamisvaiheeseen ja muutaman henkilön työllistymiseen käytön ajaksi. Hankkeen työllisyyteen negatiivisesti vaikuttavia tekijöitä, kuten matkailuelinkeinolle pitkäaikaista haittaa aiheuttava maisema-arvojen menettämistä ei käsitellä. Maisema-arvojen menetys voi myös vaikuttaa haluun muuttaa alueelle tai käyttää ja kehittää olemassa olevaa pääosin iäkästä kiinteistökantaa. 21. Kunnan saamien kiinteistöverojen ja maanvuokraajien vuokratulojen vastapainona tulisi huomioida paikallisten asukkaiden ja kiinteistönomistajien kokemat menetykset, kiinteistöjen arvonalennuksen ja kiinteistöjen käyttöarvojen aleneminen, maisema-, melu-, väkehäitoista ja virkistyskäyttöarvon alenemisesta johtuen. 22. Hankkeen taloudellista arvoa arvioitaessa tulisi huomioida loma-asutuksella aiheutuvan haitan välillinen vaikutus. Loma-asutuksen käyttöasteen alenemisella, kiinteistöjen ylläpidon ja kehittämisen vähenemisellä on merkittävät vaikutukset paikalliselle kaupalle ja yritystoiminnalle. 23. Hankkeen riskien arviointi. Hankkeen riskiarviointi ei kuulu YVA-selvityksen piiriin, mutta aiheesta lausuntoja annettaessa ja päätettäessä ne tulee	19. Katso vastine kohta 1.3 20. Katso vastine kohta 1.8 21. Katso vastine kohta 1.14 sekä 1.15 22. Katso vastine kohta 1.14 23. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	kuitenkin huomioida. Ohessa muutamia näkökulmia lähinnä kunnan päätöksenteon kannalta. 24. Kiinteistöjen arvonalennus ja kiinteistöverotutot. Tuulivoimahankkeissa suurimpia haitankärsijöitä, luonnon ohella, ovat paikallinen asutus ja kiinteistönomistajat kiinteistöjen arvojen ja käyttöarvojen laskiessa. Tuulivoima-alueiden vaikutuspiirissä olevien kiinteistöjen arvonalennuksen korvaamisesta on viime aikoina herännyt julkista keskustelua. Jos haittakorvauksiin tulevaisuudessa päädytään, voi sillä olla merkittävä vaikutus tuulivoimahankkeen kannattavuudelle kunnan kannalta. Toinen julkisuudessa esillä ollut, kunnan tulokehitykseen vaikuttava, aihe on, kuntien kesken tehtävä tuulivoimatulojen taseaus. Riippumatta siitä miten taseaus tehdään, se tulisi vähentämään tuulivoimakuntien tuloja ja lisäämään niiden kuntien tuloja, joihin esimerkiksi maanpuolustuksellisista syistä tuulivoimaa ei saa rakentaa. 25. Tuulivoimatoimijat. Tuulivoiman toimijat on Niinimäenkin tapauksessa pirstottu useiden eri yhtiöiden alle. Esim. omistusta, rahoitusta, luvitusvaihe ja operointi on hajautettu niin, että kokonaisvastuuta ei tunnu olevan kenelläkään. Vaikuttaa siltä, että hankeyhtiön omapääoma on pelkää lainarahaa, jolloin toiminnan päätavoitteeksi tulee rahoittajien tarpeiden tyydyttäminen. Suurena uhkana on, että toiminnan lopettamisvaiheeseen ei varauduta riittävästi ja hankeyhtiö tai operoija on toiminnan loppuessa kykenemätön hoitamaan purkuvaihetta ja se jää kunnan ja maanomistajien vastuulle. 26. Tuulivoiman tuotannon kokonaistaloudellisuus. Valtakunnallisesti tuulivoimainvestointeja ei koordinoita mitenkään, kunnat tekevät rakentamispäätöksiä itsenäisesti. Esimerkiksi Etelä-Hattulan ympäristöön tuulivoimaselvityksiä tekevät sekä Hattula että Hämeenlinna. Kunnat tekevät luvituspäätöksiä tietämättä kuinka paljon sääriippuvaista energiaa valtakuntaan on tarpeellista rakentaa. Operaattorit eivät useinkaan ole valtakunnallisia energiayhtiöitä, joilla on näkemys energian tuotannon ja kulutuksen kokonaisuudesta ja tasapainosta. Julkisuudessa on viime aikoina esitetty näkemyksiä, etteivät rahoittajat enää ole kiinnostuneita tuulivoiman rahoittamisesta. Ja että jatkossa	24. Katso vastine kohta 1.15 25. Katso vastine kohta 1.10 26. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	sääriippuvaisen energian tuottaminen on kannattavaa lähinnä yrityksille, jotka käyttävät energian itse esim. varastoitavan lämpö- tai kylmäenergian tuotantoon. Liite. Taulukko YVA:n johtopäätöksistä.	
Mielipide 184 1 henkilö	1. Osoitan mielipiteeni Niinimäen tuulivoimahankkeesta. Oma yhteyteni hankkeeseen vaikutusalueeseen sijoittuu Renkajärvelle sukuni kotipaikan kautta mikä on minulle erittäin tärkeä sen ympäristön ja historian kautta. Huoleni kohdistuu tuulivoimahankkeen aiheuttamaan Renkajärven ainutlaatuisen erämaajärvimäisyytensä menettämiseen sekä maisemallisista, että luontoarvoisista näkökulmista. Tuulivoimaloiden vaikutus näihin tekijöihin on mielestäni merkittävä. 2. Voimaloiden ja valosaasteen vaikutus asukasviihtyvyyteen. Tuulivoimaloilla itsessään sekä erityisesti lentoestevaloilla on haitallinen vaikutus alueen ainutlaatuiseen ja harvinaiseen rauhalliseen maisemakuvaan. Huomasin puutteita Niinimäen tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen arvioissa tuulivoimaloiden lentoestevalojen aiheuttamista vaikutuksista ympäristöön. Huoleni perustuu omiin havaintoihini testimaston valon peilautumisesta Renkajärven pinnasta maisemakuvassa, joka on merkittävä maiseman rikkoja. Arvioinnissa ei olla otettu huomioon tuulivoimaloiden lentoestevalojen kokonaisvaikutusta. On otettava huomioon järveden heijastava vaikutus, jolloin valoista aiheutuva välke kaksinkertaistuu Renkajärven länsirannikolle ja vaikuttaa täten maisemaan merkittävästi jopa voimaloiden minimimäärällä. Testimastoja on olettaakseni tällä hetkellä yksi ja heijastusvaikutus tulee olemaan moninkertainen useiden tuulivoimaloiden myötä. Kyseenalaistankin voimaloiden sijoittamisen paikkaan, jossa siitä koituu haittaa ympäristön asukkaille monin eri perustein. 3. Vaikutus linnustoon - EU:n lintudirektiivin lajihavainto. Huoleni kohdistuu voimala-alueen vaikutuksiin EU:n lintudirektiivin mukaiseen lajistoon lähiympäristössä niin muuttoreittien, pesimäpaikkojen sekä reviirien myötä. Luontoselvitysraportti sisältää sensitiivistä lajitietoa, jossa ei avoimesti ole nähtävissä mm. päiväpetolintujen liikehdintää. Olen tehnyt havainnon EU:n lintudirektiiviin	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.3

	kuuluvan päiväpetolinnun liikehinnästä 21.4.2025 klo 13:30-14:00, jolloin petolinnun liikehdintä tapahtui länsi – itä suunnassa (Renkajärven yli testimaston edustalle ja kohti itää). Tapahtuneesta löytyy videomateriaali. 4. Vaatimukset. Kaavoituksen keskeyttäminen. 5. Lentoestevalojen kokonaisvaikutuksen uudelleenarviointi (valon peilautuminen järvestä). 6. Päiväpetolintuhavaintojen tarkastelu uusien havaintojen rinnalla. 7. Pyydän lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseeni sähköpostiini heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydän, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydän myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.1 5. Katso vastine kohta 1.4 6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.17
Mielipide 185 1 henkilö	1. Vastustan ehdottomasti tuulivoimarakentamista mihinkään mistä se näkyy erittäin arvokkaalle Renkajärven alueelle. Nykyisellä suunnitelmalla pilaatte harvinaisen erämaisen maiseman koko Renkajärven länsirannalle ja tuhoatte itärannan asennusten lähialueen arvokkaan mökkialueen luonnon ja rauhan. 2. Onko esim voimaloiden äänien ja valojen heijastusvaikutusta järven pinnan kautta selvitetty? 3. Onko Renkajärvellä nähdyn kalasääsken ym harvinaisten lintujen kohtaloa selvitetty kunnolla? Niiden vuoksi meillä on myös moottorivenekielto! 4. Mikä on arvio kiinteistöjemme arvon alenemasta? Jos suunnitelma toteutuu se voi ajaa osan meistä kunnan tulevista veronmaksajista muualle. 5. Yrittäkää löytää järkevämpi pelto— tai tienvieruskohde, joss ette pilaa arvokasta suomalaista luonnonrauhaa!!!	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.4 3. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.9 4. Katso vastine kohta 1.14 5. Katso vastine kohta 1.1
Mielipide 186 Alajärven ja Takajärven suojeluyhdistys ry	1. Päivitetyn kaavaluonnoksen suhde lainsäädäntöön. Alueidenkäyttölain (13211999), jonka 5 §:n kohdat 1,3, 4,5 ja 6 ohjaavat maankäyttöä. Tärkein näistä lienee 1 luvun 5. §. Siinä edellytetään, että toteutuu turvallisuus, terveellisyys ja viihtyisyys eri väestöryhmien kesken. Lisäksi rakennetun ympäristön kauneus ja kulttuuriarvojen vaaliminen, ympäristöarvojen	1. Katso vastine kohta 1.18

	toteutuminen ja ympäristöhaittojen vähentäminen, luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä, ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä. Niinimäen tuulivoimahanke on selkeästi näitä tavoitteita vastaan, mikä ilmenee mm. Ecobion teettämässä luontoon liittyvissä arvioinneissa sekä A-insinöörien tekemä asukaskyselyssä. Saman lain 4. luvun §28:ssa maakuntakaavaa laadittaessa kohdat, joissa pitää kiinnittää huomiota 2) alueiden käytön ekologiseen kestävyys; 4) vesi- ja maa-ainesvarojen kestäväan käyttöön; 5) maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin 6) maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaalimiseen; sekä 7) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyyteen. Kanta-Hämeen maakuntakaavan2C/.A FCG:n liitteessä mainitaan, että Niinimäen alue on harkituista alueista toiseksi huonoin eikä kaavassa ole Niinimäen aluetta osoitettu tuulivoimaloille. Luvun 5 §39:ssä Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon: 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;(osayleiskaavaluonnos ei ota huomioon ekologista kestävyyttä), 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus; (asumisen tarpeita on mm. puhdas vesi, meluton ympäristö, hyvät viestintäyhteydet, kuten puhelin, mobiiliverkko, radio ja tv, jotka jo nyt ovat heikot ja heikkenevät vielä voimaloiden läheisyydessä eikä niitä ole tarkoitus parantaa, asumisen tarpeisiin liittyy myös Takajärven kalojen syöntikelpoisuus, sillä jo nyt soilta tulee elohopeaa petokaloihin, mikä lisääntyy, kun Heinisuota aletaan myllätä), 4) Vesi- ja maa-ainesten käyttö, YVA-raportissa sanotaan, että maa-ainesta otettaisiin ensi-sijaisesti suunnittelualueelta, jolla ei tällä hetkellä ole lupia maa-ainesten ottoon. Jos lupa saadaan maa-ainesten otto ojitetulta suolta, myllää turvetta, jolloin hiiltä vapautuu ilmaan ja syvemmäksi kaivettaessa ehkä myös metaania. Jos taas maata tuodaan muualta, ei hankesuunnitelmassa ole mainita, mitä se sisältää ja voi vaikuttaa valumiin Takajärveen. Maa-aineksen joukossa voi olla myös haitallisten kasvien siemeniä, jotka kasvaessaan saattavat tuhota alkuperäistä luontoa. 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön; (on olemassa erilaisia tutkimuksia, kuinka myllyjen	
--	---	--

	aiheuttama melu ja infraäänät vaikuttavat ihmisten ja eläinten terveellisyyteen, samoin kuin huolija murhe oman ympäristön muuttumisesta ja kiinteistöjen arvon lasku) 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset; (kunnan elinkeinoelämässä on nyt paljon matkailuun ja luontoon liittyvää elinkeinotoimintaa, kuten lomamökit, joiden käyttöasteen pienenevät tuulivoima-alueen melu- ja maisemahaittojen vuoksi. Toimintaedellytyksiä heikentää myös viestintäyhteysien heikkeneminen.) Arvioista huolimatta työllisyys tuskin kasvaa, kun samalla matkailuelinkeino tyrehtyy. 7) ympäristöhaittojen vähentäminen;(hanke ei vähennä ympäristöhaittoja, vaan lisää niitä) 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; (maisemahaitosta on tehty Ecobion toimeksiannosta selvitykset, varsinkin siirtolinjat uhkaavat Hämeen härkätien kulttuuri- ja arkeologisia arvoja. Myös suunnittelualueen eri luontotyyppit, pienvedet kuten lähteet ja norot, erilaiset uhanalaiset linnut ja kasvit ovat vaarassa). Alueella on myös arvokkaita lehtoja. 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys. (Niinimäen tuulivoima-alue on nyt tärkeä osa jo olemassa olevaa Hattulan ja Hämeenlinnan virkistysaluetta, jolloin Alajärven, Takajärven, Renkajärven ja Sotkajärven lomamökit tulisivat kärsimään ja virkistysalueen käyttö tulisi pienenemään, varsinkin, kun alue on osa harvinaista luonnoltaan monimuotoista hiljaista järvien ylänköaluetta, joka ulottuu etelästä Nuuksion luonnonpuistosta asti). Edellä 2 momentissa tarkoitetut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä määrin kuin laadittavan yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät ja noudattaen arvioinneissa varovaisuuden periaatetta, johon viranomaiset kiinnittivät huomiota lausunnossaan YVA-suunnitelmasta 31.5.2024. Yleiskaava ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. (Kohtuuton haitta on edellä mainittujen seikkojen lisäksi kiinteistöjen arvon aleneminen sekä vakuusarvojen pieneminen tai jopa kokonaan poistuminen) Luvun 10 77b§ kohta 2 suunniteltu tuulivoimarakentaminen ja muu maankäyttö sopeutuu maisemaan ja ympäristöön; (maisemahaitat ovat suuret, kuten jo aiemmin todettiin, myös siirtolinjojen haitat)	2. Katso vastine kohta 1.10
--	--	------------------------------------

	2. Hankkeen kehittäjä. Hankkeen kehittäjästä epäselvyyksiä. Myrsky energia oy on pannut hankkeen vireille, mutta nyt asiakirjoissa mainitaan hankkeesta vastaavaksi Myrsky energia oy, joka on Hattulaan perustettu tytäryhtiö, jota Myrsky Oy ei omista kokonaan itse. Välissä on Hämeen sanomien mukaan myös Holding-yhtiö. Vielä Yhteysviranomaisen lausunnossa YVA-arvioinnista 31 .5.2024 vielä mainitaan vastuuyrityksenä Myrsky Oy, Paikallisyhtiö ei yleensä tuota kotikunnalle yhteisöveroa, sillä sen tuotot imetään muualle kor- koina. Paikallisyhtiö yleensä ajetaan loppuvaiheessa konkurssiin, jolloin se pääsee purku- ja korjausvastuista. (Talouselämä3125) Hämeen Sanomien mukaan Myrsky energia oy on menettänyt osakepääomansa. Riskinä on, että purku- ja korjaustyöt jäävät maanomistajien ja kunnan vastuulle. Hankkeen toimijoista pitäisi tehdä Due Diligence, tai suomeksi yritystutkimus, jossa tutki- taan ja analysoidaan yrityksen taloudellista tilannetta, toimintaa ja potentiaali- sia riskejä ennen merkittävää liiketoimintapäätöstä, kuten yrityskauppaa tai sijoitusta. Talouselämän 9.4.2025 ilmestyneessä digileh- dessä selvitetään Myrsky Oy:n ja Ålandsbankenin välisiä asioita. Tuulivoima- yhtiö Myrsky Energia on tehnyt miljoonatilin rakentamatta valmiiksi ensim- mäistäkään tuulivoimalaa, Ålandsbankenista kerrotaan, että Myrskyn kerrottiin vastaavan uusien hankkeiden kehityksestä, rakennuttamisesta ja valmiiden puistojen operoinnista. Toistaiseksi yhtään hanketta ei ole valmistunut. Nyt Myrsky on vaikeuksissa. Maaliskuussa yhtiö ilmoitti kaupparekisteriin menettä- neensä osakepääomansa. Myrsky ei ole toimittanut kaupparekisteriin vuosien 2A23 ja 2024 tilinpäätöksiä. Toimitusjohtaja Laurila lupaa vuoden 2023 tilin- päätöksen valmistuvan tämän vuoden huhti-toukokuussa. Myrsky energia oy:n lausunnot ovat ristiriitaisia: mainitaan, että yritys huolehtii ja vastaa hank- keesta alusta loppuun purkaminen mukaan lukien, mutta toisessa yhteydessä, että Myrsky hankkii luvat ja hoitaa kaavoituksen ja myy sitten valmiin hank- keen jollekin. 3. Niinimäen alueen sopimattomuus tuulivoimahankkeelle. Hämeen liiton Kanta-Hämeen tuulivoimatuotantoon soveltuvien alueiden selvitys (FCG	3. Katso vastine kohta 1.19
--	---	------------------------------------

	Finnish Consulting Group, 2022) on toiminut perustana Niinimäen tuulivoimahankkeen sijoittamiselle. Selvityksen mukaan Kanta-Hämeestä löytyi 31 mahdollista aluetta, joista nro 17 on Niinimäki. Selvityksen mukaan alue sopii tuulivoimalle toiseksi huonoiten, (kriteerinä: tuulisuus, sähköverkon saatavuus, tieverkko ja maaperä). Tällä hetkellä ei ole yksityisteitä ja metsäautoteitä lukuun ottamatta sopivaa tieverkkoa. Myöskään alueen ulkopuolelle jää tieverkot. Hämeen liiton ja aiemmin jo seutukaavaliiton selvityksissä on ollut vahvasti esillä Hämeen järviylänpöytäalue, joka on Etelä-Suomen oloissa harvinaisen yhtenäisen ja laaja rakentamaton metsäalue ja hiljainen alue. Niinimäen alue on tämän järviylänpöytäalueen ydinosaa, jolla on suuri merkitys ympäröivän kyläasukunnan ja rantojen loma-asutuksen virkistystyksen ja maiseman kannalta. 4. Tuulivoiman rakentamisen vaikutukset vesistöihin. Tuulivoiman rakentamisen vaikutuksista vesistöihin on vain vähän tutkimusta, ja nyt Ely-keskuksen selvityksessä halutaan kiinnittää asiaan huomiota. Laki vesien- ja merenhoidon järjestämisestä (1299/2004,28 §) velvoittaa kaikkia viranomaisia ottamaan toiminnassaan vesienhoitosuunnitelmat huomioon. Näin ollen vaikutuksia vesien tilaan tulee tarkastella esimerkiksi osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä, kaavoitusta ja lupamenettelyä. Uudet hankkeet eivät saa heikentää pinta- ja pohjavesien tilaa tai aiheuttaa uhkaa hyvän tilan saavuttamiselle tiettyjä, laissa määriteltyjä poikkeustilanteita lukuun ottamatta. Maatuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenettelyissä pintavesivaikutuksia on käsitelty hyvin vaihtelevalla tavalla, usein keskittyen lähinnä rakentamisen aikaisiin kuormitusvaikutuksiin. Niin nytkin mainitaan, että rakentamisvaiheella on negatiivinen vaikutus Takajärven veden laatuun. YVA-lainsäädäntö velvoittaa hankkeen toteuttajia välttämään, ehkäisemään ja vähentämään hankkeista aiheutuvia merkittäviä kielteisiä vaikutuksia, sekä seuraamaan hankkeiden vaikutuksia näihin mahdollisesti merkittäviin haitallisiin ympäristövaikutuksiin. 5. Tuulivoimalan rakentaminen edellyttää rakennuslupaa tai toimenpidelupaa, jonka kunnan rakennusvalvontaviranomainen myöntää hankkeelle kaavan	4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.21
--	---	--

	hyväksymisen jälkeen. Jos rakentamisen luvitus tapahtuu 1.1.2025 jälkeen, tulee hankkeelle hakea uuden rakentamislain (751/2023) mukainen rakentamislupa. Rakennuslupa vaaditaan jokaiselle alueelle rakennettavalle tuulivoimalalle ja se myönnetään kaavassa esitettyjen voimalasijaintien pohjalta (Ympäristöministeriö 2016). Rakennuslupa koskee rakennuksen rakentamiseen tai rakentamiseen verrattavissa olevaa korjaus- tai muutostyötä. Tien rakentamisessa on noudatettava yksityistielakia (560/2018), luonnonsuojelulakia (9/2023), vesilakia (587/2011) muinaismuistolakia (295/1963), metsälain (1093/1996) lukua 3, ympäristönsuojelu lakia (527/2014) sekä tapauskohtaisesti mahdollisesti muitakin lakeja. Jos tien rakentamiseen tai käyttämiseen jonkin muun lain mukaan vaaditaan viranomaisen lupa, tien rakentamiseen ei saa ryhtyä, ennen kuin lupa on myönnetty. Tie on rakennettava siten, että sen tarkoitus saavutetaan edullisesti ja että tiestä tai sen käytämisestä ei aiheudu kenellekään tarpeetonta haittaa tai häiriötä taikka tarpeetonta haittaa ympäristölle tai muuta yleisen edun loukkausta (yksityistielaki 560/2018, 3:19 §). 6. Mm. teiden ja siirtolinjojen rakentamisessa pitää ottaa huomioon pienvesistöt; suojeltavia lähteitä ja noroja on löytynyt YVA-selvityksissä, Heinisuonoja, joka on Takajärveä kuormittavin oja, johon on nyt Metsäkeskuksen toimesta rakennettu laskeutusaltaita, sekä Alajärveä kuormittavin Alajoki, johon on suojeluyhdistyksen toimesta rakennettu laskeutusallas Myllyjoaan. Kummankin ojan vesiä seurataan säännöllisin mittauksin ja laboratoriokokein. Myös Takajärven veden laatua ja siihen laskevien ojien laatua seurataan saannollisesti. Myös Takajärven kalojen elohopeapitoisuutta on tutkittu' HS vesi ottaa Alajärvestä talousvettä, joten Alajoesta Alajärveen valuvalla vedellä on merkitystä myös hämeenlinnalaisille, mutta myös Hattulan vesijohtoverkossa oleville. 7. Tuulivoimalahankkeelle voidaan joutua hakemaan vesilain (587/2011, VL) mukainen vesilupa, jos hanke voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja muutos aiheuttaa VL 3 luvun 2 §:n mukaisia seurauksia kuten tulvan vaaraa tai yleistä veden vähyyttä, luonnon ja sen toiminnan vahingollista	6. Katso vastine kohta 1.3 7. Katso vastine kohta 1.3, 1.20 sekä 1.21
--	---	---

	muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista, puron uoman luonnontilan vaarantumista, tai vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille. Takajärven osalta haitta on kalastukselle ja kalakannoille (esim. elohopeapitoisuuksien lisääntyminen soilta tulevan humuksen mukana ja mikromuovin lisääntyminen voimaloiden lavoista, kun yleisin tuuli lounaasta koilliseen tuo hiukkaset Takajärveen). Mikromuovi-ongelmaa ei ole käsitelty YVA:ssa tarpeeksi tarkasti uusimpien tutkimusten mukaan. Erikseen on syytä tarkastella muutosten pysyvyyttä ja pitkäaikaisuutta. Hankealue on enimmäkseen aiemmin ojitettua suoaluetta, jolloin varsinkin rakennusvaiheessa valumat lisääntyvät ja ovat pitkäaikaisia. Sekä Takajärven että Renkajärven tila on luokiteltu erinomaiseksi, jolloin vesistöhaitat ovat merkittäviä toisin kuin hyvää huonommissa vesistöissä. 8. Suunnittelualan ja vaikutusalueen nykytila. OAS:n kohdassa 6.1. kuvataan suunnittelu- ja vaikutusalueen nykytilaa ja mainitaan, että suunnittelualan ja lähiympäristön elinkeinotoiminta painottuu metsätalouteen. Ei ole mainintaa lomamökkitoiminnasta, joka on Takajärven ja sen valuma-alueen lampien oleellinen elinkeinomuoto, jota suunniteltu tuulivoima-alue heikentää, ellei lopeta kokonaan. Ei myöskään loma-asukkaisiin kohdistuvasta palvelutoiminnasta kuten "mökkitalkkareista" 9. Maakuntakaava. OAS:n kohta 6.3. Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 sisältää kolme tuulivoimaloiden aluetta Suunnittelualueelle ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta. 10. Ympäristövaikutusten selvitykset. Laadittavia selvityksiä ovat: Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys, Tarvittavat lajikohtaiset selvitykset, Arkeologinen inventointi, Maisema- ja kulttuuriympäristöselvitys, Näkyvyysalueanalyysi, Valokuvaseuraukset, melu- ja väkemmaallinnukset, Kuljetusreittiselvitys, Asukaskysely. Nämä kaikki pitäisi ottaa huomioon ja mielellään saada kaikki suojeltavat kohteet samaan karttaan, jolloin nähdään, kuinka vähän jää tilaa voimaloille. 11. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys. Alueelta löytyi uhanalaisia ja suojeltavia kasveja ja luontotyyppisiä. Hankealue ja sähkönsiirtoreitit sijaitsevat Etelä-	8. Katso vastine kohta 1.8 9. Katso vastine kohta 1.18 10. Katso vastine kohta 1.18 11. Katso vastine kohta 1.3
--	--	---

	Hämeen lehtokeskuksen alueella, jolla lehtojen määrä on poikkeuksellisen suuri. Sähkönsiirtoreitit (etenkin reitit SVE2 ja SVE3) kulkevat osittain Hämeen Härkätien valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. SVE1:llä sijaitsee valtion suojelualue. Hankealueella on yksi ja sähkönsiirtoreiteillä kolme aiemmin rajattua metsälain 10 §:n kuuluvia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Huomionarvoisten lajien osalta Laji.fi-havaintojen mukaan sähkönsiirtoreiteillä on aiemmin havaittu hämeenkylmäkukkaa, keltamataraa, masmaloa, ryytisammalta ja korpahohtosammalta. Kasvillisuus. Kanta-Häme kuuluu eteläboreaaliin ilmastovyöhykkeeseen sekä kilpikiteiden suokasvillisuusvyöhykkeeseen. Suunnittelualueen metsät ovat pääosin talouskäytössä olevaa varttunutta sekä nuorta havupuuvältaista kasvatusmetsää. Alue on voimakkaasti ojitettu. Suunnittelualueella sijaitsee yksi metsälain 10 §:n erityisen tärkeä elinympäristö (lähteet ja norot). Lisäksi havaittu mm. Suomen lajitietokeskuksen tietoportaalien mukaan suunnittelualueelta on aiempi havainto vaarantuneeksi luokitellusta ryytisammalesta, silmälläpidettävästä lepikkolaakasammalesta sekä silmälläpidettävästä samettikesijäkälästä. Erillisselvityksissä suunnittelualueelta havaittiin koko maassa rauhoitettua valkolehdokkia, alueellisesti uhanalaisia hentosaraa ja korpisaraa, alueellisesti uhanalaisia, rakkosammalta, vaarantunutta ryväsjäkälää sekä alueellisesti uhanalaisia kastanjasuomujäkälää ja palosuomujäkälää. Suojelutoimenpiteenä on ehdotettu mm. valkolehdokkien siirtoa, rauhoitettujen eläinten häirintä, vahingoittaminen ja hallussapito, sekä rauhoitettujen kasvilajien vahingoittaminen, siirtäminen ja hallussapito on kiellettyä. Kiellettyihin toimenpiteisiin voi hakea poikkeusluvan. Rauhoitetut lajit määritellään luonnonsuojelulaissa ja -asetuksessa sekä luonto- ja lintudirektiiveissä. 12. Arkeologinen inventointi. YVA kartoituksessa havaittiin useita uusia arkeologisia kohteita, jotka kaikki pitää ottaa huomioon. Huomiotta on kokonaan jätetty uudet tutkimukset Hämeen härkätien talvireitistä, jolta on metallinpaljastimilla löydetty runsaasti rautakautista esineistöä.	12. Katso vastine kohta 1.5
--	--	------------------------------------

	https://www.google.com/search?q=yle+talvinen+h%C3o/oAfir-ka%C3%A4tie&oq=&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUqCQgAEcMYJxjqAjlJCAAQlxgnGOoC[lgkIA-RAjGCcY6glyCQgCECIt/YJxjqAilJCAMQlxgnGOoCMgklBBAjGCcY6glyCQgFECMYJxjqAjlJCAY-QlxgnGOoCMgklBxAjcCcY6gLSAQkxNzMwMmowajeoAgiwAgHxBRG-JQ0MISQe&sourceid=chrome&ie=UTF-8. Sähkönsiirron arkeologinen inventointi. Liitteessä on sivulla 18 esitetty lukuisia uusia havainnointeja tutkimuksesta vuodelta 2024. 13. Eläimet. Eläinhavainnoista on omat liitteensä ja varsinkin linnuista on mainittava Lintudirektiivin liitteen I lajit (EU) ja lintudirektiivin muuttolinnut (EUM): Laulujoutsen (LC, EU) (4 havaintoa). Kuikka (LC, EU) (3 havaintoa). Kurki (LC, EU) (22 havaintoa). Naurulokki (EUM, VU) (1 havainto). Palokärki (LC, EU) (23 havaintoa). Sinipyrstö (LC, EUM) (1 havainto). Pikkusieppo (LC, EU) (1 havainto). Pikkulepinkäinen (LC, EU) (1 havainto). Erittäin uhanalaiset lajit (EN): Hömötiainen (17 havaintoa). Vaarantuneet lajit (VU): Pensastasku (1 havainto). Töyhtötiainen (1 8 havaintoa). Silmälläpidettävät lajit (NT): taivaanvuohi (4 havaintoa). käenpiika (2 havaintoa). ruokokerttunen (1 havainto). pensaskerttu (3 havaintoa). närhi (8 havaintoa). 14. Metsäkanalinnuista havaintoja ja niiden lisääntyminen vaarantuu, kun alue pirstoutuu. Suunnittelualueen yli menee kurkien päämuutto sekä kaakkurien lennot Takajärven Kotsaaren ja Kaakkurilammen välillä. Selvityksessä tehtiin yhteensä 10 havaintoa suunnittelualueen ylle sijoittuvista kaakkurien lennoista. 15. Meluhaitat. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan lähimmät rakennukset sijoittuvat alle kilometrin etäisyydelle suunnittelualueesta, mikä on aivan liian lähellä. Myös Suunnittelualueen pohjoispuolella on vakituista asutusta alle kahden kilometrin päässä suunnittelualueesta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä Etha on arvioinut melun vaikutuksia: Voimakas tai häiritsevä melu voi aiheuttaa terveyshaittoja ja vaikuttaa luonnonympäristön	13. Katso vastine kohta 1.3 14. Katso vastine kohta 1.3 15. Katso vastine kohta 1.6
--	--	--

	toimintaan. Mitä lähemmäs tuulivoimaloita mennään, sitä häiritsevämpänä melu saatetaan kokea. Siksi on tärkeää tarkastella aluetta maankäytöllisestä näkökulmasta. Asetuksessa säädetään toimivien tuulivoimaloiden aiheuttaman laskennallisen tai mitatun melutason ohjearvot. Melulle altistuvalla alueella melutaso ei saa ulkona ylittää raportin taulukossa lueteltuja A-taajuuspainotetun keskiäänitason ohjearvoja. Asetus on tullut voimaan 1.9.2015. Vaki- naisen ja loma-asutuksen osalta melu ei saa ulkona ylittää 40 dB. YVA-raportin melua koskevan liitteen mukaan melu on 35–40 dB Takajärven eteläpuolen ja suunnittelualueen välillä. Meluarviointi on tehty 200 m korkeisiin voimaloihin, kun Niinimäkeen suunniteltujen korkeus on 300 m. 16. Hattulan kunnan ilmasto- ja luontotyösuunnitelmassa 2023–2025 Hattulan kunta – laatija liittää hankintaohjeisiin selkeät ilmasto- ja ympäristökriteerit, -järjestää valmistelevalle henkilöstölle hankintakoulutusta. Onko kriteerit laadittu ja miten tämä hanke suhteutuu niihin? 17. Asukaskysely. A-insinöörien tekemässä asukaskyselyssä saatiin yhteensä 691 vastausta. Suurin osa vastaajista on arvioinut kaikki tuulivoimahankkeen vaikutukset kielteisinä, lukuun ottamatta vaikutuksia toimeentulomahdollisuuksiin, vaikutuksia moottorikelkkailuun ja levennettävien ja parannettavien teiden synnyttämiä vaikutuksia. Noin 83 % vastaajista arvioi tuulivoimahankkeen kokonaisvaikutuksen olevan erittäin kielteinen. Eniten hyötyjä hankkeesta nähdään vastaajien perusteella muodostuvan kiinteistöverotuloista, maanomistajien vuokratuloista ja energiatuotannon päästöjen vähenemisestä. Kuitenkin suurin osa vastaajista kokee, että hankkeesta ei synny merkittäviä hyötyjä, Puolestaan merkittävimmät haitat ovat maisemamuutos, vaikutukset asumisviihtyvyyteen, melu ja vaikutukset kiinteistöjen arvoon. Vastaajista noin 88 % vastustaa hanketta, noin 6 % kannattaa hanketta ja noin 3 % kokee, että hankkeella ei ole merkitystä itselleen. Pääosin vastaajat kokevat, että hanke on herättänyt heissä ensisijaisesti negatiivisia tunteita, kuten huolta tai ärty- mystä. Vastaajista moni on lomakiinteistön omistaja, joka ei pääse äänestämään kuntavaaleissa, mutta vaikuttaa palveluiden ostolla ja kiinteistöverolla	16. Katso vastine kohta 1.15 17. Katso vastine kohta 1.2
--	---	--

	kunnan talouteen. Kyselyyn omalla nimellään vastanneet saivat kommentit, jotka eivät kerro paljoa, miten kaavoitus suhtautuu niihin. Kommenttina on usein, että selvitetään YVA:ssa tai merkitään tiedoksi. Näin merkittävät mielipiteet on syytä ottaa huomioon, kun päätetään, laaditaanko kaava vai annetaanko hankkeelle joku lupa. 18. Ilmanlaatu ja tuulisuus. Yleisesti alueen ilmanlaatu arvioidaan hyväksi, sillä merkittäviä teollisuuslähteitä ei juurikaan ole ja lähialueiden teiden päästötiheydet ovat kohtalaisen matalat. Vallitseva tuulensuunta Hattulan Niinimäen alueella on tuuliruusun mukaan lounaasta kohti koillista. Toisaalta ilman laatuun ei vielä vaikuta voimaloiden lavoista irtoavat mikromuovihiukkaset, joista vasta nyt alkaa olla yleisesti tutkimustuloksia. 19. Maa- ja kallioperä. Alue koostuu paljolti ojitetuista soista, joiden päästöt lisääntyvät ainakin rakennusvaiheessa ja valumat Takajärveen huonontavat Takajärven veden laatua. Heinisuojojaan on Metsäkeskus tehnyt laskeutusaltaita, jotta humus ja muut kiintoaineet eivät pääsisi Takajärveen. Kun maaperään kaivetaan, tehdään betoniperustuksia voimaloille, ei ole otettu huomioon niistä maaperään liukenevia aineita myös purkuvaiheessa, jos betonit jätetään maahan. josta valumat varsinkin runsaiden sateiden myötä valuvat Takajärveen. Ilmastonmuutosta ei ole otettu huomioon. Ei ole myöskään selvitetty otetaanko maa-ainesta alueelta, jolloin ojitetun suon myllääminen lisää hiilipäästöjä turpeen kuivuessa ja haihtuessa. Pohjavedet ja Pintavesi. Suunnittelualueella ei ole pohjavesialueita, mutta eteläpuolella on melko lähellä. Ojitettujen soiden mylläämisellä rakennusvaiheessa voi olla vaikutusta. Myös ilmastomuutoksen aiheuttamilla erittäin runsailla sateilla saattaa olla vaikutusta pintavesivalumiin ja myös pohjaveteen. Yhteysviranomaisen on lausunnossaan 31.5.2025 ilmoittanut, että vesistövaikutuksia pitää selvittää tarkemmin ja toimia varovaisuuden periaatteella. 20. Natura-2000 ja suojelualueet. Suunnittelualueen lähelle sijoittuu Natura-2000 alue sekä melko lähelle myös yksityisiä suojelualueita, joiden luontoa ja eläimistöä voimalat voivat häiritä melulla ja välkkyvillä valoilla. Myös Natura ja	18. Katso vastine kohta 1.20 19. Katso vastine kohta 1.3 20. Katso vastine kohta 1.3
--	---	---

	muihin suojelualueisiin kohdistuvia haittoja pitää arvioida varovaisuuden periaatteella. 21. Rakennettu ympäristö. Vaikka suunnittelualueella ei sijaitse rakennuksia, lähimmät rakennukset sijoittuvat alle kilometrin päähän suunnittelualueesta, jolloin ne jäävät varmasti melualueelle. Myös Takajärven eteläpuolen kylät sekä koko Takajärven alueen loma-asutus kuuluvat lähialueelle, joiden maise-mahaitat ovat suuret. 22. Maisema- ja kulttuuriympäristö. Maakunnallisesti merkittävistä maisema-alueista lähimpiä ovat Hämeen Härkätien kulttuurimaisemien ohella Renkajoen kulttuurimaisemat suunnittelualueen kaakkoispuolella ja Lehijärven kulttuurimaisemat koillispuolella. Suunnittelualueella lähimpiä valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä (RKY) ovat Hämeen Härkätie sekä Kanajärven talo, joka sijaitsee noin kahdeksan kilometriä suunnittelualueesta länteen. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä suunnittelualueen läheisyydessä ovat Renkajoen myllymiljö ja Vuohiniemen kylä Renkajärven itärannalla sekä Rimmin kylämaisema Renkajärven pohjoispäässä. Hyrvälän kylä ja Kosken koulu puolestaan sijoittuvat suunnittelualueen itäpuolelle noin kolmen kilometrin etäisyydelle. Nämä kulttuuriympäristöt ovat arvokkaita matkailuelinkeinon kohteita, jotka vaarantuvat maisemahaitoista. Maisemaympäristöjä ovat myös muut kuin valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittävät. Esim. Renkajärvellä ja Takajärvellä on paljon kohteita kylien ja loma-asutusten läheisyydessä, joille maisemat ovat erittäin tärkeitä kuten Takajärven pohjoisrannat ja Takajärven ja Hautalammin välinen harju. 23. Arkeologiset kohteet. Tutkimuksessa lueteltujen kohteiden lisäksi suunnittelualueen läpi on todennäköisesti kulkenut talviaikaan käytössä ollut rinnakkaisväylä Hämeen Härkätielle. Talviaikaan on ollut mahdollista oikaista jäätyneiden soiden ja järvenselkien yli. Tutkimustietoa talvireitistä on saatu mm. metallinpaljastimella löydetyistä esineistä. Renkajärvestä löydetyn Luurilan linnun (Hattulan linnun) lisäksi arvioidulta reitiltä on löytynyt runsaasti esineistöä,	21. Katso vastine kohta 1.2, 1.3 sekä 1.4 22. Katso vastine kohta 1.4 23. Katso vastine kohta 1.5
--	---	--

	ja tutkimusten ollessa kesken saattavat mahdolliset löydöt jäädä tuulivoima-alueen alle. Reitti näyttäisi kulkevan suunnittelualueen läpi. 24. Elinkeinotoiminta. Matkailuelinkeino kärsii maisema- ja meluhaitoista, jos tuulivoima-alue toteutuu, mikä vähentää myös loma-asutuksen palveluiden tarvetta. Elinkeinotoimintaan tuskin kuuluu tuulimyllyjen korjaukset ja huolto, kun esim. Humppilan voimaloiden huolto on porilaisella yhtiöllä. Hanke tuskin vaikuttaa Hattulan nykyisiin työttömiin, ellei heitä työllistetä teiden huoltoon. Työttömät ovat pääosin varasto- ja logistiikka-alalta. Tuskin varastoalan ihmiset kiipeävät 200 metrin korkeuteen huoltamaan ja korjaamaan koneistoja ja logistiikkaihmiset tuskin ovat niitä, jotka kuljettavat 100 metrin lapoja paikalle. YVA-selvityksessä on arveltu ylioptimisesti, että rakennusvaiheessa välillisten oheispalveluiden tarve kasvaa, mutta ei ole selvitetty, mitä nämä ovat. Välillisten vaikutusten kerrannaisvaikutusten oli arveltu satakertaistuvan, ilman tarkempaa selvitystä. Kunnan virkamiesten työmäärä voi kasvaa lupahakemusten käsittelyssä. 25. Metsästys ja riistanhoito. Alueella on suuri merkitys paikallisille metsästäjille. Riista todennäköisesti katoaa alueelta. 26. Liikenne. Liikenne alueella on lähinnä paikallisteillä ja yksityisteillä. Liikennemäärät metsäautoteillä eivät ole merkittävät ja on kyseenalaista, miten voimaloiden rakennusaineet saadaan kuljetettua paikalle. Rakennusaikana on kuitenkin raskasta liikennettä ja myös toiminta-aikana huoltoliikennettä. Ras-kaat kuljetukset kuluttavat yksityisteitä ja voivat vahingoittaa rumpurakenteita. 27. Viestintäverkot. Kaavaselostuksessa on esitetty viestintäverkot, mutta. lähialueella esim. Takajärven pohjoisrannalla osittain johtuen maaston korkeus-eroista TV-, radio, mobiiliverkko- ja puhelinyhteydet ovat heikot, mikä häiritsee elinkeinotoimintaa. Mm. verkko-operaattorit ovat sanoneet, etteivät ole ai-keissa lisätä tai parantaa yhteyksiä hankealueella. 28. Maanomistus. Kaavaluonnoksessa sanotaan, että Myrsky energia oy on alustavasti sopinut osan maanomistajien kanssa, mutta kuitenkin on käynyt ilmi, että sopimuksia on allekirjoittanut Myrsky energia oy.	24. Katso vastine kohta 1.8 25. Katso vastine kohta 1.9 26. Katso vastine kohta 1.13 27. Katso vastine kohta 1.2 28. Katso vastine kohta 1.10
--	---	--

	29. Ympäristönsuojelu. Aluetta koskee Hämeenlinnan ja Hattulan pohjavesi-alueiden suojelusuunnitelma (Ramboll, 2016). suunnittelualue ei lukeudu luokiteltuihin pohjavesialueisiin. Onko Hattulalle joku ympäristönsuojelu kriteeristö, joka käsittäisi muutakin kuin pohjavesialueet? 30. VALTAKUNNALLISET ALUEIDEN KÄYTTÖSUUNNITELMAT (VAT). Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet välittyvät paikallissuunnitteluun ensisijaisesti maakuntakaavoituksen kautta. 1. toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen 2. tehokas liikennejärjestelmä 3. terveellinen ja turvallinen elinympäristö 4. elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat 5. uusiutumiskykyinen energiahuolto. Lähinnä kohdat 3. ja 4. koskettavat läheisesti Niinimäen Tuulivoimapuistoa. Terveellisestä ja turvallisesta elinympäristöstä on jo aiemmin mainittu, että tuulivoiman melu, valot, ja maisemat aiheuttavat suunnittelualueen lähellä ja jopa usean kilometrin päässä lähialueella terveyshaittoja, kuten unettomuutta ja stressiä. osaltaan myös kiinteistöjen arvon alenemisena. Korvaako hankekehittäjä jotakin maanomistajille. Terveyshaitat menevät hyvinvointialueen hoidettavaksi. 31. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ovat uhattuina, jos tuulivoima-alue toteutetaan. Jo YVA-tutkimuksissa on todettu alueen erilaiset luontotyytit, joista osa on uhanalaisia, haitat eläimille, varsinkin linnuille sekä kasvistolle. Kulttuurillisesti arvokkaat maisemat ovat uhattuina. Luonnonvaroista ehkä kulutetaan suunnittelualueella olevaa maata, jolla ei tällä hetkellä ole soranottolupia. 32. Mitä käytännössä tarkoittaa uusiutumiskykyinen energiahuolto, kaavaluonnoksessa mainitaan, että voimaloita keskitetään suurempiin yksiköihin, mutta ei mainita mitään voimaloiden rakentamisesta aiheutuvaa energiahaittaa. 33. Maakuntakaava. Kanta-Hämeen maakuntakaava 2040 sisältää kolme tuulivoimaloiden aluetta. Suunnittelualueelle ei ole voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu tuulivoimaloiden aluetta. Voimassa olevan maakuntakaavan suunnittelualueita ja sen lähialuetta koskevat seuraavat merkinnät:	29. Katso vastine kohta 1.21 30. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14 31. Katso vastine kohta 1.3 32. Katso vastine kohta 1.19 33. Katso vastine kohta 1.18
--	---	---

	Lueteltu useita kohteita kuten luonnonsuojelualueita, harjumuodostumia, kulttuurikohteita, joiden olemassaolo ei puolla tuulivoima-alueen sijoittamista Niinimäkeen. 34. Strategiat. Kaavaluonnoksessa on lueteltu eri tasoisia strategioita, joilla halutaan vähentää hiilidioksidipäästöjä. Niinimäen tuulivoima-alueen hiilipäästöistä on kyllä tehty laskelmia, mutta niissä ei ole otettu huomioon suoperäisen maaperän muokkauksesta aiheutuvat päästöt, vaikka voimaloiden tieltä ja teiden ja siirtoverkon tieltä hakattava metsä onkin huomioitu. Viime aikoina on kiinnitetty huomiota, että hiilnieluja laskettaessa on otettu huomioon vain tukkipuiksi hakattu metsä, eikä maaperään ja aluskasvillisuuteen ole kiinnitetty huomiota. Myöskään ei ole varmaa, että rakennusvaiheen päästöt korvautuisivat tuulienergialla jo muutaman vuoden kuluttua, varsinkin jos Niinimäki osoittautuu vähätuuliseksi (kuten FCG:n raportissa on arveltu yhdeksi Niinimäen haitaksi). 35. Päätökset ja luvat. Aueelle ei kohdistu ympäristölupia, mutta jos hanke etenee, sellaisia on syytä vaatia herkkien kohtien suojelemiseksi. 36. Alueen muut tuulivoimahankkeet. Läheisyyteen on suunniteltu muitakin tuulivoimahankkeita, jolloin kaikkia pitää tarkastella yhtenä kokonaisuutena. 37. Tuulivoimaa koskevat sopimukset ja päätökset. Kaavaluonnoksen kohdassa 4.8. sanotaan, että Myrsky energia oy on alustavasti sopinut maanvuokrasta maanomistajien kanssa. Kohdassa 5.10 sanotaan "Hanketoimija Myrsky energia oy vastaa maa-alueiden käyttöoikeus- ja vuokrasopimusten laatimisesta maanomistajien kanssa." 38. Hanketta varten tarvitaan erilaisia lupia eri viranomaisilta ja mm. mikäli alueen toteuttamiseen käytetään rakennusvaiheessa massoja, jotka otetaan suunnittelualueen tai jonkun muun alueen maaperästä, hanke vaatii maa-ainelain (555/1981) mukaisen maa-aineksen ottoluvan. Jos hankkeessa hyödynnetään maa-ainesta toisesta hankkeesta, lupaa ei välttämättä erikseen tarvita, jos toisella hankkeella on oma lupa.	34. Katso vastine kohta 1.22 35. Katso vastine kohta 1.21 36. Katso vastine kohta 1.18 37. Katso vastine kohta 1.10 38. Katso vastine kohta 1.21
--	---	---

	39. Ympäristölupaa on haettava, mikäli toiminnasta voi aiheutua naapurisuhteissa (26/1920 tarkoitettua kohtuutonta rasitusta. Yleensä tuulivoimaloilta ei vaadita ympäristölupaa. Tässä tapauksessa on maanomistajia, jotka eivät ole allekirjoittaneet vuokraussopimuksia ja joilla on maita suunnittelualueen naapurissa, joten ympäristölupa tarvitaan. 40. Hankkeen tavoitteet. Myrsky energia oy:n ja sitä kautta myös Myrsky energia oy:n tavoitteena on tuottaa kotimaista uusiutuvaa energiaa, joka vahvistaa paikallista elinvoimaa, parantaa Suomen energiaomavaraisuutta ja edistää vihreää siirtymää. Kotimaisuus toimii siten, että tuulimyllyt ovat Hattulassa ja Suomessa, mutta osa omistuksesta ja rahoittajista on ulkomailla ja todennäköisesti myös sähkö menee ulkomaille. Paikallisen elinvoiman vahvistaminen on kyseenalaista, sillä hanke ei tarjoa työpaikkoja muuten kuin rakentamisvaiheen voimaloiden ja tiestön raivausta ja toimintavaiheessa kenties teiden kunnossapitoa ja aurausta sekä kunnan lupien myöntämisestä vastaavaa henkilökuntaa. Hattulasta tuskin löytyy henkilökuntaa voimaloiden huoltoon. Lähellä olevan Humpilan-Urjalan voimaloiden huollon hoitaa Porissa sijaitseva Enersense. Ja onko Hattulassa sellaista yritystä, joka ostaisi Myrsky energia oy:n sähköntuotannon. Yleensä tuotanto myydään jollekin tietylle yritykselle, ja tässä tapauksessa se ole välttämättä Hattulassa. Arvion mukaan 12 voimalan huoltoon tarvittaisiin vuodessa max. 30 työpäivää, mikä ei näy työllisyyden kasvuna. Vaikka hanke tuottaisi kotimaista uusiutuvaa energiaa, se tuottaa energiaa tuulisella säällä, jolloin hinnat ovat alhaisia ja kenties negatiivisia. Silloin on myös sähköä ylitarjontaa, jolloin sähköä myydään ulkomaille ilman arvonsäveroä. Myöskään paikallisyhtiö Myrsky energia oy ei todennäköisesti maksa yhteisöveroa Hattulaan, sillä kuten muissakin hankkeissa paikallisyhtiön tuotot imetään ulkomaille korkokuluina. Energiaa tuskin myydään Hattulaan. 41. Prosessin aikana syntyneet tavoitteet. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä ollessa siitä saatiin seuraavanlaiset palautteet aiheittain:	39. Katso vastine kohta 1.21 40. Katso vastine kohta 1.8 sekä 1.10 41. Katso vastine kohta 1.10
--	--	--

	Luonnonympäristö ja luontoarvot. Tuulivoimaloiden vaikutus alueen eläimiin. Luonnon monimuotoisuus, luontokato ja vaikutukset hiilinieluihin. Mikro-muovien, melun, välkkeen, vaaratilanteiden ja jätteiden vaikutukset luontoon. Rakentamisen vaikutukset luonnonoloihin - maaperä, vesistöt, kasvillisuus Maisema ja kulttuuriympäristö. Merkittävää vapaa-ajan viettoaluetta. Hämeen Härkätie, Vanajaveden laakso ja Aulanko sekä Sääksmäen ja Tarttilan kulttuurimaisemat, arvokkaita maisemia. Renkajärven, Takajärven ja muiden järvien järvimaisemat. Kyläalueiden maiseman luonteen muuttuminen. Sähkönsiirron ja tiestön leventämisen maisemavaikutukset Virkistyskäyttö ja metsästys. Virkistysalueena tärkeä, mm. retkeily ja matkailu. Renkajärveen ja Takajärveen liittyvä virkistyskäyttö. Melun ja välkkeen vaikutukset virkistykseen ja hyvinvointiin. Alueella liikkumisen turvallisuus Asutus ja kiinteistöjen arvo, vaikutukset elinkeinoihin, talous. Kiinteistöjen arvon lasku ja negatiiviset vaikutukset elinkeinojen harjoittamiseen. Taloudelliset tappiot. Korvaukset haitoista. Asutuksen ja kylien olemassaolo on merkittävää suunnittelualueen lähellä - kodit luonnonrauhassa. Teiden leventämisen vaikutukset kiinteistöjen käyttöön Vaikutus kunnan vetovoimaan. Kunnan arvo luonnossa. Maaseudun elinvoimaisuus laskee ja väestön väheneminen lisääntyy. Vaikutukset työvoimaan ja kunnan talouteen koetaan vähäisiksi verrattuna muihin vaikutuksiin Niinimäen tuulivoimaosayleiskaava KAAVAS E LOSTUS 38 (83) Ympäristöhäiriöt. Ympäristöhäiriöiden vaikutukset terveyteen ja hyvinvointiin. Infraäänien huomiointi. Melumallinnuksen epäluotettavuus. Rakentamisen ja käytönaikaiset häiriöt Vuorovaikutus ja tiedottaminen. Palautteissa toivottiin avointa keskustelua ja laajaa vuorovaikutusta kunnan ja eritoimijoiden välillä. Vaikutusten arviointi. Vaikutukset muuhun rakentamiseen ja maankäyttöön. Yhteisvaikutuksen muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Liikenteelliset vaikutukset, kuljetusreitit Kaavoitus. Kanta-Hämeen voimassa olevassa maakuntakaavassa 2040 Niinimäen suunnittelualueelle ei ole osoitettu tuulivoimaloiden aluetta. Näihin asioihin on pyritty löytämään vastauksia YVA:sta, ja ne on syytä ottaa huomioon kaavasta päätettäessä kuitenkin ottaen huomioon, että Myrsky Energia	
--	---	--

	maksaa Ecobiolle arvioinnin tekemisestä eivätkä tulokset välttämättä ole luotettavia. 42. Osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät. A-insinöörit on tehnyt asukaskyselyn suunnittelualueesta 5 km:n säteellä olevien kiinteistöjen omistajille. Tällöin esim. kiinteistöissä vuokralla olevat lomalaiset ovat jääneet ulkopuolelle, elleivät muuten ole sattuneet huomaamaan kyselyä. Nyt ollaan kaavaluonnosvaiheessa, mutta sen nimistä asiakirjaa ei löydy Hattulan kotisivuilta, vaan luonnos löytyy otsikon Kaavaselostus alta. Myöskään yleisölle järjestetty messuluontoinen tilaisuus liikuntasalissa ei antanut kävijöille tietoja. Oli toivottu yleisötilaisuutta, esim. auditorioon. 43. Osalliset. Osallisista on kattava luettelo, mutta siinä ei ole mukana Vanajavesikeskusta, joka on varsinkin vesien suojelun ja parantamisen asiantuntija yhdistyksille ja monen Takajärveen ja Alajärveen kohdistuvan suojeluhankkeen rahoittaja. Onko jäänyt vahingossa pois? Lisäksi luettelosta puuttuu Hyvinvointialue Omahäme ja sen pelastustoimi, Metsäkeskus, HS Vesi. 44. Asukaskysely. Asukaskysely toteutettiin pääosin netissä ohjelmalla, jota oli hankala käyttää. Paperisia vastauksia tuli vain 5. Tulokset on nyt julkaistu ja ne pitää ottaa huomioon kaavan käsittelyssä ja luvituksessa. 45. Yhteysvirianomaiselta on perusteltu päätelmä ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, jonka jälkeen kunta tekee kaavaehdotuksen, joka pitää olla nähtävillä vähintään 30 vuorokautta. Kaavaluonnos on nähtävillä nyt lähes 60 vuorokautta ja ehdotuksen pitäisi olla nähtävillä vähintään yhtä kauan, sillä materiaali on laaja. Ehdotuksen jälkeen on järjestettävä yleisötilaisuus. 46. Tuulivoimalat. Selostuksessa sanotaan, etteivät voimalat käytä tuotannossa luonnonvaroja, mutta ei mainita, kuinka paljon sähköä ja voiteluaineita voimala kuluttaa. YVA selostuksen elinkaariliitteessä on lueteltu, kuinka paljon materiaaleja voimaloiden valmistuksessa tarvitaan. 47. Rakennusvaihe. Tuulivoimaloiden ja niitä varten rakennettavien teiden sekä tukialueiden rakentamisessa tarvitaan erilaisia maa-aineksia ja murskeita. Hankkeessa käytetään ensisijaisesti maa-aineksia, jotka saadaan	42. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.17 43. Katso vastine kohta 1.17 44. Katso vastine kohta 1.2 45. Katso vastine kohta 1.17 46. Katso vastine kohta 1.19 sekä 1.22 47. Katso vastine kohta 1.10
--	--	---

	suunnittelualueelta tai sen välittömästä läheisyydestä. Tarvittavan maa-aineksen määrä arvioidaan olevan yhteensä 166 000 m³ (12 voimalaa) tai 130 000 m³ (9 voimalaa). Tällä hetkellä ei ole lupia maa-aineksen ottamiseen alueelta eikä ole tiedossa, kuinka paljon maa-aineksen ottaminen vahingoittaa luonnon monimuotoisuutta...Myös pintamaiden poistaminen vaatinee läjitysluvan. 48. Voimaloiden huolto. Kullakin voimalalla on näin ollen tarpeen tehdä keskimäärin viisi käyntiä vuodessa, joka tarkoittaa 24–30 käyntiä suunnittelualueella vuosittain. Tämä työmäärä tuskin kasvattaa alueen työllisyyttä, varsinkin jos huoltajia ei löydy Hattulasta tai lähiympäristöstä. 49. Mikromuovipäästöt. Tuulivoimaloiden lapojen aiheuttamista mikromuovipäästöistä ympäristöönsä on tehty erilaisia arvioita. Voimaloiden lavat koostuvat pääasiassa lasi- ja hiilikuiduista, epoksi- tai polyesterihartsista sekä kerroslevyrakenteen ydinaineista kuten balsapuusta (uhanalainen luonnonvara) ja muovivaahdoista, ja ne käsitellään suojaavalla maalikerroksella. Vaikka lavat suunnitellaan kestäväksi kaikkia sääolosuhteita koko voimalan käyttöänsä, suojakerroksen pinnasta irtoaa ajan kuluessa pölymäistä materiaalia. Irtoavan materiaalin määrään vaikuttavat sääolot, voimaloiden lapojen kunnossapito ja mm. eroosiota kestävien pintamateriaalien tekninen kehitys. Kun useimmiten tulee lounaasta koilliseen. mikromuovin suunta on Takajärveen. 50. Purkaminen. Tuulivoima-alueen myöhempää käyttöä suunniteltaessa määritellään, voidaanko esimerkiksi kaapeleita ja betoniperustuksia jättää alueelle voimaloiden käytöstä poistamisen jälkeen. Perustusten poistaminen ei välttämättä ole ympäristön kannalta perusteltua betonivalun murskaamisessa syntyvän pölyn ja sen aiheuttaman äänen sekä materiaalin poistamiseksi tarvittavan suuren kuljetus- ja energiantarpeen vuoksi. Tällä ilmeisesti halutaan väistää velvollisuus ennalleen palauttamiselle. Useasti mainitaan sana maisemointia kenen huoleksi purkaminen/maisemointi jää, jos Myrsky energia oy tai joku muu yritys, jolle sen toiminta mahdollisesti myydään, ajautuu konkurssiin. Purkaminen jää silloin maanomistajille ja jos nämä eivät siihen kykene, mahdollisesti kuntalaisille. Betonin jättämisellä maahan ja maisemoinnilla saattaa	48. Katso vastine kohta 1.8 49. Katso vastine kohta 1.20 50. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.19
--	---	--

	olla haitallisten aineiden valumaa Takajärveen, sitä kautta Alajokeen ja Alajärveen, josta HS Vesi ottaa talousvettä. Sekä betonin purkamisella että maahan jättämisellä on haitalliset vaikutukset ympäristöön, toisella veteen ja toisella ilmaan. 51. Kaavan kokonaisrakenne ja sisältö. Aiemmissa maininnoissa ei ole mainittu, että voimaloiden kokonaiskorkeus olisi laskettu meren pinnasta. Miten tämä suhteutuu aiemmin esitettyyn lapojen korkeuteen, meren pinnasta mainintaa ei ollut? Luonnoksen sivulla 57 mainitaan: Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus saa olla enintään 300 metriä. Tuulivoimalan kokonaiskorkeus merenpinnasta ei saa ylittää ilmailuviranomaisen asettamia korkeusrajoituksia. 52. OSAYLEISKAAVAN VAIKUTUKSET. YVA-selvityksen mukaan tuulivoimahankkeen toteuttaminen aiheuttaa merkittäviä ja pitkäkestoisia maisemavaikutuksia. Maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset ovat pääasiassa visuaalisia. Merkittävimmät vaikutukset tuulivoimaloista aiheutuvat niiden välittömään ympäristöön, noin etäisyydelle 0–2 km ja lähivaikutusalueelle noin etäisyydelle 2–9 km. Näiden alueiden voimaloita kohti avautuville pelto- ja järviaukeille kohdistuu merkittävyydeltään suuri kielteinen vaikutus. Maisemavaikutus ei ole merkittävä Renka- ja Takajärven suunnittelualueen puoleisilla ranta-alueilla, missä on runsaasti loma-asutusta. Voimalat jäävät pääosin puuston taakse eivätkä ole havaittavissa ranta-alueilta, sen sijaan on meluhaitat. tvlutta vaikutukset ovat merkittävät esim. Takajärven pohjois- ja itärannan loma-asutukseen. Rakentamisen ja toiminnan päättymisen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön arvioidaan lievennystoimet huomioiden kohtalaisen kielteisiksi. Normaalitoiminnan vaikutukset kulttuuriperintöön arvioidaan vähäisen kielteisiksi maisemavaikutusten vuoksi. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa arvioidaan vähäisen kielteisiksi maisemavaikutusten vuoksi. 53. YVA-selostuksen mukaan suunnittelualueen osalta vaikutukset kasvillisuuteen ja luontotyypeihin arvioidaan lievennystoimet huomioiden rakentamisvaiheessa vähäisen kielteisiksi. Luonnonsuojelualueisiin kokonaisvaikutuksien	51. Katso vastine kohta 1.18 52. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.6 53. Katso vastine kohta 1.3
--	--	--

	arvioidaan olevan rakentamisen, toiminnan päättymisen ja normaalitoiminnan vaiheissa kohtalaisen kielteinen. Vaikutusalueella sijaitsevien ekologisten yhteyksien ja verkostojen herkkyys arvioidaan YVA-selostuksessa kohtalaiseksi. Rakentamisen aikaiset vaikutukset arvioidaan suuren kielteiseksi pääasiassa Vuohiniemen ydinalueeseen ja sillä sijaitsevan hirvieläinten kulkuyhteyteen kohdistuvien vaikutusten vuoksi. Yhteisvaikutukset arvioidaan suuren kielteiseksi VE1 osalta ja kohtalaisen kielteiseksi VE2 ja SVE1 osalta 54. Luontodirektiivin liitteen IV(A) lajit ja muu huomionarvoinen eläimistö. Kaa- valuonnoksen sivulla 65 on kuvattu eri lajien tilannetta: Liito-orava, rakentami- sen aikana suuren kielteinen, Lepakot, normaalitoiminta vähäiset kielteiset vaikutukset, Saukot, kohtalaisen ja vähäisen kielteisiä, Sudet, kohtalaisen kiel- teisiä ja kokonaisvaikutus suuren kielteinen 55. Linnusto. YVA:ssa vaikutukset EU:n lintudirektiivin lajistoon arvioidaan kohtalaisen kielteisiksi rakentamisvaiheessa ja suuren kielteisiksi toimintavai- heessa. Hankkeen arvioidaan vaikuttavan toimintavaiheessa muuttolinnustoon kohtalaisen kielteisesti. Hanke voi lisätä FINIBA-alueella pesiviin kaakkureihin kohdistuvia törmäys- ja estevaikutuksia. Isosaaren ja Niinimäen hankkeiden toteutuessa syntyy suuren kielteisiä yhteisvaikutuksia Rengon kaakkurilampi in (FINIBA-alue). 56. Pinta- ja pohjavedet. Rakentamisen aikainen kielteinen vaikutus pintave- siin arvioidaan YVA-selostuksessa kohtalaiseksi. Vaikutukset Takajärveen ja Renkajärveen jäävät kuitenkin pieniksi ja lyhytkestoisiksi, eikä vesien tilaluoki- tukseen aiheudu muutoksia YVA:n mukaan. Vaikutuksia vesiin on tutkittu liian vähän. Vaikutuksia pintavesiin on vaikea arvioida ilmaston lämpenemisen vuoksi, sillä aiempaa runsaampien sateiden haitallista vaikutusta ei vielä tie- detä. Eikä vaikutusten arvioinnissa erikseen mainita mahdollista maa-ainesten ottamista suunnittelualueelta. 57. Vaikutukset virkistyskäyttöön. Normaalitoiminnan aikainen haitta virkistys- käytölle on YVA:ssa arvioitu suureksi. Tuulivoiman toiminnasta on suuria vai- kutuksia ihmisten terveyteen. Melu ja psyykkinen haitta ovat ilmeisiä.	54. Katso vastine kohta 1.3 55. Katso vastine kohta 1.3 56. Katso vastine kohta 1.3 57. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.6
--	---	--

	Normaalitoiminnassa hanke ei aiheuta merkittäviä suoria vaikutuksia asumiseen, terveyteen tai turvallisuuteen, mutta välilliset kielteiset vaikutukset ovat suuret. Hankkeella on suuri vastustus sekä YVA-ohjelmasta ja seurantaryhmästä saatujen kommenttien että asukaskyselyn vastausten perusteella. Suunnittelualue on paikallisesti tärkeä ja yhteisössä on vahva paikallisidentiteetti, joten vaikutusalueen herkkyyks on suuri 58. Vaikutukset aluetalouteen ja elinkeinoihin. YVA:n mukaan myönteiset vaikutukset koostuvat työllisyysvaikutuksista koko toiminnan ajalta sekä muun muassa kiinteistöveroista, maanomistajakorvauksista ja suunnittelualueen infrastruktuurin parantumisesta, Myönteisiä vaikutuksia on liioiteltu, sillä paikallisia työntekijöitä tarvitaan ehkä rakentamisvaiheessa alueen raivaamiseen, mutta toiminnan aikana lähinnä metsäautoteiden ylläpitoon. Laitteiden huoltoa on arvioitu n. 30 vrk/vuosi 12 voimalalle ja huoltajat todennäköisesti tulevat muualta. Vaikka suunnittelualueen infrastruktuuri paranisi, näille metsäautoteiden laajennuksille tuskin löytyy paljoa muuta käyttöä kuin voimaloiden huolto-liikenne ja metsänhoitoon liittyvä liikenne. Samanaikaisesti todennäköisesti katoaa loma-asutukseen liittyviä palveluita ja asiakkaita, mikä heikentää työllisyyttä. Myös tietoliikennetyhteyksien heikkeneminen voi vaikeuttaa alueen muun yritystoiminnan mahdollisuuksia. 59. Vaikutukset liikenteeseen ja ilmailuun. Vaikka YVA-selosteessa mainitaan, että normaalitoiminnan aikana tuulivoimalat eivät aiheuta liikenteelle haittaa, vaan pikemminkin myönteisen vaikutuksen kun teitä huolletaan, ei huolletuilla teillä todennäköisesti ole muuta käyttöä, kuin huoltoliikenteelle ja satunnaista käyttöä metsänhoidollisesti, joka on tähänkin asti tullut toimeen metsäautoilla. 60. Vaikutukset tutkiin ja viestintäyhteyksiin. Vaikka Digita Oy:n mukaan antenni-tv:n vastaanotossa suunnittelualueella ei ole havaittu katvealueita, kuitenkin YVA-ohjelman lausunnossa esitettyjen mielipiteiden mukaan viestintä-verkot suunnittelualueen läheisyydessä ovat jo nyt paikoin huonot. Tuulivoimalat voivat häiritä antenni-tv:n vastaanottoa, erityisesti jos ne sijaitsevat tv-	58. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.8 59. Katso vastine kohta 1.13 60. Katso vastine kohta 1.2
--	---	--

	lähetysaseman ja vastaanottimen välissä. Tämä voi vaikuttaa suunnittelualueen itäpuolella oleviin asuntoihin, jos niiden antennit on suunnattu länteen Tammelan lähetysasemalle. Pahimmillaan tuulivoimalla voi estää tv-signaalin kokonaan, mikä vaikuttaa myös viranomaisten vaaratiedotteiden saatavuuteen. Digitan arvio koskee suunnittelualuetta, mutta esim. lähialueella suunnittelualueen pohjoispuolella maaston muotojen vuoksi yhteydet ovat heikot. Tällä hetkellä esim. Elisan mobiiliverkko ei lainkaan toimi Takajärven pohjoisrannalla, satunnaisesti voi saada yhden pykälän kuuluvuuden hetkeksi. Kiinteät lankaverkot Telia on purkanut pois. Esim. Takajärven pohjoispuolella antennejä ei voi suunnata itään. Hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa uusia radiolinkijärjestelmiä tai telekaapelointeja, koska tuulivoimalat haittaavat viestintäyhteyksiä. Cinia Oy:llä ei ole viestiverkkoja alueella, eikä Suomen Erillisverkot Oy:n toimintaan ole vaikutusta. 61. Turvallisuus ja ympäristöriskit. Suunnittelualueen toiminnan riskit liittyvät tulipaloihin, voimaloista irtoaviin osiin ja jäähän, sekä voimaloiden ja voimajohdon kaatumiseen/romahtamiseen. Riskiä ei aiheudu lähimmille asuin- tai vapaa-ajan rakennuksille, sillä ne sijaitsevat riittävän etäällä voimaloista. Muiden kuin tulipaloon liittyvien riskien vaikutusalue jää 500 metrin säteelle voimaloista. Tulipalon vaikutusalue varsinkin savukaasujen osalta on laajempi, mutta on epätodennäköistä, että mahdollinen voimaloista alkunsa saanut tulipalo leviäisi edes kuivana kautena lähelle asutusta. Tämä aiheuttaa hyvinvointialueen pelastustoiminnalle uusia haasteita, esim. kuinka sammutetaan 200 metrin korkeudessa palava moottori ja estetään palavien lapojen lentäminen usean sadan metrin päähän. Myös hyvinvointialueen pelastuslaitokselta on hyvä pyytää lausunto. 62. Yhteisvaikutukset muiden tuulivoimahankkeiden kanssa. Jos kaikki alueelle suunnitellut tuulivoima-alueet toteutuvat, kaikki aiemmin todetut haittavaikutukset kasvavat. Yhteisvaikutusten myötä metsälajien elinympäristöjä häviää entistä enemmän ja luonnon monimuotoisuus vähenee.	61. Katso vastine kohta 1.12 62. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	63. Hankkeen toteutus. Tähän liittyy paljon riskejä, jotka johtuvat tällä hetkellä hankkeen toteuttamisessa mainittujen yritysten taloustilanteesta ja julkisuu-teen tullut epäselvä hallinnollinen rakenne. Kun sähkön hinta on tuulisella säällä alhainen ja taloustilanteiden mukaan korot saattavat nousta (vaikka nyt laskevat), ei toiminta ole välttämättä kannattavaa. Ruotsista on paljon esi-merkkejä tuulivoimayhtiöiden konkurssseista. 64. Lisäksi huolettaa luonnon monimuotoisuuden kaventuminen 65. Lopuksi. Alajärven ja Takajärven suojeluyhdistys on huolissaan projektin vaikutuksista Takajärven veteen humuksen ja kiintoainesten valumien vuoksi. Järvi on nyt luokiteltu erinomaiseksi, mitä luokitusta heikentää petokalojen elo-hopea. Heinisuonoja tuo suurimmat päästöt eikä ojitetun suoalueen muok-kauksen valumista ole tarkkaa tietoa, vaikka vesinäytteitä jatkuvasti otetaan-kin. Näytteitä pitää ottaa etukäteen enemmän ja analysoida. Valumista pitää analysointia. Myös mikromuovihiukkasten mahdollinen kulkeutuminen veteen, kun yleisin tuulen suunta on lounaasta koilliseen. 66. Takajärvellä ja Alajärvellä on seurattu myös linnustoa ja lajien muuttumista uhanalaisiksi ja silmällä pidettäväksi. Takajärvi tuottaa puhdasta vettä Alajär-veen Alajokea pitkin ja jos veden laatu heikkenee, myös Alajoen taimenet ovat vaarassa. 67. Metsäkeskus on rakentanut Heinisuonojaan laskeutusaltaita päästojen pienentämiseksi ja yhdistyksemme on rakentanut laskeutusaltaan Alajoen Myllyjoaan ja edellyttää, ettei näiden toimintaa heikennetä tai kuormitusta nos-teta rakennusprojektin aikana. 68. Nyt eri esteet on merkitty erillisiin karttoihin ja olisi hyvä, jos kaikki olisi merkittä samaan karttaan, jotta näkyisi onko tuulimyllyille sellaista tilaa, josta ei olisi vähäistä, kohtalaista tai suurta haittaa, niin kuin monen eläimen ja kasvin. luontotyyppin ym. kohdalla on YVA-selostuksessa mainittu. 69. Ja kaiken tämän lisäksi huolta tunnetaan vakinaisten asuinalueiden ja loma-asuntojen tilanteesta, kun maisemaan ilmestyvät tuulimyllyt, melu ja len-toestevalojen välke ja sitä myötä matkailuelinkeinon heikentyminen ja	63. Katso vastine kohta 1.10 64. Katso vastine kohta 1.3 65. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.20 66. Katso vastine kohta 1.3 67. Katso vastine kohta 1.3 68. Katso vastine kohta 1.18 69. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2
--	---	---

	kiinteistöjen arvon lasku. Yhdistys vaatii kaavoituksen lopettamista ja odottaa vastauksia kommentteihinsa yhdistyksen sähköpostiin tai kirjeenä postiosoitteeseen.	
Mielipide 187 Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri ry	1. Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri on Suomen luonnonsuojeluliiton alueellinen organisaatio, jonka tavoite on edistää luonnon ja ympäristön suojelua Hämeen alueella. Etelä-Hämeen luonnonsuojelupiiri esittää mielipiteitä enää seuraavaa: Kommentteja kaavakartasta: YVA selostuksessa esitetyt, erityisesti sähkönsiirtoreille kohdistuvat kielteisesti luonto vaikutukset lieventämiskeinot, kuten liito-oravan elinympäristö ja suojaava puusto ja saukon käyttäminen virtavesien suojavyöhykkeet tulee osoittaa kaavakartalla ja kaavamääräyksissä. YVA-selostuksessa on mainittu linnustovaikutusten lieventämiskeinona tuulivoimaloiden alaosan maalaaminen tummalla värillä metsäkanalintujen törmäyksen välttämiseksi. Määräys tuulivoimaloiden alaosan maalaamisesta tulee sisällyttää kaavakarttaan ja määräykseen 2. Huomiota kaavaselostuksesta: Kohdassa 4. 2 kasvillisuus on ajatus virhe. Hankealueelle ei sijoitu vuohiniemen luonnon ydinaluetta, vaan hankealue sijoittuu kokonaisuudessaan vuohiniemen luonnon ydinalueelle. 3. Alueen luontoarvojen selvitykset ovat riittämättömiä. Useiden eläinlajien ja lajiryhmien esiintymistä tulisi kartoittaa useana vuonna kannanvaihteluiden eläinten liikkeiden takia. Erityisesti susien ja ilvesten esiintymistä alueella tulisi seurata tarkemmin. Susien esiintymiseen liittyy paljon epävarmuustekijöitä ja lisäselvitystarpeet on todettu myös YVA-selostuksessa. Lepakkoselvityksen perusteella hankealueella esiintyy tavallisimpia lepakkolajeja. Osa lepakkoselvityksen passiiviskartoituksen datasta oli kadonnut teknisen vian vuoksi. Lepakoiden esiintymistä tulisi seurata useampana vuonna. Alueella havaittu korvayökkö välttelee valaistuja alueita, joten tuulivoimaloiden lentoestevalot todennäköisesti karkottaisivat lajin alueelta. Eurobats-sopimuksen suositusten mukaan tuulivoimaloita ei pitäisi sijoittaa metsään tai 200 m lähemmäs metsän reunaa lepakoiden elinympäristöjen suojelemiseksi. YVA-selostuksessa hankealueelle oli rajattu lepakoille tärkeä alue. Rajaus tulee merkitä kaavaan	1. Katso vastine kohta 1.18 2. Katso vastine kohta 1.18 3. Katso vastine kohta 1.3

	LUO-merkinnällä. Kaavaselostuksessa ei huomioida uhanalaisen Hämeen kylmäntukan esiintymistä tai selvittämistä hankealueella. 4. Yleiskaavan sisältö vaatimusten mukaisesti hankkeessa on otettava huomioon ekologinen kestävyys. Hämeen järviylänpö, jonne hankealue sijoittuu, on määritelty luonnon ydinalueeksi Hämeen liiton maakuntakaavan tausta-aineistoissa (Ramboll 2016). Selvityksessä todetaan Hämeen järviylängöstä seuraavaa: "Hämeenjärviylänpö on maakunnan etelä pohjoissuunnassa valkaiseva metsäläinen moreeni ja harju selänne alue. Järviylänpö jatkuu maakunnan pohjoispuolella Pirkanmaalle ja eteläpuolella Uudellemaalle, joten se toimii laajemmassa mittakaavassa tarkasteltuna melko yhtenäisenä metsäisenä yhteytenä eri maakuntien välillä. Hämeen järviylängölle ei sijoitu kuntien keskustaajama ja se on muutenkin hyvin harvaan asuttua seutua. Alueelle sijoittuu myös merkittävä määrä luonnon arvoiltaan merkittäviä luonnon ydinalueita, ja sen kautta kulkevat keskeiset ekologiset yhteydet." Lisäksi hankealue sijoittuu eteläsuomen maakuntaliittojen neuvottelukunnan luonto ja kulttuuriympäristön visiossa paikkaan, joka on tunnistettu ympäristö arvoiltaan vetovoimaiseksi alueeksi (eteläsuomen aluerakenne 2030, eteläsuomen maakuntien liittouma 2004). Alueen luonto ja luonnonrauha ovat sen merkittävimpiä arvoja. Niinimäen tuulivoimahanke ei ole ekologisesti kestävä, sillä se sijoittuu edustavalle luonnon ydinalueelle, aiheuttaa huomionarvoisen lajiston elinympäristöjen pirstoutumista, pienenemistä ja tuhoutumista sekä katkoo ja heikentää ekologisia yhteyksiä. Hankkeen toteutuminen muuttaisi alueen luonne tai luonnonympäristöstä rakennetuksi teollisuusalueeksi. 5. Tuulivoiman tuotantoalueen sijoittaminen luonnon ydinalueelle on älyllistä epärehellisyyttä. Luonnon ydinalueet ovat luontoarvojen tiivistymispisteitä. Metsätaloustaloustä huolimatta alue toimii eläinten elinympäristönä, ekologisenä käytävänä ja muiden ekologien käytävien risteämispisteenä. YVA selostuksessa kuvataan tuulivoimahankkeen ja sähkönsiirto vaihtoehtojen kielteisiä vaikutuksia luonnon ydinalueeseen, ekologisiin yhteyksiin ja pullonkaula alueisiin. Luonto kadon aikakaudella teollisuusalueen sijoittaminen luonnon	4. Katso vastine kohta 1.3 5. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.3
--	--	--

	ydinalueelle on vastuutonta ja lähettää signaalin, että merkittäviä luontoalueita saa nakertaa teollisuuden edistämisen nimissä. Ekologisen kestävyysden nimissä tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta ja pidättäytyä tuulivoima alueen rakentamisesta paikkaan, jossa sillä todennäköisesti on haitallisia vaikutuksia ekologisen verkoston toimintaan. Hankealueelta ei ole toistaiseksi tunnistettu sellaisia luonto ja tai ympäristöarvoja, jotka suoraan estäisivät hankkeen toteuttamisen. Hankkeella on kuitenkin useita todennäköisesti negatiivisia ja heikentäviä vaikutuksia alueen niin sanottuun tavalliseen luontoon hankealueella ja sen ympärillä. Paikallinen luonnontilan heikkeneminen on osa maailmanlaajuisista luontokatoa, joka rappeuttaa ekosysteemien elämää ylläpitävää toimintaa ja kykyä vastustaa kriisejä. Ilmastonmuutoksen ja kuudennen sukupuutto-aallon aikakaudella rakennushankkeiden luonnontilaa heikentävät vaikutukset on otettava erittäin vakavasti. Hankkeen ekologinen kestävyys tulee nostaa keskiöön toteutuskelpoisuutta arvioidessa. 6. Yleiskaavan sisältövaatimusten mukaisesti hankkeessa on otettava huomioon myös maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen. Niinimäen tuulivoimahanke aiheuttaa vakavaa maisemaa haittaa valtakunnallisesti arvokkaalle Hämeen härkätien kulttuurimaisemalle sekä Hämeen järvi ylängön luontoarvoille. 7. Kaavaselostuksen mukaan ” yleiskaava perustuu maisemaan, rakennettua ympäristöä, luonnonarvoja sekä ympäristövaikutuksia (ääni, varjostus) koskeviin selvityksiin ja vaikutusten arviointiin”. Kuitenkin osa luontoarvoja koskevista selvityksistä on puutteellisia tai niiden kielteiset vaikutukset on aliarvioitu, jolloin vaikutusten arviointi ei ole uskottava. Kaava ei tällöin täytä yleiskaavan sisältövaatimuksia. 8. Hanke on valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kohdan 4 vastainen. Kaavatyön ja YVA menettelyn pohjaksi tehdyt selvitykset eivät ole riittäviä eikä niitä ole riittävällä tavalla otettu huomioon kaavan laadinnassa. Kaava aiheuttaa VAT: n vastaisesti luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien pirstoutumista. Tuulivoimahankkeen vaikutukset	6. Katso vastine kohta 1.4 7. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.18 8. Katso vastine kohta 1.18
--	---	--

	ulottuvat hankealueen ulkopuolella oleviin luontoarvoihin, kuten muuttolintuihin. Kaavassa ei ole esitetty luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden tai ekologisten yhteyksien vahvistamiseen tai luontoarvojen menetyksen kompensoimiseen liittyviä toimenpiteitä. Hanke on ristiriidassa myös osayleiskaavan sisältövaatimusten kohtien 5 (mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön) ja 9 (virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys) kanssa. Hankkeen sosiaaliset vaikutukset on arvioitu kielteiksi. YVA-ohjelmassa mainitaan kielteisten sosiaalisten vaikutusten lieventämisenkeinona osallistaminen, avoimuus ja asukkaiden mielipiteiden arvostaminen. Tuulivoimahanke on tullut vireille tuulivoimayhtiön aloitteesta, jolloin asukkailla ja alueen käyttäjillä ei ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa päätökseen tuulivoima alueen sijoituspaikasta. Alueen asukkaat ja päättäjät ovat ”ota tai jätä”- tilanteessa. Toimintatapa on yleinen nykyisessä tuulivoimatuotannon kehittämisessä ja mielestämme se on ongelmallinen. 9. YVA menettelyssä toteutetun asukaskyselyn tulokset ovat erittäin selvät: enemmistö vastanneista vastustaa hanketta ja kokee sen vaikutukset kielteiksi. Tuulivoimahankkeen keskeyttäminen olisi asukkaiden mielipiteen arvostamista. Suomen perustuslaki edellyttää julkista valtaa turvaamaan kaikille mahdollisuuden vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon, joten asukkaiden ja virkistyskäyttäjien näkemykset on myös lain nojalla huomioitava. 10. Sosiaalisissa vaikutuksissa on lisäksi huomioitava, että hankkeen hyödyt ja haitat jakautuvat epätasaisesti paikallisten asukkaiden sekä maaseudun asukkaiden ja kaupunkilaisten välillä. Tuulivoimahankkeissa maankäytön muutoksen hyödyt ja haitat jakautuvat epätasaisesti: kiinteistön omistajat, jotka vuokraavat maansa tuulivoimayhtiölle saavat rahaa kun taas muiden asukkaiden kiinteistöjen arvo laskee ja virkistyskäyttäjien kokema viihtyisyys ja virkistysarvot vähentyy.	9. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.2 10. Katso vastine kohta 1.14
--	---	--

	11. Tuulivoimahankkeessa paikalliset maaseudun asukkaat joutuvat haitan kärsijöiksi, kun tuulivoimasta saadut hyödyt valuvat muualle. Kestävyys murroksen marginaalit hankkeen raportissa syrjivästä siirtymässä reiluun kestävyys murrokseen (2025) todetaan, että ” ekosysteemien tilaa ei ole oikeutettua heikentää maaseudulla, jotta kasvukeskukset voisivat jatkaa energiankulutustaan entiseen tapaan. Ekosysteemien tilan heikentäminen on kyseenalaista, vaikka siitä maksettaisiin maaseudun asukkaille tuntuva rahallinen korvaus.” 12. Asukaskyselyn tuloksissa korostuu alueen arvostus virkistysalueena. Uusiutuvan energian tuotantoa tulisi mielestämme ensisijaisesti ohjata alueille, joilla ei ole arvoa virkistyksessä. 13. Yleiskaavan sisältövaatimusten kohdasta 6 (kaupungin elinkeinoelämän toimintaedellytykset) haluamme todeta, että tuulivoimarakentamisen työllistävä vaikutus on YVA selostuksessa arvioitu yläkanttiin. Tuulivoima alueiden työllisyysvaikutukset syntyvät lähinnä rakentamisvaiheessa. Toimintansa aikana tuulivoimalat eivät juurikaan työllistä paikallisia ihmisiä. Hankealue sijoittuu seudulle, joilla on paljon luonnonrauhaa ja luonnon helmassa virkistämiseen liittyvää käyttöä. Virkistyskäyttäjät ja esimerkiksi kesäasukkaat ovat alueella merkittävä käyttäjäryhmä ja elinvoiman lähde. Ja tuulivoiman tuotantoalueen ja virkistyskäytön talousvaikutuksia ja kestävyyttä pitkän aikavälillä olisi syytä vertailla tarkasti. 14. Lisäksi voisi olla hyödyllinen laskuharjoitus, jos tarkasteltaisiin alueen ekosysteemipalveluiden arvoon suhteessa tuulivoima alueen rakentamisesta ja toiminnasta saataviin hyötyihin. 15. YVA selostuksessa mainitaan, että suomen tuulivoimayhdistyksen mukaan 10 tuulivoimalaa työllistää toiminta aikanaan 2 paikallista asukasta. Ilmatar Oy:n laatiman mallinnuksen mukaan 20 tuulivoimalaa luo vuodessa kaksikymmentäneljä henkilötyövuotta koko suomen tasolla. Jos Hattulaan rakennetaan 12 voimalaa, työllisyysvaikutus puolittuu eikä välttämättä edes osu Hattulaan. YVA- selostuksessa mainitaan myös, että tuulivoimahankkeen suunniteltuun ja purkamiseen liittyy työllisyysvaikutuksia. Nämäkään eivät välttämättä	11. Katso vastine kohta 1.19 12. Katso vastine kohta 1.9 13. Katso vastine kohta 1.8 14. Katso vastine kohta 1.22 15. Katso vastine kohta 1.8
--	---	--

	kohdistu Hattulaan. Esimerkiksi YV ä selvityksen toteuttava konsultti on Helsingistä ja kaavakonsultti Espoosta. Paikallista työllisyyttä voitaisiin tukea myös muilla, varmemmalla tavoilla ilman tuulivoima alueen aiheuttamia haittavaikutuksia alueen luonnolle. Suomessa on jo lukuisia pitkään toimineita tuulivoima alueita, joita tutkimalla voitaisiin saada kohtalaisen tarkkoja tietoja tuulivoiman työllisyysvaikutuksista.	
Mielipide 188 Renkajärven suojeluyhdistys ry	1. Yleistä Niinimäen tuulivoimahankkeesta. Tuulivoimaosayleiskaavan laatiminen on aloitettu Myrsky Energia Oy:n aloitteesta elokuussa 2023. Syyskuussa 2023 kunta on tehnyt kaavoitussopimuksen Niinimäen Tuulivoima Oy:n kanssa. Yhdistyksemme on lähettänyt lausunnon kaavan OAS:aan 29.4.2024. Samaan aikaan tämän lausunnon kanssa lähetämme Elylle lausuntomme Niinimäen YVA-selostukseen. Etelä-Hattulan vaihtoehtoinen kehittäminen. Kunnan päätöksenteon kannalta on tärkeä tietää, mihin valmisteilla olevan kaavan tavoitteena olevaa tilannetta verrataan. Meille annetun tiedon mukaan kunta teki kesällä 2023 kaavoituksen aloittamispäätöksensä, koska haluttiin sitä kautta selvittää mahdollisen tuulivoimala-alueen vaikutukset mahdollisimman hyvin ja harkittuja päätöksiä voitaisiin sen jälkeen paremmin tehdä. Onkin olennaista kysyä, mihin tilanteeseen tuulivoimala-alueen vaikutuksia verrataan? Perinteinen tarkastelu niin kaavoituksessa kuin YVA-selvityksessä tehdään niin, että arvioidaan suunnitellun muutoksen jälkeistä tilaa nykytilanteeseen (YVA:ssa "VE0"). Koska tämä osayleiskaava ja sen pohjalta mahdollisesti toteutettavat tuulimyllyt muuttaisivat radikaalisti kyseisen ympäristön ja sen käytön laajalta alalta, samalla suljetaan pois muita alueen kehittämismahdollisuuksia. Päätös voi muuttaa Etelä-Hattulan pysyvästi. Onkin Hahmotettava, millaisia vaihtoehtoisia kehittämismahdollisuuksia kyseinen alue tarjoaa, ja laadittava sen mukainen skenaario vertailukohdaksi, kun kaavan vaikutusarviointeja aikanaan tehdään. Niinimäen kohdalla nykytilanne ei anna oikeaa vertailukohtaa, koska aktiivisella kehittämisellä koko alueesta on mahdollista saada paljon nykyistä houkuttelevampi. Olemme vakuuttuneita, että Takajärven, Hyrvälän, Kouvalan, Rengon/Kuittilan ja Sotkajärven rajaamalla laajalla	1. Katso vastine kohta 1.11

	alueella voidaan historiaan, viimeisten 15 vuoden työhön ja monien eri yhdistysten yhteistyöhön nojautuen luoda ainutlaatuinen ympäristö, joka 10–15 vuoden kuluttua: Tarjoaa työtä kymmenille paikallisille, pienille yrityksille mökki-, huolto-, rakennus-, hyvinvointi- ja majoituspalveluiden alalla. On yksi Etelä-Suomen houkuttelevimmista sijainneista vapaa-ajan asumiseen ja etätyöskentelyyn. Alueen sijainti on poikkeuksellisen sopiva monipaikkaiseen asumiseen. Tarjoaa retkeilymahdollisuuksia kaikille hattulalaisille ja ulkopaikkakuntalaisille. Tarjoaa pyöräily- ja vaellusreittejä yhdelle Etelä-Suomen suurimmista hiljaisista alueista. Tarjoaa monipuolisia majoituspalveluja. Kasvattaa Hattulassa vakituisesti asuvan väestön määrää. Mahdollistaa kunnan palveluja kuten kyläkoulun ylläpidon. Parantaa Hattulan taloutta, kuntaimagoa ja asukkaiden tyytyväisyyttä. Kolme olennaista eroa verrattuna alueen tuulivoimalakäyttöön ovat: Hyvin varmallalla pohjalla oleva kysyntäennuste: luonnonrauhan etsimisen kasvu, etätöiden jääminen osaksi työelämää ja mökkiläisten keski-ikäen nousu ja siihen liittyvä palvelukysynnän kasvu <—> tuulivoimaan liittyä erittäin suuria epävarmuustekijöitä. Riskitön kehitys pienin askelin, olemassa olevaan ympäristöön ja toimintaan pohjautuen <—> tuulivoima-alueen rakentaminen tuhoaisi puheena olevan alueen peruuttamattomasti. Kasvava positiivinen kierre, esimerkiksi taloudelliset hyödyt kasvavat vuosien kuluessa <—> tuulivoima-alueen hyödyt toteutuessaankin pienenisivät jatkuvasti ajan kuluessa 2. Kunnan vastuusta ja paikallisdemokratiasta. Haluamme kiinnittää erityistä huomiota myös siihen, että kaavoitus ja vahvistettavat kaavat ovat kunnan vastuulla. Valmistelevien virkamiesten tulee ohjata ja valvoa kaavoitustyötä ja varmistaa niin käytettyjen tietojen kuin kaavoitusasiakirjoissa annetun kuvan oikeellisuus ja kattavuus. Nyt käsillä olevassa kaavaselostuksessa ja lukuisissa liiteselvityksissä on merkittäviä virheitä ja puutteita. Kunta on vastuussa asukkaille aiheutetuista taloudellisista menetyksistä, jos rakentaminen on kunnan hyväksymän kaavan mukaista.	2. Katso vastine kohta 1.18
--	--	------------------------------------

	3. Asukkaiden mielipiteet on ohitettu ja jätetty kokonaan huomiotta. Lähiympäristön eli 10 km säteellä asuvien näkemyksistä ei voi olla epäselvyyttä. Kunnalle toimitettiin 14.3.2023 tuulivoimalasuunnitelmia vastustava kannanotto, jonka allekirjoitti 449 henkilöä. Osayleiskaavan OAS keräsi 125 vastustavaa mielipidettä, YVA-ohjelma vastaavasti 144 mielipidettä ja myös Hämeen liiton koko Kanta-Hämeen kattavaan vaihemaakuntakaavan OAS:aan saaduista 40 mielipiteestä 35 oli Niinimäen tuulivoimaa vastustavia. Niinimäen kaavaluonnoksen valmistelun yhteydessä tehtyyn asukaskyselyyn tuli 691 vastausta, joista 88 % vastusti tuulivoimalaa ja 6 % kannatti sitä. Silti asukkaiden mielipiteet ohitetaan täysin. Kaavaluonnoksen liitteenä olevat vastineet annettuihin mielipiteisiin eivät ole asiallisia eivätkä hyväksyttäviä. Kaavakonsultin ja hankeyhtiön näkemykset pohjautuvat vain ansaittaviin euroihin ja ovat siksi ymmärrettäviä, kunnan suhtautumista emme ymmärrä. 4. Kaavaluonnoksen keskeinen puute on paikallistuntemuksen puuttuminen. Kaavakonsultit ja ympäristövaikutusten arvioinnista vastaavat eivät ole perehtyneet lähialueeseen kuin enintään kirjoituspöytätyönä. Harhaanjohtavat ilmaiset toistuvat samanlaisina kuin ne esitettiin OAS-vaiheessa, vaikka lukuisat lausunnot ja mielipiteet ovat nostaneet ongelmakohtia esiin. 5. Yleistä YVA-selostuksesta. YVA-selostuksen johtopäätökset kulminoituvat vaikutusarvioihin. Erityyppisten vaikutusten saamiseksi yhteismitallisiksi arviot päätyvät aina tiettyihin, vaikutusta kuvaaviin sanoihin. YVA-ohjeistuksen "pahin" kielteinen vaikutustermi eli "erittäin suuri kielteinen" on suljettu kokonaan pois käytöstä tämän hankkeen kohdalla. Kaikkein pahimmissakin vaikutuskohdissa Ecobion arvio päätty enintään suuren kielteiseksi. Tällä on olennainen merkitys tulosten tulkinnan ja johtopäätösten kannalta. Asiasta keskusteltaessa YVA-työstä vastannut Ecobion Masi Mailammi vetosi siihen, että skaaus perustuu kokemukseen ja muihin YVA-hankkeiden muutosvaikutuksiin. "Jäteasemalla voi olla johonkin kohteeseen erittäin suuri kielteinen vaikutus, mutta ei tuulivoimaloilla." Mielestämme tämä on täysin virheellinen lähtökohta arvioinnille. Arvioinnin lähtökohtana on alueen nykyinen tilanne, herkkyys ja	3. Katso vastine kohta 1.1 sekä 1.15 4. Katso vastine kohta 1.2 5. Katso vastine kohta 1.10
--	---	--

	mahdollisen muutoksen eli vaikutuksen suuruus, ei vertailu muihin ympäristövaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin. Suomen Ympäristökeskuksen julkaisussa (39:2015) kootaan yhteen hyviä käytäntöjä ympäristövaikutusten arvioinnista (IMPERIA-hanke). Siinä ei puhuta sanallakaan absoluuttisesta asteikosta tai Ecobion tarkoittamasta vertailusta. "Ydinonnettomuus on hyvin paha, siksi tuulivoimala voi olla vain paha" on nähdäksemme täysin väärä lähestymistapa 6. Renkajärven suojeluyhdistys vastustaa tuulivoiman kaavoitusta laajojen ympäristövaikutusten vuoksi. 7. Niinimäki on osa Hämeen järviyläntä, Etelä-Suomen suurinta yhtenäistä, hiljaista metsäaluetta. Teollisen mittakaavan tuulivoimalat tuhoaisivat sen erityisluonteen. Etelä-Hattula ja Hämeenlinnan länsiosat ovat samaa ylänkökonaisuutta, johon kuuluvat myös Tammelan ja Lopen järviylängöt ja niiden kansallispuistot. Niinimäen hankealueella ja sen lähiympäristössä on lukuisia luontoarvoja, joihin voimalat vaikuttaisivat kielteisesti. Puhtaat ja hiljaiset latvajärvet ovat niistä yksi. 8. Alue on myös hyvän saavutettavuutensa ansiosta vakiintunut ja suositaan lisäävä vapaa-ajanvietto- ja virkistymisalue, joka vaikuttaa monien ihmisten luontokokemukseen ja -käsitykseen ja jolla on sitä kautta merkittävä rooli suomalaisten – ei vähiten päättäjien – suhtautumiseen suomalaiseen, puhtaaseen luontoon ja sen hyvinvointimerkitykseen. 9. Lähialueen erämaamaisen luonteen – maiseman ja hiljaisuuden – rikkoutuminen estäisi noin 1 000 vapaa-ajan asunnon ja vakituisen asunnon käyttämisen siihen rentoutumis- ja rauhoittumistarkoitukseen, mihin ne on rakennettu ja hankittu. 10. Nykyisessä hiljaisessa ja avarassa ympäristössä voimakkuudeltaan pienetkin äänet kuuluvat ja erottuvat selvästi. Kaukana työskentelevän metsäkoneen ääni erottuu hyvin, vaikka sen äänen voimakkuus olisi alle 30 dB(A). Voimaloiden siipien aikaansaama, muutaman sekunnin välein toistuva 300–500 Hz:n taajuinen, suihkukonemainen ääni erottuu äänimaisemassa selkeästi – vaikka senkin voimakkuus olisi vain 30 dB(A). Voimaloiden ääni on useimmille	6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.3 8. Katso vastine kohta 1.9 9. Katso vastine kohta 1.2 10. Katso vastine kohta 1.6
--	---	--

	ihmisille hyvin häiritsevä silloin, kun muu kohina (kuten vilkas tieliikenne tai ilmastointilaitteiden ääni) puuttuu kokonaan. Aivan erilaisiin olosuhteisiin perustuva raja-arvo 40 dB(A) ei ole relevantti raja häiritsevyyden – eli melun – kannalta. 11. Jättimäisten voimaloiden ja niiden vaatimien teiden rakentaminen ja maanotto vaarantaisivat mm. Renkajärven vedenlaadun sekä järven ja Renkajoen luokituksen erinomaisena vesistönä. Renkajärvi on syvä latvajärvi ja sen veden vaihtuvuus on hyvin hidas. Pienikin kuormitus aiheuttaa merkittävää tuhoa vuosikymmeniksi ja -sadoiksi. 12. Monet myöhemmin lausunnossamme erittelemämme seikat osoittavat, että mikäli hankkeen kaavoitusta jatketaan, sille on haettava sekä ympäristölupa että vesilupa. Muutoin rakentamisen ja voimala-alueen toiminnan tehokas valvonta on mahdotonta. Asiaa korostaa ja alleviivaa se, että koko hanke toteutettaisiin ns. stand-alone-periaatteella, eli mikään vakavarainen ja energiantuotannossa kannattavasti toimiva, hyvämaineinen konserni ei olisi vastuussa ongelmien korjaamisesta, ainoa vastuutaho olisi hankeyhtiö, joka on heti alussa ylivelkainen ja toimii ilman minkäänlaista vakavaraisuutta. Tämä on mitä suuremmassa määrin myös kunnan ja maanomistajien intressissä. 13. Vaatimuksemme. Vaadimme, että; Tuulivoimaosayleiskaavan valmistelu pysäytetään välittömästi. 14. Hattulan kunnanvaltuusto tekee Etelä-Hattulan aluetta koskevan linjauksen, jossa todetaan alueen luonne ja merkitys koko Hattulan ja Kanta-Hämeen tulevaisuuden kannalta. Kunta sitoutuu kunnanvaltuuston päätöksellä kehittämään Etelä-Hattulaa ja sen elinvoimaa yhteistyössä asukkaiden kanssa pohjautuen alueen nykyisiin vahvuuksiin: erämaamaisuuteen, hiljaisuuteen, puhtaisiin vesistöihin. 15. Mikäli Hattulan kunta ei tee em. päätöksiä vaan kaavan valmistelua jatketaan, hankkeelle tulee vaatia ympäristölupa ja siihen määräykseksi enintään 30 dB(A) äänenvoimakkuuden maksimiarvo tai vaihtoehtoisesti 3 km:n etäisyys voimaloista lähimpään asuntoon.	11. Katso vastine kohta 1.3 12. Katso vastine kohta 1.21 sekä 1.10 13. Katso vastine kohta 1.1 14. Katso vastine kohta 1.11 15. Katso vastine kohta 1.21
--	---	---

	16. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen sähköpostiosoitteeseen xxxxxxxx tai osoitteeseen Renkajärven suojeluyhdistys ry, xxxxxxxx heti vastineen valmistuttua ja hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydämme, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydämme myös tiedon valtuuston mahdollisesti tekemästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen. 17. Alla olevat yksityiskohtaiset huomiomme kaavaluonnoksesta ja sen ympäristövaikutusten arvioinnin pohjana olevasta YVA-selostuksesta ja sen erityyksistä ovat kiinteä osa tätä lausuntoa, ja pyyntömme vastineesta koskee myös kaikkia niitä huomioita. Pyydämme kiinnittämään aivan erityistä huomiota kohtiin 10. Maisema (s. 12) ja 22. Melu (s. 22). Yksityiskohtaiset huomiomme ympäristövaikutusten arvioinnin kattamista asiakokonaisuuksista esitämme viitaten YVA-selostuksen eri kohtien numerointiin ja otsikointiin. Kaavaselostuksessahan yritetään kuvata ensin eri asiakokonaisuuksien nykytilaa ja vasta paljon myöhemmin voimaloiden arvioituja vaikutuksia, YVA taas kattaa koko asiakokonaisuuden nykytilan ja vaikutusarvion kerralla. Alla ruskeat otsikot viittaavat siten YVA-selostuksen otsikointeihin. 18. Osa I: Hankkeen kuvaus. Kaavaselostus, YVA-selostus ja koko kaavoitusprosessin yhteydessä tehty, hanketoimijan maksama viestintä maalaa Niinimäen ympäristöä harvaan, jos ollenkaan asutuksi metsäalueeksi. Todellisuudessa Niinimäen lähialueella ja tuulivoimaloiden haittavaikutusalueella asuu kesäsesongin aikaan varovasti arvioiden saman verran ihmisiä kuin litalan taajamassa tai mikä oli Rengon koko väkiluku ennen liitosta Hämeenlinnaan. Asutuksen Hattulaan ja Kanta-Hämeeseen tuoma elinvoima on merkittävä. Kuulutettu kaavaluonnos- ja YVA-materiaali antaa nähdäksemme tarkoituksellisesti virheellisen ja harhaanjohtavan kuvan kyseisestä tuulivoimahankkeesta, sen taustasta, nykytilanteesta ja purkamisesta käytön loputtua. Vetoamme kuntaan ja Hämeen Elyyn, että tähän harhaanjohtavuuteen puututaan ja että päättäjille annetaan puolueettomampi kuva hankkeesta.	16. Katso vastine kohta 1.17 17. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.6 18. Katso vastine kohta 1.10
--	---	---

	19. Vaihtoehtojen kuvauksessa käytetään edelleen – kuten YVA-suunnitelmassakin – vaihtoehtoa 0, joka pyrkii vain esittämään nykytilan säilyttämistä. Selvitys ei siten huomioi vaatimustamme siitä, että ennen vaihtoehtojen vertailua tulee laatia todellinen vaihtoehto tuulivoimalasuunnitelmille, sellainen, jossa koko Etelä-Hattulan aluetta kehitetään aktiivisesti kunnan ja paikallisyhteisöjen yhteistyönä pohjautuen alueen nykytilaan. Olemme varmoja, että tuollainen vaihtoehto olisi ympäristövaikutuksiltaan hyvin positiivinen niin luonnon kuin asukkaidenkin kannalta. Tällainen vaihtoehto pitää muodostaa ja arvioida ennen Niinimäen eri vaihtoehtojen vertailua. 20. Hankevaihtoehtojen kuvauksessa (ja myös myöhemmin) pyritään systemaattisesti antamaan kuva, jonka mukaan Hämeen Liitolla olisi velvollisuus hyväksyä esillä oleva hanke ja merkitä Niinimäen ja Rengontiennummen alueet tekeillä olevaan vaihemaakuntakaavaan. Vuonna 2022 viimeksi päivitettyä FCG:n tuulivoimaselvitystä ei tehty vaihemaakuntakaavaa varten vaan itsenäisenä, alustavana ja karkeana selvityksenä ja sitä käytetään yhtenä vaihemaakuntakaavan valmistelutyön monista taustamateriaaleista. FCG:n selvityksessä listattiin yhteensä 31 potentiaalista tuulivoima-aluetta, joista Niinimäki ja Rengontiennummi olivat kaikkein huonoimmin tuulivoimatuotantoon sopivien joukossa – minkä nyt käsillä olevat selvitykset unohtavat mainita. Keskeiset huolenaiheet olivat jo silloin samoja, jotka ovat nyt näkyvissä mm. hankkeiden hyvin laajana ja yksimielisenä vastustuksena – teollisen mittakaavan voimaloiden sijoittaminen näille alueille yksinkertaisesti tuhoaa nämä nyt ainutlaatuiset ja hyvin arvostetut alueet. YVA-selostuksen logiikalla kaikki FCG-selvityksen 31 aluetta tulisi merkitä maakuntakaavaan. 21. Myrsky Energia Oy:stä ja sen roolista annetaan valheellinen kuva. Myrsky-konserni ei ole rakentanut valmiiksi yhtään tuulivoimalaa, eikä sen yhdessäkään hankkeessa ole vahvistettua kaavaa. Myrsky toimii puhtaana hankekehittäjänä. Tässä toimintamallissa yhtiö etsii sopivan maa-alueen, tekee maanvuokrasopimuksia ja käynnistää kaavoituksen. Viimeistään kaavoituksen käynnistyessä se pyrkii myymään hankeidean eteenpäin sijoittajalle.	19. Katso vastine kohta 1.11 20. Katso vastine kohta 1.18 21. Katso vastine kohta 1.10
--	---	---

	Niinimäen hankkeen kaavoitusaloite hyväksyttiin Hattulan kunnanhallituksessa kesäkuussa 2023. Jo kolme kuukautta aiemmin Myrsky Energia oli tehnyt tanskalaisen rahastoyhtiön kanssa yksityiskohtaisen sopimuksen, jonka mukaisesti Niinimäen hankkeen taloudellinen riski ja mahdollinen tuleva hyöty siirrettiin CIP V -rahastolle. (Sopimus ei luonnollisesti ole julkinen, mutta tapahtumaketju on pääteltävissä kaupparekisteri-ilmoituksista.) Sovittu järjestely toteutettiin joulukuussa 2023 ja Myrsky Energia kirjasi siitä jo silloin merkittävän voiton, joka yhdessä samaan aikaan myytyjen, muiden Myrskyn aloittamien hankkeiden kanssa toi Myrsky Energialle 26,8 Me:n verotettavan tuloksen vuodelta 2023. Yhtiö maksoi siitä 5,5 Me tuloveroa vuonna 2024. Tämä Myrsky Energian mm. Niinimäestä jo 2023 kotiuttama voitto on myös jaettu jo omistajille heti 2024 – muuten näin iso vapaa oma pääoma ei ole voinut hävitä yhtiöstä. Maaliskuussa 2025 yhtiö nimittäin ilmoitti kaupparekisteriin, että sen osakepääoma oli menetetty. Käytettävissä olevien tietojen mukaan Myrsky Energia Oy on vastuussa Niinimäen hankkeesta vain siltä osin, mitä sen, CIP V -rahaston ja rahaston kokonaan rahoittaman Niinimäen Tuulivoima Oy:n välisissä konsultointi- ja/tai palvelusopimuksissa on sovittu. Myrsky Energia Oy:n talousjohdon mukaan vuoden 2023 tilinpäätös ei ollut valmistunut edes vielä maaliskuussa 2025, vaikka kirjanpitolain mukaan sen olisi pitänyt olla valmis, hyväksytty ja toimitettu PRH:lle kesäkuun 2024 loppuun mennessä. Yhtiön taloudellinen tila on epäselvä. Hankekuvauksessa todetaan, että Myrsky Energian henkilöstöllä on ollut keskeinen rooli tuulivoimahankkeissa koko sen ajan, kun Suomeen on rakennettu kaupallista tuulivoimaa. Yhtiöllä on lähes 50 henkilön organisaatio, mutta näin voitaneen perustellusti väittää vain kahden hallituksen jäsenen kohdalla. Ylivoimainen valtaosa hankkeiden kanssa työskentelevistä oma alle kolmen vuoden kokemuksen tuulivoimahankkeista, eivätkä he ole olleet aiemmin vastuussa tuulivoimaloiden (tai muidenkaan isojen hankkeiden) rakentamisesta. 22. Hankealueella on tarkoitus käyttää 130 000–166 000 m³ mursketta ja louhetta teiden, myllyalueiden ja nostoalueiden rakentamiseen. Maa-aineksen	22. Katso vastine kohta 1.18
--	---	-------------------------------------

	hankkimista ei ole katettu YVAssa eikä kaavaselostuksessa, koska laki ei sitä edellytä. Eri yhteyksissä mainitaan, että se hankitaan hankealueelta, mutta tarkemmin suunnitelmaa ei kerrota. Maa- ja kallioperäselvityksen mukaan hankealueella on vain erittäin pieniä kallionyppylöitä, joiden kohdalla poistettava pintamaata olisi "vain" metri. Nuo kohdat sijoittuvat aivan nyt löydetyn entisen torpparikylän lähimaastoon, mikä on ongelmallista mm. arkeologisten lisäselvitysten kannalta, puhumattakaan esimerkiksi pintavesi- ja pohjavesiriskeistä. Muualla hankealueella pintamaakerros on noin 10 m, lukuisten soiden kohdalla enemmän. Maa-ainesta koskeva teema on ilmeisesti tarkoitus piilottaa kokonaan. Jos suunnitelmissa on kuitenkin tarkoitus perustaa louhimo hankealueelle, sillä on merkittävä vaikutus meluun, pohja- ja pintavesiin sekä luontoon – kiviaineksen hankinta (kuten luonnollisesti myös betonin hankinta) pitääkin sisällyttää hankekokonaisuuteen. 23. Selvityksessä todetaan, että käyttöajan jälkeen voimalat puretaan ja kierätetään. Myös voimaloiden siivet voitaisiin tämän mukaan kierrättää kokonaan. Se saattaa olla joskus teknisesti mahdollista, mutta tulisi olemaan erittäin kallista – voimalat ja siivet ovat kooltaan moninkertaisia verrattuna 2021 KiMuRa-hankkeen kierrätyskokeilussa käytettyihin, vuonna 1999 rakennettuihin 1 MW:n voimaloihin. Tulevaisuudessa myllyjen siipien määrä on Suomessa hyvin suuri – löydetty erikoisbetoniratkaisu tuskin tarjoaa riittävää kierrätysmarkkinaa. Selvityksessä todetaan myös, että "tuulivoima-alueen jälkeistä käyttöä suunniteltaessa määritellään, voidaanko esimerkiksi kaapeleita ja betoniperustuksia jättää alueelle voimaloiden käytöstä poistamisen jälkeen". Lisäksi tuodaan esiin, että perustusten jättämistä paikoilleen voidaan harkita ja että joka tapauksessa noudatetaan aina senhetkistä lainsäädäntöä. Suunnitelmissa pitää lähteä varovaisuusperiaatteesta. Kunnan ja Elyn on pidettävä oletuksena sitä, että maahan ei voi jättää teräsbetonirakenteita ja ne on poistettava voimaloiden toiminnan loputtua. Perustusten purkamisen ympäristöhaitat pitää ottaa mukaan ympäristövaikutusten arviointiin ja purkamisen kustannuksiin pitää varautua etukäteen niin, ettei purkaminen jää missään olosuhteissa	23. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.19
--	---	---

	maanomistajan ja/tai kunnan kustannettavaksi. Sama purkamiseen liittyvä suunnitteluvuorokausi ja siihen varautuminen koskee myös kaapelointeja. "Tuuli-voimaloiden ja muiden rakenteiden poistamisesta sekä hankealueen voimalapaikkojen maisemoinneista vastaa Niinimäen Tuulivoima Oy tai sen hetkinen omistaja." Tämä ei mitenkään voi riittää vakuutukseksi purkamisesta, vaan siihen on sitouduttava ja varauduttava myös taloudellisesti. Niinimäen Tuulivoima Oy:llä ei ole nyt eikä tule koskaan olemaankaan riittävää varallisuutta purkamisvastuun kantamiseksi. Koko yhtiö rahoitetaan velalla ja kaikki tuotto siirtyy rahoittajalle. 24. Kunnan on vaadittava, että todelliset, kaikki voimalarakenteet kattava purkamissuunnitelma ympäristövaikutusten arviointineen tehdään nyt – ennen kuin kaavaa voidaan käsitellä, saati hyväksyä – ja että ulkopuolisen tahon arvioimat purkamiskustannukset rahastoidaan ennen rakennusluvan myöntämistä. Ulkopuolinen taho tarvitaan siksi, että maanvuokrasopimuksissa nyt määritetty purkuvakuus on liian pieni – pelkän voimalan purkamisessa tarvittavan nosturin kustannus ylittää selvästi nyt tarjotun maksimivakuuden. Lisäksi vakuudenjärjestäminen vasta voimalan toimiessa on kestävä malli. 25. Osa III: Hankkeen todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset. 7. Luontodirektiivin liitteen IV(A) lajit ja muu huomionarvoinen eläimistö Hankealueen nykytila on varsin huonosti tunnettu. Se johtuu ensisijaisesti siitä, että asutus keskittyy ympärillä olevien järvien rannoille eikä hankealueen läpi kulje kuin yksi tieyhteys – havaintojaan Laji.fi-palveluun ilmoittavia, aktiivisia luontoharrastajia ei alueella liiku kovin montaa. Tätä lisää vielä alueelle ominainen "impivaaralaisuus" – oman alueen tiedoista ei aina auliisti raportoida, saati kerrota julkisesti. Kolmanneksi alue on hyvin rikkonainen, eri luontotyyppisiä esiintyy lukuisia koko alueella, mutta alueet ovat laajan talouskäytön seurauksena pieniä ja usein vaikeasti löydettäviä. Jotta eri eläinlajeista saadaan riittävästi tietoa, käytännön kartoitusta tulee tehdä laajasti ja kattavasti. Tätä työtä ei ole kaikilta osin tehty asianmukaisesti ja selvityksiä pitääkin täydentää edelleen.	24. Katso vastine kohta 1.15 25. Katso vastine kohta 1.3
--	---	--

	26. 7.2. Nykytila. Liito-oravakartoitus on puutteellinen. Hankealueella kartoitusta tehtiin yhtenä päivänä keväällä 2023 ja maastoselvitykseen käytettiin 12 tuntia. Sinä aikana yritettiin kartoittaa 11 kohdetta ympäri hankealuetta. Kaikkia liito-oraville soveltuviksi todettuja elinympäristöjä ei kuitenkaan kartoitettu edes hätäisesti, vaikka ne sijaitsevat suunniteltujen tuulimyllypaikkojen välittömässä läheisyydessä. Muutettujen sähkönsiirtolinjausvaihtoehtojen kohdilla kartoitusta ei tehty lainkaan. Viitasammakon potentiaalisilla lisääntymiskoilla käytiin vain kerran, vaikka ohjeistuksen mukaan paikoilla pitää kahdesti erityisesti silloin, jos ensimmäisellä kerralla ei saada havaintoja. Sähkönsiirtoreiteillä ensimmäinen kierros tehtiin liian myöhään (soidinaika oli jo ohi) – eikä toista kierrosta pidetty siksi tarpeellisenä: logiikka on aika ontuva, ehkä tuossa tilanteessa pitää kartoittaa seuraavana vuonna eikä vain todeta epäonnistuminen. Lepakoiden esiintymisen kartoituksessa taas oli kova kiire. Lisääntymisyhdyskuntia tai muita merkittäviä kohteita on voinut jäädä havaitsematta. Mahdollisia lisääntymisyhdyskuntien sijainteja ei ehditty jäämään tarkkailemaan – silti tärkeäksi lepakkoalueeksi tunnistettu Heinisuonojan ympäristö määriteltiin vain läpikulkupaikaksi, luokan III monimuotoisuutta tukevaksi kohteeksi, joka ei ole lain suojaama. "Sattumalta" juuri samaan alueeseen suunnitellaan kohdistuvan niin voimala-alueen laajaa maanrakennusta kuin kaikkien sähkönsiirtoreittien rakentaminenkin. Kuin kukkasena työn kattavuudelle merkittävä osa lepakkoselvityksen passiivitallentimien keräämästä datasta menetettiin laitteiston käyttövirheen vuoksi. Ilves on tunnetusti yleinen kaikkialla hankealueen ympäristössä ja myös hankealueella. Asukkaat ovat myös useita poikuehavaintoja. Suurpetoselvitys on erittäin ylimalkainen ja sitä varten tehdyt maastotyöt hyvin pinnallisia. Vaikka ilvekset voivat liikkua ihmisasutuksen läheisyydessä, pesintä tapahtuu kaukana asutuksesta ja pesäpaikkaa on usein hyvin vaikea löytää. Koko lähialueen asutuksen sijoittumisesta ja lukuisista havainnoista voi päätellä, että hankealue on todennäköistä pesintäaluetta ja tuulivoimaloiden sijoittaminen sinne karkottaisi pesinnät useiden kilometrien päähän. Kun Etelä-Hattulan järvet ja metsät ulottuvat lähes koko	26. Katso vastine kohta 1.3
--	---	------------------------------------

	hiljaisen järviylängön poikki, ilvesten pesintämahdollisuudet kärsisivät huomattavasti, jos tuulivoimalat rakennettaisiin. Kirjopapurikon esiintymisen kartoitus ei myöskään vaikuta kattavalta, vaan sitä on tehty vain karttatarkastelun perusteella todennäköisiksi arvioituilla elinympäristöillä. Selvityksen yksityiskohdat ja tulokset on esitetty vain viranomaisille esitetystä liitteessä. 27. 7.5. Vaikutusalueen laajuus ja herkkyys. Kiinnitämme huomiota siihen, että tuulivoimaloiden vaikutusalueet liitteen IV lajeihin ovat varsin laajat. Luken julkaiseman selvityksen vaikutukset ovat tätäkin laajempia eläinten karttaessa tuulivoimala-alueita. Kyseenalaistamme aivan erityisesti liito-oravan, viitasamakon, lepakon ja ilveksen herkkyyksien arvioinnin esitetyn pieniksi. 7.6. Arvio vaikutuksista ja haittavaikutusten lieventäminen. Vaikutusarviointeihin vaikuttavat tietenkin puutteelliset selvitykset lajien esiintymisestä, emmekä toista niitä näkökohtia tässä. On väärin todeta faktana esimerkiksi, että "lähin elinympäristö sijaitsee 160 metrin päässä hankealueesta", jos kartoitusta ei ole tehty kunnolla. Vaikutusarvioissa on huomioitu vaikutusten lieventämiskeinot. Pääosa niistä liittyy maanrakentamisen toteuttamiseen optimaalisella tavalla. Tämän valvomiseksikin hankkeelle pitää hakea ympäristölupa, muutoin virheelliseen toimintaan on mahdotonta puuttua ja korjausvaatimusten esittäminen johtaa vain pitkiin prosesseihin, joiden aikana kaikki vahinko olisi jo syntynyt. Mm. ilveksiin kohdistuvien vaikutusten voimakkuus on arvioitu olennaisesti liian pieneksi erityisesti todennäköisten pesintöjen vuoksi. Rakentamisen vaikutukset vesieliöstöön ovat todennäköisesti huomattavasti esitettyä suuremmat. Heinisuonoja on suurin Takajärveen laskeva oja, ja maansiirtotyöt tulisivat olemaan hyvin suuria sen ympäristössä. Herkällä ja suoperäisellä alueella humuksen ja kiintoaineksen kulkeutuminen Heinisuonojaan, sieltä edelleen Takajärveen ja Alajokeen on todellinen ongelma. Vaikutus veden laatuun ja sitä kautta vesieliöstöön ei ole vähäinen, pikemminkin suuri tai erittäin suuri. Muut eläinlajit kuten hirvi välttelevät tutkitusti tuulivoimala-aluetta. Hanke vaikuttaisi toteutuessaan merkittävästi eläinten liikkumismahdollisuuksiin.	27. Katso vastine kohta 1.3
--	---	------------------------------------

	28. 7.7. Arvioinnin epävarmuustekijät. Kuten selvityksessäkin todetaan, vaikutusten arvioinnin virhelähteet liittyvät käytetyn tiedon laatuun ja määrään ja menetelmien luotettavuuteen. Nähdäksemme käytetyn tiedon laatu ja määrä eivät täytä huolellisen selvityksen vaatimuksia vaan jättävät aivan liikaa tilaa perusteettomalle arvioinnille, joka ei edes lähtökohtaisesti voi olla puolueetonta. 29. 8. Linnusto. 8.2. Nykytila. Linnustaselvitys ei onnistu kartoittamaan läheskään koko kuvaa etenkin niistä lajeista, jotka kärsivät eniten Niinimäen hankkeesta. Kaakkuri on yksi tässä mielessä olennaisimmista lajeista. Itse arviointiselvitys tuo esiin FINIBAn ja MAALIn harvalukuiset merkinnät ja myös tehdyn linnustaselvityksen teksti kaakkurin esiintymisestä on hämmentävää luettavaa – kaakkureiden ylilentoja on onnistuttu havaitsemaan olennaisesti todellista määrää vähemmän. Asukkaiden tiedossa on lukuisia kaakkureiden pesintälampia. Hankealueen eteläpuolella niitä on ainakin viisi, länsipuolella kolme ja pohjois-/koillispuolella ainakin kolme – kaikki alle viisi kilometriä hankealueesta. Nämä lammet ovat tulleet esille asukaskeskusteluissa ilman, että asukkaiden keskuudessa olisi tehty systemaattista selvitystä. Asukkaiden havainnot vahvistavat myös, että kaakkurit eivät läheskään aina lennä ruoanhaakuun lähimmälle isolle järvelle, vaan hankealueen eteläpuolella pesivien kaakkureiden lentosuunta voi olla kohti Takajärveä ja vastaavasti Takajärven lähellä olevalta lammilta lennetään Renkajärvelle kalaan. Aivan vastaava tilanne on sääksien kohdalla – ilmeisesti se on sensitiivinen laji ja kaikki mahdollinen tieto pidetään salassa – edes lajin nimeä ei mainita julkisessa selvityksessä. Esimerkiksi Renkajärven ranta-asukkailla on joka kesä lukuisia, usein päivittäisiä havaintoja sääksistä, jotka lähtevät saaliinsa kanssa kohti hankealueen koillis- tai itäpuolella, tai Renkajärven eteläpuolella sijaitsevia soita. Kaakkureiden ja sääksien lentoja yli hankealueen tapahtuu lukuisia, todennäköisesti satoja päivittäin lähes koko kesän ajan. Kuten jo kohdan 7. kommenttien alussa totesimme, alueen asukkaat eivät ilmoita havainnoistaan aktiivisesti esimerkiksi Laji.fi- tai Tiira.fi-palveluun. Taustalla on tarve pitää herkäksi koettu	28. Katso vastine kohta 1.18 29. Katso vastine kohta 1.3
--	--	--

	lajitieto vain rajatussa piirissä. On tärkeätä, että ympäristöä laajasti tuhoavan hankkeen arvioinnissa nojaututaan paikallisten asukkaiden tietoon ja osaamiseen – Niinimäki lienee tyypiesimerkki ruuhkaisen Etelä-Suomen alueesta, josta on vain vähän ja puutteellista tietoa vakituisen asukaskunnan ja pitkäaikaisen vapaa-ajanasukaskunnan ulkopuolella. Sähkönsiirtoreittien pesimälinnustoselvitys epäonnistui, kun suuri määrä tallennettua dataa menetettiin puhelinrikon johdosta. Olisi kestävämpiä, jos suuren ja ympäristöä rajusti muokkaavan hankkeen kaavoitus- ja selvitysprosessi etenisi huolimatta tällaisista olennaisista puutteista. Tiedon keräyksessä syntynyt ongelma luonnollisesti siirtää selvitystyön toteutettavaksi myöhemmin, tässä tapauksessa seuraavana vuonna. Tämän YVA-selvityksen kohdalla näitä erehdyksiä, virheitä ja ongelmia on ollut useita. Selostuksessa viitataan tutkimuksiin, joissa on havaittu häiriövaikutuksia hyvin laajalla alueella. On huomattava, että kaikki lajiselvitykset rajautuvat nyt hankealueeseen. Jos ja kun häiriövaikutus on tutkimusten mukaan jopa 5 km, tulisi kaikki lajitiedot kartoittaa lähialueelta ainakin 5 km:n etäisyydelle hankealueesta. 8.6. Arvio vaikutuksista, yhteisvaikutuksista ja haittavaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Tämä kohta 8.6 eli linnustoon liittyvän arvioinnin epävarmuustekijät avaa hyvin lähtötietojen eli tehdyn selvitystyön heikkoa kattavuutta ja sen mukanaan tuomaa epävarmuutta: "Maastoselvitysten epävarmuustekijät liittyvät yhden kartoituskauden aikana tehtyjen tulosten yleistettävyyteen ja käytettävyyteen arvioinnissa. Selvitysten tulokset ovat näistä syistä suuntaa antavia. Erityistä epävarmuutta liittyy alueella esiintyviin yölaulajiin, sillä yölaulajalaskentaa ei toteutettu hankealueella. Sähkönsiirtoreitillä tehty yksittäinen yölaulajalaskentakierros toteutettiin toukokuussa, jolloin kaikkien alueen yölaulajien ei arvioida vielä saapuneen pesimäpaikoilleen. Sähkönsiirtoreittien vaikutusten arvioinnit sisältävät myös epävarmuutta, sillä reiteiltä selvitettiin ainoastaan pesimälinnustoa ja tarkistettiin pöllöjen tunnetut pesäpaikat. Näin ollen pöllöihin, metsäkanoihin, päiväpetolintuihin ja levähtäjiin kohdistuvat vaikutukset arvioitiin lähtötietojen ja luontoselvityksissä tehtyjen hajahavaintojen	30. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.16
--	--	--

	perusteella. Osa reiteistä myös muuttui luontoselvitysten valmistumisen jälkeen, eikä siten uusilla reiteillä ole tehty linnustoselvityksiä. Sähkönsiirtoreitien arviointia vaikeutti myös se, että noin puolilla havainnointipisteistä käytiin vain kerran. Hankealueen kartoitukset kohdistuivat hankealueelle, joka on määritelty kiinteistörajoiden mukaan. Näin ollen tuulivoimaloiden vaikutusalue yltää paikoin hankealueen ulkopuolelle, eikä tältä alueelta ole systemaattisesti kerättyä selvitysaineistoa. Lintutiedon vähäisyyttä pyrittiin kompensoimaan soveltamalla varovaisuusperiaatetta (LSL 9/2023 7 §) sekä hyödyntämällä karttatarkastelua." Tyvilamminnummin alueen voimalasijoittelua jouduttiin jo muuttamaan metsäkanalintujen soidinalueiden johdosta. Samaan alueeseen liittyy merkittävä linnusto-ongelma, koska se on tärkeätä pesintäaluetta myös petolinnuille (mehiläishaukka, kanahaukka, pöllöt). Lintuselvityksen mukaan jo rakentamisvaiheessa häiriövaikutukset ovat hyvin merkittäviä ja mm. puuston vähenemisen seurauksena vaikutukset ovat pysyviä – ottamatta vielä edes huomioon melun karkottavaa vaikutusta. Nähdäksemme kielteiset vaikutukset lintudirektiivin lajeihin ovat erittäin suuret molemmissa voimaloiden sijoitusvaihteluksissa. Siirtolinjojen vaikutusarviointeihin liittyy erittäin suurta epävarmuutta. 31. 9. Ekologiset yhteydet. Vaikka ekologisten yhteyksien nykytilan kuvauksessa mainitaan selkeästi tärkeä luode-kaakkosuuntainen hirvieläinten kulkuyhteys, Vuohiniemen ydinalue ja sen toimiminen hankealueen vieressä sijaitsevien Natura-alueiden välisenä yhteytenä, latvajärvien toimiminen tärkeänä vesistönä ja eläimistöön kohdistuva laaja karkotusvaikutus tunnistetaan, vaikutusarvio päättyy kuitenkin vain kohtalaisen kielteisiin vaikutuksiin (paitsi VE1:n osalta suuriin kielteisiin vaikutuksiin rakentamisaikana). Perustuen laajaan pirstaloitumiseen, reunavaikutuksiin ja nykytilanteeseen verrattuna erittäin häiritsevään meluun uskomme, että vaikutukset olisivat suuria tai erittäin suuria niin rakennusaikana kuin koko toiminta-aikanakin. 32. 10. Maisema, kulttuuriperintö ja arkeologinen kulttuuriperintö. FCG:n Hämeen Liitolle laatimassa raportissa tuulivoimaloille soveltuvista alueista	31. Katso vastine kohta 1.3 32. Katso vastine kohta 1.4
--	---	---

Niinimäen hankealueen kattavan kohteen nro 17, silloiselta nimeltään "Valkeasuo", maisema-arvoja kuvattiin näin: "Lähialueella, eli alle seitsemän kilometrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee valtakunnallisesti arvokas maisema-alue Hämeen Härkätie. Alle seitsemän kilometrin etäisyydellä hankealueesta sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Kanajärven talo ja Hämeen Härkätie sekä 14 maakunnallisesti arvokasta maisema- ja kulttuuriympäristökohdetta. Lähialuevyöhykkeellä tuulivoima-aluetta kohti suuntautuneissa avotiloissa tuulivoimala on todella hallitseva elementti maisemassa. Voimala on riittävän suurissa tuulivoima-aluetta kohti suuntautuneissa avotiloissa huomiota herättävä elementti maisemassa." FCG:n selvitys nostaa siis keskeiseksi sen, että tuulivoimaloista syntyisi tilaa hallitseva elementti. Kielteiset maisemavaikutukset ovat erittäin suuria, eivät "suuria", koska hankealueen vieressä olevat latvajärvet ovat säilyneet erämaamaisina rantaan asti ulottuvine puustoineen – huolimatta hyvin runsaasta vapaa-ajan asutuksesta. Ainoita ihmisen rakentamia, maisemasta erottuvia elementtejä ovat muutamat 62–91 metrin korkuiset tukiasemamastot, jotka kuitenkin ovat keveitä, metrin levyisiä ristikkorakenteita ja jotka sijoittuvat hajanaisesti ympäri aluetta hyvin etäälle toisistaan. Takajärvi-Renkajärvi-Sotkajärvi-alueen erityisyys liittyy kaikkein keskeisimmin maisemaan ja hiljaisuuteen. Siihen perustuvat sen suosio vapaa-ajanasumisessa ja niiden rikkominen tuhoaa alueen erityisyyden. Muutosherkkyys on erittäin suuri ja kokonaiskorkeudeltaan yli 100–150 metriä korkeiden voimaloiden sijoitus alueen keskelle aiheuttaa suuruudeltaan erittäin suuren muutoksen. YVA-selvitys arvioi maisemavaikutuksen selvästi liian pieneksi. Koko maisemaselvitystä leimaa perehtymättömyys alueeseen. Maisemaselvitys on myös Ympäristöministeriön ohjeen "Maisemavaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa" (YM:n julkaisu 2024:29) vastainen eikä monelta osin noudata päivitettyä ohjetta. Esimerkiksi: Ohje kehottaa keskittymään arvioissa niihin alueisiin, joissa tuulivoimaloiden vaikutukset tulisivat olemaan suurimpia. Tehdyssä selvityksessä näin ei tehdä, vaan vaikutuksia vähätellään käyttämällä ylimitoitetusti palstatilaa kaukana sijaitseviin

alueisiin, joihin jo etukäteen tiedetään kohdistuvan minimaalisia, jos mitään vaikutuksia. Tätä ja koko maisemaselvityksen painotusta kuvaa hyvin mm. se, että YVA-selvityksen liitteenä oleva yksityiskohtainen selvitys esittelee tarkasti ja monisivuisesti täysin epärelevantteja kohteita. Esimerkiksi valokuvia on panssarivaunuista, hautausmaan portista ja laululavasta – nopeasti laskien 42 kuvaa kohteista, joille Niinimäen hankkeella ei edes teoriassa voi olla maise-mavaikutusta. Yhtään informatiivista maisemakuvaa ei esitetä lähialueesta, vaikka niitä on runsain mitoin saatavilla mm. lukuisten ilmakuvien muodossa. Yhtään kuvaa ei ole aluetta leimaavista näkymistä kuten esimerkiksi Renkajärven Jokiharjusta ja Vuohiniemen kylästä, Myllykylästä, Rimmilästä, Kapeesta, Luurilan rantamaisemista, Renkajärven saarista tai Takajärven metsäisestä rantamaisemasta, Kotsaaresta tai muista keskeisistä maisemakohteista. Miksi? Havainnekuvia on piirrelty myös täysin epärelevantteista kohteista kuten Aulangon pihasta (ei vaadi pitkällistä pohdintaa arvata, etteivät myllyt näkyisi sinne). Sen sijaan relevantteja havainnekuvia on tehty aivan liian vähän. Havainnekuvia pitääkin toteuttaa lukuisia lisää. Takajärven pohjoisrannalta on nyt vain yksi, Kotsaaresta tai Renkajärven saarista ei yhtään. Renkajärven länsirannalta on vain yksi kuva, senkin kuvauspaikka on valittu niin, että vaikka kaikki myllyt periaatteessa näkyvät, edessä oleva saari peittää lähim-mät (ja suurimpina näkyvät) lähes kokonaan. Pieni siirtymä sivusuunnassa olisi muuttanut koko kuvan. Renkajärven ja Kynnösjärven väliseltä kannak-selta olevan havainnekuvan hallitsevin elementti on pajukko, joka lähes peit-tää koko näkymän. Kuvauspaikasta 50 metriä vasemmalla on kylän uima-ranta, jolta aukeaa järven yli esteetön näkymä kohti tuulimyllyjä. Tulkitsemme, että kuvauspaikat ovat tarkoitushakuisia ja ohjeen vastaisia. YM:n s.22 "Sa-malla se (maisema) on tärkeä osa ihmisten elämänlaatua niin kaupungeissa kuin maaseudulla riippumatta siitä, onko se erityisen arvokkaaksi käsitettyä vai arkiympäristöä.". YM:n nykyinen ohje painottaa sitä, miten yhteisö kokee tuulivoimailoiden aiheuttaman muutoksen. Tehty maisemaselvitys ei sitä tee.

	YM:n s. 108 "Vaikutuksia ja niiden kohdentumista voidaan havainnollistaa eri tavoin tuotettujen kuvien lisäksi esim. videoiden, virtuaalimallin, teemakarttojen tai poikkileikkausten avulla." Näin ei ole tehty YVA-selvityksessä vaan sen ulkopuolella toteutetussa ja julkistetussa muutamassa videoklipissä, jotka sisältänsä paljon selvityksen havainnekuvia informatiivisempia, joskaan eivät kata läheskään kaikkia olennaisia paikkoja. YM:n s. 111 "Vaikka valokuvasekvenssi voikin antaa hyvän käsityksen muutoksesta tietyllä näkymäakselilla, voi sen avulla kuitenkin olla vaikeaa kuvata vaikutusta maisematilassa kokonaisuutena. Maiseman tilallisen kokonaisuuden näyttävän ja sen luonnetta kuvaavan kuvauspisteen löytäminen voi olla haastavaa tai jopa mahdotonta. Lisäksi vähäisenkin kasvillisuus tai rakenteet lähellä kuvauspistettä peittävät näkymiä kohti tuulivoima-aluetta", "Valokuvasekvenssit, kuten muukin havainnollistava materiaali tulee tehdä niin, ettei uusien rakenteiden näkymistä vähätellä" ja "Tuulivoimaloita ei pidä pyrkiä häivyttämään kuvissa, vaan niiden näkymistä voidaan jopa jonkin verran korostaa, jotta kuva olisi luettavampi." Näitä kaikkia on jätetty noudattamatta. s. 114 "Valokuvasekvenssit laaditaan usein maksimaalisen näkyvyyden alueilta katselusuunta suoraan kohti tuulivoimaloita. Videosekvenssin avulla voidaan sen sijaan havainnollistaa maisematilassa liikkumista, jolloin samaiset tuulivoimalat saattavatkin sijaita sivussa tärkeimmiltä näkymäakseleilta ja myös mahdolliset näköesteet tulevat valokuvasekvenssiä paremmin esiin. Videosekvensseissä myös liike saadaan mukaan havainnollistamaan materiaaliin. Tuulivoimalan lapojen liikkeen lisäksi videolla näkyvät myös muut liikkuvat elementit, kuten liikenne tai aallokko." Maisemavaikutukset painottuvat ensisijaisesti järvien rannoille, Härkätien varteen ja Hyrvälään. Kaikilla näillä on keskeistä hahmottaa vaikutus siten, että katsoja liikkuu – veneellä, kävellen, pyörällä tai autolla. Myös myllyjen puoleisilla rannoilla liikkuessakin korkeat myllyt näkyvät hetkittäin, ja vaikka näkymäalue tai -sektori voi olla kapea, sen vaikutus on raju myllyjen tullessa hyvin lähelle. Videosekvenssit ovat siten keskeisen tärkeitä. Seuraava kuvapari demonstroi tarkoitushakuisen kuvauspaikan ja valitun tuulimyllyjen vaikutusta havainnekuviin. Ylempänä YVA:n	
--	--	--

maisemaselvityksen kuva – lähimmät myllyt saaren takana–, alemman on tehnyt Renkajärven suojeluyhdistyksestä lähes samasta paikasta. Alempi on realistisempi.

33. 10.2. Nykytilan kuvaus. MRKY-kohteiden osalta Kouvala-Hyrvälä kuvataan vähättelevän minimaalisesti, vaikka SVE3 kulkee suoraan yhtenäisen, suojelun maiseman halki. Tehty arkeologinen inventointi ei ollut hankealueella kattava ja alueen tutkimattomuutta kuvaa myös se, että tehdyllä suppealla kartoituksella siirtolinjavaihtoehtojen alueelta löydettiin 12 uutta kohdetta, kun aiemmin tiedossa oli neljä. Kuvauksessa väitetään virheellisesti, että Hämeen Härkätien Talvitie ei olisi ollut pääreitti. Se nimenomaan oli sitä, koska kaikki tavaraliikenne sijoittui sinne mäkisen kesäreitin sijasta. Ns. Luurilan lintu tai Hattulan lintu löydettiin talvireitin varrelta. Myös reitin vaihtelu kuvaa sitä, että liikenne oli vilkasta ja uusia, tasaisempia linjauksia haettiin jatkuvasti. Monet Talvitien kohdat olivat kuitenkin varsin vakiintuneita.

33. Katso vastine kohta 1.5

	34. 10.4. Lähtötiedot ja arviointimenetelmät. Selvityksessä todetaan, että tarkastelua on suoritettu tarkemmin hankealueen välittömältä lähialueelta (0–2 km voimaloista) ja sen lisäksi on vaikutuksia arvioitu lähivaikutusalueelta (2–9 km) jne. Jo parin minuutin karttatarkastelu paljastaa, että vyöhykkeellä 0–2 km voimaloista myllyt eivät tulisi laajalti näkymään metsäpeitteisyyden takia. Kuten totesimme jo aiemmin, lähestymistapa on YM:n ohjeen vastainen. YM:n ohje s. 67: "Tarkemmalla tasolla alue, jolle merkittävimmät vaikutukset tulevat kohdistumaan (aluekokonaisuuden luonteesta riippuen esim. 0–10 km) " ja s. 71: " Tuulivoimarakentamisen suhteen herkäät maisematyypit tulee sisällyttää selvityksiin laajemmin ja tarkemmin kuin sellaiset maisematyypit, joiden suhteen tuulivoimarakentamisen vaikutukset ovat lähtökohtaisesti vähäisempiä. Taustaselvitysten tarkkuuden ja selvitysalueen laajuuden ja rajautumisen on korreloitava vaikutusten merkittävyyden arviointiin liittyvien tarpeiden kanssa." 10.5. Vaikutusalueen laajuus ja herkkyys. Lähivaikutusalueen herkkyys pitää luokitella erittäin suureksi edellä todetuista perusteista. Sama koskee myös SVE2:n ja 3:n vaikutusalueita: herkkyys on erittäin suuri. 10.6. Arvio vaikutuksista maisemaan, yhteisvaikutuksista ja haittavaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Selvityksessä todetaan, että myös maantieverkolla voidaan joutua tekemään muutoksia. Kun tätä ei ole yksilöity (tarkoituksellisesti?), oletamme tämän tarkoittavan Härkätietä heti Kuittilasta kohti Kouvalaa lähdettäessä – siellä tien jyrkät mäet ja mutkat estänevät nyt siipien kuljetuksen ja niiden oikaisu rikkoisi koko tieosuudelle luonteen antavan maisemakohdan. Sivun 143 lopussa annettu mielipide ja mielikuva loma-asutuksen sijoittumisesta ensisijaisesti voimaloiden puoleiselle rannalle Renkajärveä ja Takajärveä on väärä ja asenteellinen. Vastakkaisella rannalla on hyvin runsaasti vapaa-ajan asutusta, karkeasti arvioiden noin 300 asuntoa. Sivulla 146 todetaan, ettei Kouvalan maamiesseurantaloa ole huomioitu herkkänä kohteena. Tarvittava havainnollistava materiaali niin myllyjä, yhteisvaikutuksia kuin siirtolinjojakin koskien tulee tuottaa. Vaihtoehtojen vertailu ja yhteenvedot: normaalitoiminnan maise- mavaikutukset pitää arvioida erittäin suuriksi molemmissa vaihtoehtoissa VE1	34. Katso vastine kohta 1.4
--	--	------------------------------------

	ja VE2 sekä vaihtoehdossa SVE 3. Lieventävistä toimenpiteistä toteamme, että vasta kokonaiskorkeuden pienentäminen puoleen eli alle 150 metriin muuttaisi maisemavaikutuksia lähemmäs hyväksyttävää tasoa – vielä silloinkin maisemavaikutus olisi kyseenalaisen suuri. 35. Arkeologisten kohteiden osalta Vanhan Talvitien eri linjausten selvittäminen ja tutkiminen on käytännössä kokonaan tekemättä. Työ on tarkoitus aloittaa vasta lähiaikoina, eikä alueelle voi siksi kaavoittaa tuulivoimaloita ennen selvitysten valmistumista. 10.8. Arvioinnin epävarmuustekijät. Lyhytsanainen epävarmuustekijöiden kommentointi on koko maisemaselvityksen heikkoutta kuvaava: siinä todetaan, että "varsinkin YVA-ohjelmassa esitetyt voimalapaikat" on käyty tarkasti läpi arkeologisessa inventoinnissa. Samalla sanotaan epäsuorasti, että muualla, mm. uusilla, YVA-ohjelman jälkeen siirretyillä voimalapaikoilla näin ei ole tehty. On mielestämme selvää, että kun hyvin rajallinen arkeologinen inventointi toi esiin lukuisia aivan uusia kohteita, on enemmän kuin todennäköistä että laajempi inventointi Vanhan Talvitien ja torppari- kylän alueella tulee tuomaan esiin arvokkaista kohteita. Siksi kaavoitusta ei voi jatkaa, ennen kuin riittävän kattava arkeologinen inventointi on tehty. 36. 11. Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö. 11.1. Arvioinnin päätulokset. Vaikutusarviointi ei voi nojautua spekulointiin siitä, että sinne tulisi tekeillä olevassa vaihemaakuntakaavassa tuulivoima-alueen merkintä. Tätä kirjoitettaessa sellaista merkintää voidaan jopa pitää varsin epätodennäköisenä. Arvioinnin päätulokset kokoavat yhteen ehkä kaikkein merkittävimmät virheelliset vaikutusarvioinnit. Siinä tiivistyy ja konkretisoituu se, että koko sinä kahden vuoden aikana, jolloin arviointityötä on tehty, selvityksen tekijät ja hankeyhtiö eivät ole perehtyneet hankealueeseen ja sen lähiympäristöön. Koko yhdyskuntarakennearviointi on tehty puhtaasti kirjoituspöytätyönä ja silloinkin hyvin pinnallisesti. Jos tuolla latvajärvien alueella viettää pidempään aikaa ja liikkuu myös vesillä, huomaa kyllä erämaamaisen tunnelman ja vapaa-ajan asutuksen merkittävyyden. Ecobiassa YVA-selvityksestä vastannut asiantuntija ei pitänyt hankkeen lähialueella oleskelua mitenkään tärkeänä ja hän sanookin	35. Katso vastine kohta 1.5 36. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.18
--	--	---

vain käyneensä lähiympäristössä. Toki itse hankealue on metsätalousaluetta, mutta välittömästi hankealueen rajan takana on suuri vapaa-ajanasuntoyhteisö, tärkeitä latvajärviä ja Natura-alueita. Voimaloiden yhdyskuntarakennepaikutukset kohdistuisivat rajuina juuri lähialueisiin. 37. 11.2. Yhdyskuntarakenne. Toisin kuin selostus väittää, asutus EI ole tyyppillistä harvaa maaseutuasutusta. Myös vapaa-ajanasukkaat ovat asutusta ja sesonkiaikaan voimaloiden välittömällä lähialueella asuu ja liikkuu karkeasti arvioiden 2 000–4 000 ihmistä. Kesäsesongin ulkopuolella osa-aika-asukkaiden määrä on pienempi, mutta ympärivuotisten vapaa-ajanasuntojen määrä kasvaa koko ajan ja ihmiset haluavat käyttää enemmän aikaa vapaa-ajanasunnollaan myös talvisin. Ilman tuulivoimaloita yhdyskuntarakenne on muuttumassa selvästi vapaa-ajan vietto- ja virkistyskäyttöpainotteiseksi, jonka seurauksena erilaisten paikallisten palvelujen kuten kiinteistöhoitopalvelujen kysyntä kasvaa. Voidaankin perustellusti väittää, että paikallisten palveluiden, ml. matkailupalveluiden työllistävä vaikutus voisi olla tulevaisuudessa olla merkittävä – mutta vain, jos tuulivoimaloita ei kaavoiteta alueelle. Hankealueen läheisyydessä on maa- ja metsätalouden lisäksi useita toimijoita, joille hankkeella on vaikutusta. Matkailua palvelevat yritykset ja yrittäjät sekä kokouspalveluja tarjoavat yritykset, esimerkkeinä Inkalan kartano, Könölään Matkailutila ja Niemikotkan Lomamökit ovat esimerkkejä tuulivoimalan vaikutuksista kärsimään joutuvista toimijoista. Kovin puutteellinen käsitys vaikutusalueen järjestöistä ja seuroista on esimerkki onnettomasta paikallistunteuksesta. 38. 11.3. Nykyinen maankäyttö ja kaavoitus. YVA-selostukseen on kirjoitettu nykyistä maakuntakaavaa 2040 täydentävästä 1. vaihemaakuntakaavasta: "Vaihemaakuntakaavan tavoitteena on tukea muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Kaavan maankäyttöratkaisulla tuetaan ja edistetään uusiutuviin energialähteisiin nojautuvaa energiantuotantoa, kuten tuulivoimaa. Muutoksissa pyritään hyödyntämään mahdollisimman hyvin olemassa olevia	37. Katso vastine kohta 1.8 sekä 1.18 38. Katso vastine kohta 1.10 sekä 1.18
---	--

	rakenteita. Kaavassa keskeisiä aiheita ovat myös luonnon monimuotoisuuden edistäminen, ekologisen verkoston kriittiset kohdat, valtakunnallisesti merkittävät maisema-alueet sekä maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö." Oikeasti Hämeen liitto taas ilmaisee vaihemaakuntakaavansa tavoitteet erilaisin painotuksin: "Tämän vaihemaakuntakaavan tavoitteena on tukea maakunnan muutosta kohti ekologisesti kestävää taloutta ja kasvua, joka ei perustu luonnonvarojen ylikulutukseen ja fossiilisiin polttoaineisiin. Tähän pyritään hyödyntämällä mahdollisimman hyvin olemassa olevia rakenteita, edistämällä elinympäristön laadun parantamista ja luonnon voimavarojen kestävää käyttöä. Kaavan maankäyttöratkaisulla tuetaan ja edistetään uusiutuviin energialähteisiin nojautuvaa energiantuotantoa, päästöjen vähentämistä sekä pyrkimystä vähähiiliseen talouteen. Liikenteen aluevarauksilla pyritään turvaamaan kestävä ja turvallinen palvelutaso arjen liikkumiselle sekä elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuus taloudellisesti ja tehokkaasti." Tarkoitushakuista vaihemaakuntakaavatyön kuvausta vai kopiointivirhe? Yleiskaava on kuvattu puutteellisesti: Hattulan eteläosien rantayleiskaava kattaa hankkeen vaikutusalueella mm. kaikki ne Tömäjärven, Takajärven, Renkajärven, Pukaron ja Sotkajärven rannat, joilla ei ole vahvistettua ranta-asemakaavaa. Laatimalla yleiskaavan koko Etelä-Hattulan ranta-alueille kunta antoi 2000-luvun alussa voimakkaan viestin ja sitoumuksen kehittää aluetta systemaattisesti nimenomaan vapaa-ajanasuntojen käyttöön. 39. 11.6. Vaikutusalueen laajuus ja herkkyys. Kuten edellä totesimme, maankäytön kehittäminen on nojannut voimakkaasti hankealuetta ympäröivien vesistöjen vapaa-ajanasumiseen. Sen taustalla on vuorostaan pitkäaikainen, vuosikymmeniä jatkunut kiinnostus hakeutua vapaa-ajan viettoon yhdelle Etelä-Suomen viimeisistä hiljaisista ja erämaamaisista alueista. Tuulivoimakkaavoitus näiden rantayleiskaava-alueiden keskelle tuhoaa nykyisen maankäyttölinjan tuhoamalla alueen vetovoiman – maiseman ja hiljaisuuden. Vaikutusalueen herkkyys on maankäytön ja kaavoituksen osalta erittäin suuri, ei "kohtalainen", kuten konsultti on ilman paikallistuntemusta päätellyt. Hämeen	39. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.18
--	---	--

	Härkätien varrelle asetetut rakentamisrajoitukset ovat jo kymmenien vuosien ajan osoittaneet sen maiseman herkkyyden. Yksityisille Härkätien varren asukkaille rakennusten muutosten toteuttaminen on ollut lähes ylivoimaisen vaikeata. On siis selvää, että myös SVE3:n osalta maankäytön ja kaavoituksen herkkyyks on erittäin suuri, ei pelkästään "suuri", kuten konsultti on arvioinut. 40. 11.7. Arvio vaikutuksista, yhteisvaikutuksista ja haittavaikutusten lieventämisvaikutuksista. Laajat maanrakennustyöt luonnollisesti vaikuttavat huomattavasti itse hankealueen maankäyttöön. Vielä paljon laajemmat vaikutukset koetaan lähialueella, jossa kaikki asuntojen rakentamis-, kunnostamis- ja laajennustyö on jo nyt pysähtynyt käytännössä määräämättömäksi ajaksi. Pysähdys on tapahtunut jo nyt menossa olevan kaavoitusprosessin vaikutuksesta – asukkaita piinaa epävarmuus tulevasta, eikä suuria investointeja ole enää järkevä tehdä. Nehän voisivat muuttua arvottomiksi tuulimyllyjen myötä. Tuulivoimaloiden hyvin häiritseväksi koettu melu (ks. kohta 22.) aiheuttaa puolestaan monen vapaa-ajanasunnon asunnon muuttumisen kelvottomaksi siihen tarkoitukseen, mihin ne on hankittu tai rakennettu. Tästä aiheutuu omistajille huomattavia taloudellisia tappioita. Varovainen suuruusluokka-arvio voisi olla keskimäärin 100 000 e/asunto, yhteensä suuruusluokkaa 100 miljoonaa euroa. 41. Molempien hankevaihtoehtojen vaikutus yhdyskuntarakenteeseen olisi siten erittäin suuri täysin riippumatta siitä, osoittaako tuleva vaihemaakunta-kaava Niinimäen tuulivoimala-alueeksi tai ei. On selvää ja kiistämätöntä, että VE1 on voimassa olevan maakuntakaavan vastainen. Ecobion tulkinta siitä, että se ei ole säädösten vastaista on yllättävä taholta, jota ei välttämättä edes pidetä kaavoituksen asiantuntijana. Myös sähkönsiirtoreitit ovat maakuntakaavan vastaisia, kuten selostuksessa todetaankin. 42. Haittavaikutusten lieventämisestä todetaan taas, että "sähkönsiirtoreitit eivät vaikuta pohjavesialueeseen, jos toimenpiteen suoritetaan siten, etteivät ne vaaranna pohjaveden määrää ja laatua". Voisi arvella, että tämä on itsestäänselvyys ja tiedossa ilman selvityksiäkin, mutta tämä kohta paljastaa jälleen	40. Katso vastine kohta 1.14 41. Katso vastine kohta 1.18 42. Katso vastine kohta 1.21
--	--	---

	kerran sen, että hanke tarvitsee ympäristöluvan, jonka avulla voidaan asiallisesti säädellä ja myös valvoa rakentamista herkässä ympäristössä. 43. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden osalta olemme kovin eri mieltä selostuksen kanssa. Mielestämme hanke pikemminkin heikentää kuin edistää Etelä-Hattulan ja koko Hattulan elinvoimaisuutta ja alueen vahvuuksien hyödyntämistä. Suomen energiantuotannon ja Suomen ilmastotyön kannalta Niinimäen hanke on täysin merkityksetön: toiminnassa, rakenteilla, jo kaavoitettuna ja kaavoitustyön alla on tuulivoimaa nyt yhteensä 63 GW nimellistehon verran. Niinimäen hanke edustaa siitä noin 0,2 %, eli 99,8 % olemassa olevasta, rakennettavasta tai suunnitteilla olevasta tuulivoimatehosta on muita hankkeita. Niinimäen kaavoitusta ei voi perustella Suomen ilmastotavoitteilla saati globaalilla tarpeella, jos samalla tuhotaan ainutlaatuinen erämaamainen alue. 44. 12. Välke. Selvityksen päätuloksia arvioitaessa olennaisinta on, että arvion koko paino asetetaan välkkeen teoreettiselle maksimijalle ilman puuston suojaavaa vaikutusta. Ethan selvityksen termi "todellinen tilanne" on suorastaan väärä, kyse on tilastollisesti keskimääräisen auringonpaisteaajan käyttämisestä, ei todellisesta tilanteesta – se selviää vasta jälkeenpäin. Auringonpaisteen määrä vaihtelee rajusti vuodesta toiseen, ja ilmastomuutoksen edetessä vaihtelut vain lisääntyvät. Myöskään puuston suojaavaa vaikutusta ei saa päästää vaikuttamaan arviointiin, rakennusten lähellä oleva puusto voidaan milloin tahansa hakata pois. Alueen poikkeuksellisen erämaamainen luonne ja käyttö vapaa-ajan asumiseen sekä virkistys- ja retkeilytarkoituksiin tekee sen tässäkin mielessä hyvin herkäksi välkkeen häiritsevälle vaikutukselle. Monissa asunnoissa ylitetään vertailumaissa asetetut raja-arvot ja välkkeen kielteinen vaikutus onkin arvioitava erittäin suureksi. Selostuksessa ehdotetaan erilaisia vaikutusten lievennyskeinoja. Niiden valvonta ja haittaavaan välkkeeseen puuttuminen on käytännössä mahdotonta tai ainakin kohtuuttoman hidasta, ellei hankkeelle haettaisi ympäristölupaa, jossa määritetään tarkkaan välkkeen maksimaalinen syntyminen. Välkkeen rajaaminen ihmisasuntojen ulkopuolelle	43. Katso vastine kohta 1.18 44. Katso vastine kohta 1.7
--	--	--

	ei poista välkkeen häiritsevää vaikutusta hanke- ja lähialueen virkistys- ja retkeilykäytössä eikä välkkeen vaikutusta luontoon – on syytä olettaa välkkeen haittaavan huomattavasti monia eläinlajeja ja aiheuttavan alueen elinkelvottomuutta. 45. 13. Sosiaaliset vaikutukset (elinolot, asuminen, terveys). Kun tehdyn asukaskyselyn mukaan 90 % asukkaista vastustaa hanketta ja kokee sen aiheuttavan lukuisia kielteisiä vaikutuksia, on käsittämätöntä, että sosiaaliset vaikutukset päädytään sen jälkeen arvioimaan vain "suuriksi". Tietenkin kielteinen vaikutus olisi erittäin suuri. Päätuloksissa todetaan, että "normaalitoiminnassa hanke ei aiheuta merkittäviä suoria vaikutuksia asumiseen, terveyteen tai turvallisuuteen". Väite ei pidä paikkaansa. Molemmat hankevaihtoehdot vaikuttavat välittömästi asumiseen tekemällä asunnoista käyttökelvottomia siihen tarkoitukseen, mihin etenkin vapaa-ajan asunnot on tällä alueella hankittu ja rakennettu – rauhoittumiseen, virkistäytymiseen ja rentoutumiseen. Viittaamme taas kerran hiljaiseen alueeseen, ja hiljaisenkin tuulimyllyn äänen häiritsevyyteen (ks. 22. Melu), avaraan maisemakuvaan ja erämaamaisuuteen. Suora ja kiistämätön terveysvaikutus tulee unen laadun ja määrän heikkenemisen kautta – tämäkin kytkeytyy ihan samoihin alueen ominaispiirteisiin ja myös vapaa-ajanasuntojen kevyeen äänieristykseen. Selostuksessa referoitu asukaskysely puhuu puolestaan, emmekä niitä kommentoi sitä sen enempää. 46. Vaikutusarvioinnin sivuilla 196–197 on useita käsittämättömiä ja perusteettomia päätelmiä: s. 196 keskellä lukee: "Koska melu- ja välkemuutokset ovat kohtalaisia tai vähäisiä, ei asumisviihtyvyyden niiden puolesta suoraan heikkene." Jos lähtötilanteessa ei ole taustamelua lainkaan ja voimaloiden jälkeen koko lähialueella kuullaan selvästi muutaman sekunnin välein toistuva, suihkonemainen 300–500 Hz:n ääni, toki muutos on erittäin suuri ja asumisviihtyvyyttä olennaisesti ja erittäin suuresti häiritsevä. Vastaavasti, kun välkettä ei lähtötilanteessa ole ja voimaloiden jälkeen olisi jopa merkittävässä määrin, toki muutos on erittäin suuri.	45. Katso vastine kohta 1.2 46. Katso vastine kohta 1.6
--	---	---

47. s. 196 viimeisissä kahdessa kappaleessa kirjoitetaan kiinteistöjen arvoista. Ainoa tutkimus, johon viitataan, on väärin toteutettu, tuulivoimateollisuuden etujärjestön tilaama tutkimus. Siinä verrattiin kauppahintoja ennen tuulivoiman käyttöönottoa hintoihin käyttöönoton jälkeen. Tietenkään käyttöönotto ei vaikuta hintoihin, mutta tuulivoimahankkeen julkistus, kaavoitusaloitteen hyväksyminen ja kaavoituksen eteneminen vaikuttavat. Viitattua tutkimusta parempia selvityksiä toki on olemassa naapurimaista, niitä ei kuitenkaan ole haluttu käyttää. Selostukseen on kirjoitettu: "Mahdolliset muutokset kiinteistöjen arvoissa eivät vaikuta niiden käyttöön. Melu ja välke eivät myöskään aiheuta muutoksia käyttöön, sillä lainsäädännön raja-arvot eivät ylitä. Muutokset liittyvät käyttömukavuuteen tai -kokemukseen, mutta eivät suoraan käytettävyyteen. Hankealueella ei ole tunnistettu mitään sellaista kiinteää tai irtainta omaisuutta, joka tuhoutuisi tai vaurioituisi voimaloiden tai infran rakentamisen seurauksena" Ei kyse olekaan hankealueen kiinteästä omaisuudesta vaan lähialueella sijaitsevasta omaisuudesta! Pitäisikö vapaa-ajan tai vakituisten asuntojen tuhoutua, ennen kuin se vaikuttaisi niiden käyttöön! s. 197 yläreunassa lukee "... voimajohtoaukean ja maakaapelin tarkka sijainti voidaan suunnitella niin, ettei rakennuksia tarvitse purkaa." Tällä perustellaan sitä, että johdot eivät vaikuta omaisuuden käyttöön tai käytettävyyteen. "Ei tarvitse purkaa". Ja vielä johtopäätöksenä: "Hanke ei heikennä merkittävästi asumisviihtyvyyttä, terveyttä tai turvallisuutta, mutta aiheuttaa selkeitä kielteisiä vaikutuksia viihtyvyyteen ja paikalliseen yhteisöön." Aika kielikukkanen tuokin... 48. Sivulla 199 viitataan siihen, että hanketoimija kutsui mm. Renkajärven suojeluyhdistyksen edustajan keskustelemaan siitä, miten hanketoimija voisi osallistua järven suojelutyöhön. Myrskyn hankepäälliköllä ei kuitenkaan ollut mitään ehdotusta, ajatusta tai ideaa, miten he voisivat estää tai vähentää hankkeen haittavaikutuksia. Suojeluyhdistyksilläkään ei ollut tällaisia ehdotuksia – jos sellaisia keinoja olisi olemassa, toki olisimme ehdottaneet niitä jo kaksi vuotta sitten. Jäimme ihmettelemään, mikä mahtoi olla tapaamisen tarkoitus?	47. Katso vastine kohta 1.14 48. Katso vastine kohta 1.9
---	--

	49. 14. Virkistyskäyttö ja metsästys. Järviylängön keskeinen arvo ihmisille on virkistyskäyttö etenkin vapaa-ajanasumisen ja retkeilyn muodossa. Kun se nojaa kokonaan alueen ominaisluonteeseen – hiljaisuuteen sekä maiseman varuuteen ja erämaamaisuuteen – sen dramaattinen muutos 12 jättikokoisen tuulivoimalan ja niiden tuomana meluhäiriön vuoksi on tietysti koettava erittäin suureksi. 50. Kuten olemme jo korostaneet aiemminkin, karttatarkastelut eivät anna oikeata kuvaa ja kunnollinen alueeseen tutustuminen onkin tarpeen sen luonteen hahmottamiseksi. Järvien saaret ovat pääsääntöisesti asumattomia ja jokaisenoikeudella yleisessä virkistyskäytössä. Asukkaiden yleisesti käyttämät uimarannat tai veneiden vesillelaskupaikat eivät välttämättä näy kartoilla – alueen asukkaat eivät ole juuri halunneet mainostaa parhaiksi kokemiaan paikkoja vaan ovat pitäneet ne asukkaiden tiedossa. Tämä näkyy mm. siinä, että karttapalveluihin merkittyjä retkeilyreittejä ei juurikaan löydy, vaikka niitä todellisuudessa onkin ollut vuosikymmeniä. Karttatarkastelu ei ole riittävä arvioinnin pohjaksi. YVA:n asukaskysely sen sijaan antoi paljon hyvää tietoa siitä, miten asukkaat käyttävät lähialuetta omassa virkistyskäytössään. 51. Rakentamisen meluvaikutus arvioidaan mielestämme systemaattisesti liian pieneksi. Sen oletetaan rajoittuvan noin 400 metrin etäisyyteen työmaa-alueesta, kun se taustameluttomassa ympäristössä on todellisuudessa yli 1–2 km. Siten hankkeen rakentamisen kielteinen vaikutus virkistyskäyttöön on suuri tai erittäin suuri myös rakentamisaikana. Kokonaisuutena hankkeen normaalitoiminnan vaikutus virkistyskäyttöön tulee olla erittäin suuri molemmissa vaihtoehdoissa. 52. OSA IV: MUUT VAIKUTUKSET. 15. Kasvillisuus ja luontotyytit. Luontoselvitysraportin mukaan luontotyyppien kartoitus tehtiin melko suppeana otantana. Kaikkia muuttuneita voimaloiden paikkoja ei ole ilmeisesti inventoitu. Suurimpia nyt epäselviksi jääneitä alueita ovat Isosuon kosteikkoalueet, vaikka ne valtaosin ovatkin voimakkaasti käsiteltyjä sekä Heinisuon ympäristö etenkin alueilta, jotka tulisivat joutumaan erittäin raskaan rakennustyön alle –	49. Katso vastine kohta 1.1 50. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.9 51. Katso vastine kohta 1.6 52. Katso vastine kohta 1.3
--	--	--

	jälkimmäisen tärkeyttä korostaa Heinisuonojan merkitys isoimpana Takajärveen vettä tuovana ojana. Heinisuolle suuntaavassa rinteessä sijaitseva, lailla suojeltu lähde on SVE3:n vieressä ja on todennäköistä, että sen rakennustyöt vaarantaisivat lähteen olemassaolon. 16. Luonnonsuojelualueet. Natura-alueisiin kohdistuvat vaikutukset voivat olla huomattavasti selostuksessa esille tuottuja isompia. Onkilammin vesi tulee pääosin Renkajokea pitkin, mutta osaksi myös Isosuolta, Haapasuolta ja Valkeasuon eteläosista. Suomaastossa tehtävien erittäin raskaiden maanrakennustöiden seurauksena kiintoainesta ja huumusta voi kulkeutua merkittävässä määrin Onkilammiin ja Renkajokeen. Jättikokoisten voimaloiden perustusten kaivamista soiseen maastoon voi hyvin kyseenalaistaa. Saunasuon ja Hanhisuon linnusto puolestaan tulisi kärsimään merkittävästi voimaloista niin rakentamis- kuin toiminta-aikanakin. 17. Pohja- ja pintavedet. YVA-selostuksen arvioksi esitetään kohtalaisen kielteisiä vaikutuksia perustuen ensisijaisesti kielteisistä vaikutuksista Heinisuonojaan rakentamistyön aikana. Voimaloiden normaalitoiminnan aikana vaikutuksia ei katsota syntyvän lainkaan. Tämä lienee yksi niistä kohdista, joissa isot ja hyvin hallitsemattomat riskit nousevat tärkeään rooliin, kun vaikutusarviota tehdään. Voimaloiden rakentamisesta, käytöstä ja purkamisesta voi hyvin aiheutua katastrofaalisen suuria vaikutuksia niin pohja- kuin pintavesiinkin. Riskien huolellinen arviointi on tarpeen. Maanrakennustöiden vaikutus voi todellisuudessa olla merkittävästi arvioinnissa esitettyä isompi. Koska alue on vedenjakaja-alue, on mahdollista, että valumasuunnat muuttuvat rakentamisen seurauksena ja etenkin Onkilammin kuormitus lisääntyy. 53. Voimaloista irtoavan mikromuovin määrästä on julkisuudessa hyvin erilaisia tietoja, jotka perustuvat vaihtelevalla luotettavuudella tehtyihin tutkimuksiin ja niistä vedettyihin johtopäätöksiin. Mikromuovin siirtyminen pohjaveteen on kuitenkin todellinen riski, jota pitää arvioida niin huolellisesti, kuin se on käytännössä mahdollista. Öljyvahinkojen mahdollisuus on suuri ja niiden seuraukset tässä ympäristössä olisivat hyvin vakavia.	53. Katso vastine kohta 1.20
--	---	-------------------------------------

	54. 20. Ilmasto. Toiminnan päättyessä voimaloiden omistaja olisi velvollinen purkamaan voimalat – ml. perustukset, jos säännökset niin edellyttävät. Selostus on optimistinen arvioidessaan käyttöikä – tämän kokoluokan tuulivoimalat ovat hyvin uusia, kaavan sallimat maksimikoot käytännössä protoja ja niiden käyttöikä voi ihan hyvin osoittautua käytännössä paljon laskettua lyhyemmäksi. Kierrätyksen osalta selostus on myös optimistinen. Voi olla totta, että voimaloista 85 % pystytään kierrättämään, mutta selostus ei ota kantaa siihen, onko siinä taloudellista järkeä. Käsityksemme mukaan lasikuitukomposiittimateriaalin kierrätys on hyvin kallista, erityisesti, kun materiaalia on käsiteltävänä valtava määrä. Voimaloiden omistaja ei käsittääksemme ole sitoutunut sen koommin kuntaan kuin maanomistajiin päin siihen, että se maksaa esim. 85 %:n kierrätyksen – perustuksista puhumattakaan. 55. 22. Melu. Melu ja meluisuus ei ole pelkkä desibelikysymys. Absoluuttinen äänenvoimakkuus desibeleinä on ilmeisesti valittu tuulivoimaloiden melun ohjearvojen pohjaksi sen vuoksi, että se on helppo mitata ja myös laskea mallinusten avulla. Todellisuudessa melua on häiritsevä ääni ja äänen häiritsevyys liittyy jopa enemmän muihin seikkoihin kuin äänenvoimakkuuteen. 56. Niinimäen lähiympäristö on aluetta, johon asukkaat ovat tietoisesti hakeutuneet kokemaan paitsi näkyvää maisematilaa, myös Hi-fi-äänimaisemaa, jonka silmin koettava osa on erämaamainen, avara maisema ja jonka korvin kuultavassa osassa ei ole taustakohinaa. Näiden yhteisvaikutus on ollut keskeinen syy hankkia vakituinen asunto tai vapaa-ajanasunto juuri siltä alueelta. Monissa tutkimuksissakin rauhoittavaksi ja rentouttavaksi koettu luonnonrauha tarkoittaa tällaista maisemakokonaisuutta. 57. Konkreettisimmin juuri tämän rauhoittumis- ja rentoutumispaikan hakeminen näkyy alueen vapaa-ajan asuntojen suuressa määrässä. Niitä on nyt noin 1 000 ja alue on ollut suosittua mökkiseutua jo monia vuosikymmeniä: mökkien keski-ikä on noin 50 vuotta ja monet niistä ovat pysyneet suvussa sukupolvelta toiselle.	54. Katso vastine kohta 1.19 55. Katso vastine kohta 1.6 56. Katso vastine kohta 1.4 57. Katso vastine kohta 1.1
--	---	--

	58. Äänimaisema ja visuaalinen maisema kytkeytyvät suoraan toisiinsa ja melun kokeminen tapahtuu siis osin myös nähdyn maiseman kautta – äänilähde kuten tuulimylly, joka nähdään ja johon katse kiinnittyy, koetaan yleensä senkin vuoksi häiritsevämpänä kuin äänilähde, jota ei nähdä. 59. Väitöskirjassaan äänimaiseman muutosta tutkinut FT, Teknillisten Tieteiden Akatemian (TTA) varsinainen jäsen Outi Ampuja on yksi monista melun ja äänimaiseman kokemista tutkineista henkilöistä, jotka havainnollistavat äänimaisemien perustyyppejä termein Hi-fi ja Lo-fi -äänimaisema. Selkeä ja usein luonnonäänien hallitsema Hi-fi-äänimaisema on yhteiskunnan muuttumisen ja kaupungistumisen seurauksena muuttunut yhä laajemmin Lo-fi-äänimaisemaksi, joka on hälyisä ja paljon informaatiota sisältävä. Sellaisessa äänimaisemassa on vaikeaa tai mahdotonta erottaa ja tunnistaa yksittäisiä äänilähteitä. Hi-Fi-äänimaisema on taas erotteleva: yksittäiset äänet ja niiden lähteet erottuvat toisistaan selkeästi ja ne on helppo tunnistaa – taustahälyä kun ei ole. Voimakkuudeltaan pienikin taustamelu ja -kohina tuhoaisi tämän maiseman ja Hi-fi-äänimaiseman yhteiskokemuksen ja estäisi asuntojen käytön siihen tarkoitukseen, mihin ne on aikoinaan hankittu. On varmistettava, että tuulivoimaloiden ääni ei otollisissakaan olosuhteissa (jotka voivat jatkua päiviä ja viikkoa keskeytyksettä) nosta melua asuntojen pihoiden liian suureksi – jos se halutaan välttämättä ilmaista desibeleinä mallinnustekniikan vaatimuksista, äänenvoimakkuus ei voi ylittää 30 dB:ä (A-painotettuna mittauksena). Koska melumallinnus sisältää useita epävarmuustekijöitä ja koska asukkaiden ja kunnan on käytännössä sekä hyvin kallista ja hyvin hidasta puuttua arvojen ylittämiseen jälkikäteen, hankkeelle tulee hakea ympäristölupa. Jo tehdyissä melumallinnuksissa on karttoihin piirretty raja 35/40 dB(A). Se indikoi, että lähimmän voimalan etäisyyden asunnoista pitää olla noin kolme kilometriä, jotta pysytään hyväksyttävällä tasolla. Koska asutusta on joka puolella hankealuetta, etäisyysvaatimus tarkoittaa samalla, että Niinimäen hankealue on toteutuskelvoton.	58. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.6 59. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.21
--	--	--

	60. Hankealue on osoittautunut jo esitetyissä suunnitelmissakin aivan liian pieneksi teollisen mittakaavan tuulivoimatuotantoon. Vaihtoehdon 1 yhteensä 12 myllyä ovat lähimmillään noin 600 metrin päässä toisistaan, mikä tämänkokoisilla voimaloilla haittaa jo tuotantotehoakin. 61. Ympäristöministeriön yli 10 vuotta sitten hyväksymään tuulivoimaloiden melumallinnusohjeeseen oli jäänyt virhe, jonka vuoksi mallinnus ei ota huomioon voimaloiden välisten turbulenssien äänivaikutuksia. Virhe mahdollistaa tämänkin sijoittelun mallinnettujen desibelien kannalta, mutta esimerkiksi itä- tai länsituuli vaihtoehdossa 1 antaisi todellisuudessa merkittävästi mallinnettua isomman meluhaitan Renkajärven pohjoispäähän ja Härkätien varteen. Ympäristölupa on ainoa mahdollinen ratkaisu tämän ongelman huomioimiseen (molemmissa vaihtoehdoissa), mikäli kunta päättäisi edetä kaavoituksessa. 62. Kommentoimme vielä lyhyesti selvityksen melukokonaisuuden eri alakoh- tia: 22.1. Arvioinnin päätulokset. Rakentamisen aikainen melu: On selvää, että rakentamisen melu kantautuu häiritseväenä lähialueen asuntojen pihapiiriin, jos yksittäisen moton tai metsätraktorin ääni kuuluu selvästi kahden kilometrin päähän. Vaikka melu on tilapäinen, ei sitä voi pitää vähäisenä – rakentaminen kestää kuitenkin huomattavan kauan ja häiritsee asukkaita koko sen ajan. Rakentaminen pitää rajoittaa normaalin työajan puitteisiin (arkipäivinä klo 8–16). 22.2. Nykyinen äänimaisema. Nykytilan kuvaus on monin osin, mm. johtopää- tösten osalta virheellinen. Sivun 298 alussa todetaan, että hiljaista aluetta ei ole määriteltä maakuntakaavassa eikä sillä ole virallista statusta. Unohdetaan mainita, että mitään Kanta-Hämeen hiljaisista alueista ei mainita maakunta- kaavasta. Silti ne ovat olemassa ja silti niillä on ihan sama merkitys ihmisille ja eläimille. Hankealueen ympäristö on Kanta-Hämeen suurin yhtenäinen hiljai- nen alue. Saman sivun toisessa kappaleessa todetaan, että "yksittäiset ajo- neuvojen ohitukset voivat suotuisissa olosuhteissa kuulua satojen metrien etäisyydellä". Asutus sijaitsee lähes kokonaan järvien rannoilla tai peltoaukei- den reunoilla. Suotuisissa olosuhteissa henkilöauton ääni kuuluu helposti yli kilometrin päähän, järven yli jopa kahden kilometrin päähän. Tämä on hyvä	60. Katso vastine kohta 1.19 61. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.21 62. Katso vastine kohta 1.6 sekä 1.10
--	---	---

esimerkki siitä, että on olennaisen tärkeätä, että YVA-selvityksen tekijä viettää aikaa alueella, jota hän arvioi. Kun koko nykytilan ja hankkeen normaalitoiminnan välisen muutoksen vaikutusarviointi on pitkälti subjektiiviseen kokemukseen pohjautuvaa, miten kokenutkaan arvioitsija kuvittelee voivansa arvioida hankkeen vaikutuksia tasapuolisesti? Semminkin, kun hankeyhtiö on selvityksen toimeksiantaja. Yksityiskohtana: selvityksen analyyttistä tasoa kuvaa hyvin maininta, että nykytilanteessa sisämelua aiheutuu ovien sulkemisesta ja huoneistossa kävelystä. (Oikeesti!!!). 63. 22.4. Lähtötiedot ja arviointimenetelmä. Rakentamisen aikainen melu pitää arvioida kunnolla eikä ohittaa olandikohautuksella. Aivan erityisesti tämä liittyy raskaaseen liikenteeseen ja myös murskeen/louheen hankintaan. Taulukon 59 otsikko on virheellinen. Relevanti valtioneuvoston päätös on 993, ei 997. Melumallinnus on tehty haettua osayleiskaavaan esitettyä maksimikokoa pienemmällä voimalla. Menetelmä johtaa automaattisesti epävarmuuksiin, eikä mallinnusmenetelmä ole siksi hyväksyttävä – kaavaa tehdään nyt isommille voimaloille. Rakennusluvan hakemisen aikainen tarkistus ei ole riittävä eikä takaa ammattimaista, puolueetonta arviointia. Sisämelua arvioidaan "alalla sovelletun DSO 1284 -laskentamenetelmän mukaan". Laskentamenetelmässä käytetään tanskalaista omakotitalojen keskimääräistä ääneneneristävyyttä. Niinimäen lähialueella kyse on vanhasta, keski-ikältään 50 vuoden ikäisestä vapaa-ajanasuntokannasta, jonka ääneneneristys on paljon laskentamenetelmässä oletettua kevyempi. 22.5. Vaikutusalueen laajuus ja herkkyys Herkkyyden arviointi on hyvin selkeästi väärä. Sen perustelut ontuvat – se, onko maakuntaliitto päätenyt kirjaamaan hiljaisiksi todetut alueet maakuntakaavaan vai ei, ei tosiaankaan vaikuta alueen herkkyyteen. Viittaamme kohdan 22. alussa selventämiimme näkemyksiin ja arvioitsijan kovin puutteelliseen selvitystyöhön ja toteamme herkkyyden erittäin suureksi. 22.6. Arvio vaikutuksista, yhteisvaikutuksista ja haittavaikutusten lieventämismahdollisuuksista. Rakentamisaikaiset meluvaikutukset arvioidaan selvästi liian vähäisiksi. Selvityksessä todetaan myös, että maa-ainekset saadaan todennäköisesti hankealueelta. Jos näin suunnitellaan, sen vaikutukset

	pitää selvittää. Hämeen Härkätien rakenne ja linjaukset eivät todennäköisesti salli kuljetuksia ja valtakunnallisesti merkittävän tien merkittävät muutokset eivät ole mahdollisia. Muuta realistista reittiä ei ole, joten rakentamisvaiheen kuljetukset muodostunevat mahdottomiksi toteuttaa. Sivun 303 viimeisen kappaleen desibeliesimerkit ovat kummallisia ja myös virheellisiä ja yrittävät antaa väärän vertailukohdan arvioinnin perusteeiksi. Tallennamme ja toimitamme mielellämme äänitallenteita lähialueelta todistamaan, että Renkajärven ympäristön tyypillinen keskimelu on iltaisin alle 30 dB(A). Tämä tehtävä kuuluisi tosin YVA-selvityksen tekijöille, ei asukkaille eikä paikallisyhdistyksille. Normaalitoiminnan kielteinen meluvaikutus on erittäin suuri molemmissa hankevaihtoehtoissa, lievennystoimenpiteistä huolimatta. Naapuruussuhdelaki kieltää yksiselitteisesti kohtuuttoman rasituksen aiheuttamisen. 22.7. Arvioinnin epävarmuustekijät Jos valittava voimalamalli olisi isompi kuin mallinuksissa käytetty, uusi mallinnus rakennuslupavaiheessa ei riitä, vaan koko osayleiskaava pitää tarkistaa ja tarvittaessa muuttaa ennen rakennusluvan hakemista. 63. 23. Liikenne. Tiestön ja liikenteen osalta YVA-selostus on kovin kevyt. Useat asiat edellyttävät tarkempaa selvitystä: Sekä Hämeen Härkätien että Hyrväläntien todetaan vaativan muutostöitä, koska nykyinen tie ei kestä kyseessä olevia kuormituksia. Muutostöiden laatu ja laajuus jäävät selvittämättä. Mitä ilmeisimmin Hämeen Härkätielle pitäisi tehdä merkittäviä muutoksia, jotka eivät luultavasti ole mahdollisia toteuttaa ottaen huomioon Härkätien historiallisen merkityksen ja sitä ympäröivän maiseman suojelun. Tuulimyllyjen osien kuljetusten alustava mallinnus (Vuorsola) on tehty käyttäen pienempää voimaa kuin mitä kaavaluonnoksessa ja YVA:ssa käsitellään. Rakennusaikainen kuljetusten kielteinen vaikutus on merkittävästi arvioitua suurempi. Härkätie on myös hyvin suosittu pyöräilyreitti ja kuljetusten vaikutus erityisesti pyöräilijöiden turvallisuuteen on erittäin suuri. Vaikka se on tilapäinen, häiriön kesto on kuitenkin kaksi vuotta, joten se on asukkaiden ja muiden tiellä liikkujien kannalta merkittävä ja kielteistä vaikutusta tulee pitää suurena.	63. Katso vastine kohta 1.4 sekä 1.13
--	---	--

	64. 24. Elinkeinotoiminta ja palvelut. Olemme täysin eri mieltä hankkeen vaikutuksista elinkeinotoimintaan, palveluihin ja alueen elinvoimaan. Keskeisimmät erot liittyvät nykytilanteeseen ja voimaloiden vaikutukseen muiden kuin tuulivoimaloihin suoraan liittyvien töiden osalta. 24.2. Nykytila. Renkajärven ja Takajärven ympäristöt ovat tiheään asuttuja vapaa-ajanasuntoalueita. Alueen suosiota kuvastaa se, että avoimesti myynnissä olevia kohteita on ollut hyvin vähän ja usein kiinteistöt ovat periytyneet sukupolvelta toiselle. Suuren vapaa-ajanasuntokannan keski-ikä on verrattain korkea ja kun vapaa-ajanasuntojen rakentamisessa yleensäkin suuntaus on mukavuuksien lisäämiseen, lukuisat vanhat mökit on joko remontoitu tai laajennettu nykyajan tarpeita vastaaviksi. Tämä pienimuotoinen rakentaminen on työllistänyt monia paikallisia ja lähi-seudun yrityksiä, pienyrittäjiä ja elinkeinonharjoittajia. Myös kiinteistöhuolto kuten teiden auraus on luonut kasvavan tarpeen paikallisille palveluille, pääsääntöisesti näitä palveluja tuottavat elinkeinonharjoittajat sivutoimenaan. Vapaa-ajanasutuksen koko elinvoimamerkitystä on vaikea tai mahdotonta mitata – suuri osa siitä voi näkyä esimerkiksi Hämeenlinnan marketeissa, rautakau-poissa tai puutarhaliikkeissä. Hankealueen lähiympäristössä on kuitenkin noin 1 000 vapaa-ajanasuntoa ja sesonkiaikaan niissä viettää aikaa karkeasti arvioiden 2 000–4 000 ihmistä, mikä vastaa suuruusluokaltaan 20–40 % Hattulan vakituisista asukkaista. Ostovoimamielessä sesonkiajan asutuksen merkitys voi olla tätä suurempi. Vuokramökkien lisäksi merkitystä on myös isommilla majoitusta ja kokouspalveluja tarjoavilla yrityksillä kuten Inkalan kartanolla ja Könnölän Matkailutilalla. 24.3. Vaikutusmekanismi. Vaikutusmekanismiksi ei ole tunnistettu voimaloiden rakentamisen ja toiminnan melu-, välke- ja maise-mavaikutusten sekä luontovaikutusten aikaansaamaa välillistä vaikutusta lähi-alueen käyttöön vapaa-ajanasuinpaikkana, virkistysalueena ja retkeilyalueena. Nykytilan kuvauksessa tämä oli tunnistettu, mutta ei enää vaikutuksissa. 65. 24.5. Vaikutusalueen laajuus ja herkkyys. 24.6. Arvio vaikutuksista. Vapaa-ajan asumisen ja matkailun osalta vaikutusalue kattaa koko lähialueen aina 10 km:n etäisyydelle saakka. Voimaloiden toiminta vaikuttaa alueen	64. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.8 65. Katso vastine kohta 1.8 sekä 1.14
--	---	--

	keskeisiin vetovoimatekijöihin ja myös investointi-halukkuuteen – niin rakentamiseen kuin kiinteistönhoitoon liittyvien palveluiden kysynnän odotetaan romahtavan. Jokaisen tällaisen työpaikan menetys aiheuttaa samanlaisia kerrannaisvaikutuksia kuin selostuksessa maalailnut muutamat tuulivoimalatyöpaikat, mutta negatiivisia. Matkailuun yrittäjät uskovat vaikutuksen olevan myös selvästi negatiivinen. Hankeselostuksessa todetaan, että "matkailuelinkeinot hankealueen ympäristössä joutuvat sopeutumaan uuteen tilanteeseen". Melko kyyninen huomio, kun kyse on elinkeinosta ja siihen kohdistuvasta uhasta. Nykyisten mökkivuokrausyrittäjien yhteenlaskettu tulonmenetys kipuaa nopeasti yli 200 000 euron/vuosi. Nähdäksemme elinkeinovaikutusten merkittävyys on selostuksessa arvioitu kokonaan väärin. Voimaloiden rakentamisen ja normaalityötoiminnan hyödyt ovat ylikorostuneet ja ympäristöön syntyneet haittavaikutukset ja niiden merkitys puolestaan aliarvioitu. Molempien hankevaihtoehtojen sekä molempien ilmajohtoihin perustuvien siirtolinjojen elinkeinovaikutusten merkittävyys on erittäin suuresti kielteinen. 66. 25. Vaikutukset viestintäyhteyksiin, säätutkiiin ja maanpuolustukseen. Selostuksessa kuvataan mahdolliset vaikutukset tv-signaaliin ja matkaviestinverkkojen toimintaan aivan liian ylimalkaisesti ja selvitystä tulee jatkaa ennen kaavoitustyön mahdollista jatkamista. Jo nyt mobiiliyhteydet ovat lähialueella heikot. Alueella asuu sesonkiaikaan useita tuhansia ihmisiä, joille monille mobiiliverkon sujuvuus on erittäin tärkeää esim. etätöiden vuoksi. Siksi hanketoimijan pitää selvittää yksityiskohtaisesti kunkin operaattorin verkkojen kuulumuus koko lähialueella sekä operaattoreiden mahdolliset edellytykset korjaaviin toimenpiteisiin. 67. 28. Hankkeen suhde kansainvälisiin ja kansallisiin strategioihin ja tavoitteisiin. 28.2. EU:n biodiversiteettistrategia. YVA-selostuksen vaikutusarvio toteaa, että hanke vähentää luonnon monimuotoisuutta ja että se aiheuttaa merkittäviä haittoja pesimälinnustolle ja sudelle. Jo tähän mennessä tehtyjen eikattavien selvitystenkin mukaan kaksi siirtolinjavaihtoehtoa aiheuttaa lisäksi merkittävää haittaa liito-oravalle, kirjopapurikolle ja muuttolinnustolle.	66. Katso vastine kohta 1.2 67. Katso vastine kohta 1.10
--	---	--

	68. 28.6. Kokemäenjoen – Saaristomeren – Selkämeren vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022—2027. Selvitys ei ota riittävästi huomioon latvajärvien vedenlaadun herkkyyttä ja veden hidasta vaihtuvuutta järvissä. Selostuksessa kiintoaineksen arvellaan sitoutuvan kasvillisuuteen ja vasta tarvittaessa suunniteltaisiin laskeutusaltaita. Edellytämme ympäristölupaa sen varmistamiseksi, että hyvin mittavat maanrakennustyöt tehdään ottaen huomioon vesistöille aiheutuvat riskit ja että laskeutusaltat suunnitellaan ja rakennetaan ennen vahingon syntymistä, ei sen jälkeen. 69. 28.7. Kestävän kasvun Häme 2022—2025-maakuntaohjelma. Pidämme vaikutusarviota puutteellisena ja kokonaiskuvaltaan virheellisenä. Maakuntaohjelma tunnistaa ns. monipaikkaisuuden merkityksen eli kasvavan vapaa-ajan asumisen merkityksen yhtenä elinvoiman kasvualueena, johon Kanta-Hämeellä on luontaisia vahvuuksia sijaintinsa ja järviylängön luonnon kautta. Aikutlaatuisten, Kanta-Hämeen osalta hyvin rajallisten luontaisten vahvuuksien vaarantaminen pysyvästi olisi suoraan maakuntaohjelman vastaista toimintaa. 28.9. Hattulan kuntastrategia. Vaikutusarvion ajatuskehitykset vaikuttavat nopeasti kyhätyiltä. Logiikka, jossa YVA- ja kaavamenettely antaisivat mahdollisuuden vaikuttaa ja olisivat mahdollistavan ilmapäirin tavoitteen mukaisia, on perin kummallinen, jos 88 %:n asukasvastustus ei riitä osoittamaan paikallista mielipidettä. Samoin Pohjois- ja Etelä-Hattulan välille kuvattu vastakkainasettelu on tuskin kuntastrategian mukaista. Hanke ei tue alueen taloutta, vaan sen nettovaikutus tulisi olemaan selvästi negatiivinen. Lisäksi hanke aiheuttaisi epäoikeudenmukaiseksi koetun tulonsiirtymän tuhannelta asukkaalta muutamalle hyötyjälle, jota kunta julkisen vallan käyttäjänä tuskin voisi perustella tai oikeuttaa. 28.10. Hämeenlinnan kaupunkistrategia Houkutteleva Hämeenlinna Muistutamme, että hankkeen välittömässä läheisyydessä sijaitsee Hämeenlinnaan kuuluva Rimmilän ja Renkajärven koillisreunan alueet, johon hankkeella on hyvin voimakkaat negatiiviset vaikutukset. Myös Kotkajärvi, Renko ja Alajärven rannalla olevat taajamat ovat Hämeenlinnan osia, ja myös	68. Katso vastine kohta 1.21 69. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	niihin kohdistuu negatiivisia vaikutuksia. Huomattava osa läntistä Hämeenlinnaa muuttuisi vähemmän houkuttelevaksi. 70. OSA V: JOHTOPÄÄTÖKSET VAIHTOEHDOSTA JA JATKOTOIMENPITEET. Hieman karrikoiden YVA-selostus toteaa, että hankkeella on lukuisia merkittäviä haittavaikutuksia niin luontoon kuin ihmisiin, mutta koska näiden haittojen aiheuttamista ei ole laissa kielletty, hanketoimija on päättänyt jatkaa hankkeen toteuttamista. Hanketoimija ei piittaa hyvin selkeästä, pitkäkestoisesta ja poikkeuksellisen yhtenäisestä asukkaiden vastustuksesta. Se osoittaa harvinaista piittaamattomuutta oman toiminnan hyväksyttävyydestä ja eettisyydestä. 71. 30. Ehdotus seurantaohjelmaksi. Ottamatta yksityiskohtaisesti kantaa yksittäisiin kohtiin, koko seurantaohjelma on käytännön tasolla hyödytön ja myös järjenvastainen – ellei hankkeelle ole etukäteen, ennen rakennuslupaa, haettu ympäristölupaa, jonka avulla toimintaa voidaan puolueettoman tahon toimesta valvoa ja puuttua ongelmakohtiin sekä tarvittaessa pysäyttää voimat samantien ja määrätä ne purettaviksi. 72. Etelä-Hattulan asukkaita tuskin paljoa lämmittää se tieto, että joku Niinimäen Tuulivoima Oy:n tulevista omistajista tietäisi viiden vuoden päästä, miten nopeasti kaakkureiden piti muuttaa evakkoon tuulivoimaloiden tieltä – ja löytyikö niille ehkä uusia pesintäpaikkoja muualta Suomesta. Kaakkureita se tieto lämmittäisi vielä vähemmän. 73. 31. Tarvittavat suunnitelmat, luvat ja päätökset. Tuulivoimaosayleiskaavan hyväksyminen edellyttää, että alue on merkitty Kanta-Hämeen maakuntakaavaan. Edellytämme, että kunta päättää, että mikäli tuulivoimaosayleiskaavan laatimista jatkettaisiin ja se joskus hyväksyttäisiin, tuulivoimaloita ei voi rakentaa ilman, että hankkeelle on haettu ja myönnetty ympäristölupa. Luvan sisältöön ja ehtoihin lienee liian ennenaikaista mennä, koska koko hankkeen jatko vaikuttaa kovin epävarmalta.	70. Katso vastine kohta 1.10 71. Katso vastine kohta 1.21 72. Katso vastine kohta 1.3 73. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.21
--	---	--

Mielipide 189 Sotkajärviyhdistys ry	1. Sotkajärviyhdistys ry:n lausunto koskien Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan kaavaselostusta (4.3.2025). Ohessa Sotkajärviyhdistys ry:n palaute ja huomautukset Hattulan kunnan Niinimäen tuulivoimayleiskaavan kaavaselostukseen. Sotkajärviyhdistys vastustaa Niinimäen tuulivoimahanketta ja vetoaa Hattulan kunnan päättäjiin, että kaavoitusprosessi keskeytetään. 2. Yhdistys vaati jo aikaisemmin, että Niinimäen tuulivoimayleiskaavan laatiminen jäädytetään odottamaan käynnissä olevaa Hämeen vaihemaakuntakaavan valmistumista. Vaihemaakuntakaava on luonteva kohta arvioida tuulivoimaloiden rakentamisen yhteisvaikutusta Kanta-Hämeen alueella ja koko maakunnan alueella optimaalisia tuulivoimaloiden paikkoja. Nyt kuitenkin kaavaluonnos lähtee siitä, että Niinimäen alueelle rakennetaan 12 tuulivoimalaa. Se on ristiriidassa nykyisen maakuntakaavan kanssa. Kaavaluonnos olettaa, että vaihemaakuntakaava sallii 12 tuulivoimalaa Niinimäen alueelle, mutta sellaista olettamusta ei voi tässä vaiheessa tehdä kaavoituksen perusteeksi. Sotkajärviyhdistyksen mielestä Niinimäen alue on täysin sopimaton tuulivoiman tuotantoalueeksi hiljaisuutensa, erämaamaisen ja ainutlaatuisen luontonsa sekä vakituisen ja vapaa-ajan asutuksensa vuoksi. 3. Suomen sähköntuotannon näkökulmasta Niinimäki on myös tarpeeton, koska se on yhteisteholtaan niin pieni, että sillä ei ole valtakunnallista merkitystä. Sillä ei ole myöskään alueellista merkitystä, koska sähkö syötetään kuitenkin valtakunnan verkkoon. Se on vain ulkomaisen sijoitusrahaston kaupallinen hanke. 4. Sotkajärviyhdistys on nostanut lausunnossaan (29.4.2024) kaavan OAS-vaiheessa seuraavat asiat: Maakuntakaavan ohjaava vaikutus, Kuljetus- ja huoltoreittien sekä louhintapaikkojen kaavoitus, Siirtojohtojen kaavoitus, Kaavan ohjaava vaikutus, Rakennusluvalle asetettavat ehdot, Kuntalaisten tasapuolinen kohtelu, Kaavan vaikutus kuntatalouteen, Sopivuus Hattulan strategiaan, Kunnan etujen turvaaminen. Mielestämme edellä mainitut asiat eivät ole ollenkaan tai riittävällä tavalla tulleet otetuksi huomioon kaavaluonnosta laadittaessa. Siksi liitämme tähän lausuntoon liitteeksi kaavan OAS-vaiheessa	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.18 3. Katso vastine kohta 1.19 4. Katso vastine kohta 1.15 sekä 1.18
--	---	--

	antamamme lausunnon ja vaadimme, että em. asiat otetaan nyt kaavaluonnosvaiheessa ottaa huomioon. (liite 1) 5. Tämän lisäksi haluamme tuoda esiin seuraavat asiat liittyen kaavaluonnokseen. Puutteet ja ristiriidat suunnitteluprosessissa. Kaavaehdotus ei perustu Ympäristövaikutusten arviointiin. Jotta kaavasta voitaisiin päättää luotettavaan tietoon pohjautuen, sen pitäisi perustua YVA:an. Tosin lausunnoilla olevassa YVA:ssa on paljon puutteita, joten ne pitää korjata ensin. Kiinnitämme erityisesti huomiota YVA-selostuksen liitteeseen 18, jossa on taulukkomuodossa arvioitu hankkeen vaikutuksia luontoon, ympäristöön ja asumiseen. Taulukko 18 (liite 2) pitää ottaa myös omaksi erilliseksi liitteekseen kaavadokumentaatioon. Taulukosta ilmenee yhdellä silmäyksellä, että hankkeella on suuri määrä kielteisiä vaikutuksia, joilla pitää olla merkitystä kaavoituksesta päätettäessä. 6. Olemme jo aikaisemmin huomauttaneet, että kaavoituksessa ei ole riittävästi otettu huomioon ennallistamistoimenpiteitä eikä määritelty niitä. Mielestämme jo tässä vaiheessa pitää ottaa käyttöön Saksan Tuulivoimaloiden purkamista ja purkumateriaalien kierrätystä säätelevä standardi DIN SPEC 4866-2020-10: Nachhaltiger Rückbau Demontage, Recycling und Verwertung von Windenergieanlagen. 7. Ottaen huomioon alueen hiljaisuuden, erämaamaisuuden sekä tuhat vakituista ja vapaa-ajanasuntoa, hankkeelle on vaadittava ympäristölupa, jolla kunta voi tarvittaessa vaatia esim. melutasojen pienentämistä ja välkehaittojen vähentämistä. 8. Alue on maakuntakaavan liitteessä merkitty hiljaiseksi alueeksi. Alue on siis ainutlaatuinen ja sen vuoksi Hattulan kunnan pitää asettaa hankkeen melurajat 40 db:n sijasta 35 db:iin. Nykyiset ympäristöministeriön ohjearvot ovat ajastaan jäljessä eivätkä ota huomioon eri alueiden erityispiirteitä. 9. Kaavassa tulee selvittää vaikutusalueen todellinen laajuus. Luonnoksesta se ei selviä, kuten ei selviä sekään, kuinka suuri on hankkeesta aiheutuva rakennuskieltoalue. Hankealue yksinään ei ole riittävä arviointiperuste. Jos kaava hyväksytään, se pitää hyväksyä ehdollisena siten, että se raukeaa	5. Katso vastine kohta 1.18 6. Katso vastine kohta 1.19 7. Katso vastine kohta 1.21 8. Katso vastine kohta 1.6 9. Katso vastine kohta 1.18 sekä 1.21
--	---	---

	automaattisesti esim. 10 vuoden jälkeen. Kaavaluonnoksessa ei ole edellytetty maa-ainesottolupia. Niitä pitää edellyttää tai ainakin perustella, miksi ei edellytetä. Lisäksi on perusteltua vaatia myös maa-aineksen ottamiseen ympäristölupaa. 10. Siirtolinjoissa kunnan on edellytettävä maakaapelointia, koska se on ympäristön ja tuotantovarmuuden näkökulmasta paras ratkaisu. Lisäksi paikallinen sähkönsiirtoyritys Elenia on jo kaivanut maahan suurimman osan kaapeleistaan, joten maakaapelointi on ainoa järkevä vaihtoehto. 11. Kohdassa 4.8. sanotaan, että Myrsky Energia on sopinut maanvuokrasopimuksista maanomistajien kanssa. Tietojemme mukaan hankealueen suurin maanomistaja UPM ei ole tehnyt vuokrasopimusta. Tältä osin kaavaluonnosta on korjattava. 12. FCG:n Hämeen tuulivoima-alueita kartoittavassa raportissa vuodelta 2023 hankealue saa arvion 2/9, mikä tarkoittaa sitä, että se soveltuu huonosti tuulivoiman rakentamisalueeksi. 13. Asukaskyselyn tulokset ovat murskaavan kielteiset, mutta se ei näy millään tavalla kaavaluonnoksessa. 14. Teknologia ja ympäristö. YVA-selostuksen mukaan hankealue sijaitsee keskellä laadullisesti edustavaa ydinaluetta. YVA-selvityksessä todetaan useassa eri kohdin, että hankkeen toteutuminen hävittää ja pirstoo metsäalueita em. ydinalueilla, mikä heikentää lajien kulkuyhteyksiä esim. lisääntymis-, talvehtimis-, ja syömisalueiden välillä. Lisäksi YVA-selostuksessa ei ole arvioitu Niinimäen hankkeen aiheuttamaa tuhoa Nuuksiosta pohjoiseen kulkevalle 2. ja 3. teiden välissä olevalle vihreälle yhdyskäytävälle, vaikka sen yhtenäisyys on hyvin olennainen biodiversiteetin ja luonnonsuojelun kannalta. Hankkeen vaikutukset luontoon ovat suuren kielteiset. 15. Niinimäelle suunnitellut voimalat ovat tähän asti Suomen suurimmat. Se lisää niiden mahdollisia riskejä ja haittoja, joita kaavaluonnoksessa ei ole kuitenkaan arvioitu. Häiriötilanteet tai onnettomuudet voivat aiheuttaa ympäristölle suuria haittoja. Esimerkiksi kaavaluonnoksesta puuttuu lapojen	10. Katso vastine kohta 1.16 11. Katso vastine kohta 1.10 12. Katso vastine kohta 1.19 13. Katso vastine kohta 1.2 14. Katso vastine kohta 1.3 15. Katso vastine kohta 1.19 sekä 1.20
--	--	---

	eroosiosta tai rikkoutumisesta aiheutuvaa mikromuovien vaikutusta luontoon. Arvio tarvitaan, koska alueelta valuu vesiä paikkoihin, joista Hämeenlinna ottaa juomavetensä. 16. Melumallinnus on tehty nykyisillä standardeilla, jotka ovat olleet voimassa vuodesta 2014. Ne eivät sovellu ns. hiljaiseen alueeseen, johon hankealue kuuluu. Kaavaluonnoksessa ei ole esimerkiksi arvioitu, kuinka melu voi kulkeutua järven pintaa pitkin, koska kyse on 300 metriä korkeista tuulivoimaloista. Kysymys on olennainen, koska alueella on useampi järvi, joiden rannoilla on asutusta. 17. Rakennusaikainen liikenne on erittäin vaikea järjestää. Liikenteessä joudutaan käyttämään Hämeen Härkätietä, jota mahdollisesti jouduttaisiin leventämään ja vahvistamaan ennen kuin raskaat ajoneuvot voivat sitä käyttää. Lisäksi joudutaan hakkaamaan puustoa tien reunoilta. Härkätien vahvistaminen ja leventäminen ja tienvarsien puuston hakkaaminen muuttaa merkittävästi tietä, joka on yksi Suomen vanhimmista ja kulttuurisesti tärkeimmistä teistä. Tuulivoiman rakentamisessa on pakko käyttää myös yksityisteitä, joiden käyttöluvut tarvitaan, mutta niihin ei viitata. 18. Myrsky Energian taloudellinen tilanne ja Niinimäen Tuulivoima Oy:n omistuksen todellinen tilanne. Tietoomme on tullut, että Niinimäen Tuulivoima Oy:sta omistaa 66 % Myrsky Projektit Oy ja 34 % Copenhagen Infrastructure Partnersin rahasto V, joka on Myrskyä varten Hollannin veroparatiisiin perustettu holding-yhtiö. Myrsky Energia ei ole missään vaiheessa kertonut julkisuu-teen Niinimäen Tuulivoiman edunsaajia. Omistusjärjestelyt on tehty jo maaliskuussa ja toukokuussa 2023. Ilmeisesti kuntakaan ei ole saanut sopimusten allekirjoitusvaiheessa oikeaa tietoa edunsaajista. Nyt on myös selvinnyt, että Niinimäen Tuulivoiman tase on sellainen, ettei se kykene selviämään mistään velvoitteistaan omin voimin. Lisäksi Myrsky Energia on ilmoittanut PRH:lle 14.3.2025 oman pääoman menettämisestä. On mahdollista, että Myrsky Energia ei pysty auttamaan Niinimäen Tuulivoimaa sen talousongelmissa. Kunnan on välttämätöntä arvioida kaavoitusprosessin yhteydessä myös	16. Katso vastine kohta 1.6 17. Katso vastine kohta 1.13 18. Katso vastine kohta 1.10
--	---	--

	yhteistyökumppanin luotettavuus. Edellä mainitut käänteet eivät ole omiaan lisäämään luottamusta Myrsky Energiaan. On syytä myös arvioida kriittisesti Myrsky Energian ilmoitusta, että se on avainlippu- ja elinkaariyhtiö, vaikka se on tosiasiallisesti hankekehitysyhtiö, jonka tavoitteena on myydä hankkeet eteenpäin seuraaville sijoittajille. 19. Vaikutukset paikalliseen yhteisöön. Toisin kuin kaavaluonnoksessa kuvataan (esim. kohta 12.3), hanke työllistää rakennusvaiheen jälkeen vain vähän paikallisia ihmisiä. Jonkun verran paikallista työvoimaa voidaan käyttää teiden kunnossapidossa ja aurauksessa, mutta tuulivoimaloiden huolto on siihen koulutettujen ammattilaisten työtä. Käytännössä he ovat ulkopaikkakuntalaisia. 20. Hankkeen ympäristöterveysvaikutuksia ei ole selvitetty ollenkaan. Tieteellisistä tutkimuksista tiedetään, että luonnon pirstoutuminen ja luonnontilaisten alueiden häviäminen voi merkittävästi vaikuttaa paikallisten asukkaisten terveyteen, koska luonnossa vietetty aika pienenee. Nämä vaikutukset pitäisi arvioida huolellisesti ja kattavasti. Esimerkiksi kuinka paljon hankkeen toteutuminen vähentää alueella asuvien ja siellä vierailevien ihmisten luonnossa viettämää aikaa (henkilövuosia/vuosi). Selvityksessä tulee myös arvioida, kuinka paljon tautitaakka kasvaa, kun luonnossa vietetty aika vähenee ja samalla ihmisten saama luontoaltiste köyhtyy. 21. Niinimäen tuulivoimaloiden kiinteistöverotuotoista on esitetty erilaisia arvioita. Lähinnä oikeaa on ilmeisesti noin 250 000–300 000 euroa vuodessa siinä vaiheessa, kun tuotanto on kokonaisuudessaan käynnistynyt. Sen jälkeen tuotto laskee 2,5 prosenttia vuodessa ja on 20 vuoden kuluttua 40 prosenttia alkuperäisestä. Samalla alueen muu toimeliaisuus vähenee, kiinteistöjen arvot alenevat ja muut kiinteistöverotulot todennäköisesti laskevat. Tuulivoima ei paranna Hattulan elinvoimaa, vaan laskee sitä. Sen sijaan paikallisjärjestöjen ja Hattulan kunnan Etelä-Hattula -projekti voisi tuottaa kiinteistöveronäkökulmaltakin paremman tuloksen, joka vahvistaisi alueen elinvoimaa merkittävästi.	19. Katso vastine kohta 1.8 20. Katso vastine kohta 1.3 21. Katso vastine kohta 1.15
--	---	---

	22. Mahdollisen kaavan pitää olla ehdollinen, esimerkiksi 10 vuotta, jonka jälkeen kaava raukeaa. Jos kaava hyväksytään, mutta Myrsky vetäytyy hankkeesta tai siirtää sitä epämääräiseen tulevaisuuteen, paikalliset ihmiset jäävät kohtuuttomaan epävarmuuteen. He eivät voi investoida koteihinsa ja vapaa-ajanasuntoihinsa, koska eivät tiedä, rakennetaanko tuulivoimaa vai ei. 23. Kiinteistöjen arvo laskee ja myyminen vaikeutuu. Lisäksi kiinteistöjen vaakuusarvot laskevat, jolloin niihin on vaikeampi saada lainaa esim. laajennuksia tai korvausinvestointeja varten. Kehityskulku johtaa alueen näivettymiseen. 24. Merkitys valtakunnan sähköntuotannossa olematon. Niinimäen tuulivoimala-alueella ei ole merkitystä kansalliselle sähköntuotannolle. Sen tuotanto olisi noin 100 MW. Suomessa tuotetaan tuulivoimalla sähköä 8 400 MW ja luvitettuna ja rakenteilla on 10 000 MW. Suomen energiatuotannosta 95 % prosenttia on jo ei-fossiilista tuotantoa. Luvuista on helppo päätellä, että 100 MW:n lisäyksellä ei ole merkitystä valtakunnan sähköntuotannon näkökulmasta eikä ns. vihreän siirtymän kannalta. Lisäksi Suomen sähköomavaraisuus ei parane tuulivoimaa rakentamalla, koska tuulettomat päivät ovat aina ongelma. Niinimäen voimalat eivät myöskään ole paikallisesti merkittäviä sähköntuottajia, koska niiden tuottama sähkö syötetään valtakunnan verkkoon ja mahdollisesti myydään ulkomaille. Sitä paitsi lähellä ei paljon sähköä käyttävää teollisuutta. Ennen kaavoituksen hyväksymistä on syytä varmistaa, että hankkeella on ns. PPA-sopimus (Power Purchase Agreement eli pitkäaikainen sähkönmyyntisopimus) jonkun merkittävän sähkönkäyttäjän kanssa. Tietojemme mukaan sellaista ei vielä ole. 25. Muuta: Kuvasta 5 puuttuvat Helmi-ohjelma soidensuojelualueet. Kohta 4.4. Hämeen Härkätien talvinen reitti eli Talvitien sijainti tiedetään suhteellisen tarkasti toisin kuin kaavaluonnoksessa sanotaan. Läntisin tuulivoimala (1) sijoittuu Talvitien reitin päälle ja lisäksi voimalat 2. ja 3. ovat liian lähellä Puolivälintietä. määräysten mukaan turvaetäisyyden pitäisi olla vähintään 400 metriä tiestä. Liite. YVA:n taulukko vaikutuksista.	22. Katso vastine kohta 1.18 23. Katso vastine kohta 1.14 24. Katso vastine kohta 1.19 25. Katso vastine kohta 1.5 sekä 1.18
--	--	--

	26. Sotkajärviyhdistys ry:n lausunto koskien tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa, Hattulassa, 29.4.2024 . Ohessa Sotkajärviyhdistys ry:n palaute ja huomautukset Hattulan kunnan tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointi suunnitelmaan. Yhdistyksemme vastustaa molempaa Hattulaan suunniteltua tuulivoimapuistoa aikaisemmin julkaisemamme kannanoton mukaisesti. Sotkajärviyhdistys ry vetoaa Hattulan kunnan päättäjiin, että tuulivoimahankkeita ei toteuteta ja että käynnissä oleva kaavoitusprosessi keskeytetään. 27. Minimissään Niinimäen tuulivoimayleiskaavan laatiminen tulee jäädyttää odottamaan käynnissä olevan vaihemaakuntakaavan valmistumista. Kahden kilpailevan prosessin rinnakkainen läpi viesti ei ole järkevää, kun kyseessä ei ole välttämättömyys investointi millään mittarilla. Maakuntakaavan täsmentäminen on myös luonnollinen paikka arvioida tuulivoimapuistojen yhteisvaikutusta ja koko Kanta-Hämeen kannalta optimaalisia tuulivoimapuistojen paikkoja. Vastaan mielelläni tätä lausuntoa koskeviin kysymyksiin. 28. Sotkajärviyhdistys ry:n palaute ja huomautukset koskien Hattulan tuulivoimayleiskaavan osallistumis- ja arviointi suunnitelmaa. Maakuntakaavan ohjaava vaikutus. maakuntakaavan tulee ohjata Niinimäen tuulivoimaosayleiskaavan laatimista. Nyt kun vaihemaakuntakaavan laatiminen on käynnistynyt ja siinä otetaan erityisesti kantaa Kanta-Hämeen energiantuotantoon, mm. tuuli- ja aurinkovoimaloihin, Hattulan tulee keskeyttää tai jäädyttää tuulivoimaosayleiskaavan laatiminen, kunnes vaihemaakuntakaava saa lainvoiman. Nykyisessä maakuntakaavassa mainittua poikkeus menettelyä ei voida enää soveltaa. Kunta ei voi tehdä jotakin, mikä voitaisiin tulkita maakuntakaavan täydennykseksi silloin, kun maakunta on itse täydentämässä maakuntakaavaa. Vaikka juridisesti olisi mahdollista luvittaa 9 voimalaa, niin yhteiskunnallisesti olisi suotavaa odottaa vaihemaakuntakaavan valmistumista. Keskeyttäminen tai jäädyttäminen on mahdollista kaavoitussopimuksen mukaan ("Mikäli Sopimusalueen tuulivoimayleiskaavoitus keskeytyy, Osayleiskaavaa ei hyväksytä tai Osayleiskaava ei tule voimaan, tämä Sopimus raukeaa."). Se on myös	26. Katso vastine kohta 1.1 27. Katso vastine kohta 1.18 28. Katso vastine kohta 1.18
--	---	--

	mahdollista Suomen lain ja KHO:n ennakkopäätöksen mukaan (https://www.edilex.fi/arTikkelit/21950). 29. Kuljetus- ja huoltoreittien sekä louhintapaikkojen kaavoitus. Tuulivoimaosayleiskaava ei saa rajoittua vain ns. suunnittelu alueelle, vaan sen tulee kattaa myös kaikki kuljetus- ja huolto reitit ja myös esim. kiviaineksen louhintaan ja murskaamiseen käytetyt alueet. Kaavassa tulee määrittää Tie alueiden leveydet ja Tie aukon leveys. Käytettävät huolto reitit maa-aineksien käyttö alueet on merkittävä kaavaan. Tuuli voimayhtiön toimilupaan on kirjattava turvalliset huolto reitit. Kaavoitustyössä tulee varmistaa myös tarvittavien Tienkäyttö sopimusten olemassaolo. 30. Asukkaiden häiriötekijöiden minimoimiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi on huolehdittava seuraavista: Vuohi Niementie, Arajärventie ja Puolivälintie on rauhoitettava kaikelta rakentamiseen ja huoltoon liittyvältä liikenteeltä. Tuulimyllyjen rakentamispaikat on sijoitettava vähintään 400 metrin suojavyöhykkeen päähän Puolivälintiestä. 31. Siirtojohtojen kaavoitus. Tuulivoimaosayleiskaavan on katettava myös sähkönsiirron tarvitsemat voimalinjat. Niinimäen tuulipuisto on ulkomaisen sijoitusrahaston voittoa tavoitteleva teollisuus investointi. Se ei ole siis ns. yleishyödyllinen välttämättömyys investointi. Siksi maisemaa pilaavien ilmajohtojen rakentamista ja lunastuslain soveltamista ei pidä sallia Niinimäen tuulivoimailoiden liittämiseksi kantaverkkoon. Sähkönsiirtoyhteydet tulee rakentaa maahan. Se on nykyaikaa ja linjassa sen kanssa, että Elenia vie parhaillaan omat ilmajohtonsa maan alle teiden viereen aivan samalla seudulla. 32. Kaavan rakentamista ohjaava vaikutus. Suunnitelmassa sanotaan, että suunnittelu alue on 10,3 km². Vaikutusalueita käsitellään suunnitelmassa lähinnä sieltä nykyisin löytyvien kohteiden muodossa. Tämä ei ole riittävää. Jotta tuulivoimaosayleiskaava olisi vaikuttava ja ohjaisi jatkossa Hattulan kunnan rakentamista ja rakennuslupien käsittelyä, tulee tuulivoimaosayleiskaavaan määrittää se vaikutusalue tai suoja-alue, jolle Hattulan kunta ei voi jatkossa myöntää esim. asuin- tai mökkirakennusten rakentamislupia. Suoja-	29. Katso vastine kohta 1.18 30. Katso vastine kohta 1.13 31. Katso vastine kohta 1.16 32. Katso vastine kohta 1.18
--	--	---

	alue tulee myös merkitä selkeästi kaava karttaan. Myös termistöä voisi tämentää. Nyt käytetty suunnittelu alue on oikeasti rakentamisalue turvavyöhykkeinen. Suunnittelu alueeksi tulisi määrittää koko noin 2 km lähivaikutusalue mukaan lukien huolto reitit ja siirtolinjat. Näin määritellen suunnittelu alueen todellinen koko olisi noin 20-30 km². 33. Rakennusluvalle asetettavia ehtoja. Kunnan tulee määrittää ja suunnitelman tulee kattaa myös rakennusluvalle määriteltävät ja kaavaan kirjattavat ehdot ja tuulivoimatoiminnan jokapäiväisen toiminnan lupaehdot. Ehdot tulee määrittää niin, että ne noudattavat kestävän kehityksen periaatteita, turvaavat asukkaiden ja luonnon vaatimukset ja että ne turvaat kunnan ja muun yhteisön edut kaikissa tilanteissa. Tällaisia varmistettavia asioita ovat: Toimijoiden vakavaraisuus, ml tarvittavat vakuudet, Kaikkien maanvuokrasopimusten olemassaolo, Tienkäyttö sopimusten olemassaolo, Sähkönsiirtosopimusten olemassaolo, Sallittujen kuljetusreittien määrittely, Sallittujen maa-aineksien otto paikkojen määrittely, Kellonaika rajoitteet, Ennallistamisvakuuksien saaminen kunnalle (ei maanomistajille), Ennallistamissopimuksien olemassaolo, Rakennuslupamaksujen määrittely, PPA:n olemassaolo (eli ei rakenneta voimaloita ilman asiakasta) Maa-aineksen ja ennen kaikkea tarvittavan kivilouhoksen otto paikoille ja murskeasemien sijainnille pitää asettaa tarkat ja Tiukat rajoitteet. Toiminta pitää sijoittaa kokonaan ns. hiljaisten alueiden ulkopuolelle. 34. Ennallistamisvaiheelle on asetettava sellaiset vaatimukset ja rakennusluvan lupaehdot, että ne täyttävät myös tulevaisuuden vaatimukset. On oletettavaa, että purku velvoitteet laajenevat lähivuosina myös perustuksiin, asennusalueisiin ja ylileveisiin teihin. Suomalaisen standardin puuttuessa, Hattulan kunnan tulee vaatia DIN-standardin mukaista ennallistamista. Tuulivoimaloiden purkamista ja purkumateriaalien kierrätystä säätelee Saksassa standardi DIN SPEC 4866-2020-10: Nachhaltiger Rückbau Demontage, Recycling und Verwertung von Windenergieanlagen. Englanninkielinen Tiivistelmä löytyy täältä: https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/421/dokumente/03-westbomke.pdf	33. Katso vastine kohta 1.15 34. Katso vastine kohta 1.15
--	---	---

	35. Kuntalaisten tasapuolinen kohtelu. Kunnan tulee huolehtia tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa kunnan asukkaiden tasapuolisesta kohtelusta. Erityisesti, koska jokaisen ihmisen omaisuuden suoja on turvattu perustuslain tasolla. Jokaisella on oikeus käyttää omaisuuttaan haluamallaan tavalla, ja muiden (myös kunnan) on kunnioitettava toisen omaisuutta. Tuulivoimarakentamisessa on iso vaara, että rakentamisalueella olevat maanomistajat saavat ison korvauksen, mutta sen ulkopuolella lähivaikutusalueella olevien kiinteistöjen arvo romahtaa. Samoin ilmajohtojen rakentaminen voi johtaa lunastusmenettelyyn, jossa käytännössä omaisuus katoaa. Kunnan velvollisuus on huolehtia, että tuulivoimaosayleiskaavan suunnitelmat ja tuulivoimatoiminnan lupaehtot täyttävät Suomen ja EU-lakien mukaiset vaatimukset ja yleisen oikeudenmukaisuuden periaatteet. Hattulan mahdollistava kulttuuri ei saa tarkoittaa sitä, että toisilta otetaan, jotta on mahdollista antaa toisille (ns. laillistettu ryöstö). 36. Kaavan vaikutus kiinteistöjen arvoon. Vaikutukset kiinteistöjen arvoon tulee selvittää laskelmin. On kiinteistöjä, joiden arvo nousee ja sitten on paljon kiinteistöjä, joiden arvo laskee. Kiinnostavaa on siis Tietää voittajat ja häviäjät sekä mikä on tuulivoimarakentamisen vaikutus koko kiinteistökannan ja -omaisuuden arvoon. Laskelman perusteella kunnan päättäjät pystyvät sitten arvioimaan, toteutuuko yllä mainittu omaisuuden suoja lain tarkoittamalla tavalla. 37. Kaavan vaikutus kuntatalouteen. Tuulivoimaosayleiskaavaa laadittaessa tulee selvittää myös kaavan vaikutukset kuntatalouteen. Tämä on tärkeää, jotta päätökset voidaan tehdä samaan, yhteiseen ja avoimesti saatavilla olevaan Tietoon. On siis selvitettävä, paljonko kunta aikoo veloittaa rakennusoi-keudesta ja minkälainen on kunnan kiinteistöverolaskelma. Laskelmassa tulisi myös laskea kunnan tuotto-odotukset eri tulevaisuusskenaarioin sen mukaan, miten tuulivoiman kiinteistöverot otetaan huomioon valtiosuuk- sien tasausjärjestelmässä. Kiinteistöverot tuotto tulee myös kertoa ajan funktiona: alussa sekä 10, 20 ja 30 vuoden päästä, koska luonnon pilaamista ei voi arvottaa ja päätöksiä ei voi tehdä vain ensimmäisen vuoden tuottojen varassa. Hattulan	35. Katso vastine kohta 1.15 36. Katso vastine kohta 1.14 37. Katso vastine kohta 1.15
--	--	---

	strategia. Hattulan ilmastotoimia ohjaa Hattulan kunnan strategia ja erityisesti sen ilmasto- ja luontotyösuunnitelma. Jälkimmäisessä todetaan erityisesti. "Ilmasto- ja luontoarvot ovat usein ratkaisevassa asemassa ihmisten ja yritysten tehdessä sijoittumiseensa liittyviä ratkaisuja. Hattula tunnetaan jo valmiiksi puhtaasta luonnosta, laadukkaista luonnon virkistyskohteista, monipuolisista pyöräreiteistä sekä vastuullisesta metsänhoidosta. Kunnassa on myös jo ehditty ottaa askeleita puhtaan energian tuottamiseksi. Tältä pohjalta ilmasto- ja luontotyötä on luontevaa jatkaa. " "Hattulassa on kaunis ja monimuotoinen luonto ja kunta haluaa toimia tavalla, joka ylläpitää luonnon monimuotoisuutta. Hattulassa on hyvin tunnistettuja arvokkaita luontokohteita. Kaavoituksessa ja muussa maankäytössä pyritään huomioimaan ympäristönäkökulmat sekä teettämään tarvittavat selvitykset ja ympäristövaikutusten arvioinnit. Kunta omistaa noin 400 hehtaaria metsää ja esimerkiksi 2022 myytiin yksittäinen alue valtiolle luonnonsuojelualueeksi. Kunta jatkaa yhteistyötä metsänhoitoyhdistyksen kanssa ja pyrkii kohti ekologisesti kestävää metsänhoitoa, metsänhoidon taloudellisia merkityksiä kunnalle unohtamatta. " Tuulivoimaloiden rakentaminen ja 20-30 km2 laajuisen teollisuus- ja melualueen luominen ovat vakavassa ristiriidassa tämän tavoitteen kanssa. Puhutaan hiilineutraalista Hattulasta, mutta Miten Hattula voisi kompensoida 70-100 ha hiilinielun katoamisen? Se olisi vaikeaa ellei mahdotonta. 38. Hattulan eteläosien kehittymistä on ohjannut viimeiset 20 vuotta Hattulan eteläosien rantaosayleiskaava. Se on luonut raamin ihmisten vakituiselle ja vapaa-ajan asumiselle tavalla, joka sopii tälle Kanta-Hämeen isoimmalle yhteiselle hiljaiselle alueelle. Alueelle, jossa yhdistyvät luonto, erämaa ja Tamelan ylänköalueen metsät ja suot. 39. Vertailtaviin vaihtoehtoihin pitääkin lisätä uusi kehittämisspolku. Sellainen, joka ei ole vain 0-vaihtoehto, vaan sellainen 0+, joka kehittää ympäristöä luonnon ehdoilla. Teemaksi voisi ottaa vaikka "Hattulan Torronsuo". Ja jos energiaa ehdottomasti tahdotaan tuottaa, niin voisiko sen toteuttaa esim.	38. Katso vastine kohta 1.18 39. Katso vastine kohta 1.11
--	--	---

	rakentamalla aurinkovoimala Isosuon vanhalle turvetuotantoalueelle. Ympäristövahingot olisivat paljon pienemmät. 40. Kunnan etujen turvaaminen. Kunnan on selvitettävä, mikä taho olisi juridisesti vastuussa Niinimäen tuulivoimaloista. Toimijalla pitää olla riittävästi omaa pääomaa tai omapääomaehtoiset takuut toiselta yhtiöltä (esim. emoyhtiö). Toimiluvan siirtäminen toiselle yhtiölle pitää kieltää ilman vastaavia takuita uudelta omistajalta. Ennallistamisvakuuksien saaminen kunnalle pitää varmistaa etukäteen ennen rakennustyöhön ryhtymistä. Hankehan voi keskeytyä esim. taloudellisista syistä ennen kuin yhtään tuulimyllyä on pystyssä. Vain luonto on ehditty pilata. 41. Huomautamme, että Myrsky Energia Oy on jo nyt siirtänyt vastuun liiketoimintakaupalla Niinimäen Tuulivoima Oy:lle, jonka oma pääoma lienee lähellä nollaa. Joissain aikaisemmissa tapauksissa Myrsky on siirtänyt vastuun vielä kertaalleen uudelle kommandiittiyhtiölle, mikä häivyttää vastuita edelleen. 42. Muita huomioita. Tuulivoimahanke (s2, §2). Lisättävä ensimmäisen kappaleen loppuun. Hattulan kunta on tehnyt kaavoitussopimuksen Niinimäen Tuulivoima Oy:n kanssa ja sopimuksen allekirjoituspäivä. Rakennusjärjestys (s11, §6.6) Suunnitelmassa viitataan vanhentuneeseen Hattulan kunnan rakennusjärjestykseen. Hattulan kunnan uusi rakennusjärjestys on hyväksytty kunnanvaltuustossa 13.12.2023 (§ 76) ja astunut voimaan 31.1.2024: Kiertotalouden Tiekartta (s12, §6.8) Kiertotalouden Tiekartassa ei oteta huomioon hiilinielujen 70-100 ha pienenemistä. Pitäisi ottaa. Maanomistus (s12, §6.9) Maanvuokrasopimukset eivät ole Myrsky Energia Oy:llä vaan Niinimäen Tuulivoima Oy:llä. Kaavan vaikutusten arviointi (s13, §7.3) Vaikutusten arviointi -luetteloon lisättävä 7) taloudelliset vaikutukset ja 8) terveysvaikutukset. Osalliset. Yritykset ja yhdistykset (s15, §8) Osalliset-listalta puuttuu ainakin Sotkajärviyhdistys ja Rimmilän kyläyhdistys.	40. Katso vastine kohta 1.15 41. Katso vastine kohta 1.10 42. Katso vastine kohta 1.18
Mielipide 190 Hattulan-Kalvolan riis- tanhoitoyhdistys	1. Suunniteltu Niinimäen tuulivoimahanke sijoittuu kokonaan ja suunnitellut siirtolinjavaihtoehdotkin suurelta osin Hattulan-Kalvolan	1. Katso vastine kohta 1.9

	riistanhoitoyhdistyksen toimialueelle. Riistahallintolain 148 toisen momentin mukaan riistahoitoyhdistyksen tehtäviin kuuluvat mm: 1) kestävän riistatalouden edistäminen; 2) kestävän, turvallisen ja eettisesti hyväksyttävän metsästyksen edistäminen; 3) riistanhoidon, riistaeläinkantojen kestävyiden ja elinvoimaisuuden sekä riistan elinympäristöjen hoidon ja riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisen edistäminen; 2. Hattulan-Kalvolan riistanhoitoyhdistys on aiemmin lausunut YVA:n liittyen, että YVA prosessin aikana tulee selvittää perusteellisesti tuulivoimaloiden aiheuttamat haitat riistaeläimille ja metsästykselle. OAS palautteissa olevassa Suomen riistakeskuksen lausunnossa on hyvin selkeästi mainittu keskeiset asiat metsästykseseen ja alueen tärkeyteen liittyen. 3. Kun osayleiskaavaprosessissa arvioidaan vaikutuksia, on tärkeää, että uusien tutkimustietojen otettu huomioon ja epävarmoissa tilanteissa arviot tehdään varovaisuusperiaatetta noudattaen, jotta riistakannat ja niiden elinympäristöt säilyvät elinvoimaisina. 4. Arvioitaessa hankkeen vaikutuksia metsästykseseen on otettava myös turvallisuustekijät huomioon, hirvieläinten metsästyksestä osa tehdään aikana, jolloin on lunta ja jäätä, mikä tarkoittaa, että tuulivoimaloiden läheisyydessä ei jäävaaran vuoksi voida turvallisesti liikkua. 5. Samoin hankealueen ja siirtolinjojen rakentamisen aikaiset vaikutukset metsästykseseen on otettava huomioon, kuten mahdollinen tuleva alueen ennallistaminenkin. Näitä asioita on käsitelty YVA:ssa, mutta osayleiskaavan luonnosvaiheessa asiaa ei ole riittävästi tuotu esiin. 6. Hattula-Kalvolan riistanhoitoyhdistyksen mielestä kaavaselostuksessa ei ole riittävästi otettu huomioon suunnitellun tuulivoimahankkeen kokonaisvaikutusta metsästykseseen, hanke on haitallinen sekä riistakannoille että metsästämiselle sinänsä. Vaikutukset eivät rajaudu vain suunnittelualueeseen vaan vaikuttavat sen ulkopuolellakin riistakantoihin, ja siten metsästämiseen, mikä tulee selkeästi tuoda esille osayleiskaavassa. Asiaa on sivuttu, vaikutukset	2. Katso vastine kohta 1.17 3. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.9 4. Katso vastine kohta 1.9 5. Katso vastine kohta 1.9 6. Katso vastine kohta 1.3 sekä 1.9
--	--	--

	luonnonympäristöön kohdassa ekologisten yhteyksien osalta, mutta asian vaikutuksia suunnittelualueen ulkopuolelle kohdassa 11.4 ei ole otettu huomioon. Samoin vaikutukset hirvieläinten lisääntymiseen on jätetty ottamatta huomioon. Metsäkanalintujen osalta tarkempi aineisto (YVA) on vain viranomaiskäyttöön, joten siltä osin Hattulan-Kalvolan riistanhoitoyhdistys toivoo, että asia on käsitelty riittävän perusteellisesti ja vaikutukset on otettu huomioon osayleiskaavaa laadittaessa. Riistanhoitoyhdistyksen näkemyksen mukaan osayleiskaavan luonnoksen vaikutusten arviointia on näiltä osin korjattava ja täydennettävä.	
Mielipide 191 Renkajärven kalastusyhdistys ry	1. VASTUSTAMME NIINIMÄEN TUULIVOIMAHANKKEEN TOTEUTTAMISTA Lausunnon antajan tausta: Renkajärven kalastusyhdistys ry on yli 150 jäsenen vapaa-ajan kalastukseen ja virkistystoimintaan keskittynyt yhdistys. Se perustettiin vuonna 1972 Renkajärven kalastusyhtymänä hoitamaan ja hallitsemaan useiden osakaskuntien omistamaa yhtenäistä vesialuetta. Jäseniksi voivat liittyä kaikki Renkajärven ja sen ympäristön ruokakunnat, jotka haluavat ylläpitää ja kehittää Renkajärveä hyvänä kalastus- ja virkistysalueena. Kalastusyhdistys on rekisteröity Hattulaan, mutta toimii sekä Hattulan kunnan että Hämeenlinnan kaupungin alueella. Pääosa sen jäsenistä on järven vapaa-ajan asukkaita, joiden kotikunta sijaitsee muualla. He kuitenkin maksavat kiinteistöveronsa joko Hattulaan tai Hämeenlinnaan. Lausuntonamme ja kaava-alueeseen osallisena vastustamme Niinimäen tuulivoimalan hyväksymistä yleiskaavaan. Perustelut ovat seuraavat; 2. - Suunniteltu tuulivoimapuisto tulee häiritsemään ihmisten viihtymistä Renkajärvellä. Lähes kaikki kalastusmuodot suosivat hiljaista ja rauhallista tekemistä järvellä. Suuren tuulivoimapuiston ääni, lapojen jatkuva liike ja vilkkuvat valot sotivat yhdistyksemme periaatteita vastaan. Järvi muuttuu kauniista erämaajärvestä teollisuusalueen takapihaksi. 3. - Olemme nähneet oleellisesti vaivaa ja tehneet paljon vapaaehtoistyötä, pitääksemme kalastuksen mahdollisimman helppona ja houkutteleva koko	1. Katso vastine kohta 1.1 2. Katso vastine kohta 1.9 3. Katso vastine kohta 1.2, 1.9 sekä 1.11

	järven alueella. Vastaamme järven osakaskuntien puolesta järven kalaston hoitamisesta ja kalastuslainsäädännön mukaisista tehtävistä. Toivomme, että Hattulan kunta kokee yhdistyksemme alueen kehittämisen mahdollistaja eikä päinvastoin. 4. - Suurin osa yhdistyksemme jäsenistä omistaa kiinteistön Renkajärven rannalla tai sen välittömässä läheisyydessä. Tuulivoimapuisto tulee vaikuttamaan alueen kiinnostavuuteen ja kiinteistöjen arvoon päinvastoin kuin pyrimme toiminnallamme vaikuttamaan. Houkutteluus ja arvo alenevat merkittävästi. Kunta ei saa asettaa asukkaitaan eikä vapaa-ajanasukkaitaan eriarvoiseen asemaan. 5. Olemme teettäneet järvellä säännöllisesti koekalastuksia, joilla on pystytty osoittamaan, että Angylusjärven aikaiset olosuhteet ovat säilyneet Renkajärvessä. Hankkeen mahdolliset vaikutukset ko. aikakaudelta periytyviin eliölajeihin on selvitettävä ennen hankkeen mahdollista hyväksymistä. 6. Pyydämme, että hanke hylätään. 7. Pyydämme lähettämään kunnan perustellun vastineen mielipiteeseemme sähköposteihimme hyvissä ajoin ennen Niinimäen yleiskaavan ehdotuksen viemistä kunnanhallitukseen ja kunnanvaltuustoon. Pyydämme, että tämä mielipide otetaan huomioon myös muistutuksena mahdollisessa ehdotusvaiheen kuulemisessa. Lisäksi pyydämme tiedon valtuuston mahdollisesti tekevästä kaavan hyväksymispäätöksestä valitusosoituksineen.	4. Katso vastine kohta 1.2 sekä 1.14 5. Katso vastine kohta 1.3 6. Katso vastine kohta 1.1 7. Katso vastine kohta 1.17
--	---	---